METHOD.ius DE CAST.

S. P. N.

METHODII

EPISCOPI ET MARTYRIS

CONVIVIVM DECEM VIRGINVM.

LEO ALLATIVS

Hactenus non editum primus

Græce vulgauit, Latine vertit, Notas, & Diatribam de METHODIORVM ſcriptis adiecit.

ROMÆ,

Typis S. Congreg. de Propaganda Fide. MDCLVI.

Superiorum permiſſu.

S. D. N.

ALEXANDRO VII.

PONT. OPT. MAX.

DIVINA prouidentia factum eſt, BEATISSIME PATER, vt temporibus miſeris ac perditis, ſummum Tibi rerum committeretur imperium. Iam diu eſt, quod tot tantiſque difficultatibus genus hominum vniuerſum affligimur, ac pene conficimur. Experimur omnes, & non ſine animi dolore gemimus, & peſte & bello nutantem Italiam; nec minus horum vulneribus aliæ Prouinciæ & Regna per-

cutiuntur, quæ adeo ſingulis momentis, ne dicam, horis prægrauata, grauiora quoque ſpicula minantur in poſterum. Et ſic in peiorem partem verſa ſunt omnia, vt nulla concipiatur acerbitas, quam in hoc tempeſtatum ac calamitatum concurſu adfuturam non pertimeſcamus. Etiamſi quadrigas ſolis aſcendam, atque hinc effugiam, vix effugiam infortunium. Ita res ſe habet. Hinc nonnulli paulo fidentius Principes ſimilibus temporibus nutu ſuo Rempublicam gerentes, infœlices reputant, quod non minus ipſi malorum magnitudine obruantur, eoque miſeriores, quod ſuorum & populorum fortunis aduerſis circumuallentur. Sed mihi, nec abſque ratione, demutare ſententiam liceat. Ille Princeps præſtan-

tior

tior eſt, nec vnus aliquis inficias iue-
rit, qui pluribus & maioribus virtu-
tibus munitus præſentibus malis re-
media adhibet, non is qui in rebus
proſperis, & ad voluntatem fluenti-
bus ſomno crapulaq; nihil agens con-
ficitur. Nullum huic ſors campum
impertitur, in quo virtus excurre-
re, aut cognoſci poſſit; quare nuſ-
quam ille, ſed fortuna illius magis
collaudabitur, quæ res, vt percom-
mode caderent, effecit. Quod in
afflictis rebus non æque euenit.
Tum enim in Principe & munifi-
centia, & prudentia, & cura, &
ſolicitudo, & prouidentia, & animi
robur & magnitudo, & omnium
rerum humanarum contemptio &
deſpicientia, & ſi quid aliud ad ex-
trahendam ex ærumnis, ſaluandam-
que Rempublicam accommodum

 eſt

eſt, meridianis radijs clariores elucent. Diuina ergo prouidentia, cum videntur omnia labaſcere, ALEXANDER VII. mundo datus eſt, virtutum omni genere inſtructus, & ad ſubleuandum genus humanum aptiſſimus. Ne hic plura referam, S. Chriſti Martyr METHODIVS & conſilio, & eruditione, & dicendi grauitate magnus, nunc primum ſub tuæ claritatis Sole, & muneris largitate e tenebris in publicam lucem emergens, ſuo a me Latino facto Sympoſio, integram, & a Chriſto & Apoſtolis traditam religionem tuentibus ample munificeque Conuiuium exornans, & de Caſtitate ſermonibus a ſelectis decem Virginibus habitis, Chriſtianam viuendi rationem explicans, haud falſa memorare me confirmabit. Is

nan-

nanque in fine Operis quærens, quinam præſtantiores ſint, ij ne qui non concupiſcunt, & cupiditatibus imperant; an qui concupiſcunt, ſeruant tamen Virginitatem? decernit, poſtquam in vtramq; partem ſubtiliter diſputaſſet, illum eſſe Gubernatorem bonum, qui in magnis & arduis tempeſtatum fluctibus, non qui in quiete & tranquillitate cymbam ſeruat: Medicum, qui in grauiſſimis morbis exercitus, ſanitatem pluribus reſtituit: Luctatorem, qui, licet æmulos habeat, eoſq; magnos, atque validos, in lucta tamen nunquam euertitur. Dicam igitur & ego quod verum eſt. Non proſpero rerum ſucceſſu ad optatos exitus proueheris, nec venti conatibus obſecundant: cœlum terraque & elementa ipſa, & grauitate mor-

borum, & aëris intemperie, & alimentorum prauitate vbicunq; cum humano genere congrediuntur. Solus noxam ſubleuas; ſolus ægris medicinam das, ſolus commiſſam tibi cymbam in tranquillum portum conijcis. omnes motus aduerſarij, mutationeſque rerum & temporum leues atque imbecillæ ſunt, ſi in virtutis Tuæ certamen venerint. Etiam in Phalaridis tauro incluſi, dum ſuccenſis ignibus torrentur, grauia quæque & quoſcunque caſus infeſtos ſubter ſe habent. Veruntamen de iſtis rebus ipſe ſermonem abſtineam. Dicent qui nunc viuunt, & prædicabunt Te magnis clamoribus multis poſt ſeculis poſteri, nanque beneficijs hiſce tuis deuicti, ad te pertinebunt, & Dominum humaniſſimum, &

Gu-

Gubernatorem prouidentiſſimum, & Medicum ſolertiſſimum, & Luctatorem firmiſſimum, &, quod omnium caput eſt, in aduerſis ipſis fœliciſſimum. Viuas interim Neſtoris annos, maximis tuis atque immortalibus in Rempublicam Chriſtianam meritis magis ac magis ſemper illuſtrior.

IOSEPHI MARIAE SVARESII
Vaſionenſis Epiſcopi

In S. METHODII Epiſcopi & Martyris Sympoſium,

A Leone Allatio in Latinum verſum,

EPIGRAMMA.

Παρθενίης αἶνους πινυτῶς, καλῶς τε πιφαύσκων
  Μεθόδιος, ταύτης ὀρθὰ κέλευθ' ἐνέπει.
Τοὺς δ' οὐ μοῦνον ἴσασιν Ἑλληνίδες, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ
  Νῦν θύγατρες Λατίου Ἀλλατίου μελέτῃ.
Ἁγνείας κεῖναι στεφανοῦνται ἐπ' ἄνθεσι, γλωττῶν,
  στέμμα τ' ἐπιστημῶν ἀβρὸν ἄγει σε, Λέων.

Idem Latine eodem Interprete.

Methodius caſtas memorans, laudanſque puellas
  Graias, in læſo viuere flore docet;
Suadet & Aureolam hanc doctus ſeruare Latino
  Eloquio Allatius Virginibus Latijs.
Illas Aethereo cingent ſplendore corollæ,
  Doctrinæ omnigenæ Te diadema, Leo.

AD-

ADDENDA.

PAg. 326. poſt illa verba *de Reſurrectione contra Origenem?*] Et duos fuiſſe Tractatus, videtur colligi ex Ioanne Darenſi Syro Tract. 4. de Reſurrectione corporum cap. 1. cuius mihi verba ex Syriacis Latina communicauit vir doctiſſimus Abrahamus Ecchelenſis; *Hæc quoque & Methodius aſſerit in Tractatu de Reſurrectione, & in eo qui eſt aduerſus Origenem, dicens. Nequaquam hæc omnia corrumpentur.* &c. quod tamen non probo: licet enim particula *Et* Tractatum de Reſurrectione a Tractatu, qui eſt contra Origenem videatur diſiungere, & veluti diuerſos commemorare, attamen non id neceſſario infert, potuit enim maioris expreſſionis gratia apponi, Tractatum nempe de Reſurrectione illum ipſum eſſe, qui eſt contra Origenem. Et potuit in ſcriptis Origenis materiæ amplam nactus occaſionem, alios atque alios Tractatus concinnare Methodius, inque iiſdem ſimilia inculcando repetere.

Pag. 327. poſt illa verba; *Vt videre eſt apud Epiphanium.* &c.] Et maiori errore ſe implicant Geſnerus in Bibliotheca, & illius Epitomatores, qui Procli verba, quæ Patarenſis ſunt ad Proclum Conſtantinopolitanum multo Methodio recentiorem, & qui poſt Epiphanium ſcripſit, inepte referunt. *Procli*, Conſtantinopolitani

litani nempe, *verba multa referuntur ab Epiphanio.*

Pag. 334. poſt illa verba, *dictum Tractatum coniunxerit.*] His ſi placuerit adde Methodium Melenici Metropolitam, & Methodium Hieromonachum, quorum in Turcogræcia Cruſij lib. 3. & 4. huius ad Ioannem, illius ad Theodoſium Zygomalas leguntur Epiſtolæ. Ni vnus idemq; ex Hieromonacho, in Melenici Metropolitam promotus, ambas, hanc Hieromonachus, illam Metropolita ſcripſerit. Veruntamen ſimilia diſcutere, non tanti videtur. Homines ſunt inglorij, & Epiſtolæ ipſæ leui manu, leuioreque mente conſcriptæ. Ob præfixum tamen Methodij nomen recenſitæ ſunt.

Pag. 409. poſt illa verba; *Audire non ſuſtinebunt.*] Theodoretus Hæretic. Fabul. lib. 5. c. 13. de Spiritu ſancto, Ὁ δὲ τῆς ὑπάρξεως τρόπος οὔτε τῇ κτίσει προσέοικεν, ἄκτιστον γὰρ τὸ πανάγιον πνεῦμα, οὔτε τῷ μονογενεῖ υἱῷ. οὐδεὶς γὰρ τῶν θεοφόρων γέννησιν προσηγόρευσε τὴν τοῦ θείου πνεύματος ὕπαρξιν. ἐκ μέντοι τοῦ Θεοῦ εἶναι αὐτὸ, καὶ θεῖον εἶναι οἱ ἱεροὶ διδάσκουσι λόγοι. *Exiſtentiæ autem modus neque creaturæ eſt ſimilis: increatus eſt enim Spiritus ſanctus; nec vnigenito Filio: nullus enim Sanctorum generationem appellauit exiſtentiam Spiritus diuini. ex Deo vero ipſum eſſe & Deum eſſe docent ſacræ Scripturæ.* Et in Eranilta, ſiue Polymorpho. A. Καὶ μέντοι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὡσαύτως

ἐκ

ἐκ τοῦ Θεοῦ εἶναι διδάσκει. B. ὡμολόγηται. A. ἀλλὰ τὸν μὲν Θεὸν λόγον ὀνομάζει υἱὸν μονογενῆ. B. οὕτως ὀνομάζει. A. τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐδαμοῦ προσηγόρευσεν. B. οὐδῆτα. A. Καίτοι ἐκ Θεοῦ καὶ πατρὸς καὶ τοῦτο ἔχει τὴν ὕπαρξιν. B. ἀληθές. A. Ἐπεὶ τοίνυν συνομολογοῦμεν ἐκ τοῦ πατρὸς εἶναι καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὸν υἱόν, τολμήσεις ἄν ποτε υἱὸν ὀνομάσαι τὸ πανάγιον πνεῦμα; B. οὐδαμῶς. A. διατί; B. ἐπεὶ οὐχ εὗρον τὸ ὄνομα τόδε παρὰ τῇ θείᾳ γραφῇ. A. ἀλλὰ γεγεννημένον; B. οὐδὲ τοῦτο. A. τοῦ δὴ χάριν; B. οὐκ ἐδιδάχθην οὐδὲ τοῦτο παρὰ τῆς γραφῆς. A. τὸ δὲ μὴ γεγεννημένον, μηδὲ ἐκτισμένον ποίας ἂν εἰκότως τύχοι προσηγορίας. B. ἄκτιστον αὐτὸ καὶ ἀγέννητον ὀνομάζομεν. A. τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἅγιον οὔτε μὲν ἐκτίσθαι, οὔτε μὴν γεγεννῆσθαι φαμέν. B. οὐδαμῶς. A. *Et Spiritum ſanctum ſimiliter ex Deo eſſe docet*. B. *in confeſſo eſt*. A. *At Deum quidem Verbum Filium nominat vnigenitum*. B. *Sic nominat*. A. *Spiritum autem ſanctum nunquam ſic appellauit*. B. *Nunquam*. A. *Et tamen is quoque ex Patre & Deo ſuam habet exiſtentiam*. B. *Verum eſt*. A. *Quoniam igitur confitemur ex Deo & Patre eſſe & Filium & Spiritum ſanctum, auſes ne vnquam Spiritum ſanctum appellare Filium?* B. *Nequaquam*. A. *Quam ob rem?* B. *Quia in ſacra Scriptura hoc nomen non inuenio*. A. *An vero genitum?* B. *Ne; hoc quidem*. A. *Quid ita?* B. *Neque hoc a ſacra Scriptura didici*. A. *Quod autem nec genitum eſt, nec creatum, quam congruenter appellatio-*

nem

nem accipiet? B. *Increatum illud & ingenitum appellamus*. A. *Spiritum vero Sanctum, nec creatum nec genitum eſſe dicimus*. B. *nullo modo.*

Pag 427. poſt illa verba, *Eum alterius eſſe naturæ.*] Et primo aduerſus Eunomium libro ſcripſerat; Ἐκεῖνο δὲ τίνι τῶν πάντων ἄδηλον, ὅτι τὸ μεῖζον, ἢ κατὰ τὸν τῆς αἰτίας λόγον, ἢ κατ᾽ αὐτὸν τὸν τῆς δυνάμεως πλεονασμόν, ἢ κατὰ τὴν τοῦ ἀξιώματος ὑπεροχήν, ἢ κατὰ τὴν τῶν ὄγκων περιουσίαν λέγεται. Οὔτε οὖν κατὰ τὸν ὄγκον, οὔτε κατὰ πλεονασμὸν δυνάμεως, ἢ κατὰ τὴν τοῦ ἀξιώματος ὑπεροχὴν ἐνταῦθα ῥηθήσεται; Λείπεται τοίνυν κατὰ τὸν τῆς αἰτίας λόγον ἐνταῦθα τὸ μεῖζον λέγεσθαι. ἐπειδὴ γὰρ ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἀρχὴ τῷ υἱῷ, κατὰ τοῦτο μείζων ὁ πατήρ, ὡς αἴτιος καὶ ἀρχή. τὸ δὲ πατὴρ τί ἄλλο σημαίνει, ἢ οὐχὶ τὸ αἰτία εἶναι καὶ ἀρχὴ τοῦ ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντος. *Illud vero cui tandem gentiũ incompertum eſt, Maius dici, aut ratione cauſæ aut quod eo maius aliquod poſſit, aut quod dignitate præcellat, aut propter molis exuperantiã? Neque igitur ſecundũ molem neque ſecundum exceſſum potentiæ, neque eminentiam dignitatis hoc loco maius dicetur; reliquũ igitur eſt vt dicatur ſecundũ cauſæ rationem. Quoniam enim Filio origo eſt a Patre, & reſpectu maior eſt Pater, vt cauſa & origo. Patris autem nomen quid aliud quam geniti cauſam & originem notat?* Cyrillus in primo Theſaurorum. Ἴσος τοιγαροῦν κατὰ τὸν τῆς οὐσίας λόγον ὑπάρχων ὁ υἱὸς τῷ πατρί, καὶ ὅμοιος κατὰ πάντα, μείζονα εἶπεν, φησίν, ὡς ἂν ἀρχὴν ἔχων ἀρχήν,

κατ

κατὰ μόνον τὸ ἐξ οὗ, εἰ καὶ σύνδρομον αὐτοῦ τὴν ὕπαρξιν ἔχει. Et, λέγεται δὲ μείζων ὁ πατὴρ, ὡς ἀρχὴ τοῦ συναϊδίου γεννήματος. *Aequalis igitur ſecundum rationem ſubſtantiæ exiſtens Filius, Patri & ſimilis quoad omnia, maiorem ipſum appellat, vtpote qui principium habeat eum, qui principio caret, ſolum ſecundum illud, ex quo, quamuis concurrentem vnaq; comitem ipſi exiſtentiam habeat.* Et, *Dicitur autem maior Pater tanquam principium coæternæ prolis.* Ioannes Damaſcenus lib. 1. cap. de Trinit. ὅταν οὖν ἀκούσωμεν ἀρχὴν, καὶ μείζονα τοῦ υἱοῦ τὸν πατέρα, τῷ αἰτίῳ νοήσωμεν. *Cum autem audimus principium, & maiorem Patrem Filio, cauſam intelligemus.*

Imprimatur,

Si videbitur Reuerendiſſimo P. Mag. Sac. Palatij.
M. A. Oddus Epiſc. Hierap.

Ex commiſsione Reuerendiſsimi Patris F. Raimundi Capiſucci S. Palatij Apoſtolici Magiſtri legi ſæpius S. Methodij Epiſcopi & Martyris de Caſtimonia Dialogum, ſiue Sympoſium decem Virginum, cum Notis in eundem, & Diatriba de Methodiorum ſcriptis Clariſsimi Viri Leonis Allatij, in quibus nihil eſt, quod non pie & docte & erudite dictum ſit. Dignum itaque exiſtimo, quod in lucem proferatur ad omnium vtilitatem. Ita cenſeo Romæ die 29. Iulij 1656.

D. Ferdinandus Vghellus Abb. Ord. Ciſterc.

Imprimatur.

Fr. Raimundus Capiſuccus Ord. Prædicator.
S. Palatij Apoſtolici Magiſter.

Loquentes introducuntur.

Virtus.	*Eubulium.*	*Gregorium.*
Marcella.	*Theophila.*	*Thalia.*
Theopatra.	*Thalluſa.*	*Agatha.*
Procilla.	*Thecla.*	*Tuſiana.*
Domnina.		

Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν

ΜΕΘΟΔΙΟΥ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ, ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΟΣ

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΠΑΡΘΕΝΩΝ.

ἢ

ΠΕΡΙ ΑΓΝΕΙΑΣ.

S. P. N.

METHODII

EPISCOPI, ET MARTYRIS

CONVIVIUM DECEM VIRGINUM,

ſiue

DE CASTIMONIA

LEONE ALLATIO Interprete.

Εὐκαιρότατα ὑπέστης, ὦ Γρηγόριον, καὶ γὰρ ἔναγχός σε ἐζήτουν, βουλόμενος μαθεῖν τὴν Μαρκέλλης συνουσίαν, καὶ Θεοπάτρας, καὶ τῶν λοιπῶν Παρθένων, τῶν τότε ἐν τῷ συνδεί-

Opportuniſſime mihi obuiam procedis, Gregorium. Nanq; nuper te quæritabam, Marcellæ, & Theopatræ, necnon aliarum Virginũ, quæ tum ad conuiuium

una conuenere congreſſum perconctaturus, de Caſtimonia colloquia, quænam illa fuerint cupientiſſimus doceri. Rumor ſiquidem eſt, eas adeo ample, magnifice, & valide decertaſſe, vt ex ijs nihil quod ad rem propoſitam reputabatur neceſſarium defeciſſe, viſum ſit. Si aliam ob cauſam huc acceſſiſti, ea tempus in aliud dilata, ne ægre nunc tuleris, de quibus te perconctamur, ea vti geſta ſunt, & ſuo ordine commemorare. GREGOR. *Spe mea, vt conijcio fruſtrata ſum, cum iam alius, quæ me ſciſcitaris, ante aduentū huc meum prænunciauerit. Ipſa ſiquidem æſtimans ex bis quæ acciderant, nihil in alienas aures deueniſſe, iactanter admodum inflata ſuperbiebam, complacebamque mihi tamquam quæ prima de*

τινῳ παραγενομένων, περὶ τῶν τῆς Ἁγνείας λόγων, τίνες ἦσαν. φασὶ γὰρ σφόδρα μεγαλοπρεπῶς οὕτως αὐτὰς, καὶ ἰσχυρῶς ἠγωνίσθαι, ὡς μηδενὸς εἶναι τῶν εἰς τὸ προκείμενον ἀναγκαίων ἐνδεεῖς. Εἰ οὖν ἑτέρου τινὸς ἕνεκα ἦλθες, τοῦτο εἰσαῦθις ἀναβαλλομένη, μὴ ὀκνήσῃς νῦν, περὶ ὧν πυνθανόμεθά σου, ἀκολούθως ἡμῖν ἅπαντα διεξελθεῖν. ΓΡΗΓΟΡ. Ἥμβροτον, ὡς ἔοικε, τῆς ἐλπίδος, ἑτέρου προαγγέλαντος ἤδη, περὶ ὧν ἐρωτᾷς. Ἐγὼ γὰρ μηδέπω μηδὲν ἀκηκοέναι νομίσασά σε τῶν γεγονότων σφόδρα μέγα ἐφρόνουν ἐπὶ τούτῳ, καὶ ἐκαλλωπιζόμην, ὡς πρώτη μέλλουσα ἐξαγγέλ-

λεῖν. Διὸ δὴ καὶ ἐσπούδαζον τάχιον δεῦρο ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, αὐτὸ δὴ τοῦτο εὐλαβηθεῖσα, τὸ μὴ προληφθῆναι ὑπὸ ἄλλου. ΕΥΒΟΥΛ. Θάρσει. καὶ γὰρ οὐδὲν ἀκριβῶς, ὦ μακαρία, πεπύσμεθα τῶν γεγονότων, οὐ γὰρ εἶχεν ὁ ἀγγείλας ἀφηγήσασθαι πλέον, ἢ ὅτι διάλογοι γεγένηνται. τίνες δὲ, καὶ ὅπως ἐπανερωτώμενος ἠγνόει. ΓΡΗΓ. Οὐκοῦν βούλεσθε, ἐπειδὴ δι' αὐτὸ ἐνταῦθα παρεγενόμην, ἁπάντων ἐξ ἀρχῆς ἐπακοῦσαι τῶν εἰρημένων, ἢ τὰ μὲν παραλείψω, τῶν δὲ ἐπιμνησθῶ, ἃ καὶ ἀξιομνημόνευτα ἡγοῦμαι τυγχάνειν; ΕΥΒ. Οὔπω πάντως, ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν, ὦ Γρηγόριον,

ijs nuncium eſſem allatura: ideoque properabam propere huc ad vos progredi, timens, ne ab alio præuerterer, nec eſſem prima. EVBVL. *Bono ſis animo: nanq; nihil certi aut accurati eorum, quæ peracta ſunt, o Beata, hactenus, ad aures noſtras peruenit. Nũcius quippe nihil nobis preterea narrare potuit, niſi tantum colloquia interceſſiſſe: quænam autem ea fuerint, & quo modo perfecta, interrogatus, neſcire ſe fatebatur.* GREGOR. *Vultis ne itaq; quando non alia de cauſa huc aduenerim, ab initio rerum dictarum ſeriem vniuerſam percipere? An vero quædam ſilentio inuoluta præteriens, quæ commemoratu digniora mihi videntur, in medium afferam?* EVB. *Nequaquam id fiat, Gregorium, ſed ab*

initio primum enarra nobis congreſſum, vbi peractus eſt, & epularum apparatum, & vti tu pocula infundebas. [a] *Illæ vero aureis poculis propinantes ſibi mutuo, ingentem cælũ aſpiciebant.* GREG. *Semper es in congreſſibus vehemens, & in rebus exquirendis admodum curioſus, ſingula quæque ab omnibus ſedulo rimans.* EVBVL. *Male nunc, Gregorium, verbis confligitur. Quare quæ ex te precati ſumus, facta vniuerſa ab initio memora: & caue aliter feceris.* GREGOR. *Conabor ipſa. Verum tu ante omnia mihi reſpondeas. Agnoſcis ne Philoſophiæ filiã Virtutem?* EVBVL. *Quid tum?* GREGOR. *In Hortum illius ad*

πρῶτον εἰσήγησαι, τήν τε συνέλευσιν, ἔνθα ἐγενήθη καὶ τῶν ἐδεσμάτων τὰς παρασκευάς. σεαυτόν τε πῶς οἰνοχοήσας. Αἱ δὲ χρυσείοις δεπάεσσι δειδέχατ' ἀλλήλας μέγαν οὐρανὸν εἰσορόωσαι. ΓΡΗΓΟΡ. Αἰεὶ δεινὸς ἐν ταῖς ὁμιλίαις, καὶ φιλοπεύσμων σφόδρα τυγχάνεις ἅπαντας ἀτεχνῶς ἐξελέγχων. ΕΥΒΟΥΛ. Οὐκ ἄξιον περὶ τούτων, ὦ Γρηγόριον, νῦν σε φιλονεικεῖν, ἀλλ' ὅπερ ἐδεόμεθά σου διήγησαι ἡμῖν τὰ γεγονότα ἐξ ἀρχῆς. καὶ μὴ ἄλλως ποίει. ΓΡΗΓΟΡ. Ἐγὼ δὲ πειράσομαι. πρῶτον δέ μοι αὐτὸς ἀπόκριναι. Γινώσκεις δήπου τὴν θυγατέρα φιλοσοφίας Ἀρετήν; ΕΥΒΟΥΛ. Τί οὖν; ΓΡΗΓΟΡ. Ταύτης εἰς τὸν κῆπον κληθεῖσαι τὸν κατ'

Orien.

a Hom. Iliad. δ. 3.

ἀνατολὰς ἀποκαρπεύσα-
σθαι τῶν ὡραίων, ἐπο-
ρευόμεθα ἐγώ τε. ἔφη μοι
ἡ Θεοπάτρα, ἐαυτῆς γὰρ
ἐπυνθανόμην, καὶ ἡ Πρό-
κιλλα, καὶ ἡ Τυσιανὴ,
ὡς τραχεῖαν, καὶ δύσβα-
τον ὡδεύσαμεν, ὦ Γρη-
γόριον, καὶ ἀνάντη τρίβον.
Ἐπειδὴ οὖν ἠγγίζομεν, ἡ
Θεοπάτρα ἤδη ἔφη, τῷ
χωρίῳ, μεγάλη τις, καὶ
εὐειδὴς ἡσυχῇ βαίνουσα,
καὶ εὐσχημόνως ὑπήντη-
σεν ἡμῖν γυνὴ, στολὴν πά-
νυ ἔκλαμπρον ὥσπερ ἀ-
πὸ χιόνος ἠμφιεσμένη.
θεῖον δέ τι, καὶ ἀμήχανον
ἀληθῶς ἅπασα κάλλος
ἦν. Αἰδὼς γὰρ αὐτῇ τῷ
προσώπῳ πολλὴ μετὰ
σεμνότητος ἐπήνθει, τό,
τε βλέμμα βλοσυρὸν με-
τὰ πραότητος ἱλαρῶς,
οὕτω κεκερασμένον, οὐκ
οἶδα ἔφη ποτὲ θεασαμέ-

Orientem ſitum accerſitæ, ad perpulchros & maturos fructus demetendos procedebamus, ego dixit Theopatra, ipſam enim interrogaueram, & Procilla, & Tuſiana. & prius quidem perquam aſperam ac difficilem viam calcauimus, Gregorium, & altam præruptis collibus ſemitam aſcendimus; proprius iam factis, Theopatra infit, ad locum, obuiam facta eſt ingens, & decora facie mulier, quiete, & pulchre compoſito geſtu gradiens, pellucida veſte veluti ex niue facta circumamicta. diuina equidem, & quæ cogitatione percipi non poterat, pulchritudo puraputa erat. Nam verecundia in facie multa cum grauitate efflorefcebat: Viſus rigidus cum placiditate quodammodo hilariter

riter commixtus, nunquam, inquit, hiſce meis oculis ſimile conſpexi. Omni quippe ex parte pulchritudinis cura neglecta nihil præſeferebat ſpurij. Hæc ad vnamquamque noſtrum accedens ingenti cum gaudio æque ac mater, quaſi multum ad tempus aſpectu noſtro caruiſſet, amplectebatur, & deoſculabatur, O filiæ, dicens, cum multo flagrarer deſiderio, vos in incorruptionis pratum inuehere, vos tandem huc prodeambulaſtis, licet inter eundū multa vos animantia repentia perterruerint. Intuebar enim e loco ſuperiori oculorū aciem

νη. πάντα γὰρ ἀκαλλώπιστος ἦν, καὶ νόθον ἔφερεν οὐδέν. Αὕτη οὖν προσελθοῦσα μετὰ πολλῆς χαρᾶς, ἑκάστην ἡμῶν, μήτηρ ὥσπερ διὰ πολλοῦ θεασαμένη, περιεπτύσσετο, καὶ κατεφίλει. Ὦ θυγατέρες σφόδρα μοι ποθούσῃ, λέγουσα, εἰς τὸν λειμῶνα τῆς ἀφθαρσίας ὑμᾶς εἰσαγαγεῖν, μόλις ἐληλύθατε, κατὰ τὴν ὁδὸν ποικίλων ὑμᾶς ἐκφοβησάντων ἑρπετῶν. ἑώρων γὰρ ἀποσκοποῦσα πολλάκις ἐκτρεπομένας, καὶ ἐδεδίειν μήπως ἀναποδίσασαι καταλισθήσητε διὰ κρημνῶν. ἀλλὰ χάρις, ᾧ ἡρμοσάμην ὑμᾶς, ὦ τέκνα, νυμφίῳ, ἐπινεύσαντι πάντα τελεσιουργὰ ταῖς εὐχαῖς. Καὶ ἅμα

dirigens, ſæpius vos de via deflectentes, & metuebam, ne retro abductæ per loca prærupta præcipitium ſubiretis. Sed gratia Deo ſit, cui vos, o filiæ, ſponſo adaptaui, qui vota noſtra omnia ad

bonos

Ταῦτα λεγούσης, εἰς τὸν περίβολον, ἔφη, φθάνομεν, ἀνεῳγμένων ἔτι τῶν θυρῶν. εἰσελθούσας καταλαμβάνομεν ἤδη τὴν Θέκλαν, καὶ τὴν Ἀγάθην, καὶ τὴν Μαρκέλλαν μελλούσας δειπνεῖν. Εὐθέως οὖν τὴν Ἀρετὴν, ἔφη, φάναι. Δεῦτε δὴ καὶ ὑμεῖς περὶ τὰς ὁμοτρόπους ὑμῖν ταυτασὶ ἐφεξῆς ἐνθάδε κατακλιθῆναι. ἦμεν γὰρ, ὡς οἶμαι, πᾶσαι τὸν ἀριθμὸν ἐκεῖ δαιτυμόνες, ἔφη μοι, δέκα. Ἦν δὲ τὸ χωρίον περικαλλὲς ὑπερφυῶς, καὶ πολλῆς ἀναπαύσεως πεπληρωμένον. ἀὴρ μὲν γὰρ ἐκέχυτο, καθαραῖς φωτὸς βολαῖς ἀνακεκερασμένος, κέφως μετὰ πολλῆς εὐταξίας. καὶ πηγὴ κατὰ τὸ μεσαίτατον ἡσύχως ἐλαίου δίκην ἀνέβρυε γλυκύτατον πόμα, ἀφ' ἧς

bonos exitus perduxit. Et cum hæc diceret ad concluſum locum ſubdit, deuenimus, in quem apertis ianuis antea ingreſſas, iam iam cænaturas, Theclam, & Agatham, & Marcellam offendimus. Statim igitur Virtutem dixiſſe, narrauit. Eia & vos accedite ad has, iiſdem atq; vos moribus præditas, & ſeruato ordine ibidem decumbite. Eramus enim, ni fallor, omnes numero illic conuiuæ, mihi dixit, decem. Locus erat pulcherrimus, & requietis & tranquillitatis pleniſſimus. Nã aër puro luminis iubare mixtus, & multo ordine expeditus leniter diffundebatur. Fõs in medio placide, olei inſtar, potum dulciſſimum effundebat, ex quo aqua limpida puraque

manans fontes alios procreabat, qui fluuiorum ad modum effuſi locum vniuerſum affluentibus laticibus inundabant. Arbores variæ recentibus fructibus onuſtæ, eorundem copia atque venuſtate hilariter geſtiebant. Prata ſemper virentia, ſuaueolentibus ac diuerſis floribus ſtrata, ex quibus lenis exiliēs aura odoris ſui multa ſuauitate vniuerſa rapiebat. Prope ſub ingenti Vitice conſedimus, qui abundantia & denſitate foliorum locum opacauerat. EVBVL. Alterum mihi vederis, o Beata, a Paradiſo diuerſorium oraculi ritu exprimere. GREGOR. Recte conſulis. Cum itaque & menſa omnigena & nimia lætitia animum

ὕδωρ διειδὲς, καὶ καθαρὸν ῥέον, ἐποίει κρήνας. αἳ δὲ ποταμηδὸν ὑπερχεόμεναι ἐπότιζον ἅπαντα τὸν χῶρον, πλούσια παρέχουσαι νάματα. Δένδρα γὰρ τῇ διάφορα, νεαραῖς ὀπώραις πληθύοντα ἐκεῖ, εἰς ἓν κάλλος τῶν καρπῶν ἀπαιωρουμένων ἱλαρῶς, καὶ λειμῶνες ἀειθαλεῖς εὐπνόοις ἄνθεσι, καὶ ποικίλοις κατεστρωμένοι. ἀφ᾽ ὧν προσέβαλεν ἠπίως πνεῦμα, πολλὴν εὐωδίαν φέρον. τῇ γὰρ ἐγγὺς Ἄγνος δένδρον ὑψηλὸν, ὑφ᾽ ᾧ ἀνεπαυόμεθα, διὰ τὸ λίαν ἀμφιλαφὲς αὐτὸ, καὶ σύσκιον τυγχάνειν. ΕΥΒΟΥΛ. Δεύτερον δοκεῖς μοι καταγώγιον, ὦ μακαρία, τοῦ παραδείσου χρησμῳδεῖν. ΓΡΗΓ. Ἀληθῶς προμηθεῖς. Ὡς οὖν δαιτός τε παντοδαπῆς ἤδη, καὶ εὐφροσύνης ποικίλης ἐτυγχάνομεν, ὡς μηδενὸς

ob-

εἶτα τῶν τερπνῶν ἐπιδεεῖς, ἔφη, τὸ μετὰ ταῦτα εἰσελθοῦσαν εἰσηγήσασθαι τὴν Ἀρετὴν τάδε. Ὦ νεάνιδες, ἐμῆς αὐχήματα μεγαλοφροσύνης. ὦ καλλιπάρθενοι τοὺς ἀκηράτοις Χριστοῦ γεωργοῦσαι λειμῶνας ἀνυμφεύτοις χερσί, τροφῆς μὲν ἅλις ἤδη καὶ εὐωχίας. πάντα γὰρ πλήρη καὶ ἄφθονα τὰ παρ' ἡμῖν. Τί οὖν ἐστιν, ὃ θέλω λοιπὸν ἤδη, καὶ τί προσδοκῶ; λόγον ἑκάστην ὑμῶν ἐγκωμιαστικὸν περὶ Παρθενίας εἰπεῖν. καταρχέτω δὲ Μαρκέλλα, ἐπειδὴ καὶ πρώτη ἀνάκειται, καὶ ἔστιν ἅμα πρεσβυτέρα. τὴν μέντοι καλῶς ἀγωνισαμένην αἰσχυνοίμην ἂν ἐμαυτήν, ἐὰν μὴ ποιήσαιμι ζηλωτήν, τοῖς ἀμιάντοις τῆς σοφίας ἀναδήσουσα πετά-

oblectaſſemus, & quæ iucunditatem afferunt omnia abūdaſſent. Virtutē ingreſſam his Virgines excepiſſe ſermonibus, faſſa eſt. O puellæ meæ magnanimitatis gloriatio. O pulcherrimæ Virgines incorrupta Chriſti prata, innuptis colētes manibus. Cibi equidem, & epularum iam ſatis eſt, noſtra enim omnia & vberiori copia plena ſunt. Quid porro eſt quod ipſa aueo, expectoque? Vnamquamq; veſtrum orationem de Virginitate laudatoriā habere, & initiū faciat Marcella, quandoquidem ipſa & primam in accumbendo ſedem occupat, & eſt ætate prouectior. Quæ vero probe certamen ſuſtinuerit, pudore ipſa ſuffunderer, ni id effecerim, vt ea immaculatis ſapientiæ floribus redimita, alias

inui-

inuidentia concitas ad ſui trahat imitationem. Marcella, hinc ſtatim, vt dicebat, ſic exorſa eſt dicere.

MARCELLA.

Ingens equidẽ eſt magnopere, & admiranda, & glorioſa Virginitas. Et, ſi palam mihi diuinis inſtructæ literis pronunciandum eſt, eſt vber integritatis incorruptæ, & flos, & primitiæ ipſius, optimũ pulcherrimumque tandummodo inſtitutum. Proptereaque Dominus in regnum cælorum ſeſe inuecturum illos, qui ſemetipſos caſtrauerunt, ſpopondit, vbi de differentijs caſtrationum in Euangelijs præcepta tradit. Valde etenim

λοις. Τὴν οὖν Μαρκέλλαν ἐντεῦθεν, ὡς οἶμαι, ἀρξαμένην, εὐθέως, ὡς ἔλεγον, εἰπεῖν, ὅτι.

ΜΑΡΚΕΛΛΑ.

Μεγάλη τίς ἐστιν ὑπερφυῶς, καὶ θαυμαστὴ, καὶ ἔνδοξος ἡ Παρθενία, καὶ εἰ χρὴ φανερῶς εἰπεῖν, ἑπομένην ταῖς Γραφαῖς, τὸ οὖθαρ τῆς ἀφθαρσίας, καὶ τὸ ἄνθος, καὶ ἡ ἀπαρχὴ αὐτῆς, τὸ ἄριστον, καὶ κάλλιστον ἐπιτήδευμα μόνον τυγχάνει. καὶ διὰ ταῦτα, καὶ ὁ Κύριος εἰς τὴν βασιλείαν εἰσελάσαι τῶν οὐρανῶν τοὺς ἀποπαρθενεύσαντας ἐκείνους σφᾶς αὐτοὺς, ἐπαγγέλλεται, ἔνθα περὶ διαφορᾶς εὐνουχισμῶν ἐν Εὐαγγελίοις παρεγγυᾷ. σπάνιον γὰρ πάνυ καὶ δυσεπίτευκτον

rara eſt, & inuentu difficillima inter homines

caſti-

a Matth. 19. 12.

ἀνθρώποις Ἁγνεία. καὶ ὅσῳ κορυφαιότατον, καὶ μεγαλοπρεπὲς, τοσούτῳ καὶ τοὺς κινδύνους μείζονας ἔχον. Δεῖ γὰρ οὖν ἐρρωμένων, καὶ γενναίων φύσεων, αἵ τινες ἀθρόως τὸ ῥεῦμα μετοχετεύσασαι τῆς ἡδυπαθείας, ἄνω μετέωρον ἀπευθύνουσι τὸ ὄχημα τῆς ψυχῆς, μὴ ἀπολήξασαι τοῦ σκοποῦ, ἕως ἂν ὑπερπηδήσασαι κούφως τὸν κόσμον ὀξυτάτῳ διανοίας τάχει, καὶ ἐπὶ τὴν οὐρανίαν ἀληθῶς ἀψῖδα σταθεῖσαι, αὐτὴν εἰλικρινῶς θεάσωνται τὴν ἀφθαρσίαν, ἀπὸ τῶν ἀμιάντων τοῦ παντοκράτορος ἀναπηδύουσαν κόλπων. Τοῦτο τὸ πόμα γεννᾶν οὐκ ἐχώρησε γῆ. μόνος αὐτὸ πηγάζειν οἶδεν ὁ οὐρανός. Παρθενίαν γὰρ βαίνειν μὲν ἐπὶ γῆς, ἐπιψαύειν δὲ τῶν οὐρανῶν ἡγητέον, ἧς δὴ ἐφιέμενοι, καὶ

caſtimonia, & quo excelſior & magnificentior, eo dirioribus periculis obnoxia eſt. Quare illi opus ſunt naturæ fortes & generoſæ, quæ illico fluxum voluptatis alio deriuãtes, ſubleuatum deſuper animæ vehiculum dirigant, non aberrantes a ſcopo, donec leuiter mundum ſuperſalientes, velociſſima cogitationis celeritate, & in ſupercœleſti vere apſide pedem ſiſtentes, ipſam ſincere intuiti fuerint incorruptibilitatẽ, ab im- immaculatis omnipotentis ſinubus emanantem. Potum hunc terra generare minime potuit, tantummodo cœlum illum procreat. Virginitatem enim ſuper terram incedere, ſed cœlum pertingere,

exiſti-

existimandum eſt quã percupientes; nonnulli, & ad finem illius tantũ aſpicientes illotis pedibus ex imperfecta infimæ notæ arte accedentes, e media via retroacti ſunt, nullum instituto a ſe ſuſcepto condignam cogitationem conſecuti. Neque enim tantummodo corpora incorrupta ſeruãda ſunt, quemadmodum neq; templa ipſis ſtatuis pulchriora demonſtranda, ſed animæ, quæ corporis ſtatuæ ſunt, iuſtitia prius exornatæ colendæ. coluntur vero & purgantur tum potiſſimum, cum impigre diuina eloquia audire acrius incumbentes, nullum finem conatui ponunt, antequam illud, quod verum eſt, ſapientum ianuas patentes attingant. Quemadmodum

περὶ μόνον τὸ τέλος αὐτῆς ἀφορῶντες τινὲς, ἀνίπτοις ποσὶν ἀτελοῦς ὑπὸ βαναυσίας προσελθόντες, ἐκ μέσης ἀνέκαμψαν τῆς ὁδοῦ, οὐδὲν ἄξιον φρόνημα τοῦ ἐπιτηδεύματος ἐπανηρημένοι. Οὐ γὰρ μόνον ἄφθορα τὰ σώματα τηρεῖσθαι δεῖ. ὥσπερ οὐδὲ τοὺς ναοὺς κρείττονας ἀποφαίνεσθαι τῶν ἀγαλμάτων, ἀλλὰ τὰς ψυχὰς ἀγάλματα τῶν σωμάτων οὔσας θεραπεύεσθαι χρὴ, κοσμουμένας δικαιοσύνῃ. Θεραπεύονται δὲ καὶ ἀποσμήχονται τότε μᾶλλον, ὁπόταν ἀόκνως κατακούειν τῶν θείων ἁμιλλώμεναι λόγων, μὴ ἀπολήγωσι πρὶν αὐτοῦ ἐφάψασθαι, ὃ ἐστιν ἀληθὲς ἐπὶ σοφῶν ἀφικνούμεναι θύρας. Ὥσπερ γὰρ ἄλλοτι τῶν κρεῶν οἱ ἰχῶρες

ἐκτήκονται, καὶ αἱ σηπεδόνες, καὶ πάντα τὰ φθοροποιά, τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ τῆς Παρθενίας αἱ ἄλογοι πᾶσαι τοῖς μαθήμασιν ἀποστύφονται τοῦ σώματος ἐπιθυμίαι. ἀνάγκη γὰρ τὴν μὴ πασσομένην δίκην ἅλατος τοῦ Χριστοῦ ταῖς φωναῖς ψυχὴν ἐπόζειν, καὶ σκώληκας γεννᾶν, ὥσπερ ἀμέλει ἐπώζεσαν, καὶ ἐσάπησαν οἱ μώλωπές μου, μετὰ δακρύων ἐξομολογούμενος ὁ Δαβὶδ ἐν τοῖς ὄρεσι κέκραγεν ὁ βασιλεύς, ὅτι μὴ ἀπέστυψεν ἁλίσας τοῖς σωφρονισμοῖς ἑαυτόν, ἀλλὰ ῥαθυμήσας εἰς οἶστρον ὑπεσύρη, καὶ ἐξώζεσε μοιχείαν. Ταύτῃ πᾶν δῶρον ἐν τῷ Λευιτικῷ, ἐὰν μὴ ἅλατι ἁλισθῇ ἀπαγορεύεται εἰς ὁλοκάρπωμα

enim ſale ſanies, & tabes carnium, & reliqua quæ corruptionem inferũt exſiccantur, eodem modo & Virginitatis documentis vniuerſa corporis deſideria, quæ ratione carent, aſtringuntur. Neceſſe ſiquidem eſt, animum, qui ritu ſalis Chriſti vocibus non conſpergitur, cõputreſcere, & vermes generare, quaſi [a] putruerunt, & corruptæ ſunt cicatrices meæ, *cum lacrymis confitens, in montibus Rex Dauid clamabat, quod non aſtrinxerat, veluti ſale ſemetipſum caſtigationibus, ſed piger effectus in œſtrum abreptus eſt & adulterij graueolentiam putreſcens effundit.* [b] *Propterea in Leuitico, non niſi ſale conſperſa in holocauſtum Domino Deo*

a Pſalm. 38.6. b Leuit. 2.13.

Deo offerri prohibētur. Sal quippe nobis quod mordeat & ad vtilitatem aſtringat ſcripturarum meditatio exhibita eſt, abſque qua fieri nequit, vt omnipotenti per rationem animus offerratur. [a] Vos enim eſtis ſal terræ, *Dominus Apoſtolis dixit. Neceſſe eſt igitur Virginē ſemper bona pulchraq; conſectari, & apud eos, qui primas partes inter ſapientes occupant, conſpicuam eſſe, & nullam in ſe ſegnitiem, nullam molitiem habere, ſed inter alios primatum obtinere, & Virginitati digna meditari, ratione voluptatis ſaniem expurgantem, ne breuis clam ſurrepens tabes vermem intemperantiæ producat.* [b] Cælebs enim

προσφέρεσθαι Κυρίῳ τῷ Θεῷ. ἅλας γὰρ ἡμῖν τὸ δηκτικὸν πρὸς ὠφέλειαν ἀποστῦφον, ἡ πνευματικὴ πᾶσα τῶν Γραφῶν ἐδόθη μελέτη. ἧς δὴ χωρὶς ἀδύνατον τῷ παντοκράτορι διὰ τοῦ λόγου προσενεχθῆναι ψυχήν. Ὑμεῖς γὰρ ἐστὲ τὸ ἅλας τῆς γῆς, ὁ Κύριος τοῖς Ἀποστόλοις ἔφη. Χρὴ οὖν τὴν παρθένον ἀεὶ τῶν καλῶν ἐρᾶν, καὶ τοῖς πρωτεύουσιν εἰς σοφίαν ἐμπρέπειν, καὶ μηδὲν ῥᾴθυμον, μηδὲ μαλθακὸν ἔχειν, ἀλλὰ ἀριστεύειν, καὶ ἄξια τῆς Παρθενίας φρονεῖν, ἀποσμήχουσαν τῷ λόγῳ τὸν ἰχῶρα ἀεὶ τῆς ἡδυπαθείας, μήπως λαθοῦσα βραχεῖα σηπεδὼν γεννήσῃ τὸν σκώληκα τῆς ἀκολασίας. Ἡ γὰρ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυ-

a *Matth.* 5. 13.   b 1. *Corinth.* 7. 34.

ρίου, πῶς ἀρέσῃ τῷ Κυρίῳ, ἵνα ᾖ ἁγία, καὶ σώματι, καὶ πνεύματι, ἧ φησὶν ὁ μακάριος Παῦλος. πολλαὶ δὲ πάρεργον ἡγέμεναι τὴν ἀκρόασιν, νομίζουσι χαρίζεσθαι μεγάλα, ἐὰν κἂν τὸ βραχὺ παράσχωσι τὰς ἀκοὰς, ἃς ἐκκαιτέον. μικρολόγῳ γὰρ φύσει καὶ ταπεινῇ, καὶ ἐπιμορφαζομένῃ σοφίᾳ οὐ χρὴ μαθημάτων θείων κοινωνεῖν. ἦ γὰρ οὐ γελοῖον ἐκείναις ἀδολεσχεῖν, αἵτινες ἐπὶ μὲν τοῖς μικροῦ ἀξίοις πάντα ποιεῖν συντείνονται, ὅπως ἀκριβέστατα ἔξουσι τὰ τελεσιεργούμενα, ἐπὶ δὲ τῶν ἀναγκαίων, δι' ὧν μᾶλλον αὐταῖς ὁ τῆς σωφροσύνης ἔρως αὔξεται, μὴ μεγίστας ἡγεῖσθαι τὰς ἀ-

enim curat ea, quæ ſunt Domini. qua ratione placitura ſit Domino, vt ſit ſancta cum corpore, tum ſpiritu, *vt inquit Beatus Paulus. Multæ vero auditionem veluti rem perfunctoriã exiſtimantes, quam maxime gratificari opinantur, ſi vel ad breue tempus aures porrigant depurgandas. Ingeniũ ſiquidem reſtrictum, & indolem ſordidam humilemque & ſapientiam perſonatam non addecet diuinæ doctrinæ participem facere. Annon enim ridiculum eſt, cum illis nugari, quæ in rebus nullius aut parui momenti cuncta ſua ſtudia conferunt, vt quam accuratiſſime concepta animo perficiantur, in neceſſarÿs vero, per quæ magis ac magis in ipſis caſtitatis amor accreſcit, exquiſitum ſtudium a-*

curam negligunt? Exceſſu ſiquidem vere magno cælitus ad homines Virginitatis plãta tranſmiſſa eſt. Propterea que primis generationibus detecta non eſt. Nam tum homines perpauci erant, oportebatque eos numero primum adauctos, tum vero deinceps perfectionem acquirere. Quapropter & ſorores germanas antiqui illi in matrimonium ducentes, non indecore agebant: donec lex adueniens repreſſit, & *quod antea bonum eſſe reputabatur prohibens, peccatum eſſe decreuit,* [a]maledictum *nominãs,* retegentem turpitudinem ſororis ſuæ. *Sic Deus ſtato certoque tempore humano generi per accommodam opem ferebat, quemadmodum paren-*

ἀκριβείας. Μεγάλη γὰρ ἀληθῶς ὑπερβολῇ τὸ τῆς Παρθενίας ἀνθρώποις ἀπ' οὐρανῶν κατεπέμφθη φυτόν. καὶ διὰ τοῦτο τοῖς πρώτοις οὐκ ἀπεκαλύφθη γενεαῖς. Ἔτι γὰρ ὁ ἄνθρωπος ὀλίγος ἦν, καὶ ἐχρῆν εἰς πλῆθος πρότερον αὐτὸν αὐξήσαντα, τελειωθῆναι. Διὸ δὴ καὶ τὰς σφετέρας ἀδελφὰς οἱ παλαιοὶ λαμβάνοντες γυναῖκας οὐδὲν ἦν ἀσεβὲς, μέχρι νόμος ἐλθὼν διεστείλατο, καὶ τὸ πρότερον δοκοῦν εἶναι καλὸν, ἀπαγορεύσας, ἁμαρτίαν ἀπεφήνατο, ἐπικατάρατον καλῶν τὸν ἀποκαλύπτοντα τὴν ἀσχημοσύνην τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, τοῦ Θεοῦ κατὰ καιρὸν καὶ καιρὸν τὴν ἁρμόζουσαν ἡμῶν τῷ γένει ἀπεδάως προσφέροντος βοήθειαν.

a Leuit. 19. 20.

ὥσπερ δὴ καὶ οἱ πατέρες τοῖς υἱοῖς. Οὐ γὰρ εὐθέως ἄνωθεν ἐπιστατοῦσι τὸν παιδαγωγούς, ἀλλὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἐάσαντες ἀθύρειν μοσχαρίων δίκην, πρότον εἰς διδασκάλων συμψελλιζόντων ἀποστέλλουσιν, ἕως ἂν ἀποβαλόντες τὴν μειρακιώδη τρίχα τοῦ νοῦ, εἰς τὴν τῶν μειζόνων ἄσκησιν παραπεμφθῶσι, κἀκεῖθεν αὖθις εἰς τὴν τῶν ἔτι μειζόνων. Ταύτῃ γὰρ καὶ τὸν Θεὸν, καὶ πατέρα τῶν ὅλων ἡγητέον προσενήνεχθαι τοῖς περὶ ἡμῶν. Ἔτι γὰρ ὁ κόσμος ἀνθρώπων ἀπλήρωτος ὢν, ὡς νήπιος ἦν, καὶ ἐχρῆν αὐτὸν εἰς πλῆθος πρότερον ἐκ τούτων ἀνδρωθέντα πληθυνθῆναι. Ἀλλ' ὅτε λοιπὸν ἀπὸ περάτων ἐπὶ πέρατα κατῳκίσθη, τῆς ἀνθρωπότητος εἰς ἄπειρον κεχυμένης, οὐκέτι τοῖς αὐτοῖς

qui non ſtatim Pedagogos conſtituunt, ſed in ætate illa puerili ludendi licentiam facientes more vitulorum, primum ad magiſtros, qui vna cum illis balbutiant, mittunt, donec reiecto puerili mentis pilo, ad ſublimiorem exercitationem traducantur, indeque rurſus ad multo ſublimiorem. Non alio modo Deus omnium parens cum noſtris matoribus, ſeſe præſtitiſſe exiſtimandus eſt. Non dum enim terrarum orbis hominibus refertus velut infans vagiebat, opuſque erat illum prius in virum euadentem, hominum numero adaucto repleri. At cum quaqua uerſum et vndique, humana natura in immenſum effuſa, vniuerſa occu-

pauit, non in ijſdem perſiſtere voluit homines Deus, procurans, vt ab his ad alia gradum facientes, cœlo fieri proximiores contenderent, donec ad maximam excelſiſſimamque doctrinam, Virginitatem nempe procedentes, perfecti efficerentur, a mixtione cum ſororibus primum progredientes ad ducendas externas vxores; inde ad non plures more animantium quadrupedum inuadendas, quaſi ad iniendum nati eſſent; tum poſtea ad non mœchandum; rurſus ad caſtimoniam, & a caſtimonia ad Virginitatem: in qua exerciti carnem deſpicere, ad incorruptionis loca tranquilla abſq; vllo timore conijciantur. Quod ſi quis dicta quaſi nul-

ἐπιμιγνύειν τὸν ἄνθρωπον ἐπέτρεπεν ὁ Θεός, σκοπῶν ὅπως ἀπὸ τῶνδε εἰς τάδε μεταβαίνοντες πλησιαίτερον προσκόπτωσιν ἔρχεσθαι τῶν οὐρανῶν, μέχρις αὖ εἰς αὐτὸ τὸ μέγιστον μάθημα, καὶ κορυφαιότατον τὴν Παρθενίαν φθάσαντες τελειωθῶσιν, ἀπὸ τῆς ἀδελφομιξίας ὁδεύσαντες, πρῶτον εἰς τό, ὀθνείας ἐπάγεσθαι γαμετάς, κἀκεῖθεν εἰς τό, μηκέτι πολλαῖς ἐπιβαίνειν τετραπόδων νόμῳ, καθάπερ εἰς ὀχείαν γεγονότας, κἀντεῦθεν εἰς τό, μὴ μοιχοὺς γεγονέναι, καὶ αὖ πάλιν εἰς σωφροσύνην, καὶ ἀπὸ σωφροσύνης εἰς Παρθενίαν. ἔνθα μελετήσαντες τῆς σαρκὸς ὑπερφρονεῖν, εἰς τὸν τῆς ἀφθαρσίας εὔδιον ὁρμίζονται χῶρον. εἰ δέ τις ὡς ἀμάρτυρον τὴν γρα-

lis

φῶν αἰτιάσασθαι τολμήσοι τὸν λόγον, φέρε δὴ παραχθέντες, καὶ τὰ τῶν Προφητῶν ἀληθέστερα μᾶλλον ἀποδείξομεν τὰ προειρημένα. Ὁ γοῦν Ἀβραὰμ πρῶτος ἐν διαθήκῃ τὴν περιτομὴν λαβών, οὐδὲν ἕτερον αἰνίσσεσθαι δοκεῖ, τὸ οἰκεῖον περιτεμνόμενος τῆς σαρκὸς ἑαυτοῦ μέλος, ἢ τοῦτο τὸ, μηκέτι τὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ σπέρματος δημιουργηθέντα παιδοσπορεῖν, ἀπὸ τῆς ἰδίας ἕκαστον διδάσκων ἀδελφῆς, οἷα σαρκὸς ἀποτέμνειν τὴν κατὰ συνουσίαν ἡδονήν. ὥστε τὸ πλησιάζειν, καὶ ὁμεύνοις χρῆσθαι τῶν σφῶν ἀδελφαῖς ἀπὸ τῶν τοῦ Ἀβραὰμ πέπαυται καιρῶν. τὸ δὲ πλειόνων συναλλαγαῖς ἁρμόζεσθαι γυναικῶν, τῶν Προφητικῶν ἀναιρεῖται

lis Scripturarum teſtimonijs conſtabilita criminari auſus fuerit, age huc Prophetarum eloquijs productis multo veriora eſſe eadem demonſtremus. [a] *Abraam itaque primus in Teſtamento circumciſionem accipiens, illud tantummodo videtur inſinuaſſe, dum propriæ carnis membrum imminuit, ne ſcilicet in poſterum in carne ex eodem ſemine enata filios procrearent, & ſimul unumquemque a propria inſtruens ſorore, uti ex carne voluptatem, quæ ex initu oritur, abſcindere. Quare copulari, & vna cubare cum ſororibus inde ab Abraami ætate ſemotum diſcluſumque eſt: at plurium mulierum commercijs vti, Propheticis*

a *Geneſ.* 17.10.

temporibus eliminatū, [a] Poſt *enim* concupiſcentias tuas non eas, & ab appetitibus tuis auertere: *nam* [b] vinum & mulieres apoſtatare facient prudentes. *& alius*; [c] Fons tuus aquæ eſto tibi propria, & delectare vna cum muliere, quæ tibi adhæſit a iuuentute tua. *exploduntur vt vides multæ. Ieremias palam* [d] equos furentes in fœminas *eos, qui in varias ac diuerſas mulieres inſaniunt, nuncupat. Nanq; ait,* [e] multigena impiorum multitudo non erit, & ſpuria vitulamina non dabunt radices altas. *Verum enimuero, ne multis verbis orationem protrahamus, dicta Prophetica colligentes,*

χρόνων. ὀπίσω γὰρ τῶν ἐπιθυμιῶν σου μὴ πορεύθῃς, φησὶ, καὶ ἀπὸ τῶν ὀρέξεών σου κωλύου. οἶνος γὰρ καὶ γυναῖκες ἀποστήσουσι συνετούς. καὶ ἐν ἑτέρῳ. ἡ πηγή σου τοῦ ὕδατος ἔστω σοι ἰδία, καὶ συνευφραίνου μετὰ γυναικὸς τῆς ἐκ νεότητός σου, δηλονότι παραιτούμενος ἤδη τὰς πολλάς. Ὁ δὲ Ἱερεμίας, ἵππους θηλυμανεῖς ἀναφανδὸν, τοὺς εἰς διαφόρους μαργῶντας γυναῖκας καλεῖ. Πολύγονον γάρ, φησιν, ἀσεβῶν πλῆθος οὐ χρησιμεύσει, καὶ ἐκ νόθων μοσχευμάτων, οὐ δώσει ῥίζαν εἰς βάθος. Ἀλλὰ γὰρ, ἵνα μὴ μακρηγορῶμεν ἐπὶ πολὺ, τὰς Προφητικὰς ἀναλεγόμενοι φωνὰς, φέρε δὴ συστήσωμεν πάλιν, ὅπως

a *Eccleſ.* 18.30. b *Eccleſ.* 19.2. c *Prouer.* 5.18.
d *Ierem.* 5.8. e *Sapient.* 4.3.

διαδέχεται τὴν ἐπὶ μιᾷ γυναικὶ συναλλαγὴν ἡ σωφροσύνη, μέχρις ἂν ἐκλύσῃ τελείως τὴν ἐκ τοῦ ἔθους ἐπὶ τὴν συνουσίαν καταφορὰν, πρὸς ὀλίγον ἀφαιρουμένη τὰς τῆς σαρκὸς ἡδυπαθείας. Αὐτίκα γοῦν εἰσάγεταί τις ἐμφανῶς ἤδη λοιπὸν παραιτούμενος τοῦτον τὸν περισπασμὸν, Κύριε, λέγων, πάτερ, καὶ δέσποτα τῆς ζωῆς μου, μὴ ἐγκαταλίπῃς με ἐν βουλῇ αὐτῶν. μετεωρισμὸν ὀφθαλμῶν ἄφελε ἀπ' ἐμοῦ. καρδίας ὄρεξις, καὶ συνουσιασμὸς μὴ καταλαβέτωσάν με. καὶ ἐν τῇ παναρέτῳ δὲ Σοφίᾳ, γυμνοὺς ἤδη τοὺς ἀκροατὰς εἰς ἐγκράτειαν ἐφελκόμενον καὶ σωφροσύνην τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τοιαῦτα μελῳδεῖ. Κρεῖσσον ἀτεκνία μετὰ ἀρετῆς

tes, age iam iterum probemus, qua ratione commercium cum vna muliere caſtimonia excevit, donec perfecte, quæ ex vſu eſt in concubitum procliuitatem, paulatim carnis voluptates remouens, diſſoluit. Statim enim introducitur quiſpiam hanc occupationem aperte reſpuens,[a] Domine Pater, *dicens*, & vitæ meæ dominator, ne derelinquas me in conſilio ipſorum: extollentias oculorum dimoue a me. cordis appetitus, & concubitus concupiſcentiæ ne apprehendant me. *& in Sapientia virtutibus omnibus referta, nudos iam auditores ad continentiam vrgens & caſtimoniam, Spritus ſanctus hæc concinit,*[b] Melius

a *Eccleſ.* 23. 4. b *Sapient.* 4. 1.

eſt liberorum orbitas cum virtute, *inclamans*. Immortalitas quippe eſt in memoria ipſius, quod & apud Deum, & apud homines nota eſt, & præſentem eam honorant, & cum receſſerit peroptant, & in perpetuum coronata pompam agit, incoinquinatorum præmiorum certamine ſuperato. *De temporibus itaque naturæ humanæ, qua ratione illa initio capto a ſororum commiſtione, ad continentiam progreſſa eſt, diximus; reliquum eſt vt de Virginitate diſſeramus. pro facultate itaque noſtrarum virium orationem digeremus. Et ante omnia, cum ex Patriarchis, & Prophetis, Iuſtis item plerique multa eaque præclara, & docuiſſent & perfeciſſent, nemo Virgini-*

κεκραγώς. Ἀθανασία γάρ ἐστιν ἐν μνήμῃ αὐτῆς, ὅτι καὶ παρὰ Θεῷ γινώσκεται, καὶ παρὰ ἀνθρώποις, παροῦσάν τε τιμῶσιν αὐτὴν, καὶ ποθοῦσιν ἀπελθοῦσαν. καὶ ἐν τῷ αἰῶνι στεφανηφοροῦσα πομπεύει, τὸν τῶν ἀμιάντων ἄθλων ἀγῶνα νικήσασα. Περὶ μὲν οὖν τῶν καιρῶν τῆς ἀνθρωπότητος, ὅπως ἀρξαμένη ἀπὸ τῆς ἀδελφομιξίας ὥδευσεν ἐπὶ τὴν ἐγκράτειαν εἴρηται. περὶ δὲ τῆς Παρθενίας λείπεται. ὅσον οὖν δυνατὸν περατέον φάναι. Καὶ πρῶτον ἐξεταστέον, δι' ἣν αἰτίαν πολλῶν Πατριαρχῶν καὶ πολλῶν Προφητῶν, καὶ Δικαίων πολλὰ καὶ καλὰ διδαξάντων καὶ ἐργασαμένων, Παρθενίαν οὐδεὶς οὔτε ἐνεκωμίασεν,

οὔτε εἵλετο. μόνῳ γὰρ ἄρα ἐφυλάσσετο τοῦτο πρεσβεῦσαι τὸ μάθημα τῷ Κυρίῳ. ἐπεὶ καὶ μόνος παρελθὼν ἄνθρωπον ἐδίδαξε χωρεῖν εἰς Θεόν. ἔπρεπε γὰρ τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ ἀρχιπροφήτῃ, καὶ ἀρχαγγέλῳ τούτῳ, καὶ ἀρχιπαρθένῳ προσαγορεύεσθαι. Τὸ δὲ παλαιὸν οὐδέπω τέλειος ὁ ἄνθρωπος ἦν, καὶ διὰ τοῦτο τὸ τέλειον οὐδέπω χωρῆσαι τὴν Παρθενίαν ἴσχυεν. Ἔτι γὰρ ἔχρῃζε κατ' εἰκόνα Θεοῦ γεγονὼς, καὶ τὸ καθ' ὁμοίωσιν ἀπολαβεῖν. ὅπερ τελεσιουργῆσαι καταπεμφθεὶς ὁ Λόγος εἰς τὸν κόσμον, τὴν ἡμετέραν μορφὴν πρότερον ἀνέλαβε, πολλοῖς ἁμαρτήμασι κατεστιγμένην, ἵνα δὴ τὴν θείαν ἡμεῖς, δι' οὓς αὐτὸς ἐφό-

ginitatem neque laudibus extulit, neque amplexatus eſt. Soli etenim Domino hanc doctrinam aſſerere reſeruabatur, quod ipſe ſolus ab hominibus ad Deū migrare edocuit. Addecebat ſiquidem primum illis attribui Sacerdotū, Prophetarum, Angelorum, & Virginum principi. Antiquitus vero nondum quiſpiam inter homines perfectus erat; ideoque Virginitatem, quæ perfectum quid erat, capere non poterat. Indigebat enim ſecundum imaginem Dei factus, quod ſecundum illius ſimilitudinem erat, accipere; idq; cum perficere abſoluereque miſſum eſſet Verbum in mundum, prius formam noſtram multis peccatorum notis compunctam aſſumpſit; vt nos, ob quos ipſe noſtrā

induit, diuinam rurſus capere poſſemus. Nanque tum ſecundum Dei ſimilitudinem exacte efformamur, cum illius notas, quas ille ad humanæ vitæ normam atque inſtitutum factus retinuit, pictorum inſtar ſapientum in nobis exprimimus, & abſque vlla læſione tenemus, viamq; ab ipſo apertã, diſciplinam illius ſequentes, æmulamur. Ideo enim elegit, humanam carnem, cum Deus eſſet, induere; vt veluti in tabella diuinum vitæ exemplar intuentes, poſſemus & nos eum, qui pinxerat, imitari. Neque enim mente agitans alia, alia opere præſtabat: neque ſane alia bona eſſe exiſtimans, alia edocebat; ſed quæ erant vere proficua & bona & docebat, & faciebat. Quod igitur Do-

ρεσε, πάλιν χωρῆσαι δυνηθῶμεν. καθ' ὁμοίωσιν γὰρ ἀκριβωθῆναι τότε πάρεστι Θεοῦ, ὁπότε δὴ τοὺς αὐτοὺς αὐτοῦ χαρακτῆρας τῆς κατὰ ἄνθρωπον πολιτείας ζωγράφων δίκην ἐπισημόνων ἐν ἑαυτοῖς ἐντυπωσάμενοι, ἀσινεῖς κατέχωμεν, ἣν αὐτὸς ἐφανέρωσε μαθητεύοντες τρίβον. Ταύτην γὰρ ᾑρετίσατο τὴν ἀνθρωπίνην ἐνδύσασθαι σάρκα Θεὸς ὤν, ὅπως ὥσπερ ἐν πίνακι θεῖον ἐκτύπωμα βίου βλέποντες, ἔχωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν γράψαντα μιμεῖσθαι. οὐ γὰρ ἕτερα φρονῶν ἕτερα ἐποίει. οὐδὲ μὴν ἕτερα νομίζων εἶναι τὰ καλὰ, ἐδίδασκεν ἕτερα. ἀλλ' ἅπερ ἦν ἀληθῶς ὠφέλιμα, καὶ καλὰ, ταῦτα ἐδίδασκε, καὶ ἐποίει. Τί οὖν ὁ Κύριος ἢ ἀλή-

θεια, τὸ φῶς εἰς τὸν κόσ-
μον ἐπραγματεύσατο
κατῆλθων; ἄφθορον ἐφύ-
λαξεν ἐν Παρθενίᾳ τὴν
σάρκα κοσμήσας. καὶ
ἡμεῖς ἄρα εἰ μέλλοιμεν
καθ' ὁμοίωσιν ἔσεσθαι
Θεοῦ τοῦ Χριστοῦ φιλοτι-
μώμεθα τὴν Παρθενίαν
τιμᾶν, ὁμοίωσις γὰρ Θεοῦ
φθορᾶς ἀποφυγή. ὅτι δὲ
καὶ ἀρχιπάρθενος ὃν πρό-
πον καὶ ἀρχιποίμην, καὶ
ἀρχιπροφήτης γέγονεν ὁ
Λόγος ἐνανθρωπήσας τῆς
Ἐκκλησίας, καὶ ὁ χριστό-
ληπτος ἡμῖν παρέστησεν
ἐν βιβλίῳ τῆς Ἀποκα-
λύψεως Ἰωάννης λέγων.
καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἀρνίον
ἑστὸς ἐπὶ τὸ ὄρος Σιὼν, καὶ
μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσα-
ράκοντα τέσσαρες χιλιά-
δες ἔχουσαι τὸ ὄνομα αὐ-
τοῦ, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς

*Dominus, Veritas ipſa
ac lumen in mundum
veniens negotium obijt?
Incorruptam in Virgi-
nitate, carnem exornans
conſeruauit. Et nos i-
taque, ſi ſecundum
Chriſti Dei ſimilitudi-
nem auemus efformari,
ſummo ſtudio incum-
bamus, Virginitatem
honore afficere. Simi-
litudo nanque Dei eſt,
corruptionis fuga. Ver-
bum vero & Eccleſiæ
Virginum principem,
quemadmodum & Pa-
ſtorum & Prophetarũ
primus eſt, carne aſ-
ſumpta factum fuiſſe,
Chriſti numine affla-
tus in libro Apocaly-
pſeos Ioannes common-
ſtrauit, dicens;* [a] Et vi-
di & ecce Agnus ſtans
ſuper montem Sion,
& cum eo centum quadraginta quatuor mil-
lia habentia nomen illius, & nomen Patris eius
ſcri-

a *Apoc.* 14. 4.

ſcriptum in frontibus ſuis. Et audiui vocem de cœlo, tanquam vocem aquarum multarum, & tanquã vocem tonitrui magni, & vox quã audiui, vt vox citharœdorum citharizantium citharis ſuis, & cantant canticum nouũ ante Thronũ, & ante quatuor animalia & Seniores, & nemo poterat diſcere canticum, niſi illa centum quadraginta quatuor millia, qui empti ſunt de terra. Hi ſunt, qui cum mulieribus non ſunt coinquinati: Virgines enim ſunt. Hi ſunt, qui ſequuntur agnum quocunq; ierit. *His verbis chori Virginum principem eſſe Dominum oſtendit. Verum attende prætererea & nota dignitatem Virginitatis apud Deũ*

αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὥσπερ φωνὴν ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροντῆς μεγάλης. καὶ ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα, ὡς φωνὴ κιθαρῳδῶν κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν. καὶ ᾄδουσι καινὴν ᾠδὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο μαθεῖν τὴν ᾠδήν, εἰ μὴ αἱ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἠγορασμένοι ἀπὸ τῆς γῆς. οὗτοι γάρ εἰσιν, οἳ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν. Παρθένοι γάρ εἰσιν οὗτοι, οἱ ἀκολουθήσαντες τῷ ἀρνίῳ, ὅπου ἂν ὑπάγῃ. τοῦ χοροῦ τῶν Παρθένων ἐξάρχοντα δεικνύων τὸν Κύριον. ἐπίστησον δὲ πρὸς τούτοις, ὅπως τὸ ἀξίωμα τῆς Παρθενίας μέγιστον παρὰ τῷ

Θεοῦ. οὗτοι ἠγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἀπαρχὴ τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ ἀρνίου. καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὑρέθη ψεῦδος. ἄμωμοί εἰσιν. ἀλουθοῦσι φησὶ τῷ ἀρνίῳ, ὅπου ἂν ὑπάγῃ. Σαφῶς ἡμᾶς, καὶ ἐντεῦθεν διδάσκειν βούλεται. ὅτι ἐν ἀριθμῷ τοσούτῳ, τουτέστιν ἑκατὸν τεσσαράκοντα καὶ τέτρασι χιλιάσιν ἐπαύξωθεν τὸ πλῆθος οὐ περιώρισται τῶν Παρθένων, τῶν ἄλλων ἁγίων εἰς πλῆθος ἀόριστον ὀχλιζομένων. Τί γὰρ παρεγγυᾷ καὶ περὶ τῶν λοιπῶν διαλεγόμενος, προσεκτέον. καὶ εἶδον ἀπὸ πάσης γλώττης, καὶ φυλῆς καὶ παντὸς ἔθνους, πλῆθος πολύ, ὃ ἀριθμῆσαι αὐτὸ οὐδεὶς ἠδύνατο. οὐκοῦν συνέστηκεν, ὡς ἔφην, ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων ἁγί-

maximam eſſe. Hi empti ſunt ex hominibus, primitiæ Deo & agno. Et in ore eorum non eſt inuentum mendacium. Sine macula ſunt. Sequuntur, *ait*, agnum, quocunque ierit. *Hinc nos aperte inſtruit: non vltra præſcriptum numerum centũ quadraginta quatuor millium, Virginum multitudinem excreuiſſe, cum Sancti alij in indefinitam multitudinem turbarum inſtar accreſcant. Quid porro de alijs ediſſerat attento animo conſideremus.* [a] Et vidi ex omni lingua & tribu & omnibus gentibus multitudinem magnã, quam dinumerare nemo poterat. *Iam ergo conſtat, vt dixi, Sanctorum aliorum multitudinem, quæ oratio-*

ne

a *Apoc.* 14. 4.

ne exprimi nequeat, introduci: Eorum vero, qui in virginitate vitam traduxerunt, ſi cum ea, quæ numerum ſuperat, conferas, admodum exiguam eſſe. Hæc, o Virtus, mea eſt de Virginitate Oratio, Quod ſi quid prætermiſſum eſt, Theophila, exceptura me ſuppleat. Dixit itaq; ita exorſam fuiſſe Theophilam.

ὧν, αὐτὸν πληθυῖ ἄφατον εἰσάγειν, ὅτι δὲ τὴν ἐν Παρθενίᾳ βραχύτατον ἀριθμὸν, ὡς πρὸς σύγκρισιν τὴν εἰς ἀναρίθμητον πλῆθος συντελούντων. Οὗτος ὦ Ἀρετὴ, ὁ παρ' ἐμοῦ σοι περὶ Παρθενίας, ἔφη, λόγος. εἰ δέ τι παρέλιπον ἀποπληρούτω διαδεξαμένη με Θεοφίλα. εἰπεῖν οὖν, ἔφη τὴν Θεοφίλαν.

THEOPHILA

Videtur mihi neceſſarium eſſe, quando probe Marcella Orationem aggreſſa, non ſatis commode expleuit, mihi conandum eſſe iam dictis ſuperaddere. Nam progreſſu hominem, ita eum Deo agente, alio atque alio tempore in Virginita-

ΘΕΟΦΙΛΑ

Οὐκοῦν δοκεῖ μοι ἀναγκαῖον εἶναι, ἐπειδὴ καλῶς ἡ Μαρκέλλα ὁρμήσασα ἐπὶ τὸν λόγον, οὐχ ἱκανῶς ἐπλήρωσεν, ἐμὲ πειρᾶσθαι δεῖ προσεπιθεῖναι τῷ λόγῳ. τὸ μὲν γὰρ εἰς Παρθενίαν ἐκ προσβάσεως προκόψαι τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ παρορμήσαντος αὐτὸν κατὰ και-

ρὸν δοκεῖ μοι καλῶς διῃρῆσθαι, τὸ δὲ μηκέτι χρῆναι λέγειν τοὐντεῦθεν τεκνογονεῖν, οὐ καλῶς. ἐγὼ γὰρ καθεωρακέναι μοι δοκῶ σαφῶς ἀπὸ τῶν Γραφῶν, ὅτι Παρθενίας ἐλθούσης ὁ Λόγος οὐκ ἀνεῖλε πάντη τὴν τεκνογονίαν. οὐ γὰρ ἐπειδὴ τῶν ἄστερον ἡ σελήνη μείζων ἐστὶ, παρὰ τοῦτο τῶν ἄλλων ἀστέρων τὸ φῶς ἀναιρεῖται. Ἀρξώμεθα δὲ ἀπὸ Γενέσεως, ἵνα δὴ καὶ πρεσβεύωμεν μᾶλλον τὴν Γραφήν. ἡ γὰρ ἀπόφασις τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ διάταγμα τῆς παιδοποιίας ὁμολογουμένως μέχρι καὶ νῦν συμπληροῦται, πλάσσοντος τὸν ἄνθρωπον ἔτι τοῦ δημιουργοῦ. Τοῦτο γὰρ καὶ πάντη καταφανὲς, ὡς ἄρα τὸν κόσμον ἀκμὴν ἐργάζεται ζωγραφῶν ὁ

tem perueniſſe, optime diuiſiſſe mihi viſa eſt: ueruntamen inde poſtmodum procreandis filijs incumbere, non oportere, non æque bene. Nanque ipſa ex ſcripturis ſatis aperte colligo, poſt etiam Virginitatem inuectam, a Verbo non fuiſſe ſublatam prorſus de medio liberorum procreationem. Neque enim quia luna reliquis ſideribus maior eſt, propterea aliorum ſiderũ lumen tollitur. Et ſumamus initium a Geneſi, quam inter ſacras Scripturas primo loco ponimus. Decretum quippe Dei, & præceptum de generandis filijs, quod & nemo inficias iuerit, uſque dum completur, cum hominem adbuc opifex creat. Id enim & modis omnibus innoteſcit, mundum in

præ-

præſentia a Deo pingente fieri, quod & Dominu docuit, [a] vſq; modo Pater meus operatur, *inquiens. Sed cum fluuij iam exiccati finem fecerint, in maris vas aquam influere, & lumen penitus a tenebris ſeiungetur, quod nunc etiã ſeiungitur, & fructus, & animantia tum repentia, tum quadrupedes amplius reddere ceſſauerit arida, & præſcriptus hominum numerus complebitur, tum & a procreandis filijs abſtinendum eſt. Nunc enim neceſſe eſt, vt homo ad imaginem Dei cooperetur, cum adhuc mundus ſtat & continuo fabricatur. Dictum nanque fuit,* [b] Creſcite & multiplicamini, *& ab opificis præcepto abhorrendum*

Θεός. ὥσπερ δὴ καὶ ὁ Κύριος ἐδίδαξεν, Ἕως ἄρτι ὁ πατήρ μου ἐργάζεται, λέγων. ἀλλ' ὁπόταν οἱ ποταμοὶ ἤδη λωφήσωσιν εἰς τὸ τῆς θαλάσσης ἐμβάλλοντες ἀγγεῖον, καὶ τὸ φῶς τελείως χωρισθῇ τοῦ σκότους, νῦν γὰρ ἔτι διαχωρίζεται, καὶ τοὺς καρποὺς μετὰ τῶν ἑρπετῶν καὶ τετραπόδων ἀναδιδόναι παύσηται λοιπὸν ἡ ξηρὰ, καὶ ὁ προωρισμένος τῶν ἀνθρώπων ἀριθμὸς ἀναπληρωθῇ, τότε δὴ λοιπὸν, καὶ τῆς παιδοποιίας ἀφεκτέον. Νῦν γὰρ εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ τὸν ἄνθρωπον ἀνάγκη συνεργεῖν, ἔτι συνεστῶτος τοῦ κόσμου, καὶ τεκταινομένου. αὐξάνεσθε γὰρ ἐλέχθη, καὶ πληθύνεσθε. καὶ οὐ χρὴ τὸ διάταγμα βδελύττεσθαι τοῦ δημιουργοῦ.

non

a *Ioann.* 5. 17. b *Geneſ.* 1. 28.

ἐξ οὗ δὴ καὶ αὐτοὶ γεγόναμεν. Ἀρχὴ γὰρ γενέσεως ἀνθρώπων, ἡ τοῦ σπέρματος εἰς τὰς αὔλακας τῆς μήτρας γίνεται καταβολή. ὅπως τὸ ἐκ τῶν ὀστέων ὀστοῦν, καὶ ἡ ἐκ τῆς σαρκὸς σάρξ, ἕτερος ἄνθρωπος ἀοράτῳ ληφθέντα δυνάμει, πάλιν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ τεχνίτου δημιουργηθῶσι. Ταύτῃ γὰρ ἐκείνην ἡγητέον δὴ πληροῦσθαι τὴν φωνήν. Τοῦτο τὸ νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου. τοῦτο γὰρ δείκνυσιν ἡ μετὰ τὸν ὕπνον ἔκστασις ἐπιβληθεῖσα τῷ πρωτοπλάστῳ προδιατυπουμένη τὴν ἐπὶ τῆς φιλοτησίας θέλξιν τοῦ ἀνδρός, ὁπότε διψήσας τέκνων, ἐξίσταται ταῖς παιδογόνοις ἐκθηλυνόμενος, καὶ καθ' ὕπνον ἡδοναῖς. ἵνα τι τῶν ἀπὸ τῶν ὀστῶν αὐτοῦ, τῆς σαρκὸς ἀποσπασθέν,

non eſt, quo & ipſi creati ſumus. Principium quippe generationis hominum ſeminis eſt in vteri ſulcos deiectio, vt ex oſſibus os, & ex carne caro, alius homo, inuiſa atq; occulta facultate, rurſus ab eodem artifice procreentur. Sic enim vocem illam compleri opinandum eſt. [a] Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea. *Hoc ſiquidẽ oſtendit poſt ſomnum mentis commotio primo creato homini immiſſa, præfigurans in congreſſu hominis mulcedinem, cum ſitiens liberos voluptatibus genitalibus & ſomno effœminatus, extra ſe fit, vt ex oſſibus illius, & carne aliquod abſciſſum, alius homo, vt dictũ eſt,*

a Gen. 2.23.

eſt, procreetur. Nam corporum compactione irritationibus quæ in congreſſu titillant, deturbata, vt qui profeſſi ſunt nuptialia myſteria nobis explicant, quidquid eſt, quod medullam præſeferat in ſanguine, & fœcundiſſimum, quod fuerit os molle, ex omnibus recollectum membris, in ſpumam conuerſum, & in grumos concretum per inſtrumenta genitalia in animatam mulieris terrã eiaculatur. Non incongrue itaque & pater & mater propter id derelinquendi eſſe dicuntur, omnibus tum confeſtim e memoria dilabentibus, quando beneuolis iunctus cum muliere amplexibus deſiderio abripitur generandi, exhibens diuino opifici coſtam, aufe-

ἕτερος ἄνθρωπος, ὡς ἔφην, ἀναπληρωθῇ. Ἐκταρασσομένης γὰρ τῆς ἁρμονίας τῶν σωμάτων ἐν τοῖς κατὰ τὴν συνουσίαν ἐρεθισμοῖς, ὡς οἱ τετελεσμένοι τὴν γαμήλιον ἡμᾶς διδάσκουσι τελετήν, πᾶν τὸ μυξῶδες τοῦ αἵματος, καὶ γονιμώτατον, ὅπερ ἐστὶν ὑγρὸν ὀστοῦν ἐκ πάντων ἐπαθροιζόμενον τῶν μελῶν ἀφροποιήσαν, καὶ θρομβωθέν, διὰ τῶν παιδογόνων ὀργάνων εἰς τὴν ἔμψυχον τῆς θηλείας ἐξακοντίζεται γῆν. Εἰκότως ἄρα ἕνεκεν τούτου καταλιπεῖν λέλεκται τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, τότε πάντων ἀθρόως ἀμνημονήσας. ὅτε φιλοστόργοις ἑνούμενος τῇ γυναικὶ συμπλοκαῖς, κάτοχος ἐπιθυμίας γίνεται γεννητικῆς, παρέχων ἀφαιρεῖσθαι τῷ θείῳ τὴν πλευ-

ρὸν δημιουργῶν. ὅπως δὲ ἐξ υἱοῦ δὴ, καὶ αὐτὸς πατὴρ πάλιν ἐκφανῇ. ἐκοινῇ εἰσέτι πλάσσοντος καὶ νῦν δὴ τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ, πῶς οὐ βδελυρὸν τὸ βδελύσσεσθαι τὴν παιδουργίαν, ἣν αὐτὸς οὐκ ἐπαισχύνεται ταῖς ἀμιάντοις ὁ παντοκράτωρ ἐργαζόμενος χερσί. Πρὸ τοῦ γάρ με πλάσαι σε ἐν κοιλίᾳ μητρὸς, ἐπίσταμαί σε, τῷ Ἱερεμίᾳ φησί. τῷ δὲ Ἰὼβ, μὴ σὺ λαβὼν πηλὸν ἔπλασας ζῶον, καὶ λαλητὸν αὐτὸ ἔθου ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὁ Ἰὼβ δὲ πρὸς αὐτὸν εὐσεβῶς φέρεται λέγων, ὅτι, αἱ χεῖρές σου ἐποίησάν με, καὶ ἔπλασάν με. Πῶς δὲ οὐκ ἄτοπον τὸ, ἀπαγορεύεσθαι γάμων συναλλαγὰς προσδοκωμένων ἔτι καὶ μεθ' ἡμᾶς ἔσεσθαι μαρτύρας, καὶ τῶν ἀντιτασσομένων τῷ πονηρῷ, δι' οὓς δὴ καὶ τὰς ἡ-

rendam: vt & ipſe ex filia rurſum pater euadat. Cum etiam-num itaque Deus hominem creat, qua ratione execrandum non fuerit filiorum procreationem execrari, quã immaculatis ipſe manibus omnipotens efficiens, non erubeſcit. [a]Prius quam te formarem in vtero, noui te. *Hieremiæ dicit, & Iobo,* [b]Num tu accipiens lutum formaſti animal, & feciſti, vt loqueretur in terra? *& Iobus ipſe eundem pie alloquitur,* Manus tuæ fecerunt me, & plaſmauerunt me. *Et quomodo non fuerit abſurdum, nuptiarum commercia prohiberi, quæ poſt nos teſtes futuræ ſunt eorum etiam, qui ſeſe improbo op-*

a *Ierem.* 1. 5.　　b *Iob.* 10. 8.

ponent, propter quos & dies [a] breuiandos eſſe *enunciauit. Etenim ſi malum, vt tu dixeras, inde apud Deum reputatur liberorum procreatio, quam ob cauſam qui præter placitum & conſilium diuinum procreantur rurſus complaciti Deo adſiſtere poterunt? & quomodo quod naſcitur, non neceſſario erit adulterinum, nec gratum Deo, ſi præter mentem, & præceptum facultatis, inſtar adulterini nummi efformatur? vt demus etiam hominibus, homines effingere poſſe. Tum Marcella, ſermonem interpellans, o Theophila, enormis error, inquit, & dictis tuis contrarius apparet, & putas ne te ſimili nebula diſiecta latere poſſe? Nanque argu-*

μέρας ἐπηγγείλατο κολοβωθήσεσθαι. εἰ γὰρ φαῦλον ὡς ἔφης ἀπεντεῦθεν νενόμισται τῷ Θεῷ παιδοποιεῖν, δι' ἣν αἰτίαν οἱ παρὰ τὸ δόγμα γινόμενοι, καὶ τὴν βουλὴν τὴν θείαν, εὐάρεστοι δυνήσονται πάλιν παραστῆναι τῷ Θεῷ; ἢ πῶς οὐκ ἀνάγκη εἶναι κίβδηλον, ἀλλὰ μὴ θεοφιλὲς τὸ τεχθέν, εἰ παρὰ τὴν γνώμην, καὶ τὸ διάταγμα δίκην παραχαράγματος πλάττεται τῆς δυνάμεως; ἵνα δὴ καὶ ἀνθρώπους δυνάσθαι δῶμεν ἀνθρωποπλαστεῖν. καὶ ἡ Μαρκέλλα ὑπολαβοῦσα, ὦ Θεοφίλα, μέγα σφάλμα, ἔφη, καὶ ἐναντίον οἷς εἶπας ἀναφαίνεται, καὶ οἴει λεληθέναι παρωσαμένη τηλικοῦτον νέφος. ἥκει γὰρ ἐκεῖνος ὁ λόγος, ὃν ἴσως

a *Matth.* 24.22. *Marc.* 13. 21.

ἐπερωτῶν σε τίς, ὦ σοφωτάτη, λέξει περὶ τῶν ἐκ μοιχείας ἀνόμως φυομένων· Τί φῂς; ἔδωκας γὰρ εἰσελθεῖν εἰς τὸν κόσμον ἀμήχανον εἶναι καὶ ἀδυνάτον, μὴ χειραγωγηθέντα τῷ θελήματι τῆς δυνάμεως, κατασκευασθέντος αὐτῷ τοῦ σκηνώματος παρὰ τοῦ Θεοῦ. καὶ ἵνα μὴ καταφύγῃς εἰς τεῖχον ἐχέγγυον, προϊσχομένη τὴν λέγουσαν γραφήν. Τέκνα δὲ μοιχῶν ἀτελεσφόρητα, ἀποκρούσεταί σε πρᾴως εἰπών. ὅτι μὲν καὶ τελεσφόροις πολλαχῶς ὠδῖσιν ὥριμον καρπὸν τὸν ἐκ παρανόμων συλληφθέντας ὧδε συναλλαγῶν ὁρῶμεν φυομένους. Εἰ δ' αὖ πάλιν σοφιζομένη φαίης. ὡς οὐ-

argumentum incidit, de quo diſquirens quiſpiam, ſciſcitabitur a te vti ſapientiſſima, de ijs, qui ex adulterio naſcuntur, Quid ais? Conceſſiſti ſiquidem, fieri non poſſe, ſic conceptos ni conſilio facultatis manuducantur, extructo illis a Deo tabernaculo, in mundum ingredi. Et ne confugias ad murum fide dignum, promens ſcripturam aſſerentem,[a] adulterorum filij maturitatem non conſequentur, *refellet te leniter, ſi dixerit, nos ſæpius conſpicere doloribus fœtum ad perfectionem producentibus veluti maturum fructum eos, qui ex iniquis hiſce congreſſibus concipiuntur, generari. Quod ſi rurſus argute vafreque ratiocinans dixeris, At ego maturitatem non con-*

a Sap. 3. 16.

ſequi de ijs, qui iuſtitia per Chriſtum inſtituta non perficiuntur, prolatum eſſe aſſeruerim. Verumtamen, o Beata, multi ex iniuſto ſemine prognati non tantum in grege fratrum adnumerantur, ſed multis etiam modis præſidere alijs ſorte leguntur. Quare, cum iam pateat, & nemo id inficias iuerit, ex adulterio nata ad perfectionem adduci; non eſt opinandum de conceptibus & partubus ſpiritum eſſe vaticinatum; ſed de ijs fortaſſe, qui veritatem adulterantes, & falſis ſpurijſque dogmatibus ſcripturas corrumpentes, non dum ad perfectionem deductam ſapientiam, fraude erroreque cum pietate commixtis, progenerant. Quapropter hac

τως ἐγὼ τὸ ἀτελεσφόρητον, ἐπὶ τῶν μὴ τελειουμένων ἡγοῦμαι τάσσεσθαι τῇ χριστοδιδάκτῳ δικαιοσύνῃ, λελέχθαι. Καὶ μὴν, ὦ μακαρία, πλεῖστοι τεχθέντες ἐξ ἀδίκου σπορᾶς οὐδὲν ἧσσον οὐ μόνον τῇ ποίμνῃ συναγελάζεσθαι καταριθμοῦνται τῶν ἀδελφῶν, ἀλλὰ καὶ προκαθηγεῖσθαι τούτων κληροῦνται πολλαχῶς. Οὐκοῦν ὄντος φανεροῦ, καὶ τὰ ἐκ μοιχείας φυόμενα τελεσιουργεῖσθαι, οὐ χρὴ νομίζειν συλλήψεων πέρι, καὶ τοκετῶν τὸ πνεῦμα προπεφητευκέναι. ἀλλ' ἴσως περὶ τῶν τὴν ἀλήθειαν μοιχωμένων, οἵτινες κλεψισόφοις ναθεύοντες δόγμασι τὰς γραφὰς ἀτελεσφόρητον γεννῶσι σοφίαν τῇ θεοσεβίᾳ συγκιρνῶντες τὴν πλάνην. διὸ δὴ καὶ ταύ-

της τῆς προφάσεως ἐξηρημένης, ἴθι δὴ εἰ καὶ τὰ ἐκ μοιχείας εὐδοκοῦντος ἀπόκριναι γεννῶνται τοῦ Θεοῦ. ἔφης γὰρ εἶναι ἀδυνάτον ἀνθρώπου τελεσφορουμένην γονὴν, μὴ μορφῶσαι αὐτὴν, ἢ ἐμψυχῶσαι τὸν Κύριον. Ἡ δὲ ὥσπερ ὑπὸ γενναίου ληφθεῖσα τὴν μέσον ἀνταγωνιστοῦ, ἐσκοτοδινίασε, καὶ μάλα μόλις ἀναπνεύσασα, ἔφη. Ἐρωτᾶς ἐρώτημα διὰ παραδείγματος, ὦ μακαρία, χρῆζον ἀποδειχθῆναι, ἵνα ἔτι μᾶλλον εἰδῇς, ὡς διὰ πάντων ἡ ποιητικὴ δύναμις διήκουσα τοῦ Θεοῦ, πλέον εἰς τὴν τῶν ἀνθρώπων γένεσιν αὐτουργεῖ, αὔξουσα τὰ εἰς γόνιμον φυτευόμενα γῆν. οὐ γὰρ τὸ σπειρόμενον αἰτιᾶται, ἀλ-

quoque tergiuerſatione exempta age iam reſponde; An quæ ex adulterio naſcuntur, ita Deo annuente procreantur? Nanque dixeras, fieri minime poſſe, hominis fœtum ad perfectionem tendentem non efformari, aut animari a Domino. Tum illa veluti a generoſo antagoniſta, per medium arrepta & vertigine rotata conticuit, & vix tandem recepto anhelitu infit. Interrogatio tua, o Beata, exemplo declarari indiget, vt magis ac magis intelligas, in omnia facultatem Numinis effectricem perpetrantem, in hominum potiſſimum generatione, per ſe operari, tanquam quæ creſcere faciat, quæ in fœcunda terra plantantur: neque enim quod ſeminatur, ſed eum, qui furtiuis nuptijs in

 alte-

alienum agrum, veluti mercenarius propter modicam voluptatem proprium inuerecunde ſemen pretio diuendit, criminatur. Noſtram porro productionem in vitam compara ædi, introitum prope montibus excelſis habenti, quæ per loca decliuia ab ingreſſu maxime diſiuncta, longe infra tendat; & poſtica ſui parte eaque orbiculata multis foraminibus perforatur. Comparo, reſpondit Marcella. Concipe itaque cogitatione, Plaſtem intus ſedentem multas conficere ſtatuas; & illi materiam luti per extranea foramina a multis hominibus nullo eorum artificem inſpectante ſuppeditari, Fac etiam vniuerſam

λὰ τὸν εἰς ἀλλοτρίαν ἄρουραν κλεψιγάμοις εὐναῖς εἶτα μισθωτὸν ὀλίγης ἡδονῆς τὴν ἰδίαν ἀναισχύντως πιπράσκοντα σποράν. ἀπείκασον γὰρ τοιούτῳ τινὶ τὴν ἡμετέραν γένεσιν εἰς τὸν βίον, οἷον οἴκῳ παρακειμένην ἔχοντι τὴν εἴσοδον ὄρεσιν ὑψηλοῖς, διήκειν δὲ τὸν οἶκον ἐπὶ πολὺ κάτω μέχρι μακρὰν τῆς εἰσόδου, ἔχοντα πολλὰς ὀπὰς ἐκ τῶν ὀπίσω, καὶ περιφερῆ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος γεγονότα. ἀπεικάζω ἔφη ἡ Μαρκέλλα. Οὐκοῦν ὑπόλαβε ἔνδον καθεζόμενον ἐργάζεσθαι πλάστην πολλοὺς ἀνδριάντας, τούτῳ δ' αὖ τὴν ὕλην τοῦ πηλοῦ διὰ τῶν ὀπῶν ἔξωθεν νόησον ὑπὸ πολλῶν ἀνθρώπων ἀνενδεῶς χορηγεῖσθαι, οὐδενὸς αὐτῶν ὁρῶντος τὸν τεχνίτην. δὸς δὲ κεκαλύφθαι τὸν οἶκον ὁμίχλῃ καὶ νεφέ-

λαις. καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἔξωθεν εἶναι καταφανές, ἢ μόνας τὰς ὀπάς. Δεδόσθω, ἔφη, καὶ τοῦτο. Ἔχειν τε ἕκαστον αὐτῶν τῶν ξυμπονούντων εἰς τὴν τοῦ πηλοῦ συγκομιδὴν ἀπονενεμημένην αὐτῷ μίαν ὀπήν, εἰς ἣν μόνην αὐτὸν φέροντα τὴν ἰδίαν ὕλην ἀποτίθεσθαι μὴ ἁπτόμενον ἑτέρας. Εἰ δ' αὖ περιέργως ἀνεῳγνύαι τὴν ἑτέρῳ κεκληρωμένην ἐπιχειροίη, πῦρ αὐτῷ καὶ μάστιγας ἀπειλεῖται. ἀπειλητέον καὶ γάρ. Οὐκοῦν τὸ μετὰ ταῦτα λειπὸν δὴ θεώρησον, ἔνδοθεν τὸν πλάστην περιερχόμενον τὰς ὀπάς, καὶ τὸν εἰσκομιζόμενον ἐν ἑκάστῃ πηλὸν κατ' ἰδίαν λαμβάνοντα πλάττειν, καὶ μηνῶν περιόδοις ἀποπλάσαντα, πά-

domum caligine & nebulis obſideri, nihilq; ijs, qui deforis ſunt, clari ac certi inſinuari, niſi ſola foramina. Concedatur, inquit, & hoc. Præterea cuique illorum, qui laborem in luto adducendo conferunt, vnum foramen aſſignatum eſſe, in quod ſolum, a reliquis alijs manus abſtinens, quilibet propriam materiam quam affert reponere debet: quod ſi curioſius, quod alteri concreditum eſt, aperire foramen aggrediatur, igne & verberibus caſtigandum venire. Minis enim agendum eſt. Quod poſtea conſequitur, ſpeculare, intus Plaſtem illum circum foramina gradientem, appoſitum in ſingulis lutum ſeparatim accipientem in ſtatuam effingere, & procedentibus menſibus ab ſeſe confictа rurſus ijs, qui foris

 de

degunt, per idem foramen reddere, qui Plaſtes præcepto obligatur, omne lutum operationi aptum indifferenter perficere, licet in alienum ab aliquo inique foramen immiſſum fuerit. Neque enim inique egiſſe videtur materia impoſita, quæ veluti nulli culpæ obnoxia fingenda atque efformanda eſt, qui vero contra præceptũ mandatumque in alienum foramen eam repoſuit, veluti communis aliorum pernicies, & præcepti violator puniendus venit. Neq; enim lutum incuſandum eſt, ſed qui præter ius faſque ſimilia perpetrauit. Intemperantiæ ſiquidem cauſa in alienum deferens foramen clam violenterque appoſuit. Veriſſima narras. His præ-

λιν ἀποδιδόναι τοῖς ἔξω διὰ τῆς αὐτῆς τὸν πλάστην ὀπῆς, ἔχοντα τοιαύτην ἐντολὴν πάντα τὸν δυνάμενον δημιουργηθῆναι πηλὸν ἀδιαφόρως ἐργάζεσθαι, κἂν εἰς ἀλλοτρίαν ὑπό τινος εἰσοχετεύηται κακοτρόπως ὀπήν. οὐδὲν γὰρ ἠδικηκέναι τὴν ὕλην δοκεῖ τὴν καταβληθεῖσαν, αὐτὴν μὲν χρῆναι πλάττεσθαι, καὶ μορφοῦσθαι. τὸν δὲ παρὰ τὸ διάταγμα, καὶ τὴν ἐντολὴν εἰς ἀλλοτρίαν αὐτὴν ἀποτιθέμενον ὀπήν, τοῦτον ὡς ἀλάστορά τε, καὶ παραβάτην τιμωρεῖσθαι. οὐ γὰρ τὸν πηλὸν αἰτιατέον, ἀλλ' ἐκεῖνον τὸν παρὰ τὸ ὅσιον τοῦτο πεποιηκότα. ἀκρασίας γὰρ χάριν εἰς ἀλλοτρίαν ἀποκομίσας ὀπήν, ἀπέθετο λαθραίως τῇ βίᾳ. Ἀληθέστατα λέγεις. Οὔκουν λοιπὸν δὴ και-

ρὸς τούτων ἤδη προδιηγησαμένων, ταύτην σε πᾶσαν προσάπτειν, ὦ σοφωτάτη, τὴν εἰκόνα τοῖς ἤδη ἔμπροσθεν εἰρημένοις. τὸν μὲν οἶκον ἀφομοιοῦσαν τῇ ἀοράτῳ τῆς γενέσεως ἡμῶν φύσει· τὴν δὲ περικειμένην εἴσοδον τοῖς ὄρεσι, τῇ ἀπὸ τῶν οὐρανῶν εἰς τὰ σώματα καταβάσει, καὶ παραπομπῇ τῶν ψυχῶν. τὰς δὲ ὀπὰς τῷ γυναικείῳ τε καὶ θηλυκῷ γένει. τὸν δὲ πλάστην τῇ ποιητικῇ δυνάμει τοῦ Θεοῦ, ἥτις αἰτία τῆς γενέσεως ἡμῶν, ὡς ἔφην, τῇ φύσει χρωμένης ἐστί. αὕτη δὲ ἴσως ἀνθρωποπλαστεῖ, τὰ ἐνδύματα ταῖς ψυχαῖς ἐργαζομένη. σὺ δὲ νομίζοντας τὴν ὕλην τοῦ πηλοῦ τῷ ἀνδρείῳ καὶ ἀρρενωπῷ παραβλητέον, ὁπότε διψήσαντες τέκνων εἰς τοὺς κατὰ φύσιν τῆς θηλείας πόρους ἐγκαταβάλλουσι τὴν σπορὰν,

miſſis tempus iam eſt, hanc vniuerſam imaginem, ò ſapientiſſima, dictis prius a nobis accommodare. Aedem noſtræ generationis naturæ, quæ viſui non ſubiacet, aſſimilato, adiacentem montibus aditum, e cœlo in corpora deſcenſui, & præuiæ animorum miſſioni; foramina muliebri & fœmineo generi; Plaſtem effectrici Numinis facultati, quæ natura vtitur, & generationis noſtræ, vt diximus, cauſa eſt. Ipſa ſiquidem in occulto homines, indumenta animis prætexens, effingit; conuebentes materiam luti virili ac maſculo generi confer, cum filiorum flagrantes deſiderio in meatus fœminæ, vt naturam addecet,

ſe-

ſemen immittunt, quẽadmodum ibi lutum in foramina. Nam diuinæ actuoſæque conditionis, vt verbo me expediam, ſemen particeps factum, non opinandum eſt illud cauſam eſſe intemperantiã ſuccendentium fomitũ. Ars ſiquidem ſubiectã ſibi materiam continuo operatur. nec vlla res ipſa per ſe mala exiſtimanda eſt, ſed male ab ÿs fieri, qui hac vel illa ratione actionem ſuſcipiunt. Decenter quippe caſteque effectum, decens ac decorum euaſit; turpiter, ac deformiter, turpe. Quid enim deliquit ferrum agricolarum, & artium gratia factum, ſi eodem mutuis inter ſe cædibus homines trucidantur? Quid aurum, argentum, aut æs & in ſumma vniuerſa materia,

ὥσπερ κἀκεῖ τὸν πηλὸν εἰς τὰς ὀπάς. Θείας γὰρ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, μοίρας τῆς δημιουργικῆς τὸ σπέρμα μεταλαμβάνον, οὐκ αὐτὸ αἴτιον νομιστέον εἶναι τῶν τῆς ἀκολασίας ὑπεκκαυμάτων. Ἡ μὲν γὰρ τέχνη τὴν ὑποκειμένην ὕλην ἀεὶ τεκταίνεται. οὐδὲν γὰρ αὐτό τι καθ' ἑαυτὸ τῶν πραγμάτων ἡγητέον εἶναι κακὸν, ἀλλὰ παρὰ τὴν πρᾶξιν τῶν χρωμένων τοιοῦτος γίνεται. κοσμίως μὲν γὰρ πλαττόμενον, καὶ σωφρόνως, κόσμιον ἀπέβη, αἰσχρῶς δὲ καὶ ἀσχημόνως, αἰσχρόν. Τί γὰρ ἠδίκησε σίδηρος γεωργῶν χάριν καὶ τεχνῶν εὑρεθεὶς τοῖς εἰς ἀλληλοφόνους αὐτὸν θήξαντας μάχας; Τί δὲ χρυσὸς, ἢ ἄργυρος, ἢ χαλκὸς, καὶ συλλήβδην ἡ εὐέργαστος

πᾶσα γῆ τοὺς πλημμελοῦντας ἀχαρίστως εἰς τὸν σφέτερον δημιουργὸν ἐν τῷ προξένεσθαι τὰ ἀπ' αὐτῶν ποικιλλόμενα βρέτη; κἂν γὰρ κλεψιμαίων τῇ ὑφαντικῇ παρέχοιτό τις ἔρια τέχνῃ, πρὸς ἓν μόνον ἀποβλέπουσα τοῦτο ἡ τέχνη, δημιουργεῖ τὴν ὑποκειμένην ὕλην, εἰ δέξεται τὴν κατασκευὴν, οὐδὲν ἀποβαλλομένη τῶν ἑαυτῆς χρησίμων. Ἐπεὶ μὴ δὲ αἴτιον ἐστὶν ἐνταῦθα τὸ κλαπὲν ἄψυχον ὄν. διὸ δὴ αὐτὸ μὲν ἐργαστέον, καὶ κοσμητέον· τὸν δὲ ὑφελόμενον ἀδίκῳ φορᾷ τιμωρητέον. Ἀτὰρ δὴ καὶ τοὺς δηλήμονας νόμων, καὶ διαρρήκτας τῆς συναρμοστίας τοῦ βίου τῶν χορδῶν φλεγμαίνοντας οἴστρῳ, καὶ τὴν ὄρεξιν εἰς

quæ ſeſe tenera ac tractabilia præſtãt, ſi nonnulli ingratis animis in ſuum opificem delinquentes artifices in ſtatuas varie diſtinctas efformataſque adoranda proponunt. Licet enim furtiua textoriæ arti vellera quiſpiam exhibuerit, ad vnum tantum hoc ars inſpectans, in ſuppoſita ſibi materia, vt ſtructuram admittat, elaborat, nulla ex ſuis prærogatiuis deperdita. Neque enim furto ſublatum cauſa mali eſt, cum animi expers ſit: proptereaque illud elaborandum eſt, & adornandum, qui vero iniuſto conatu ſuffuratus eſt, caſtigandus eſt. Sic item & nuptiarum violatores, & chordarum vitæ concinnitatis corruptores œſtro exæſtuantes, & appetitum in adulteriũ concitantes caſtigandi puniendiq; ſunt,

tanquam qui in alienis hortis ſuffurantes, complexus fœtificos corrumpunt: ſemen vero, quemadmodum ibi vellera, efformandum, & animandum. Sed quid opus eſt, tot hinc atque illinc exemplis petitis abutentem, orationem producere? Tantum adeo exiguo tempore abſque diuina ope natura opus non perfeciſſet. Quis enim oſſium incongelabilem finxit naturam? Quis neruis colligata mēbra circa iuncturas ſeſe deflectentia extendi, & retrahi fecit? Quis cuniculos ſanguini & mollem ſpiritui arteriam preparauit? Solus plane optimus artifex imaginem rationis compotem & animatam homines nos ſui ipſius efficiens, & veluti cera effingens, ex humidis

μοιχείαν ἐκκαλουμένους, αὐτοὺς μὲν βασανιστέον, καὶ τιμωρητέον. ὑπ' ἀλλοτρίων γὰρ κήπων τὰς παιδογόνους λυμαίνονται κλέπτοντες συμπλοκὰς, τὴν δὲ σπορὰν ὥσπερ δὴ κἀκεῖ τὰ ἔρια μορφωτέον, καὶ ἐμψυχωτέον. Καὶ τί δεῖ παραδείγμασι τοσούτοις καταχρωμένην μηκύνειν τὸν λόγον. οὐ δὲ γὰρ ἂν οὕτως ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τοσοῦτον ἄνευ θείας κομιδῆς ἔργον ἐξήνυσε φύσις. Τίς γὰρ ὀστέων ἄπηκτον ἔπηξεν οὐσίαν; Τίς δὲ ξυνέδησε νεύροις ἐπιτείνεσθαι, καὶ ξυγνυΐεσθαι περὶ τὰς ἁρμογὰς καμπτόμενα τὰ μέλη; Τίς δ' ὑπονόμους κατεσκεύασε τῷ αἵματι, καὶ μαλακὴν ἀρτηρίαν τῷ πνεύματι, ἢ μόνος ὁ ἀριστοτέχνης τὴν λογικωτάτην εἰκόνα, καὶ ἔμψυχον

midis

τὸν ἄνθρωπον ἡμᾶς ἑαυτοῦ τεκταινόμενος, καὶ κηροπλαστῶν ἐξ ὑγρῶν, καὶ βραχυτάτων σπερμάτων ἐν μήτρᾳ; Τίς γάρ ἐστιν ὁ προμηθούμενος, καὶ συμπνίγεσθαι τοῦ ὑγροῦ ἐν τῇ συνοχῇ τῶν ἀγγείων ἐπικλυζόμενον ἔσω τὸ ἔμβρυον; ἢ τίς ὁ μετὰ τὸ λοχευθῆναι, καὶ εἰς φῶς ἀχθῆναι, εἰς μέγεθος, καὶ κάλλος, καὶ ῥώμην ἐξ ἀσθενοῦς καὶ βραχέος μεταβάλλων, εἰ μὴ αὐτὸς οὗτος ὁ ἀριστοτέχνης, ὡς ἔφην, Θεὸς τῇ ποιητικῇ δυνάμει, τοῦ Χριστοῦ μετασχηματίζων, καὶ ζωγραφῶν τὰς ἰδέας. ὅθεν δὴ, καὶ τημελούχοις Ἀγγέλοις, κἂν ἐκ μοιχείας ὦσι τὰ ἀποτικτόμενα, παραδίδοσθαι παρειλήφαμεν ἐν θεοπνεύστοις γράμμασιν. εἰ γὰρ παρὰ τὴν γνώμην ἐγένοντο, καὶ τὸν θεσμὸν τῆς μακαρίας ἐκείνης φύσεως τοῦ Θεοῦ, πῶς

midis, & quam exiguis ſeminibus in vtero perficit. Quis enim eſt, qui curam gerit, ne humido ſuffocetur in coarctatione vaſorũ embryon aquis obrutum? Aut quis enatum lucique redditum, in magnitudinem, pulchritudinem, ac robur ex puſillo infirmoque, immutat, niſi hic ipſe opifex optimus, vti dixeram, Deus, qui facultate effectrice; Chriſto formas variat, & species pingit? Hinc & Angelis curatoribus, etiam quæ oriuntur ex adulterio concredi, ex diuinitus inſpiratis ſcripturis accepimus: ſi enim præter conſilium, legemque beatæ illius naturæ, diuinæ ſcilicet, prognata ſunt,

quæ

qua ratione Angelis cũ magna quiete & facilitate educanda traduntur? Quomodo & ſuos ipſos parentes criminantia, ſatis fidenter ad Chriſti tribunal accerſunt? Tu non inuidiſti nobis Domine commune, dicentia, hoc lumen. Hi vero mandato tuo neglecto in mortem nos expoſuerunt, [a] Ex iniquis enim, *ait*, ſomnis filij procreati, teſtes ſunt nequitiæ aduerſus parentes in inquiſitione perſuaſibilium ſermonum. *Et forte etiam hic quiſpiam admittetur, quaſi veroſimilia afferret, ſed nõ inter iudicio, & ſapientia præpollentes viros, veſtem hanc carneam hominum opera ſatam præter decretum Dei for-*

Ἀγγέλοις ταῦτα παρεδίδοτο τραφησόμενα μετὰ πολλῆς ἀναπαύσεως, καὶ ῥᾳστώνης; πῶς δὲ καὶ κατηγορήσοντα σφῶν αὐτῶν τοὺς γονεῖς διὰ παῤῥησιάστως εἰς τὸ δικαστήριον ἐκίκλησκον τοῦ Χριστοῦ; οὐκ ἐφθόνησας ἡμῖν ὦ Κύριε τὸ κοινὸν, λέγοντα, τοῦτο φῶς, οὗτοι δὲ εἰς θάνατον ἡμᾶς ἐξέθετο καταφρονήσαντες τῆς σῆς ἐντολῆς. Ἐκ γὰρ ἀνόμων, φησὶν, ὕπνων τέκνα γεννώμενα, μάρτυρές εἰσι πονηρείας κατὰ γονέων ἐν ἐξετασμῷ πιθανῶν λόγων. Καὶ τάχα μὲν οὖν δὴ χώραν ἕξει πιθανολογῶν τις οὐκ ἐν κριτικοῖς, καὶ φρονίμοις ἀνδράσι, τὸν χιτῶνα τῆς ψυχῆς τὸν σάρκινον τοῦτον ὑπὸ ἀνθρώπων φυτευόμενον αὐτοματὶ μορφοῦσθαι παρὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ. οὐμὴν ἤδη καὶ τῆς ψυχῆς τὴν

tuito

a Sapient. 4. 6.

ὐσίαν κατὰ τοῦ θνητοῦ σπεί-
ρεσθαι διδάσκων πιστευ-
θήσεται σώματος. τὸ γὰρ
ἀθάνατον, καὶ ἀγήρω μό-
νος ὁ παντοκράτωρ ἐμ-
φυσᾷ, ᾗ καὶ μόνος τῶν
ἀοράτων ἐστὶ, καὶ ἀνωλέ-
θρων ποιητής. Ἐνεφύση-
σε γὰρ εἰς τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ
ἐγένετο φησὶν ὁ ἄνθρω-
πος εἰς ψυχὴν ζῶσαν.
ἀμέλει τοὺς χειροτέχνας
τούτους αἰτιώμενος ὁ λό-
γος ἐπὶ λύμῃ τῶν ἀν-
θρώπων τὰ ἀνδρείκε-
λα κατασκευάζοντας ἀ-
γάλματα, οὐκ αἰσθανο-
μένους δὲ τὸν ἴδιον ποιη-
τὴν ἐν τῇ πανάρετῳ Σο-
φίᾳ φησὶ, Σποδὸς ἡ καρ-
δία αὐτῶν, καὶ γῆς εὐτε-
λέστερον ἡ ἐλπὶς αὐτῶν,
πηλοῦ εὐτελέστερον ἡ ζωὴ
αὐτῶν, ὅτι ἠγνόησε, καὶ

tuito efformari: Animæ autem eſſentiam ſimul cum mortali corpore non ſeminari, qui docuerit, is fidem minime promerebitur, Immortale enim, & quod non veteraſcit, ſolus omnipotens inſpirat, modo quo ipſe eſt & inuiſibilium & interitus expertium factor. [a] Inſpirauit e*nim* in faciem eius ſpiraculum vitæ, & factus eſt homo in animam viuentem. *Et certe operarios ſimiles ad noxam hominum ſtatuas, quæ homines referant, elaborantes, & factorem proprium minime agnoſcentes Verbum accuſans in virtutibus omnibus referta Sapientia pronunciat;* [b] Cinis eſt cor eorum, & terra ſuperuacua ſpes eorum, & luto vilior

vi

a *Geneſ.* 2. 7. b *Sapient,* 15. 10.

vita eorum; quoniam ignorauerunt, qui finxit eos, & qui inſpirauit illis animam operantem, & qui inſufflauit eis ſpiritum vitalem. *Hic omnium hominum creator Deus eſt. Proptereaque, vt ſcribit Apoſtolus,* [a]omnes homines vult ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. *Et cum hoc tandem finem habeat, remanet vt, quæ reliqua ſunt, proſequamur. Cum enim, quæ hominibus accidere ſolent, accurate ſpeculatus quis fuerit, diſcet omnino procreationem filiorum non deteſtari, laudare vero præferreque Caſtimoniam. Neque enim, quod reliquis alijs mel dulcius eſt, & ſuauius, ideo cætera, quæ adnata*

τὸν πλάσαντα αὐτοὺς, καὶ τὸν ἐμπνεύσαντα αὐτοῖς ψυχὴν ἐνεργοῦσαν, καὶ ἐμφυσήσαντα πνεῦμα ζωτικόν. Οὗτος ἐστὶ πάντων ἀνθρώπων ποιητὴς ὁ Θεός. Διὸ καὶ πάντας ἀνθρώπους κατὰ τὸν Ἀπόστολον σώζεσθαι βούλεται, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. Καὶ ἐπειδὴ τοῦτο μόλις ἔχει τέλος, λοιπὸν δὴ τὰ μετὰ ταῦτα λεκτέον. Ὁπόταν γάρ τις τὴν θεωρίαν τῶν κατὰ τὸν ἄνθρωπον συμβαινόντων ἀκριβῶς ἐκμάθῃ, εἴσεται μὴ βδελύσσεσθαι παιδοποιΐαν, ἐπαινεῖν δὲ καὶ προτιμᾶν ἁγνείαν. οὐδὲ γὰρ ἐπειδὴ τῶν ἄλλων ἐστὶν ἡδύτερον, καὶ προσηνέστερον τὸ μέλι, τὰ λοιπὰ δὴ ταύτῃ προσήκει νομίζεσθαι πικρά, ὁπόσα δὴ τῇ ἐμ-

nata

a 1. Tim. 2. 4.

γύτῳ γλυκάσι κεκέρασται τῶν ἀκροδρύων. Καὶ τούτων μὲν ἐχέγγυον μάρτυρα παρέξομαι τὸν Παῦλον, ὥστε καὶ ὁ γαμίζων, λέγοντα, τὴν Παρθένον ἑαυτοῦ καλῶς ποιεῖ, καὶ ὁ μὴ γαμίζων κρεῖσσον ποιεῖ. οὐ γὰρ τῇ τοῦ κρείττονος, καὶ γλυκυτέρου παραθέσει τὸ ἕτερον ἀνεῖλεν ἀπαγορεύσας ὁ λόγος, ἀλλ' ἑκάστῳ τὸ οἰκεῖον, καὶ λυσιτελὲς ἀπονέμων διαθεσμοθετεῖ. Τοῖς μὲν γὰρ οὐδέπω συνεχώρησε παρθενίας τυχεῖν, τούτους δὲ καὶ οὐκέτι βούλεται χραίνεσθαι φοινισσομένους ἐρεθισμοῖς, ἀλλὰ μελετᾷν ἀπεντεῦθεν ἤδη καὶ φαντάζεσθαι τὴν ἰσάγγελον μεταστοιχείωσιν τῶν σωμάτων, ἔνθα οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε γαμίσκονται, κατὰ τὴν ἀψευδεῖς τοῦ Κυρίου

nata ſibi dulcedine pollent, & arborum baccæ amara cenſenda ſunt. Et horum tibi teſtem fide dignum Paulum dabo dicentem; [a] Itaque qui elocat nuptum virginem ſuam, bene facit, & qui non elocat nuptum, melius facit. *Neque enim melioris, ac ſuauioris comparatione alterum ſuſtulit, prohibuitque oratio, ſed vnicuiq; proprium, & commoda, quæ afferat, exhibens, decernit. His enim nunquam conceſſit Virginitatem poſſidere: hoc vero irritationibus cruentatos inquinari minime vult, ſed inde iam meditari & imaginatione concipere Angelos exæquãtem corporum tranſmutationem, vbi vti a vero non aberrantia*

D Chri-

a 1. Corinth. 7. 38.

Chriſti eloquia tradũt, [a] neq; nubent, neque nubentur. *Cum nec omnibus impolluta, & regnum cœleſte ſuppeditans caſtratio concreditur, ſed illis ſolummodo, qui indeſinenter virentem & incorruptum Virginitatis florem conſeruare poſſunt. Florentiſſimo ſiquidem & maxime vario prato Eccleſiam aſſimilari dictum propheticum confirmat, non tantum caſtimoniæ ſed & generationis liberorum, & continentiæ exornatam redimitamque floribus, quæ* [b] *fimbrijs & aureis variegata a dextris ſponſi regina conſiſtit. Hæc, vt vt potui, & ipſa, o Virtus, quæ ad veritatem eruendã, maxime conducere videban-*

χρησμοῖς. Ἐπεὶ μὴ δὲ πᾶσιν ἀμόλυντος, καὶ παρεκτικὸς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν εὐνουχισμὸς ἐμπιστεύεται, ἀλλὰ μόνοις ἐκείνοις δηλονότι τοῖς καὶ δυναμένοις τὸ ἀειθαλὲς ἄνθος, καὶ ἄχραντον τῆς Παρθενίας τηρῆσαι. ἀνθηροτάτῳ γὰρ ἀπεικάζεσθαι, καὶ ποικιλωτάτῳ λειμῶνι, λόγος ἔχει Προφητικὸς, τὴν Ἐκκλησίαν, οὐ μόνον τοῖς τῆς ἁγνείας πεποικιλμένην, καὶ κατεστεμμένην ἄνθεσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς τεκνογονίας, καὶ τοῖς τῆς ἐγκρατείας. ἐν κροσσωτοῖς, καὶ χρυσοῖς πεποικιλμένη ἀπὸ δεξιῶν ἡ βασίλισσα παρίσταται τοῦ νυμφίου. Ταῦτά σοι κατὰ δύναμιν κἀγὼ τὴν ἐμαυτῆς, ὦ Ἀρετή, εἰς τὸν περὶ τῆς ἀληθείας συμβάλλομαι λόγον. Εἰπούσης δὲ ταῦτα τῆς Θεοφίλης, θόρυβον

tur

a Matth. 22. 30. b Pſalm. 49. 11.

γάσθαι ἐκ πασῶν, ἔφη ἡ Θεοπάτρα, τῶν παρθένων συμβέβηκε διαπρεπουσῶν τὸν λόγον. ὡς δὲ ἡσύχασαν, σιωπῆς ἐπὶ πολὺ γεγενημένης, ἀναστῆναι τὴν Θάλειαν. Ταύτῃ γὰρ ἐκ τρίτων ἐπετέτραπτο μετὰ Θεόφιλαν ἀγωνίζεσθαι. ὑπολαβοῦσαν οὖν ἐντεῦθεν, ὡς οἶμαι, ἤδη καὶ αὐτήν.

ΘΑΛΕΙΑ.

Σύ μοι δοκεῖς, ὦ Θεόφιλα, ἔφη, καὶ τῇ πράξει, καὶ τῷ λόγῳ πασῶν κρατιστεύειν, καὶ σοφίας τὰ δεύτερα φέρεσθαι οὐδενός. οὐ γάρ ἐστιν ὅστις αἰτιάσαιτό σου τὸν λόγον, οὐδ᾽ εἰ παντάπασι φιλόνεικος εἴη, καὶ ἀντιλεκτικός. πλὴν ἐκεῖνο με μόνον τῶν ἄλλων ὀρθῶς εἰρημένων, ὦ μακαρία, δοκεῖ ταράττειν τε, καὶ αἰτιᾶν, ἀναλογιζομένην, ὡς

tur, attuli. Dictis Theophilæ turbæ inter omnes orationem collaudantes concitæ ſunt. Vt quieuere, poſt diu protractum ſilentium, exurgens Thalia, huic enim demandatum fuerat, vt tertio loco poſt Theophilam in certamen deſcenderet, orationem exorſa, dixit.

THALIA.

Mihi videris, o Theophila, & opere & ſermone omnes antecellere, & ſapientia nemini eſſe ſecunda. Neque enim fuerit, licet maxime contentioſus, & in refellendis aliorum ſententijs acutiſſimus, qui dicta tua criminari valeat. At illud ſolum inter alia a te rectiſſime dicta, o Beata, vide-

videtur interturbare, & moleſtiam mihi indere, conſideranti, nunquam Paulum ſpiritui addictiſſimum, & ſapientia onuſtum virum, adeo temere in Chriſtum retuliſſe & Eccleſiam primum creati hominis & mulieris coniugium, niſi ſublimius quippiam dictis illis atque hiſtoria comprehenderetur. Nã ſi prorſus ſcripturæ locus de congreſſu hominis & mulieris nude ac ſimpliciter intelligendus eſt, cuius gratia Apoſtolus eorum memoriam inculcans, & ad ſpiritus nos viã, vt reor, manuducens, ad Chriſtum & Eccleſiam referens, Adami & Euæ narrationem allegoria vſus interpretatur? Verba Geneſeos ſunt; [a] Dixitque Adam. Hoc nunc os ex

οὐκ αὖ ὁ πνευματικώτατος, καὶ σοφὸς ἀνὴρ, τὸν Παῦλον λέγω, ματαίως ἀνέφερεν εἰς Χριστὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τὴν σύζευξιν τοῦ πρωτοπλάστου, καὶ τῆς γυναικὸς, εἰ μηδὲν ἐφαντάζετο ὑψηλότερον τῶν ῥητῶν, καὶ τῆς ἱστορίας ἡ γραφή. Εἰ γὰρ ὅλως εἰς τὸν περὶ συνελεύσεως ἀνδρός τε, καὶ γυναικὸς δεῖ παραλαμβάνεσθαι τύπον ψιλῶς τὴν γραφὴν, τίνος δὴ χάριν ὁ Ἀπόστολος τούτων ἐπιμνησθεὶς, καὶ εἰς τὴν τοῦ Πνεύματος ἡμᾶς, ὡς οἶμαι, χειραγωγῶν ὁδὸν, εἰς Χριστὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἀναφέρων ἀλληγορεῖ τὰ κατὰ τὴν Εὔαν, καὶ τὸν Ἀδάμ. Ἡ μὲν γὰρ λέξις τῆς γενέσεως οὕτω φησί. Καὶ εἶπεν ὁ Ἀδάμ. τοῦτο

a *Geneſ.* 2. 23.

νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστῶν μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου. Αὕτη κληθήσεται γυνὴ, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη. ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ὁ δὲ Ἀπόστολος εἰς αὐτὴν δὴ ταύτην ἐπισκεπτόμενος τὴν περικοπὴν, οὐκέτι κατὰ τὸ κείμενον αὐτὴν, ὡς ἔφην, αἰσθητῶς ἐπὶ συνέρξεως βούλεται παραλαμβάνεσθαι γυναικός τε, καὶ ἀνδρὸς, ὥσπερ δὴ καὶ σύ. Σὺ γὰρ φυσικώτερον ἐπεξεργαζομένη τὸν λόγον, συλλήψεων πέρι καὶ τοκετῶν ἔδωκας ἀποφαίνεσθαι μόνον τὴν γραφήν. ἵνα γὰρ τὸ ἀπὸ τῶν ὀστέων ὀστοῦν ἀνθρώπου ἕτερον ληφθὲν γεννηθῇ, ταύτῃ συνεῖναι τὰ ζῶα σπαργῶντα δένδρων δίκην ἐν

ex oſſibus meis, & caro de carne mea. Hæc vocabitur mulier, eo quod de viro ſuo ſumpta eſt. Propterea relinquet homo patrem ſuum, & matrem & conglutinabitur vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna. *Apoſtolus vero hanc ſcripturæ pericopem attente conſiderans, non vti ipſa iacet, & ad literam, de adhærentia mulieris ac viri, quemadmodum tu, vult intelligi. Nam tu naturæ magis conſentanee ſermonem inſtituens, de conceptibus, & puerperijs ſcripturam tantum decernere conceſſiſti. Vt enim ex oſſibus os hominis aliud aſſumptum generetur, animantia dicebas copulari turgentia, & parturientia inſtar ar-*

borum cū concipitur:at ille ſpiritui conuenientius, in Chriſtum dictū amandans, ita docendo expoſuit; [a] Qui diligit ſuam vxorem, ſe ipſum diligit. Nullus enim unquam ſuam ipſius carnem odio habuit. imò enutrit, & fouet eam, ſicut & Chriſtus Eccleſiam. Quoniam membra ſumus corporis eiuſdem. Huius rei gratia relinquet homo patrem ſuum, & matrem, & adiungetur vxori, & erunt duo in carne vna. Myſterium hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto & Eccleſia; *Ne te turbet, ſi de alijs ſermonem habens, in alia tranſilit, vt videatur immiſcere & intercalare rebus propoſi-*

φορὰ τοῦ κύειν, ἐκεῖνος δὲ πνευματικώτερον εἰς Χριστὸν ἀναπέμψας τὸν λόγον, διδάσκων οὕτως ἔφη. Ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, ἑαυτὸν ἀγαπᾷ, οὐδεὶς γάρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ' ἐκτρέφει, καὶ θάλπει αὐτήν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅτι μέλη ἐσμὲν τοῦ σώματος αὐτοῦ. ἀντὶ τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται γυναικί, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. Τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν· ἐγὼ δὲ εἰς Χριστὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν. Μὴ κινήτω δέ σε, εἰ περὶ ἑτέρων διαλεγόμενος εἰς ἕτερα μεταπηδᾷ, ὥστε νομίζειν ἀναμιγνύναι, καὶ παρεμβάλλειν αὐτὸν αὐτό-

a *Epheſ.* 7. 27.

μοια τοῖς προειρημένοις παρεκβαίνοντα τοῦ σκέμματος. Ὥσπερ δὴ καὶ νῦν, τὸν περὶ τῆς ἁγνείας γὰρ ἐθελήσας ὡς εἰκὸς μεμελημένως αὐτοῦ καταστῆσαι λόγον, προδιορθοῦται πρότερον τὴν ἐπιχείρησιν λειοτέρῳ τῆς φράσεως ἀρχόμενος τύπῳ. Ὁ γάρ τοι χαρακτὴρ αὐτοῦ τῶν λόγων ποικιλώτατος ὤν, καὶ κατὰ παραύξησιν ἐξειργασμένος, ἄρχεται μὲν ἐπιπολαιότερον, προχεῖται δὲ εἰς τὸ ὑψηλότερον, καὶ μεγαλοπρεπὲς, εἶτα αὖθις εἰς βαθύτατον μεταβάλλων, ὅτε μὲν εἰς τὸ ἁπλούστερον, καὶ ἀφελὲς, ὅτε δὲ εἰς τὸ δεινότερον καταλήγει καὶ λεπτὸν, οὐδὲν ἀλλότριον ἐπεισάγων τῶν κεφαλαίων ταῖς ἐξαλλαγαῖς, ἀλλὰ πάντα κατά τινα θαυ-

poſitis diſſimilia, extra ſcopum aberrans, quemadmodum in præſentia. Nam ſermonem de caſtimonia volens, vt addecebat, elaborate conſtabilire, prius argumentationem corrigens, molliori dicendi forma orationem exorditur. Etenim cũ character ipſius dicendi varius ac multiplex ſit, & amplificationibus abſolutus, primum quidem initium inſtituit per ſumma, & quaſi excurrens ſuperficie, effunditur, deinde ad altiora & magnificentiora, tum rurſus in profundiſſima progrediens, immutatus, nunc in ſimplicius, & tenue, nunc in grauius deſinit ac ſubtile, nihil alienum a capitibus immutationibus illis inſerens, ſed omnia admirabili quadam proprietate deſcribens,

vnam ſibi propoſitam argumenti commentationem abſoluit. Magis enim virilem ſententiam argumentorũ Pauli retegam, nullo ex illis reiecto, quæ antea dicta ſunt. Abunde ſiquidem illud recenſuiſſe, & ſplendide, periculo erepta, o Theophila, verba, vt vt erant, mihi videris expoſuiſſe. Periculoſum ſiquidem eſt eloquia propoſita, vt iam diximus, & Geneſeos potiſſimum contemnere, in qua immutabilia Dei decreta in vniuerſi conſtitutione referuntur, quibus congruenter ad hæc vſque tempora quam pulcherrime ſecundum ſuas partes ſuis numeris abſolutus mundus dirigitur, donec rurſus eundem, qui eum adornauit, legumlator refor-

μας ἣν οἰκειότητα συμπεριγράφων, εἰς ἓν τὸ προκείμενον αὐτῷ σκέμμα τὸ ὑπὸ θέσεως ἀπεργάζεται. Ἀνδρειότερον γὰρ ἀνακαλύψαι τὸν νοῦν τῶν κατὰ τὸν Ἀπόστολον ἐπιχειρημάτων, οὐδὲν τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων ἀποκρουομένων. ἱκανῶς γὰρ κἀκεῖνό μοι διεξεληλυθέναι, καὶ λαμπρῶς δοκεῖς ἀκινδυνότερον, ὦ Θεοφίλα, τὰ ῥήματα τῆς Γραφῆς, ὡς εἶχεν ἀπεργασαμένη. σφαλερὸν γὰρ πάντη καταφρονεῖν τῶν κειμένων, ὡς εἴρηται, μάλιστα τῆς Γενέσεως. ἔνθα ἀποφάσεις ἀπαράλλακτοι φέρονται τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν σύστασιν τοῦ παντὸς, αἷς ἡρμοσμένως εἰσέτι καὶ νῦν κάλλιστα κατὰ μέτρον τέλειον ἀπευθύνεται τελείως ὁ κόσμος. ἔστ' ἂν αὐτὸν πάλιν αὐτὸς ὁ δια-

κοσμήσας νομοθέτης ἀ-
ναστοιχειῶσαι βουληθεὶς,
ἑτέρῳ διδάγματι τοὺς
προτέρους τῆς φύσεως ἀνα-
λύσῃ δεσμούς. Ἀλλ' ἐ-
πειδὴ οὐ χρὴ ἀνεξέλεγκτον,
καὶ ὥσπερ ἐξ ἡμισείας
χωλὴν τὴν ἀπόδειξιν
τοῦ λόγου καταλεῖψαι φέ-
ρε δὴ καὶ τὴν κατ' ἀναγω-
γὴν αὐτοῦ συζυγίαν ἀπο-
δῶμεν ἡμεῖς βαθύτερον
ἐπισκεψάμενοι. οὐ γὰρ τοῦ
Παύλου καταφρονητέον
τοῦ ὑπεραναβαίνοντος τὸ
ῥητὸν, καὶ εἰς τὸν Χριστὸν
αὐτὸ συντείνειν, καὶ εἰς τὴν
Ἐκκλησίαν ἀποφηναμέ-
νου. Καὶ πρῶτον ἐξετα-
στέον, εἰκὸς γὰρ ἀντιπρο-
θεῖναί τινας ἄλλοτε ἄλ-
λως. πῶς ὁ Ἀδὰμ ἀπει-
κάζεσθαι δύναται τῷ υἱῷ
τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ παρα-
πτώματι τῆς παραβάσε-
ως εὑρεθεὶς, καὶ ἀκούσας
τὸ, Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπε-
λεύσῃ; πῶς δὲ καὶ πρωτό-

*reformare volens, no-
uo præcepto, priora
naturæ vincula diſſo-
luerit. Sed cum abſq;
refutatione, & quaſi
dimidia ſui parte
mancam demonſtratio-
nem deſerere opus non
ſit, age iam anagogi-
cum ipſius coniugium
ad profundiora ſuble-
uantes, proferamus.
Neque enim deſpicien-
dus Paulus eſt, qui
dictum in ſublime ex-
tollens ad Chriſtum il-
lud, & Eccleſiam ſpe-
ctare decernit. Et ante
omnia examinandum
eſt (non enim dedecet
alias alio modo, &
tempore conſideratio-
nes interponere) qua
ratione Adamus aſſi-
milari Dei filio poteſt,
in tranſgreſſionis caſu
repertus, cum audijt,*
[a] terra es, & in terram
reuer-

a Geneſ. 3.19.

reuerteris? *Qua item ratione primogenitus omnis creaturæ reputabitur, qui poſt terram & firmamentum luto effingitur? Item quomodo lignum vitæ eum eſſe concedemus, qui ob tranſgreſſionem eijcitur, ne denuo extenſa manu, ex eo comedens, vitam conſequeretur æternam? Quod enim comparatur illi, cui confertur, aſſimilari rebus in multis neceſſe eſt, & non ex contrarijs, vel ſui diſſimilibus conſiſtere. Neque enim qui inæquale æquali, & concinnum inconcinno exæquare præſumit, ſapiens exiſtimabitur, ſed qui æquale natura æquali, licet parumper æquale ſit, nec ad omnia quadret, vt candidum natura candido, licet illud admodum puſil-*

τόκος πάσης τῆς κτίσεως νομισθήσεται ὁ μετὰ τὴν γῆν, καὶ τὸ στερέωμα πηλοπλαστούμενος; πῶς δὲ καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς αὐτὸς εἶναι συγχωρηθήσεται, ὁ ἐκβαλλόμενος διὰ τὴν παράβασιν, ἵνα μὴ πάλιν ἐκτείνας τὴν χεῖρα, καὶ φαγὼν ἀπ᾽ αὐτοῦ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα; Τὸ γὰρ ἀπεικαζόμενον, ἐκείνῳ οὗ ἐστιν ἀπείκασμα ὁμοιοῦσθαι αὐτῷ, καὶ παραβάλλεσθαι κατὰ πολλὰ χρὴ, ἀλλὰ μὴ ἐκ τῶν ἐναντίων καὶ ἀνομοίων τὴν σύστασιν ἔχειν. Οὐ γὰρ ἂν τὸ ἄνισον τῷ ἀρτίῳ, ἢ τὴν ἁρμονίαν τῇ ἀναρμοστίᾳ τις ἐξισάσαι τολμῶν, ὡς ἔμφρων ἀποδεχθήσεται, ἀλλὰ τὸ ἴσον τῷ φύσει ἴσῳ, κἂν ἐξ ὀλίγου ἴσον ᾖ, καὶ τὸ λευκὸν τῷ φύσει λευκῷ, κἂν αὐτὸ βραχύτατον ᾖ, καὶ με-

ξίως φαντάζοιτο τῆ λευκότητα ἐκείνης, δι' ἣν δὴ καὶ αὐτὸ λέγεται λευκόν. Ἴσον δὲ τὸ ἁρμόνιον, τὸ λαμπρὸν τὸ ἀναμάρτητον εἶναι, καὶ ἄφθαρτον ἀνενδοιάστως παντί που σαφὲς τὴν σοφίαν· ἄνισον δὲ καὶ ἀνάρμονιον τὸ θνητὸν, τὸ ἁμαρτωλὸν, τὸ διὰ κατάγνωσιν ἐκβληθὲν, καὶ ὑπὸ καταδίκην ἐληλυθός. Τὰ μὲν οὖν δὴ πρὸς τῶν πολλῶν ἀντισφαιριζόμενα, σχεδὸν εἶναι τοιαῦτα δὴ νομίζω, ὅσοι δὴ μὴ θέλουσιν εἰς Χριστὸν ἀναφέρεσθαι τὸν πρῶτον ἄνθρωπον, καταφρονοῦντες τῆς συνέσεως, ὡς εἰκὸς, Παύλου. φέρε γὰρ ἡμεῖς ἐπισκεψώμεθα, πῶς ὀρθοδόξως ἀνήγαγε τὸν Ἀδὰμ εἰς τὸν Χριστὸν, οὐ μόνον αὐτὸν τύπον ἡγούμενος εἶναι, καὶ εἰκόνα,

puſillum ſit, & mediocriter præferat illius candorem, propter quē & illud candidum dicitur. Aequale quid autem, & concinnum, & candidum, & impeccabile, & incorruptum ſapientiam eſſe, indubitate omnibus palam eſt: contra inæquale & inconcinnum, quod mortale, & peccatis inquinatum, & condemnatione eiectū, & iudicato obnoxium eſt. Quæ itaque a pluribus in contrariam partem iactantur, fere hæc eſſe reor, qui abnuūt primum hominem in Chriſtū referri, deſpicientes, vt eſt, conijcere Pauli prudentiam. Sed age iam nunc conſideremus, quomodo recte pieque ſentiens in Chriſtum Adamum reduxit, non tantum hanc figuram & ima-

gi-

ginem æſtimans, ſed re ipſa Chriſtum, factum eſſe, cum Verbum, quod ante ſecula eſt, in ipſum incubuit. Addecebat ſiquidē Dei primogenitum, & primum ſurculum, & unigenitum, ſapientiam, primo creato & primario, & primogenito inter homines communicatam hominem fieri; hoc enim eſſe Chriſtum hominem in pura Deitate ac perfecta completum & Deum, cuius homo capax fuit. conueniens quippe erat, pulcherrima forma ante alios præditum, & ſeculorum antiquiſſimū, & Archangelorum principem, cum hominibus congreſſurum, in antiquiſſimum, & humani generis caput,

ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τοῦτο Χριστὸν καὶ αὐτὸν γεγονέναι, διὰ τὸ, τὸν πρὸ αἰώνων εἰς αὐτὸν ἐγκατασκῆψαι Λόγον. Ἥρμοζε γὰρ τὸ πρωτόγονον Θεοῦ, καὶ πρῶτον βλάστημα, καὶ μονογενὲς τὴν σοφίαν, τῷ πρωτοπλάστῳ, καὶ πρώτῳ, καὶ πρωτογόνῳ τῶν ἀνθρώπων κεραθεῖσαν ἐνηνθρωπηκέναι. Τοῦτο γὰρ εἶναι τὸν Χριστὸν ἐν ἀκράτῳ θεότητι, καὶ τελείᾳ πεπληρωμένον καὶ τὸν ἐν κάλλει προπωδέστατον, καὶ τὸν πρεσβύτατον τῶν αἰώνων, καὶ πρῶτον τῶν Ἀρχαγγέλων, ἀνθρώποις μέλλοντα συνομιλεῖν, εἰς τὸν πρεσβύτατον, καὶ πρῶτον τῆς ἀνθρωπότητος ἄνθρωπον εἰσοικισθῆναι τὸν Ἀδάμ. Ταύτῃ γὰρ ἀναζωγραφῶν τὸν ἐξ ὑπαρ-

primum hominem Adamum inhabitare. Propterea eundem, qui ab exordio erat, deſignans, & rur-

ſus

γῆς, καὶ ἀναπλάσσων αὖθις ἐκ Παρθένου καὶ Πνεύματος τεκταίνεται τὸν αὐτόν. Ἐπειδὴ καὶ κατ' ἀρχὰς οὔσης παρθένου τῆς γῆς ἔτι, καὶ ἀνηρότου λαβὼν χοῦν τὸ λογικώτατον ἐπλάσατο ζῶον ἀπ' αὐτῆς ὁ Θεὸς ἄνευ σπορᾶς. Καί μοι ἐχέγγυος μάρτυς, καὶ σαφὴς ὁ προφήτης Ἱερεμίας παρήτω, Καὶ κατέβην εἰς τὸν οἶκον τοῦ κεραμέως, λέγων, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἐποίει ἔργον ἐπὶ τὸν λίθον, καὶ διέπεσε τὸ ἀγγεῖον, ὃ αὐτὸς ἐποίει ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἐποίησεν αὐτὸ ἀγγεῖον ἕτερον, καθὼς ἤρεσεν ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ ποιῆσαι. Ἔτι γὰρ πηλουργούμενον τὸν Ἀδάμ, ὡς ἐστὶν εἰπεῖν, καὶ τηκτὸν ὄντα, καὶ ὑδαρῆ, καὶ μήπω φθάσαντα δίκην ὀστράκου τῇ ἀφθαρσίᾳ κραταιωθῆναι, καὶ

ſus renouans ex Virgine & Spiritu elaborat. cum & in ipſo rerum ortu, terra adhuc virgine, & inarata, accipiens puluerem rationis particeps animal ex eadem abſq; ſemine Deus efformauit. Dictis teſtis fide dignus, & locuples adſit Ieremias Propheta. [a] Et deſcendi in domum figuli, & ecce ipſe faciebat opus ſuper petram, & cecidit vas quod ipſe faciebat in manibus ſuis, & rurſus fecit illud vas alterũ, ſicut placuerat in oculis eius, vt faceret. *Cum enim adhuc luto efformaretur Adamus, vt ita dicam, & adhuc concreſcens inſtar aquæ deflueret, nec dũ cepiſſet, in modũ teſtæ incorruptione indureſcere, &*

quo-

a Ierem. 18. 2.

quodammodo lapideſcere, aqua veluti peccatum defluens irrumpensque eum diſſoluit. Quapropter deſuper irrigans & luto eundem in honorem Deus effingens, in virgineo primum vtero corroborans & condenſas, & ſimul vniens, & Verbo commiſcens, non vltra liqueſcentem, ſed infragilem in vitã eduxit; ne rurſus corruptionis fluctibus immerſus, & tabem progenerans caderet. Quod in Parabola de inuentione ouis Dominus meus, indicat cũ ad eos qui aderant, dicit; [a] Quis eſt ex vobis homo, qui habet centum oues, & ſi perdiderit vnam ex illis, nonne dimittit nonaginta nouem in mon-

ἀποπετρωθῆναι, ὕδωρ ὥσπερ καταλειβομένη καὶ καταστάζουσα διέλυσεν αὐτὸν ἡ ἁμαρτία. Διὸ δὴ πάλιν ἄνωθεν ἀναδεύων, καὶ πηλοπλαστῶν τὸν αὐτὸν εἰς τιμὴν ὁ Θεὸς ἐν τῇ παρθενικῇ κραταιώσας πρῶτον, καὶ πήξας μήτρᾳ, καὶ συνενώσας, καὶ συγκεράσας τῷ Λόγῳ, ἄτηκτον, καὶ ἄθραυστον ἐξήγαγεν εἰς τὸν βίον, ἵνα μὴ πάλιν τοῖς τῆς φθορᾶς ἔξωθεν ἐπικλυσθεὶς ῥεύμασιν, τηκεδόνας γεννήσας διαπέσῃ. Καὶ ἐν τῇ περὶ τῆς ἀνευρέσεως ἢ τοῦ Προβάτου φέρεται διδάσκων ὁ Κύριος παραβολῇ, ἔνθα φησὶ πρὸς τοὺς περιεστηκότας. Τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃς ἔχει ἑκατὸν πρόβατα. κἂν ἀπολέσῃ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐκ ἀφίησι τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐπὶ τοῖς ὄρεσι, καὶ πορευθεὶς ἐπὶ

a Luc. 15. 4.

τὸ ἀπολωλὸς, ζητεῖ αὐτὸ ἕως εὕρῃ, καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ, καὶ ἐλθὼν εἰς οἶκον συγκαλεῖται τοὺς φίλους, καὶ τοὺς γείτονας, λέγων. συγχάρητέ μοι, ὅτι εὑρέθη τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός. Ἐπειδὴ γὰρ αὐτὸς ὡς ἀληθῶς ἦν τε, καὶ ἔστιν ἐν ἀρχῇ ὢν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ Θεὸς ὢν, ὁ ἀρχιστράτηγος, καὶ ποιμὴν τῶν κατ᾽ οὐρανόν. ᾧ πάντα πείθονται, καὶ ὁμαρτοῦσι τὰ λογικὰ, καὶ ποιμαίνων εὐτάκτως, καὶ ἀριθμῶν τὰ πλήθη τῶν μακαρίων Ἀγγέλων. Οὗτος γὰρ αὐτὸς καὶ τέλειος ἀριθμὸς ἀθανάτων ζώων κατὰ γενεὰς, καὶ κατὰ φυλὰς διωρισμένος συμπαραληφθέντος ἐνταῦθα τῇ ποίμνῃ καὶ τοῦ ἀνθρώπου. δεδημιούργητο

montibus, & vadit ad illam, quæ perierat. quærit eam donec inueniat. & cum inuenerit, apponit in humeros ſuos, & veniens domum, conuocat omnes amicos & vicinos, dicens, congratulamini mi : i, quia inueni oue m meam, quæ perierat. *Ipſe enim quam veriſſime erat & eſt in principio, Deus apud Deum, copiarum primarius dux, & eorum, qui in cœlo ſunt, paſtor, cui omnia obediunt, & quem ratione prædita ſequuntur, paſcens ordinate, & gubernans beatorum Angelorum multitudines. Hic enim numerus perfectus abſolutuſque eſt animantium immortalium ſecundum generationes & tribus diſtinctorum, ſi in grege illo hominem quoque collocaueris. Nam*

&

& ille procreatus erat extra corruptionem, vt regem omnium & creatorem veneraretur, & concinens Angelorum de cælo delapſis clamoribus conſone reſponderet. Sed cum præceptum prætergrediens ferali caſu diroq; in mortem transformatus concidiſſet. Propterea Dominus ait, in mundum de cœlo relictis ordinibus, & Angelorum exercitibus veniſſe. Aſſimilandi nanque montes ſunt cœlis, nouem & nonaginta oues Poteſtatibus, & Principatibus, & Dominationibus, quas deſcendens deſeruit, vt eam, quæ perierat conquireret, copiarum Dux & Paſtor. In librum enim illum & numerum homo recenſendus erat, quem induens

γὰρ καὶ αὐτὸς ἔξω φθορᾶς, ἵνα τὸν βασιλέα γεραίρῃ πάντων, καὶ ποιητὴν ἀντίφθογγα μελῳδῶν ταῖς τῶν Ἀγγέλων ἐξ οὐρανοῦ φερομέναις βοαῖς. Ἀλλ' ἐπεὶ συνέβη παρεληλυθότα τὴν ἐντολὴν ὀλέθριον πτῶμα, καὶ δεινὸν πεσεῖν, εἰς θάνατον ἀναστοιχειωθέντα, διὰ τοῦτο φησὶν ὁ Κύριος, αὐτὸν εἰς τὸν βίον ἐκ τῶν οὐρανῶν ἐληλυθέναι, καταλελοιπότα τὰς τάξεις, καὶ τὰ στρατόπεδα τῶν Ἀγγέλων. Ἀπεικονιστέον γὰρ τὰ μὲν ὄρη τοῖς οὐρανοῖς, τὰ δὲ ἐνενήκοντα πρόβατα καὶ ἐννέα ταῖς Δυνάμεσι, καὶ ταῖς Ἀρχαῖς, καὶ ταῖς Ἐξουσίαις ἃς καταλέλοιπεν, ἀναζητῆσαι κατελθὼν τὸ ἀπολωλὸς ὁ στρατηγὸς καὶ ποιμήν. Ἔλειπε γὰρ ἄνθρωπος, εἰς τὴν βίβλον ἐγκαταλεχθῆναι, τούτων ἔτι καὶ τὸν ἀριθμὸν βαστάζοντος αὐτὸν τοῦ

Κυρίου καὶ ἀμφιασαμένου, ἵνα δὲ μὴ πάλιν ταῖς τρικυμίαις, ὡς ἔφην, καὶ ταῖς ἀπάταις τῆς ἡδονῆς περικλυσθεὶς καταποντωθῇ. ταύτῃ γὰρ τὸν ἄνθρωπον ἀνείληφεν ὁ Λόγος, ὅπως δὴ δι' αὐτοῦ καταλύσῃ τὴν ἐπ' ὀλέθρῳ γεγονυῖαν καταδίκην, ἡττήσας τὸν ὄφιν. ἥρμοζε γὰρ μὴ δι' ἑτέρου νικηθῆναι τὸν πονηρὸν, ἀλλὰ δι' ἐκείνου, δι' ὃν δὴ καὶ ἐκόμπαζεν ἀπατήσας αὐτὸν τετυραννηκέναι. ὅτι μὴ ἄλλως τὴν ἁμαρτίαν λυθῆναι καὶ τὴν κατάκρισιν δυνατὸν ἦν, εἰ μὴ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐκεῖνος ἄνθρωπος, δι' ὃν εἴρηται τὸ, γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ, ἀναπαλαίσας ἀνέλυσε τὴν ἀπόφασιν, τὴν δι' αὐτὸν εἰς πάντας ἐξενηνεγμένην, ὅπως καθὼς ἐν τῷ

Dominus portauit, ne rurſus fluctuum tempeſtatibus, & voluptatis fraudibus, vt iam dixi, circumlutus ſubmergeretur. Ideo enim hominem Verbum aſſumpſit, vt capitale iudicium in eum latū, ſerpentem debellans euerteret. Conueniens enim erat, vt non ab alio, ſed ab eo, ob quem iactanter inſoleſcebat, quod deluſum tyrannidi ſuæ ſubegerat, improbrus hoſtis debellaretur. Quod fieri non poſſet alio modo peccatum dirimi, & iudicatum reſcindi. niſi ille idem homo, cui dictum fuerat; [a] terra es, & in terram reuerteris, *denuo formatus, decretum propter ipſum in omnes ſancitum perfringeret: ut quemadmodum in*

 Ada-

a *Geneſ.* 3. 19.

Adamo omnes mortem obeunt, ſic rurſus in Chriſto, qui Adamum aſſumpſerat, omnes reuiuiſcerent. Et hominem, qui inſtrumentũ, indumentumq; factus fuerat Vnigenito, id effectum eſſe, quod erat ille, qui in ipſo inhabitauerat, ſatis probatum eſt, quare de ea re diſputatio quoque finem habeat. Nullam porro inæqualitatem eſſe, neque inconcinnitatem iterum ab initio ſed breuiſſimo examine declaretur. Natura quippe bonum, id idem & natura ſua iuſtum eſt, & ſanctum, cuius communicatione cætera bona emergunt. & qui ſapientiam ſecundo loco poſt Deum ponit, rectiſſime pronunciat: impium vero, & iniuſtum, & improbum, peccatum eſt. Duo ſiquidem inter

Ἀδὰμ πάντες πρότερον ἀποτεθνήκασι, οὕτω δὴ πάλιν, καὶ ἐν τῷ ἀνειληφότι Χριστῷ τὸν Ἀδὰμ πάντες ζωοποιηθῶσιν. Καὶ περὶ μὲν τοῦ τὸν ἄνθρωπον ὄργανον γεγονότα, καὶ ἔνδυμα τοῦ μονογενοῦς τοῦτο ἀπειργάσθαι, ὅπερ ἦν αὐτὸς ὁ εἰς αὐτὸν εἰσοικισθεὶς, σχεδὸν ἤδη μοι δοκεῖ τέλος ἔχειν. Τὸ δὲ ὅτι μήτε ἀνισότης ἐστὶ, μήτε μὴν ἀναρμοστία πάλιν ἐξ ἀρχῆς διὰ βραχέων ἐπισκεπτέον. Τὸ γὰρ αὐτὸ φύσει καλὸν, καὶ αὐτὸ φύσει δίκαιον, καὶ ὅσιον, οὗ τὰ ἄλλα κατὰ μετοχὴν γίνονται καλά. τὴν σοφίαν ὁ λέγων τυγχάνειν μετὰ Θεὸν, ὀρθότατα λέγει, τὸ δὲ αὖ ἀνόσιον, καὶ ἄδικον, καὶ πονηρὸν τὴν ἁμαρτίαν. δύο γὰρ τὰ εἰς ἄκρον ἀλλήλοις ἐναντία,

ζωὴ καὶ θάνατος, ἀφθαρσία καὶ φθορά. ἰσότης μὲν γάρ ἐστιν ἡ ζωή, ἀνισότης δὲ ἡ φθορά, καὶ ἁρμονία μὲν ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ φρόνησις, ἀναρμοστία δὲ ἡ ἀδικία, καὶ ἡ ἀφροσύνη, ὁ δὲ ἄνθρωπος τούτων ὢν μεταξύ, οὔτε αὐτὸ τοῦτο δικαιοσύνη, οὔτε μὴν ἐστὶν ἀδικία, ἀλλὰ τῆς ἀφθαρσίας ἐν μέσῳ βεβηκὼς καὶ τῆς φθορᾶς, εἰς ὁποτέραν αὐτῶν νεύσας προσκλιθῇ, εἰς τὴν τοῦ κρατήσαντος λέγεται μεταβάλλεσθαι φύσιν. ἐκκλίνας μὲν γὰρ εἰς τὴν φθορὰν φθαρτὸς γίνεται, καὶ θνητός, εἰς δὲ τὴν ἀφθαρσίαν ἄφθαρτος καὶ ἀθάνατος. μεθόριον γὰρ τοῦ τῆς ζωῆς ξύλου, καὶ τοῦ γνωστοῦ, καλοῦ τε καὶ πονηροῦ τεθείς, ὅπερ ἀπεγεύσατο τὸν καρπόν, εἰς τὴν τούτου καὶ με-

ter ſe ſumme contraria ſunt, vita & mors, incorruptio & corruptio. Nam æqualitas vita eſt, inæqualitas corruptio; concinnitas iuſtitia & prudentia, inconcinnitas iniuſtitia & ſtultitia. Homo vero inter hæc medius, neque iuſtitia, neque iniuſtitia eſt; ſed in medio incorruptionis, ac corruptionis gradiens, ad quam raptus ſeſe applicuerit, in deuincentis dicitur naturam immutari. Nã ſeſe dedens corruptioni, corruptibilis fit & mortalis, incorruptioni incorruptibilis & immortalis. Confinium nanq; ligni vitæ & ſcientiæ, boni & mali poſitus, cuius fructum deguſtauerit, in illius formam commutatur, cum ipſe neq; lignum vitæ, neque corruptionis ſit, ſed par-

ticipatione & præſentia corruptionis mortalis, coniunctione vero & unctione vitæ incorruptibilis fit & immortalis; quemadmodum quodam in loco Paulus edocuit dicens, [a] neque enim corruptio hæreditabit incorruptionem, neq; mors vitam: *corruptionem & mortem, quod corrumpit & occidit nec abs re definiens, non quod corrumpitur & interit: incorruptionem vero & vitam, quod immortalitatem conciliat, & vitam donat, non quod immortalitatem conſequitur, & vitam acquirit. Quare neque inconcinnitas, neque inæqualitas, immo neq; æqualitas neque concinnitas homo eſt. Sed*

τεβλήθη μορφὴν, οὔτε τὸ τῆς ζωῆς ξύλον αὐτὸς ὢν, οὔτε τὸ τῆς φθορᾶς, ἀλλὰ μετοχῇ μὲν καὶ παρουσίᾳ φθορᾶς, θνητὸς φανεὶς, προσοικειώσει δὲ καὶ ἀλοιφῇ ζωῆς, ἄφθαρτος πάλιν καὶ ἀθάνατος, καὶ ὥσπερ καὶ Παῦλος ἐδίδαξεν εἰπὼν, Οὐ γὰρ ἡ φθορὰ κληρονομήσει τὴν ἀφθαρσίαν, οὐδὲ ὁ θάνατος τὴν ζωήν. φθορὰν μὲν καὶ θάνατον αὐτὸ τὸ φθεῖρον ὁρισάμενος εἰκότι λόγῳ, καὶ τὸ ἀποκτεννύον, ἀλλ' οὐ τὸ φθειρόμενον, καὶ τὸ θνῆσκον, ἀφθαρσίαν δὲ καὶ ζωὴν αὐτὸ τὸ ἀπαθανατίζον, καὶ ζωοποιοῦν, ἀλλ' οὐ τὸ ἀπαθανατιζόμενον, καὶ ζωοποιούμενον. Ὥστε οὔτε ἀναρμοστία καὶ ἀνισότης ὁ ἄνθρωπος ἐστὶν, οὔτε μὴν ἰσότης καὶ εὐαρμοστία, ἀλλ' ὅτε μὲν ἐδέξατο τὴν ἀναρμοστίαν, ὅπερ ἐστὶ τ

cum

[a] 1. Corin. 15.50.

παράβασιν, καὶ τὴν ἁμαρτίαν, γέγονεν ἀνάρμοστος, καὶ ἀπρεπής. ὅτε δὲ τὴν ἁρμονίαν, τουτέστι τὴν δικαιοσύνην, γέγονεν, εὐάρμοστον ὄργανον, καὶ εὐπρεπές. Ὅπως ὁ Κύριος ἡ ἀφθαρσία νικήσασα τὸν θάνατον εὐήχως τὴν ἀνάστασιν μελωδήσῃ τῇ σαρκί, μὴ ἐάσας αὐτὴν κληρονομηθῆναι πάλιν ὑπὸ τῆς φθορᾶς. καὶ μὲν δὴ καὶ περὶ τούτων, ταῦτα ἤδη λελέχθω. προγεγύμνασται γὰρ μετὰ συστάσεως, καὶ σωφρονούσης ἐκ τῆς γραφῆς, ὡς ἄρα καὶ ὁ πρωτόπλαστος δικαίως εἰς αὐτὸν ἀναφέρεσθαι δύναται τὸν Χριστόν, οὐκέτι τύπος ὤν, καὶ ἀπεικασία μόνον, καὶ εἰκὼν τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ, ἀλλ' αὐτὸς ὁ μονογενὴς υἱὸς καὶ Λόγος. Δίκην γὰρ ὕδατος ὁ αὐ-

cum acceperit inconcinnitatem, quæ eſt tranſgreſſio, & peccatum, fit inconcinnus ac deformis: cum vero concinnitatem, iuſtitiam dumtaxat, fit concinnum inſtrumentum, & decorum, vt Dominus, incorruptibilitas ipſa deuicta morte, canore reſurrectionem carni concinat, cum non deſerat iterum illius hæreditatem a corruptione ſubripi. Et de his quoque hæc dicta ſunt. Nam antea petitis ex ſcriptura probationibus prudenter aſſertum eſt, primo creatum hominẽ merito in ipſum Chriſtum poſſe referri, non vt figuram, & ſimilitudinem ſolummodo, & imaginem filij vnigeniti, ſed vt ipſum vnigenitum filium, & Verbum. Inſtar enim

aquæ homo immixtus ſapientiæ & vitæ, id ipſum factus eſt, quod erat ipſum, quod in eum recubuit, puriſſimum lumen. Hinc Apoſtolus appoſite, quæ prænarrata ſunt de Adamo, in Christum eiaculauit. Sic enim prorſus ex oſſibus illius & carne Eccleſiam enatam aſſeueraueris, cuius gratia deſerens Patrem in cœlo Verbũ deſcendit, mulieri conglutinandum, & obdormiuit mentis commotionem in paſſione, ſponte pro ea mortem obiens, vt ipſe ſibi metipſi conſtitueret Eccleſiam glorioſam & immaculatam & lauacro repurgatam, ad intellectuale beatumq; ſemen excipiendum, quod ſeminat ipſe quidem, ſuccinens, &

θρωπος συγκερασθεὶς τῇ σοφίᾳ καὶ τῇ ζωῇ, τοῦτο γέγονεν ὅπερ ἦν αὐτό, τὸ εἰς αὐτὸν ἐγκατασκῆψαν ἄκρατον φῶς. ὅθεν ὁ Ἀπόστολος εὐθυβόλως εἰς Χριστὸν ἀνηκόντισε τὰ κατὰ τὸν Ἀδάμ. οὕτως γὰρ ἂν μάλιστα ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ, καὶ τῆς σαρκὸς τὴν Ἐκκλησίαν συμφωνήσει γεγονέναι, ἧς δὴ χάριν καταλείψας τὸν πατέρα τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, κατῆλθεν ὁ Λόγος προσκολληθησόμενος τῇ γυναικὶ, καὶ ὕπνωσε τὴν ἔκστασιν τοῦ πάθους ἑκουσίως ὑπὲρ αὐτῆς ἀποθανὼν, ὅπως αὐτὸς ἑαυτῷ παραστήσηται τὴν Ἐκκλησίαν ἔνδοξον, καὶ ἄμωμον, καθαρίσας τῷ λουτρῷ πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ νοητοῦ καὶ μακαρίου σπέρματος. ὃ σπείρει μὲν αὐτὸς ὑπηχῶν, καὶ καταφυτεύων ἐν τῷ βάθει τοῦ νοὸς, ὑποδέχεται δὲ καὶ μορ-

plan-

φοῖ δίκην γυναικὸς ἡ Ἐκκλησία, εἰς τὸ γεννᾶν τὴν ἀρετὴν καὶ ἐκτρέφειν. Ταύτῃ γὰρ τὸ, Αὐξάνεσθε, καὶ πληθύνεσθε, πληροῦται προσηκόντως εἰς μέγεθος, καὶ κάλλος, καὶ πλῆθος αὐξανομένης καθ' ἡμέραν αὐτῆς, διὰ τὴν σύνερξιν, καὶ τὴν κοινωνίαν τοῦ Λόγου, συγκαταβαίνοντος ἡμῖν καὶ νῦν ἔτι, καὶ ἐξισταμένου κατὰ τὴν ἀνάμνησιν τοῦ πάθους. οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ἡ Ἐκκλησία συλλαβεῖν τοὺς πιστεύοντας, καὶ ἀναγεννῆσαι διὰ τοῦ λουτροῦ δύναιτο τῆς παλιγγενεσίας, ἐὰν μὴ καὶ δι' αὐτοὺς ὁ Χριστὸς κενώσας ἑαυτὸν ἵνα χωρηθῇ, κατὰ τὴν ἀνακεφαλαίωσιν, ὡς ἔφην, τοῦ πάθους, πάλιν ἀποθάνῃ καταβὰς ἐξ οὐρανῶν, καὶ προσκολληθῇ ἑαυτοῦ τῇ γυναικὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ,

plantans in mentis profunditate: excipit autem & format mulieris in modum Eccleſia, ad generandam virtutem & nutriendam. Hoc plane modo conueniēter completur, creſcite, & multiplicamini, *dum ea in dies ſingulos & magnitudine, & decore, & liberorum vberte copia, per coagmentationem & communionē Verbi, ad nos etiam hoc tempore deſcendentis, & extra ſeſe rapti memoria paſſionis ſuccreſcit. Neque enim alio modo poſſet Eccleſia credentes concipere, & progenerare per lauacrum regenerationis, ni propter eos Chriſtus, qui ſemetipſum exinaniuit, vt capi poſſet, in epilogo paſſionis, vt dixi, iterum moriatur, de cœlo deſcendens, &*

ſuæ vxori Eccleſiæ conglutinatus, patiatur ex coſtæ ſuæ virtute aliquid imminui, vt omnes, qui in eo ædificati ſunt & generati per lauacrum, accipientes ex oſſibus & carne, hoc eſt ex ſanctitate illius & gloria, creſcant. Oſſa ſiquidem & carnem ſapientiæ qui aſſeruerit prudentiam eſſe atque virtutem, ne ille rectiſſime dixerit; coſtam vero ſpiritum veritatis Paracletum, ex quo qui acceperint, in incorruptionem regenerantur, vti addecet, præluſtrati. Fieri autem nequit, vt quis ſpiritus ſancti particeps fiat, & membrum Chriſti euadat, ni prius in ipſum deſcendens Verbum extra ſe fiat obdormiſcens, vt inſtaurationem, & renouationem ſimul

παρέχοι τῆς πλευρᾶς ἀφαιρεῖσθαι τῆς ἑαυτοῦ δύναμίν τινα, ὅπως αὐξηθῶσιν οἱ οἰκοδομηθέντες ἐν αὐτῷ ἅπαντες οἱ γεγεννημένοι διὰ τοῦ λουτροῦ ἐκ τῶν ὀστῶν, καὶ ἐκ τῆς σαρκὸς, τουτέστιν ἐκ τῆς ἁγιωσύνης αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῆς δόξης προσειληφότες. Ὀστᾶ γὰρ καὶ σάρκα σοφίας ὁ λέγων εἶναι σύνεσιν καὶ ἀρετὴν, ὀρθότατα λέγει. πλευρὰν δὲ τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας τὸ παράκλητον, ἀφ' οὗ λαμβάνοντες εἰς ἀφθαρσίαν ἀναγεννῶνται πρεπόντως πεφωτισμένοι. Ἀδύνατον δὲ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου μετασχεῖν τινα, καὶ μέλος κληθῆναι Χριστοῦ, ἐὰν μὴ πρότερον καὶ ἐπὶ τοῦτο συγκατελθὼν ὁ Λόγος ἐκστῇ κοιμηθεὶς, ἵνα τὴν ἀνανέωσιν, καὶ τὸν ἀνακαινισμὸν συνεξαναστὰς

reſur.

τῷ ὑπὲρ αὐτοῦ κεκοιμημένῳ, καὶ αὐτὸς μεταλαβεῖν δυνηθῇ τῆς ἀναπλάσεως. τοῦτο γὰρ πάντως ἡ πλευρὰ λέγοιτο τοῦ Λόγου, καὶ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας τὸ ἑπτάμορφον κατὰ τὸν Προφήτην. ἀφ᾽ οὗ λαμβάνων ὁ Θεὸς μετὰ τὴν ἔκστασιν τοῦ Χριστοῦ, ὃ δή ἐστι μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν, καὶ τὸ πάθος, τὴν βοηθὸν αὐτῷ κατασκευάζει. λέγω δὴ τὰς ἡρμοσμένας αὐτῷ, καὶ νενυμφευμένας ψυχάς. Ἔστι γὰρ ὅτε πολλαχῶς αὐτὸ τὸ ἄθροισμα, καὶ τὸ στῖφος ἀγεληδὸν τῶν πεπιστευκότων Ἐκκλησίαν ὀνομάζουσιν αἱ Γραφαί. τῶν τελειοτέρων κατὰ προκοπὴν εἰς ἓν πρόσωπον, καὶ σῶμα τὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀναγομένων, οἱ μὲν γὰρ κρείττονες, καὶ ζανότεροι ἀσπάσαντες ἤδη τὴν ἀλήθειαν, ἅτε διὰ τὴν

reſurgens cum eo, qui pro ipſo obdormiuit, ſpiritum reformatus participet. Hoc ſiquidem prorſus dicetur coſta Verbi, & ſpiritus veritatis ſeptemformis præditus, vt Propheta ait, ex quo Deus accipiens poſt Chriſti ecſtaſim, poſt incarnationem dumtaxat & paſſionem [a] adiutorium illi præparat, animas nempe ipſi copulatas, & deſponſatas. Aliquando nanq; ipſa collectio, & agmen fidelium Eccleſia nuncupatur a Scripturis, in qua perfectiores ſecundum progreſſum in vnam faciem & in vnum corpus Eccleſiæ referuntur: meliores enim & ſolidiores attracta veritate, & propter perfectam purgatio-

a Geneſ. 2. 18.

gationem & fidem carnis ſterilitatem perpeſſi Eccleſiæ efficiuntur, & adiutores Chriſti, veluti virgines, & quemadmodum Apoſtoli verba ſonant, ipſi adhæreſcentes, & deſponſati, ut puro doctrinæ & fœcundo ſemine excepto, ad reliquorum ſalutem auxiliares veniant prædicationi: Qui vero adhuc imperfecti ſunt, & in diſciplinis tyrones ac rudes parturiuntur, & efformantur, tanquam a matribus a perfectioribus, donec concepti regenerentur, & in magnitudinem virtutis, & pulchritudinem excreſcant. Et ſic progreſſu in Eccleſia meliores effecti, in liberorum aliorum partum, & educationem opem ferant, & vulvæ inſtar

τελείαν κάθαρσιν, καὶ πίστιν ἀποστερηθέντες τῶν τῆς σαρκὸς ἀτοπημάτων, Ἐκκλησίαι γίνονται, καὶ βοηθὸς τοῦ Χριστοῦ, παρθένοι ὥσπερ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον αὐτῷ καθηρμοσμένοι τε, καὶ νενυμφευμένοι, ἵνα τὴν καθαρὰν τῆς διδασκαλίας ὑποδεξάμενοι καὶ γόνιμον σποράν, συνεργήσωσι βοηθοῦντες τῷ κηρύγματι πρὸς τὴν τῶν λοιπῶν σωτηρίαν. οἱ δὲ ἀτελεῖς ἔτι, καὶ ἀπαρχόμενοι τῶν μαθημάτων ὠδίνονται καὶ μορφοῦνται ὥσπερ ὑπὸ μητέρων πρὸς τῶν τελειοτέρων, ἔστ' ἂν ἀποκυηθέντες ἀναγεννηθῶσιν εἰς μέγεθος, καὶ κάλλος ἀρετῆς. Καὶ πάλιν αὖ κατὰ προκοπὴν Ἐκκλησίαι καὶ οὗτοι γεγονότες, εἰς ἕτερον τόκον ὑπουργήσωσι τέκνων καὶ ἀνατροφὴν, μήτρας δίκην ἐν τῷ

in

δοχείῳ τῆς ψυχῆς τὸ θέλημα τελεσφορήσαντες ἀλώβητον τοῦ Λόγου. ἐπισκέψασθαι γὰρ χρή, καὶ τὰ περὶ τὸν ἀοίδιμον Παῦλον, ὅτι ὁπότε οὐδέπω τέλειος ἦν ἐν Χριστῷ, γεννᾶται πρότερον, καὶ γαλουχεῖται, εὐαγγελιζομένου, καὶ ἀνακαινίζοντος αὐτὸν Ἀνανίου τῷ βαπτίσματι, καθὼς ἐν ταῖς Πράξεσιν ἡ ἱστορία περιέχει. Ὅτε δὲ ἀνδρώθη, καὶ ᾠκοδομήθη, ἤδη εἰς τελειότητα πνευματικὴν ἀναπλασθείς, καὶ βοηθὸς ἀπειργάσθη, καὶ νύμφη τοῦ Λόγου, τὰ σπέρματα τῆς ζωῆς ὑποδεξάμενος, καὶ συλλαβὼν τὸ τηνικαῦτα ὁ πρότερον χρηματίσας παιδίον Ἐκκλησία γίνεται, καὶ μήτηρ ὠδίνων, καὶ αὐτὸς τοὺς δι᾽ αὐτοῦ τῷ Κυρίῳ πεπιστευκότας, ἐπειδὰν καὶ ἐν τούτοις ὁ Χριστὸς μορφωθεὶς ἀπο-

in animi conceptaculo voluntatem Verbi illæſam procreent. Conſideranda quoq; ſunt, quæ de celebri Paulo narrantur, qui cum non dum eſſet perfectus in Chriſto, generatur prius, & lacte enutritur, Euangelium illi annunciante, eumque renouante Anania Baptiſmi lauacro, vt in [a] Actibus Hiſtoria tradit; Vir vero effectus extructuſq; & ad perfectionem ſpiritualem reformatus, adiutor aſſumitur, vitæq; ſeminibus exceptis, tum temporis concipiens, qui antea erat infans, Eccleſia fit, & parituræ mater. hinc ipſe ad illos, qui per ipſum Domino crediderant, cum in illis Chriſtus efformatus regeneraretur,

a Actor. 9. 13.

tur, [a]filioli mei, *ſcribit*, quos iterum parturio, donec formetur Chriſtus in vobis, *Et iterum*. [b]Siquidem in Chriſto Ieſu per Euangelium ego vos genui. *Hoc itaque modo de Adamo & Eua ſpeculationem in Eccleſiam & Chriſtum referri confirmatur. Siquidem id magnum myſterium eſt vereque altiſſimum, quod ego ob imbecillitatem mentiſq; aciem obtuſiorem pro dignitate & magnitudine ſua exponere nequeo. Conandum nihilominus eſt: nanq; reliquum eſt, vt quæ ſequuntur vobis referã. Paulus enim ad ſanctitatem & caſtimoniam omnes adhortans, hac ratione, quæ de primo creato homine & Eua dicta ſunt, ſecundo dubitans*

τεχθῇ, Τεκνία μου γὰρ φησὶν, οὓς πάλιν ὠδίνω, ἕως οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν. καὶ πάλιν. Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. Οὐκοῦν ταύτῃ συνέστηκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀναφέρεσθαι, καὶ τὸν Χριστὸν, τὸ κατὰ τὴν Εὔαν θεώρημα καὶ τὸν Ἀδάμ. τοῦτο γὰρ τὸ μέγα μυστήριον ὡς ἀληθῶς, καὶ ὑπερκόσμιον, ὃ ἐγὼ δι' ἀσθένειαν, καὶ ἀμβλύτητα νοὸς, κατ' ἀξίαν τε, καὶ μέγεθος εἰπεῖν ἀδυνατῶ. ὅμως δ' οὖν ἐπιχειρητέον. λέγειν γὰρ ἑπόμενον ἂν εἴη λοιπὸν δὴ, καὶ τὰ καθεξῆς πρὸς ὑμᾶς. Ὁ γάρ τοι Παῦλος εἰς ἁγιασμὸν ἐκκαλούμενος πάντας, καὶ σωφροσύνην, ταύτῃ τὰ κατὰ τὸν Πρωτόπλαστον, καὶ τὴν Εὔαν

a Galat. 4. 19.   b 1. Cor. 4. 15.

τὴν δευτέραν ἐπαπόρησιν εἰς Χριστὸν ἀνηκόντισε, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, πρὸς σφῶν ἀνεπιστήμονας κατασιγᾶσθαι γυμνωμένους προφάσεων. ἀκολασταίνοντες γὰρ διὰ τὰς ὑπερβαλλούσας ῥύσεις ἐν αὐτοῖς τῶν ἡδυπαθημάτων, παρὰ τὸν ὀρθόδοξον βιάζεσθαι τολμῶσι λογισμὸν τὰς γραφὰς, ὥσπερ ἔρυμα προανατείνοντες ἀκρασίαν, ὅτι εἶπεν ὁ Θεὸς, αὐξάνεσθε, καὶ πληθύνεσθε. καὶ τὸ ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα, καὶ τὴν μητέρα. οὐδὲ αἰσχύνονται κατατρέχοντες τοῦ Πνεύματος. ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ τούτῳ γεγονότες ἐντυφώμενον ἔτι καὶ ἐνθωπεύοντα τὸν οἶστρον ἀναρριπίζουσιν ἐξάπτοντες ἐρεθισμοῖς. Διὸ δὴ μάλα δεινῶς τοὺς ἐπικλόπους ταύτας

bitans, in Chriſtum & Eccleſiam eiaculauit, vt rerum ſimilium inexperti, deſtituti prætextibus, obmuteſcant. Nanque libidinoſe viuentes propter abundantes in illis mollitierum fluxiones, extra rectam ſententiam ſcripturas etiam per vim adigere audent. vti propugnaculum incontinentiæ protendentes, tum quod dixerit Deus,[a] creſcite & multiplicamini, *tum etiam*, Huius cauſa relinquet homo patrem & matrem, *neque verentur ſpiritum inſectari, ſed æque ac ſi ad hoc nati eſſent. ſuccenſum adhuc, & intus blandientem œſtrum nouis irritationibus inflammantes excitant. Quapropter aſpere admodum furti-*

uam

a Geneſ. 2. 24.

uam hanc eorundem temeritatem, & inſulſe excogitatos prætextus eleuans, conſtituturus, quomodo homines ſeſe gerere debeant cum vxoribus, cum decreuiſſet, non alia ratione, quam ea, qua ſe Chriſtus cum Eccleſia geſſit, qui ſemetipſum pro ea, tradiderat, vt ipſam ſanctificaret, purgans aquæ lauacro in verbo, recurrit ad Geneſim, in memoriam reuocans de primo creato homine dicta, explanatque in propoſitum ſibi argumentum, ne anſam præbeat, qui illis abutentes, de generatione liberorum & carnis congreſſibus intelligũt. Enimuero conſiderate, o Virgines, cum caſte viuere quantum in ipſo erat, credentes percuperet, multis ſignis di-

αὐτῶν κακοφροσύνας τε, καὶ πεποιημένας προφάσεις ἐκκόπτων, ἐλθὼν εἰς τὸ διατάξασθαι, πῶς δέοι προσφέρεσθαι τοὺς ἄνδρας ταῖς γυναιξὶ, καὶ ἀποφηνάμενος, ὅτι οὕτως ὥσπερ καὶ ὁ Χριστὸς τῇ Ἐκκλησίᾳ ἑαυτὸν παραδοὺς ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, ἀνέδραμεν εἰς τὴν Γένεσιν ἐπιμνησθεὶς τῶν περὶ τὸν Πρωτόπλαστον ῥητῶν, ἐξομαλίζων εἰς τὸν προκείμενον αὐτῷ καὶ αὐτὰ νοῦν τῆς ὑποθέσεως, ὅπως μὴ παράσχῃ λαβὴν τοῖς καταχρῆσθαι τούτοις πρεσβεύουσι τὰς περὶ τεκνογονίας σωμάτων διατριβάς. Ἐπισκέψασθε γὰρ ὅτι σωφρονεῖν, ὦ Παρθένοι, κατὰ κράτος θέλων τοὺς πεπιστευκότας διὰ πολλῶν αὐτοῖς τεκμηρείων ὑπεφήνατο ὁρᾶσθαι τὸ ἀξίωμα τῆς ἁγνείας, ὅτε

μὲν, περὶ δὲ ὧν ἐγράψα-
τέ μοι λέγων, καλὸν ἀν-
θρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅ-
πτεσθαι, αὐτόθεν δείκνυσι
περιφανῶς, τὸ μὴ προσ-
ψαύειν γυναικὸς εἶναι κα-
λόν. προτάξας αὐτό, καὶ
προεκθέμενος ἀπολελυ-
μένως. Εἶτα τὴν ἀσθένειαν
αὖθις συνιδὼν καὶ τὴν ὑπέκ-
καυσιν τῶν ἀκρατεστέρων
τὴν εἰς συνουσίαν, συνε-
χώρησε τοῖς μὴ δυναμέ-
νοις ἄρχειν σαρκός, χρῆσθαι
τῶν ἑαυτῶν ὁμεύνοις μᾶλ-
λον, ἢ παραπίπτοντας ἀ-
σχημόνως ἐκχεῖσθαι περὶ
πορνείας. Ἀμέλει τοι τὸ
ἐπιζέψαι ταῦτα παρήγα-
γεν εὐθέως· Τοῦτο δὲ ἵνα
μὴ πειράζῃ ὑμᾶς ὁ Σα-
τανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν,
ὅπερ ἐστὶν, εἰ δὲ μὴ δύ-
νασθε, ὦ οὗτοι, σωφρονεῖν
διὰ τὴν ἀκρασίαν, καὶ
ὑγρότητα τῶν σωμάτων,

gnitatē caſtimoniæ demonſtrare conatur, tum [a] de quibus autem ſcripſiſtis mihi, *dicens,* bonum eſt homini mulierem non attingere; *his aperte oſtendit, non attingere mulierem, bonum eſſe, præponens illud & explicans abſolute: tum deinceps imbecillitatem deprehendens, & minus continentium ad congreſſum incitamenta, permiſit ijs, qui carnem reprimere non valerent, proprijs uxoribus uti, ne dilabentes indecore in adulteria effundantur, cum ſtatim atque illa adhortatus eſt, ſubiunxerit.* [b] Hoc autem, ne tentet uos Satanas propter intemperantiam. *Quod prorſus eſt, ſi vos non poteſtis propter intemperantiam,* *&*

a 1. *Corinth.* 7. 1. b 1. *Corinth.* 7. 5.

& corporum mollitiem caſte viuere, permitto potius, vt vna cum uxoribus conſueſcatis, & ne continentiam profitentes, ſæpius tentemini ab improbo hoſte in alienas inflammati. Age vero nunc ipſa verba propoſita diligentius examinemus: Non abſolute Apoſtolus ſimilia inſinuat, ſed addita prius cauſa in hoc adactus eſt. Cum itaq; decreuiſſet,[a] bonum *eſſe* homini mulierem non attingere, *illico ſubnexuit,*[b] Propter vero fornicationem ſuam quiſq; vxorem habeat: *hoc eſt, propter violentiam fornicationis, ſi non valetis voluptatem reprimere.*[c] Et ſuum quæq; mulier virum habeat. vxori vir debitum reddat: ſimiliter autem

ἐπέτρεψα μᾶλλον, τὸ σφῶν αὐτῶν κοινωνεῖν γαμεταῖς. καὶ ἵνα μὴ ἐγκράτειαν ἐπαγγέλλεσθαι νομιζόμενοι πειράζησθε συνεχῶς ὑπὸ τοῦ πονηροῦ, εἰς ἀλλοτρίας ἐκφλεγόμενοι. Φέρε γὰρ αὐτὰ τὰ κείμενα διαθρήσωμεν ἐπιμελέστερον, ὅτι μὴ ἀπολελυμένως ὁ Ἀπόστολος ἐπένδωσε ταῦτα τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ προσθεὶς τὴν αἰτίαν πρότερον, εἰς τοῦτο προηνέχθη. Ἀποφηνάμενος γοῦν καλὸν εἶναι, γυναικὸς ἀνθρώπῳ μὴ ἅπτεσθαι, εὐθέως παρήγαγε. διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω. τουτέστι, διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς πορνείας, εἰ μὴ φέρετε κολάζειν τὴν ἡδονήν. καὶ ἑκάστη γυνὴ τὸν ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω. τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ

tem

a 1. Corinth. 7. 1. b 1. Corin. 7. 2. c 1. Corin. 7. 2.

τὴν ὀφειλὴν ἀποδιδότω. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί. ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνήρ. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ἡ γυνή. μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μήτι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν, ἵνα σχολάζητε τῇ προσευχῇ. καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέρχεσθε, ἵνα μὴ πειράζῃ ὑμᾶς ὁ Σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν. τοῦτο δὲ λέγω κατὰ συγγνώμην, οὐ κατ' ἐπιταγήν. Τεθεωρημένως δὲ σφόδρα καὶ τοῦτο. κατὰ συγγνώμην γὰρ ἐπεσημήνατο συμβεβουλευκέναι νῦν, καὶ οὐ κατ' ἐπιταγήν. Ἐπειδὴ τὴν μὲν ἐπιταγὴν ἐπὶ τῆς σωφροσύνης, καὶ τὸ, γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι παραλαμβάνει, τὴν δὲ συγγνώμην ἐπὶ τῷ μὴ δυ-

tem & vxor viro. Vxor proprij corporis ius non habet: ſimiliter & maritus proprij corporis ius non habet, ſed mulier. Ne fraudetis vos inuicem, niſi ſiquid ex conſenſu pro tempore, vt vacetis precationi, & rurſus in idem conueniatis, ne tentet vos Satanas propter intemperantiam. Hoc autem dico ſecundum indulgentiam, non ſecundum præceptum. *Conſiderate admodum & hoc: indulgens etenim nunc, vt dat intelligi, non vero præcipiens, conſilium dat. Quandoquidem præceptum dat de caſtimonia, cum dicit;* mulierem non tangere, *indulgens vero permittit ÿs, qui non poſſunt intemperantiam repri-*

mere, cum ſcribit, De viris itaque, qui vnicam tantum habent vxorem, & de mulieribus, quæ vnum virum, hæc & ſimilia rurſus decernit. De viris autem qui orbati ſunt vxoribus, vel de mulieribus, quæ coniuges amiſerunt, iterum ipſam accurate Apoſtoli vocem inueſtigo, quid ille veluti ex oraculo reſpondeat. [a]Dico autem in coniugatis & viduis; bonum eis eſt, ſi manſerint vt & ego. Quod ſi ſe non continent, contrahant matrimonium: nam ſatius eſt matrimonium contrahere quam vri. *Perſtat hic quoque in eadem ſententia, & continentiam præfert. Nam ſemetipſum in exemplum potiſſimum ad imitandum proponens, auditores*

ναμένων, ὡς ἔφην, κολάζειν τὴν ἐπιθυμίαν. Καὶ περὶ μὲν οὖν μονογάμων τε καὶ μονογαμίδων ἕως ἔτι, καὶ αὖθις ταῦτα νομοθετεῖ. περὶ δὲ τῶν ἀποβαλλομένων ἤδη γαμετὰς ἀνδρῶν, ἢ γυναικῶν τοὺς σύζυγας πάλιν αὐτὴν ἀκριβῶς ἐξιχνεύω τοῦ Ἀποστόλου τὴν φωνὴν, ὅτι ποτε χρησμῳδεῖ. Λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις, καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς ἐὰν μείνωσιν ὡς κἀγώ, εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμησάτωσαν. κρεῖσσον γὰρ γαμῆσαι, ἢ πυροῦσθαι. Ἐπέμεινε καὶ ἐνθάδε προκρίνων τὴν ἐγκράτειαν. ἑαυτὸν γὰρ παράδειγμα μέγιστον λαβὼν εἰς τὸ ζηλῶσαι τοὺς ἀκροατὰς προεκαλέσατο ταύτην τὴν

a 1. *Corinth.* 7. 8.

ἔνστασιν, κρεῖττον εἶναι δι-
δάξας τὸν ἐπὶ μιᾷ γα-
μετῇ συνεζευγμένον ἐφ'
ἑαυτοῦ μένειν, ὥσπερ δὴ
καὶ αὐτός. εἰ δ' αὖ τοῦτο
διὰ τὴν ἐκπύρωσιν, καὶ
τὴν ἀκμὴν τοῦ σώματος
δυσκατόρθωτον εἴη τινὶ, εἰς
δεύτερον κατὰ συγγνώμην
παρελθεῖν τὸν οὕτως ἔχον-
τα συγκατατίθεται γάμον,
οὐκ αὐτὸ τοῦτο τὴν διγα-
μίαν ἀποφηνάμενος εἶναι
καλὸν, ἀλλ' ἄμεινον κρί-
νας τῆς ἐκπυρώσεως. Ὥσ-
περ γὰρ εἴ τις ἐν ἡμέρᾳ τοῦ
Πάσχα, καὶ τῆς νηστείας ἐ-
πισφαλῶς νοσηλευομένῳ
προσέφερε τροφὴν, καὶ
ἐκέλευε διὰ τὴν ἀσθένει-
αν ἀπογεύεσθαι τῶν προσ-
φερομένων τούτων, λέ-
γων. ὡς ἄρα τὸ μὲν ἀ-
ληθῶς, ὦ οὗτος, καλὸν, ἐ-
χρῆν ὥσπερ δεῖ καὶ ὑμᾶς
καὶ σὲ καρτερῶς διαμεί-
ναντα τῶν αὐτῶν μεταλα-

*res adhortatur hac in-
ſtantia, ſatius eſſe e-
docens, vni mulieri
coniunctum in ſeipſo
manere, quemadmo-
dum & ipſe manet:
quod ſi propter inflam-
mationem, & corpo-
ris vigorem id factu
plane difficile fuerit,
ad ſecundas tranſire
nuptias, per indulgen-
tiam tamen permittit
illi, qui ita affectus eſt:
non inde ſecundas nu-
ptias bonum eſſe decla-
rat, ſed meliores illas
vſtione iudicat. Quem-
admodum enim ſi quis
Paſchatis aut ieiunij
die periculoſe ægrotan-
ti cibum propinaret, iu-
beretque propter infir-
mitatem deguſtare,
dicens, vere bonum,
ò amice, poſcebat, ſi-
cuti nos, ita & te
fortiter perſeuerantem,
ab oblatis abſtinere. Nanque hac die vel me-*

moria cibum recolere, prohibitum eſt: veruntamen, cum morbo præoppreſſis membris, vigor non conſtet, & tolerare potis non ſis, propterea indulgentia vigorem relaxantes, conſultamus, cibum adhibere, ne prorſus ob morbum, cui carentia nutrimẽti reſiſtere non vales, a vita deſciſcas. Non alio modo hic Apoſtolus, cum prius dixiſſet, velle ſe omnes caſtos perſeuerare, vt & ipſe manebat: poſtmodum perturbationum morbo grauatis, ne ſtupris, affectionibus, & membrorum irritamentis veluti œſtro concitati, alienorum corporum immixtionibus commacularentur, ſecundas nuptias permiſit, meliores eas eſſe ratus, quam vri,

βᾶν. ἀπηγόρευται γὰρ σήμερον τροφῆς ἐπιμνησθῆναι τὸ σύνολον. ἀλλ' ἐπειδὴ νόσῳ προκαταχεθεὶς ἐξησθένησας, καὶ οὐ δύνῃ φέρειν. ταύτῃ δὴ συγγνώμην ἀπονέμοντες, συμβουλευόμεθα σιτίων ἐπορέξασθαί σε, ἵνα μὴ παντάπασιν διὰ τὴν νόσον, οὐ δυνηθεὶς ἀντισχεῖν πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς τροφῆς, διαφθαρῇς. Οὕτω καὶ ὁ Ἀπόστολος ἐνθάδε πρότερον εἰπὼν, ὅτι βούλοιτο πάντας οὕτως διαμεῖναι σώφρονας, ὥσπερ δὴ καὶ αὐτὸς, τὸ μετὰ ταῦτα τοῖς βεβαρημένοις νόσῳ τῶν παθῶν, ἵνα μὴ πορνείαις μιανθῶσιν οἱ στηλατούμενοι τοῖς πάθεσι, καὶ τῶν μελῶν τοῖς γαργαλισμοῖς, εἰς ἐπιμιξίας ὀθνείων σωμάτων, ἐπέτρεψε τὴν διγαμίαν μᾶλλον, κρεῖσσον αὐτὴν εἶναι κρίνας τοῦ πυροῦσθαι καὶ ἀσχημονεῖν. Καὶ

&

περὶ μὲν ἐγκρατείας, καὶ
γάμων, καὶ σωφροσύνης,
καὶ κοινωνίας, καὶ ἐν τίνι
τούτων τὸ ὠφέλιμον ἐστὶν
εἰς δικαιοσύνης κατα-
σκευὴν, σχεδὸν ἤδη μοι
τέλος ἔχει. Περὶ δὲ παρ-
θενίας εἰρῆσθαι λείπεται λοι-
πὸν, εἴ τι καὶ περὶ ταύτης
ἄρα διαθεσμοθετεῖται. οὐ-
κοῦν καὶ τούτων πέρι
διαληπτέον. ἔχει γὰρ ὧδε.
Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐ-
πιταγὴν Κυρίου οὐκ ἔχω.
γνώμην δὲ δίδωμι ὡς ἠ-
λεημένος ὑπὸ Κυρίου
πιστὸς εἶναι. νομίζω οὖν
τοῦτο ὅτι καλὸν ἀνθρώ-
πῳ οὕτως εἶναι. δέδεσαι
γυναικί; μὴ ζήτει λύσιν.
λέλυσαι ἀπὸ γυναικός;
μὴ ζήτει γυναῖκα. ἐὰν
δὲ καὶ λάβῃς, οὐχ ἥμαρτες.
καὶ ἐὰν γήμῃ ἡ παρθένος

& indecora agere. Et de continentia, & nuptijs, & caſtimonia, & congreſſu hominum, & quodnam ex his ad iuſtitiam comparandã conferat, iam per me ſermo ad exitum adductus eſt. Reſtat vt de Virginitate dicamus, ſi quid eſt, quod de ipſa quoque decernatur. Quare de ea etiam differendum eſt. Verba autem ita ſe habent. De Virginibus autem præceptum Domini nõ habeo: conſilium tamen do tanquam miſericordiam conſecutus a Domino, vt ſim fidelis. Arbitror igitur hoc bonum eſſe homini ſic eſſe. Alligatus es vxori? ne quæras ſolutionem. Solutus es ab vxore? ne quæras vxorem. Quod etiam ſi duxeris, non peccaſti. Et ſi nupſerit Virgo non

 pec-

a 1. Corinth. 7. 25.

peccauit. Attamen afflictionem in carne habituri ſunt huiuſmodi. Ego vero vobis parco, *Circumſpecte admodum de Virginitate ſermone introducto, conſilium daturus, Virginem ſuam elocare nuptum, cuicunque libuerit: ne quæ ad ſanctitatem deferuntur vi ac neceſſitate ſed libero animi propoſito videantur fieri: Hoc enim complacitum eſt Deo, non vult hæc a ſeipſo ex auctoritate dici, elocari nempe Virginem, ſed cum dixiſſet,* [a] Et ſi nupſerit Virgo non peccauit, *rurſum cautior factus aſſenſum deturbauit, & indulgentia humana, non autem recta ea conſultaſſe demonſtrat. Statim itaque*

οὐχ ἥμαρτε. Θλίψιν δὲ ἕξουσι τῇ σαρκὶ οἱ τοιοῦτοι. Ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι. Λίαν εὐλαβῶς τὸν περὶ παρθενίας εἰσηγησάμενος λόγον, καὶ μέλλων συμβουλεύειν γαμίζειν τὴν παρθένον, ὅτῳ φίλον, τὴν ἑαυτοῦ, ὅπως δὴ μηδὲν τῶν εἰς ἁγιασμὸν ἀναφερομένων κατ᾽ ἀνάγκην γίνοιτο καὶ βίαν, ἀλλὰ κατὰ πρόθεσιν αὐτεξούσιον ψυχῆς, τοῦτο γὰρ προσφορον Θεῷ, οὐ βούλεται ἐξ αὐθεντίας αὐτοῦ ταῦτα, καὶ γνώμης λέγεσθαι Κυρίου, τουτέστι τὸ, γαμίζεσθαι τὴν παρθένον, ἀμέλει φήσας, ἐὰν δὲ καὶ γήμῃ ἡ παρθένος, οὐχ ἥμαρτε, σχεδὸν πάλιν ὑπευλαβηθεὶς ἀνετάραξε τὴν συγκατάθεσιν, καὶ συγγνώμην ἀνθρωπίνην ὑπεμβαίνων ταῦτα συμβεβουλευκέναι, ἀλλ᾽ οὐ κατ᾽ εὐθεῖαν. Εὐθέως

a 1.Corin.7.28.

σου μετὰ τὸ εἰπεῖν, καὶ ἐὰν γήμῃ ἡ παρθένος, ἐπήγαγε τὸ, Θλῖψιν δὲ ἕξουσι τῇ σαρκὶ οἱ τοιοῦτοι. ἐγὼ γὰρ ὑμῶν φείδομαι. ὃ δή ἐστιν. ἐγὼ δὲ φειδόμενος ὑμῶν, ὦ οὗτοι, ταῦτα συνεθέμην δήπου, ἐπειδήπερ οὕτως αὐτοὶ φρονεῖν εἵλεσθε. ὅπως δὲ μὴ δόξω μάχεσθαι, καὶ κατατρέχειν ὑμῶν εἰς τοῦτο, καὶ καταναγκάζειν τινάς. Ὅμως δὲ ἐπειδὴ ἐπὶ τὸ γαμεῖν μᾶλλον τρέπεσθε, ἀποδυσπετήσαντας ὑμᾶς ὁρῶν, οὕτω λυσιτελεῖν ἡγοῦμαι κρατεῖν τῶν τῆς σαρκὸς ἐρεθισμάτων, ἵνα μὴ περιπέσωμεν εἰς ἐπιθυμίας κενάς, τοῖς ἑαυτῶν σκεύεσιν ἀρκούμενοι. καὶ πάλιν. Τοῦτο δὲ λέγω ἀδελφοί, ὁ καιρὸς λοιπὸν συνεσταλμένος ἐστίν, ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας, ὡς

que poſtquam dixit, [a] Et ſi nupſerit Virgo non peccauit, *ſubnexuit*, Attamen afflictionem in carne habituri ſunt huiuſmodi. Ego vero vobis parco. *Quod eſt; Ego autem vobis parcens, o amici, hæc vtcunque aſſenſus ſum, quandoquidem vos eam ſententiam amplexi eſtis. Ne vero viderer verbis cum vobis pugnare, & ex vobis nonnullos per vim in illud adigere; cum vos potius ad nubendum procliues, & ægrotis ſimiles faſtidientes aſpiciam, conducere reor, carnis irritamenta dominatu præmere, ne in inania deſideria decidamus, noſtris vaſculis contenti. Et iterum.* [b] Hoc vero dico fratres, tempus contractum

a 1. Corinth 7. 29.   b 1. Corinth. 7. 29.

eſt, vt qui habent vxores tanquam non habentes ſint. *Tum rurſus inſiſtens, & ſimilia adhortans & valide Virginitatis inſtantiam corroborans orationem expedijt. hæc itaq; verba quæ ſequũtur ipſiſſima poſitis antea ſubiunxit.*[a] Volo autem vos abſque ſolicitudine eſſe, qui celebs eſt curat ea quæ ſunt Domini. quomodo placiturus ſit Domino. At qui duxit vxorem ſolicitus eſt de ijs, quæ ſunt mundi, quomodo placiturus ſit vxori, & diuiſa eſt & mulier & Virgo. Mulier celebs curat ea quæ ſunt Domini, vt ſit ſancta cum corpore tum ſpiritu, quæ nupta eſt, curat ea, quæ ſunt mundi, quomodo placitura ſit viro. *Omnibus enim abſq; dubio planum eſt,* ac-

μὴ ἔχοντες ὦσιν. Εἶτα αὖθις ἐπιμένων, καὶ παρακαλούμενος ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς, ἐπεξειργάσατο τὸν λόγον ἰσχυρῶς κρατύνων τὴν ἔνστασιν τῆς παρθενίας. Ῥητῶς γοῦν τὰ ἑξῆς ἐπισυνάψας τοῖς προειρημένοις ἐπεφώνησε. Θέλω δὲ ἀμερίμνους ὑμᾶς εἶναι. ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, πῶς ἀρέσει τῷ Κυρίῳ. ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί. καὶ μεμέρισται καὶ ἡ γυνὴ, καὶ ἡ παρθένος. ἡ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα ᾖ ἁγία καὶ σώματι, καὶ πνεύματι. ἡ δὲ γαμήσασα μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῷ ἀνδρί. Πᾶσι γὰρ ἀναμφισβήτως ἐστὶ καταφανὲς, ὡς ἄρα μεριμνᾶν τὰ τοῦ

b 1. Corin. 7. 32.

Κυρίου, καὶ ἀρέσκειν τῷ Κυρίῳ, πολλῷ ἄμεινον τοῦ μεριμνᾷν ἐστι τὰ τοῦ κόσμου, καὶ ἀρέσκειν τῇ γυναικί. Τίς γὰρ οὕτως ἠλίθιος, καὶ πηρὸς τὰς ὄψεις, ὃς οὐκ αὐτόθεν αἰσθάνεται τὴν παραίνεσιν Παύλου τὸ πλέον ῥέπουσαν εἰς ἁγνείαν. τοῦτο γὰρ, φησι, πρὸς τὸ ὑμῶν συμφέρον λέγω, οὐχ ἵνα βρόχον ὑμῖν περιβάλω, ἀλλὰ πρὸς τὸ εὔσχημον. Ἐπίστησον δὲ πρὸς τοῖς εἰρημένοις, ὅπως καὶ θεοδώρητον τὸ τῆς παρθενίας ἐπιτήδευμα παρεγγυᾷ. ὅθεν τοὺς κατὰ πρόφασιν κενοδοξίας ἀκρατεστέρως εἰς τοῦτο παρεληλυθότας ἀποβάλλεται, συμβουλεύων γαμεῖν, ἵνα μὴ καιρῷ τῆς ἀκμῆς σφυγμοὺς, καὶ φλεγμονὰς παρεχούσης αὐτοῖς τῆς σαρ-

accurare quæ ſunt Domini, & placere Domino, multo præſtantius eſſe quam accurare, quæ ſunt mundi, & vxori placere. Quis adeo mente captus eſt, & lumine oculorum caſſus, qui non intelligat ex his ipſis verbis adhortationem Pauli magis ad caſtimoniam inclinare? [a] Hoc autem, *ait*, ad id quod vobis conducibile eſt, dico, non vti laqueum vobis inijciam, ſed ad id quod honeſtum eſt. *Præter ea, quæ dicta ſunt, attendito, qua ratione Virginitatis facinus, a Deo impertiri denũciet. Hinc intemperantiores, qui vanæ gloriæ nomine, illud aggrediuntur, reijcit conſultans, nubere, ne vigoris tempore motus illis inordinatos, & inflammatio-*

a 1. Corin. 7. 35.

tiones carne excitante, veluti œſtro in animo conciti, indecore ſeſe gerant. Quid porro tradat, examinandum.

[a] Quod ſi quis indecorum Virgini ſuæ putat, ſi prætereat nubendi tempus, & ſic oportet fieri, quod vult faciat, non peccat. iungantur matrimonio. *Appoſite hic nuptias indecoræ actioni præponens, tractat de illis, qui virginitatem amplectuntur, ſed poſtmodum ægre ferunt, & in labore exercentur, & ſermone quidem, reueriti homines, profitentur, opere vero, longiſſime a caſtratione diſiunguntur. Et plane ſponte iſti iudicantur, ium quod profeſſi ſunt non expleant, licet nulla neceſſitate, affectione dumtaxat, quæ conciet*

κῶς, ἀσχημονῶσιν οἰστρηλατούμενοι τὴν ψυχήν. τί γὰρ παραδίδωσιν ἐπισκεπτέον. Εἰ δέ τις ἀσχημονεῖν ἐπὶ τὴν παρθένον αὐτοῦ νομίζει, φησίν, ἐὰν ᾖ ὑπέρακμος, καὶ οὕτως ὀφείλει γίνεσθαι, ὃ θέλει ποιείτω, οὐχ ἁμαρτάνει. γαμείτωσαν. Οἰκείως ἐνταῦθα προσκείνας τὸν γάμον τῆς ἀσχημοσύνης, ἐπὶ τῶν βουλομένων μὲν παρθενεύειν, δυσαναχετούντων δὲ τὸ μετὰ ταῦτα, καὶ καμνόντων, καὶ λόγῳ μὲν δι' αἰδῶ τὴν πρὸς ἀνθρώπους αὐχούντων, ἔργῳ δὲ οὐδὲ μακρότερον ἐνδείξασθαι δυναμένων τὸν εὐνουχισμόν. Καὶ μὴν αὐθαιρέτως κρίνονται οἱ τοιοῦτοι παρὰ τὴν ἐπαγγελίαν αὐτῶν, καὶ μὴ ἔχοντες ἀνάγκην, ὅπερ ἐστὶ πάθος ἐκκαλούμενον τῆς

a 1. Corinth. 7. 32.

ὀσφὺν εἰς συνουσίαν. ἔστι γὰρ δὴ καὶ διαφορὰς ὡς εἰκὸς σωμάτων, τούτῳ διαμιλλωμένῳ, καὶ διαθλοῦντι, καὶ σπουδαίως ἐπιμένοντι τῇ ἐπαγγελίᾳ, καὶ ταύτην ἄριστα διαπεραινομένῳ, παρακελεύεται μένειν, καὶ τηρεῖν, τῇ παρθενίᾳ τὰ πρωτεῖα νέμων. ὁ γὰρ δυνάμενος καὶ φιλοτιμούμενος, φησί, τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ σάρκα παρθένον, κρεῖττον ποιεῖ. ὁ δὲ μὴ δυνάμενος, γαμίζων δὲ νομίμως, καὶ μὴ λαθροφθορῶν, καλῶς. καὶ περὶ τούτων μὲν αὐτάρκως. Λαβέτω δὲ μετὰ χεῖρας ὁ βουλόμενος τὴν πρὸς Κορινθίους ἐπιστολήν, καὶ καθ' ἕκαστον ὁμιλήσας τοῖς ἐγγεγραμμένοις, τότε καὶ τὰ ὑφ' ἡμῶν λεγόμενα σκεψάσθω, αὐτὰ παραβάλλων, εἰ μὴ συμφωνίας

citet, lumbos ad congreſſum, cogantur: par eſt enim eſſe quoque diuerſitates corporum: certanti vero, laboranti que, & ſtudioſe perſeueranti in promiſſione, eamque quam optime perſoluenti, primas partes tribuens virginitati, præcipit perſiſtere, & eam ſeruare. Qui enim poteſt, obnixeq; contendit carnem ſuam conſeruare virginem melius facit: qui vero non poteſt, nubens legitime, iura legitimi thori minime fallens, bene. Et de his ſatis abundeque eſt. Accipiat vero præ manibus quicunque vult ad Corinthios Epiſtolam, & ſingula, quæ in ea continentur, & a nobis iam diſcuſſa ſunt, & accurata comparatione examinet, & conſideret; an omnia concorditer

inter ſe congruant, & conformiter reſpondeant. Hæc tibi, vti potui, pro caſtimonia, o Virtus, & ipſa confero. EVBVL. *Nimium multis, o Gregorium, & pro re propoſita, longius remenſa ſermonũ pelagus peruaſit.* GRE. *Ita ſe habere videtur; ſed age & reliqua ſeruato ordine, vt vt acciderunt, veſtigijs perorantium inſiſtentes percurramus, donec mihi auditio illa in auribus perſtrepit, antequam fugiat auoletque; Facile ſiquidem nouarum auditionum memoriæ, ſi eæ apud ſenes repoſitæ ſunt, obliuione delentur.* EVBVL. *Sed proſequere. Ad hos etenim ſermones audiendos huc libenti animo proceſſimus.* GREG. *Et vero, vt dixiſti, poſtquam Thalia curſibus tran-*

ἁπάσης ἔχονται, καὶ ὁμοφροσύνης τῆς περὶ αὐτά. Ταῦτά σοι κατὰ δύναμιν ὑπὲρ ἁγνείας, ὦ Ἀρετή, κἀγὼ συνεισφέρω. ΕΥΒΟΥΛ. Σφόδρα διὰ πολλῶν, ὦ Γρηγόριον, μόλις εἰς τὸ προκείμενον, μακρότερον ἀναμετρησαμένη καὶ περαιωθεῖσα πέλαγος λόγων. ΓΡΗΓΟΡ. Ἔοικεν οὕτως ἔχειν. Ἀλλ' ἴθι καὶ τὰ λοιπὰ ἐφεξῆς μνημονεύσαντες μιμητικώτατα διέλθωμεν, ὡς ἔτι ἔναυλον τὴν ἀκρόασιν ἔχειν μοι δοκῶ, πρὶν ἀποπτῆναι καὶ διαφυγεῖν. Εὐεξάλειπτοι γὰρ νέων ἀκουσμάτων μνῆμαι γερόντων. ΕΥΒΟΥΛ. Ἀλλὰ λέγε. Τούτων γὰρ καὶ ἐληλύθαμεν ἀσμένως ἀκουσόμενοι τῶν λόγων. ΓΡΗΓΟΡ. Καὶ μὴν δή, καθάπερ εἶπας, μετὰ τὸ καταχθῆναι τὴν Θάλειαν

δρόμοις ἀκυμάντοις εἰς τὴν γῆν, ἡ Θεοπάτρα ἐφεξῆς ὑπολαβοῦσα ἑαυτὴν, ἔφη, εἰπεῖν τάδε.

ΘΕΟΠΑΤΡΑ.

Εἰ μὲν ἐπὶ τῶν αὐτῶν, ὦ Παρθένοι, διεξόδων ἡ σοφία τῆς λογικῆς ἵστατο τέχνης, καὶ τὴν αὐτὴν ἀεὶ διεπορεύετο τρίβον, οὐδεμία ἂν ὑπῆρχε μηχανὴ, μὴ οὐκ ἀποκναίειν ἐπιχειροῦσαν τοῖς ἤδη προηγωνισμένοις. εἰ δὲ μυρίοι συναναφαίνονται τρίβοι, καὶ διέξοδοι πολυμερῶς, καὶ πολυτρόπως ἐπιπνέοντος ἡμῖν τοῦ πνεύματος, τίς ἀποκλήρωσις ἐγκαλύπτεσθαι, καὶ δειλιᾶν; οὐκ αὖ ὑπ᾽ ἀγνοίας ὀκνήσαιμεν τῆς χάριτος, καὶ τὰ καλὰ μὴ

tranquillis in terram aduecta eſt, Theopatram deinceps ſeſe ipſã recolligentem dixiſſe ſimilia, retulit.

THEOPATRA

SI in ÿſdem, o Virgines, ſemitis oratoriæ artis ſapiẽtia conſiſteret, & eandem ſemper tereret viam, nulla ſuppeteret machinatio, quo minus non retrocederem, & e dicendo abſtinerem, cum adeo multa iam dicta ſint. Quodſi innumeræ prope repræſententur ſemitæ, & tranſitus; varÿs multiſque modis afflante nos ſpiritu, quis erit electionis noſtræ fructus, velari, & pauidam pertimeſcere? Nunquam id fiet, vt gratiæ ignoratione laborem ſubterfugiamus, & quæ pulchra ſunt negligamus adornare,

&

& quæ mala, non diſperdere. Et quanam ratione nos non audebimus donorum Chriſti lucidiſſimum & præcioſiſſimum ſydus caſtimoniam laudibus extollere? latiſſima enim & æque abundantiſſima Spiritus hæc via eſt. Vnde vero initio ſumpto rebus propoſitis conuenientia & conſentanea dicere æſtimabimur? conſiderandum. Ipſa ſiquidem accurate intelligere mihi videor, reſtitutionis in paradiſum, & in incorruptionem mutationis, & cum Deo reconciliationis nullam aliam cauſam fuiſſe, & hominibus proficuum & ſalutare, quod nos duxerit in vitam, quam caſtimoniam. Conabor itaque, uti ratione animoque luſtro, de his nunc demonſtrationes affer-

κοσμῆσαι, καὶ τὰ φαῦλα μὴ διασκεδάσαι. Καὶ πῶς οὐκ ἐπαινέσαι τολμήσομεν τῶν χαρισμάτων τὸ καλλιφεγγὲς ἄστρον, καὶ τιμαλφέστατον τοῦ Χριστοῦ τὴν ἁγνείαν; εὐρυτάτη γὰρ ἡ τοῦ πνεύματος αὕτη, καὶ ἄφθονος ὁδός. Πόθεν οὖν ἀπαρξάμεναι δὴ πρέποντα δέξομεν, καὶ εἰκότα λέγειν τοῖς προκειμένοις, ἐντεῦθεν ἐπισκεπτέον. Ἐγὼ γὰρ ἀκριβῶς αἰσθάνεσθαί μοι δοκῶ, ὅτι τῆς εἰς τὸν παράδεισον ἀποκαταστάσεως, καὶ τῆς εἰς τὴν ἀφθαρσίαν μεταβολῆς, καὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καταλλαγῆς, οὐδὲν αἴτιον ὄντως ἄλλο γέγονε, καὶ σωτήριον ἀνθρώποις, τὸ στρατηγῆσαν ἡμᾶς εἰς ζωὴν, ὡς ἁγνεία. πειράσομαι γὰρ, ἣ διανοοῦμαι, περὶ τούτων ἐνδείξασθαι νῦν, ἵνα

σαφῶς τὴν δύναμιν τοῦ προειρημένου χαρίσματος ἀκούσαντες, πόσων ἡμῖν ἀγαθῶν παρεκτικὸν ἐγεννήθη, γνῶτε. Τὸ γοῦν ἀρχαῖον μετὰ τὸ μετοικισθῆναι τὸν ἄνθρωπον ἐκβληθέντα διὰ τὴν παράβασιν, τὸ ῥεῦμα τῆς φθορᾶς ἐπὶ πολὺ προσεχύθη, καὶ φερόμενον σφοδρῶς ἐξαισίοις συρμοῖς, οὐ μόνον ἔξωθεν ἀτάκτως παρέφερε τὸ προστυγχάνον, ἀλλ' ἤδη καὶ ἐπεισχεόμενον εἴσω κατέκλυζε τὰς ψυχάς. αἱ δὲ συνεχῶς τοῦτο πάσχουσαι, καὶ δυσμαθεῖς ἐφέροντο, κυβερνᾶν ἀπαλγήσασαι τὰ σφέτερα σκάφη, παρὰ τὸ μὴ ἔχειν ἐφάψασθαι βεβαίου τινός. Αἱ γὰρ αἰσθήσεις τῆς ψυχῆς, ὡς οἱ τούτων ἔφασαν ἐπιστήμονες, ἐπειδὰν τὴν ἔξωθεν περιαπιπτόν.

afferre, vt vim prælaudati muneris percipientes, plane quot nobis donorum cauſa fuerit cognoſcatis. Antiquitus itaque ad alia loca habitanda ob transgreſſionem homine ablegato, corruptionis fluxus late effuſus, pererrans longe, & magno ac violento impetu, & tractibus furentibus vagatus, non tantum deforis inordinate, quidquid obuiam veniſſet rapide aſportabat, ſed etiam in interiora immerſus, animos ſuffocabat, qui ſæpius id perpeſſi ſurdi & rudes agebantur, proprias naues gubernare diffiſi, quod non haberent ſolidum, in quo pedem figerent. ſenſus etenim animi, vt de rebus hiſce inſtructi, tradunt, cum ab externis affectionibus,

bus, quæ euenire ſolent, oppreſſi, locum dederint impreſſionibus interiora obruentis undæ ſtultitiæ, obtenebrati, ſtatim diuini impetus quidquid tranquillum eſt, natura obſecundante, etiam ſi acceſſerit, conceptaculũ occludunt. Hinc itaque Deus miſeratione noſtri commotus, cum ita affecti, neq; attolli, neq; a lapſu erigi poteramus, de cœlo, optimum & glorioſum auxilium Virginitatem demiſit; ut ea circumueſtientes corpora noſtra, ea inſtar nauium in portu conſidentium poſſideremus, ſicque abſque corruptione tranquillitate potiremur, quemadmodum Spiritus peropportune, & ſatis aperte in ſexto & triceſimo ſuper centeſimum Pſalmum cecinit, in quo, pro gratiarum actione hilariter

τῶν παθῶν ἡττηθεῖσαι προσδέξονται. τὰς ἐπιφορὰς τοῦ τῆς ἀνοίας ἐπικλύζαντος εἴσω κύματος, εὐθέως τῆς θείας ὁρμῆς ἐμποδίζουσι, σκοτωθεῖσαι τὸ πᾶν αὐτῆς εὔδιον προελθὲν κατὰ φύσιν κῦτος. Ὅθεν οὖν ὁ Θεὸς οἰκτειρήσας ἡμᾶς ἔχοντας οὕτως, καὶ οὔτε ἀνασχεῖν, οὔτε ἀνασφῆλαι δυναμένους κατέπεμψεν ἐκ τῶν οὐρανῶν τὸ ἄριστον, καὶ εὐκλεέστατον βοήθημα τὴν Παρθενίαν, ὅπως ἐξ αὐτῆς ἀποδύσαντες ἡμῶν τὰ σώματα, πλοίων δίκην γαλήνην ἔχωμεν ὁρμισθέντων ἄνευ φθορᾶς, καθὼς καὶ τὸ Πνεῦμα καιρίως ἐφθέγξατο. τοῦτο γὰρ ἐν τῷ ἑκατοστῷ, καὶ τριακοστῷ ἕκτῳ δηλοῦται ψαλμῷ, ἔνθα ὕμνον εὐχαριστήριον ἀναπέμπουσιν ἱ-

ani.

λαρῶς αἱ ψυχαὶ τῷ Θεῷ, ὁπόσαι δὴ περιληφθεῖσαι, καὶ κρατηθεῖσαι περιπολοῦσιν ἤδη μετὰ Χριστοῦ τὸν οὐρανὸν, ὅτι μὴ κατεσπάσθησαν ὑπὸ τῶν ὑλικῶν, καὶ σωματικῶν ῥευμάτων. Ἐντεῦθεν γὰρ καὶ τὸν Φαραὼ φασὶ τύπον ἀπενέγκασθαι κατὰ τὴν Αἴγυπτον τοῦ Διαβόλου. ἐπειδὴ τὰ μὲν ἄρρενα ἀφειδῶς εἰς τὸν ποταμὸν ἐκέλευε ῥίπτεσθαι, τὰ δὲ θήλεα ζωογονεῖσθαι. καὶ γὰρ καὶ ὁ Διάβολος βασιλεύων ἀπὸ Ἀδὰμ καὶ μέχρι Μωσέως τῆς μεγάλης Αἰγύπτου τοῦ κόσμου, τὰ μὲν ἄρρενα καὶ νοητὰ τῆς ψυχῆς ἔκγονα ὑπὸ τῶν ῥευστῶν παραφέρεσθαι καὶ ἀναιρεῖσθαι παθῶν σπουδὴν εἶχε, τὰ δὲ σαρκικὰ καὶ αἰσθητὰ αὐξάνεσθαί τε, καὶ πληθύνεσθαι γλίχεται. Ἀλλὰ γὰρ, ἵνα μὴ πα-

animæ, quæ apprehenſæ detentæque nunc cum Chriſto cœlum circumeunt, quod a materiatis & corporeis fluctibus abreptæ non ſunt, laudem Deo tranſmittunt. Hinc & Pharaonem aſſerunt, figuram apud Aegyptum præſetuliſſe Diaboli, cum maſcula crudeliter, & nulla ratione adhibita in flumen proÿci, fœminas uiuas conſeruari enutririque præciperet. Nanque Diabolus ab Adami ætate ad Moyſem ipſum magnæ Aegypti, mundi nempe, habenas pertractans, maſculos & intellectuales animi fœtus a fluxis affectionibus diſtrahi, & interimi ſtudioſius accurabat: carneos vero, & ſenſibiles adaugeri & multiplicari peroptabat.

Sed ne extra propoſitum diuagemur, age iam

Pſalmum ipſum præ manibus acceptum interpretemur, quem puræ illæſæque animæ Deo concinunt, dicentes; Super flumina Babylonis ibi ſedimus, & fleuimus, cum recordaremur Sion. In ſalicibus in medio eius ibi ſuſpendimus organa noſtra. *Organa clare appellantes propria tentoria, quæ illæ ipſæ rudentibus caſtimoniæ ligno adnectentes ſuſpenderunt, ne raptæ iterum intemperantiæ fluctibus in tranſuerſum trahantur. Babylon ſiquidem turba & confuſio expoſita, vitam hanc aquis circumfluam denotet, cuius nos in medio aſſidentes, donec in mundo commoramur, fluminibus malitiæ continuo impeten-*

ρεκβαίνωμεν τοῦ προκειμένου, φέρε δὴ τὸν Ψαλμὸν ἐξηγησώμεθα, ἐν χερσὶ λαβοῦσαι τοῦτον, ὃν αἱ καθαραὶ καὶ ἀλώβητοι ψυχαὶ προσᾴδουσι τῷ Θεῷ, Ἐπὶ τῶν ποταμῶν, λέγουσαι, Βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκαθίσαμεν, καὶ ἐκλαύσαμεν, ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τῆς Σιών. ἐπὶ ταῖς ἰτέαις ἐν μέσῳ αὐτῆς, ἐκεῖ ἐκρεμάσαμεν τὰ ὄργανα ἡμῶν. ὄργανα καλοῦσαι τὰ σκηνώματα σαφῶς ἑαυτῶν, ἃ ἀνεκρέμασαν ἀπὸ τῶν πεισμάτων τῆς ἁγνείας ἐξαψάμεναι τοῦ ξύλου, ἵνα μὴ δυνηθῶσιν ἐξαρπασθεῖσαι πάλιν παρασυρῆναι τῷ ῥεύματι τῆς ἀκρασίας. Βαβυλὼν γὰρ τάραχος, ἡ σύγχυσις ἑρμηνευομένη τὸν περίρρυτον βίον δείκνυσι τοῦτον, οὗ ἐν μέσῳ καθεσθέντες περικλυζόμεθα, καθ' ὃν

tibus

a Pſalm. 136. 1

ἐσμὲν ἐν τῷ κόσμῳ χρόνον, τῶν ποταμῶν τῆς κακίας ἐφορμώντων ἀεὶ, διὸ καὶ περιδεεῖς ἐσμὲν, καὶ κατολοφυρόμεθα, καὶ βοῶμεν μετὰ κλαυθμοῦ πρὸς τὸν Θεόν. ἵνα μὴ καταλισθήσωσιν ἡμῶν ἀπορραγέντα τοῖς κύμασι τῆς ἡδονῆς ἀπὸ τοῦ φυτοῦ τῆς ἁγνείας τὰ σώματα. Τύπον δὲ τῆς παρθενίας τὴν ἰτέαν πανταχοῦ παραλαμβάνουσιν αἱ θεῖαι Γραφαὶ, ἐπειδήπερ τὸ ἄνθος αὐτῆς εἰς ὕδωρ τριβὲν, ἐὰν ποθῇ, εἰς ἀποστείρωσιν παραλαμβάνεσθαι εἴωθεν. τὰς γὰρ ἐπαναστάσεις τῆς σαρκὸς, καὶ τοὺς ἐρεθισμοὺς καταςβέννυσιν, ἔστ᾽ ἂν εἰς ἄρδην ἀποστειρώσῃ, καὶ ἄγονον ἀπεργάσηται πᾶσαν τὴν ἐπὶ τῇ παιδοποιΐᾳ σποράν. ὥσπερ δὴ καὶ Ὅμηρος ἐμήνυσε, διὰ τοῦτο καλέσας ὠλεσικάρπους τὰς ἰτέας.

tibus circumuoluimur. Propterea que & timore torpemus, & noſtram ſortem deploramus, & clamamus cum eiulatu ad Dominum; ne corpora noſtra voluptatis fluctibus a caſtimoniæ ligno diſtracta lapſu corruant. Pro Virginitatis autem typo ſalicem locis in omnibus diuinæ Scripturæ aſſumunt, cum flos illius in aqua contuſus potuſque ad ſterilitatem conciliandam accipi aſſolet: carnis enim inſultus, atque incitamenta extinguit, quouſq; penitus ſterile, & infœcundum ſemen ad generandum effecerit, quemadmodum [a] *Homerus indicauit, hanc ob cauſam ſalices vocans fructiperdas. & apud Iſaiam, Iuſti,* quaſi ſalices, *dicuntur,* iux-

a Odyſſ. κ 510. b Iſa. 44. 4.

iuxta præterfluentem aquam. *tum quippe Virginitatis ſtipes in altum ſuſtollitur vehementer atq; accreſcit, cū opipere iuſtus, & qui eam aggreſſus eſt ſeruare & exercere, mitiſſimis Chriſti fluxibus irrigat, ſapientia irrorans. Quemadmodum enim arbor ſimilis elicere herbeſcentem viriditatem &, fructus producere in aquis nata eſt, ita floreſcere continuo, & viribus vigere ſummum, & ſermonibus craſſeſcere Virginitas aſſolet; vt & organum in ea appendere quis ſuum poſſit. Nam ſi flumina Babylonis, vt ſapientes tradunt, fluxus ſunt voluptatis, confundentes & perturbantes animum, neceſſe eſt, ſalices eſſe caſtimoniam, in qua appen-*

καὶ ἐν Ἡσαΐᾳ δὲ οἱ δίκαιοι, ὡς ἰτέαι λέγονται φύειν ἐπὶ παραρρέον ὕδωρ. εἰς ὕψος τότε γὰρ τὸ τῆς παρθενίας ἔρνος μεγεθύνεται σφοδρῶς τε, καὶ λαμπρῶς, ὁπόταν ὁ δίκαιος καὶ ἐγχειρισμένος τηρεῖν αὐτὴν, καὶ ἐργάζεσθαι, τοῖς ἠπιωτάτοις τοῦ Χριστοῦ νάμασιν ἀρδεύῃ, σοφίᾳ καταψεκάζων. Ὃν γὰρ τρόπον τὸ δένδρον τοῦτο χλοηφορεῖν πέφυκεν ὕδατι, καὶ βλαστάνειν, οὕτως ἐπανθεῖν ἀεὶ καὶ ἐπακμάζειν πιαινομένη λόγοις πέφυκε Παρθενία. ἵνα δὴ καὶ ἀνακρεμάσαι τὸ ὄργανον ἐπ' αὐτῆς ἑαυτοῦ δυνηθῇ τις. Εἰ γὰρ οἱ ποταμοὶ τῆς Βαβυλῶνος, τὰ ῥεύματα τῆς ἡδυπαθείας εἰσὶν, ὡς οἱ σοφοί φασι, τὰ συγχύνοντα, καὶ ταράσσοντα τὴν ψυχὴν, ἀνάγκη τὰς ἰτέας εἶναι τὴν σωφροσύνην, ἀφ' ἧς ἀνακρεμῶντες αὐ-

den-

ἕλκομεν τὰ ὄργανα τὰ παιδογόνα ταλαντευόμενα κάτω, καὶ βρίθοντα τὸν νοῦν, ἵνα μὴ κατενεχθέντα περὶ τοὺς ὀχετοὺς τῆς ἀκρασίας, σκωλήκων δίκην εἰς τοὺς ἰχῶρας ἐγχρίμπτωνται, καὶ τὰς σηπεδόνας. Χρησιμωτάτην γὰρ καὶ ἐπίκουρον εἰς ἀφθαρσίας κτῆσιν τὴν παρθενίαν ὁ Θεὸς ἐδωρήσατο, σύμμαχον ἀποστείλας τοῖς ὀριγνωμένοις, καὶ ποθοῦσι, καθὼς ὁ Ψαλμῳδὸς ὑφηγεῖται, τῇ Σιών, ὃ δή ἐστι τὴν ἔκλαμπρον ἀγάπην, καὶ τὴν περὶ αὐτῆς ἐντολήν. ἐπειδήπερ ἡ Σιὼν ἐντολὴ σκοπιᾶς ἑρμηνεύεται. ὧδε γὰρ ἀναλογισώμεθα πάλιν καὶ τὰ ἑξῆς. Τί δήποτε ἐπηρωτῆσθαι πρὸς τῶν αἰχμαλωτιστῶν ὁμολογοῦσιν αἱ ψυχαὶ τὴν ᾠδὴν ἐπὶ γῆς

dentes, ſupra attrahimus organa genitalia, quæ infra ponderantur, & mentem degrauant, ne delata in intemperantiæ canales vermium inſtar ſaniebus, & tabibus adhæreſcant. Hanc enim Virginitatem auxiliatricem, perquam proficuam ad comparandam incorruptibililatem Deus elargitus eſt, ſocialem mittens ÿs, qui concupiſcunt, & exoptant, vt Pſalmodus exponit, Sion, *prælucidam nempe charitatem, & de ea præceptum. Quandoquidem Sion* præceptũ ſpeculæ *ſignificat. Sed quæ ſequuntur rurſus computemus: Qua de cauſa fatentur ſeſe poſtulatas fuiſſe animæ ab ÿs, qui captiuas eas duxerunt,* Canticum in terra aliena canta-

a Pſalm. 136. 2.

re Domino? *An quod*
Euangelium ſacrum
canticum eſſe dictis ſi-
milibus edocent, quod
peccatores & adulteri
improbo hoſti concinunt.
Egrediuntur enim ex
præceptis Domini, vo-
luntatem improbe ma-
litiæ perpetrantes, &
proyciunt ſancta cani-
bus, & margaritas an-
te porcos, ſicuti & illi,
de quibus Propheta gra-
uiter ferens, ait, [a] &
legerunt extra legem.
Non enim quod extra
portas Ieruſalem, aut
domo exeuntes legem
Iudæi legerant, propte-
rea eos acriter incuſat
Propheta, & reos cri-
minis factos fuiſſe, cla-
mat; Sed quod præce-
pta prætergredientes,
& impie ſe gerentes er-
ga Deum, ſubdole le-
gebant quidem vt pij

ἀλλοτρίας ᾆσαι τοῦ Κυ-
ρίου. ἢ πάντως ὅτι τὸ
Εὐαγγέλιον ἱερὰν ᾠδὴν
εἶναι ἀπὸ τούτων διδάσκου-
σιν, ἣν οἱ ἁμαρτάνοντες
καὶ μοιχώμενοι τῷ πονηρῷ
προσᾴδουσιν. ἐξέρχονται
γὰρ τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου,
τὸ θέλημα τῶν πνευμάτων
κακῶς ἐπιτελοῦντες τῆς
πονηρίας. καὶ ῥίπτουσι τὰ
ἅγια τοῖς κυσὶ, καὶ τοὺς
μαργαρίτας ἔμπροσθεν τῶν
χοίρων. ὃν τρόπον κἀκεῖ-
νοι, περὶ ὧν ὁ προφήτης
δυσχεραίνων φησὶ. καὶ ἀν-
έγνωσαν ἔξω νόμον. οὐ γὰρ
ὅτι τῶν πυλῶν ἔξω τῆς Ἱε-
ρουσαλὴμ, ἢ τῶν οἰκιῶν
ἀνεγίνωσκον ἐξιόντες οἱ
Ἰουδαῖοι τὸν νόμον, διὰ
τοῦτο δὴ καὶ ὁ Προφήτης
ἰσχυρῶς αὐτῶν κατηγορεῖ,
καὶ ὑπευθύνους ἐγκλήμα-
τι βοᾷ γεγονέναι, ἀλλ' ὅτι
παρερχόμενοι τὰς ἐντο-
λὰς, καὶ ἀσεβοῦντες εἰς
τὸν Θεὸν, ἐπιμεμορφα-

præ-

a *Amos* 4.5.

σωματικῶς μὲν ἀνεγίνωσκον δῆθεν ὡς εὐσεβεῖς τὰ προστάγματα, κατὰ ψυχὴν δὲ οὐκ ἐδέχοντο μετὰ πίστεως ἴσχοντες, ἀλλ᾽ ἀπέπτυον ἔργοις ἀρνούμενοι. Ἐντεῦθεν γὰρ τὴν ᾠδὴν ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας ᾄδουσι Κυρίου, ταπεινότερον περιέλκοντες, καὶ ἐξηγούμενοι τὸν νόμον, βασιλείαν αἰσθητὴν προσδοκῶντες, καὶ ἐπὶ γῆς ταύτης τῆς ἀλλοτρίας, ἣν παρελεύσεσθαι λόγος, τιθέμενοι τὰς ἐλπίδας. ἔνθα οἱ αἰχμαλωτίζοντες δελεάζουσιν ἡδοναῖς λοχῶντες πρὸς ἀπάτην. Ἐοίκασι δὲ καὶ οἱ προσᾄδοντες τὸ Εὐαγγέλιον ἄφροσιν ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας μελῳδεῖν τὴν ᾠδὴν Κυρίου, ἧς μή ἐστιν ὁ Χριστὸς γεωργός, ἀλλ᾽ αἱ τὸ καθαρώτατον, καὶ φαιδρὸν, καὶ ἀμιγὲς, καὶ εὐπρεπὲς τῆς Παρθενίας ὑποδῦσαι, καὶ ἀναλάμψα-

præcepta, animo vero auerſabantur, cum fide non retinentes, ſed ea expuentes, operibus abnegabant. Hinc ad humiliora trahentes, & perperam legem interpretantes, canticum Domini concinunt in terra aliena, Regnum ſenſile expectantes, & in terram hanc alienã, quam præterituram confitemur, ſpes ſuas figentes, vbi qui captiuos abducunt, voluptatum illecebris clam ineſcant & fraudulenter capiunt: Et qui concinunt Euangelium non diſſimiles ſunt ſtultis concinentes canticum Domini in terra aliena, cuius non eſt Chriſtus agricola; veruntamen quæ puriſſima, ſplendida, & immixta venuſtate Virginitatis, ac pulchritudine circum-

amictæ ſunt, eaque relucent, necnon ſteriles, & fluxarum, & triſtiũ affectionum infœcundæ reperiuntur, in terra aliena canticum non canunt, quod illinc ſpes ſuas non collocant, neque mortalium corporum luxibus liqueſcunt, neq; deiecte præceptorũ mẽtem perſcrutantur, ſed probe & generoſe, & magnis cogitationibus promiſſiones ſibi factas inueſtigantes illiſq; elatæ cœleſtem & naturalem ſibi locum anhelant, & ſitiunt. Hinc earũ caſtimoniã admiratus etiam iureiurando ſolis eximios honores communicaturum ſe pollicetur, in principio lætitiæ, præponens & dicẽs, [a] Si oblitus fuero tui Hieruſalem, obliuioni detur dextera mea. Adhæreat lin-

σαι κάλλος. καὶ στεῖραι, καὶ ἄγονοι τῶν ῥευστῶν, καὶ ἀλγεινῶν εὑρεθεῖσαι παθῶν ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας οὐ μελῳδοῦσι τὴν ᾠδὴν, ὅτι μὴ φέρονται τὰς ἐλπίδας τῇδε, μηδὲ προστετήκασι θνητῶν σωμάτων τρυφαῖς, μηδὲ ταπεινῶς κατασκέπτονται τὸν νοῦν τῶν ἐντολῶν, ἀλλ' εὖ, καὶ γενναίως μετὰ φρονήματος ὑψηλοῦ, τὰς ἐπαγγελίας, ἄνω περιοδεύουσι τὸν οὐράνιον διψῶσαι, καὶ σύμφυτον τόπον. Ὅθεν ἀγάμενος αὐτῶν τὴν σωφροσύνην μεθ' ὅρκου μόνας ἐξαιρέτους ἐπαγγέλλεται διδόναι τιμὰς, ἐν ἀρχῇ τῆς εὐφροσύνης προανατάσσων καὶ λέγων, Εἰ ἐπιλαθῶ σου Ἱερουσαλὴμ, ἐπιλησθείη ἡ δεξιά μου, κολληθείη ἡ γλῶσσα μου τῷ

a *Pſalm.* 136. 5.

λάρυγγί μου, ἐὰν μή σου μνησθῶ, ἐὰν μὴ προανατάξωμαι τὴν Ἱερουσαλὴμ ὡς ἐν ἀρχῇ τῆς εὐφροσύνης μου. Ἱερουσαλὴμ τὰς ἀμιάντους, αὐτὰς δὴ ταύτας, ὡς ἔφην, καὶ ἀπήμονας ψυχὰς εἶναι λέγων, αἵτινες ἄζυγον τὸ τῆς παρθενίας αὐστηρῶς ἀμολύντοις χείλεσι ἀπασάμεναι πόμα, ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένῳ ἁγνῇ καθαρμόζονται παραστῆναι Χριστῷ κατ' οὐρανὸν, τὸν τῶν ἀμιάντων ἄθλων ἀγῶνα νικήσασαι. Ταύτῃ γὰρ καὶ Ἡσαΐας ὁ προφήτης παρεγγυᾷ, φωτίζου, φωτίζου λέγων Ἱερουσαλήμ. ἥκει γάρ σου τὸ φῶς, καὶ ἡ δόξα Κυρίου ἐπὶ σὲ ἀνατέταλκε. Ταῦτα δὲ τὰ ἐπαγγέλματα μετὰ τὴν ἐξανάστασιν τελεσιουργηθήσεσθαι δῆλον καὶ παντί. οὐ

lingua mea faucibus meis, ſi non meminero tui, ſi non præpoſuero Hieruſalem, vt in principio lætitiæ meæ. *Hieruſalem has ipſas, vt dixi, immaculatas, & inoffenſas animas nuncupat quæ ſine fæce Virginitatis potum auſtere impollutis manibus ſugentes, vni viro, virgini caſtæ præparantur aſſiſtere Chriſto in cælo, poſtquam incorruptorum præmiorum certamen deuicerint: Ideoque Iſaias Propheta mandat,* [a] Illuminare, illuminare, *dicens*, Hieruſalem, quia venit lumen tuum, & gloria Domini ſuper te orta eſt. *Hæ autem promiſſiones poſt reſurrectionem ad exitum eſſe perducendas, vnicuique manifeſtum eſt: non enim*

a *Iſai.* 60. 1.

enim de nominatiſſimo Iudææ oppidulo Spiritus ſanctus vaticinatur, ſed de ciuitate cœleſti illa veriſſime beata Hieruſalem, quam tradunt eſſe animarum cœtum, quas præponere alijs in principio lætitiæ nouorum ſeculorũ certiſſime Deus promittit, intromittens in puram habitationem non occidentium luminum, candidiſſimo Virginitatis ornatu decoratas; quod non recordatæ ſunt, ornamentum nuptiale induere, hoc eſt cogitationẽ imaginationibus abſurdis emollire. Deniq;[a] non obliuiſci ſponſam ornamenti, neque Virginẽ faſciæ pectoralis ſuæ, *quod apud Ieremiam legitur, non cedere, & relaxare vinculum*

γὰρ περὶ τῆς πολυθρυλλήτου κατὰ Ἰουδαίαν πολίχνης τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον χρησμῳδεῖ, ἀλλὰ περὶ τῆς οὐρανοπόλεως ὡς ἀληθῶς ἐκείνης καὶ μακαρίας Ἱερουσαλήμ. ἣν δή φασιν αὐτὴν εἶναι τὸ ἄθροισμα τῶν ψυχῶν, αἷς προανατάξασθαι πρώτας ἐν ἀρχῇ τῆς εὐφροσύνης τῶν καινῶν αἰώνων ἀνεπισφαλῶς ὁ Θεὸς ἐπαγγέλλεται, εἰς καθαρὰν οἴκησιν ἀδύτων φώτων τῷ λευκοτάτῳ τῆς παρθενίας ἐστολισμένας κόσμῳ καθοικίζων. ὅτι μὴ ἐμνημόνευσαν τὸν κόσμον ἀποδύσασθαι τὸν νυμφικὸν, τουτέστι χαυνῶσαι τὸν λογισμὸν φαντασίαις ἐκτόποις. ἀμέλει τὸ, μὴ ἐπιλαθέσθαι νύμφην τὸν κόσμον, μηδὲ παρθένον τὴν στηθοδεσμίδα αὐτῆς, λεγόμενον ἐν Ἱερεμίᾳ, τὸ μὴ ἐνδοῦναι, καὶ χαλάσαι τὴν

caſti-

a Ierem. 2. 32.

δεσμὸν τῆς σωφροσύνης ἀπάταις δηλοῖ καὶ περισπασμοῖς. Στήθη γὰρ αἱ φρένες εἰκότι λόγῳ, καὶ ὁ νοῦς ἡμῶν εἶναι νομίζεται, ἡ δὲ στηθοδεσμὶς αὐτῶν ζώνη, καὶ συσφίγγουσα τὴν πρόθεσιν τῆς ψυχῆς εἰς ἁγνείαν ἐστὶν, ἡ πρὸς Χριστὸν ἀγάπη, ἣν ἐμοί τε, καὶ ἡμῖν ὁ στρατηλατῶν, καὶ ποιμὴν Ἰησοῦς, καὶ ἄρχων, καὶ νυμφίος, ὦ καλλιπάρθενοι, ἄρρηκτόν τε, καὶ ἐσφραγισμένην μέχρι τέλους τηρῆσαι παράσχοι. τούτου γὰρ τοῦ κτήματος τοῖς ἀνθρώποις ἄμεινον βοήθημα οὐκ ἄν τις ῥᾳδίως ἕτερον λάβοι ἀρέσκον Θεῷ καὶ προσφιλές. Διὸ ἐγὼ χρῆναι φημὶ τὴν ἁγνείαν ἅπαντας τιμᾶν, καὶ διαφερόντως ἀσκεῖν τε, καὶ ἐγκωμιάζειν. Αὗται σοι καὶ παρ' ἡμῶν αἱ ἀπαρχαὶ τῶν λό-

caſtimoniæ fraudibus innuit & diuulſionibus. Pectora ſiquidem præcordia ſunt non incongrue, & mens noſtra eſſe exiſtimatur, & faſcia pectoralis, conſtringens animi propoſitum ad caſtimoniam amor erga Chriſtum, quam mihi & vobis ſtrategeta, & paſtor, & princeps, & ſponſus, o pulchræ Virgines, infragilem, & ſignatam ad finem uſq; conſeruare concedat. Nanque hac poſſeſſione magis proficuum hominibus auxilium non facile aliud acceperit quiſpiam, quod Deo complacitum ſit, & amicum. Quapropter ipſa dixerim, ab omnibus honorandam, & præ cæteris alijs exercendam, & laudandam eſſe caſtimoniam. Et hæc quidem a nobis ſer-

monum

monum primitiæ tibi, cum eruditionis, tum exercitationis gratia depoſitæ ſint, o Virtus. Sed accipio donum, dixit, reſpondiſſe Virtutem, iubeoque, vt poſt te Thalluſa ſermonem continuet. A ſingulis enim vobis Orationem accipere me, neceſſum eſt. Tum Thalluſam, cum paululum ſe continuiſſet, & intra ſe neſcio quid reuoluiſſet, ita Orationem exorſam, narrauit.

γων ἀνακείσθωσαν, ὦ Ἀρετὴ, τὰ μὲν παιδείας, τὰ δὲ σπουδῆς χάριν. Ἀλλὰ δέχομαι τὸ δῶρον, ἔφη, φάναι τὴν Ἀρετὴν, καὶ κελεύω μετὰ σὲ τὴν Θάλλουσαν λέγειν. δεῖ γάρ με παρὰ μιᾶς ἑκάστης ὑμῶν ἀποδέξασθαι τὸν λόγον. τὴν οὖν Θάλλουσαν βραχὺ ἐπισχοῦσαν, καὶ πρὸς ἑαυτὴν τι σκεψαμένην εἰπεῖν, ἔφη.

THALLVSA

ΘΑΛΛΟΥΣΑ.

SEd, ò Virtus, precor te, adiutrix in mentem veneris; vt, & tui, & præſentium digna dicere videamur. Maximum enim atque excellentiſſimum votum & munus, cui equidem par aliud non poteſt Deo genus huma-

Ἀλλ', ὦ Ἀρετὴ, συλλήπτειραν ἀξιῶ παραστῆναί σε κατὰ νοῦν. ὅπως πρέποντα μὲν σου, καὶ τῶν παρόντων δὲ φανῶμεν ἄξια λέγειν. Τὸ γὰρ μέγιστον, καὶ ἐπιφανέστατον ἀνάθημα, καὶ δῶρον, οὗ μηδὲν ἀντάξιον ἄλλο προσενέγκασθαι πα-

ρεστιν ἀνθρώποις Θεῷ, τὸν ἆθλον τῆς παρθενίας εἶναι πέπεισμαι διαρκῶς ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἠθημένη γραμμάτων. Οὐ γὰρ αὖ πολλὰ πολλῶν κατ᾽ εὐχὰς ἐν τῷ Νόμῳ καλὰ κατεργασαμένων, μόνοι μεγάλην εὐχὴν ἐλέγοντο πληροῦν, οἱ σφᾶς αὐτοὺς αὐθαιρέτῳ βουλῇ προσενέγκαντες Θεῷ. ἔχει γὰρ τὸ ῥητὸν οὕτως. Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων. Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ἀνήρ, ἢ γυνή, ὃς μεγάλως εὔξηται εὐχὴν ἀφαγνίσασθαι ἁγνείαν Κυρίῳ. Εὔχεται χρυσᾶ, καὶ ἀργυρᾶ εἰς τὸν νεὼν σκεύη προσκομίζας ἀναθεῖναι τις. ἕτερος ἀναθεῖναι τὴν δεκάτην τῶν καρπῶν, ἄλλος τῆς οὐσίας, ἕτερος τὰ κράτιστα τῶν ποιμνίων, ἄλλος τὴν ὕπαρξιν

num offerre, certamen virginitatis eſſe, diuinis literis edocta abunde perſuadeor. Nam, licet pleraque plurimi inter orandum in lege perſecerint, ſoli magnas preces complere dicebantur, qui ſponte ſua ſeſe Deo obtulerunt. & eloquium eſt. [a] Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens; Loquere filijs Iſraël, & dices eis. Vir, ſiue mulier, qui vehementer precabitur precationem, conſecrare ſanctimoniam Domino. *Precatur, qui aurea vel argentea vaſa adducens in templum, Deo conſecrat, alius fructuum decimas, alius opes, alius pecudum præcellentiſſimas, alius bona, quæ poſſidet: & tamen magnam preca-*

tio-

a Num. 6. 1.

tionem precari non dicuntur Domino, ſed ille tantum qui ſemetipſum omni ex parte Deo obtulit. Sed enim aggrediendum eſt, quæ propoſiti ſententia ſit apud Scripturam, ſermone vero in medium proferre. Qui enim partim retinet ſe, & operatur attẽte, partim diſtractus, flagitÿs ſeſe ingurgitat, is Deo non complacet: neceſſe enim eſt perfectum vitæ ſuæ vniuerſæ curſum in omni ætate pro nutu Domini dirigere. Propterea que Abrahamo Deus ſuadet, [a] Sume mihi, *dicens*, iuuencam triennem, & capram trimam, & arietem annorum trium, turturem quoque & columbam. *Quod eſt optime dictum. Videtur enim hiſce illud quoque*

καθιεροῖ. καὶ οὐδέπω μεγάλην εὐχὴν εὔξασθαι λέγεται τῷ Κυρίῳ, ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ ἑαυτὸν ἀναθεὶς ὁλοτελῶς. ἐπιχειρητέον γὰρ ἀληθεῖ λόγῳ πρὸς ὑμᾶς, ὦ Παρθένοι, τὴν κατὰ τὸ προκείμενον διάνοιαν δηλῶσαι τῆς Γραφῆς. Ὁ γὰρ κατά τι μόριον φυλασσόμενος, καὶ προσέχων, κατά τι δὲ περισπώμενος, καὶ πλημμελῶν, οὐκ εὐαρεστεῖ τῷ Θεῷ. χρὴ γὰρ τὸν τέλειον πάντα ἐπὶ πάσης ἡλικίας τὸν βίον ἀπευθύνειν πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. Ταύτῃ γὰρ δὴ καὶ τῷ Ἀβραὰμ ὁ Θεὸς ὑφηγεῖται. Λάβε μοι, λέγων, δάμαλιν τριετίζουσαν, καὶ αἶγα τριετίζουσαν, καὶ κριὸν τριετίζοντα, τρυγόνα, καὶ περιστεράν. ὅ ἐστιν εὐφήμως, ἐπίστησον γὰρ ὅτι περὶ τούτων κἀκεῖνος πα-

que

a *Geneſ.* 15. 9.

ρεγγυᾷ προσενέγκαι μοι, καὶ φύλαξον ἄζυγα, καὶ ἀκάκωτόν σου τὴν ψυχὴν δαμάλεως δίκην, καὶ τὴν σάρκα καὶ τὸν λογισμὸν· τὴν μὲν ὡς αἶγα, ἐπειδὴ τὰ μετέωρα, καὶ κρημνώδη περιπολεῖ, τὸν δὲ ὡς κριὸν, ἵνα μηδαμῶς ἀποσκιρτήσας ἐκπέσῃ, καὶ ἐξολισθήσῃ τῆς ἀληθείας. οὕτω γὰρ ἐντελὴς ἔσῃ, καὶ ἀνεπίληπτος, ὦ Ἀβραὰμ, ἀναθεὶς ἐμοὶ καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ τὴν αἴσθησιν, καὶ τὸν νοῦν, ἃ συμβολικῶς δάμαλιν ἔφη, καὶ αἶγα, καὶ κριὸν τριετίζοντα, οἱονεὶ τὴν γνῶσιν ἀκατέμφατον τῆς Τριάδος ἐπανῃρημένα. Τάχα δὲ καὶ τὴν πρώτην, καὶ τὴν μέσην, καὶ τὴν τελευταίαν τοῦ βίου τῆς ἡλικίας ἡμῶν αἰνίσσεται τρίβον. βουλόμενος, ὡς ἔνι μάλιστα, καὶ τὸν τῶν

que adhortari. Affer mihi, & conſerua innuptam & illæſam animam tuam inſtar iuuencæ, & carnem, & mentem; carnem veluti capram, quæ excelſa atque dirupta circumit: mentem veluti arietem; ne aliquando ſubſiliens decidat, & a veritate dilabatur. Hac quippe ratione perfectus eris, & inculpatus, o Abraham, conſecrans mihi, & animam, & ſenſum, & mentem, quæ ſymbolice iuuencã vocauit, & capram, & arietem triennem, tanquam quæ cognitionem Triadis rectam præſeferant. Fortaſſe etiam primam, mediam, & poſtremam vitæ noſtræ ſemitas, & ætates innuit, volens, vt quantum poſſumus, & vires concedunt, &

pue-

puerorum, & virorum, ſenum quoque tempus, caſte vita traducta, ipſi offeramus: nec alia ratione Chriſtus Dominus noſter in Euangeliis præcepit, hunc in modum decernens; [a] Lucernæ veſtræ ne extinguantur, & lumbi veſtri ne ſoluantur. Propterea & vos ſimiles ſitis hominibus, expectantibus Dominum ſuum, quando reuertetur a nuptijs, vt, cum venerit & pulſauerit, confeſtim illi aperiant. Beati eritis cum faciet diſcumbere vos, & tranſiens miniſtrabit. & ſi ſecunda & tertia, beati eſtis. *Attente conſiderate. Cum ille tres noctis cuſtodias ſuppoſuerit, Veſpertinam, Secundam, & Tertiam,*

ἀνδρῶν, καὶ τὸν τῶν γηραιοτέρων χρόνον σωφρόνως βιώσαντας αὐτοὺς προσενέγκασθαι, καθ' ὃν τρόπον, καὶ ὁ Κύριος ὑμῶν ἐν Εὐαγγελίοις παρακελεύεται Χριστὸς, ὧδε νομοθετῶν. Οἱ λύχνοι ὑμῶν μὴ σβεννύσθωσαν, καὶ αἱ ὀσφύες ὑμῶν μὴ λυέσθωσαν. Διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι γίνεσθε ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν Κύριον αὐτῶν, πότε ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων. ἵνα ἐλθόντι καὶ κρούσαντι αὐτῷ εὐθέως ἀνοίξωσι. Μακάριοι ἐστὲ, ὅτι ἀνακλινεῖ ὑμᾶς, καὶ παρελθὼν διακονήσει. καὶ τῇ δευτέρᾳ, καὶ τῇ τρίτῃ μακάριοι ἐστέ. Ἐπισκέψασθε γὰρ, ὅτι τρεῖς ὑποθέμενος φυλακὰς νυκτὸς, ἑσπερινὴν, καὶ δευτέραν, καὶ τρίτην, καὶ τρεῖς ἑαυτοῦ πα-

& tres ſuos aduentus, o Virgines, tres ætatum immu-

[a] Luc. 12. 35.

ρκσίας, ὦ Παρθένοι, τὰς τρεῖς ἡμῶν τῆς ἡλικίας ἢ ἐξάγω μεταβολὰς τῆς μειρακιώδη, καὶ τὴν πρεσβῶν, καὶ τὴν πρεσβυτέραν. ἵνα κἂν τὴν πρώτην ἄγοντες ἡλικίαν, τουτέστι παῖδας ὄντας, ἐὰν ἔλθῃ παραληψόμενος τοῦ κόσμου, ἑτοίμους παραλάβῃ, καὶ καθαρούς, μηδὲν ἐπιτετηδευκότας σκαιὸν, κἂν τὴν δευτέραν ὁμοίως, κἂν τὴν τρίτην. Ἑσπερινὴ γὰρ φυλακὴ ὁ καιρός ἐστι τῆς ἀκμῆς τοῦ αἰθέρος, καὶ ἡ νεότης, καθ' ἣν ἄρχεται ταράσσεσθαι τὸ ἡγεμονικὸν, ἐπιθολούμενον ταῖς ἐξαλλαγαῖς τοῦ βίου, ἡβώσης αὐτοῦ τῆς σαρκὸς ἤδη καὶ ἐκτρεπομένης εἰς πάθη. Δευτέρα δὲ ὁπηνίκα λοιπὸν εἰς ἄνδρα τέλειον λάσας, ἄρχεται στάσιν, καὶ βεβαιότητα τῶν θορύβων, καὶ τῆς εἰήσεως ὁ νοῦς προσλαμβάνει.

immutationes, puerorum, pubeſcentium, & ſeniorum indicauit, vt, qui prima ætate homines geſtiunt, pueri nempe, ſi ipſe aduenerit mũdum ſuſcepturus, eos paratos, & puros, nulloque commiſſo ſcelere impiatos inueniat. Similiter & ſecundam, & tertiam. Veſpertina nanq; cuſtodia tempus eſt vigoris humani, & iuuenta ipſa, in qua pars animæ potiſſima conturbari incipit, & vitæ mutationibus inquinari, dum caro pubeſcens, in affectiones declinat. Secunda, cum virum perfectum ætate progrediente induit homo, & ſtatum, turbarumq; ſtabilitatem ac cogitationum mens reſectis opinationibus poſſidet. Tertia cum ima-

ginationum pars potior, ac deſideriorum, flaceſcente iam carne, & in ſenectam progrediente contabeſcit. Quapropter addecebat inextinctam in corde fidei lucernam accendentes, & lumbos præcingentes caſtimoniæ, vigiles eſſe, expectareque indeſinenter Dominum, vt ſi aliquos ex nobis accipere voluerit, ſiue prima ætate, ſiue ſecunda ſiue tertia veniens, paratiſſimoſque reperiens, &, quæ ipſe præcepit, operantes, accumbere faciat in ſinubus Abraami, Iſaaci, & Iacobi. Et Ieremias, [a] Bonum eſt viro, *ait*, cum portauerit iugum graue in adoleſcentia ſua, [b] Et a Domino non receſſerit cor eius. *Bonum ſiquidem eſt eum,* *qui*

Τρίτη δὲ, ὅτε αἱ πλεῖσται φαντασίαι φθίνουσι τῶν ἐπιθυμιῶν, ἀπομαραινομένης ἤδη τῆς σαρκὸς, καὶ εἰς γῆρας προκοπτούσης. Διὸ προσῆκεν ἄσβεστον ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς πίστεως ἐξάψαντας τὸν λύχνον, καὶ τὴν ὀσφὺν ἀναζωσαμένους τῆς σωφροσύνης ἐγρηγορέναι, καὶ προσδοκᾶν ἀεὶ τὸν Κύριον. ἵνα κἂν ἐν τῇ πρώτῃ ἡμῶν ἡλικίᾳ παραλαβεῖν ἡμῶν τινὰς βουληθῇ, κἂν ἐν τῇ δευτέρᾳ, κἂν ἐν τῇ τρίτῃ ἐλθὼν, καὶ εὑρὼν ἑτοιμοτάτους, καὶ ἃ προσέταξεν ἐργαζομένους ἀνακλινεῖ εἰς Ἀβραὰμ κόλπους, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ. καὶ Ἱερεμίας δὲ, ἀγαθὸν, φησιν, ἀνδρὶ ὅταν ἄρῃ ζυγὸν βαρὺν ἐν νεότητι αὐτοῦ, καὶ, ἀπὸ Κυρίου οὐ μὴ ἀποστῇ ἡ ψυχὴ

a Thren. 3. 27. b Ierem. 17. 5.

αὐτοῦ. Ἀγαθὸν γὰρ τὸν ἐκ παίδων ὡς ἀληθῶς ὑποθέντα τὸν αὐχένα τῇ θείᾳ προσευχῇ, μὴ ἀποσείσασθαι μέχρι γήρως τὸν ἐπιβάτην, καθαραῖς φρεσὶν ἐποχούμενον, ἀεὶ τὸν λογισμὸν εἰς τὰ χείρω καθέλκοντος τοῦ πονηροῦ. Τίς γὰρ οὐ τὰς δι' ὀμμάτων, οὐ τὰς δι' ὤτων, τίς δ' οὐ τὰς διὰ γεύσεως, ὀσφρήσεώς τε καὶ ἁφῆς ἡδονὰς, καὶ τέρψεις ἀποδέχεται τὸν ἡνίοχον μὴ φέρων, σωφροσύνην εἴργουσαν, καὶ καθαιμάττουσαν τὸν ἵππον τῆς κακίας. Ἕτερος μὲν οὖν εἰς τοῦτο ἐπιβλέψας ἄλλα δικάζει. ἡμεῖς δὲ ἀναθεῖναι λέγομεν τελείως ἑαυτὸν Θεῷ, ὃς καὶ τὴν σάρκα ἄχραντον ἐκ παίδων φιλοτιμεῖται φυλάττειν, παρθενίαν ἀσκῶν. περισπουδάστοις γὰρ καὶ μεγάλας

qui a puero vere ſuppoſuit ceruicem orationi diuinæ, non reÿcere donec ſenecta occupauerit, aſſeſſorem mentem puris cogitationibus inequitantem, licet ſemper ad peiora improbus eam Dæmon detrahat. Quis enim quæ per oculos, quæ per aures, quis, eas quæ per guſtum, odoratum, & tactum, irrepunt voluptates & delectationes non admittit, ſi aurigam caſtimoniam impedientem, & cruentantem malitiæ equum non geſtauerit. Alius itaq; mentis aciem ad hoc dirigens alia iudicauerit. nos perfecte Deo ſemetipſum ſacraſſe dicimus eum, qui a pueris carnem immaculatam, Virginitatem exercens, conſeruare incumbit, expetenda enim, & ingentia bonæ ſpei munera illis,

 qui

qui eam affectant, quam ociſſime confert, cum noxias animæ affectiones, & ſuſcitabula comprimat & extinguat. Sed iam exponendũ eſt, qua ratione Deo dicamur. [a] *Nã* vehementer precari precationem, *quod in Numeris præcipitur, hoc aſſeuerat, quod ego fuſius explicans, oſtendam magnam precationem eſſe præ omnibus alijs precationibus caſtimoniam. Tum enim Deo tota aperte conſecror, cum non tantum carnem congreſſus intactam, ſed & ab alijs quoque criminibus immunem ſeruare contendo.* [b] Nam mulier celebs, *ait,* curat ea, quæ ſunt Domini, quomodo placitura ſit Domino.

ἐλπίδων δωρεὰς τοῖς ἐφιεμένοις αὐτῆς ταχέως φέρει, τὰ λυμαντήρια τῆς ψυχῆς ἀπομαραίνουσα πάθη, καὶ ὑπεκκαύματα: Φέρε γὰρ εἰσηγητέον, πῶς ἀνακείμεθα τῷ Κυρίῳ. Τὸ γοῦν μεγάλως εὔξασθαι εὐχὴν ἐν τοῖς Ἀριθμοῖς νομοθετουμένην, τοῦτο παρίστησιν, ὅπερ ἐπὶ πλεῖον ἐγὼ διηγησαμένη, ἀποφανῶ μεγάλην εὐχὴν εἶναι παρὰ πάσας εὐχὰς ἀποδεικνύουσα τὴν ἁγνείαν. Τότε γὰρ ἀνάκειμαι περιφανῶς πάντα τῷ Κυρίῳ, ὁπότε μὴ μόνον τὴν σάρκα συνουσίας ἀνέπαφον, ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν ἀπρεπημάτων ἄσπιλον τηρεῖν ἀγωνίζομαι. Ἡ γὰρ ἄγαμος, φησί, μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, πῶς ἀρέσῃ τῷ Κυρίῳ, οὐ μόνον ἵνα μὴ χωλεύῃ τῆς ἀρετῆς κατά τι μέρος.

Non ſolum, ne virtu-

tis,

a *Num.* 6. 1. b 1. *Corinth.* 7. 34.

ἀπενήνεκται τὴν δόξαν, ἀλλ' ἄμφω κατὰ τὸν Ἀπόστολον, καὶ ἐν τῷ πνεύματι, καὶ ἐν τῷ σώματι ἁγιάζεται, ἀναθεῖσα τὰ μέλη Κυρίῳ. Τί γάρ ἐστι τὸ ἀναθεῖναι τελείως ἑαυτὸν Κυρίῳ, λεκτέον. Ἐὰν ἐπὶ τῶνδε μὲν ἀνοίξω τὸ στόμα, ἐπὶ τῶνδε δὲ κατακλείσω. οἷον ἀνοίξω μὲν περὶ τὰς ἐξηγήσεις τῶν Γραφῶν, εἰς τὸ ὀρθοδόξως ὑμνῆσαι, μεγαλοπρεπῶς κατὰ δύναμιν τὸν Θεόν. κατακλείσω δὲ θύραν αὐτῷ θεμένη καὶ φυλακὴν, μάταια μὴ λαλεῖν, ἁγνεύει μου τὸ στόμα, καὶ ἀνάκειται τῷ Κυρίῳ. ἡ γλῶσσα μου κάλαμος γέγονεν ὄργανον σοφίας. Γράφει γὰρ δι' αὐτῆς ἀειδήλοις γράμμασιν ἀπὸ τοῦ βάθους, καὶ τῆς δεινότητος τῶν Γραφῶν, φωτίζων τὸν νόμον τοῦ Πνεύματος ὁ Λόγος,

tis gloriam aliqua ſui parte claudicantem referat; ſed in vtriſq; ſecundũ Apoſtolum cum ſpiritu tum corpore, *dicans membra Domino, ſanctificetur. Quid porro ſit ſemetipſum Deo perfecte dicare, dicendum. Si in quibuſdã aperiam os in alijs obſtruam. Aperiam in exponendis ſcripturis, ad recte & munifice pro viribus laudandum Deum: obſtruam vero portam illi, & cuſtodiam apponam, ne loquatur inania, caſtum eſt os meum, & Domino conſecratum,* [a] lingua mea calamus *factus eſt inſtrumentum ſapientiæ: ſcribit enim per ipſam clariſſimis literis, ex profunditate, & vi facultateque ſcripturarum,*

a Pſal. 44. 8 2.

Spiritus legem illuminans Verbum, Dominus, ſcriba ſeculorum, velociter ſcribens, quod ſolus cito ac velociter conſilium Patris exponit, & explet, [a] velociter ſpolia detrahe *audiens*, & cito prædare. *Huiuſce ſcribæ, caſtimoniæ ſcilicet, lingua mea calamus eſt. Ipſi quoq; conſecratur calamus pulcher pulchriora exarans, quam ea ſunt, quæ de humanis decretis Poëtæ, atque Hiſtorici literis conſignant. Si oculos aſſuefecero, corporum pulchritudinem non concupiſcere, neque ſpectaculis indecoris delectari, ſed quæ ſurſum ſunt, circumſpectare, ſeruant caſtimoniam oculi, & Deo dicati ſunt. Si aures obturans, maledictis, atque murmurationibus, eas verbo Dei*

ὁ Κύριος, ὁ γραμματεὺς τῶν αἰώνων ὀξυγράφος, ὅτι ταχέως καὶ ὀξέως βουλὴν ἐξηγεῖται μόνος, καὶ πληροῖ τοῦ πατρός. ὀξέως σκύλευσον, ἀκούων, ταχέως προνόμευσον. Τούτου κάλαμός ἐστιν ἡ γλῶσσά μου τοῦ γραμματέως ἁγνείας. αὐτῷ δὴ καὶ ἀνάκειται κάλαμος ὡραῖος ὡραιότερα γράφων τῶν τὰ ἀνθρώπινα δόγματα κρατυνόντων ποιητῶν, καὶ λογογράφων. Ἐὰν ἐθίσω καὶ τὰς ὄψεις μὴ ἐπιθυμεῖν ὥρας σωμάτων, μηδὲ τέρπεσθαι θέαις ἀσχήμοσιν· ἀλλὰ τὰ ἄνω περισκοπεῖν, ἁγνεύουσι καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἀνάκεινται τῷ Κυρίῳ. Ἐὰν τὰ ὦτα φράξασα ἀπὸ δυσφημίας, καὶ ψιθυρισμῶν, ἀνα-

a Iſai. 8. 1.

πετάσω λόγῳ Θεοῦ, φοιτῶντα παρὰ σοφοῖς, ἀνατέθεικα, καὶ τὰς ἀκοὰς τῷ Κυρίῳ. Ἐὰν ἀποστήσωμαι τὰς χεῖρας ἀπὸ καπηλείας, ἀπὸ μεταπράσεως, ἀπὸ φιλοχρημοσύνης, ἀπὸ πληκτισμοῦ, ἁγνεύουσι καὶ αἱ χεῖρες τῷ Θεῷ. Ἐὰν ἀφέξω τὸ πορευτικὸν διεστραμμένας ὁδοὺς πορεύεσθαι, ἀνατέθεικα καὶ τοὺς πόδας, οὐκ εἰς δικαστήρια, καὶ θιάσοις περιερχομένη, ὅπου τ' ἄνδρες ἀλιτροδίκαι τελέθουσιν, ἀλλ' εἰς τὸ κατορθῶσαι πληροφοροῦσά τι τῶν ἐντολῶν. Τί μοι λοιπὸν ἐὰν διαγνεύσω καὶ τὴν καρδίαν πάσας τὰς διανοήσεις αὐτῆς ἀναθεῖσα τῷ Κυρίῳ. φλαῦρον οὐδὲν ἐνθυμοῦμαι, κοσμικὸν οὐδὲν διαλογίζομαι, τῦφος οὐκ ἐμπολιτεύεται, καὶ ὀργὴ παρ' ἐμοί, τὸν νόμον καὶ ἐν ἡμέρᾳ μελετῶ Κυρίου, καὶ ἐν νυκτί. καὶ τοῦτό ἐστιν ἁγνείαν ἀγ-

Dei explicuerim, apud viros doctos me conferens conſecraui aures, Domino. Si manus abſtinuero ab arte cauponaria, inſtitoria, negotiatione, auaritia, & percuſſione, caſtæ ſunt manus apud Deum. Si vim progreſſiuam cohibuero, ne diſtortas vias ingrediatur, pedes quoque meos dicaui, non ad tribunalia, & thiaſos procedens, vbi homines ſcelerate iudicia exercent, ſed vt aliquid præceptorum, complens recte perficiã, pedes quoq; meos dicaui. Quid porro mihi reliquum fuerit, ſi caſta corde, omnes illius cogitationes in Deo repono. nihil improbum mente agito, nihil mundanum animo complector, ſuperbiam & iracundiam a me longe

 pello,

pello,[a] & legem Domini die ac nocte meditor. *Et hoc plane eſt caſte pureue caſtimoniam ſeruando, vehementer precationem precari. Conabor enim, & quæ ſequuntur, o Virgines, præceptiones exponere, cum ex veſtris quoque facinoribus pendeant, tanquã quæ ſunt de Virginitate præcepta, & oracula edocentia, a quibus abſtinendum eſt, & virginitatem ipſam ſui inſtitutione ad ſuperiora homines traducere: ſcriptum eſt enim hoc modo.*[b] Et locutus eſt Dominus ad Moyſem dicens, loquere filijs Iſraël, & dices ad eos. Vir aut mulier, quicunque magne vouerit votum, purificandi ſeſe Domino. A vino & ſicera temperabit. Et acetum ex vino, &

νεῦσαι, μεγάλην ἐξάμενον εὐχήν. πειράσομαι γὰρ καὶ τὰ ἑξῆς ὑμῖν τούτων, ὦ Παρθένοι, φράσαι τῶν διατάξεων. ἐπειδήπερ τῆς σφετέρας ἐξήρτηται καὶ αὐτὰ κατορθωμάτων, θεσμοὶ περὶ παρθενίας ὄντα, καὶ χρησμοὶ διδάσκοντες, ὧν ἀπέχεσθαι προσήκει. καὶ ἀναγωγὴν εἶναι τὴν παρθενίαν. γέγραπται γὰρ οὕτως. Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, ἀνὴρ καὶ γυνὴ, ὃς ἂν μεγάλως εὔξηται εὐχὴν, ἀφαγνίσασθαι ἐν Κυρίῳ ἀπὸ οἴνου, καὶ σίκερα ἁγνισθήσεται, καὶ ὄξος ἐξ οἴνου, καὶ ὄξος ἐκ σίκερα, καὶ ὅσα κατεργάζεται ἐκ σταφυλῆς, οὐ πίεται. καὶ σταφυλὴν πρόσφατον, καὶ σίκερα οὐ φάγεται

a Pſal. 1. 2. b Num. 6.

πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς αὐτοῦ. Ὅπερ ἐστὶν, ἀπὸ τοῦ φυτοῦ τῆς πονηρίας τῶν γινομένων ὁ κατεσκυήσας ἑαυτὸν τῷ Κυρίῳ, καὶ ἀναθεὶς οὐ δρέψεται, διὰ τὸ παρεκτικὰ ἀεὶ μέθης αὐτὰ καὶ ἐκστάσεως πεφυκέναι. Δύο γὰρ ἀμπέλων διαφορὰς ἐκ τῶν γραφῶν ᾐσθήμεθα, αἳ χωρὶς ἀλλήλων γεγονέτην, ἀνομοίως τε ἐχέτην. ἡ μὲν γὰρ ἀθανασίας τε καὶ δικαιοσύνης ἐστὶ παρεκτική. ἡ δὲ μανίας αὖ, καὶ παραφροσύνης. ἄμπελος μὲν γὰρ νηφάλιος, καὶ εὐφραντικὴ κλημάτων δίκην ἐκ τῶν μαθημάτων τοὺς βότρυας ἱλαροὺς ἀπαιωροῦσα τῶν χαρισμάτων, καὶ βαστάζοντας ἀγάπην, ὁ Κύριος ἡμῶν ἐστὶν Ἰησοῦς, ὁ λέγων διαῤῥήδην

ex ſicera, & quæcunq; conficiuntur ex vino non bibet, & vuam recentem, & ſicera non comedet omnibus diebus voti ſui. *Ab improbitatis planta naſcentibus, qui ſeſe Domino tradidit, & dedicauit, non decerpet, quod ſemper ea ebrietatem & mentis commotionem ingenerent. Duas ſiquidem vitium differentias ex ſacris literis deprehendimus, quæ ſeparatim enaſcuntur, ſuntque rebus omnibus inter ſe diſiunctiſſimæ; cum altera immortalitatem & iuſtitiam, altera furorem & dementiam ſubminiſtret.* Nam *vitis ſobria & exbilarans ex diſciplinis amorem diſtillantes racemos munerum, palmitum inſtar, hilare germinans, Dominus noſter Ieſus eſt, qui affir-*

matiſ-

matiſſime Apoſtolis dicit.[a] Ego ſum vitis vera, vos palmites: Pater vero meus agricola eſt. *Sylueſtris et mortifera Diabolus eſt, rabiem, venenum, & furorem inſtillans: vti Moyſes conuenienter de eo narrat; Nam* [b] Ex vite Sodomorum, *ait*, vitis eorum, & ſarmentum eorum ex Gomorra, vua eorum vua fellis, racemus eorum amaritudinis, & furor draconum vinum eorum, & furor aſpidum inſanabilis. *Ex ea Sodomorum accolæ dum vindemiant, in infœcundum maſculorum appetitum, veluti œſtro conciti, inſanierunt, & præter naturam euibrati ſunt. Ea hauſta, qui cum Noë erant, capitis graue-*

dine

τοῖς Ἀποστόλοις, ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή. ὑμεῖς τὰ κλήματα. ὁ δὲ πατήρ μου ὁ γεωργός. ἀγρεία δὲ καὶ θανατηφόρος ὁ Διάβολος, λύσσαν καὶ ἰὸν καὶ ὀργὴν ἀποστάζων. ὥσπερ δὴ καὶ Μωϋσῆς ὑφηγεῖται, διαγράφων περὶ αὐτοῦ. Ἐκ γὰρ ἀμπέλου Σοδόμων, φησίν, ἡ ἄμπελος αὐτῶν, καὶ ἡ κληματὶς αὐτῶν ἐκ Γομόρρας. ἡ σταφυλὴ αὐτῶν, σταφυλὴ χολῆς, βότρυς πικρίας αὐτῶν, θυμὸς δρακόντων ὁ οἶνος αὐτῶν, καὶ θυμὸς ἀσπίδων ἀνίατος. Ἐκ ταύτης τρυγήσαντες οἱ Σοδόμων οἰκήτορες εἰς ἄκαρπον ἀρρένων ὄρεξιν οἰστρηλατήθησαν ταπλῶσαι παρὰ φύσιν. Ἐντεῦθεν οἱ ἐπὶ Νῶε κραιπαλήσαντες εἰς ἀπιστίαν κατώλισθον, καὶ ὑ-

a Ioann. 15. 1. b Deuter. 32. 23

ποβρύχιοι κατεποντώθησαν κατακλυσμῷ. Ἐντεῦθεν ἀφυσάμενος ὁ Κάϊν τὰς μισαδέλφους ἐφοίνιξε χεῖρας, καὶ ἔχρανε πρῶτος τὴν γῆν λύθρῳ συγγενικῷ. Ἐντεῦθεν μεθυσκόμενα τὰ ἔθνη θήγουσιν ἑαυτῶν εἰς ἀλληλοφόνους μάχας τοὺς θυμούς. οὕτως γὰρ ἐξίσταται ἄνθρωπος ἀπὸ οἴνου, καὶ παραπαίει, ὥσπερ ἀπὸ ζάλης, καὶ ὀργῆς. οὕτως μεθύσκεταί τις ἀπὸ οἴνου, καὶ παραπαίει ὡς ἀπὸ ἄσσης, ὡς ἀπὸ ἔρωτος, ὡς ἀπὸ ἀκρασίας. Ἀπὸ ταύτης προστέτακται τῆς ἀμπέλου, μὴ γεύσασθαι τὴν παρθένον, ἵνα νηφάλιος ὑπάρχουσα, καὶ ἄυπνος ἀπὸ μερίμνης βιωτικῆς, ἔκλαμπρον τὴν λαμπάδα τοῦ φωτὸς τῆς δικαιοσύνης ἐξάπτῃ τῷ Λόγῳ. Προσέχετε γάρ φησιν ὁ Κύριος, μὴ βαρυν-

dine obruti, in infidelitatem prolapſi, alluuione immerſi, abſorpti ſunt. Ex ea Cainus bibens, fratris inimicas manus cruentauit, primuſque terram cruore cognato contaminauit. Illius vino gentes obrutæ furorem ſuum in mutuas cædes exagitant. Aeque enim atq; a procella, & iracundia vino extra ſeſe agitur homo, & pedibus titubat, & ita vino inebriatus veſtigijs vacillat, vti a moleſtia, amore, & intemperantia ſtimulatur. Ex hac vite præcipitur, ne Virgo deguſtet, vt ſobria, & mundanis ſolicitudinibus libera, prælucidam luminis iuſtitiæ lampadem Verbo accendat. [a] Attendite enim, *ait Dominus,*

a Luc. 21. 34.

nus, ne grauentur corda veſtra in crapula & ebrietate, & curis huius vitæ, & ſuperueniat in vos dies illa tanquam laqueus. *Nec tantum illis, quæ ex vite illa conficiuntur, Virginem abſtinere præcipitur, ſed ijs etiam, quæ ad illius exemplar fiunt, illique non abſimilia ſunt. Sicera enim vinum factitium & ſpurium nuncupatur, ſiue ex palmulis, ſiue ex alijs arborum baccis præparetur. Quemadmodum enim ex vino propinationes, ita & hæc prænimis rationẽ opprimunt. Et vt veriuerbio apud vos vtar, quidquid ebrietatem, & motionem animi confert, poſt vinum quod ex vite eſt, ſapientes Sicera vocant. Ne igitur a delictis ſo-*

θῶσιν αἱ καρδίαι ὑμῶν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ ἐπιστῇ ἐφ' ὑμᾶς ἡ ἡμέρα ἐκείνη ὡς παγίς. Οὐ μόνον δὲ τῶν ἐκ τῆς ἀμπέλου κατεργαζομένων ἐκείνης προστέτακται μηδαμῶς κατὰ μηδένα τρόπον προσίεσθαι τὴν παρθένον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀντιμίμων αὐτῆς, καὶ παραπλησίων. σίκερα γὰρ πᾶς ὁ σκευαστὸς οἶνος καλεῖται καὶ νόθος, εἴτε ἐκ τῶν φοινίκων, καὶ τῶν ἄλλων ἀκροδρύων σκευαζόμενος ἦ. ἐπιστομίζουσι γὰρ ὃν τρόπον αἱ ἐξ οἴνου προπόσεις καὶ ταῦτα σφοδρῶς τὸν λογισμόν, καὶ εἰ χρὴ φάναι λόγῳ πρὸς ὑμᾶς ἀληθεῖ, πᾶν τὸ μέθην φέρον, καὶ ἔκστασιν τῇ ψυχῇ μετὰ τὸ οἶνον τὸν ἐξ ἀμπέλου σίκερα κεκλήκασιν οἱ σοφοί. Ὅπως

lum-

οὐ δὴ μὴ μόνον τῶν γενικῶν ἁμαρτημάτων φυλασσομένη τῆς πονηρίας, ὑπὸ τῶν ἀντιμίμων αὐτῆς χραίνηται, καὶ ἀντιῤῥόπων, ἑτέρων μὲν κρατοῦσα, ὑφ' ἑτέρων δὲ κρατουμένη, τουτέστιν ἱματίων διαφερόντων ὑφαῖς ἁβρυνομένη, ἢ καὶ λίθοις, καὶ χρυσῷ, καὶ πλεονεξίᾳ, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς περὶ τὸ σῶμα καλλωπισμοῖς, ἃ δὴ καὶ αὐτὰ μεθύσκει τὴν ψυχήν, διὰ τοῦτο ταῦτα νομοθετεῖ. ἵνα μὴ εἰς γυναικισμοὺς ἐκχέηται, καὶ γέλωτας, καὶ ἀπάτας ἀνασοβουμένη, καὶ μωρολογίας ἃ περιδινοῦσι, καὶ κυκῶσιν τὸν λογισμόν, ὥσπερ καὶ ἐν ἑτέροις ἐμήνυσε, οὐ φάγεσθε τὴν ὕαιναν, εἰπών, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῇ, καὶ τὴν γαλῆν, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις. Αὕτη γὰρ ὀρθὴ

ſummodo improbitatis, quæ generatim atque vniuerſe omnes inficiunt, præcauens, ab illorum aſſimilibus & æquilibribus anima maculetur, hæc quidem ſuperans, ab alijs vero ſuperata, vt ſi veſtimentorum præcellentiũ texturis, & lapidibus, & auro, & magnificentiori ſumptu, & reliquo alio circa corpus ornatu, cum & ipſa inebriant, inſoleſcat. propterea ſimilia præcipit, ne in muliebria effundatur ab uſu, ac fraudibus, necnon ſtultiloquētijs dimota, quæ mentem circumagunt, & confundunt; vt in alijs quoque indicat; [a] Ne comedatis, *dicens,* & hyænam, & illi ſimilia, & muſtellam & illis, ſimilia. *Hæc enim recta eſt ad cœ-*

lum

a Leuit. 13.

lum atq; compendioſa via, non ſolum ab impedimentis expeditum eſſe, quæ hominem præcipitem agunt & ab ijs abſtinere, quæ inquinant, ſed a reliquis omnibus eorum ſimilibus, quæ æque atq; illa commaculant. Nam incruentum altare Dei eſſe caſtorum cœtum, traditur. Adeo res magna & glorioſa Virginitas eſt; ideoque pura, & immaculata modis omnibus conſeruanda, nullarum corporis impuritatum particeps, ſed intus ante faciem teſtimonij ſapientiæ decore inaurata apud Sãcta Sanctorum collocanda; vt inde bonum dilectionis odorem Domino ſuffiet. [a] Facies enim mihi, *ait, poſt altare ære circumueſtitum, & ad quod holo-*

πρὸς οὐρανὸν καὶ σύντομος ὁδοιπορία, οὐ δεῖ μόνον ἐμπόδιον ἐφέλκεσθαι τῶν ἐκτραχηλιζόντων τὸν ἄνθρωπον, οὐδ᾽ ἀπὸ τῶν χραινόντων μόνον φυλάττεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀντιμίμων αὐτοῖς. καὶ γὰρ θυσιαστήριον ἀναίμακτον εἶναι παρεδόθη Θεοῦ τὸ ἄθροισμα τῶν ἁγνῶν. Οὕτω μέγα τι χρῆμα, καὶ ἔνδοξον ἡ παρθενία φαίνεται. διὸ δὴ καὶ ἄχραντον αὐτὴν, καὶ καθαρὰν πάντῃ φυλακτέον, μηδὲν κοινωνοῦσαν ταῖς σαρκὸς ἀκαθαρσίαις, ἀλλ᾽ ἔσω κατὰ πρόσωπον τοῦ μαρτυρίου σοφίᾳ κεχρυσωμένην εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἱδρύσθαι, τὴν εὐωδίαν τῆς ἀγάπης ἀναθυμιῶσαν Κυρίῳ. Ποιήσεις γάρ μοι, φησὶ, μετὰ τὸ θυσιαστήριον τὸ περικεχαλκωμένον,

cauſta

a *Exod.* 30. 1.

εἰς ὃ τὰ ὁλοκαυτώματα ἀνεκομίζοντο καὶ αἱ προσφοραὶ, ἄλλο θυσιαστήριον ἐξ ἀσήπτων ξύλων, καὶ καταχρυσώσεις αὐτὸ χρυσίῳ, καὶ δώσεις αὐτὸ ἀπέναντι τοῦ καταπετάσματος τοῦ ἐπὶ τῆς κιβωτῆς τοῦ μαρτυρίου κατὰ πρόσωπον τοῦ ἱλαστηρίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῶν μαρτυρίων, ἐν οἷς γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖ. καὶ θυμιάσει ἐπ' αὐτοῦ Ἀαρὼν θυμίαμα Κυρίῳ ἀρωμάτων ἐν πρωῒ, ὅτε ἀγαθυνῇ τοὺς λύχνους. θυμιάσει ἐπ' αὐτοῦ θυμίαμα διὰ παντὸς ἔναντι Κυρίου εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. οὐκ ἀνοίσει ἐπ' αὐτοῦ θυμίαμα ἀλλότριον, ἢ ὁλοκαύτωμα. θυσίαν, καὶ σπονδὴν οὐ σπείσει ἐπ' αὐτοῦ. Εἰ ὁ νόμος ἐστὶ κατὰ τὸν Ἀπόστολον πνευματικὸς, τὰς εἰκόνας ἐμπεριέχων τῶν

cauſta & oblationes deferebantur, aliud altare de lignis non putreſcentibus. veſtieſq; illud auro, & dabis illud contra velum, quod ante arcam teſtimonij in faciem propitiatorij, quod eſt in teſtimonijs, in quibus cogoſcar ibi tibi. Et adolebit ſuper eo Aaron incenſum Domino aromatum mane, quando ſtudioſe componet lucernas adolebit ſuper eo incenſum in perpetuum coram Domino in generatione veſtra. Non offeret ſuper eo thymiama exterum, & holocauſtum. Sacrificium & libamen non libabit ſuper eo. *Si lex* eſt, *decreto Apoſtoli*, ſpiritualis *futurorum bonorum imagines in ſe continens, age iam*

lite-

literæ ſciſſo ſuperextenſo velamine expendamus illius rationem, ac latens ſub eo ipſo diligenter myſterium enodatum explicemus. Præcipiebatur Hebræis vario ornamentorum genere tabernaculum, quæ erat Eccleſiæ imago, diſtinguere, illuſtrareque, vt per ea, quæ ſenſibus obijciuntur, rerum diuinarum ſpecies prænunciarent. Exemplum enim in monte obiectum, in quod reſpiciens Moyſes, tabernaculum confecit, exquiſita quædam erat cœleſtis adminiſtrationis ſpecies, quam nos figuris quidē ac typis clarius, veritate vero ipſa obſcurius in præſenti colimus. purū etenim ac ſincerum, vt videtur, non dum peruenit ad homines, qui neq; ferre quidem poſſumus, neque conſpicere

μελλόντων ἀγαθῶν, φέρε δὴ ἀπαμφιάσασι τὸ ἐπ᾽ αὐτῷ κάλυμμα τοῦ γράμματος ἐφηπλωμένον, ἐπισκεψώμεθα γυμνῶς τὴν ἀκρίβειαν. μίμημα τῆς Ἐκκλησίας ἐκελεύοντο δαιδάλλειν Ἑβραῖοι τὴν σκηνήν, ἵν᾽ ἔχοιεν διὰ τῶν αἰσθητῶν τὴν εἰκόνα τῶν θείων προκαταγγέλλειν πραγμάτων. τὸ γὰρ ἐν τῷ ὄρει παράδειγμα παρενεχθὲν, πρὸς ὃ βλέπων ἐτεκτήνατο τὴν σκηνὴν ὁ Μωϋσῆς, ἰδέα τις ἦν τῆς κατ᾽ οὐρανὸν διοικήσεως ἀκριβής, ἣν ἡμεῖς τρανότερον μὲν τῶν τύπων, ἀμαυρότερον δὲ τῆς ἀληθινῆς θεραπεύομεν νῦν. Ἦλθε γὰρ ἀκραιφνὲς εἰς ἀνθρώπους, ὥσπερ ἔοικεν, οὔπω τὸ ἀληθές, οἱ μηδὲ βαστάζειν φέρομεν ἀ-

hic

κρατον ἐνταῦθα θεάσα-
σθαι τὴν ἀφθαρσίαν, ὁ-
πότε μηδὲ τὰς ἡλιακὰς
φέρομεν ἰδεῖν ἀκτῖνας.
Ἀλλ' Ἰουδαῖοι μὲν τὴν
σκιὰν ἀπὸ τῆς εἰκόνος
τρίτην ἀπὸ τῆς ἀληθεί-
ας κατηγγέλκασιν, ἡμεῖς
δὲ τὴν εἰκόνα τῆς κατ'
οὐρανὸν διοικήσεως ἐναρ-
γῶς ἐκθειάζομεν. τὸ γὰρ
ἀληθὲς ἀκριβῶς μετ'
ἀνάστασιν δηλωθήσεται, ὁ-
πότε πρόσωπον κατὰ πρό-
σωπον τὴν ἁγίαν σκηνὴν τὴν
πόλιν τὴν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἧς
τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ
Θεός, ἀλλ' οὐ δι' αἰνιγ-
μάτων, καὶ ἐκ μέρους ἐπο-
πτεύσομεν. Ἰουδαῖοι μὲν
γὰρ τὰ ἡμέτερα προα-
νεφώνησαν, ἡμεῖς δὲ τὰ
οὐράνια προαγγέλλομεν.
ἐπειδήπερ ἡ μὲν σκηνὴ
σύμβολον ἦν τῆς Ἐκ-
κλησίας, ἡδὲ Ἐκκλησία

*hic puramputam im-
mortalitatem ; cum
nec ſolares radios ocu-
lis intueri ſuſtinemus.
Sed Iudæi quidem vm-
bram ab imagine, a
veritate nempe tertiam
denunciarunt : nos ve-
ro cœleſtis diſpoſitionis
imaginem palam ad-
mirantes, diuinis lau-
dibus extollimus. Nam
quod verum eſt exa-
cte poſt reſurrectionem
manifeſtabitur , cum*
[a] facie ad faciem *ſan-
ctum tabernaculum ,
ciuitatem dumtaxat
cœleſtem ,* [b] cuius o-
pifex, & conditor eſt
Deus , non per ſpe-
culum in ænigmate ,
neque ex parte, *aſpe-
ctu ipſo percipiemus ;
Iudæi nanque noſtra
prædixerunt ; nos cœ-
leſtia prænunciamus :
cum Tabernaculum typus eſſet Eccleſiæ, Ec-*

a 1. Corin. 13. 12. b *Hebr.* 11. 10.

cleſia vero cœlorum. Quæ cum ita ſe habeant, & Tabernaculum in figuram Eccleſiæ aſſumatur, vt diximus, neceſſe eſt altaria quoque rerum, quæ in Eccleſia ſunt, imagines eſſe ac typos: & altare ære circumueſtitum ſeniorum ſenatui, & viduarum vallo aſſimilari: ſunt quippe Dei ara animata, in qua afferentes vitulos ac decimas, & quæ vltro deferuntur, ſacrificia Domino abſoluimus. At altare vndique auro pellucidum inter ſancta ſanctorum collocatum ante arcam teſtimonij, in quo & ſacrificia, & libamina afferri prohibetur ijs, qui in virginitate ætatem agunt, comparari debet, incorrupto auro, non putreſcentia concubitu corpora communitis. Duo

τῶν οὐρανῶν. Διὸ τούτων οὕτως ἐχόντων, καὶ τῆς σκηνῆς ἐν τύπῳ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἔφην, λαμβανομένης, χρὴ καὶ τὰ θυσιαστήρια σύνθημά τι τῶν κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν πραγμάτων φέρειν. καὶ τὸ μὲν περικεχαλκωμένον ἀπεικάζεσθαι τῇ γερουσίᾳ, καὶ τῷ περιβόλῳ τῶν χηρῶν· Θεοῦ γάρ εἰσιν ἔμψυχος βωμὸς, εἰς ὃν ἀνακομίζοντες τοὺς μόσχους καὶ τὰς δεκάτας, καὶ τὰ ἑκούσια θυσίας τελοῦμεν Κυρίῳ. τὸ δὲ περίχρυσον θυσιαστήριον ἔνδον ἐν τοῖς ἁγίοις τῶν ἁγίων κείμενον κατὰ πρόσωπον τοῦ μαρτυρίου, εἰς ὃ ἀπείρηται θυσίαν, καὶ σπονδὴν ἀναφέρεσθαι, τοῖς ἐν παρθενίᾳ παραβλητέον τῷ ἀκηράτῳ χρυσῷ τὰ ἄσηπτα συνουσίας σώματα κατησφαλισμέναις. δύο

ete-

γὰρ τὰ εἰς ἔπαινον θρυλλοῦνται χρυσοῦ, ὅτι τε ἰὸν οὐ παραδέχεται, καὶ τὴν χροιὰν ταῖς ἡλίου μετρίως παραπλησιάζειν φαντάζεται βολαῖς. Σύμβολον δὲ εἰκότως ἄρα τοῦτο τῆς ἁγνείας τῆς μὴ προσιεμένης ἐστὶ κηλῖδα, καὶ σπῖλον, ἀλλὰ τῷ φωτὶ καταστραπτομένης ἀεὶ τοῦ Λόγου, διὸ καὶ ἔνδον εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἕστηκε πλησιέστερον, καὶ ἔμπροσθεν τοῦ Πνεύματος ἀχράντοις χερσὶ θυμιαμάτων δίκην τὰς προσευχὰς ἀναπεμπάζουσα Κυρίῳ δεκτὰς εἰς ὀσμὴν εὐωδίας, καθὼς ὁ Ἰωάννης ἐμήνυσε τὰ θυμιάματα τὰ ἐν ταῖς φιάλαις τῶν εἰκοσιτεσσάρων, προσευχὰς Ἁγίων εἶναι φήσας. Ταῦτά σοι ὡς ἐκ τοῦ παραχρῆμα κἀγὼ κατὰ δύ-

etenim in laudem auri publice dicuntur, & quod ærugine non imbuatur, & quod colorem ſolaribus radijs nõ abſimilem moderate præſeferat. Typus porro caſtimoniæ id erit, nec incongrue, quæ nullam in ſeſe maculam, nec inquinamentum admittit; ſed continuo Verbi lumine colluſtratur, proptereaque in parte interiore, ſanctis ſanctorum proximat, & ante ſpiritum immaculatis manibus inſtar ſuffimentorũ preces Domino fundit acceptabiles in odorem ſuauitatis: ſicuti etiam Ioannes ſuffimenta in phialis vigintiquatuor ſeniorum, preces eſſe Sanctorum ſignificauit. Hæc tibi & ipſa de improuiſo, vtut potui, de Caſtimonia, o Vir-

I 2 *tus,*

a *Apoc.* 5. 9.

tus, confero. Vbi dicendi finem fecit Thalluſa; Theopatra ſubnexuit, ſceptro Virtutem Agatham tetigiſſe, Illam ſtatim atque perſenſit, aſſurrexiſſe, reſpondiſſeque.

ναμιν ὑπὲρ ἁγνείας, ὦ Ἀρετή, συμβάλλομαι. Εἰπούσης δὲ ταῦτα τῆς Θαλλούσης, ἡ Θεοπάτρα ἔφη τῷ σκήπτρῳ τὴν Ἀρετὴν ψαῦσαι τῆς Ἀγάθης. τὴν δὲ αἰσθομένην εὐθέως ἀναστῆναι, καὶ ἀποκρίνασθαι ἔτι, ὅτι.

AGATHA

NOn abſque multa confidentia, & perſuaſione, & boni rectique opinione, te comitante, ego quoque, vt vires conceſſerint, in propoſitum argumentum aliquid conferre conabor; ad mea animum adÿciens non ad ea, quæ dicta ſunt. Neque enim adeo varie ac ſplendide ante me pertractatis, paria poſſem comminiſci. Et notam ſtupiditatis ſubierim, ſi ÿs, qui

ΑΓΑΘΗ.

ΜΕτὰ πολλῆς εὐτολμίας, καὶ πειθοῦς, καὶ τῆς τοῦ καλοῦ ὑπολήψεως, σοῦ παραμαρτυρούσης πειράσομαι δὴ κατὰ δύναμιν κἀγὼ εἰς τὸ προκείμενον εἰσενέγκασθαί τι, κατ' ἐμαυτὴν μέντοι, καὶ οὐ πρὸς τὰ εἰρημένα. οὐ γὰρ ἂν δυναίμην ἐφάμιλλα τούτοις οὕτω ποικίλως, καὶ λαμπρῶς ἀπειργασμένοις φιλοσοφεῖν. δόξω γὰρ ἀποφέρεσθαι ψόγον ἀβελτηρίας, εἰ τοῖς κατὰ σοφίαν ἐξισάζεσθαι κρείττοσι παρα-

ſapien.

πηδὴν. Εἰ οὖν ἀνέξεσθε καὶ τῶν ὅπως ἂν τεχθῇ ῥηθησομένων ἐπιχειρῶ λέγειν, οὐδὲν προθυμίας καθυφειμένη. ἀρκτέον δ' ἐντεῦθεν. Ἀμήχανον, ὦ Παρθένοι, κάλλος, καὶ συγγενὲς τῇ σοφίᾳ, καὶ προσφορον ἅπαντες εἰς τὸν κόσμον κεκτημένοι τοῦτον ἀφικνέμεθα. Ἀπηκρίβωνται γὰρ αἱ ψυχαὶ παρὰ τῷ γεννήσαντι τότε μάλιστα, καὶ πλασαμένῳ, ὁπότε τὴν καθ' ὁμοίωσιν ἰδέαν ἄχραντον ἐκλάμπουσι, καὶ τοὺς χαρακτῆρας τῆς ὄψεως ἐκείνης, πρὸς ἣν ἀφορῶν ὁ Θεὸς ἀθάνατον μορφὴν καὶ ἀνώλεθρον ἐχούσας αὐτὰς ἀπειργάζετο, τοιαῦται διαμένουσι. Τὸ γὰρ ἀγγένητον κάλλος, καὶ ἀσώματον, καὶ μή-

ſapientia præpollent, exæquari contenderem. Si autem æquo animo tuleritis eos, qui vtcunque, & vtvt occurrerit orationes, conſuunt, ad dicendum, nihil de alacritate animi demittens, accingor. Hinc vero orationem exordiar. Inenarrabilem, o Virgines, pulchritudinem & ſapientiæ affinem, & admodum proficuam, cum in hunc mundum accedimus, poſſidemus. Nanque exacte efficlæ ſunt animæ tum a genitore & creatore, cum ſpeciem, quæ ſecundũ ſimilitudinem eſt, intaminatam, & imaginis illius notas præſeferunt, quam reſpiciens Deus immortalem, nulleque fini obnoxiam formam creabat, & quam ipſæ poſtmodum poſſidentes ita, vt tum fuerunt, perſeuerant. Pulchritudo ſiquidem ingenita, atq;

incorporea, & quæ neq; principium, neque caſum nouit, ſed perpetuo conſtans, & ſenij expers, & nullius indiga, ipſa in ſeſe, & ipſum lumen inenarrabilibus, & inacceſſis poteſtatibus requieſcens, affluenter omnia continens, & creans, & in alias atque alias formas conuertens ſecundum imaginis ſuæ effigiem animam creauit. Quapropter rationis compos eſt & immortalis. Nam ſecundum Vnigeniti, vt dixi, effigiem facta pulchritudine plane immenſa præcellit. ideoq; improbitatis ſpiritus eam depereunt, & inſidias tendentes, illius diuinum ſplendorem, & peramabilem ſpeciem fœdare nefaria rerum molitione conantur; quemadmodum & Ieremias Propheta exprimit, exprobrans Hieruſalem.

τε ἀρχόμενον, μήτε φθίνον, ἀλλ' ἄτρεπτον, καὶ ἀγήρως, καὶ ἀπροσδεὴς, αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ, καὶ εἰς αὐτὸ φῶς, ἐν ἀφράστοις, καὶ ἀπροσίτοις ἀναπαυόμενον, ἐξουσίαις περιουσίᾳ πάντα περιέχων, καὶ κτίζων, καὶ μετασκευάζων ἐτεκτήνατο κατ' εἰκόνα τῆς εἰκόνος ἑαυτοῦ τὴν ψυχήν. Διὸ καὶ λογικὴ, καὶ ἀθάνατός ἐστι. κατ' εἰκόνα γὰρ δημιουργηθεῖσα τοῦ Μονογενοῦς, ὡς ἔφην, ἀφόρητον ἔχει τὸ κάλλος. Διὸ δὴ καὶ τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐρῶσιν αὐτῆς, καὶ ἐφεδρεύουσι χραίνειν βιαζόμενα τὴν θεοείκελον αὐτῆς αἴγλην καὶ ἐπέραστον ἰδέαν. ὥσπερ δὴ καὶ ὁ Προφήτης Ἱερεμίας παρίστησιν, ὀνειδίζων τὴν Ἱερουσαλήμ.

Ὄψις πόρνης ἐγένετό σοι, ἀπηναισχύντησας ἀπέναντι τῶν ἐραστῶν σου, τὴν παρεχοῦσα ἑαυτὴν ταῖς ἀντικειμέναις δυνάμεσιν εἰς βεβήλωσιν, λέγων. ἐρασταὶ γάρ εἰσιν ὁ Διάβολος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν Ἄγγελοι, οἱ τὸ γνωστικὸν ὑμῶν καὶ διορατικὸν τῆς φρονήσεως κάλλος, μιαίνειν, καὶ μολύνειν τῇ ἑαυτῶν ἐπιμιξίᾳ τεχναζόμενοι, καὶ μοιχοὶ γενέσθαι πάσης τῆς τῷ Κυρίῳ νενυμφευμένης ἐπιθυμοῦντες ψυχῆς. Ἐὰν οὖν ἀμόλυντον τοῦτο τηρήσῃ τις τὸ κάλλος καὶ ἀσινές, καὶ τοιοῦτον ὁποῖον αὐτὸς ὁ συστησάμενος αὐτό, καὶ ζωγραφήσας ἀπετύπωσε, τὴν αἰώνιον ἀπομιμησάμενος φύσιν, καὶ νοητὴν, ἧς καὶ χαρακτήρ ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀπεικόνισμα γεγονώς,

ſalem ; [a] Facies meretricis facta eſt tibi. ruborem eieciſti aduerſus amatores tuos, *quæ ſemetipſam, innuens, aduerſarijs poteſtatibus ad profanandum proſtituit. Amatores ſiquidem ſunt Diabolus, & illius ſatellites Angeli, qui rationis noſtræ atque perſpicacis cognitionis pulchritudinem, contaminare atq; inquinare ſuo commercio machinantur, adulteri fieri cuiſlibet animæ cupientes, quæ Deo deſponſata fuerit. Quiſquis itaque pulchritudinem hanc impollutam, atq; innocuam ſeruauerit, & qualem, qui eam primus efformauit atque effigiauit, ſempiternam æmulatus, &*

intellectualem naturam, cuius homo character

 eſt

a Ierem. 3. 3.

eſt & ſimulacrum, veluti ſtatua quampulcherrima & ſacra, hinc ad Beatorum vrbem, cœlum ſcilicet delatus, quemadmodum in templo, habitationis ſuæ ſedem collocabit. Nam forma noſtra immaculata optime ac tuto tunc conſeruatur, cum tecta Virginitatis ſcuto ab extraneo corruptionis calore non denigratur; ſed ipſa in ſeſe manens iuſtitia decoratur, filio Dei iuncta connubio, quemadmodum & ipſe inſtruit, adhortans, opus, eſſe veluti in lampadibus, carnibus nempe proprijs, lumen caſtitatis inextinctum incendi. quod decem Virginum numerus, Ieſu concreditarum animarum numerum explicat, I, litera ſolam in cœlos viam recte ducentem deſignans. Sed ha-

οἷον ἄγαλμά τι περικαλλέστατον, καὶ ἱερὸν. ἐντεῦθεν μετενεχθεὶς εἰς τὴν μακάρων πόλιν. τοῦτ' οὐρανὸς, ὥσπερ ἐν ναῷ κατοικισθήσεται. Ἄχραντον γὰρ τὸ κάλλος ἡμῶν ἄριστα τηρεῖται τότε, καὶ ἀσφαλῶς, ὁπόταν δὴ παρθενίᾳ σκεπόμενον ὑπὸ τοῦ καύσωνος ἔξωθεν μὴ μελαίνηται τῆς φθορᾶς, ἀλλ' αὐτὸ ἐφ' ἑαυτοῦ μένον δικαιοσύνῃ κοσμεῖται, νυμφαγωγούμενον τῷ υἱῷ τοῦ Θεοῦ, ὃν τρόπον δὴ καὶ αὐτὸς εἰσηγεῖται, χρῆναι παραινῶν, ὥσπερ ἐν λαμπάσι ταῖς σφετέραις σαρξὶ τὸ φῶς ἄσβεστον ἀνακαίεσθαι τῆς ἁγνείας. Ἐπειδήπερ ὁ τῶν δέκα Παρθένων ἀριθμὸς, τὰς εἰς τὸν Ἰησοῦν πεπιστευμένας ἀναμετρεῖσθαι βούλεται ψυχάς. τῷ ἰῶτα τὴν ἀπευθύνουσαν μό-

νην ὁδὸν εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀποτυπούμενος. Ἀλλ' αἱ μὲν πέντε ἔμφρονες ἐτύγχανον ἄρα, καὶ σοφαί, αἱ δὲ πέντε μωραί, καὶ ἄσοφοί τινες. οὐ γὰρ προεμηθεύσαντο ἐλαίου σφῶν τὰ ἀγγεῖα πλήρη κατασκευάσαι, δικαιοσύνης ἀπομείνασαι κεναί. Αἰνίσσεται γὰρ διὰ τούτων τὰς ἐπὶ πέρατα παρθενίας ἐπιπερχομένας ἐλθεῖν, καὶ πάντα εἰς τὸ συμπληρωθῆναι τὸν ἔρωτα τούτων κοσμίως δρώσας, καὶ σωφρόνως, καὶ τὰς ἐπαγγελλομένας μὲν καὶ σεμνυνομένας τοῦτο σκοπεῖν, ὀλιγωρούσας δὲ καὶ ἡττωμένας τοῦ κόσμου ταῖς ἐξαλλαγαῖς, καὶ ὥσπερ σκιαγραφούσας μᾶλλον εἴδωλον ἀρετῆς, ἢ αὐτὴν ἐργαζομένας ἔμπνουν τὴν ἀλήθειαν. Τὸ γὰρ λεγόμενον, ὁμοιοῦσθαι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν δέκα

harum quinque prudentes erant ac ſapientes, quinque fatuæ atque inſipientes; neque enim proſpexerant vaſa ſua oleo implere, dum iuſtitia denudatæ vacuæ manſiſſent. His enim innuit eas, quæ ad terminos virginitatis peruenire contendunt, omniaque, vt deſideriũ ſuum impleant, decore ac ſobrie pertentant, & profitentur quidem, & iactanter gloriantur, id vnum incumbere, atque animo voluere, poſtmodum pigritia præuerſæ, & mundanarum rerum vicibus ſuperatæ, virtutis veluti ſimulacrum adumbrant, non ipſam animatam veritatem conſectantur. Quod enim dicitur, [a] Simile eſſe regnum cœlorum decem

cem

a Matth 25. 1.

cem Virginibus, quæ acceperunt lampades ſuas, & exierunt obuiam ſponſo, *indicat, appetiiſſe quidem vniuerſas eadem fortitudine circumuniri, ſed quinq; infractis ad conatus viribus torpuiſſe. Ornauerunt quippe ſemetipſas pari cultu, iiſdem ſtudiis addictæ, ideoque decem nuncupantur, quæ idem, vt dictum eſt, propoſitum amplexatæ ſunt; at non pari modo exierunt, obuiam ſponſo ituræ. Quædam enim affluens alimentum, & in tempus ſubſequens lampadibus, quæ oleo aluntur, ſuffecturum ſubminiſtrarunt, aliæ ſocordi natura, ac negligente laxatæ præſentis tantummodo curam habuere; ideoque æquo numero diſtinctæ quinq; ſunt & quinque. Quandoquidem quinq; ſenſus partim*

παρθένοις, αἵτινες ἔλαβον τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν, καὶ ἐξῆλθον ὑπαντήσουσαι τῷ νυμφίῳ, σημαίνει, βουληθῆναι τὴν αὐτὴν ἀνδρίαν ἐνδύσασθαι πάσας, μὴ μέντοιγε ἐξισχῦσαι τὰς πέντε. ἐστείλαντο μὲν γὰρ αἱ παραπλησίως ἑαυτὰς εἰς τοῦτο καθομολογήσασαι, καὶ ταύτῃ κικλήσκονται δέκα. ἐπειδὴ τὴν αὐτὴν, ὡς ἔφην, εἵλοντο πρόθεσιν. οὐκέτι δὲ ὁμοίως ἐξῆλθον ὑπαντήσουσαι τῷ νυμφίῳ. αἱ μὲν γὰρ τροφὴν ἄφθονον, καὶ εἰσαῦθις ἐπορίσαντο ταῖς ἐλαιοθρέπτοις λαμπάσιν, αἱ δὲ κατερραθύμησαν, τοῦ παρόντος μόνον ἐπιμεληθεῖσαι. Διὸ δὴ καὶ ἰσάριθμοι πρὸς πέντε διαιροῦνται. ἐπειδήπερ τὰς πέντε αἰσθήσεις, αἱ μὲν αὐτῶν ἐφυλά-

ξαντο καθαρὰς καὶ παρθένους ἁμαρτημάτων, ἃς οἱ πλεῖστοι σοφίας προσηγόρευσαν πύλας. αἱ δὲ τοὐναντίον πλήθεσιν ἀδικημάτων ἐλωβήσαντο, φύρασαι κακίας. ἐγκρατευσάμεναι γὰρ καὶ ἁγνευσάμεναι δικαιοσύνῃ, διεφόρησαν μᾶλλον τοῖς παραπτώμασιν, ἐξ οὗ δὴ καὶ συνέβη τῶν θείων ἔξω περιβόλων ἀποκλεισθείσας ἀπαγορευθῆναι. Εἴτε γὰρ κατορθοῦμεν, εἴτε πλημμελοῦμεν, διὰ τούτων ἑκάτερα, καὶ τὰ ἀνδραγαθήματα κρατύνεται, καὶ τὰ κακοπραγήματα. Καὶ ὥσπερ ἡ Θάλλουσα, καὶ ὀφθαλμῶν ἁγνείαν ἔφη καὶ ὤτων εἶναι, καὶ γλώσσης καὶ τῶν λοιπῶν καθεξῆς αἰσθητηρίων, οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα τὴν πίστιν ἄσυλον ἡ φυλαξαμένη τῶν

ipſarum puros & a peccatis virgines, quos plerique ſapientiæ portas appellant, conſeruarunt: partim contra improbitatibus commixtæ multitudine delictorum læſerunt. Nanque cum temperantes caſtæque fuiſſent ab operibus iuſtitiæ lapſuum copioſiore agmine fœcundiores redditæ ſunt. Quare & contigit eas extra diuinos ambitus contruſas, repulſam paſſas fuiſſe: Siue enim bene rem gerimus, ſiue turpiter facimus, his & recte facta facinora, & improbe patrata ſcelera robur acquirunt: &, vt Thallusa & oculorum, & aurium, & linguæ, & reliquorum ſenſuum caſtimoniam eſſe, dixit, pari modo hic quoque, quæ fidem horum quinque virtutis adituum, viſus, nempe

gu-

guſtus, odoratus, tactus, necnon & auditus nullo ſubductam furto, conſeruauit, quinq; Virgines nuncupatur, quod quinque ſenſus ab omni tetra imaginatione immunes, in ſingulis eorum, veluti lampade ſanctimonia ſplendide micans, Chriſto reddidit. Nam lampas quinis luminibus decora, vere caro eſt, quam anima geſtans, inſtar facis adſtat ſponſo Chriſto, reſurectionis die per omnes ſenſus commoſtrans exilientem ſplendidam fidem: vt ipſe inſtruebat dicens;[a] Ignem veni mittere in terram. & quid volo, niſi vt accendatur, *Terram noſtras babitationes vocans, ignem vero & lumen ſapientiſſimam & ſplendidam ſuæ doctri-*

πέντε διόδων τῆς ἀρετῆς, ὁράσεως, γεύσεως ὀσφρήσεως, ἀφῆς τε, καὶ ἀκοῆς, πέντε προσαγορεύονται παρθένοι, διὰ τὸ τὰς πέντε τῆς αἰσθήσεως ἁγνὰς ἀποκαταστῆσαι τῷ Χριστῷ φαντασίας, ἀφ᾽ ἑκάστης αὐτῶν, οἷα λαμπάδα τὴν ὁσιότητα λάμπουσα ἱκανῶς. Ἡ γὰρ πεντάφωτος ἡμῶν ἀληθῶς λαμπὰς ἡ σάρξ ἐστιν, ἣν ἡ ψυχὴ βαστάζουσα δαδὸς δίκην τῷ νυμφίῳ παρίσταται Χριστῷ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀναστάσεως περιφαίνουσα διὰ πασῶν τῶν αἰσθήσεων διεκθρώσκουσαν λαμπρὰν τὴν πίστιν. καθὼς αὐτὸς ἐδίδασκεν εἰπών· Πῦρ ἦλθον βαλεῖν εἰς τὴν γῆν, καὶ τί ἤθελον, εἰ ἤδη ἀνήφθη, γῆν ἡμῶν τὰ σκηνώματα φράζων, πῦρ δὲ καὶ φῶς, τὴν σοφωτάτην,

ctri

a Luc. 12. 49.

καὶ λαμπρὰν τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ καὶ ἔμπυρον πρᾶξιν. Τὸ γὰρ ἔλαιον τῇ σοφίᾳ, καὶ τῇ δικαιοσύνῃ παραβλητέον. ἀνομβρούσης γὰρ ταῦτα τῆς ψυχῆς ἀφθόνως, καὶ ἐπιχεούσης τῷ σώματι εἰς ὕψος ἀναφλέγεται τῆς ἀρετῆς, ἄσβεστον τὸ φῶς ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων ἐκλάμπον, τὰς πράξεις τὰς καλὰς, ὥστε δοξασθῆναι τὸν πατέρα τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Τοιοῦτον ἄρα προσέφερεν ἐν τῷ Λευιτικῷ ἄζυγον ἔλαιον, καθαρὸν, κεκομμένον καῦσαι λύχνον ἔξω τοῦ καταπετάσματος ἔναντι Κυρίου. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν βραχύτατον φῶς προσετέτακτο θεραπεύειν ἀφ' ἑσπέρας εἰς ἕω. ὁ γάρ τοι λύχνος αὐτῶν ἔοικεν εἰκάζεσθαι τῷ λόγῳ τῷ Προφητικῷ τὴν ἐπὶ σωφροσύνῃ φαίνοντι παῤῥησίαν, τρεφόμενος ἀπὸ τῶν πράξεων, καὶ

ctrinæ & exardeſcentem actionem. oleum enim ad ſapientiam & iuſtitiam comparandũ eſt. Eas nanque, dum veluti imbres munifice anima diffundit, & ijs corpus irrorat, altus Virtutis ignis inextinctus attollitur, ante homines lumen actionibus bonis proijciens, vt glorificetur Pater, qui in cœlis eſt. Nec aliud in Leuitico offerebatur [a] oleum ſine fæce, purum, abſiſum ad accendendam lucernam extra velum coram Domino. *ſed illis quidem lumen breuiſſimum fouere præcipiebatur*; a veſpere vſque ad mane. *Lucerna enim illorum videbatur aſſimilari ſermoni Prophetico confidentiam de caſtimonia*

mon-

a Leuit. 24. 2.

monſtranti, quæ de actionibus, & fide populi alebatur; templum vero hæreditatis funiculo. Quandoquidem lucerna vna tantum in domo valet illuminare. Neceſſe itaq; erat antequam dies eſſet, lucernam hanc aduri. Accendant enim eam, *dicit*, vſq; ad mane. *vſque ſcilicet ad Chriſti aduentum, quod caſtimoniæ atque iuſtitiæ ſole exorto, lucerna opus non eſt. Quo tempore itaq; populus ille, quæ alerent lucernam, veluti in theſaurum reponebat, oleum operando miniſtrans, lucerna illis continentiæ non extinguebatur: ſed ſemper erat conſpicua & ſplendens in hæreditatis funiculo. Cum vero oleum fidei defecit, ipſis in intemperiem prollapſis, Lucerna penitus* ex-

τῆς πίστεως τοῦ λαοῦ. ὁ δὲ ναὸς, τῷ σχοινίσματι τῆς κληρονομίας. Ἐπειδήπερ λύχνος περὶ οἶκον ἕνα μόνον δύναται φαίνειν. περὶ τῆς ἡμέρας οὖν ἐχρῆν τοῦτον καίεσθαι τὸν λύχνον. καύσουσι γάρ, φησιν, αὐτὸν ἕως πρωῒ, τουτέστιν ἕως τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ. Ὅτι τοῦ ἡλίου τῆς ἁγνείας ἀνατείλαντος καὶ τῆς δικαιοσύνης οὐ χρεία λύχνου. Ὅσον μὲν οὖν ὁ λεὼς ἐκεῖνος χρόνον ἀπεθησαύριζε τὰ τρέφοντα τὸν λύχνον ἐπιχορηγῶν τὸ ἔλαιον διὰ τῶν ἔργων, ὁ λύχνος αὐτοῖς οὐκ ἔσβεστο τῆς σωφροσύνης. καὶ ἦν φαινόμενος ἀεὶ, καὶ λάμπων ἐν τῷ σχοινίσματι τῆς κληρονομίας. ὅτε δὲ ἀπέλιπε τὸ ἔλαιον ἀπὸ τῆς πίστεως, εἰς ἀκολασίαν αὐτῶν ἐκτρα-

παλιωθέντων, ὁ λύχνος ἄφνω ἀπεσβέσθη, ἵνα δὴ πάλιν ἐξαστράψωσι τὰς λαμπάδας ἐπαλλήλοις διδαχαῖς, ἄνωθεν αἱ παρθένοι τοῦ κόσμου πυρσεύουσαι τὴν ἀφθαρσίαν. Χορηγητέον οὖν δὴ τὸ ἄτρυγον ἔλαιον καὶ νῦν τῶν καλῶν ἔργων ἀδεῶς, καὶ τῆς συνέσεως, πάσης κάτω βριθούσης ἀφυλισμένον φθορᾶς. ἵνα μὴ χρονίζοντος τοῦ νυμφίου σβεσθῶσιν ὁμοίως, καὶ ἡμῶν αἱ λαμπάδες. Ὁ γάρ τοι χρονισμός ἐστι τὸ πρὸ τῆς παρουσίας διάστημα τοῦ Χριστοῦ. ὁ δὲ νυσταγμός, καὶ ἡ κίνησις τῶν δέκα παρθένων ἡ ἔξοδος ἀπὸ τοῦ βίου. τὸ δὲ μεσονύκτιον ἡ βασιλεία τοῦ Ἀντιχρίστου, καθ' ἣν ὁ ὀλοθρεύων Ἄγγελος ἐμπορεύεται τὰς οἰκίας. ἡ δὲ κραυγὴ ἡ γενομένη, καὶ

extincta eſt; vt rurſus lampades mutuis præceptionibus deſuper Virgines incendant, & mundo accenſis ſublatiſque facibus incorruptibilitatem eiaculentur. Suppeditandum itaque eſt in præſentia ſine fæce oleum affluenter bonarum operationum, & prudentiæ, ab omni corruptione, quæ deorſum graueſcit, defæcatum, ne, ſi cunctatus fuerit ſponſus, pariter noſtræ quoque lampades extinguãtur. Nanque cunctatio ante Chriſti aduentum ſpatium eſt: dormitatio motuſque decem Virginum ab hac vita exitus: nox media regnum Antichriſti, qua calamitoſus, & perniciabilis Angelus domos circumuerſat: clamor autem exortus, atque intonans,

ᵃ Ecce ſponſus venit, exite obuiã ei, *vox eſt de cœlo, tubaq; cum corpora Sanctorum omnia reſurgent, ipſique ſuper nubes in occurſum Domini rapti progredientur. Illud etenim animo attendendum eſt, poſt clamorem omnes Virgines, vt Verbum dixit, ſurrexiſſe, poſt nempe de cœlo deuectum clamorem, mortuos reſurrecturos, vt quodam in loco Paulus denunciat;* [b] Quoniam ipſe Dominus cum hortatu, in voce Archangeli, & in tuba Dei deſcendet de cœlo, & mortui in Chriſto reſurgent primum, *hoc eſt tabernacula. Nanque ſpoliata animis demortua iacent.* Deinde nos, qui viui-

λέγουσι, Ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ, ἡ φωνή ἐστιν ἡ ἀπὸ τῶν οὐρανῶν, καὶ ἡ σάλπιγξ, ὁπότε πάντων ἐξαναστάντων αὐτοῖς οἱ Ἅγιοι τῶν σωμάτων ἐπὶ νεφελῶν οἰχήσονται, εἰς τὴν ἀπάντησιν ἁρπασθέντες τοῦ Κυρίου. Προσεκτέον γὰρ, ὅτι μετὰ τὴν κραυγὴν ἐγηγέρθαι πάσας τὰς παρθένους, ἔφη ὁ Λόγος. τουτέστι μετὰ τὴν ἐκ τῶν οὐρανῶν ἐνεχθεῖσαν βοὴν ἀναστήσεσθαι τοὺς νεκρούς. ὥσπερ καὶ Παῦλος παρεγγυᾷ, ὅτι, αὐτὸς ὁ Κύριος, λέγων, ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ Ἀρχαγγέλου, καὶ ἐν σάλπιγγι Θεοῦ καταβήσεται ἀπ᾽ οὐρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον, τουτέστι τὰ σκηνώματα. ἐνεκρώθη γὰρ ἀπαμφιασθέντα τῶν ψυχῶν. Ἔπει-

mus

a *Matth.* 25.6.   b 1. *Theſſ.* 4.16.

τὰ ἡμεῖς οἱ ζῶντες ἅμα σὺν αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα. τὰς ψυχὰς, λέγων. ἡμεῖς γὰρ κυρίως οἱ ζῶντες ἐσμὲν αἱ ψυχαὶ, αἵτινες μετὰ τῶν σωμάτων, ἀπειλῆφθαι ταῦτα, ἐν νεφέλαις ὑπαντησόμεθα τὰς λαμπάδας φέρουσαι κεκοσμημένας οὐκ ἀλλοτρίῳ καὶ κοσμικῷ κόσμῳ τινὶ, ἀλλὰ τῷ φρονήσεως, καὶ σωφροσύνης, ἄστρων δίκην ἀποστιλβόντων σέλας αὐγῆς αἰθερίου πεπληρωμένον. Ταῦτα τῶν ἡμετέρων, ὦ καλλιπάρθενοι, τὰ ὄργια μυστηρίων. αὗται τῶν ἐν παρθενίᾳ μυσταγωγηθέντων αἱ τελεταὶ. ταῦτα τὰ ἐπίχειρα τῶν ἀμιάντων ἄθλων τῆς σωφροσύνης. Νυμφεύομαι τῷ Λόγῳ, καὶ τὸν ἀΐδιον τῆς ἀφθαρσίας προῖκα λαμβάνω στέφανον, καὶ πλοῦτον παρὰ τοῦ πατρὸς. καὶ ἐν τοῖς αἰῶσι στεφανηφοροῦσα πομπεύω τὰ

mus ſimul cum illis rapimur, *animas innuens. Nos enim proprie, qui viuimus, animæ ſumus, quæ cum corporibus, tum aſſumptis in nubibus obuiam ibimus, geſtantes lampades non alieno mundanoq; ornatu, ſed prudentia & caſtimonia quaſi ſtellis, lumine ſplendoris ætherei pleno, emicantibus, decoras. Hæc, o pulchræ Virgines, noſtrorum myſteriorum arcana. Hæc eorum, qui Virginitati ſeſe deuouerunt ſacra. Hæc immaculatorum caſtimoniæ certaminum præmia. Deſponſor Verbo, & æternam incorruptibilitatis coronam nulla numerata mercede conſequor, & a Patre diuitias, & in ſempiternis ſeculorum æta-*

tibus capite coronato prælucentes, & incorruptos ſapientiæ flores oſtento. Cum ſimul diſtribuente Chriſto præmia, in cœlo circa Regem, qui & principio & fine caret, choreas duco. Luminum nunquam occidentium lampadem fero, & nouiſſimum cum cœtu Archangelorum, nouam Eccleſiæ hilaritatem denuncians hymnum decanto. Vna etenim ſimul Virginum multitudo Dominum ſequitur, & vbivbi ille eſt, ibi & eaſdem thiaſos inducere, fama eſt. Et hoc Ioannes innuit, cum [a] centum quadraginta quatuor chiliadum *mentionem inducit. Ite igitur, o nouarum ſeculorum Virginum cœtus. Ite, veſtra vaſa iuſtitia implete. Tempus enim eſt iam*

λαμπρά, καὶ ἀμάραντα τῆς σοφίας ἄνθη. Συγχορεύω βραβεύοντι τοῦ Χριστοῦ κατ' οὐρανὸν ἀμφὶ τὸν ἄναρχον καὶ ἀνώλεθρον βασιλέα. ἀδύτων γέγονα λαμπαδηφόρος φώτων. καὶ ἐφυμνῶ τὸ καινότατον μετὰ τῆς ὁμηγύρεως ἆσμα τῶν Ἀρχαγγέλων τὴν καινὴν χαρὰν ἐξαγγέλλουσα τῆς Ἐκκλησίας. Συνέπεσθαι γὰρ ἀεὶ τὸν ὅμιλον τῶν παρθένων τῷ Κυρίῳ, καὶ συνθιασωτεύειν ἔνθα ἂν εἴη λόγος ἔχει. καὶ τοῦτο καὶ Ἰωάννης ἐν τῇ τῶν ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδων καὶ τεσσάρων αἰνίττεται μνήμῃ. Ἴτε οὖν ὦ νεολαία τῶν καινῶν αἰώνων. ἴτε, τὰ ἀγγεῖα πληρώσατε σφῶν δικαιοσύνης. ὥρα γὰρ λοιπὸν ἐξεγείρεσθαι, καὶ ὑ-

ſur-

a *Apoc.* 7. 4.

παντάζειν τῷ νυμφίῳ. Ἴτε τὰς ἴϋγγας καὶ τὰ θέλγητρα κούφως παραμείψασαι τοῦ βίου τὰ περιδινοῦντα, καὶ γοητεύοντα τὴν ψυχὴν, τεύξεσθε γὰρ τῶν ἐπαγγελμάτων. Ναὶ μὰ τὸν ἁμετέρας ζωᾶς δείξαντα κέλευθον. Σοὶ τόνδε πλεκτὸν στέφανον ἐκ τῶν Προφητικῶν λειμώνων, ὦ Ἀρετὴ, κἀγὼ κομίσασα προσφέρω. Διαπεραναμένης οὖν ἄριστα καὶ Ἀγάθης, ἔφη, τὸν λόγον, καὶ εὐδοκιμησάσης ἐφ' οἷς ἰσηγόρησε, πάλιν ἡ Ἀρετὴ τὴν Πρόκιλλαν ἐκέλευσε λέγειν. ἡ δὲ ἀναστᾶσα, καὶ ἔμπροσθεν παρελθοῦσα τοῦ κλισιάδος ἔλεξε τοιάδε.

ſurgere, & ſponſo obuiam ire. Ite, poſtquã illecebras ac lenocinia huiuſce vitæ, quæ contorquent, & quaſi maleficijs animos contaminant, facile poſthabuiſtis: conſequimini ſiquidem promiſſiones. Ita erit, teſtemque adduco, qui noſtræ vitæ viam oſtendit. Hanc ex Propheticis pratis textam coronam ipſa quoque tibi offero, Virtus. Cum itaque & Agatha quam pulcherrime finem impoſuiſſet ſermoni, & pro ijs, quæ ex æquo cum alijs locuta eſt, laudem eſſet aſſecuta, iterum Virtus Procillæ dicendi munus impoſuit, quæ aſſurgens, & in medium tentorij procedens, hæc effata eſt.

ΠΡΟΚΙΛΛΑ.

Ἀπορρᾳθυμεῖν, καὶ μετὰ τοσούτοις, οὐ θε-

PROCILLA

POſt tot tantoſq; ſermones animum de-

ſpon-

ſpondere, fas mihi non eſt, o Virtus, quæ abſque vlla hæſitatione multiplicis variæque Dei ſapientiæ affluenter, & multis modis ſua, cuicunque illi libuerit, exibenti fidem adhibeo. Nam qui in alto nauigant, tradunt, eodem vento nauigantibus aſpirante, nauitas, alio atque alio modo vento excepto nauigationem curſumque per fluctus dirigentes, non in eadem loca ex alto inuehi conari. Alijs enim fauẽs recta ratem impellit, alios inflexo impetu agit, & nihilominus vtriſq; nauigatio & facillima, & quam ſuauiſſima ſuccedit. Sic & ſapientiæ ſpiritus intellectualis, & ſanctus, & vnigenitus ex paternis theſauris deſuper placide perflatus, qui nobis omnibus ſuauem cognitionis auram inſpirat, vires

μις μοι λόγοις, ὦ Ἀρετὴ ἀναμφισβήτως πεπιστευκέναι τῇ ποικίλῳ τοῦ Θεοῦ σοφίᾳ, πλουσίως ἐχούσῃ διδόναι, καὶ διαφόρως, ὅτῳ βούλεται. Καὶ γὰρ πελάγιοι πλωτῆρες, φασὶ, φέρεσθαι μὲν τοῖς ναυτιλλομένοις τὸ αὐτὸ πνεῦμα, ἄλλους δὲ τὰ περὶ τὸν πλοῦν ἀλλοίως αὐτῶν μεταχειριζομένους, οὐκ εἰς τὴν αὐτὴν εἰσορμίσασθαι σπουδάζειν. οἷς μὲν γὰρ τὸ πνεῦμα κατὰ πρύμναν οὔριον ἵσταται, τοὺς δὲ καὶ ἐξ ἐγκαρσίων φέρει, καὶ ὅμως ἑκατέροις ὁ πλοῦς ἀνύεται ῥᾷστα. Ἀτὰρ δὴ καὶ τὸ τῆς σοφίας νοερὸν Πνεῦμα, καὶ ἅγιον, καὶ μονογενὲς ἀπὸ τῶν πατρῴων ἄνωθεν πρᾴως καταπνεόμενον θησαυρῶν, πάσαις ἡμῖν λιγυρὸν οὔριον πνεῦμα γνώσεως ἐπαρκέσει, τὸν δ' ἐρ-

quo-

μον ἀλύπως ἀποδοθῶσι τῶν λόγων. ἐμοὶ γὰρ καιρὸς ἤδη λέγειν. Εἷς τρόπος ἀληθὴς ἐπαίνων οὗτός ἐστιν, ὦ Παρθένοι, καὶ σεμνὸς, ὁπόταν ὁ ἐπαινῶν τοῦ ἐπαινουμένου τῶν ἐπαίνων κρείττονα παρέχῃ μάρτυρα. πάρεστι γὰρ ἐντεῦθεν μαθεῖν ἀκριβῶς, ὅτι μὴ πρὸς χάριν, μηδὲ ἐξ ἀνάγκης, μηδὲ κατὰ δόξαν ἡ εὐφημία γίνεται τῶν λόγων, ἀλλὰ κατὰ ἀλήθειαν, καὶ ἀθώπευτον κρίσιν. Καὶ γὰρ οἱ πληρέστερον εἰσηγησάμενοι περὶ τοῦ πρὸ αἰώνων υἱοῦ τοῦ Θεοῦ Προφῆται, καὶ Ἀπόστολοι, καὶ μᾶλλον αὐτὸν τῶν ἄλλων θεολογήσαντες ἀνθρώπων, οὐκ εἰς ἀγγελικὴν ἀνήγαγον αὐτοῦ ῥῆσιν τοὺς ἐπαίνους, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν ἀνημμένον πάντων τὸ κῦρος, καὶ τὸ

quoq; curſum orationis peragendi ſuppeditabit. Sed iam tempus eſt, vt orationis initium faciam. Modus vnus laudationis, verus eſt, o Virgines, & grauis, cum qui laudat, illius qui laudatur, laudibus præſtantioris teſtimonio vtitur. Hinc enim addiſcimus plane, non in gratiam, neq; ex neceſſitate, aut etiam ſecundum opinationes inanes, ſed veritate, & adulari neſcio iudicio laudationem inſtitui. Nam qui copioſius de filio Dei, qui ante ſæcula eſt, ſermonem fecerunt, Prophetæ, & Apoſtoli, & ij, qui illi diuinitate aſſerta reliquis alijs hominibus multo ſupra eſſe tradiderunt, illius laudes non ad Angelica dicta retulerunt, ſed ad illum ipſum, qui omnium in ſeſe autoritatem

& poteſtatem continet. Addecebat ſiquidē reliquis omnibus præſtantiorem maioremque poſt Patrem, ſolum ſui maiorem in teſtimonium adducere. Sic & ipſa caſtimoniæ laudes non ad humanas opinationes referam: ſed in eum, cui curæ nos ſumus, & qui uniuerſa ad ſe trahit, quem ipſum illius agricolam, & pulchritudinis amatorem, & teſtem fide dignum oſtendam. Et hoc in Canticis Canticorū, ſi tamen libuerit, conſpicere palam quiſq; poterit, modo quas Dominus in virginitate ſolide conſtabilitas laudans, inquit, accurate examinarit.[a] Sicuti lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias, *lilio comparat ob puritatem, iucundum odorem, & amœnitatem*

κράτος. Ἦν γὰρ ἐμπρεπὲς τὸν ἁπάντων μείζονα τῶν ἄλλων μετὰ τὸν πατέρα, μόνῳ τῷ ἑαυτοῦ μείζονι χρήσασθαι μάρτυρι. Καὶ δὴ καὶ τῆς ἁγνείας οὐκ εἰς ἀνθρωπίνην ἀνήσω κἀγὼ δόξαν τοὺς ἐπαίνους, ἀλλ' εἰς αὐτὸν, ᾧ μελλόμεθα, καὶ ὃς τὸ πᾶν αἴρεται, γεωργὸν αὐτῆς ἀποδεικνύουσα τοῦτον, καὶ ἐραστὴν τῆς ὥρας ὄντα, καὶ ἀξιόχρεω μάρτυρα. Καὶ τοῦτο καὶ ἐν τῷ τῶν Ἀσμάτων Ἄσματι πάρεστι διαθρῆσαι τῷ βουλομένῳ φανερῶς, ἔνθα καὶ αὐτὸς τὰς ἐπαγγελίας ὁ Κύριος τὰς ἐν παρθενίᾳ παγίως καταγεγενημένας ἐγκωμιάζων φησίν. Ὡς κρίνον ἐν μέσῳ ἀκανθῶν, οὕτως ἡ πλησίον μου ἐν μέσῳ τῶν θυγατέρων, κρίνῳ παρεικάζων διὰ τὸ καθαρὸν, καὶ εὔπνουν, καὶ ἡδὺ, καὶ ἱλα-

a Cantic. 2. 2.

ἐὸν, τὸ χάρισμα τῆς ἁγνείας, καὶ ἐπανθοῦν ἁβρῶς, ἀεὶ λευκοῖς τοῖς κάλυξι τὴν ἀφθαρσίαν. Ὅθεν δὴ καὶ ἠρᾶσθαι τοῦ κάλλους τῆς ἀκμῆς αὐτῆς ὁμολογεῖν οὐκ ἐπαισχύνεται, Ἐκαρδίωσας ἡμᾶς, ἐν τοῖς ἑξῆς, ἀδελφή μου νύμφη, λέγων. Ἐκαρδίωσας ἡμᾶς ἑνὶ ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου, ἐν μιᾷ ἐνθέματι τραχήλου σου. ὅτι ἐκαλλιώθησαν μασοί σου ἀπὸ οἴνου. καὶ ὀσμὴ ἱματίων σου ὑπὲρ πάντα τὰ ἀρώματα. Κηρίον ἀποστάζουσι χείλη σου νύμφη. μέλι καὶ γάλα ὑπὸ τὴν γλῶσσαν σου. καὶ ὀσμὴ ἱματίων σου ὡς ὀσμὴ Λιβάνου. Κῆπος κεκλεισμένος ἀδελφή μου νύμφη, κῆπος κεκλεισμένος, πηγὴ ἐσφραγισμένη.

hilarem, caſtimoniæ donum. Verna enim res eſt caſtitas, & germinans delicate perpetuoque candidis incorruptibilitatem caliculis. Proptereaque vigorem illius ac pulchritudinem deperire ſe fateri non erubeſcit; Vulneraſti nos, *in iis quæ poſt ſequuntur,* ſoror mea ſponſa, vulneraſti nos vno ex oculis tuis, & in vna colli tui inſitione; quam pulchræ factæ ſunt mammæ tuæ a vino, & odor vnguentorum tuorum ſuper omnia aromata: Fauum diſtillans labia tua, ſponſa. mel & lac ſub lingua tua, & odor veſtimentorum tuorum ſunt odor Libani. Hortus concluſus, ſoror mea ſponſa. Hortus concluſus. Fons ſignatus

a Cant. 4. 9

tus. *Has Chriſtus illis, quæ ad fines Virginitatis peruenere, laudes concinit, vnius ſponſæ nomine omnibus circumſcriptis. Quandoquidem ſponſam adaptatam eſſe oportet, & ab eo, qui ipſam deſponſauit, nomen accipere, necnon veluti ſignatam, immaculatum & immixtum hortum, in quo omnia cœli aromata ſuaueolentia germinant, vt ea ſeminibus incorporeis fruticentia ſolus Chriſtus adueniens carpat. Verbum etenim nihil ex ijs, quæ carnis ſunt, in delicijs habet, quod non illius conditionis eſt, vt ex corruptibilibus aliquid, veluti manus, faciem, ſiue pedes, ſuſpiciat; ſed in ipſam immateriatam & ſpiritualem pulchritudinem oculos figens, gaudet, & in hilaritatem ſeſe*

Ταῦτα Χριστὸς ταῖς ἐπὶ πέρατα παρθενίας ἐλθούσαις τὰ ἐγκώμια ψάλλει, πάσας ἑνὶ περιγράψας τῷ νύμφης ὀνόματι. Ἐπειδὴ τὴν νύμφην ἡρμόσθαι μὲν δὴ, καὶ κατωνομάσθαι τῷ μνηστευσαμένῳ, ἄχραντον δὲ ἔτι, καὶ ἀμιγῆ τυγχάνειν παράδεισον ὥσπερ ἐσφραγισμένην, ἐν ᾧ πάντα τῆς εὐωδίας τῶν οὐρανῶν φύουσι τὰ ἀρώματα, ἵνα μόνος ἐλθὼν αὐτὰ δρέψηται Χριστὸς, ἀσωμάτοις βλαστήσαντα σποραῖς. ἐρᾷ γὰρ ὁ Λόγος οὐδενὸς τῶν σαρκὸς, ὅτι μὴ πέφυκεν ἀποδέχεσθαί τι τῶν φθειρομένων, οἷον χεῖρας, ἢ πρόσωπον, ἢ πόδας, ἀλλ᾽ εἰς αὐτὸ τὸ ἄϋλον, καὶ πνευματικὸν βλέπων εὐφραίνεται κάλλος, μὴ ἁπτόμενος τοῦ σώ-

con-

ματος τῆς ὥρας. Ἐπισκέψασθε γὰρ, ὅτι τὸ, ἐκαρδίωσας ἡμᾶς, ὦ Παρθένοι, τῇ νύμφῃ πρὸς αὐτοῦ λεγόμενον, ἑνὶ ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου, τὸν διορατικὸν τῆς φρονήσεως ὀφθαλμὸν δείκνυσιν. ὁπότε δὴ τοῦτον ὁ ἔσω σμήξας ἄνθρωπος καθαρῶς ξανότερον τὴν ἀλήθειαν ἐποπτεύει. Διττὴν γὰρ ὄψεως δύναμιν εἶναι παντί που καταφανὲς, μίαν μὲν ψυχῆς, θατέραν δὲ σώματος. καὶ οὐχὶ τῆς τοῦ σώματος ὁ Λόγος ἐρᾶν ὁμολογεῖ, ἀλλὰ τῆς κατὰ διάνοιαν μόνης, ἐν ἑνὶ, φάσκων, ἐκαρδίωσας ἡμᾶς ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου, καὶ ἐν μιᾷ ἐνθέματι τραχήλου σου. ὅπερ ἐστὶν, ὦ αὕτη, τῷ ἐπεράστῳ σου βλέμματι τῆς συνέσεως ἀνεπτέρωσας ἡμῶν τὴν καρδίαν εἰς πόθον, ἔσωθεν τὸν ἀείδηλον κόσμον ἐξαστράπτουσα τῆς σω-

conuertens, a corporea pulchritudine abſtinet. Conſiderate vero, Vulneraſti nos, *o Virgines, ab eodem ſponſæ dictum,* vno oculorum tuorum, *prudentiæ oculum perſpicacem innuit, cum eum homo interior abſtergens, pure, & perſpicacius veritatem intuetur. Duplicem enim viſus facultatem eſſe nemo ambigit, alteram animæ, alteram corporis. & Verbum non corpoream amare fatetur, ſed eam quæ in mente eſt,* in vno, *inquiens,* oculorum tuorum vulneraſti nos, & in vna inſitione colli tui. *quod non aliud fuerit, quam perquam amabili tuæ prudentiæ viſione, cor noſtrum in amorem excitaſti, interiori paten-*

tiq; caſtimoniæ ornatu prælucida. colli enim inſitiones nuncupantur ex varijs prætioſiſque lapidibus monilia. ſed corpus accurantes animæ, ſenſibus hunc ornatum obnoxium, circa exterius carnis collum ad ſpectatores decipiendos circumponunt: caſte vero vitam agentes viceuerſa interiorẽ ornatum, qui ex vere pretioſis & varijs lapidibus libertatis, magnanimitatis, ſapientiæ, prudentiæ componitur, ſibi applicant, parum curantes de picturatis hiſce ornamentis, quæ inter ſeſe mutuo fumi inſtar fatiſcunt, & corporis immutationibus deſiccantur. Duplex etenim circa hominem ornatus conſpicitur; quorum interiorem Dominus amplectitur incorruptum,

φροσύνης. ἐνθέματα γὰρ τραχήλων καλοῦνται τὰ περιδέῤῥαια, τὰ ἐκ τιμίων, καὶ ποικίλων συντεθειμένα λίθων. Ἀλλ' αἱ μὲν σωμασκοῦσαι ψυχαὶ τὸν αἰσθητὸν τουτονὶ κόσμον ἀμφὶ τὸν τράχηλον τὸν ἔξω τῆς σαρκὸς περιτιθέασι πρὸς ἀπάτην τῶν θεωμένων, αἱ δὲ ἁγνεύουσαι ἔνδοθεν ἔμπαλιν τὸν κόσμον ἐξάπτονται τὸν ἀπὸ τῶν τιμίων ὡς ἀληθῶς, καὶ ποικίλων συγκείμενον λίθων τῆς ἐλευθερίας, τῆς μεγαλοφροσύνης, τῆς σοφίας, τῆς σωφροσύνης, ὀλίγα φροντίζουσαι τῶν τῇδε ποικιλμάτων, ἃ δι' ἀλλήλων δίκην καπνοῦ μαραίνονται, καὶ ἐπαφαυαίνονται τοῦ σώματος ταῖς τροπαῖς. Διπλοῦς γὰρ ὁ περὶ τὸν ἄνθρωπον φαίνεται κόσμος, ὧν τὸν ἔνδον ὁ Κύριος

ἀποδέχεται, τὸν ἀκήρατον, ἐν μιᾷ, λέγων, τραχήλων ἐνθέματι τῆς νύμφης κεκαρδιῶσθαι, οἱονεὶ τὸ τοῦ ἔσωθεν ἀνθρώπου τῆς καταστολῆς ἁπλῶ ἀποστίλβοντος ὠρέχθαι σημαίνων. ὥς που καὶ ὁ Ψαλμῳδὸς μαρτυρεῖ, Πᾶσα, λέγων, ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν. Μὴ ὑπολαμβανέτω δέ τις ἀποκρίνεσθαι τὸν ἕτερον ὅμιλον τῶν πεπιστευκότων, δόξας ἡμᾶς τὰς παρθένους μόνας εἰσηγεῖσθαι, τευξομένας, οὐ συννοήσας, ὅτι καὶ φυλαὶ, καὶ πατριαὶ, καὶ τάγματα κατ' ἀναλογίαν ἑκάστων ἔσονται τῆς πίστεως. καὶ τοῦτο καὶ Παῦλος διαγράφει, Ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων, λέγων. ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει

in vna, *dicens*, colli inſitione *ſponſæ ſeſe eſſe vulneratum; interioris nempe hominis præmodum elucẽtis habitum appetÿſſe, ſignificans, quemadmodum & Pſalmodus teſtimonio ſuo comprobat,* [a] Omnis, *dicens*, gloria filiæ Regis ab intus. *Nemo vero in ſuſpitionem veniat, reliquum fidelium cœtum expungi, opinatus, nos ſolas Virgines introducere, promiſſionum futuras participes, non intelligens, & tribus & gentes & cohortes, ſecundũ fidei proportionem ſingulas præmia recepturas; quod & Paulus deſcribit,* [b] Alia gloria ſolis, & alia gloria lunæ, & alia gloria ſtellarum: ſtella ſiquidem a ſtella differt in gloria, ſic & reſurrectio mor-

a *Pſal.* 45. 14. b 1. *Corin.* 15. 41.

mortuorum. *Et Dominus non omnibus eadem præmia ſe præbiturum fatetur: ſed alios in regno cœlorum collocat: alijs terræ hæreditatem ſpondet: alijs Patris aſpectum pollicetur. Quare & hic primum agmen & ſanctum Virginum chorum uti in nuptiarum Thalamum, nouorum ſcilicet ſeculorum requietem, comitantem inſimul ingreſſurum vaticinatur. Martyrium ſiquidem ſubierunt, quæ non ad breue temporis momentum ſuſtinentes corporum grauamina, ſed totius vitæ decurſu in cruciatus deditæ, olympiacum caſtitatis certamen inire non refugerunt. Tormentis enim voluptatum immanibus, & pauoribus, &*

ἐν δόξῃ. οὕτω καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν. Καὶ ὁ Κύριος γὰρ οὐ πᾶσι τὰς αὐτὰς ὁμολογεῖ διδόναι τιμάς, ἀλλ' ἑτέροις μὲν ἐπὶ τὰ βασίλεια καταριθμεῖται τῶν οὐρανῶν, ἄλλοις κληρονομίαν ἐπαγγέλλεται γῆς. ἑτέροις ὄψεσθαι τὸν πατέρα. καὶ δὴ καὶ ἐνταῦθα πρῶτον τὸ τάγμα, καὶ τὸν χορὸν τὸν ἅγιον αὐτῶν τῶν παρθένων ὥσπερ εἰς νυμφῶνα τὴν ἀνάπαυσιν τῶν καινῶν αἰώνων ἐφομαρτοῦντα συνεισελεύσεσθαι χρησμῳδεῖ. Ἐμαρτύρησαν γὰρ οὐ κατά τι μόριον χρόνων, ἐν βραχεῖ καρτερήσασαι σωμάτων ἀλγηδόνας, ἀλλὰ διὰ παντὸς ἔτλησαν τοῦ βίου, μὴ ἀποδειλιάσασαι τὸν ὀλυμπιακὸν ἀληθῶς διαθλῆσαι τῆς ἁγνείας. βασάνοις τε γὰρ ἀγρίαις ἡδονῶν, καὶ φόβοις, καὶ λύπαις ἀντισχοῦσαι, καὶ ἄλλοις τῆς

triſti-

πονηρίας τῶν ἀνθρώπων κακοῖς, ἀποφέρονται τὰ γέρα πρὸ τῶν ἄλλων εἰς τὸν ἀμείνω τῆς ἐπαγγελίας ἐκταττόμεναι χῶρον· ἀμέλει ταύτας μόνας ἐκλεκτὴν νύμφην τὰς ψυχὰς, καὶ γνησίαν ὁ Λόγος ἑαυτοῦ καλεῖ, τὰς δὲ λοιπὰς παλλακὰς, καὶ νεάνιδας, καὶ θυγατέρας, λέγων ὧδε. Ἑξήκοντά εἰσι βασίλισσαι, καὶ ὀγδοήκοντα παλλακαὶ, καὶ νεάνιδες, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. Μία ἐστὶν ἡ περιστερά μου, τελεία μου, μία ἐστὶ τῇ μητρὶ αὐτῆς, ἐκλελεγμένη τῇ γειναμένῃ αὐτήν. Εἶδον αὐτὴν αἱ θυγατέρες, καὶ μακαριοῦσιν αὐτήν. βασίλισσαι, καί γε παλλακαὶ αἰνοῦσιν αὐτήν. Πολλῶν γὰρ οὐσῶν δηλονότι τῆς Ἐκκλησίας τῶν θυγατέρων

triſtitijs, & alijs improborum hominum vexationibus reſiſtentes, primæ ante alios munera, in melioribus promiſſionis locis collocatæ, reportant. Quandoquidem has ſolas animas electam ſibi ſponſam atque germanam Verbum nuncupat, reliquas autem concubinas, & adoleſcentulas, & filias, hunc in modum ediſſerens; [a] Sexaginta ſunt Reginæ, & octoginta concubinæ, & adoleſcentulæ, quarum non eſt numerus. Vna eſt columba mea, perfecta mea, vna eſt matri ſuæ, electa genitrici ſuæ. Viderunt eam filiæ, & beatam prædicabunt eam, Reginæ & concubinæ laudant eam. *Nanque cum multæ ſint Eccleſiæ filiæ,*

vna

a Cant. 6. 7.

vna eſt ſola electa, & pretioſiſſima in oculis illius ante omnes, Virginum agmen. Quod ſi cui de hiſce dubitatio remanet, & quaſi hæc capita non ſint abunde ſatiſq; pertractata, concupiſcit ſecundum ſpiritualem anagogem plenius informari, quænam ſint hæ Reginæ, & concubinæ, & adoleſcentulæ, dicemus, hæc potuiſſe enunciari de ijs, qui ab initio ſecundum temporum progreſſus iuſtitia perilluſtres fuere, nempe de ijs, qui ante diluuium & qui poſt diluuium, & qui Chriſtum ipſum ſeruato ordine exceperunt. Sponſam quippe eſſe Eccleſiam, Reginas regias illas ante diluuium animas, Deo acceptas, eos nempe qui cum Abelo, Setho, & Enocho

μία ἐστὶ μόνη ἐκλεκτὴ, καὶ τιμιωτάτη ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῖς ὑπὲρ πάσας, τὸ τάγμα τῶν παρθένων. Ἐὰν δέ τῳ περὶ τούτων ἀμφισβήτησις, ἢ ὡς οὐδέπω τῶν κεφαλαίων ἱκανῶς ἐπεξειργασμένων, καὶ ἔτι βούλοιτο κατ' ἀναγωγὴν πνευματικὴν διαρθρωθῆναι πληρέστερον, τίνες εἰσὶν αἱ βασίλισσαι, καὶ αἱ παλλακαὶ, καὶ αἱ νεάνιδες, λέξομεν, δύνασθαι ταῦτα λελαλῆσθαι καὶ ἐπὶ τῶν ἀπ' ἀρχῆς κατὰ πρόβασιν χρόνων ἐν δικαιοσύνῃ διαπρεψάντων, οἷον τῶν πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ, καὶ τῶν μετὰ τὸν κατακλυσμὸν, καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ καθεξῆς. Εἶναι γὰρ νύμφην μὲν τὴν Ἐκκλησίαν, βασιλίσσας δὲ τὰς βασιλικὰς ἐκείνας τὰς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ψυχὰς, εὐαρέστους τῷ Θεῷ γεγενημένας. τουτέστι τὰς ἀμφὶ τὸν Ἄβελ, καὶ

poſt

τὸν Σὴθ, καὶ τὸν Ἐνὼχ, παλλακὰς δὲ τὰς μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τῶν Προφητῶν, ἃς περὶ τοῦ τὴν Ἐκκλησίαν ἁρμοσθῆναι τῷ Κυρίῳ, παλλακίδων δίκην συγγινόμενος, ἀληθεῖς ὑπέσπειρε λόγους ἐν ἀφθόρῳ καὶ καθαρᾷ φιλοσοφίᾳ, ἵνα γεννῶσιν αὐτῷ, συλλαβοῦσαι πίστιν, πνεῦμα σωτηρίας. Τοιαῦτα γὰρ ἀποβλαστήματα φύουσιν αἱ ψυχαὶ ἀείμνηστον φέροντα κάλλος, ὁπόσαις ἂν ὁ Χριστὸς συναρακραθῇ. Εἰ γὰρ βούλεσθε εἰς Μωσέως ἀποβλέψαι τὰς βίβλους, ἢ Δαυὶδ, ἢ Σολομῶντος, ἢ Ἠσαΐου, ἢ τῶν καθεξῆς Προφητῶν, ὦ Παρθένοι, εἴσεσθε οἷα καταλελοίπασιν αὐτῶν ἔκγονα, τῷ βίῳ σωτήρια, διὰ τὴν πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ κοινωνίαν. Ὅθεν

fuere. Concubinas, quæ poſt diluuium, Prophetarum, quibus cum, antequam efformaretur Eccleſia, Dominus æque atque cum concubinis congreſſus, veros ſeminauit ſermones in incorrupta ac pura philoſophia, vt ſibi concipientes fidem, ſpiritum ſalutis progenerarent. ſimilia nanque virgulta perpetuo celebrandam pulchritudinẽ præſeferentia procreant animæ, quibus cũ Chriſtus congreditur. Nam ſi in Moyſis, aut Dauidis, aut Salomonis aut Eſaiæ, aut aliorum ſubſequentium Prophetarum libros animum aduertere volueritis, o Virgines, percipietis, quæ ipſi germina vitæ ſalutaria ob comunicationem cum Dei filio reliquerint. Hinc circumſpecte, ac conſiderate

rate Prophetarum animas concubinas Verbũ appellauit, quod non palam eas ipſe, quemadmodum Eccleſiam, vitulo ſaginato illius cauſa ſacrificato, ſibi conciliauit. Præ iam dictis dubitandum eſt, ne quid ex neceſſarijs nos effugiat, quamobrem Reginas ſexaginta dicit eſſe, concubinas octoginta, adoleſcentulas, quarum ne numerus quidem propter multitudinem putetur, ſponſam autem vnam? Et primum quidem de ſexaginta ediſſerendum eſt. Sexaginta reginas hinc, vt opinor, eos qui a primo condito homine ad Noë ſucceſſiue Deo complacuerunt, nuncupauit. Quod hi aliarũ adhortationum, & legum, vt ſaluari poſſent non indigebant, cum

τεθεωρημένως παλλακὰς προσηγόρευσε τὰς ψυχὰς τὰς Προφητικὰς ὁ Λόγος, ὅτι μὴ φανερῶς αὐτὰς [illegible], ὥσπερ δὴ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν προσεπηγάγετο, θύσας δι' αὐτὴν τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν. Ἐπαπορητέον δὲ καὶ τοῦτο πρὸς τούτοις, ἵνα μηδὲν ἡμᾶς τῶν ἀναγκαίων διαδρᾶναι δυνηθῇ. Τί δήποτε τὰς μὲν βασιλίσσας ἑξήκοντα εἶναι λέγει, τὰς δὲ παλλακὰς ὀγδοήκοντα, τὰς δὲ νεάνιδας τοσαύτας, ὅσας μηδὲ ἀριθμεῖσθαι διὰ τὸ πλῆθος· τὴν δὲ νύμφην μίαν. Καὶ πρῶτον περὶ τῶν ἑξήκοντα λεκτέον. Ἑξήκοντα βασιλίσσας ἐντεῦθεν ὡς οἶμαι δὴ τοὺς ἀπὸ τοῦ πρωτοπλάστου μέχρι Νῶε κατὰ διαδοχὴν εὐαρεστήσαντας ἐκάλεσε τῷ Θεῷ. ἐπειδήπερ ἑτέρων ἔτι παραγγελμάτων, καὶ θεσμῶν

eſſet

εἰς τὸ σωθῆναι χρείαν οὐκ ἐσχήκασιν, ἔτι προσφάτε τῆς κατὰ τὴν ἑξαήμερον οὔσης αὐτοῖς τοῦ κόσμου συστάσεως. ἐμέμνηντο γὰρ, ὅπως ἐν ἓξ ἡμέραις ὁ Θεὸς ἐτεκτήνατο τὴν κτίσιν, τά τε ἐν τῷ παραδείσῳ γεγονότα, καὶ πῶς ὁ ἄνθρωπος ἐντολὴν ἔχων, μὴ ἅψασθαι τοῦ φυτοῦ, τῆς φρονήσεως ἐξώκειλεν, ἀποβουκολήσαντος αὐτὸν τῆς κακίας τοῦ σοφιστοῦ. Ἐντεῦθεν οὖν δὴ τὰς ἀπὸ τῆς συστάσεως εὐθέως τοῦ κόσμου κατὰ διαδοχὴν τὸν Θεὸν ποθεῖν ἑλομένας ψυχὰς, καὶ σχεδὸν, εἰ χρὴ φάναι, τοῦ πρώτου αἰῶνος οὔσας ἔκγονα, καὶ γείτονας τῆς μεγάλης ἑξαημέρου, ἑξήκοντα βασιλίσσας εἶπε συμβολικῶς, διὰ τὸ μετὰ τὴν ἑξαήμερον εὐθέως, ὡς ἔφην, γεγονέναι. μεγάλην γὰρ ἐσχήκασιν οὗτοι τιμὴν, Ἀγγέλοις ὁμιλή-

eſſet adhuc recens, quę ſex diebus mundi conſtitutio peracta eſt. Nanque recordabantur, quomodo Deus ſex diebus creaturam omnẽ fabrefecerat, & quæ in Paradiſo patrata fuerant, & quanam ratione, cum homini mandatum eſſet, ne tangeret plantam, extra mentem ille delapſus, a Sophiſta improbitatis ſeductus eſt. Hinc igitur, quæ ſtatim a mundi conſtitutione ſucceſſiue Deum concupiuere, animas, & fere, ſi ita plane loquendum eſt, primi ſeculi fœtus, & magnæ axabemeri proximas, ſexaginta Reginas figurate vocauit, quod poſt ſex illos dies ſtatim, vt dictum eſt, procreatæ magno honore ditatæ ſunt, tanquam quæ cum Angelis conſue-

ſueuere, & Deum vigilantes, non ſomniantes ſæpenumero conſpexere. Agitate porro animis, quantam confidentiam cum Deo loquendi Sethus habuit, quantam Abelus, quantam Enochus, quantã Mathuſala, quantam Noë, primi iuſtitiæ amatores, & primogenitorum filiorum deſcriptorum in regno cœlorum, qui veluti primitiæ eorum, qui plantantur in ſalutem, præcox Deo fructus pullularunt. Et de his ſatis. Sed de concubinis rurſus ſermo inferendus eſt. Ab ijs, qui poſt diluuium vitã traducebant, de Deo cognitio longius aberat, & cum iam Idolorum cultus irrepere inciperet, doctrina alia indigebant, quæ illis auxilio rurſus eſſet, & mala auerteret. Deus itaque

ζαντες, καὶ τὸν Θεὸν ὕπαρ οὐκ ὄναρ πολλάκι θεασάμενοι. Ἐπισκέψασθε γὰρ, ὅσην ἔχε παῤῥησίαν ὁ Σὴθ πρὸς τὸν Θεὸν, ὅσην Ἄβελ, ὅσην ὁ Ἐνὼχ, ὅσην ὁ Μαθουσάλα, ὅσην ὁ Νῶε, πρῶτοι δικαιοσύνης γεγονότες ἐρασταὶ, καὶ πρῶτοι τῶν πρωτοτόκων τέκνων τῶν ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς, τῆς βασιλείας ὥσπερ ἀπαρχή τις τῶν φυτευομένων εἰς σωτηρίαν, πρώϊμος τῷ Θεῷ βλαστήσαντες καρπός. Καὶ περὶ μὲν τούτων αὐτάρκως. Περὶ δὲ τῶν παλλακῶν πάλιν λεκτέον. Τοῖς μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἀπωτέρω λοιπὸν ἡ γνῶσις ἦν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔχρῃζον ἑτέρας διδαχῆς, ἑρπούσης ἤδη τῆς εἰδωλολατρείας, ἥτις αὐτοῖς αὖθις ἀλεξίκακος ἔσοιτο καὶ βοηθός. Ὁ οὖν Θεὸς

ἵνα μὴ πάντη τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἀϊστωθῇ λήθῃ τῶν καλῶν, τὸν ἴδιον παῖδα τοῖς Προφήταις ἐκέλευσεν ἀπηχῆσαι, τὴν ἐσομένην ἑαυτοῦ παρουσίαν διὰ σαρκὸς εἰς τὸν βίον, δι' οὗ τῆς ἀληθείας ἡ γνῶσις κηρυχθήσεται, ἀφέσεως ἁμαρτημάτων οὖσα, καὶ ἀναστάσεως παρεκτική. περιτμηθήσεσθαι γὰρ δι' αὐτῆς τῶν ἀνθρώπων τὰ πάθη, καὶ τὴν φθοράν, καὶ διὰ τοῦτο τὸν κατάλογον τὸν ἀπὸ τοῦ Ἀβραὰμ Προφητῶν διὰ τὴν τῆς περιτομῆς πρεσβείαν τὸν ὀκτὼ περιεχούσης ἀριθμόν, ἧς ἐξήρτηται καὶ ὁ νόμος, ὀγδοήκοντα παλλακὰς ἐκάλεσεν. ὅτι πρῶτοι πρὶν τὴν νύμφην τὴν Ἐκκλησίαν καθεγγυηθῆναι τῷ Λόγῳ, τὰ θεῖα συλλαβόντες σπέρματα, τῆς νοητῆς περιεξήγγελλαν ὀγδοάδος

que, ne genus humanum obliuione bonorum prorſus euerteretur, mandauit proprio filio, vt Prophetis intonaret futurum ſui ipſius per carnem in mundum aduentum. per quem veritatis cognitio prædicaretur, quæ eſſet peccatorum remiſſio, & reſurrectionem elargiretur: per illam enim humanæ affectiones, & corruptio circũcidendæ erant. Proptereaque ab Abraam Prophetarum catalogũ, propter circumciſionis dignitatem octonarium numerum continentem, a quo lex pendet, octoginta concubinas appellauit: quod primi antequam ſponſa Eccleſia Verbo deſponſaretur, diuinis conceptis ſeminibus cirsumciſionem intel-

intellectualis Ogdoadis prænunciarunt. Adoleſcentulas rurſum, numero non comprehēſas, multitudinem, quæ ſub Iudicibus iuſtitiam conſectata, iuuenum more ac generoſe aduerſus peccatum decertauerat, nominauit. Verum horum omnium neque Reginæ, neque concubinæ, neque adoleſcentulæ ad Eccleſiã comparantur. Perfecta etenim atque electa inter omnes alias reputatur, quæ ex omnibus conſtituta, & Apoſtolis conglutinata, ſponſa, pulchritudine vigoris, & Virginitatis reliquas ſuperauit: ideoq; ante alias prædicatur, & laudatur, quod viderit, & audiuerit affluenter, quæ illæ concupiuere vel breuiſſimo tempore conſpicere, & non viderunt,

τὴν προειρημένην. Νεάνιδας δὲ πάλιν εἰς ἀρίθμητον συντελούσας ὅμιλον, τὰ ὑπὸ τοῖς Κριταῖς δικαιοπραγήσαντα πλήθη, καὶ νεανικῶς, καὶ γενναίως διαθλήσαντα πρὸς τὴν ἁμαρτίαν καλεῖ. Ἀλλὰ τούτων οὔθ' αἱ βασίλισσαι, οὔθ' αἱ παλλακαὶ, οὔθ' αἱ νεάνιδες συγκρίνονται τῇ Ἐκκλησίᾳ. ἡ γὰρ τελεία καὶ ἐκλεκτὴ παρὰ πάσας νομιζομένη αὐτὰς, ἡ ἐκ πάντων συνεστῶσα τε, καὶ συνημμένη τῶν Ἀποστόλων ἐστὶν, ἡ ὑπερβάλλουσα νύμφη τῷ κάλλει τῆς ἀκμῆς, καὶ τῆς παρθενίας πάσας. διὸ καὶ μακαρίζεται, καὶ αἰνεῖται τῶν ἄλλων. ὅτι καὶ αὕτη, καὶ εἶδε καὶ ἤκουσεν ἀφθόνως, ἃ ἐκεῖναι ἰδεῖν ἐπεπόθησαν, κἂν ἐκ βραχέως θεάσασθαι, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι καὶ οὐκ

ἤκουσαν, Μακάριοι γάρ, φησιν, οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν, ὁ Κύριος τοῖς μαθηταῖς, οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ Προφῆται ἐπεθύμησαν εἰδεῖν, ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν. Οὐκοῦν διὰ ταῦτα μακαρίζουσι ταύτην οἱ Προφῆται, καὶ θαυμάζουσιν, ὅτι ὧν αὐτοὶ μὴ ἐπέτυχον ἀκροαταὶ γενέσθαι, καὶ θεάμονες, ἡ Ἐκκλησία κατηξιώθη, καὶ μετείληφεν. Ἑξήκοντα γάρ εἰσι βασίλισσαι, καὶ ὀγδοήκοντα παλλακαί, καὶ νεάνιδες ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς, μία ἐστὶν ἡ περιστερά μου, τελεία μου. Δυνήσεται δέ τις καὶ ἑτέρως τὴν νύμφην φάναι τὴν σάρκα τὴν ἀμόλυντον τοῦ Κυ-

runt, & audire, & non audiuerunt. [a] Beati enim ſunt, *ait Dominus Diſcipulis*, qui vident quæ vos videtis. Dico enim vobis, quod multi Prophetæ optauerunt videre, quæ vos videtis, & non viderunt, & audire quæ auditis, & non audierunt. *Propter hæc igitur beatam dicunt illam Prophetæ, & admiratione proſequuntur quod quorum ipſi auditores eſſe & ſpectatores non potuere, eorum Eccleſia dignata, particeps effecta eſt*. Sexaginta *enim* ſunt Reginæ, & octoginta concubinæ & adoleſcentulæ quarum numerus non eſt, vna eſt columba mea, perfecta mea. *Poterit item aliter quiſpiam ſponſam carnem Chriſti impollutam in-*

a Luc. 10. 24.

telligere, cuius gratia relicto Patre huc proceſſit, & conglutinatus eſt, & in ea homine aſſumpto inhabitauit. Ideoque eam figurate columbam appellauit. Quandoquidem manſuetum animal, & hominibus contubernale, hominum familiaritati ſeſe applicat, & neceſſitudinem non refugit: ſola enim, vt verbo expediam, immaculata, atque impolluta inuenta eſt, & iuſtitiæ ornatu ac decore palmam ante alios referens: adeo vt nemo eorum, etiam qui quã maxime atque abſolutiſſime Deo complacuere, prope illam, ſi virtutis comparatio fiat, pedem ſiſtere potuerit: propterea que digna reputata principatus Vnigeniti, ipſi adaptata, atque coniuncta, fieri particeps. Et quadrageſi.

εἴη, ἧς χάριν καταλείψας τὸν πατέρα κατῆλθεν ἐνταῦθα, καὶ προσεκολλήθη, καὶ ἐγκατεσκήνωσεν ἐνανθρωπήσας εἰς αὐτήν. Διὸ δὴ καὶ περιστερὰν αὐτὴν ἐκάλεσε τροπικῶς, ἐπειδὴ τιθασσὸν τὸ ζῶον, καὶ ὑπωρόφιον, καὶ διαίτῃ τῇ μετ' ἀνθρώπων ἐνασμενίζον. Μόνη γὰρ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἄσπιλος, καὶ ἀμόλυντος εὑρέθη, καὶ πάντας ὑπερέχουσα πρὸς τῆς δικαιοσύνης κόσμῳ καὶ κάλλει. ὥστε μηδένα καὶ τῶν εἰς ἄκρον εὐαρεστησάντων πρὸς Θεὸν ταύτης δυνηθῆναι πέλας ὡς πρὸς σύγκρισιν ἀρετῆς στῆναι. καὶ διὰ τοῦτο κατηξιώθη κοινωνὸν αὐτὴν γενέσθαι τῆς βασιλείας τοῦ μονογενοῦς, αὐτῷ καθηρμοσμένην τε, καὶ ἑνωθεῖσαν. Καὶ ἐν τῷ

τεσσαρακοστῷ δὲ καὶ τετάρτῳ Ψαλμῷ, ἡ ἐκ τῶν πλειόνων, καὶ δεξιῶν παρεισαμένη βασίλισσα τοῦ Θεοῦ μερῶν, ἡ τῷ διαχρύσῳ τῆς ἀρετῆς κόσμῳ κατεστολισμένη, ἧς ἐπεθύμησε τοῦ κάλλους ὁ Βασιλεὺς· ἡ σάρξ ἐστιν, ὡς ἔφην, ἡ ἄχραντος ἐκείνη καὶ μακαρία, ἣν αὐτὸς ἀνακομίσας ὁ Λόγος εἰς οὐρανοὺς ἐκ δεξιῶν παρέστησε τοῦ πατρὸς ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ κεκοσμημένην. ὃ δή ἐστι τοῖς ἐπιτηδεύμασι τῆς ἀφθαρσίας, ἃ συμβολικῶς ἔφησε χρυσᾶ κροσσωτά. ἐπειδήπερ ἐκ ποικίλων ποικίλλεται τοῦτο, καὶ συγκαθυφαίνεται κατορθωμάτων, τὸ ἔνδυμα, οἷον ἁγνείας, φρονήσεως, πίστεως, ἀγάπης, ὑπομονῆς, καὶ τῶν λοιπῶν ἀγαθῶν. ἃ δὴ κατακαλύπτοντα τὴν ἀσχημοσύνην τῆς σαρκὸς κοσμοῦσι τὸν ἄνθρωπον

geſimo quarto Pſalmo, Regina inter plurimas alias dextris Dei partibus aſtantes deaurato virtutis veſtitu exornata, cuius pulchritudinem Rex concupiuit, caro illa eſt, vt iam ſignificaui, immaculata, atq; beata, quam verbum in cælum reportans a dextris Patris collocauit, veſtitu deaurato decoram, hoc eſt incorruptibilitatis facinoribus figurate vocatis aureis fimbrijs. Quoniam ex diuerſis variatur, & contexitur hic veſtitus probis actionibus caſtimoniæ ſcilicet, prudentiæ, fidei, dilectionis, tolerantiæ & aliorum bonorum, quæ deformitatem, ac prauitatem carnis tegentia, ornatu aureo hominem exornant. Quod porro pro-

pterea Pſalmi verbis ſubſequentibus, poſtquã homo a Verbo aſſumptus, in dextris omnipotentis collocatus eſt, ſpiritus tradit, nunc conſiderandum eſt. [a] Adducentur, *inquit*, Regi Virgines poſt eam. Virgines illius afferentur tibi. afferentur in lætitia, & exultatione. adducentur in templum Regis. *Hic plane quã apertiſſime ſpiritus videtur poſt ſponſam caſtimoniam laudibus, vt expoſuimus, extollere, cum Dominus ſecundas Virginibus partes apud omnipotentem in lætitia, & exultatione tribuat, quæ ab Angelis auxiliarijs comitantibus conſtipatæ deducuntur. Tantundem deſiderabilis accedit, &*

κόσμῳ χρυσῷ. Ἔπειτα τὶ δὴ πάλιν καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς τοῦ Ψαλμοῦ μετὰ τὸ, τὸν ἄνθρωπον ἐκ δεξιῶν ἐνθρονισθῆναι τοῦ παντοκράτορος, ὃν ἀνείληφεν ὁ Λόγος, τὸ πνεῦμα παραδίδωσι, νῦν σκεπτέον. Ἀπενεχθήσονται τῷ βασιλεῖ παρθένοι, φησὶν, ὀπίσω αὐτῆς. αἱ παρθένοι αὐτῆς ἀπενεχθήσονταί σοι. ἀπενεχθήσονται ἐν εὐφροσύνῃ, καὶ ἀγαλλιάσει. ἀχθήσονται εἰς ναὸν βασιλέως. Πάνυ περιφανῶς ἐνθάδε λοιπὸν ἔοικεν ἐγκωμιάζειν τὸ Πνεῦμα τὴν ἁγνείαν μετὰ τὴν νύμφην, ὡς ἀποδεδώκαμεν. τοῦ Κυρίου δευτέρας προσνεῖμαι τῷ παντοκράτορι, ἐν ἀγαλλιάσει, καὶ εὐφροσύνῃ τὰς παρθένους ἐπαγαλλόμενον, ὑπ᾽ Ἀγγέλων δορυφορουμένας τε, καὶ παραπεμπομένας. Τοσοῦτον ἐπέραστόν τι τὸ τῆς ὡραι-

a Pſal. 44. 15.

παρθενίας ἐστὶν, καὶ περιπόθητον κλέος. ὥστε ὁ πίσω τῆς βασιλίσσης, ἣν ἀνήγαγεν ὁ Κύριος ἀναμάρτητον ἀποτορνεύσας τῷ πνεύματι τὸν χορὸν τῶν παρθένων, καὶ τὸ τάγμα προσκομίζεσθαι, τὰ δευτερεῖα τῆς νύμφης κεκληρωμένην. Ταῦτά σοι καὶ παρ' ὑμῶν, ὦ Ἀρετὴ, τὰ γυμνάσματα τῶν λόγων ὑπὲρ ἁγνείας ἐστηλιτεύσθω. Εἰπούσης δὲ ταῦτα τῆς Προκίλλης, ἐμὸς ὁ κλῆρος, ἡ Θέκλα ἔφη, μετὰ ταύτην ἐφεξῆς ἀγωνίζεσθαι. καὶ χαίρω ξυνέμπορον ἔχουσα κἀγὼ τὴν σοφίαν τῶν λόγων, αἰσθανομένη κιθάρας δίκην ἔσωθεν ἁρμοζομένην με, καὶ παρασκευάζουσαν εἰς τὸ, μεμελημένως εἰπεῖν, καὶ εὐσχημόνως. ΑΡΕΤΗ. Ἄριστα, ὦ Θέκλα, τὴν

optatiſſima eſt Virginitatis gloria, vt poſt Reginam, quam Dominus adduxit, ab omni peccato immunem ſpiritu conſeruatam, & expolitam, cœtus virginum & cohors, vna excepta ſponſa, ſecundas partes adipiſcatur. Hæc tibi, o Virtus, a nobis etiam ſermonum exercitamenta pro Caſtimonia veluti in columna ſculpta ſint. Cum tacuiſſet Procilla, Meæ ſunt partes, Thecla ſubnexuit, poſt hanc, ne ordo interturbetur, certamen dicendi ſubire. Et gaudeo, cum vna mecum comitem habeam ſermonum ſapientiam, & iam eam perſentiſcam in præcordijs citharæ inſtar me accommodantem, vt meditate, &, vti par eſt, ſermonem inſtituam. VIRTVS. Acceſſit mihi, o Thecla,

cla,

cla, gratiſſimum ſtudium tuum, atque alacritas, & quam firmiſſime teneo, te verba propoſitam materiam exæquantia, pro facultate, qua prædita es, facturam. Nam & doctrinarum omnium humaniorū diſciplina, & eruditione nemini cedis. De Euangelica vero, ac diuina, cum a Paulo fueris inſtructa, non habeo equidem quod dicam.

προθυμίαν εἰσεδεξάμην, καὶ πιστεύω εἰς δύναμιν πρέποντας ἀποδοῦναι σέ μοι τοὺς λόγους. φιλοσοφίας τε γὰρ τῆς ἐγκυκλίου, καὶ παιδείας οὐδενὸς ὑστερήσεις. τῆς Εὐαγγελικῆς τε αὖ, καὶ θείας, τί χρὴ καὶ λέγειν, παρὰ Παύλῳ σεσοφισμένην;

THECLA

Exordiamur igitur ſermonem, ab ipſa compellatione ſumentes initium: Quā ob cauſam excelſiſſimū hoc ac beatiſſimum facinus ſibi Virginitatis nomen vendicet, & quale ſit, & qua facultate polleat, & quos tandem fructus producat. Nanque viden-

ΘΕΚΛΑ.

Οὐκοῦν λέγωμεν δὴ, πρέπον αὐτόθεν ἀπ᾽ ἀρχῆς ἀπαρξάμεναι, τῆς ἐπωνυμίας, δι᾽ ἣν αἰτίαν ἐκλήθη παρθενία, τοῦτο τὸ κορυφαιότατον, καὶ μακάριον ἐπιτήδευμα, οἷόν τε ὂν τυγχάνει, καὶ δύναμιν ἣν ἔχει, καὶ εἰς ὕστερον ὁποίους καρποὺς ἀποτελεῖ. κινδυνεύουσι γὰρ ὀλίγου ξύμπαντες αὐτὴν ἠγνοη-

κένῃ, καὶ μυρίων διαφέρουσαν τῶν ἄλλων τῆς Ἀρετῆς πλεονεκτημάτων, ὁπόσα εἰς κάθαρσιν, καὶ κόσμον διαπονούμεθα ψυχῆς. Παρθεία γὰρ ἡ παρθενία κατὰ μίαν ὑπαλλαγὴν καλεῖται στοιχείου, ὡς δὴ μόνη τὸν ἔχοντα, καὶ τετελεσμένον αὐτῆς ταῖς ἀφθόροις τελεταῖς Θεῷ παρεικάζουσα, οὗ μεῖζον ἀγαθὸν ἀδύνατον εὑρεῖν, ἡδονῆς καὶ λύπης ἀπῳκισμένον, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς κατορθούμενον ἀληθῶς, αὔξεταί τε καὶ κουφίζεται πτέρωμα τῶν αἰθεριπίνων ἐξίπτασθαι καθ᾽ ἡμέραν ἐθιζόμενον σπουδασμάτων. Ἐπειδὴ γὰρ πανήγυριν τὸν βίον ἡμῶν εἶναι σοφῶν παῖδες εἰρήκασιν, ἡμᾶς δὲ τὸ δρᾶμα τῆς ἀληθείας τὴν διηγουμένην ἥκειν ὡς εἰς

tur hæc fere ab omnibus ignorari. Eſt ſiquidem innumeris alijs, quæ ex virtute ſunt, recte ad expurgationem & cultum animæ a nobis excogitatis multo ſuperius. παρθεία *Dei* vicinitas, *vel* Dei proximitas *una elementi eiectione* παρθενία *Vir*ginitas *nominatur, tanquam quæ ſola, ſui poſſeſſorem, & incorruptis ſui ſacris initiatum Deo aſſimilet, quo præſtantius bonum inuenire non poteris, a lætitia & mœrore longe diſſitum, & quo alæ animæ irroratæ accreſcunt, & ſingulis diebus aſſueſcentes ſubleuantur, & ab humanis ſtudijs ſeſe eximentes altius euolant. Cum vero publicam celebritatem eſſe vitam noſtram ſapientia onuſta pectora tradiderint: & nos veritatis actionem,*

iuſti-

iuſtitiam nempe veluti in Theatro oſtentare, procedamus, dum in arte æmuli ſeſe opponunt, nobiſcum concertantes Diabolus ac Dæmones, opus eſt, ſupra erectis oculis & volatu celeri in ſublimia ferri, necnon ſuauis eorum vocis illices ſonos, figuraſq; parte ſui extima caſtimoniæ imagine venenatas effugere, potius quam Sirenas Homericas. Multi quippe ex ijs, qui in hanc vitam veniunt, erroris voluptatibus deliniti, alas amittunt, debilitatis laxatiſq; viribus, quibus caſtitatis alarum natura confirmatur ſuſtollens quæ infra circa corporum repunt corruptionem. Hinc, o Virtus, ἀρετὴ, *ſiue quod te ipſam, ſiue quod animas ſubleues,*

θέατρον ἐπιδειξομένους ἀντιτεχνούντων ἡμῖν, καὶ ἀνταγωνιζομένων τοῦ Διαβόλου, καὶ τῶν Δαιμόνων, ἀναδύοντας ἄνω δεῖ καὶ ἀνιπταμένους, μετεωρίζεσθαι, καὶ φεύγειν τὰ θέλγητρα τῆς καλλιφωνίας αὐτῶν, καὶ τὰ σχήματα ἔξωθεν, φαντασίᾳ σωφροσύνης ἐπικεχρωσμένα, ἢ τὰς σειρῆνας μᾶλλον τὰς Ὁμηρικάς. κηλούμενοι γὰρ ταῖς ἡδοναῖς τῆς πλάνης, πτερορρυοῦσι, καὶ βαρύνονται πολλοὶ τῶν εἰς τὸν καθ' ἡμᾶς ἥκοντες βίον χαυνωθέντων αὐτοῖς, καὶ χαλασθέντων τῶν τόνων, καθ' οὓς ἡ τῶν πτερῶν τῆς σωφροσύνης συγκρατεῖται φύσις, κουφίζουσα τὰ κάτω νεύοντα περὶ τὴν φθορὰν τῶν σωμάτων. Ὅθεν, ὦ Ἀρετὴ, εἴτε δι' ἑαυτὴν, εἴτε διὰ τὸ αἴρειν, καὶ μετεωρίζειν πρὸς οὐρανὸν τὰς ψυχὰς, ταύτην ἔσχηκας τὴν ἐπωνυμίαν, ὅτι λαικοτά-

των ἀεὶ βαίνουσα φρενῶν, ἴθι μοι συναντιληψομένη τοῦ λόγου, ὃν αὐτὴ προσέταξας εἰπεῖν. Οἱ γὰρ πτερορρυήσαντες καὶ πεσόντες εἰς τὰς ἡδονὰς, οὐ πρότερον λήγουσι λύπης καὶ πόνων, ἕως ἂν τῇ τοῦ πάθους ἐπιθυμίᾳ τὴν ἀνάγκην ἐκπληρώσαντες τῆς ἀκρασίας, ἀμύητοι, καὶ ἀτελεῖς τοῦ τῆς ἀληθείας ἀπομείνωσι δράματος, ἀντὶ τῆς μετ' αἰδοῦς, καὶ σωφροσύνης παιδοποιήσεως, ἀγρίαις ἐρώτων λυσσήσαντες ἡδοναῖς. αἱ δὲ εὔπτεροι καὶ κοῦφαι εἰς τὸν ὑπερκόσμιον τόπον ὑπερκύψασαι τοῦ βίου, καὶ ἰδοῦσαι μακρόθεν, ἃ μὴ ἕτερος ἀνθρώπων ἐθεάσατο, αὐτοῦ λειμῶνας αὐτοὺς τῆς ἀφθαρσίας ἀμήχανα κάλλη, καὶ ἄνθη φέροντας, καὶ πεπλη-

atque extollas ad cœlũ nomen conſecuta, & ſuper candidiſſimis mentibus continuo gradiens, ageſis adiutrix noſtri ſermonis, quem habere tu præcipis. Qui enim alis deperditis in voluptates concidunt, non prius mœrori ac laboribus finem imponunt, quam turbationis impulſu intemperantiæ vim explentes, neque initiati, neque perfecti in veritatis repræſentatione conſtiterunt, pro liberorum cum verecundia & caſtimonia procreatione, efferatis amorum voluptatibus furiati. Quæ vero alis bene valent, leues in ſupramundana vitæ loca emergentes, & a nemine alio vnquam conſpecta aſpicientes, prata ipſa incorruptibilitatis, decora prorſus inæſtimabilia, & flores, quibus continuo one-

onerantur, fundentia, ſemper in ijs ſunt, ſpectacula illa mente recolentes, propter eaque in ea, quæ hic bona reputantur, diuitias, gloriam & nuptias, non declinantes, nihil eorũ alicuius eſſe momenti exiſtimant. Quinimo, ſi quis beſtijs, vel igni corpora tradere propoſuerit, & tormentis vexare, promtæ ſint, propter dictorum deſiderium & eorumdem admirationem pœnas negligere, vt videantur etiam cum in mundo ſunt, in mundo non eſſe, ſed mente, & deſiderij inflammatione, inter cœtum cœleſtium ciuium, ſubſiſtere. Neque enim poſſunt Virginitatis alæ, ſi earum natura ſpectetur, in terram degrauari, cum ſemper ſurſum in purum aërem, & Angelis

ἐρρυήκυῖαι ἀεὶ πρὸς αὐτοῖς εἰσὶν ἀναπολοῦσαι τὰ ἐκεῖ θεάματα, καὶ διὰ τοῦτο μὴ ῥέπουσαι πρὸς τὰ ἐνταῦθα νομιζόμενα καλά, πλοῦτον, καὶ δόξαν, καὶ γάμους, οὐδέν τι ἐκείνων περὶ πλείονος ποιοῦνται. ὥστε εἴ τις αὐτοῖς θηρίοις, ἢ πυρὶ τὰ σώματα βούλοιτο παραδιδόναι, καὶ τιμωρεῖσθαι, ἑτοίμως ἔχουσι τῶν ἀλγηδόνων ἀφροντιστεῖν, διὰ τὸν ἐκείνων πόθον, καὶ τὴν ἐκείνων ἔκπληξιν. ὥστε δοκεῖν αὐτάς, καὶ ἐν κόσμῳ οὔσας, μὴ εἶναι ἐν κόσμῳ, ἀλλὰ τῷ φρονήματι καὶ τῇ ὁρμῇ τῆς ἐπιθυμίας, εἰς τὴν ἄγυριν ἤδη τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς τυγχάνειν. οὐ γὰρ θέμις ἐπὶ γῆς βρίθειν κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν τὰ τῆς παρθενίας πτερά, ἀλλ᾽ ἄνω φέρειν εἰς καθαρὸν αἰθέρα, καὶ τὸν τῶν

gelis

Ἀγγέλων γείτονα βίον. Ὅθεν καὶ πρὸ τῶν ἄλλων μετὰ τὴν ἀνάκλησιν, καὶ τὴν ἐντεῦθεν ἐκδημίαν αἱ ὀρθῶς, καὶ πιστῶς παρθενεύσασαι τῷ Χριστῷ τὰ νικητήρια φέρονται τῶν ἄθλων, τοῖς τῆς ἀφθαρσίας ἄνθεσι στεφθεῖσαι παρ᾽ ἑαυτοῦ. ἅμα γὰρ τῷ καταλεῖψαι τὸν κόσμον τὰς ψυχὰς, λόγος ταῖς παρθένοις ὑπαντῶντας Ἀγγέλους μετὰ πολλῆς εὐφημίας εἰς τοὺς προειρημένους παραπέμπειν λειμῶνας αὐτὰς, εἰς οὓς καὶ πρόσθεν ἐλθεῖν ἐγλίχοντο μακρόθεν αὐτοὺς φαντασιωθεῖσαι τότε, ὁπότε ἔτι ἐπενδημοῦσαι τοῖς σώμασιν, ἰνδάλλοντο τὰ θεῖα. Ἐνταῦθα οὖν δὴ ἐλθούσας, θεάσασθαι θαυμαστά τινα, καὶ ἐκλάμποντα, καὶ μακάρια κάλλη, καὶ ὁποῖα ἐξειπεῖν εἰς ἀνθρώπους δυσχερές. Ἔστι γὰρ αὐτὴν δικαιοσύ-

gelis vitam vicinam agantur. Hinc & ante alias poſt vocationem, & ex hac vita exitum, fideles Chriſto Virginitatis conſeruatrices, ab eodem incorruptibilitatis floribus redimitæ victoriæ, præmia referunt. ſimul enim atq; mundum animæ deſeruerint, dicitur, Virginibus Angelos obuiam factos non ſine laudum ingenti præconio in prædicta prata deducere, in quæ antea peruenire appetebant, procul illa imaginatione complexæ, tum cum adhuc in corporibus degentes, res diuinas ſibi repræſentabant. Eo itaque vbi peruenerint, admirabilia quædam & ſplendida, & beata decora, & quæ hominibus verbo exprimere per quam difficile eſt, intueri. Eſſe

enim

enim ibidem loci ipſam iuſtitiam, & ipſam prudentiam, & ipſam dilectionem, & veritatem, & caſtitatem, & reliqua omnia ſimiliter, præclariſſimos ſapientiæ flores, & plãtas, quorum nos hic vmbras tantum modo imaginatione confictas ſomniantes, ex humanis actionibus conſiſtere opinamur, quod nullũ ſit eorum hic ſimulacrum clarum, ſed figuræ ſolum obſcuræ & ſpecies, quas etiam ſæpius ſuboſcure nos effingentes intelligimus. Nemo enim vnquam aut iuſtitiæ, aut prudentiæ, aut pacis, magnitudinem aut figurã, aut pulchitudinem oculis vſurpauit. ibi autẽ in ipſa veritate, vtvt ſunt, integra conſpiciuntur, & aperta. Nanque eſt arbor quædam ipſius caſtimoniæ, eſt dile-

νην, καὶ αὐτὴν σωφροσύνην, ἀγάπην αὐτὴν ἐκεῖ, καὶ ἀλήθειαν, καὶ φρόνησιν, καὶ τὰ ἄλλα ὡσαύτως ἐπιφανῆ τῆς σοφίας ἄνθη, καὶ φυτὰ, ὧν ἡμεῖς ἐνθάδε σκιὰς μόνας φασματώδεις ὀνειρώσσοντες, ἀπὸ τῶν πράξεων ἡγούμεθα τῶν ἀνθρωπίνων συνίστασθαι, ὅτι μή ἐστιν αὐτῶν δεῦρο μηδὲν εἴδωλον καταφανὲς, ἀλλ' ἀπεικονίσματα μόνον ἀειδῆ, ἃ δὴ καὶ αὐτὰ σκοτεινῶς πολλάκις ἀπεικάζοντες αἰσθανόμεθα. Οὐ γὰρ ἄν πώποτε δικαιοσύνης αὐτῆς, ἢ συνέσεως, ἢ εἰρήνης ὀφθαλμοῖς ἐθεάσατό τις, ἢ σχῆμα, ἢ κάλλος. ἐκεῖ δὲ ἐν τῷ ὄντι ὡς εἰσὶν ὁλοτελῆ βλέποντες, καὶ σαφῆ. ἔστι γὰρ δένδρον τι σωφροσύνης αὐτῆς, ἔστι ἀγάπης, ἔστι

ἀληθείας. ἔστι δικαιοσύνης, ὥσπερ καὶ τῶν ἐνθάδε τὰ φυτὰ καρπῶν, οἷον σταφυλῆς, ἢ ῥόας, ἢ μήλων. οὕτω δὴ κἀκείνων βλέπεσθαι μὲν, καὶ ἔδεσθαι τοὺς καρποὺς, οὐ μὴν ἀπόλλυσθαι, καὶ φθίνειν, ἀλλ' εἰς ἀθανασίαν αὔξειν, καὶ θειότητα, καὶ τοὺς δρεπομένους καθὼς κἀκεῖνος, ἐξ οὗ πάντες ἐσμὲν, πρὸ τοῦ παραπεσεῖν καὶ πηρωθῆναι τὰς ὄψεις, ἐν τῷ παραδείσῳ τυγχάνων ἀπεκαρποῦτο, τοῦ Θεοῦ θεμιστεύοντος, τὸν ἄνθρωπον τὸν τῆς σοφίας ἐργάτην τεθῆναι καὶ φύλακα φυτῶν. τοιούτους γὰρ τοὺς καρποὺς πεπιστευμένος γεωργεῖν καὶ ὁ πρῶτος Ἀδάμ. Καὶ ὁ Ἱερεμίας γὰρ ταῦτα τυγχάνειν ἰδικῶς ἔν τινι τόπῳ, καὶ ἀφεστῶτι μεγάλην ἀπόστασιν τῆς

dilectionis, eſt veritatis, eſt iuſtitiæ, & quẽadmodum hic plantæ & fructus enaſcuntur, veluti vuæ, granati, malorum, pari modo & illarum conſpiciuntur quidem, atque eduntur fructus, ſed non intermorientes, neque contabeſcentes, ſed in immortalitatem, & diuinitatem augeſcentes, qui tamen decerpantur. quemadmodum & ille, ex quo omnes originem ducimus, antequam delapſus, oculis læderetur, in Paradiſo immorans colligebat, Deo legem ferente, hominem ſapientiæ operatorem, & plantarum cuſtodem conſtitui. Similium enim fructuum cultus primo Adamo concreditus fuerat. Hæc enimvero & Ieremias quodam in loco, & quamlongiſſime ab hoc noſtro terrarum

orbe diſſito proprie exiſtere nouit, vbi, qui a ſempiternis bonis deciderunt commiſerans, effatur; [a] Diſcite vbi ſit prudentia, ubi ſit robur, vbi ſit intellectus, vt ſciatis ſimul, vbi ſit longiturnitas vitæ, & victus, vbi ſit lumen oculorum, & pax. Quis inuenit locum eius? & quis intrauit in Theſauros eius? *In harum itaq; Theſauros introgreſſæ Virgines, virtutes demetere dicuntur compoſitis luminibus, ÿsq; multis irroratæ quæ illis fontis inſtar Deus eructat, & ſeculum illud inextinctis luminibus colluſtrat. ipſæ vero concinne Deum venerantes, choreas ducunt. Nanque circa eas aër puriſſimus, & non in ſole obequitans*

καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης οἶδεν, ἔνθα τοὺς ἐξολισθήσαντας τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν κατοικτίζων λέγει· Μάθετε, ποῦ ἐστὶ φρόνησις, ποῦ ἐστὶν ἰσχὺς, ἡ σύνεσις, τοῦ γνῶναι ἅμα· ποῦ ἐστὶ μακροβίωσις, καὶ ζωή. ποῦ ἐστὶ φῶς ὀφθαλμῶν, καὶ εἰρήνη. τίς εὗρε τὸν τόπον αὐτῆς; καὶ τίς εἰσῆλθεν εἰς τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς; Τούτων οὖν δηθούσας εἰς τοὺς θησαυροὺς ἀποκαρποῦσθαι λόγος τῶν ἀρετῶν τὰς παρθένους ἐντάκτοις φωσὶ, καὶ πολλοῖς καταρδομένας, ἃ δίκην πηγῆς αὐταῖς ὁ Θεὸς ἀνερεύγεται, καταλάμπων ἐκεῖνον τὸν αἰῶνα φωσὶν ἀδύτοις. αἱ δὲ χορεύουσιν ἐμμελῶς γεραίρουσαι τὸν Θεόν. περικέχυται γὰρ αὐταῖς ἀὴρ καθαρὸς, καὶ μὴ καθιππαζό-

tans

[a] Baruch 3. 4.

μενος ἡλίῳ. Νῦν οὖν, ὦ Παρθένοι, σωφροσύνης ἀχράντου θυγατέρες ὑπὲρ ζωῆς ἡμῖν ἀφθόνου, καὶ βασιλείας οὐρανῶν ἡ σπουδή. εἰς τὴν αὐτὴν δόξαν τῆς ἁγνείας καὶ ὑμεῖς προθύμως τῶν πρὸ ὑμῶν συμφρονήσατε, ὀλίγα φροντίσασαι τοῦ βίου. οὐ γὰρ μικρὸν εἰς ῥαστώνην ἀφθαρσία, καὶ ἁγνεία, ἄνω φέρουσα, καὶ πρὸς ὕψος αἴρουσα, καὶ τὸ κάθυγρον ἀναξηραίνουσα, καὶ πηλῶδες βάρος, ὁλκῇ μείζονι. μηδὲ βριθέτω τῆς ἀκοῆς ὁ ῥύπος ῥέπων εἰς τὴν γῆν. μὴ δὲ μετακοσμείτω λύπη τὴν χαρὰν, ἐκτήκουσα τὰς ἐπὶ τοῖς κρείττοσιν ἐλπίδας. ἀλλὰ εὐψύχως ἀποσείεσθε τὰς ἐπισυμβαινούσας ὑμῖν συμφορὰς, μὴ θολοῦσαι γόοις

tans diffunditur. Nunc ergo, o Virgines, caſtimoniæ immaculatæ filiæ, cum vobis pro vita larga atque opipara & cœlorum regno ſtudium & contentio eſt, in eandem caſtitatis gloriam vos quoque contendentes peruenire cum ijs, quæ ante vos hoc idem agitarunt concorditer, vitam hancce parum accurate. Neque enim ad ſtatum rebus ſecundis florentē conſequendum incorruptibilitas & caſtitas, ſurſum carnem extollens, & humiditatem ipſius exiccans, & grauitatem luteam tractu maiori moderans, parum conducit. Ne ſordes aurium in terram nutantes deprimant: neque lætitiam mœror, conatus in meliora tendentes tabeſcere faciens inuertat: verum fortiter incidentes vobis calamitates, eiulatibus

mentem haud turbantes excutite. Fides nanque locis in omnibus proculdubio præponderet, lumenque illius, quæ ad partus improbi hoſtis ſpectra immeant, diſijciat. Sicuti enim, cum luna ſuo lumine clara cœlum ſplendore repleuerit, ſerenuſque vniuerſus aër ariſerit, repente nubes ex occaſus plaga aliqua irrumpentes nigræ, parum ad tempus lumen illius obtenebrant, non tamen prorſus adimunt, ab impetu ventorum illico diſiectæ; pari modo & vos in mundo, caſtitate prælucidæ Virgines vexationibus ac laboribus diuexatæ, ne animum deſpondeatis, neque ſpem abijciatis. Flatu ſiquidem nebulæ aduerſarij diſſoluuntur, ſi vti mater veſtra, quæ generat maſculum

τὸν λογισμόν. Νικάτω γὰρ ἡ πίστις πάντη, καὶ ἀπωθείσθω φῶς τὸ αὐτῆς, τὰ φαινόμενα τοῦ πονηροῦ περὶ τὴν καρδίαν φάσματα. Ὥσπερ γὰρ ὁπόταν ἡ σελήνη τὸν οὐρανὸν αἴγλης ἐκλάμψασα πληρώσῃ, καὶ πᾶς ὁ ἀὴρ αἴθριος γένηται, ἄφνω δὲ νεφέλαι ποθὲν ἐκ δυσμῶν ὑποδραμοῦσαι βάσκανοι πρὸς ὀλίγον τὸ φῶς αὐτῆς ἐπισκιάζουσιν, οὐ μὴν ἀφαιροῦνται, ἅτε εὐθέως τῇ ῥύμῃ τοῦ πνεύματος ἐξωθούμεναι. οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς ἐν τῷ κόσμῳ λάμπουσαι τὴν ἁγνείαν ὑπὸ θλίψεων ὀχληθεῖσαι, καὶ πόνων, ὦ Παρθένοι, μὴ ὀκλάσατε πρὸς τὰς ἐλπίδας. ἐξωθοῦνται γὰρ τῷ πνεύματι τὰ ἐκ τοῦ πονηροῦ νέφη. ἐὰν ὥσπερ ἡ μήτηρ ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς ἡ γυνώ-

vir-

σα τὸν ἄρσενα παρθένον
ἐν τῷ οὐρανῷ, μὴ δει-
λιάσητε λοχῶντα, καὶ ἐφε-
δρεύοντα τὸν ὄφιν, περὶ
ἧς ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἁμη-
γέπῃ διεξελεύσομαι δη-
λοῦσα. καιρὸς γὰρ τὰ νῦν.
Καὶ ὤφθη μέγα σημεῖον
ἐν τῷ οὐρανῷ, τὴν Ἀπο-
κάλυψιν ὁ Ἰωάννης ἐξη-
γούμενος λέγει, γυνὴ πε-
ριβεβλημένη τὸν ἥλιον.
καὶ ἡ σελήνη ὑπὸ κάτω
τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ
τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέ-
φανος ἀστέρων δώδεκα.
καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα κρά-
ζει ὠδίνουσα, καὶ βασα-
νιζομένη τεκεῖν. καὶ ὤφθη
ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐ-
ρανῷ, καὶ ἰδοὺ δράκων
πυῤῥὸς, μέγας, ἔχων κε-
φαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα
δέκα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφα-
λὰς αὐτοῦ ἑπτὰ διαδήμα-
τα, ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ

*virginem in cœlo, vos
quoque ſerpentem in
inſidijs locatum, & in
veſtram calamitatem
oculatum atque ſolici-
tum non timueritis. De
quo nunc ego, vtcun-
que ſermonem habens,
ediſſeram. Nanque
id iam tempus expo-
ſcit.* [a] Et apparuit ſi-
gnum magnum in
cœlo, *Ioannes reue-
lationem ſuam enar-
rans dicit*, Mulier
amicta ſole, & luna
ſub pedibus eius. &
in capite eius corona
ſtellarum duodecim.
& in vtero habens,
clamat parturiens, &
cruciabatur, vt pare-
ret. Et viſum eſt a-
liud ſignum in cœlo,
& ecce Draco ma-
gnus, rufus, habens ca-
pita ſeptem & cornua
decem, & in capitibus eius diademata

 ſep-

a *Apoc.* 12. 1.

ſeptem, & cauda eius trahit tertiam partem ſtellarum, & miſit eas in terram. Et Draco ſtabat ante mulierem quæ erat paritura; vt, cum peperiſſet, filium eius deuoraret. Et peperit filium maſculum, qui recturus eſt omnes gentes in virga ferrea: & raptus eſt filius eius ad Deum, & ad thronũ eius. Et mulier fugit in ſolitudinem, ubi habet locum paratum a Deo, vt ibi paſcant eam diebus mille ducentis ſexaginta. *Et quæ de muliere, & Dracone commemorantur, compendio expoſita finem habent. De eorum vero reſolutione aliquid inuenire, & aliȷs tradere, hoc vero vires noſtras exuperat. Audendum nihilominus eſt mihi, fidem adhibenti*

τρίτον τῶν ἀστέρων, καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν. καὶ ὁ δράκων ἕστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλούσης τεκεῖν, ἵνα ὅταν τέκῃ τὸ τέκνον αὐτῆς καταφάγῃ. καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἄρρενα, ὃς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ, καὶ ἡρπάσθη τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ. καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει τόπον ἡτοιμασμένον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα. Καὶ τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς γυναικὸς ἱστορούμενα, καὶ τοῦ δράκοντος ὡς ἐν ἐπιτομῇ τέλος ἔχει. περὶ δὲ τοῦ τὴν ἐπίλυσιν αὐτῶν ἀνευρέσθαι, καὶ εἰπεῖν, μεῖζον ἢ καθ' ἡμᾶς. ὅμως τολμητέον, πιστεύσαντα τῷ κελεύ-

illi

ζητεῖν, τὰς γραφὰς ἐρευνᾶν. Εἰ οὖν καὶ σφῷν τὰ λεγόμενα συνδοκεῖ, χαλεπὸν οὐδὲν ἤδη στέλλεσθαι. πάντως γὰρ καὶ συγγνώσεσθε πρὸς τὴν ἀκρίβειαν τῆς γραφῆς, ἐὰν μὴ δυνηθῶ ἐξαρκέσαι. Ἡ ὀφθεῖσα περιβεβλημένη τὸν ἥλιον ἐν τῷ οὐρανῷ γυνὴ, καὶ στέφανον ἐξ ἀστέρων περικειμένη δώδεκα, ἧς τὴν ἕδραν εἶχεν ἡ σελήνη πρὸς τοῖς ποσὶν, καὶ ὠδίνουσα, καὶ βασανιζομένη τεκεῖν, αὕτη ἐστὶ κατὰ τὸν ἀκριβῆ λόγον ἡ μήτηρ ἡμῶν, ὦ Παρθένοι, δύναμίς τις οὖσα καθ' ἑαυτὴν ἑτέρα τῶν τέκνων. ἣν ὅτε μὲν Ἱερουσαλὴμ οἱ Προφῆται κατὰ σύνοψιν τῶν ἐπιφερομένων, ὅτε δὲ νύμφην, ὅτε δὲ Σιὼν ὄρος, ὅτε δὲ ναὸν καὶ σκηνὴν τοῦ Θεοῦ κεκλήκασιν. ἡ γὰρ

illi, qui imperauit [a] ſcripturas ſcrutari. Itaque ſi vos etiam dicta approbatis, haud perdifficile fuerit rem aggredi. Dabitis enim prorſus veniam, ſi non exquiſitam ſcripturæ intelligentiam pertigero. Quæ viſa eſt ſole amicta in cælo mulier, & corona ſtellarum duodecim redimita, cuius ad pedes luna ſibi ſedem locauerat, & parturiens, & crucians ſeſe, vt pareret, eſt, ſi exquiſita rei ratio attendenda eſt, noſtra mater, o Virgines, per ſe ipſam facultas quædam a liberis diuerſa: & quam nunc quidem Ieruſalem Prophetæ, vt ex iis, quæ aduenient, coniectant, nunc ſponſam, nunc montem Sion, quandoque etiam templum, & tabernaculum Dei nuncuparunt. Facultas

a Ioann. 5. 39.

cultas enim ad illuminationem geſtiens apud Prophetam, [a] Illuminare, illuminare, *clamante ad ipſam Spiritu*, Ieruſalem. Venit enim lumen tuum, & gloria Domini ſuper te orta eſt. Ecce tenebræ operient terrã, & caligo populos: ſuper te autem apparebit Dominus, & gloria Domini ſuper te videbitur: & ambulabunt Reges in lumine tuo, & gentes in ſplendore tuo. Leua in circuitu oculos tuos, & vide congregatos filios tuos. Venerunt omnes filij tui de longe & filiæ tuæ ſuper humeros ſuſtollentur, *Eccleſia eſt, cuius filij una omnes ſimul poſt reſurrectionem vndequaque ad ipſam accurrent, & quæ excipiens lumen*

παρορμωμένη φωτίζεσθαι δυνάμεις ἐν τῷ Προφήτῃ, Φωτίζου φωτίζου, κεκραγότος αὐτῇ τοῦ πνεύματος Ἱερουσαλήμ. ἥκει γάρ σου τὸ φῶς, καὶ ἡ δόξα Κυρίου ἐπὶ σὲ ἀνατέταλκεν. ἰδοὺ καλύψει σκότος καὶ γνόφος γῆν, καλύψει ἐπὶ ἔθνη. ἐπὶ δέ σε φανήσεται Κύριος, καὶ ἡ δόξα Κυρίου ἐπὶ σὲ ὀφθήσεται, καὶ πορεύσονται βασιλεῖς ἐν τῷ φωτί σου, καὶ ἔθνη ἐν τῇ λαμπρότητί σου. Ἀνάβλεψον κύκλῳ τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε συνηγμένα τὰ τέκνα σου. ἥκασι πάντες οἱ υἱοί σου μακρόθεν, καὶ αἱ θυγατέρες σου ἐπ᾽ ὤμων ἀρθήσονται. ἔστιν ἡ Ἐκκλησία, ἧς τὰ τέκνα πανσυδὶ ἥξει ἐν τῷ βαπτίσματι μετὰ τὴν ἀνάστασιν πάντοθεν πρὸς αὐτὴν καταθέοντα, δεχομέ-

a *Iſaie* 60. 1.

νη τε τὸ φῶς τὸ ἀνέσπε-
ρον τὴν λαμπρότητα στο-
λῆς σχήματι περιβεβλη-
μένη τοῦ Λόγου, ἥδεται.
Ποίῳ γὰρ ἄλλῳ τιμαλφε-
στέρῳ κόσμῳ τὴν βασι-
λίσσαν ἔπρεπε κοσμηθεῖ-
σαν νυμφαγωγηθῆναι τῷ
Κυρίῳ, φῶς ὡς ἱμάτιον
λαβοῦσαν. διὸ αὐτὴν ὑ-
πὸ τοῦ πατρὸς ἀνακλη-
θῆναι. Ἴτε γὰρ ἀναβᾶ-
σαι τῷ λόγῳ, θεάσασθε
ὥσπερ τὰς πρὸς γάμον
παρθένους, γυναῖκα με-
γάλην καθαρὸν καὶ ἄ-
χραντον ὅλον, καὶ νόμιμον
κάλλος, καὶ οὐδὲν ἐλατ-
τούμενον τῆς λαμπρότη-
τος τῶν φώτων, ἀποστίλ-
βουσαν. καὶ αὐτὴ μὲν στο-
λῆς αὐτὸ τὸ φῶς ἠμφι-
εσμένην· αὐτὴ δὲ τιμίων
λίθων ἄστρασι ψηφῖσι
τὴν κεφαλὴν κεκοσμη-
μένην. ὃ γὰρ ἡμῖν ἐσθὴς
τοῦτο ἐκείνῃ φῶς. ὃ δὲ ἡ-
μῖν χρυσός, ἢ διαφανεῖς
λίθοι, τοῦτο ἐκείνῃ τὰ

occaſus neſcium ſplendore, amictus forma, Verbi circumdata lætatur. Quo enim alio pretioſiori cultu Regina adornata, quam lumine veluti veſtimento ſuſcepto, Domino deſponſanda erat? ideoque etiam a Patre accerſita. Eia agite ratione aſcendentes, conſpicite veluti Virgines nubiles mulierem ingentem, pura atque immaculata, & legitima pulchritudine, quæ luminarium ſplendore inferior non eſt, prælucentem, & lumine ipſo perinde atque veſte amictam, ſtellis lucentibus quaſi, gemmis & lapidibus pretioſis capite redimitam. Quod enim nobis veſtis, hoc illi lumen eſt, quod nobis aurum, & prælucidi lapides,

hoc illi ſtellæ. Stellæ non quales in cœleſtibus volutantur ſed multo præſtantiores & dilucidiores; vt hæ earum imagines eſſe & ſimulacra exiſtimentur. Et ſuper lunam gradientem. Lunam, vt opinor, figurate fidem eorum, qui lauacro corruptionem expurgant, innuens, quod illius lumen aquæ tepidæ ſimilius ſit, & omnis humida natura ex ea dependeat. Stat itaque ſupra fidem noſtram, & anteceptã animo informationem ſecundum lunæ conſpectum Eccleſia, donec aduenerit complementum gentium, parturiens, & animales in ſpirituales regenerans, ea ratione, qua & mater eſt. Quemadmodum enim mulier ſemen viri informe

ἄστρα. Ἄστρα δὲ οὐχ ὁποῖα τὰ ἐν τῷ οὐρανίῳ κείμενα τόπῳ, ἀλλά τινα κρείττω, καὶ διαφεγγέστερα· ὥστε εἰκόνας ἐκείνων μᾶλλον νομίζεσθαι ταῦτα, καὶ ἀπεικονίσματα. Βεβηκέναι τε ἐπὶ τῆς σελήνης. Σελήνην ὡς ἡγοῦμαι τροπικῶς τὴν πίστιν τῶν ἀποκαθαιρομένων τὴν φθορὰν τῷ λουτρῷ, λέγων, διὰ τὸ προσεοικέναι τὸ φῶς αὐτῆς μᾶλλον ὕδατι χλιαρῷ, καὶ πᾶσαν ἐξ αὐτῆς ἠρτῆσθαι τὴν ὑγρὰν οὐσίαν. Ἐφέστηκεν οὖν ἐπὶ τῆς πίστεως, καὶ προσλήψεως ἡμῶν, ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὴν τῆς σελήνης σύνοψιν, μέχριπερ ἂν εἰσέλθῃ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν, ὠδίνουσα, καὶ ἀναγεννῶσα τοὺς ψυχικοὺς εἰς πνευματικοὺς. καθ' ὃν λόγον, καὶ μήτηρ ἐστίν. Ὥσπερ γὰρ σπορὰν ἀνδρὸς ἀμόρφωτον ὑποδεξαμένη γυνὴ περιό-

εκει·

δοις χρόνων ἄνθρωπον ὁλόκληρον ἀποκύει, ταύτῃ δὴ καὶ τοὺς προσφεύγοντας τῷ λόγῳ, φήσειεν ἄν τις, συλλαμβάνουσαν ἀεὶ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τὴν καθ' ὁμοίωσιν ἰδέαν αὐτῆς, καὶ μόρφωσιν μορφοῦσαν τοῦ Χριστοῦ, περιόδοις χρόνων πολίτας τῶν μακαρίων ἐκείνων ἐργάζεσθαι. Ὅθεν ἐξ ἀνάγκης αὐτὴν ἐφεστάναι δὴ τῷ λουτρῷ τοὺς λουομένους γεννῶσαν, τούτῳ καὶ σελήνη κέκληται τῷ τρόπῳ ἡ περὶ τὸ λουτρὸν αὐτῆς ἐνέργεια, ἐπειδὴ νέον σέλας ἀνανεαθέντες οἱ ἀναγεννώμενοι λάμπουσιν, ὅ ἐστι νέον φῶς, ὅθεν καὶ νεοφώτιστοι καλοῦνται παραφραστικῶς τὸ πνευματικὴν αὐτοῖς πανσέληνον κατὰ τὴν περίοδον τοῦ πάθους, καὶ τὴν ἀνάμνησιν νέαν ἀεὶ παραφαινούσης

excipiens, temporum circuitibus hominem ſuis partibus integrum generat, ita & confugientes ad Verbum, diceret quiſpiam, concipientem Eccleſiam, & quæ ſecundum ſimilitudinem eſt, Chriſti, ſpecie & forma effingentem, poſt varia annorum tempora ciues beatis illis ſeculis dare. Hinc neceſſario adſtat lauacro, eos, qui lauantur, generans, & hac ratione lunæ ſibi nomen facultas illius circa lauacrum attribuit. Cum nouo lumine iuueneſcentes qui regenerantur, ſplendent, ideoque νεοφώτιστοι, noue illuminati *nuncupantur, mutato verbo, cum illa ſpirituale ipſis plenilunium ſecundum paſſionis circuitum & recordationem nouum ſemper exhibeat, vſque-*

dum

dum ſplendor, & lumen diei illius magnæ perfectum exoriatur. Quod ſi quis, neque enim arduum fuerit palam eſſari, ægre ferens dictis obijciat. Et quanam ratione hæc expoſitio a vobis, o Virgines, quaſi ad mentem Scripturæ facta eſſet, comprobatur, cum Apocalypſis maſculum parere Eccleſiam decernat: vos autem ex ijs, qui lauantur, dolores illius partus qui ad maturitatem deducuntur, cum lauantur, perfici intelligitis? Reſpondebimus. O tu, qui ſimilia in contentionem reuocas. Nec tibi plane ſuppetit Chriſtum eſſe eum, qui gignitur, oſtendere; Multo enim antequam Apocalypſis conſcriberetur, arcanum Verbi incarnationis completum fuerat; & Ioannes de præſentibus

ἔς αὖ ἡ αὐγή, καὶ τὸ φῶς, τὸ τέλειον ἀνατείλῃ τῆς μεγάλης ἡμέρας. Ἐὰν δέ τις, οὐδὲν γὰρ χαλεπὸν ἔτι διαῤῥήδην εἰπεῖν, ἀγανακτήσας φέρσῃ πρὸς τὰ εἰρημένα. καὶ πῶς ὑμῖν ἡ ἐξήγησις, ὦ Παρθένοι, γίνεται κατὰ νοῦν τῆς Γραφῆς. ὁπότε ἡ μὲν Ἀποκάλυψις ἄῤῥενα τὴν Ἐκκλησίαν διορίζεται γεννᾶν. ὑμεῖς δὲ ἀπὸ τῶν ἀπολουομένων παρειλήφατε τὰς τελεσφορουμένας ὠδῖνας αὐτῆς πληροῦσθαι λουομένας; λέξωμεν. Ἀλλ᾽; ὦ φιλαίτιε, ἀλλ᾽ οὐδέν σοι πάρεστιν ἀποδεῖξαι τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι τὸν γεννώμενον. πάλαι γὰρ πρὸ τῆς Ἀποκαλύψεως ἐπεπλήρωτο τὸ μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Λόγου. ὁ δὲ Ἰωάννης περὶ παρόντων, καὶ

tibus

μελλόντων θεσμῳδεῖ. ὁ δὲ Χριστὸς πάλαι κυηθεὶς οὐχ ἡρπάσθη, ὁπότε ἐτέχθη πρὸς τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ, φόβῳ τοῦ μὴ λυμήνασθαι αὐτὸν τὸν ὄφιν. ἀλλὰ τοῦτο ἐγεννήθη, καὶ κατῆλθεν αὐτὸς ἀπὸ τῶν θρόνων τοῦ πατρὸς, ἵνα τὸν δράκοντα χειρώσηται, μείνας προστρέχοντα τῇ σαρκί. ὥστε ἀνάγκη ὁμολογεῖν δεῖ καὶ σὲ, τὴν Ἐκκλησίαν εἶναι τὴν ὠδίνουσαν, καὶ γεννῶσαν τοὺς ἀπολυτρουμένους. ὥσπερ καὶ ἐν Ἡσαΐᾳ τὸ Πνεῦμα φησί. Πρὶν τὴν ὠδίνουσαν τεκεῖν, καὶ πρὶν ἐλθεῖν τὸν πόνον τῶν ὠδίνων, ἐξέφυγε, καὶ ἔτεκεν ἄρσεν. Τίς ἤκουσε τοιοῦτον; καὶ τίς ἑώρακεν οὕτως, εἰ ὤδινεν ἡ γῆ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. εἰ δὲ καὶ τέκοι ἔθνος εἰσάπαξ. ὅτι ὠ-

tibus atque futuris ſundit oracula. & Chriſtus, multo antea partu datus non eſt raptus, timore ne læderetur a ſerpente in ipſo ſui ortu ad Dei Thronum: ſed propterea & genitus eſt, & a Throno paterno deſcendit, vt draconem carnem ad orientem debellaret. Hinc neceſſe eſt, vt tu quoque fatearis, Eccleſiam eſſe, quæ parturit procreatque eos, qui liberantur, vt apud Iſaiam Spiritus dicit,[a] Antequam paturiret, peperit, & antequam venirent partus dolores, aufugit, & peperit maſculum. Quis audiuit tale? & quis vidit ſimile? Nunquid parturijt terra in vno die? aut parturiet gentem ſemel? Quia parturijt Sion,

&

a *Iſai.* 66. 7.

& peperit filios ſuos. *Quemnam effugit, niſi prorſus ipſum draconem, vt parturiret populum intellectualis Sion maſculum, qui ex affectionibus muliebribus, & diſſolutione ad vnitatem Domini peruenit, & ſtudio atque ſedulitate maſculus effectus eſt. Dicimus itaque rurſus initium ſumentes, donec ad finem ſeruata rerũ ſerie perueniamus, exponentes quæ dicta ſunt. Conſidera ergo, ſi tibi etiam videbitur, an recte probeque oratio terminetur. Ego enim* maſculum eam generare *de Eccleſia dictũ eſſe autumo: cum & notas, & typos, ipſam etiam virilitatem Ieſu perfecte conſequantur, qui illuminãtur, forma, quæ ſecundum Verbi ſi-*

δίνησε Σιών, καὶ ἔτεκε τὰ τέκνα αὐτῆς. τίνα ἐξέφυγεν, ἢ πάντως τὸν δράκοντα, ἵνα γεννήσῃ τὸν λαὸν ἡ νοητὴ Σιὼν τὸν ἄρσενα, τὸν τῶν γυναικείων παθῶν, καὶ τῆς ἐκλύσεως εἰς τὴν ἑνότητα τοῦ Κυρίου καταντήσαντα, καὶ ἀπαρσενωθέντα τῇ σπουδῇ. Λέγωμεν οὖν πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἐπαναποδίσασαι, μέχριπερ αὖ καθεξῆς πρὸς τὸ τέλος ἔλθωμεν ἐξηγούμεναι τὰ εἰρημένα. Σκόπει οὖν ἐάν πως καὶ σοὶ δοκῇ πρὸς εὐδοξίαν ὁ λόγος πληροῦσθαι. ἐγὼ γὰρ τὸν ἄρσενα ταύτην γεννᾶν, εἰρῆσθαι νομίζω τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπειδὴ τοὺς χαρακτῆρας, καὶ τὴν ἐκτύπωσιν, καὶ τὴν ἀῤῥενωπίαν εἰλικρινῶς τοῦ Ἰησοῦ προσλαμβάνουσιν οἱ φωτιζόμενοι, τῆς καθ' ὁμοίωσιν μορφῆς ἐν αὐτοῖς ἐκτυπουμένης τοῦ Λόγου, καὶ

mili-

ἐν αὐτοῖς γεννωμένης κατὰ τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν, καὶ πίστιν, ὥστε ἐν ἑκάστῳ γεννᾶσθαι τὸν Χριστὸν νοητῶς. καὶ διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία σπαργᾷ καὶ ὠδίνει, μέχριπερ ἂν ὁ Χριστὸς ἐν ἡμῖν μορφωθῇ γεννηθείς. ὅπως ἕκαστος τῶν Ἁγίων τῷ μετέχειν Χριστοῦ, Χριστὸς γεννηθῇ. καθ' ὃν λόγον καὶ ἔν τινι Γραφῇ φέρεται, Μὴ ἅψησθε τῶν Χριστῶν μου, καὶ ἐν τοῖς Προφήταις μου μὴ πονηρεύεσθε. οἱονεὶ χριστῶν γεγονότων τῶν κατὰ μετουσίαν τοῦ Πνεύματος εἰς Χριστὸν βεβαπτισμένων, συμβαλλούσης ἐνταῦθα τὴν ἐν τῷ Λόγῳ τελείωσιν αὐτῶν, καὶ μεταμόρφωσιν τῆς Ἐκκλησίας. Βεβαιοῖ δὲ τοῦτο καὶ Παῦλος φανερῶς διδάσκων,

militudinem eſt in iis impreſſa, & in iiſdem ſecundum exquiſitam cognitionem, & fidem generata; ita vt in vnoquoque Chriſtus intellectualiter generetur. proptereaque Eccleſia feruet, turgetque, & parturit, quouſque Chriſtus in nobis generatus efformetur; & Sanctus quilibet, dum Chriſtum participat, Chriſtus generetur. quod in ſcriptura quoque denotatur,[a] Nolite tentare Chriſtos meos; & in Prophetis meis nolite malignari. *Quaſi diceret, Chriſtos factos eſſe, qui ſecundum communionem Spiritus in Chriſtum baptizati ſunt, cum in eorum perfectione atque tranſmutatione opem Eccleſia tulerit. Confirmat id quoque Paulus palam edocens, cum*

ſit

a Pſalm. 105. 15.

ait;[a] Huius rei gratia flecto genua mea ad Deum & Patrem, ex quo omnis paternitas in cœlis & in terra nominatur, ut det uobis iuxta diuitias gloriæ ſuæ, vt fortitudine corroboremini per Spiritum ſuum in interiorem hominem, vt habitet Chriſtus per fidem in cordibus ueſtris. *Nanque in animabus eorum, qui regenerantur, neceſſe eſt, infuſum imprimi verbum veritatis. Dictis porro non abſimile eſt quin etiam quammaxime conſonat, quod veluti eloquium funditur a Patre in Chriſtum, cum aquis hic in Iordane luſtratur.* [b] Filius meus es tu. Ego hodie genui te. *Obſeruandum porro*

ἔνθα φησί. Τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πατέρα, ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται, ἵνα δῷ ὑμῖν κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ, δύναμιν κραταιωθῆναι διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον κατοικῆσαι τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν. Εἰ γὰρ τὰς τῶν ἀναγεννωμένων ψυχὰς ἀναγκαῖον ἐξομοργνύμενον ἐκτυποῦσθαι τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Ἔοικε δὲ τοῖς εἰρημένοις, καὶ τοῦτο μάλιστα προσεοικέναι, καὶ συμφωνεῖν τὸ χρησμῳδούμενον ἄνωθεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς πρὸς Χριστῷ ἐπὶ τὸν ἁγνισμὸν κατὰ τοῦ ὕδατος ἐν τῷ Ἰορδάνῃ. Υἱός μου εἶ σύ. ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. Παρατηρητέον γὰρ, ὅτι τὸν μὲν υἱὸν αὐτοῦ εἶναι ἀσ-

a *Epheſ. 3. 14.*   b *Pſal. 2. 7.*

ρίστως ἀποφῆναι τὸ ἅτε ἀχρόνως συνόντα αὐτῷ ἔφη, καὶ οὐ γέγονας, ἐμφαίνων μήτε πρόσφατον αὐτὸν τετυχηκέναι τῆς υἱοθεσίας, μήτε αὖ προϋπάρξαντα, μετὰ ταῦτα τέλος ἐσχηκέναι. ἀλλὰ προγεννηθέντα καὶ ἔσεσθαι καὶ εἶναι τὸν αὐτόν. τὸ δὲ, Ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε, ὅτι προόντα ἤδη πρὸ τῶν αἰώνων ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἐβουλήθην, καὶ τῷ κόσμῳ γεννῆσαι, ὃ δή ἐστι, πρόσθεν ἀγνοούμενον γνωρίσαι. ἀμέλει τοῖς μηδέπω τῶν ἀνθρώπων συνῃσθημένοις τὴν πολυποίκιλον σοφίαν τοῦ Θεοῦ ὁ Χριστὸς οὐδέπω γεγέννηται, ὅπερ ἐστὶν, οὐδέπω ἐγνώσθη, οὐδέπω πεφανέρωται, οὐδέπω ἐφάνη. Εἰ δὲ καὶ αἴσθοιντο καὶ οὗτοι τῆς χάριτος τὸ μυστή-

porro eſt, ſui filium eſſe indefinite declarauiſſe, tanquam qui expers temporis, vna cum eo eſt: & non factum eſſe, indicans, neque nunc recens eum in adoptionem filij veniſſe, neq; rurſus antea extitiſſe, poſtmodum finem habuiſſe, ſed antea genitum, & immutabilem eſſe: illud vero; Ego hodie genui te. *Cum antea ante ſecula eſſes in cœlis, volui mundo quoque te generare. quod eſt, qui eras ante incognitus, in cognitionem aliorum venire. Quandoquidem hominibus variam ac multiplicem Dei ſapientiam non agnoſcentibus, Chriſtus non dum genitus eſt, non dum nempe cognitus eſt, non dum manifeſtatus eſt, non dum apparuit. Quodſi gratiæ arcanum conceperint, tum vero*

& ipſis conuerſis, & credentibus, ſecundum cognitionem & prudentiam generatur. Quapropter non incongrue hinc Eccleſia maſculũ verbum in ijs, qui expiantur, continuo efformare, & generare dicitur. Et hæc quidem de doloribus, & partu illius pro viribus noſtris dicta ſunto. De Dracone vero & alijs referenda ſunt. Quare iterum conemur, o Virgines, magnitudine ænigmatũ ſcripturæ haud perterritæ, alio quoque modo exponere. Quod ſi quid inter exponendum difficile occurrerit, ego vos quaſi per flumen traijciam. Draco ingens, rufus, multimodus, multifidus, ſeptem capitibus eminens, cornigerus, trahens tertiam partem

ριον, τότε δὴ καὶ αὐτοῖς ὁπότε ἐπέστρεψαν, καὶ ἐπίστευσαν, κατὰ τὴν γνῶσιν, καὶ τὴν σύνεσιν γεννᾶται. Διὸ καὶ προσηκόντως ἐντεῦθεν ἡ Ἐκκλησία τὸν ἄρσενα λόγον ἐν τοῖς ἁγνιζομένοις ἀεὶ μορφοῦν λέγεται, καὶ γεννᾶν. Καὶ τὰ μὲν δὴ περὶ τῶν ὠδίνων αὐτῆς, εἰς δύναμιν εἴρηται, τὰ δὲ περὶ τοῦ δράκοντος, καὶ τῶν ἄλλων τῇδε μεταβλητέον. οὐκοῦν πειρώμεθα πάλιν ἄλλως γέ πως δηλοῦν, ὦ Παρθένοι, μηδὲν ἀποδειλιῶσαι πρὸς τὸ μέγεθος τῶν αἰνιγμάτων τῆς γραφῆς. ἐὰν δέ τι δύσκολον ἐμπίπτῃ τοῖς λόγοις, ἐγὼ πάλιν ὑμᾶς ὥσπερ ποταμὸν διαβιβάσω. Ὁ δράκων ὁ μέγας, ὁ πυῤῥὸς, ὁ πολυχιδὴς, ὁ ἑπτακέφαλος, ὁ κερασφόρος, ὁ σύρων τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων, ὃς ἕστηκεν ἐφεδρεύων, ἵνα τὸ τέκνον τῆς ὠδι-

ſtel-

νούσης γυναικὸς καταφάγῃ ὁ Διάβολος οὗτός ἐστιν, ὁ ἐνεδρεύων, ὁ λοχῶν λυμήνασθαι τῶν φωτισθέντων τὸν χριστόληπτον νοῦν, καὶ τὴν ἐκτύπωσιν, καὶ τὴν γέννησιν τὴν ἐν αὐτοῖς ἀποτεχθεῖσαν τοῦ Λόγου, ἀλλ' ἀστοχεῖ, καὶ σφάλλεται τῆς ἄγρας, ἄνω πρὸς ὕψος ἁρπαζομένων τῶν ἀναγεννωμένων πρὸς τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ. ὃ δή ἐστιν ἄνω περὶ τὴν θείαν ἕδραν, καὶ τὴν ἀσκανδάλιστον ὑπόβασιν τῆς ἀληθείας αἴρεται τὸ φρόνημα τῶν ἀνακαινισθέντων, τὰ ἐκεῖ βλέπειν, καὶ τὰ ἐκεῖ φαντάζεσθαι, παιδαγωγούμενον, ἵνα μὴ ἀπατηθῇ πρὸς τοῦ δράκοντος βέρεθρον κάτω. οὐ γὰρ αὐτῷ θέμις τοὺς ἄνω νεύοντας, καὶ τοὺς ἄνω βλέποντας ἀφανίσαι. Οἱ δὲ ἀστέρες εἰσίν, οὓς τῇ τῆς οὐ-

ſtellarum, inſidias parans mulieri, vt fœtum parturientis deuoret, Diabolus eſt, qui in inſidijs locatus, mentem a Chriſto correptā illuminatorum, & impreſſionem, & imaginem Verbi in ijs ingenitam lædere ac deturpare contendit: ſed aberrat & venatione fruſtratur; cum regenerati ad ſublimia, & thronum Dei rapiantur: ſurſum nempe circa diuinam ſedem, & abſq; offenſione veritatis baſim renouatorum mens erigatur, quæ ibi ſunt, & videre, & animo atque imaginatione conuoluere inſtructa, ne a dracone deorſum tendente decipiatur. Neq; enim facultas illi eſt, ſurſum ſuſpicientes, & intuentes perdere. Stellæ porro, quas ille caudæ

*extremitate in verti-
ce tactas in terram
deturbat; Hæreſeon
ſunt contorſiones. Stel-
læ nanque ſuboſcuræ, &
circa humilia ſeſe vo-
lutantes Heterodoxorũ
conciliabula nuncupan-
da ſunt: Cum rerum
cœleſtium ipſi quoque
periti eſſe, & in Chri-
ſtum credere, & ſedem
animæ in cœlis habere,
& veluti lucis filij ſtel-
lis prope accedere con-
tendunt; verum dra-
conis implicationibus
dimoti conuelluntur,
quod intra pietatis for-
mas triangulas non
conſtiterunt, dum de
orthodoxa religione de-
ceſſere. Hinc & ter-
tia pars ſtellarum ap-
pellati ſunt, veluti cir-
ca vnum Triadis nume-
rum deerrantes: quan-
doque Patris, vt Sa-
bellius, qui ipſum omnipotentem paſſionem
ſub-*

στρας ἄκρῳ τῆς κορυφῆς ἐ-
φαπτόμενος εἰς τὴν γῆν
κατασπᾷ, τῶν αἱρέσεων
αἱ συστροφαί. Ἀστέρας γὰρ
ἀμυδροὺς, καὶ ταπεινοστρε-
φεῖς, τὰς συνόδους
εἶναι τῶν ἑτεροδόξων φρα-
στέον. Ἐπειδὴ τῶν οὐρανίων
ἐπιστήμονες εἶναι δὴ βού-
λονται καὶ αὐτοὶ, καὶ εἰς Χρι-
στὸν πεπιστευκέναι, καὶ τὴν
ἕδραν ἔχειν τῆς ψυχῆς ἐν τοῖς
οὐρανοῖς, καὶ πλησιάζειν τοῖς
ἄστροις ὡς φωτὸς τέκνα.
ἀλλὰ κατασύρονται τοῦ δρά-
κοντος ἐκσφαλθέντες ταῖς
πλοκαῖς, ὅτι μὴ τῶν τρι-
γώνων εἴσω τῆς εὐσεβείας
ἔστησαν σχημάτων πταί-
σαντες αὐτῆς περὶ τὴν ὀρθό-
δοξον θρησκείαν. ὅθεν καὶ
τρίτον τῶν ἀστέρων ἐκλή-
θησαν μέρος, οἷον περὶ
ἕνα τὸν ἀριθμὸν τῆς Τρι-
άδος διεσφαλμένοι. ὁ
τε μὲν τοῦ πατρὸς ὡς Σα-
βέλλιος, αὐτὸν τὸν παν-

ὑπεράτορα λέξας πεπονθέναι. ὁτὲ δὲ τὸν τοῦ υἱοῦ ὡς Ἀρτεμᾶς, καὶ οἱ δοκήσει αὐτὸν ἀποφηνάμενοι πεφυκέναι. ὁτὲ δὲ περὶ τοῦ Πνεύματος ὡς Ἐβιωναῖοι, ἐξ ἰδίας κινήσεως τοὺς Προφήτας φιλονεικοῦντες λελαληκέναι. Μαρκίων γὰρ, καὶ Οὐαλεντῖνος καὶ τὸν περὶ Ἐλκεσαῖον, καὶ τοὺς ἄλλους καλὸν μηδὲ μνημονεῦσαι. Ἡ δὲ γεννήσασα καὶ γεννῶσα τὸν ἄῤῥενωπὸν ἐν ταῖς καρδίαις τῶν πιστευσάντων λόγον, καὶ ἄχραντος, καὶ ἀβλαβὴς ὑπὸ θηρὸς τῆς ὀργῆς εἰς τὴν ἔρημον παραγινομένη, ἡ μήτηρ ἡμῶν ἐστιν, ὡς ὑποδεδώκαμεν, ἡ Ἐκκλησία. Ἡ δὲ ἔρημος εἰς ἣν ἐλθὼν ἐπέφερε τὰς χιλίας καὶ διακοσίας ἡμέρας καὶ ἑξήκοντα, ἡ κακῶν πλήρης ἀληθῶς, καὶ

ſubijſſe pronunciauit: quandoque Filij, vti Artemas, & quicunq; alij, qui imaginatione eum tantummodo carnem aſſumpſiſſe aſſeuerarunt: quandoque Spiritus, vt Ebionæi, qui proprio inſtinctu Prophetas verba feciſſe contendunt. Marcionis enim, & Valentini & Elceſſæi comitum, aliorumque optimum fuerit nec memoriam quidem refricare. Quæ vero progenerauit atque progenerat maſculum in cordibus ac fidele Verbum, & pura, & a belluæ furore immunis in deſerta loca ſecedens, mater noſtra eſt, vt interpretatæ ſumus, Eccleſia. Solitudo autem, in quam ſeſe contulit, per ſexaginta & ducentos & millenos dies alita, malorum omnium vere plena

infœcunda, ſterilis, aditu difficilis atq; imperuia pleriſq; eſt: ſed Sanctis fructifera, prædiues pabulis, herbeſcente viriditate amœna, facile penetrabilis, ſapientiæ affluens, & vitæ germinans. Hic ipſe eſt virtutis pulcherrimus, pulchris arboribus conſtipatus, & ſuauis auræ aſpiratione deliciosſus ager, [a] *vbi ſurrexit Auſter, & perflauit Aquilo, & fluunt aromata, & omnia nectaris ambroſiæque roribus cumulatiſſime redundant, immortalis vitæ germinibus non ſeneſcentibus redimita. In quo nos immoramur nunc flores legentes, ac digitis illibatis nectentes Reginæ purpuream, & ſplendidiſſimam virginitatis coronam: Virtutis etenim fructibus ſponſa Verbi adornatur. Mille*

ἄγονος, καὶ στεῖρα φθορᾶς, καὶ δυσπρόσιτος, καὶ δύσβατος τοῖς πολλοῖς, εὔκαρπος δὲ, καὶ εὔβοτος, καὶ εὐθαλὴς, καὶ εὐεπίβατος Ἁγίοις, καὶ πληθύουσα σοφίας, καὶ βλαστάνουσα ζωὴν, τοῦτο αὐτὸ δὴ τῆς Ἀρετῆς τὸ κάλλιστον, καὶ καλλίδενδρον, καὶ καλλίπνουν χωρίον. Ἔνθα ἐξηγέρθη ὁ νότος, καὶ διέπνευσεν ὁ βοῤῥᾶς, καὶ ῥέουσι τὰ ἀρώματα, καὶ πάντα τῶν ἀμβροσίων πεπλήρωνται δρόσων, ἀθανάτου ζωῆς βλαστοῖς ἀμαράντοις κατεστεμμένα. εἰς ὃ ἐσμὲν ἡμεῖς ἀνθολογοῦσαι νῦν, καὶ πλέκουσαι τῇ βασιλίσσῃ τὸν ἁλουργῆ στέφανον, καὶ ἔκλαμπρον τῆς παρθενίας ἀθίκτοις δακτύλοις. Ἀρετῆς γὰρ κοσμεῖται καρποῖς ἡ νύμφη τοῦ Λόγου.

a. Cantic. 4. 16.

au-

αἱ δὲ χίλιαι καὶ διακόσιαι ἡμέραι καὶ ἑξήκοντα, ἃς ἐνθάδε ἐσμὲν εἰς ἐπιδημίαν, ἡ περὶ τοῦ πατρός ἐστιν, ὦ Παρθένοι, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ πνεύματος κατ' εὐθεῖαν ἀκριβὴς καὶ ἀρίστη σύνεσις, ἐφ' ᾗ γέγηθεν ἡ μήτηρ ἡμῶν αὐξανομένη, καὶ ἀγάλλεται τοῦτον τὸν χρόνον, μέχριπερ αὖ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν καινῶν αἰώνων εἰς τὴν ἄγυριν ἐλθοῦσα εἰς οὐρανοὺς, μηκέτι δι' ἐπιστήμης κατασκέπτηται τὸ ὄν, ἀλλὰ φανῶς ἐποπτεύσῃ Χριστῷ συνεισβᾶσα. τὰ γὰρ χίλια ἐν ἑκατοντάσι δεκαπλασιασθέντα τέλειον ἀριθμὸν, καὶ πλήρη περιέχει. ὃ δή ἐστι σύμβολον αὐτοῦ τοῦ πατρὸς, τοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ δημιουργήσαντος καὶ ἐν ἑαυτῷ συγκρατοῦντος τὸ πᾶν. τὰ δὲ διακόσια τῶν ἐκ δύο τελείων

autem & ducenti & ſexaginta dies, quibus in hoc mundo peregrinamur, de Patre eſt, o Virgines, & Filio, & Spiritu recta, exquiſita, atque optima intelligentia, qua mater noſtra accreſcẽs gaudet, & hoc eodem tempore lætatur, quouſque ad nouorum ſeculorũ conſtitutionem, vna cum reliqua cohorte in cœlum perueniens, non amplius id quod eſt, per ſcientiam meditabitur, ſed ſimul cum Chriſto ingreſſa, palam aperteq; intuebitur. Mille ſiquidem decies centies multiplicatum, perfectum plenumque numerum continens, Patris ipſius ſymbolum eſt, qui ex ſe ipſo creauit, & in ſe ipſo vniuerſum comprehendit. Ducenta, quæ ex duobus perfectis

numeris connectuntur, Spiritus ſancti ſymbolum ſunt, quod ille Patris & Filij cognitionē alijs cōmunicat. Sexaginta decies ſex cōplectentia Chriſti ſymbolū, quod ſenarius numerus a monade progrediens ex proprijs membris componitur ita, vt in ipſo neq; deſit aliquid neque redundet. In propria ſiquidem membra reſolutus completur, in ſex nempe, & in æquales partes ex æqualibus membris diuiſis, neceſſario eadem ex diuiſis particulis iterum quantitate perficitur. Primum enim medio ſui diuiſus, ter facit: tum in tria, duo: demum in ſex partitus, vnum conſtituit, & in ſemetipſum rurſum completus refertur. Nam in bis tria, &

ἀριθμῶν συνεζευγμένον, ὃ δή ἐστι σύμβολον τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καθὸ τῆς γνώσεώς ἐστι τοῦτο τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πατρὸς παρεκτικόν. τὰ δὲ ἑξήκοντα τὸν ἓξ ἀριθμὸν ἐν δεκάσιν ἓξ ἔχει, ὃ δὴ σύμβολόν ἐστι τοῦ Χριστοῦ, ἐπειδήπερ ὁ τῶν ἓξ ἀπὸ μονάδος προϊὼν ἀριθμὸς ἐπὶ τῶν ἰδίων συντίθεται μερῶν, ὥστε μήτε λείπειν ἐν αὐτῷ τι, μήτε πλεονάζειν. εἰς τὰ ἑαυτοῦ μέρη γὰρ ἀναλυόμενος συμπληροῦται, οἷον τὸν ἓξ, καὶ εἰς ἴσα μέρη ἐξ ἴσων τεμνομένων μερῶν, ἀνάγκη τὴν αὐτὴν ἐκ τῶν διαμερισθέντων τμημάτων πάλιν ποσότητα πληροῦται. Πρῶτον γὰρ μέρος κατὰ μέσον διαιρούμενος ποιεῖ τὸν τρία, εἶτα εἰς τρία διαιρούμενος μέρη ποιεῖ τὰ δύο, εἶτα εἰς ἓξ μερισθεὶς ποιεῖ τὸν ἕνα, καὶ συμπληροῦται πάλιν εἰς ἑ-

ter

αὐτόν. εἰς γὰρ δὶς τρία, καὶ τρεῖς δύο, καὶ ἑξάκις ἓν διαιρούμενος, συντιθεμένων τῶν δύο, καὶ τριῶν καὶ τοῦ ἑνὸς πάλιν ἀναπληροῦται τὰ ἕξ. τέλειον δὲ πᾶν ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ, τὸ μήτε προσδεόμενον εἰς συμπλήρωσιν ἑτέρου, μήτε πλεονάζον ἑαυτοῦ πώποτε. τῶν δὲ ἄλλων ἀριθμῶν οἱ μὲν ὑπερτέλειοι εἰσίν, ὡς ὁ δώδεκα, τὸ γὰρ ἰσοναύτου μέρος τὰ ἕξ, καὶ τὸ τρίτον τὰ τέσσαρα, καὶ τὸ τέταρτον τὰ τρία, καὶ τὸ ἕκτον τὰ δύο, καὶ τὸ δωδέκατον τὸ ἕν, εἰς ἃ δύναται μερίζεσθαι, συντελεσθέντα, ὑπερβάλλουσι τὸν δώδεκα, οὐ τηρήσαντος ἑαυτὸν ἴσον τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσιν ὡς ὁ ἕξ, οἱ δὲ ὑποτέλειοι ὡς ὁ ὀκτὼ τὸ γὰρ ἥμισυ αὐτοῦ τὰ τέσσαρα, καὶ τὸ τέταρτον τὰ δύο, καὶ τὸ ὄγδοον τὸ ἓν εἰς ἃ τέμνεται μέρη συντεθέντα

ter duo, & ſex vnum diuiſus, in vnum coactis duobus, tribus, & vno iterum ſenarium explet. Perfectum autem eſſe neceſſe eſt, quidquid ad ſui complementum, neque externo indiget, neque in ſuis ſuperabundat. Aliorum autem numerorum quidam ſunt ampliores, vt duodecim, cuius æqua pars, ſex nempe, & tertia, quatuor & quarta, tria, & ſexta duo, & duodecim vnum, in quæ ſubdiuidi poteſt, in vnum aggregata duodenarium ſuperant, cum ille ſemetipſum ſuis partibus æquum non ſeruet, quemadmodum ſenarius: quidam anguſtiores, vt octo: nam ipſius dimidia pars, quatuor, & quarta, duo, & octaua, vnum, in quas diuiditur,

ditur, ſimul poſitæ ſeptenarium procreant, & monade illi opus eſt, ut ſui complementum conſequatur: non uti ſenarius qui ſibi per omnia concorditer congruit. Quapropter ad filium Dei refertur, qui a complemento Deitatis in mundum proceſſit. [a] Exinanitus *enim* formam ſerui accipiens, *in propria rurſus perfectione, & dignitate perfecte conſtitit. Ipſe ſiquidem in ſeipſo imminutus, & in proprijs partibus reſolutus, ex ſua paruitate & ſuis partibus in complementum rurſus ſuum, & magnitudinem peruenit, & nunquam hac ſua extenuatione aliquid de perfectione amiſit: ſed & uniuerſi creatio ex hoc numero atque concentu uide-*

ποιεῖ τὸν ἑπτά, καὶ προσδεῖται μονάδος εἰς τὴν ἑαυτοῦ συμπλήρωσιν, οὐχ ὡς ὁ ἓξ παντοίως ἑαυτῷ σύμφωνος ὤν, διὸ καὶ τὴν ἀναφορὰν εἰς τὸν υἱὸν ἀνείληφε τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τοῦ πληρώματος τῆς θεότητος εἰς τὸν βίον ἐληλυθότος. κενωθεὶς γάρ, καὶ τὴν μορφὴν τοῦ δούλου προσλαβών, εἰς τὴν ἑαυτοῦ τελειότητα πάλιν ἀνεπληρώθη καὶ τὴν ἀξίαν. Αὐτὸς γὰρ ἐν αὐτῷ σμικρυνθείς, καὶ ἐν τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσιν ἀναλυθείς, ἐκ τῆς ἑαυτοῦ σμικρότητος, καὶ τῶν ἑαυτοῦ μερῶν εἰς τὴν συμπλήρωσιν πάλιν τὴν ἑαυτοῦ καὶ τὸ μέγεθος κατέστη, οὐδέποτε τοῦ τέλους ἐστὶ μειωθείς. ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ κόσμου κτίσις ἐκ τούτου φαίνεται πᾶσα συνεστηκέ-

a *Philip.* 2. 7.

ναι τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς ἁρμονίας ἐν ἓξ ἡμέραις ποιήσαντος τοῦ Θεοῦ τόν τε οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς. τῆς ποιητικῆς δυνάμεως τοῦ Λόγου τὸν ἓξ ἐμπεριέχοντος ἀριθμὸν, καθ' ὃν ἡ τριὰς σωμάτων ἐστὶ ποιητική, μῆκος γὰρ, καὶ πλάτος, καὶ βάθος σῶμα ἐργάζεται. ὁ δὲ ἓξ ἐκ τῶν τριγώνων ἐστὶ συγκείμενος. Καὶ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἔστι καιρὸς πρέπων ἐν τῷ παρόντι δι' ἀκριβείας διεξηθεῖν, ἵνα μὴ τὸ προκείμενον ἐάσαντες τὸ πάρεργον σκοπῶμεν. Οὐκοῦν δεῦρο εἰς τὴν ἔρημον ἐλθοῦσα ταύτην, καὶ ἄγονον κακῶν, καθὼς πρόσθεν εἰρήκαμεν, ἡ Ἐκκλησία τρέφεται, πτερουμένη τοῖς οὐρανοπόροις τῆς παρθενίας πτεροῖς· ἃς ἀετοῦ μεγάλου πτέρυγας ὁ Λόγος ἔφη νικήσας τὸν ὄφιν, καὶ τῆς προσελήνου

detur compacta ; cum Deus ſex diebus & cælum, & terram, & quæ in eis ſunt, produxerit, cum effectrix Verbi facultas ſenarium in ſe contineat numerũ, per quem ternarius corpora producit: longitudo enim & latitudo necnon altitudo corpus efficiũt. Sex porro ex triangulis componitur. Et de his quidem opportunum in præſentia exactius diſſerendi tempus non eſt; ne re propoſita neglecta, quod extra materiam eſt, conſideremus. Itaq; in hanc ſolitudinem malorum infœcundam, ut antea dictum eſt, Eccleſia progreſſa alitur, in cœlo gradientibus alis virginitatis volucris facta, quas ingentis aquilæ alas Verbum vocauit, cum debellaſſet ſerpentem, &

lunæ plenæ nebulas ſæuas ac tẽpeſtuoſas diſtecíſſet. Horum quippe gratia quidquid interea oratione noſtra diſſeruimus dictum eſt, vt inſtruamini, o pulchræ Virgines, pro viribus matrem æmulari, & moleſtijs, & mutationibus, atque huiuſce vitæ afflictionibus non interturbari: ſic enim ſimul cum ea exultantes, & lampades attollentes, in thalamum ſponſi ingrediemini. Ne itaque ad aſſultus & calumnias belluæ animum deſpondeatis, ſed viriliter ſalutari galea, & thorace, & ocreis armata ad pugnam accingamini. Immenſum enim illi ſtuporem, acri præſentique & forti animo occurſantes, ingenerabitis. Neq; ſuſtinebit prorſus videns ad-

τῆς ἑαυτῆς τὰς νεφέλας τὰς δυσχειμέρους ἀπεωσαμένη. Τούτου γὰρ χάριν οἱ μεταξὺ πάντες οὗτοι παρωνέχθησαν λόγοι, διδάσκοντες ἡμᾶς, ὦ καλλιπάρθενοι, κατὰ κράτος μιμεῖσθαι τὴν μητέρα, μὴ ἐπιθορυβεῖσθαι δὲ ταῖς ἀχθηδόσι, καὶ τροπαῖς, καὶ θλίψεσι τοῦ βίου. ἵνα συνεισέλθητε γαῦροι μετ' αὐτῆς εἰς τὸν νυμφῶνα, παραφαίνουσαι τὰς λαμπάδας. Μὴ οὖν ἀποδειλιάσητε πρὸς τὰς μεθοδείας, καὶ διαβολὰς τοῦ θηρός, ἀλλὰ καρτερῶς ἐνσκευάσασθε πρὸς τὴν μάχην, τὴν κόρυν τοῦ σωτηρίου καὶ τὸν θώρακα καὶ τὰς κνημῖδας ἐξωπλισμέναι. μυρίαν γὰρ κατάπληξιν αὐτῷ παρέξετε μετὰ πολλοῦ λήμματος καὶ εὐψυχίας προσβάλλουσαι. οὐδὲ στήσεται πάν-

τοὺς ἐκ τοῦ κρείττονος ὁρῶν ταῖς ἀντιπάλοις παρατεταγμένας, ἀλλ᾽ αὐτόθεν ἄρασθαι τὴν ἑπτὰ παλαισμάτων ὑμᾶς συγχωρήσει τὰ ἀριστεῖα ὁ πολυκέφαλος, καὶ πολυπρόσωπος θὴρ, Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα, Δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο. Καὶ τὴν μὲν κατέπεφνε πρὶν ὁ Περσεὺς, τὴν δὲ Χριστὸς ἄναξ, Πολλοὺς δὲ ἀπώλεσεν, οὐδέ τις ἔτλη, Λοίγιον ἐκ γενύων ἀφρὸν ἐρευγόμενον, εἰ μὴ πρότερον ἐκλύσας αὐτὴν κατειργάσατο, καὶ ἀσθενῆ καὶ εὐκαταφρόνητον ἡμῖν παντελῶς ἐποίησε Χριστός. Διὸ θυμὸν ἄρσενα λαβοῦσαι καὶ νήφοντα ἐναντία θέσθε τῷ θηρὶ σφριγῶντι τὰ ὅπλα. Μὴ ὑ-

uerſarius melioribus armis inſtructos & firmatiori in acie collocatos: ſed confeſtim ſeptem luctarum vobis præmia concedet bellua hæc, multis capitibus, & multis faciebus perhorrida;[a] Ora Leonis erant, venter Capræ, cauda Draconis, Terribiles vapido ſpirabat pectore flammas. *Et illam quidem antea Perſeus interfecit; hanc vero Chriſtus Rex.* Pleroſque vero illa perdidit, nemoque ſuſtinuit Noxiam quam ex genis ſpumam eructabat, *ni prius eam diſſoluens, imbecillam & deſpiciendam nobis prorſus Chriſtus reddiſſet. Propterea viri animo & ſobrio aſſumpto tumenti belluæ arma opponite. Ne pedem retro referatis, quibus illa*

a Hom. Z. 181.

illa immodice ferocit; abſterritæ. Gloriam quippe quam maximam conſequemini, ſi victrices ſeptem illius coronas auferatis, ob quas certamen nobis propoſitum eſt & lucta, vt magiſter noſter Paulus ait. Quæ nanque prius ſeptem Diaboli capita expugnauerit, & mortificauerit, illa ſeptem maximis caſtimoniæ certaminibus abſolutis, ſeptem virtutis coronas conſequitur. Caput enim Draconis eſt intemperantia & luxus, qui illud fregerit, caſtitatis corona redimitur. Caput enim eſt timor & mollities, qui illud conculcauerit martyrij coronam adipiſcitur. Caput item eſt infidelitas, & ſtultitia, & reliqua pari

παραχωρήσητε τὸ σκύλον, ἐφ᾽ οἷς θρασύνεται ταραχθεῖσαι. μυρίον γὰρ ἕξετε κλέος ἐὰν ἀφέλησθε νικήσασαι τοὺς ἐπ᾽ αὐτοῦ στεφάνους ἑπτά, δι᾽ οὓς ὁ ἀγὼν ἡμῖν πρόκειται, καὶ ἡ πάλη κατὰ τὸν διδάσκαλον Παῦλον. ἡ γὰρ καταγωνισαμένη τοῦ Διαβόλου πρότερον, καὶ νεκρώσασα τὰς ἑπτὰ κεφαλάς, τῶν ἑπτὰ στεφάνων τῆς ἀρετῆς ἐγκρατὴς γίνεται, τοὺς ἑπτὰ μεγίστους ἀγῶνας διαθλήσασα τῆς ἁγνείας. Κεφαλὴ γὰρ τοῦ δράκοντός ἐστιν ἡ ἀκρασία καὶ ἡ τρυφή, ὁ ταύτην θλάσας ἀναδεῖται τὸν στέφανον τῆς σωφροσύνης. Κεφαλή ἐστι καὶ ἡ δειλία, καὶ ἡ θρύψις, ὁ ταύτην πατήσας τὸν στέφανον αἴρεται τοῦ μαρτυρίου. Κεφαλή ἐστιν ἡ ἀπιστία, καὶ ἡ ἄνοια, καὶ τὰ ἄλλα ὡσαύτως τῆς πονηρίας πλεο-

modo improbitatis facinora, qui ea confecerit,

&

νοκτήματα, ὁ ταῦτα κα-
τεργασάμενος, καὶ ἀνε-
λὼν τὰς ἐπ' αὐτοῖς τι-
μὰς ἀποφέρεται, πολυτρό-
πως ἐκκεραϊζομένης τοῦ
δράκοντος τῆς ἰσχύος.
Καὶ γὰρ καὶ τὰ δέκα κέρα-
τα, καὶ κέντρα, ἅπερ ἐπὶ
ταῖς κεφαλαῖς ἐλέχθη φέ-
ρειν, αἱ δέκα ἀντιθέσεις εἰ-
σὶν, ὦ καλλιπάρθενοι, τοῦ
Δεκαλόγου, αἷς ἀνακε-
ρατίζειν εἴωθε, καὶ βάλ-
λειν τὰς τῶν πλείστων ψυ-
χὰς. τῇ, Ἀγαπήσεις ἐν-
τολῇ Κύριον τὸν Θεόν σου
τὰ ἐναντία φρονῶν, καὶ
τεκταινόμενος, καὶ τοῖς
ἑξῆς νομοθετήμασιν. Ἴ-
δε κέρας αὐτοῦ διάπυρον,
καὶ πικρὸν τὴν πονηρίαν,
ᾧ τοὺς ἀκράτορας βάλ-
λει. Ἴδε τὴν μοιχείαν,
ἴδε τὸ ψεῦδος, ἴδε τὴν
φιλαργυρίαν, ἴδε τὴν
κλοπὴν, καὶ τὰ ἄλλα τού-
των ἀδελφὰ καὶ συγγενῆ,
ὁπόσα παρεξιχνεύουσιν ἀμ-

*& perdiderit, multifa-
riam draconis potentia
deuaſtata honores de
his reportat. Inſuper &
decem cornua, & de-
cem aculei, quæ, di-
ctum eſt, eum in ca-
pitibus perferre, decem
Decalogi ſunt oppugna-
tiones, o pulchræ Vir-
gines, quibus arietare,
rictuq; plurimorum a-
nimos ad caſum dare
aſſueuit, cum mandato,*
[a] Diliges Dominum
Deum tuum, *& præce-
ptis quæ ſubſequuntur,
diſiuncta maxime &
contraria propinat &
ſuggerit. Vide cornu
ipſius ignitũ atq; ama-
rulētum malitiam, quo
intemperantes diuerbe-
rat: vide adulterium,
vide mendacium, vide
auaritiam, vide fur-
tũ, & alia hiſce conſen-
tanea & affinia, quæ
cir-*

a Deuter. 6. 5.

*circa illius capita pari-
cidioſa adnata præpotẽ-
ti imperio præualẽt. Il-
lis vos, auxilia Chriſto
ferente, ſummotis ſub-
latiſq; e medio, capita
veſtra diuina coronis
contra draconem aqui-
ſitis & exornabitis, &
prægrauabitis. Noſtrũ
ſiquidẽ eſt meliora præ-
ferre, & terrenis hiſce
præponere, cum ſui ar-
bitrÿ dominam ac li-
beram mentem, & o-
mni neceſſitate ſupe-
riorem nanciſcamur,
vt non coacte, ſed ſpon-
te & ad arbitrium no-
ſtrum, quidquid lubet,
eligamus, non fato in-
ſeruientes, non ſorti-
bus; adeo vt ſui ipſius
dominus haud ſit, nec
probus, niſi qui huma-
no Chriſti exemplo v-
tens, & ad illum ſeſe
effingens, & illum imitans vitam traducit. O-
mnium enim malorum pernicioſiſſimum id fue-
rit,*

φὶ ταῖς κεφαλαῖς αὐτοῦ τῷ
ἀνθρωποκτόνοις πεφυκό-
τα, ἃς ἡμεῖς συμμαχίᾳ
Χριστοῦ ἐκκεφαλίσασαι λή-
ψεσθε, τοῖς κατὰ τοῦ δρά-
κοντος κατανθεμῶσαι
στεφανώμασιν ὑμῶν τὰς
θείας κεφαλάς. ἡμέτε-
ρον προκρίνειν γὰρ τὰ
κρείττω, καὶ προτάσσειν
περὶ τῶν γηΐνων αὐτο-
κράτορα, καὶ αὐτεξούσιον
τὸν λογισμὸν εἰληφότας,
καὶ πάσης ἀνάγκης ἐκτὸς,
εἰς τὸ αὐτοδεσπότως αἱ-
ρεῖσθαι τὰ ἀρέσκοντα, οὐ
δουλεύοντας εἱμαρμένῃ καὶ
τύχαις. ὡς οὐκ ἄνθρω-
πος αὐτοῦ κύριος ἔσοι-
το, καὶ ἀγαθὸς, εἰμὴ τῷ
ἀνθρωπίνῳ παραδείγ-
ματι χρώμενος τοῦ Χρι-
στοῦ, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἑαυ-
τὸν ζωγραφῶν, κἀκεῖνον
μιμούμενος, βιώσῃ. Πάν-
των γὰρ κακῶν μέγιστον

ἔμφυτον τοῖς πολλοῖς, τὸ τὰς αἰτίας τῶν ἁμαρτημάτων, εἰς τὰς τῶν ἀστέρων κινήσεις ἀναφέρειν, καὶ τὸν βίον ἡμῶν οἰακίζεσθαι τῆς εἱμαρμένης ταῖς ἀνάγκαις λέγειν. καθάπερ οἱ μετὰ ἀλαζονείας πολλῆς ἀστεροσκοπήσαντες. ὑπονοίᾳ γὰρ μᾶλλον, ἢ τῷ φρονεῖν πεπιστευκότες, ὃ μεταξὺ τῆς ἀληθείας ἐστὶ καὶ τοῦ ψεύδους, πολὺ τῆς τῶν ὄντων ἀληθείας ἐξηπατήθησαν. Ὅθεν εἰ παρείης, ὦ Ἀρετή, πληρωθέντος ἤδη μοι τοῦ λόγου, ὃν αὐτὴ προσέταξας Δέσποινα ῥηθῆναι, πειράσομαι δὴ συναγωνιζομένης σου, καὶ συμπνεούσης, πρὸς τοὺς χαλεπαίνοντας, καὶ ἀμφισβητοῦντας, ὡς οὐκ ἀληθῆ λέγομεν, αὐτεξούσιον εἶναι φά-

erit, quod pleriq; innatum ac fixum menti tenent, delictorum cauſas ſtellarũ motibus eſſe referendas, & vitam noſtram Fati neceſſitatibus dirigi, & gubernari, quemadmodum blaterant qui multa cum iactantia ſtellas obſeruarunt. Nam opinioni potius quam prudentiæ, quod inter veritatem atque mendacium eſt, confiſi, multum a vera rerum cognitione aberrarunt. Hinc ſi permiſeris, o Virtus, poſtquam iam Orationi finem feci, quam tu Domina, vt haberem, impoſuiſti, conabor, te in hoc quoque auxilia præſtante, afflanteque, aduerſus eos qui ægre ferunt, atq; addubitantes contendunt, nos vera minime enunciare, cum ſui arbitrij modique eſſe hominem aſſeueramus, diſcutere, & exacte

examinando confirmare, [a] ſuis ipſorum flagitijs cum vtilia ſuauibus poſthabeãt homines, ingentes angores ſuſtinere. VIRT. *Sed adſum, & vna tecum in certamen deſcendo. Sic enim Oratio ſimilium adiectione abſolute ſuum ornatum conſequetur.* THECL. *Rurſus igitur de his quoque primum pro viribus edifſeramus, eorundem præſtigijs ac ludificationibus denudatis, quibus audaciores efficiuntur, ac ſi ipſi ſoli tantummodo deprehendant, quibus cœlum exornatur figuris ſecundum Aegyptiorum & Chaldæorum principia & hypotheſes. Tradunt ſiquidem*

σκεύσαι τὸν ἄνθρωπον, διακεινήσασθαι, ὅτι, Σφίσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν, αἱρούμενοι τὰ ἡδέα περὶ τῶν συμφερόντων. ἈΡΕ. Ἀλλὰ πάρειμι καὶ συναγωνίζομαι. τελέως γὰρ ὁ λόγος κεκοσμήσεται καὶ τούτων προσαφθέντων. ΘΕΚΛ. Πάλιν οὖν πρῶτον περὶ τῶν τοιούτων εἰς δύναμιν εἴπωμεν, τὴν γοητείαν αὐτῶν, ἐφ' ᾗ θρασύνονται, γυμνώσαντες, ὡς μόνον ὑπειληφότων, ἐξ οἵων ὁ οὐρανὸς κεκόσμηται σχημάτων κατὰ τὰς Αἰγυπτίων, καὶ Χαλδαίων ὑποθέσεις. Φάσκουσι γὰρ ὥσπερ σφαίρας ἐντόρνου στροφαῖς ἀπεικάζεσθαι τὴν περιφέρειαν τοῦ κόσμου, τῆς γῆς κέντρου, καὶ σημείου τόπον ἐχούσης. περιφορᾶς

ſphæræ tornatæ flexibus mundi circumferentiam aſſimilari, terram centri, & puncti locum occupare, nanq; cum ſit circumuectio circularis, neceſſe

a Hom. *Odyſſ.* α. 7.

γὰρ οὔσης σφαιρικῆς, ἀνάγκη, φασὶ, κατὰ τὰς ὁμοίας διαστάσεις τῶν αὐτῶν ὄντων διαστημάτων, μέσην τοῦ παντὸς τὴν γῆν τυγχάνειν, περὶ ἣν ὁ οὐρανὸς περιδινεῖται, πρεσβυτέραν οὖσαν. εἰ γὰρ ἐκ σημείου, καὶ κέντρου περιφέρεια συνέστηκε, καὶ τὸ κατ' αὐτὴν χάος, καὶ βάθος. εἰς χάος γὰρ, καὶ βάθος ὄντως κατωλίσθησαν οἱ σχέτλιοι πλάνης. οἱ γνόντες τὸν Θεὸν, οὐχ ὡς Θεὸν ἐδόξασαν, ἢ ηὐχαρίστησαν, ἀλλ' ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία. καὶ ταῦτα καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς εἰρηκότων σοφῶν, ὡς οὐδὲν ὀλυμπίων ἐντιμότερον γηγενοῦς, καὶ πρεσβύτερον. ὅθεν οὐκ ἀεὶ παῖδες ὄντως

ceſſe eſt, inquiunt, ſecundum ſimiles diſtantias paria interualla interijci, mediam in vniuerſo terram collocari, quam circum tanquam antiquiorem cœlum voluitur. Nam ſi ex centro & puncto circumferentia conſtitit, & chaos vtique in ea, & profunditas eiuſmodi erunt: in chaos quippe & profunditatem erroris plane infelices conſiderunt; [a] qui cum agnouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerũt, aut gratias egerunt, ſed euanuerunt in cogitationibus ſuis, & obtenebratum eſt inſipiens cor eorum. *Idque potiſſimum, cum, qui apud ipſos reputati ſunt ſapientes, affirmauerint, nihil rerum cœleſtium terrenis eſſe pretioſius aut antiquius.*

a Roman. 1, 21.

Hinc qui vere Chriſtum cognouerunt non ſemper pueri ſunt uti ſunt Græci, qui fabulis potius & figmentis aut dicendi artificio veritatem obſtruentes, & cœleſtibus humanas calamitates adaptantes, non ſuffunduntur rubore, dum terræ habitatæ circumuectionẽ geometricis ſpeculationibus, & figuris circumſcribunt, cœlumq; volatilium, & natatilium, necnon & terreſtrium ſimulacris ornatum, & ſiderum qualitates ex infortunijs antiquorum hominum inditas eſſe exiſtimant; ita vt Planetarum motus ex ijs corporibus pendeant. Nam dicunt ſtellas cycli Zodiaci latione volutatas circum duodecim ſignorum naturam conuolui ſic, ut earum commixtione

οἱ Χριστὸν ἐγνωκότες καθάπερ Ἕλληνες, οἱ μύθοις μᾶλλον, καὶ πλάσμασιν, ἢ τέχνῃ τῶν λόγων τὴν ἀλήθειαν χώσαντες, καὶ τοῖς οὐρανίοις τὰς τῶν ἀνθρώπων προσαρμόσαντες συμφοράς, οὐδὲν αἰσχύνονται καταγράφοντες τὴν τῆς οἰκουμένης περιφοράν, γεωμετρικοῖς θεωρήμασι, καὶ σχήμασι τὸν οὐρανὸν εἰδώλοις πτηνῶν, καὶ νυκτῶν, καὶ χερσαίων εἰσηγούμενοι κεκοσμῆσθαι, καὶ τὰς ποιότητας τῶν ἀστέρων ἐκ τῶν περὶ τοὺς ἀρχαίους ἀνθρώπους συμφορῶν κατεσκευάσθαι. ὥστε τὰς τῶν πλανητῶν αὐτοῖς κινήσεις ἐκ τῶν τοιούτων ἠρτῆσθαι σωμάτων. Εἱλίσσεσθαι γὰρ περὶ τὴν τῶν δώδεκα Ζωδίων φύσιν φασὶ τοὺς ἀστέρας, ἑλκομένους τῇ τοῦ Ζωδιακοῦ κύκλου φορᾷ. ὡς καὶ διὰ τῆς συγκράσε-

muta-

ὡς αὐτῶν ὁρᾶσθαι τὰ ἀ-
ποβαίνοντα πολλοῖς κα-
τὰ τὰς πρὸς ἀλλήλους
αὐτῶν συναφείας τε, καὶ
ἀποῤῥοίας, ἀνατολάς τε
αὖ καὶ δύσεις. σφαιροει-
δὴς γὰρ ὑπάρχων πᾶς ὁ
οὐρανὸς, καὶ κέντρῳ καὶ ση-
μείῳ κατ' αὐτοὺς τῇ γῇ
χρώμενος, διὰ τὸ πάσας
τὰς περιφορὰς τὰς προσ-
πιπτούσας εὐθείας ἐπὶ
τὴν γῆν ἴσας ἀλλήλαις
εἶναι, ὑπὸ τῶν περιεχόντων
αὐτὸν διακρατεῖ κύκλων.
ὧν μείζων μὲν ὁ μεσημ-
βρινὸς δοκεῖ, καὶ δεύτε-
ρος ὁ εἰς ἴσα τέμνων μέ-
ρη, καλούμενος Ὁρίζων.
τρίτος δὲ ὁ τοῦτον ἐπιδι-
αιρῶν Ἰσημερινός. παρ'
ἑκάτερα δὲ τούτου Τροπι-
κοὶ δύο ὁ θερινὸς, καὶ
χειμερινός. καὶ ὁ μὲν πρὸς
τοῖς ἀρκτίοις, ὁ δὲ πρὸς
τοῖς νοτίοις μέρεσι τούτων.
ὁ χειμερινὸς ἄξων περὶ ὃν
αἵ τε Ἄρκτοι, ὅτι ἀρκτικὸς
ἔμπροσθεν ἔχων τοῦ τροπι-

mutatis coniunctionibus, & influxibus, item ortu atque occaſu proueniant, quæ pleriſque accidunt. Nam cum cœlum in ſphæræ modum ſit conglobatum, & centro punctoque terra vtatur, quod omnes circumactiones recta in terra decidentes, æquales inter ſe ſint, ab ijs, qui ipſum ambiunt, orbibus dominatur; quorum maior meridianus eſſe videtur, ſecundus qui in æquas partes diuidit, & Horizo, ſeu finiens nominatur, tertius, qui eum ſubdiuidit, & vocatur æquinoctialis; ad huius latera duo Tropici æſtiuus, & hyemalis, & hic quidem prope vrſas, alter eſt ad partes auſtrales. hyemalis axis circa quem & vrſæ,

ſæ, & arcticus, Tropicum reſpicit, & vrſæ quidem circum ipſum latæ, & axem polarem amplexæ, vniuerſi mundi motum conficiunt, ad ilia mutuo capita reclinantes, & in noſtro Horizonte nunquam non conſiſtentes. Zodiacus obliquo motu circumactus cyclos alios omnes attingit, numeranturque in ipſo ſigna duodecim quorum vnumquodq; partem illius duodecimam occupat, ab Ariete initiũ ſumunt, finiuntq; in Piſcibus, quæ inter ſtellas fabellis cõmenticijs collocarunt, Arietẽ eſſe, qui Hellem Athamantis filiam, & Phryxum in Scythas aſportauit: caput bubulũ in honorem Iouis, qui ſub Tauri forma Europam in Cretam tra-

κόν. καὶ αἱ μὲν Ἄρκτοι περὶ αὐτὸν στρεφόμεναι μέσον ἔχουσι τὸν διὰ τῶν πόλων Ἄξονα, τὴν τοῦ παντὸς ἀπεργάζονται κίνησιν κόσμου, καὶ τὰς ἀλλήλων ἰξύας ἔχουσαι τὰς κεφαλάς, καὶ ἄχραντοι τοῦ καθ' ἡμᾶς ὁρίζοντος οὖσαι, παρὰ τὸν Ζωδιακὸν κύκλον πάντων ἐφάπτεσθαι τῶν κύκλων, λοξὴν ποιούμενον τὴν κίνησιν, εἶναί τε ἐν αὐτῷ Ζωδίων ἀριθμόν, ἃ καλεῖται Δωδεκατημόρια δώδεκα, ἀπὸ Κριοῦ τὴν ἀρχὴν ἔχοντα μέχρι τῶν Ἰχθύων, ἃ κατηστερίσθαι παριστῶσιν ἐχεμύθοις αἰτίαις, Τὸν μὲν Κριὸν φάσκοντες τὸν τὴν Ἕλλην εἶναι τὴν Ἀθάμαντος διακομίσαντα, καὶ Φρύξον εἰς Σκύθας. τὸ δὲ Βουκέρανον, εἰς τιμὴν Διὸς τοῦ τὴν Εὐρώπην Ταύρου διαπεραιώσαντος εἰς τὴν Κρήτην. καὶ τὸν καλούμενον

iecit:

Γαλαξίαν κύκλον, ὃς τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἰχθύων ἐπὶ τὸν Κριὸν ποιεῖ ἐκ τῶν τῆς Ἥρας μαζῶν Ἡρακλεῖ προχυθῆναι λόγος Διὸς ταγαῖς. ὥστε κατ' αὐτοὺς περὶ τῆς Εὐρώπης, καὶ Φρύξου, καὶ τῶν Διοσκούρων, καὶ τῶν ἄλλων Ζωδίων τῶν ἐξ ἀνθρώπων καὶ θηρίων καταστερισάντων, οὔπω γένεσις ἦν, ἀλλὰ χωρὶς γενέσεως ἐβίωσαν ἡμῶν οἱ παλαιότεροι. Ἐπιχειρητέον γὰρ μήπως τὸ ψεῦδος ἰσχύσωμεν, ὥσπερ ἰατροὶ φαρμάκοις τῶν λόγων ἀμβλύνοντες ἰατικοῖς, σβέσαι τὴν δὲ σκοπούντων τὴν ἀλήθειαν. Εἰ κρεῖσσον ἦν τὸ ὑπὸ τὴν γένεσιν εἶναι τοὺς ἀνθρώπους, ὦ σχέτλιοι, τοῦ μὴ εἶναι, δι' ἣν αἰτίαν οὐκ αὐτόθεν, ἀφ' οὗπερ ἔφυ τὸ γένος τῶν

iecit: & quem vocant Galaxiam, a nexu Piſcium in Arietem effuſum, ex Iunonis mammis Iouis iuſſu in gratiam Herculis promanaſſe. Ergo ante Europam & Phryxum, & Dioſcoros, & alia ſigna, ex hominibus, ac belluis in aſtra relata, ſi fides ipſis habenda eſt, Geneſis nulla aut ſidus natalitium: ſed abſq; Geneſi antiquiores illi vitam egere. Argumentis enim vtendum eſt, ne mendacium robur accipiat, & a nobis medicorum in modum ſermonum remediis ſalubribus eorum conatus, qui veritatem obſcurare moliuntur, infringendi. Si melius erat homines Geneſi ſubiici, quam non ſubiici, o miſeri, quam ob cauſam ſtatim atque humanum

genus procreatum eſt, Geneſis non fuit. Et ſi neceſſaria ſunt, quæ nunc recens inter aſtra relata ſunt, Leo, Cancer, Gemini, Virgo, Taurus, Libra, Scorpius, Aries, Sagittarius, Piſces, Capricornus, Aquarius, Perſeus, Caſſiopeia, Cepheus, Pegaſus, Hydra, Coruus, Crater, Lyra, Draco, & alia, quibus exornatos polos hanc mathematicam doctrinam, imo potius deteſtandam prænotionem habuiſſe opinamini, aut etiam in his, qui ante dicta ſigna vita fruebantur, Geneſis erat, & inepta eſt hæc opinio, aut non erat, & in meliorem ſtatum ac firmitatem Deus vitam hanc commutauit, quando antiqui illi cũ peiore vitæ ratione colluctabantur; at meliores

nunc

ἀνθρώπων, γένεσις ἦν. Εἰ δὲ ἦν τις χρεία τῶν ὑπόγειον καταστερισθέντων. Λέοντος, Καρκίνου, Διδύμων, Παρθένου, Ταύρου, Ζυγοῦ, Σκορπίου, Κριοῦ, Τοξότου, Ἰχθύων, Αἰγοκέρωτος, Ὑδροχόου, Περσέως, Κασσιεπείας, Κηφέως, Πηγάσου, Ὕδρας, Κόρακος, Κρατῆρος, Λύρας, Δράκοντος, καὶ τῶν ἄλλων, ἐξ ὧν ἡγεῖσθε κατακοσμηθέντας τοὺς πόλους κατειληφέναι τὴν μαθηματικὴν ταύτην, μᾶλλον ἢ καταθεματικὴν πρόγνωσιν. Ἤτοι οὖν καὶ ἐπὶ τῶν ἔμπροσθεν γένεσις ἦν, καὶ μάταιος ἡ τοιαύτη δόξα, ἢ οὐκ ἦν, καὶ εἰς τὴν κρείσσονα κατάστασιν, καὶ διαμονὴν ὁ Θεὸς τὸν βίον μετέστησε, τῶν ἔμπροσθεν χείρονα βιωσάντων χρόνον. Ἀλλὰ κρείττους οἱ-

παλαιότεροι τῶν νῦν. ὅθεν καὶ χρυσοῦ ἐκλήθησαν γένος. οὐκ ἄρα γένεσις. Εἰ ὁ ἥλιος καθιππεύων τοὺς κύκλους, καὶ ἐπιπορευόμενος ἐτησίοις τὰ ζώδια περιόδοις μεταβολὰς ἀποτελεῖ, καὶ τὰς τροπὰς τῶν καιρῶν, οἱ πρὸ τοῦ καταστερισθῆναι τὰ ζώδια γεγονότες, καὶ κοσμηθῆναι τούτοις τὸν οὐρανὸν, πῶς διήρκεσαν, μηδέπω θέρους, μετοπώρου, χειμῶνος, ἔαρος διακεκριμένων, δι' ὧν ἡ τοῦ σώματος αὔξεται, καὶ συγκρατεῖται φύσις. Ἀλλ' ἐξήρκεσαν, καὶ πολυχρονιώτεροι γεγόνασι, καὶ ῥωμαλεώτεροι παρὰ τοὺς νῦν, ὁμοίως καὶ τότε διευθύνοντος τοὺς καιροὺς τοῦ Θεοῦ. οὐκ ἄρα ἐκ τούτων ὁ οὐρανὸς πεποίκιλται σχημάτων. Εἰ ὁ ἥλιος, καὶ ἡ σελήνη, καὶ

nunc viuentibus illi fuere, vnde etiam & generis aurei nomen conſecuti ſunt. Non erat igitur Geneſis. Si Sol circulis obequitans, & per ſigna annuis circuitibus gradiens immutationes, & temporum conuerſiones abſoluit, qui antequam ſigna in cœlo, quibus illud adornatur, collocarentur, nati ſunt quomodo ſuſtentari potuerunt, cum æſtas, autumnus, hyems, & ver non diſcernerentur, quibus corporis accreſcit, & confirmatur conditio? At ſuſtinuerunt, & pari modo tum quoque Deo tempora diſponente, multo validiores, & ætate etiam diuturniore vitam produxere, quam qui nunc ſunt. Non igitur his cœlum figuris interſtinctum eſt. Si ſol, & luna,

&

& reliqua ſidera ad diſcernendum, & tempus naturale numerandum, necnon ad cœli ornatum, & temporum conuerſiones facta, diuinioris ſunt naturæ & humana hac præſtātiora neceſſe eſt eadem, & vitam excellentiorem, & beatam atque tranquillam, & multo a vita noſtra & iuſtitia & virtute differentem, motu ordinato, & felici ſeſe mouentia agere: quod ſi hominum calamitates atque improbitates efficiunt, & operantur, intemperiebus, & mutationibus, & vitæ conuerſionibus incumbentia, multo igitur ſunt hominibus infeliciora, cum in terram, & fragiles atque nefarias actiones intueantur, & eadem atq;

τὰ ἄλλα ἄστρα τὰ εἰς διορισμὸν, καὶ φυσικὸν ἀριθμὸν χρόνου γεγονότα, καὶ κόσμον οὐρανοῦ, καὶ τροπὰς καιρῶν, θεῖα ἐστὶ, καὶ κρείττω τῶν ἀνθρώπων ἀνάγκη, καὶ κρείττονα βίον, καὶ μακάριον αὐτὰ, καὶ εἰρηνικὸν, καὶ πολλῷ τοῦ ἡμετέρου βίου διαλλάσσοντα δικαιοσύνῃ καὶ ἀρετῇ διάγειν, κινούμενα κίνησιν εὔτακτον, καὶ εὐδαίμονα. Εἰ δὲ τὰς τῶν θνητῶν συμφορὰς, καὶ κακοφροσύνας αὐτὰ τεκταίνεται, καὶ ἐνεργεῖ περὶ τὰς ἀσελγείας ἀσχολούμενα, καὶ τὰς μεταβολὰς, καὶ τὰς ἀρεπὰς τοῦ βίου. ἄρα ἀθλιώτερα τῶν ἀνθρώπων ἐστὶν, εἰς τὴν γῆν βλέποντα, καὶ τὰς ἐπικήρους, καὶ ἀθέσμους πράξεις, καὶ μηδὲν κρεῖττον τῶν ἀνθρώπων διάγοντα. Εἴγε τῆς ἐκείνων

homines ratione regantur. Quodſi ex earum

de-

ἀποῤῥοίας, καὶ κινήσεως ὁ ἡμέτερος ἤρτηται βίος. εἰ πᾶσα πρᾶξις χωρὶς ἐπιθυμίας οὐ γίνεται, οὐδὲ μὴν ἐπιθυμία χωρὶς ἐνδείας, ἀνενδεὲς δὲ τὸ Θεῖον, ἀνεννόητον ἄρα πονηρίας. καὶ εἰ ἡ τῶν ἄστρων φύσις ἐγγυτέρω τέτακται τοῦ Θεοῦ, κρείσσων ἐστὶ τῆς τῶν κρειττόνων ἀνθρώπων ἀρετῆς ἀνεννόητον κακίας, εἰ δὲ ἀνενδεῆ τὰ ἄστρα καὶ ἄλλος πᾶς ἡμῖν ὁμολογήσει τῶν πρεσβευόντων τὸν ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην, καὶ τοὺς ἀστέρας εἶναι θεῖα, καὶ μακρὰν ἀπῳκίσθαι κακίας, καὶ τῶν γηγενῶν πράξεων. ἀνεπίδεκτα πάθους, ἡδονῆς ὄντα καὶ λύπης. οὐ γὰρ προσεῖναι τοῖς οὐρανοῖς τοιαύτας ὀρέξεις βδελυκτάς. εἰ δὲ τούτων ἐκτός ἐστι καὶ ἀνενδεῆ πεφύκασι, πῶς τοῖς ἀν-

defluxu, motuq; noſtra vita pendet ; ſi quæcunq; actio abſq; deſiderio non fit, neq; deſiderium abſque indigentia. Numen vero nullius indigum improbitatem non comminiſcitur: & ſi ſtellarum natura Deo quam proxima, ideo præſtantiſſimorum hominum virtute multo præſtantior; non recipit malitiam. Et citra indigentiam eſſe ſtellas, confitebuntur equidem quicunque & ſolem & lunam, & ſtellas diuina eſſe aſſeuerant, & longe a malitia, & actionibus humanis abeſſe, cum in ſeſe neq; affectionem, neque lætitiam, neque mœrorem admittant: neq; enim cœleſtibus ſimilia execranda deſideria adnaſcuntur: Quodſi extra ſimilia ſunt, nulliuſque indigent, quanam ratione

tione

tione hominibus, quæ ipſæ nolunt, & a quibus longe abſunt, inſinuabunt? Qui porro decernunt, hominem ſui arbitrij non eſſe, ſed neceſſitatibus ineuitabilibus Fati, & non ſcriptis imperijs dirigi & cogi, in ipſum Deum iniurij ſunt, cum eum humanorum malorum fontem & auctorem faciant. Nam ſi ille vniuerſum ſtellarum motum orbicularem ſapientia inenarrabili, quam nec mens ipſa conſequitur, clauum orbis dirigens concinne admodum gubernat: ſtellæ vero qualitates malitiæ & virtutis in vita operantur, neceſſitatis vinculis homines in ea compellentes, cauſam malorum Deū decernunt, datoremq;

θρώποις, ἃ μὴ αὐτοὶ βούλονται, καὶ ὧν ἐκτός εἰσι, τεκταίνονται. Οἱ δὲ ὁριζόμενοι μὴ εἶναι τὸν ἄνθρωπον αὐτεξούσιον, ἀλλὰ ἀνάγκαις ἀφύκτοις εἱμαρμένης λέγοντες οἰακίζεσθαι, καὶ ἀγράφοις προστάγμασιν, εἰς αὐτὸν ἀσεβοῦσι τὸν Θεὸν, παρεκτικὸν τῶν ἀνθρωπίνων αὐτὸν κακῶν καὶ ποιητὴν εἰσηγούμενοι. Εἰ γὰρ τὴν τῶν ἀστέρων ἅπασαν κυκλικὴν κίνησιν ἐμμελῶς αὐτὸς ἀφράστῳ σοφίᾳ, καὶ ἀνεννοήτῳ διέπει, κατευθύνων τὸν οἴακα τῆς οἰκουμένης, οἱ δὲ ἀστέρες τὰς ποιότητας τῆς κακίας, καὶ τῆς ἀρετῆς ἐκτελοῦσι τῷ βίῳ, ἀνάγκης δεσμοῖς τοὺς ἀνθρώπους ἕλκοντες εἰς ταῦτα, αἴτιον τῶν κακῶν τὸν Θεὸν ἀποφαίνονται, καὶ δότην. ἀλλ' ἀναίτιος πάσης βλάβης

Sed nullius noxæ Deus cauſa eſt. Fruſtra igitur

Gene-

ὁ Θεὸς. οὐκ ἄρα γένεσις. Πᾶς ὅστις, κἂν βραχὺ συνετὸς, ὁμολογήσει τὸ θεῖον δίκαιον, ἀγαθὸν, σοφὸν, ἀληθὲς, ὠφέλιμον, ἀναίτιον κακῶν, ἀσύμπλοκον πάθους, καὶ πᾶν ἔτι τοιοῦτον. καὶ εἰ οἱ δίκαιοι κρείσσους εἰσὶ τῶν ἀδίκων, καὶ ἐστὶν αὐτοῖς ἡ ἀδικία βδελυκτὴ, χαίρει δὲ ὁ Θεὸς τῇ δικαιοσύνῃ, δίκαιος ὢν, στυγητὴ αὐτῷ ἡ ἀδικία ἐναντίον οὖσα, καὶ ἐχθρὸν τῇ δικαιοσύνῃ. οὐκ ἄρα ἀδικίας αἴτιος ὁ Θεός. Εἰ τὸ ὠφελοῦν ὄντως, καὶ ἀγαθὸν. ὠφέλιμον δὲ σωφροσύνη καὶ οἴκῳ, καὶ βίῳ, καὶ φιλίᾳ. ἀγαθὸν ἄρα ἡ σωφροσύνη ἐστὶ. καὶ εἰ ἡ σωφροσύνη φύσει ἀγαθὸν, ἀκολασία δὲ ἐναντίον σωφροσύνῃ, τὸ δὲ ἐναντίον τοῦ ἀγαθοῦ κακόν. κακὸν ἄρα ἡ ἀκο-

Geneſis aſſeritur. Quicunque vel minimum pectore ſapit fatebitur, Numen iuſtum, bonum, ſapiens, verum, proficuum, nullius mali originem, imperturbatum, & ſi quid ſimile eſt. Et ſi iuſti iniuſtis præſtantiores ſunt, & iniuſtitiam abominantur, Deo vero, qui iuſtus eſt, & iuſtitia delectatur, iniuſtitia plane, quod oppoſitum eſt, & iuſtitiæ aduerſatur, abominabilis fuerit. Non erit itaque iniuſtitiæ Deus auctor. Si quod vere vſui eſt, & prodeſt, bonum quoque eſt, temperantia vero & domui, & vitæ, & amicitiæ vtilis eſt, bonum vtique erit temperantia: Et ſi temperantia natura ſua bonum; intemperantia autem temperantiæ opponitur; quod autem bono opponitur malum eſt.

ma-

malum igitur intemperantia eſt: Et ſi intemperantia natura ſua malum eſt, & propter intemperantiam adulteria, & furta, & iræ, & cædes fiunt. Ergo vitæ ratio intemperans malum eſt. Numen autem cum malis nullam init ſocietatem. Si temperãtes intemperantibus meliores ſunt, & intemperantiam execrantur: nam Deus temperantia gaudet, cum nec affectiones plane concipiat. execranda igitur eſt Deo incontinentia. Actionem vero, quæ ex temperantia naſcitur, cum virtus ſit, potiorem eſſe ipſa intemperantia, quod vitium eſt, addiſcere poſſumus a Regibus, principibus, ducibus, mulieribus, filijs, ciuibus, Dominis, ſeruis, pædagogis, ac denique magiſtris: horum ſiquidem ſin-

λασία. καὶ εἰ ἡ ἀκολασία φύσει κακὸν, καὶ διὰ τὴν ἀκολασίαν δὲ μοιχεῖαι γίνονται, καὶ κλοπαὶ, καὶ ὀργαὶ, καὶ φόνοι. ἄρα κακόν ἐστιν ὁ ἀκόλαστος βίος. τὸ δὲ Θεῖον κακῶν ἀσύμπλοκον πέφυκεν. Εἰ οἱ σώφρονες βελτίους εἰσὶ τῶν ἀκολάστων, καὶ ἔστιν αὐτοῖς ἡ ἀκρασία βδελυκτὴ. χαίρει γὰρ ὁ Θεὸς τῇ σωφροσύνῃ, παθῶν ἀνεννόητος ὢν, στυγητὴ ἄρα καὶ τῷ Θεῷ ἡ ἀκρασία. ὅτι δὲ ἡ κατὰ σωφροσύνην πρᾶξις ἀρετὴ οὖσα κρείττων ἐστὶ τῆς κατὰ ἀκρασίαν, κακίας οὔσης, μαθεῖν ἐστιν ἀπὸ βασιλέων, ἀπὸ ἀρχόντων, ἀπὸ στρατηγῶν, ἀπὸ γυναικῶν, ἀπὸ τέκνων, ἀπὸ πολιτῶν, ἀπὸ δεσποτῶν, ἀπὸ οἰκετῶν, ἀπὸ παιδαγωγῶν, ἀπὸ διδασκάλων. ἕκαστος γὰρ τούτων, καὶ

ἑαυτῷ, καὶ τῷ κοινῷ ὠφέλιμος γίνεται, σωφρονῶν. ἀκολασταίνων δὲ καὶ ἑαυτῷ καὶ τῷ κοινῷ βλαβερός. Καὶ εἰ ἔστι διαφορά τις κιναίδων, καὶ ἀνδρείων, καὶ ἀκολάστων, καὶ σωφρόνων, καὶ ἔστι κρείσσων ἡ τῶν ἀνδρείων καὶ σωφρόνων, χείρων δὲ ἡ τῶν ἐναντίων. οἱ δὲ τοῦ κρείσσονος ἐγγύς εἰσι, καὶ φίλοι Θεοῦ, οἱ δὲ τῆς χείρονος μακράν, καὶ ἐχθροί, οἱ λέγοντες γένεσιν, τὸ αὐτὸ τὴν ἀδικίαν, καὶ τὴν δικαιοσύνην εἶναι δοξάζονται, κιναιδίαν καὶ ἀνδρείαν, ἀκρασίαν καὶ σωφροσύνην. ὅπερ ἀδύνατον. Εἰ γὰρ τῷ κακῷ τὸ ἀγαθὸν ἐναντίον, τὸ δὲ ἄδικον κακόν, τούτῳ δὲ ἐναντίον τὸ δίκαιον. τὸ δὲ δίκαιον ἀγαθόν, τὸ δὲ ἀγαθὸν ἐχθρὸν τοῦ κα-

ſinguli, ſi continentiæ operam dant, & ſibimetipſis, & reipublicæ æmolumento ſunt: ſi vero intemperanter rebus ſuis vtuntur, & ſibimetipſis, & publico damno ſunt. Et ſi eſt differentia aliqua inter cinædos, & viros fortes temperantes atq; intemperantes, & eſt multo præſtantior conditio fortium & temperantium, deterior contrariorum: & qui præſtantioris ſunt proxime ad Deum accedunt, & Deo amici, qui deterioris longe diſtant, & inimici, qui Geneſim aſtruunt, idem eſſe iuſtitiam & iniuſtitiam, cinædicam impudicitiam & fortitudinem, intemperantiam atque temperantiam decernunt; quod plane fieri nequit. Etenim ſi malo bonum opponitur, & iniuſtum malum eſt, iniuſto vero contrarium iuſtum: iuſtú ve-

vero bonum, & bonum malo inimicum, & malum bono aſſimile non eſt. aliud igitur eſt iuſtum, aliud iniuſtum. Non eſt ergo malorum auctor Deus, neque malis delectatur, nec ipſos ratio commendat quæ bona eſt. Quod ſi improbi nonnulli ſunt, defectu mentis, & non Geneſi, [a] ſuis ipſorum flagitijs ingentes angores ſuſtinent. *Si contrucidare aliquem, & cædibus manus contaminare Geneſis efficit: hoc autem facinoroſis pœnas præſcribens, & minis etiam ſtatuta Geneſis, iniuſtitiam ſcilicet, adulterium, furtum, veneficium coërcens lex probibet. Lex ergo Geneſi aduerſatur. Quæcumque enim Geneſis ſtatuit, lex probibet. Nam ſi quæ lex vetat, ad ea Geneſis*

κοῦ. ἀνόμοιον δὲ τὸ κακὸν τοῦ ἀγαθοῦ. ἕτερον ἄρα τὸ δίκαιον τοῦ ἀδίκου. οὐκ ἄρα αἴτιος κακῶν ὁ Θεὸς, οὐ δὲ χαίρει τοῖς κακοῖς. οὐ συνίστησιν αὐτοὺς ὁ λόγος ἀγαθὸς ὤν. Εἰ εἰσὶ δὲ πονηροί τινες, κατὰ ἔνδειαν φρενῶν εἰσὶν οὗτοι πονηροὶ, καὶ οὐ κατὰ γένεσιν, Σφῇσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε᾽ ἔχοντες. Εἰ τὸ ἀνελεῖν τινὰ καὶ φόνῳ τὰς χεῖρας αἱμάξαι, γένεσις ἐργάζεται, τοῦτο δὲ νόμος κωλύει κολάζων τοὺς ἀλάστορας, καὶ δι᾽ ἀπειλῆς ἀπείργων τὰ τῆς γενέσεως δόγματα, οἷον τὸ ἀδικῆσαι, μοιχεύσασθαι, κλέψαι, φαρμακεῦσαι. ἐναντίον ἄρα νόμος γενέσει. ὅσα μὲν γὰρ γένεσις ὥρισε, ταῦτα νόμος κωλύει. Εἰ γὰρ ὅσα νόμος κωλύει, ταῦτα γέ-

a Homer. α. 7.

etiam

νεσις ποιεῖν βιάζεται. ἄρα τῆς γενέσεως πολέμιον ὁ νόμος. εἰ δὲ πολέμιον, οὐκ ἄρα κατὰ γένεσιν γεγόνασιν οἱ νόμοι. οἱ γὰρ ἐναντία δογματίζοντες γενέσει γένεσιν λύουσιν. Εἴτοι οὖν γένεσις ἐστὶ, καὶ οὐκ ἔχρην εἶναι νόμους, ἢ εἰσὶ νόμοι, καὶ οὐκ εἰσὶ κατὰ γένεσιν. ἀλλὰ ἀμήχανον χωρὶς γενέσεως φῦναι τινὰ, ἢ διαπράξασθαί τι. οὐδὲ γὰρ τὸν δάκτυλον ἐξεῖναι, φασὶ, χωρὶς Εἱμαρμένης κινῆσαι τινί. κατὰ γένεσιν ἄρα, ὁ Μίνως, ὁ Δράκων, καὶ Λυκοῦργος, ὁ Σόλων, ὁ Ζάλευκος νομοθέται φύντες διετάξαντο τοὺς νόμους, ἀπαγορεύοντες, μοιχείας, φόνους, βίας, ἁρπαγὰς, κλοπὰς, ὡς οὐκ ὄντων τούτων, καὶ γινομένων κατὰ γένεσιν. εἰ δὲ κατὰ γένεσιν καὶ ταῦτα, οὐ

etiam inuitos compellit. Geneſim itaque lex oppugnat. Et ſi oppugnat, non ergo Geneſis vi latæ ſunt leges, cum oppoſita præcipiunt, & Geneſim Geneſi deſtruunt. aut ergo Geneſis eſt, & non erat opus, vt leges eſſent: aut ſunt leges, & Geneſim auctricem non agnoſcunt. Fieri nequit, vt abſque Geneſi progeneretur quis, aut aliquid abſoluat: neque enim digitum, inquiunt, quiſpiam modo ſuo mouebit, ſi Fatum non præmouerit. Geneſi itaq; compellente & Minos, & Draco, & Lycurgus, & Solo, & Zaleucus legumlatores leges ipſas præſcripſerunt, probibentes adulteria, cædes, iniurias, rapinas, latrocinia, quaſi iſta neque ex Geneſi ſint, neq; ex Geneſi producantur.

Nanque ſi hæc Geneſim agnoſcunt, leges non erunt ex Geneſi: ſic enim Geneſis ab ſe ſola, ipſa ſemetipſam irritans, & ſibimetipſi aduerſans deſtruetur. & nunc quidem leges fert, adulteria & cædes vetantes, & caſtigantes, & ſupplicio improbos conſtringẽtes: nunc vero cædes & adulteria efficit. Hoc autem fieri nequit. Nihil enim eſt a ſe ipſo diuerſum, & ſui ipſius aduerſum, & ſe ipſum deſtruens, & a ſe ipſo diſcordans. Nulla igitur Geneſis eſt. Si geneſis vi efficitur quidquid eſt, & abſque geneſi nil eſt, neceſſe eſt & legem geneſi latam fuiſſe. At lex geneſim deſtruit, doceri poſſe virtutem dictitans, & ſtudio atque diligentia comparari, fugiendum vero vitium, quod ex

κατὰ γένεσιν οἱ νόμοι. οὐ γὰρ ἂν αὐτὴ ἀφ' ἑαυτῆς ἀνῃρεῖτο γένεσις, αὐτὴ ἑαυτὴν ἀκυροῦσα, καὶ αὐτὴ ἑαυτῇ μαχομένη, καὶ ἐνταῦθα μὲν ἀπαγορευτικοὺς μοιχείας καὶ φόνων νόμους τιθεμένη, καὶ τιμωρουμένη τοὺς κακούς, ἐνταῦθα δὲ φόνους, καὶ μοιχείας ἐργαζομένη. ἀλλὰ τοῦτο ἀδύνατον. οὐδὲν γὰρ ἀλλόκοτον αὐτὸ ἑαυτοῦ, καὶ αὐτὸ ἑαυτῷ ἀπεχθανόμενον, καὶ αὐτὸ ἑαυτὸ καταλύον, καὶ ἀσύμφωνον αὐτὸ ἑαυτῷ. οὐκ ἄρα γένεσις. Εἰ κατὰ γένεσιν πᾶν ὁτιοῦν γίνεται, καὶ ἐστὶ δίχα γενέσεως οὐδέν, ἀνάγκη καὶ τὸν νόμον γενέσει γεγονέναι. ἀλλὰ νόμος γένεσιν ἀναιρεῖ, διδακτὴν διδάσκων τὴν ἀρετὴν, καὶ ἐξ ἐπιμελείας περιγινομένην, φευκτὴν δὲ τὴν κακίαν, καὶ

ἐξ ἀπαιδευσίας φυομένην. οὐκ ἄρα γένεσις. Εἰ τὸ ἀλλήλους ἀδικεῖν, καὶ τὸ ὑπ' ἀλλήλων ἀδικεῖσθαι γένεσις τελεῖ. τίς χρεία νόμων; εἰ δὲ ἵνα τοὺς ἁμαρτάνοντας ἀμύνωνται, φροντίζοντος Θεοῦ τῶν ἀδικουμένων, ἄμεινον ἦν τὸ κακὸν μὴ ποιῆσαι, καθ' εἱμαρμένην, ἢ μετὰ τὸ ποιῆσαι νόμον ἐπιτεθεῖναι. ἀλλ' ἀγαθὸς ὁ Θεὸς, καὶ σοφὸς, καὶ τὰ κρείσσω ποιῶν, οὐκ ἄρα γένεσις. Ἤτοι ἀνατροφαὶ, καὶ τὰ ἔθη τῶν ἁμαρτημάτων εἰσὶν αἴτια, ἢ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, καὶ αἱ διὰ σώματος ἐπιθυμίαι. ὁπότερον δ' ἂν τούτων ᾖ τὸ αἴτιον, Θεὸς ἀναίτιος. Εἰ κρεῖσσόν ἐστι τὸ δίκαιον εἶναι τοῦ ἀδίκου, διατί τοιοῦτος αὐτόθεν ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τῆς γενέσεως οὐ γίνεται, εἰδ'

inſcitia naſcitur. Geneſis igitur non eſt. Si, vt alter alteri iniuriam inferat, & alter ab altero iniuriam ſuſtineat, Geneſis facit; quæ fuerit legum neceſſitas? Quodſi vt in delinquentes ſupplicio animaduertatur, curam Deo gerente eorum, qui iniuria afficiuntur, ſatius erat vi Fati malum non fieri, quã poſt factum legem imponi. Sed bonus Deus eſt, & ſapiens, & meliora operans. Fruſtra ergo Geneſis aſſeritur. Porro ſiue educationes, & conſuetudines delictorum cauſa ſint, ſiue perturbationes animi, & quæ corporis cauſa ingenerantur cupiditates; quidquid ex his cauſa fuerit, certe Deus cauſa non eſt. Si præſtantius eſt iuſtum iniuſto, quam ob cauſam talis homo ab ipſa Geneſi non pro-

procreatur ? Sed poſtmodum, vt melior fiat, diſciplinis & legibus commonetur. veluti ergo ſui arbitrij vir commonetur, & non quaſi ex natura eſſet malus. Si mali mali ſunt, ita procurante Geneſi, neque criminationi obnoxij erunt, neque digni punitione, quam leges conſtituunt, cum vitam ex inſtituto ſuæ naturæ traducunt, quandoquidem non valuerunt immutari. Alio quoque modo. Si boni propriæ naturæ conditione vitam agentes, laudabiles non ſunt, cum Geneſis cauſa ſit, vt boni boni ſint. Neque igitur improbi, vt vt propria natura compellit, viuentes, apud rectum iudicem accuſandi ſunt. Et vt palam aperteq; enunciem, qui ſecundum innatam naturam viuendi ſibi modum inſti-

ὕστερον, ὅπως ἀμείνων γεννηθῇ σωφρονίζεται μαθήμασι, καὶ νόμοις. ὡς αὐτεξούσιος ἄρα σωφρονίζεται. καὶ οὐχ ὡς ἐκ φύσεως ὢν κακός. Εἰ οἱ πονηροὶ κατὰ γένεσιν, προνοίας ταύτης οὐκ εἰσὶ μεμπτοὶ καὶ ἄξιοι τιμωρίας τῆς ἐκ τῶν νόμων, ζῶντες κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, ἐπεὶ μὴ δεδύνηνται μεταβληθῆναι. καὶ ἄλλως. Εἰ οἱ ἀγαθοὶ κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν ζῶντες εἰσὶν ἐπαινετοὶ, τῆς γενέσεως οὔσης αἰτίας τοῦ εἶναι αὐτοὺς ἀγαθοὺς ἀγαθούς. οὐδὲ οἱ πονηροὶ ἄρα κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν ζῶντες αἰτιατέοι παρὰ δικαίῳ κριτῇ. Καὶ εἰ χρὴ διαῤῥήδην εἰπεῖν, ὁ κατὰ τὴν προσοῦσαν αὐτῷ φύσιν ζῶν, οὐδὲν ἁμαρτάνει. οὐ γὰρ ἑαυτὸν ἐποίησε τοιοῦ-

τον, ἀλλ' ἡ Εἱμαρμένη, καὶ ζῇ κατὰ τὴν ταύτης κίνησιν ἀγόμενος ἀφύκτοις ἀνάγκαις. οὐδεὶς οὖν κακός. ἀλλ' εἰσὶ κακοί. καὶ ἡ μὲν κακία ἐχθρὰ, καὶ ψεκτὴ τῷ Θεῷ, ὡς συνέστηκεν ὁ λόγος. ἡ δὲ ἀρετὴ προσφιλὴς, καὶ ἐπαινετὴ, Θεοῦ διατάξαντος νόμον τιμωρητικὸν τῶν κακῶν. οὐκ ἄρα Εἱμαρμένη. Καὶ τί τοσοῦτον ἐπιδιατρίβουσα τοῖς ἐλέγχοις εἰς μῆκος ἐξάγω τὸν λόγον, τὰ ἀναγκαιότατα, καὶ χρήσιμα πρὸς πειθὼ, καὶ συγκατάβασιν τοῦ συμφέροντος ἐκθεμένη, πρόδηλον πᾶσι δι' ὀλίγων τὴν διαφωνίαν τοῦ τεχνάσματος αὐτῶν ἐξεργασαμένη, ὥστε διορᾶν ἐξεῖναι καὶ θεᾶσθαι τὴν πλάνην ἤδη, καὶ παιδίῳ,

inſtituit, non delinquit: Non enim ipſe ſemetipſum talem facit, ſed Fatum, & ad motum illius neceſſitatibus ineuitabilibus coactus vitam traducit. Nemo igitur malus eſt. Sed ſunt porro mali. Et vitium quidem Deo eſt exoſum & vituperabile, vt oratio comprobauit, virtus vero amica & laudabilis, cum Deus legem illis, quæ malos puniret, conſtituerit. Fatum ergo nullum eſt. Sed quid diutius tempus in refellenda Geneſi contero, & multa atque immoderata oratione, maxime neceſſaria, atque ad perſuadendum & præſtandum aſſenſum accomoda expono, cum iam paucis artificij eorum diſſenſionem expedierim, vt fas ſit vel puero conſpicere, intuerique errorem, noſtra eſſe in poteſtate

& manu, & non vero in ſtellis & bonum & malum operari? Duo ſiquidem motus nobis adnati carnis & animi inter ſeſe differunt, hinc & duo ſibi nomina ſumpſere, & haec quidem Virtus, illud Vitium dicitur. Attamen pulcherrimo aureoque Virtutis ductui obediendum eſt, malaque melioribus poſthabenda. Sed de his ſatis abundeque eſt: & iam orationem reprimam. Rubore etenim ſuffundor, & velor, qui ſublimia venantur, vel potius inania contemplantur, hominum opiniones coacta in medium afferre, qui vitae ſuae tempus non ſine iactantiae faſtu abſumunt, fabuloſis tantummodo intentiſſimi. Et haec tibi a nobis, o

ὡς ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ τὸ διαπράξασθαι τὸ καλὸν ἢ τὸ κακόν, καὶ οὐκ ἐν τοῖς ἄστρασι; Δύο γὰρ κινήσεε ἐν ἡμῖν ἐστὸν ἐπιθυμίᾳ πεφυκότες σαρκὸς, καὶ ψυχῆς, διαφέρετον ἀλλήλοις. ὅθεν καὶ δύο λαβέτην ὀνόματε, ἡ μὲν γὰρ ἀρετῆς, ἡ δὲ κακίας. Δεῖν δὲ τῇ καλλίστῃ καὶ χρυσῇ πείθεσθαι τῆς ἀρετῆς ἀγωγῇ, τὰ βελτίω περὶ τῶν φαύλων αἱρουμένους. Ἀλλὰ περὶ τούτων ἅλις ἤδη καὶ ἐφέξω τὸν λόγον. αἰδοῦμαι γὰρ μετὰ σοῦ ἀγνείας λόγοις, καὶ ἐγκαλύπτομαι, τὰς τῶν μεταιωρολόγων, ἢ ματαιοσκόπων ἀνθρώπων ἀναγκαζομένη δόξας εἰσηγεῖσθαι, οἳ τὸν τῆς ζωῆς μετ' οἰήσεως καταναλίσκουσι χρόνον, οὐδὲν ἢ μυθικοῖς ἐνδιατρίβοντες πλάσμασιν. Ταῦτά σοι καὶ τὰ παρ' ἡμῶν, ὦ δέσποινα Ἀρετή, ἀπὸ

domi-

θεοῤῥήτων συγκαθυφασμένα λόγων προσκομιζέσθω τὰ δῶρα. ΕΥΒ. Ὡς λίαν ἀγωνιστικῶς ἡ Θέκλα καὶ ἐνδόξως, Γρηγόριον. ΓΡΗΓ. Τί οὖν εἰ αὐτῆς ἐκείνης ἠκηκόεις ῥύδην, καὶ εὐτρόχῳ τῇ γλώττῃ μετὰ πολλῆς χάριτος καὶ ἡδονῆς διαλεγομένης. ὥστε ἀγασθῆναί τινα προσέχοντα, καὶ τῆς μορφῆς ἐπανθούσης τοῖς λόγοις. ὡς ἐνδιαθέτως, καὶ τῷ ὄντι φανταζομένη περὶ ὧν ἀφηγεῖτο διετέλει. ὑπερυθραινομένης αὐτῇ τῆς ὄψεως αἰδοῖ. Ὅλη γὰρ εἶναι πέφυκε λευκὴ καὶ σῶμα, καὶ ψυχήν. ΕΥΒΟΥ. Ὀρθῶς ὦ Γρηγόριον ταῦτα φὴς, καὶ οὐδὲν αὐτῶν ψεῦδος. ἔγνων γὰρ καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀνδραγαθημάτων μῆτιν αὐτῆς. λέ-

domina Virtus, ex diuinis eloquÿs contexta munera offeruntur. EVBVL. *Plane contentioſe & præmodum honorifice Thecla! Gregorium.* GREG. *Quid ſi illam ipſam copioſa atq; verſatili eloquentia cum ſumma gratia & voluptate coniuncta ediſſerentem audÿſſes? Non nemo etiam animum aduertens formã illius inter orandum efflореſcentem admiratus eſt: ita ex animi ſententia & veris imaginibus, de quibus narrationem inſtituerat, ſermonem exequebatur: cum interim quoque illius facies ob verecundiam rubore ſuffunderetur: nanque tota & animo & corpore candida eſt.* EVB. *Recte hæc effaris, Gregorium, neque hic mendacÿ prehendi poteris. Ab alÿs enim illius facino-*

ribus, quæ ipſa amore ingẽti percita pro Chriſto patrauit, ſatis mihi prudentia illius comperta eſt. Virgo clariſſima illuxit & magnis primiſq; certaminibus ſolicite occurrẽs, Martyrũ ſtudia promptitudine & corporis robur vigore conſiliorũ exæquauit. GREG. *Tu quoque veriſſima narras. Sed ne moras nectamus. De his quippe rurſus ſæpenumero ſermo incidet. Nunc vero & ſubſequentium virginum ſermones, uti propoſui, enunciandi ſunt, ſed præcipue Tuſianæ & Domninæ. Hæ nanq; ſolæ reliquæ ſunt. Vbi igitur finem dicẽdi fecit Thecla, quieuitq; dixit præcepiſſe virtutem Theopatra Tuſianæ, vt & ipſa ſermonem conferret. Eamque ſubridentem in-*

γὴν ὅσα, καὶ οἷα κατώρθωσεν ὑπερβαλλούσης ἀγάπης, ἐπίδειξιν ποιουμένης Χριστῷ. καὶ ὡς διαπρεπὴς παρθένος ἐφάνη ἐν μεγάλοις, καὶ πρώτοις ἄθλοις ὑπαντῶσα, τὴν Μαρτύρων, ἴσην τῇ προθυμίᾳ τὴν σπουδὴν ποιουμένη, καὶ τῇ ἀκμῇ τῶν βουλευμάτων τὴν ῥώμην τοῦ σώματος. ΓΡΗ. Ἀληθέστατα καὶ σὺ φῄς, ἀλλὰ μὴ διατρίβωμεν. Τούτων γὰρ πέρι καὶ αὖθις ἔσται πολλάκις ἡμῖν διαλέξασθαι. Νῦν δὲ προσῆκον καὶ τῶν ἑξῆς παρθένων ἐξαγγεῖλαί με δεῖ σοι τοὺς λόγους, καθὼς ὑπεθέμην. μᾶλλον δὲ Τυσιανῆς, καὶ Δομνίνας. αὗται γὰρ ἔτι περιλείπονται. Ὡς οὖν ἀπεπαύσατο καὶ ἡ Θέκλα ταῦτα εἰποῦσα, ἔφη, προστάξαι τὴν Ἀρετὴν ἡ Θεοπάτρα, τῇ

Τυσιανῇ λέγειν. τὴν δὲ μεταξὺ ἐάσασαν ἔμπροσθεν αὐτῆς παρελθεῖν, καὶ φάναι.

ΤΥΣΙΑΝΗ.

Ὦ Ἀρετὴ, παρθενίας ἐραστῆς ἐπέραστον καύχημα, κἀγὼ συναντιληψομένην μοι παραστῆναι σε παρακαλῶ, μήπως ἀπορήσω λόγων, ἅτε πολλῶν ἤδη, καὶ παντοδαπῶν εἰρημένων. Διὸ καὶ παραιτοῦμαι τὰ προοιμιώδη ταῦτα, καὶ προκατασκευαστικὰ τῶν λόγων, ἵνα δὴ μὴ χρονίζουσα προσήκοντα τούτοις ἐφαρμόττειν, αὐτῶν ἐκπέσω τῶν προκειμένων, οὕτως ἔνδοξόν ἐστιν ἡ παρθενία, καὶ τίμιον καὶ μεγαλοπρεπές. ὁ Θεὸς τὴν ἑορτὴν τῆς Σκηνοπηγίας διδάσκων τῆς ἀληθινῆς τοὺς ἀληθινοὺς

medium progreſſam, ita orationem proſecutam.

TVSIANA.

O Virtus, virginitatis amatoribus perquam optabilis gloriatio, ego quoque te exoro, mihi adſtare ſubſidio futuram, ne dicendo deſtituar, cum iam multa, & non vnius generis recenſita ſint. Quapropter quæ in concinnandis proëmijs alij aggerant, & ad habendum ſermonem præparant, miſſa ſint, ne tempus conterendo incongruentibus exordio adaptādis, e rebus propropoſitis decidam. Admodum glorioſa res eſt Virginitas & pretioſa, & munifica; idq; Deus diem feſtum verorum

tabernaculorum veros Iſraelitas edocens, vt

ea ſolemnitas celebranda eſt, in Leuitico commonſtrat, præ alijs omnibus caſtimonia ab vnoquoq; ſuum tabernaculum exornandum eſſe dicens. Apponam ſcripturæ verba quibus indubitate omnibus innoteſcet, quantum Deo caſtimoniæ hoc facinus congruat, quantumque illi in delitijs ſit:[a] Et decimo quinto die menſis ſeptimi, quando abſolueritis genimina terræ: celebrate ferias dies ſeptem, & die octauo erit requies. Sumetiſq; die primo fructum ligni pulchrum, & ſcopas palmarum, & ramos ligni denſos, & ſalices & agni ramos de torrente, vt lætemini coram Domino Deo veſtro. Septem diebus

Ἰσραηλίτας, πῶς ἑορτάζειν δεῖ καὶ τιμᾶν ἐν τῷ Λευϊτικῷ παρίστησιν, μᾶλλον τῶν ἄλλων ἁγνείᾳ φάσκων δεῖν τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν ἕκαστον κοσμεῖν. Παραθήσομαι δὲ καὶ τὰ ἀπὸ τῆς γραφῆς, ἀφ' ὧν ἀναμφισβητήτως δειχθήσεται πᾶσιν, ὅσον καὶ Θεῷ προσφορόν ἐστι, καὶ προσφιλὲς τὸ κατόρθωμα τοῦτο τῆς ἁγνείας. Καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου, ὅταν συντελέσητε τὰ γεννήματα τῆς γῆς ἑορτάσατε Κυρίῳ ἑπτὰ ἡμέρας. Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, ἀνάπαυσις ἔσται. Καὶ λήψεσθε τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ, καρπὸν ξύλου ὡραῖον, καὶ κάλλυνθρα φοινίκων καὶ κλάδους ξύλου δασεῖς, καὶ ἰτέας, καὶ ἄγνου κλάδους ἐκ χειμάρρου, εὐφρανθῆναι ἔναντι Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἑπτὰ ἡμέ-

an-

[a] Leuit. 23. 39.

ερας τοῦ ἐνιαυτοῦ, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. Ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ ἑορτάσατε αὐτήν. ἐν σκηναῖς κατοικήσετε ἑπτὰ ἡμέρας, πᾶς αὐτόχθων ἐν Ἱερουσαλὴμ κατοικήσουσιν ἐν σκηναῖς, ὅπως ἴδωσιν αἱ γενεαὶ ὑμῶν, ὅτι ἐν σκηναῖς κατώκισα τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ, ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν με ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου. ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν. Πάντες ὑπολήψονται οἱ Ἰουδαῖοι ψιλῷ τῆς Γραφῆς τῷ γράμματι περιπεπτωμένοι, ὥσπερ καὶ τὰ καλούμενα ψυχία τῶν λαχάνων τοῖς φύλλοις, ἀλλὰ μὴ τοῖς ἄνθεσι, καὶ καρποῖς ὡς ἡ μέλισσα, τούτους τοὺς λόγους, καὶ τὰς νομοθεσίας περὶ σκηνῆς τοιαύτης, οἵας οὗτοι τεκταίνονται λελέχθαι, ὡς τοῦ Θεοῦ χαίροντος ταῖς ἐξιτήλοις κατακοσμήσεσιν, αἷς αὐτοὶ κατακο-

anni lex ſempiterna in generationibus veſtris. Menſe ſeptimo ipſam celebrabitis,& habitabitis in tabernaculis ſeptem diebus. omnis indigena in Ieruſalem habitabunt in tabernaculis; vt diſcant generationes veſtræ, quod in tabernaculis habitare fecerim filios Iſraël, cum educerem vos de terra Aegypti ego Dominus Deus veſter. *Iudæi hic omnes ſuſpicabuntur, nudæ ſcripturæ literæ circũuoluti non aliter ac olerum folijs, quæ pſychia nuncupamus, & non floribus & fructibus vt apis, ſermones hos, ac præcepta de eo tentorio, quale ipſi conſtruunt, enunciari; quaſi vero Deus cultibus haud ſinceris delectetur,*

tur, quorum ipſi ex fuctibus arborum ornatum apparant, futurorum bonorum diuitias non concipientes, ea ſcilicet eſſe leues auras & vmbras imaginarias, prænunciantes reſurrectionem, & noſtri in terram delapſi tabernaculi concretionem, quod ſeptimo millenario rurſus immortale nos reſumentes, magnum diem feſtum veræ ſcenopegiæ, in noua & dolorum ac mœrorum vacua creatione, celebrabimus, cum abſoluti iam ſunt terræ fructus, & mortales neque vltra generant, neque generantur, & operibus mundanæ creationis Deus finem poſuerit. Cum enim Deus ſex diebus cœlum & terram creauerit, & vniuerſum hunc mundum abſoluerit,

σμοῦντες συσκιάζουσιν ἐκ τῶν ἀκροδρύων, οὐ συνηθηκμένοι τῶν μελλόντων ἀγαθῶν τὸν πλοῦτον, ὡς αὖρα ταῦτα, καὶ σκιαὶ φαντασματώδεις προεξαγγέλλουσαι τὴν ἀνάστασιν, καὶ πῆξιν τοῦ πεπτωκότος εἰς γῆν ἡμῶν σκηνώματος, ὃ τῇ ἑβδόμῃ χιλιονταετηρίδι πάλιν ἀθάνατον ἀπειληφότες, ἑορτάζομεν τὴν μεγάλην ἑορτὴν τῆς ἀληθινῆς Σκηνοπηγίας ἐν τῇ καινῇ, καὶ ἀλύπῳ κτίσει, συντελεσθέντων τῶν τῆς γῆς καρπῶν, καὶ τῶν ἀνθρώπων μηκέτι γεννώντων, καὶ γεννωμένων, ἀλλὰ καταπαύσαντος ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς κοσμοποιΐας τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ γὰρ ἐν ἓξ ἡμέραις ὁ Θεὸς κατεσκεύασε τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν, καὶ συνετέλεσε πάντα τὸν κόσμον, καὶ κα-

τέπαυσε τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν ἐποίησε, καὶ εὐλόγησε τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν. ἐντεῦθεν συμβολικῶς τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, ὁπόταν ἤδη συντελεσθῶσιν οἱ καρποὶ τῆς γῆς, ἑορτάζειν προστασσόμεθα τῷ Κυρίῳ, ὃ δή ἐστιν, ὁπόταν ὁ κόσμος οὗτος συντελεσθῇ τῇ ἑβδόμῃ χιλιονταετηρίδι, ὅτε ὡς ἀληθῶς ὁ Θεὸς συντελέσας τὴν οἰκουμένην ἐφ' ἡμῖν εὐφρανθήσεται. Νῦν γὰρ ἀκμὴν ἔτι πάντα δημιουργεῖται τῇ διαρκεῖ βουλήσει αὐτοῦ, καὶ ἀπερινοήτῳ δυνάμει, ἀναδιδούσης ἔτι τῆς γῆς τοὺς καρποὺς, καὶ τῶν ὑδάτων συναγομένων εἰς τὰς συναγωγὰς, καὶ τοῦ φωτὸς ἔτι διαχωριζομένου, καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνθρώπων ἔτι δημιουργουμένου, καὶ τοῦ ἡλίου εἰς ἀρχὰς ἀνατέλλοντος τῆς ἡμέρας,

& quieuerit die ſeptimo ab operibus, quæ ipſe fecerat, & diei ſeptimo benedixerit, & eum ſanctificauerit, hinc figurate mēſe ſeptimo cum terræ fructus abſoluti ſunt, diem feſtū agere Domino præcipimur, hoc eſt, cum mundus hic ad exitum peruenerit ſeptimo millenario, quando Deus orbe abſoluto, quam veriſſime de nobis exultabit. Nunc enim adhuc omnia, nutu illius præpotente, & poteſtate, quam mens non conſequitur, elaborantur, dum terra vſque adhuc fructus producit, aquæ in ſuas congregationes congrediuntur, lumen diuiditur, numerus hominum procreatur, ſol in principium diei, luna in principium noctis exoritur,

&

& quadrupedes, & belluæ, & repentia reliqua e terra, ex ſubſtantia humida volatilia, & natatilia exiliunt. Tum vero cum finem habuerint tempora, & Deus operari creaturam ceſſauerit, ſeptimo menſe, magno reſurrectionis die, a nobis dies Scenopegiæ feſtus Domino celebrabitur, cuius ſunt in Leuitico dictæ figuræ & typi, quæ ſedulo ſtudioſeque inueſtigantes, nudam ipſam veritatem expiſcemur. Hæc enim audiens, vt ille ait,[a] ſapiens ſapientior erit, & intelliget parabolam, & obſcurum ſermonem, & dicta ſapientum & ænigmata. *Hinc rubore ſuffundantur Iudæi, ſcripturarum profunda non capientes, exiſtimanteſque*

καὶ τῆς σελήνης εἰς ἀρχὰς ἔτι τῆς νυκτός, καὶ τῶν τετραπόδων, καὶ θηρίων, καὶ ἑρπετῶν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδομένων, καὶ πτηνῶν, καὶ νηκτῶν, ἐκ τῆς ὑγρᾶς οὐσίας. Τότε δὲ ὁπόταν συντελεσθῶσιν οἱ καιροὶ, καὶ παύσηται ὁ Θεὸς ἐργαζόμενος ταύτην τὴν κτίσιν, τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ τῇ μεγάλῃ τῆς ἀναστάσεως ἡμέρᾳ ἑορτὴ συγκροτεῖται τῷ Κυρίῳ τῆς Σκηνοπηγίας ἡμῶν, ἧς εἰσὶν ἐν τῷ Λευιτικῷ τὰ λεγόμενα σύμβολα, καὶ τύποι, ἃ ἐξιχνεύοντας χρὴ νοεῖν τὴν ἀλήθειαν γυμνήν. τούτων δὲ γὰρ ἀκούσας, φησὶ, σοφώτερος ἔσται, νοήσει τε παραβολὴν, καὶ σκοτεινὸν λόγον, ῥήσεις τε σοφῶν, καὶ αἰνίγματα. Ὅθεν αἰσχυνέσθωσαν οἱ Ἰουδαῖοι, τὰ βάθη τῶν Γραφῶν μὴ συν-

a Prouer. 1. 5.

ἠχθημένοι, καὶ πάντα σωματικὰ τὸν νόμον ἡγούμενοι, καὶ τοὺς Προφήτας εἰρηκέναι, ἅτε τῶν κοσμικῶν ἐφιέμενοι, καὶ τὸν ἔξωθεν πλοῦτον τοῦ περὶ ψυχὴν προκρίνοντες. Διαιρουμένων γὰρ τῶν γραφῶν εἰς τὸν περὶ τῶν παρῳχηκότων, καὶ μελλόντων τύπον, ἀποπηδήσαντες οἱ σχέτλιοι, τῶν μελλόντων ὡς παρῳχηκότων ἤδη τελοῦσι τοὺς τύπους, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ προβάτου σφαγῆς ἀνάμνησιν τῆς κατ' Αἴγυπτον τῶν πατέρων αὐτῶν γεγενημένης σωτηρίας ἡγούμενοι, μόνην εἶναι τὸ μυστήριον τοῦ προβάτου, ὁπότε παταξομένων τῶν πρωτοτόκων τῆς Αἰγύπτου, αὐτοὶ διεσώθησαν τὰς φλιὰς τῶν σφετέρων οἴκων φοινίξαντες τῷ αἵματι. Οὐκέτι δὲ καὶ τῆς σφαγῆς τύπον ἡγήσαντο τοῦτον προδηλωτικὸν γεγονέναι

de rebus corporis legem & Prophetas ſermonem habuiſſe, tanquam qui rebus terrenis addicti, exteriores has diuitias interioribus animi præponant. Nanque cum ſcripturæ in rerum præteritarum, ac futurarum typum diuidantur, hi infelices inconſiderate ſubſultantes, futurorum, ac ſi præteriiſſent, typos conſectantur, quēadmodum ouinam cædem Patrum ſuorum apud Aegyptios ſalutis memoriam tantummodo eſſe opinantes, in ouis mactatæ myſterio, cum primogenitis Aegypti percuſſis, ipſi ſalui, ſoleis domuum ſanguine infectis remanſerunt, Chriſti necem prænunciatam fuiſſe

haud

a Exod. 12. 23.

haud exiſtimant, cuius ſanguine communitæ, ſignatæque animæ, cum terrarum orbis incendio inflammabitur, & primogeniti filij Satanæ perdentur, ab iracundia ſaluæ euadent, dum vltores Angeli ſanguine in illis impreſſum reuerebuntur. Et hæc quidẽ veluti in exemplum allata ſint, quibus oſtenditur, cum præſentia rerum iam conſumptarum typos eſſe Iudæi reputant, a ſpe futurorum bonorum reſilijſſe, cum noluerint neque typos imaginum, neque imagines veritatis eſſe prænuncias. Nam lex imaginis figura eſt, & vmbra, Euangelij ſcilicet: imago nempe Euangelium, ipſius veritatis. Antiquiores ſiquidem & lex vaticinantes nobis

Χριστοῦ, οὗ αἱ κατησφαλισμέναι τῷ αἵματι, καὶ σφραγισθεῖσαι ψυχαὶ τῆς οἰκουμένης ἐκπυρουμένης, καὶ τῶν πρωτοτόκων ὀλοθρευομένων τέκνων τοῦ Σατανᾶ, περισωθήσονται τῆς ὀργῆς, τῶν τιμωρητῶν Ἀγγέλων ἐνξαπτησομένων τὴν ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐντετυπωμένην σφραγῖδα. Καὶ ταῦτα μὲν οὖν, ὡς ἐπὶ παραδείγματος εἰρήσθω, δεικνυούσης ὅτι τὰ παρόντα τύπους ἡγούμενοι τῶν ἤδη γεγονότων οἱ Ἰουδαῖοι, τῆς ἐλπίδος τῶν μελλόντων ἐξώκειλαν ἀγαθῶν, μηδὲ τοὺς τύπους τῶν εἰκόνων βουληθέντες εἶναι προκαταγγελτικούς, μηδὲ τὰς εἰκόνας τῆς ἀληθείας. Ὁ μὲν γὰρ νόμος τῆς εἰκόνος ἐστὶ τύπος, καὶ σκιὰ τουτέστι τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ δὲ εἰκὼν τὸ Εὐαγγέλιον αὐτῆς τῆς ἀληθείας. οἱ γὰρ παλαιότεροι καὶ ὁ νόμος τοὺς

Ec-

τῆς Ἐκκλησίας προεξήγγειλαν ἡμῖν προφητεύοντες χαρακτῆρας, ἡ δὲ Ἐκκλησία τῶν καινῶν αἰώνων. ὅθεν ἡμεῖς οἱ τὸν εἰπόντα Χριστὸν, Ἐγὼ εἰμὶ ἡ ἀλήθεια, δεξάμενοι, τὰς μὲν σκιὰς, καὶ τοὺς τύπους ἴσμεν πεπαυμένους, ἐπὶ δὲ τὴν ἀλήθειαν σπεύδομεν, τὰς ἐναργεῖς αὐτῆς εἰκόνας προκαταγγέλλοντες. ἐκ μέρους γὰρ ἔτι, καὶ ὡς δι' ἐσόπτρου γινώσκομεν, ἐπεὶ μηδέπω τὸ τέλειον ἥκεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, καὶ ἡ ἀνάστασις εἰς ἡμᾶς, ὅτε καταργηθήσεται τὸ ἐκ μέρους. Τότε γὰρ αἱ σκηναὶ πήγνυνται πάντων ἡμῶν, ὁπότε τῶν ὀστῶν συγκολλωμένων, καὶ συμπηγνυμένων ταῖς σαρξὶν ἀνίσταται σῶμα. τότε τὴν ἡμέραν τῆς χαρᾶς ἑορτάζομεν Κυρίῳ εἰλικρινῶς, ὁπότε τὰς σκηνὰς αἰω-

Eccleſiæ notas prænunciarunt; Eccleſia vero nouorum ſeculorum. *Hinc nos, qui Chriſtum dicentem,* [a] Ego ſum veritas, *exoſculamur, vmbras quidem ac figuras ſcimus ceſſaſſe, & clariſſimas veritatis imagines prænunciantes ad illam feſtinamus.* [b] Ex parte enim adhuc, & veluti per ſpeculum cognoſcimus, *cum nondum perfectum ad nos peruenerit regnum cœlorum & reſurrectio,* [c] cum quod ex parte eſt abolebitur. *Dum enim noſtrum omnium tabernaculorum compages arctabuntur, cum conglutinatis oſſibus, & carnibus compactis corpus aſſurgit; tū lætitia diem Domino ſincere celebramus, cum taber-*

a Ioan. 14. 6. b 1. Corin. 13. 12. c 1. Corin. 13. 10.

naculis ſempiternis potiti fuerimus, nunquam in poſterum interituris, aut in terram ac puluerem diſſoluendis. Erat quippe noſtrum tabernaculum & antea caſus ignarum, ſed præuaricatione concuſſum reclinatum eſt, Deo morte peccatum diſſoluente, ne immortalis peccator homo exiſtens, viuente in ipſo peccato, ſempiterne condemnatus vitam ageret: proptereaq; & mortem obijt, non mortalis aut corruptibilis effectus: & ſeparata eſt anima a carne, vt per mortem lapſus morti traderetur, cum non poſſet amplius in demortuo viuere. Hinc lapſu morti tradito & corruptioni, rurſus ego immortalis aſſurgo, & Deum collaudo, qui per mortem filios ex morte

νίους ἀπολειψώμεθα, οὐκέτι θνηξομένας, ἢ λυθησομένας εἰς γῆν χώματος. Ἦν γὰρ ἡμῶν τὸ πρόσθεν ἄπτωτον ἡ σκηνὴ, ἀλλὰ διὰ τὴν παράβασιν ἐσαλεύθη, καὶ ἐκλίθη, τοῦ Θεοῦ τὸ ἁμάρτημα λύσαντος θανάτῳ, ἵνα μὴ ἀθανάτως ἁμαρτωλὸς ὁ ἄνθρωπος ὤν, ζώσης ἐν αὐτῷ τῆς ἁμαρτίας αἰωνίως κατάκριτος γενηθῇ. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τέθνηκεν, οὐ γενόμενος θνητὸς, ἢ φθαρτὸς. καὶ διεκρίθη τῆς σαρκὸς ἡ ψυχὴ ἵνα νεκρωθῇ διὰ τοῦ θανάτου τὸ παράπτωμα, μηκέτι δυνάμενον ζῆν ἐν τῷ τεθνηκότι. ὅθεν ἀποθανόντος τοῦ παραπτώματος καὶ διεφθαρμένου, πάλιν ἀθάνατος ἀνίσταμαι, καὶ ὑμνῶ τὸν Θεὸν τὸν διὰ θανάτου τὰ τέκνα ἐκ θανάτου

ſal-

σώζοντα, καὶ ἑορτάζω νομίμως αὐτῷ, κοσμήσασα τὴν σκηνήν μου τὴν σάρκα τοῖς ἔργοις τοῖς καλοῖς, ὥσπερ κἀκεῖ ταῖς πενταφώτοις αἱ παρθένοι λαμπάσιν, ἐξεταζομένη τῇ πρώτῃ τῆς ἀναστάσεως ἡμέρᾳ, εἰσφέρω τὰ προστεταγμένα, εἰ κεκόσμημαι τοῖς τῆς ἀρετῆς καρποῖς, εἰ τοῖς κλάδοις τῆς ἁγνείας κατασκιάζομαι. Νόει γάρ μοι τὴν ἀνάστασιν εἶναι τὴν σκηνοπηγίαν, νόει μοι καὶ τὰ ἐς τὴν σύνθεσιν παραλαμβανόμενα τῆς σκηνῆς τὰς πράξεις εἶναι τῆς δικαιοσύνης. Λαμβάνω οὖν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ τὰ ὑποτεταγμένα, οἱονεὶ τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ κρίνομαι, εἰ τὴν σκηνήν ἐκοσμησάμην τοῖς προστεταγμένοις, εἰ εὑρίσκονται ταῦτα ἐν αὐτῇ, ἅπερ ἐνταῦθα μὲν ἐν τῷ κόσμῳ κτήσασθαι προστασσόμεθα, ἐκεῖ δὲ

ſaluat, & legitime ſolemnitatem illi ago, tabernaculo meo, carne ſcilicet bonis operibus adornata, quemadmodum & ibi Virgines quinque lampadibus accenſis. [a] *Primo reſurrectionis die in examen adducta, quæ præcepta ſunt, infero: ſi virtutis fructibus decorata ſum; ſi caſtimoniæ ramis opacor. Nam puta Scenopegiã reſurrectionem, puta & ea, quæ ad tabernaculi compactionem aſſumuntur iuſtitiæ opera eſſe. Accipio igitur primo die, quæ ſubduntur, nempe die, quo in iudicio ſiſtor: ſi præceptis, Tabernaculum decoraui, ſi ea in ipſo reperiuntur, quæ hic*

a Matth. 25. 7.

in mundo conquirere iubemur, ibi vero Deo offerre. Agite vero & ea quæ ſequuntur in examen reducamus. [a] Et aſſumetis, *inquit,* die primo fructum ligni pulchrum, & ramos ligni denſos, & agni ramos de torrente, & lætabimini coram Domino Deo veſtro. *Fructum pulcherrimū ligni Iudæi, qui corde incircumciſi ſunt ob ſui magnitudinem citrum eſſe opinātur: neq; verentur citro Deum honorari aſſerere, cui vniuerſæ terræ quadrupedes ad holocauſtum, & thus ad cremationem non ſufficiunt. Et tandem ſi citrus, o dura ac ferrea pectora, pulcher eſt, quare non potius vua pulchra? quare non & granatum? quare non & malum, & cæte-*

προσφέρειν τῷ Θεῷ. Ἴτε γὰρ καὶ τὰ ἑξῆς ἐπισκεψώμεθα. Καὶ λήψεσθε ἑαυτοῖς τῇ πρώτῃ, φησὶν, ἡμέρα καρπὸν ξύλου ὡραῖον, καὶ κλάδους ξύλου δασεῖς, καὶ ἄγνου κλάδους ἐκ χειμάρρου, καὶ εὐφρανθῆναι ἐναντίον Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Καρπὸν ὡραιότατον ξύλου, οἱ τὴν καρδίαν ἀπερίτμητοι Ἰουδαῖοι διὰ τὸ μέγεθος τὸ κίτρειον ἡγοῦνται τυγχάνειν, οὐδὲ ἐγκαλύπτονται κιτρίῳ τὸν Θεὸν λέγοντες τιμᾶσθαι, ᾧ τὰ τετράποδα πάντα τῆς γῆς, οὐκ εἰσὶν εἰς ὁλοκαύτωσιν ἱκανὰ, καὶ ὁ λίβανος εἰς καῦσιν. Καὶ ὅλως εἰ τὸ κίτρειον, ὦ ἀτεράμονες, ὡραῖον, διατί μὴ καὶ ἡ σταφυλὴ μᾶλλον ὡραία; διατί μὴ καὶ ἡ ῥοιά; διατί μὴ καὶ τὸ μῆλον; καὶ

[a] Leuit. 22. 40.

Τὰ ἄλλα ἀκρόδρυα, τὰ μᾶλλον διαφέροντα τοῦ κιτρίου, ἀμέλει ἐν τῷ Ἄσματι τῶν ᾀσμάτων πάντων ὁ Σολομὼν τούτων ὡραίων μνημονεύσας, τὸ κίτριον ἀπεσιώπησε μόνον. ἀλλὰ τούτων ἀπεβουκολήθησαν οἱ ἄφρονες, μὴ νοήσαντες τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, ὃ πρόσθε μὲν ὁ Παράδεισος ἔφερε, νῦν δὲ πᾶσιν ἀνεβλάστησεν ἡ Ἐκκλησία, τὸν ὡραῖον καὶ εὐπρεπῆ τῆς πίστεως ποιοῦν καρπὸν, τοιοῦτον ἐληλυθότας καρπὸν τῇ πρώτῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ εἰς τὸ δικαστήριον ἡμᾶς κομίζειν δεῖ Χριστοῦ. Ἐὰν μὴ τοιοῦτον ἔχωμεν καὶ ἡμεῖς καρπὸν, οὐ δυνησόμεθα συνεορτάσαι τῷ Θεῷ, οὐ τευξόμεθα κατὰ τὸν Ἰωάννην τῆς πρώτης ἀναστάσεως. Τὸ γὰρ ξύλον ἐστὶν ἡ πρωτότοκος πάντων σοφία. ξύλον ζωῆς ἐστὶν τοῖς ἀν-

a Prov. 3. 18.

cæteri arborum fructus multo citro præſtantiores? Profecto in Canticis canticorum Salomon pulchrorum horũ omnium mentione facta, tantummodo citrium immemoratum reliquit. Sed in his quidem decepti ſunt inſipientes, non intelligentes lignum vitæ, quod antea Paradiſus producebat, nunc omnibus Eccleſiã, pulchro ac decoro fructu fidei edito germinaſſe. Similẽ primo diei feſti die in iudicium Chriſti progreſſi debemus adducere. Quod ſi eo caruerimus nõ plane poterimus ſimul cum Deo celebrare. non conſequemur, ut Ioannes dicit, primam reſurrectionem. Lignum ſiquidem eſt, primogenita omnium ſapientia.[a] Lignum vi-

vitæ eſt illis, qui apprehendent eam, *Propheta ait*, & qui accumbent ſuper eam veluti ad Dominum ſecura. [a] Lignũ quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum; quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo, *doctrina, & charitas & prudentia eſt, tempore opportuno illis diſpertita, qui ad aquas redemptionis accedunt. Qui non credidit in Chriſto, neque a principio eum eſſe lignum vitæ perſenſit, cum non habeat ſpecioſis fructibus ſpecioſiori ſuum tabernaculum adornatũ Deo oſtendere, quomodo diem feſtum celebrauerit? quomodo diem hilarem duxerit? Vis pulchrum ligni fructum agnoſcere, meditare ſermones Domini noſtri Ieſu*

τεχομένοις αὐτῆς, φησὶν ὁ Προφήτης, καὶ τοῖς ἐπερειδομένοις ἐπ' αὐτὴν, ὡς ἐπὶ Κύριον ἀσφαλής. Ξύλον παρὰ τὰς διεξόδους πεφυτευμένον τῶν ὑδάτων, ὃ τὸν καρπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ, διδασκαλία καὶ ἀγάπη, καὶ σύνεσίς ἐστιν ἐν καιρῷ προσήκοντι τοῖς ἐπὶ τὰ ὕδατα ἀπολυτρώσεως ἀφικνουμένοις διδομένη. ὁ μὴ πιστεύσας Χριστῷ μηδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτὸν εἶναι τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ᾐσθημένος, οὐκ ἔχων δεῖξαι τῷ Θεῷ τῷ ὡραιοτέρῳ τῶν ὡραίων καρπῶν τὴν σκηνὴν αὐτοῦ κεκοσμημένην πῶς ἑορτάσει; πῶς εὐφρανθήσεται; Θέλεις γνῶναι τὸν ὡραῖον καρπὸν τοῦ ξύλου, ἐπίσκεψαι τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, πῶς εἰσὶν

a Pſalm. 1. 3.

ὡραῖοι κάλλει παρὰ τοὺς
υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. ὡ-
ραῖος καρπὸς ἐβλάστησε
διὰ Μωσέως ὁ νόμος,
ἀλλ' οὐχ οὕτως ἦν ὡραῖος
ὡς τὸ Εὐαγγέλιον. Ἐκεῖ-
νος μὲν γὰρ τύπος τις
ἦν, καὶ σκιὰ τῶν μελλόν-
των πραγμάτων, τοῦτο
δ' ἀλήθεια, καὶ ζωῆς
χάρις. Ὡραῖος ἦν τῶν
Προφητῶν ὁ καρπὸς, ἀλλ'
οὐχ οὕτως ὡραῖος, ὡς ὁ
ἐξ αὐτοῦ γεωργούμενος
τῆς ἀφθαρσίας. Καὶ λή-
ψεσθε ἑαυτοῖς τῇ πρώτῃ
ἡμέρᾳ, καρπὸν ξύλου ὡ-
ραῖον, καὶ κάλλυνθρα φοι-
νίκων λέγων τὴν ἄσκη-
σιν τῶν θείων μαθημά-
των. οἷς ἐκκαθαίρεται καὶ
κοσμεῖται ψυχὴ νικῶσα
τὰ πάθη, ἀποσαρκουμέ-
νων ἀπ' αὐτῆς, καὶ ἐκ-
βαλλομένων τῶν ἁμαρ-
τημάτων. Δεῖ γὰρ καθα-
ροὺς, καὶ κεκοσμημένους
ἥκειν εἰς τὴν ἑορτὴν, ὥσπερ

Ieſu Chriſti, vt ſunt
[a] ſpecioſi forma præ
filijs hominum. *Pul-
cher fructus per Moy-
ſem lex germinauit:
ſed non ita vt Euange-
lium pulcher. Ille qui-
dem figura erat, & re-
rum futurarũ vmbra,
hoc vero veritas, &
vitæ gratia. Pulcher
erat Prophetarum fru-
ctus: at non ita pul-
cher, vt eſt, qui ex eo
colitur, immortalita-
tis.* [b] Et ſumetis vo-
biſmetipſis primo die
fructum ligni pulchri,
& ſcopas palmarum;
*Diuinarum diſciplina-
rum exercitium, dixit,
quibus animus pertur-
bationes debellans, à
ſuis carnibus diuulſis
eiectiſque peccatis ex-
purgatur & decoratur.
Nanque puros, orna-
toſque exercitationibus*

a Pſalm. 94. 3.

b Leuit. 23. 40.

ac virtutis meditationibus veluti compſere enixe ſummaq; cura comptos ad ſolemnitatem procedere addecet. Nam meditationibus moleſtis ac exercitationibus & ab ijs, quæ eam obtenebrant externis cogitationibus mens purgata, perſpicacior veritatem intuetur, & vti vidua quadrantem[a] in Euangelijs reperit; poſtquam domum ſcopis mundaſſet, & recrementa, obnubentes & obſcurantes animū affectiones, per mollitiem & negligētiam in nobis accreſcentes eieciſſet. Qui itaq; ad diem tabernaculorum illorū ſolemnem peruenire contendit, & vna ſimul cum alijs Sanctis locum

κοσμήσα ταῖς ἀσκήσεσι, καὶ μελέταις τῆς ἀρετῆς πεφιλοπονημένους. ὅτι μελέταις ἐπιπόνοις, καὶ ἀσκήσεσι καθαιρόμενος ὁ νοῦς τῶν ἐπικαλυπτόντων αὐτὸ ἀλλοτρίων διανοημάτων ὀξυδερκεῖ πρὸς τὴν ἀλήθειαν, καθάπερ καὶ ἡ χήρα τὸν κοδράντην ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ἀνεῦρε, μετὰ τὸ σαρῶσαι τὸν οἶκον, καὶ ῥίψαι τὰ κόπρεια τὰ ἐπισκοτοῦντα, καὶ καλύπτοντα πάθη τὴν ψυχὴν, τὰ ἀπὸ τῆς θρύψεως ἡμῶν, καὶ τῆς ἀμελείας πληθύνοντα. Καὶ τοίνυν ὁ σπουδάζων εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν σκηνῶν ἐκείνων φθάσαι, καὶ τοῖς Ἁγίοις συγκαταλεχθῆναι, πρῶτον τὸν ὡραῖον τὴν πίστιν κτησάσθω καρπὸν, εἶτα τὰ κάλλυνθρα, τὴν

habere, ante omnia pulchrum fructum fidem poſſideat: tum ſcopas exercitationem ac meditatio-

a Marc. 12. 42.

ἄσκησιν, καὶ μελέτην τῶν Γραφῶν, εἶτα τοὺς ἐπιθηλέας ἐφεξῆς κλάδους τῆς ἀγάπης, καὶ δασεῖς, οὓς μετὰ τὰ κάλλυνθρα παρεγγυᾷ λαμβάνεσθαι, κλάδους δασεῖς εὐθυβολώτατα, τὴν ἀγάπην φράζας. τὸ γὰρ δασὺ κατάκαρπον ὅλον ἐστὶ, καὶ πυκνὸν, μηδὲν ψιλὸν, ἢ διάκενον ἔχον, ἀλλὰ πάντα πεπληρωμένον, καὶ τοὺς ὅρπηκας, καὶ τὰ στελέχη. Τοιοῦτον γάρ ἐστιν ἡ ἀγάπη μηδαμόθεν ὑπόκενος, ἢ ἄκαρπος οὖσα. Ἢ γὰρ ἐὰν πωλήσω τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ δώσω πτωχοῖς, καὶ ἐὰν τὸ σῶμα μου πυρὶ παραδώσω, καὶ ἐὰν τοσαύτην πίστιν, ὥστε ὄρη μεθιστᾶν, κτήσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδέν εἰμι. Ἡ ἀγάπη ἄρα τὸ κατάκαρπόν

tationem Scripturarũ: deinceps, qui conſequuntur, lectiones lætius frondentes, denſoſque ramos poſt ſcopas, ramos denſos quam appoſitiſſime charitatem, innuens, ſumendos eſſe præcipit. Denſum enim omni ex parte frugiferum eſt, & ſpiſſum, nihil nudum, ſiue vacuum admittens, ſed plena omnia præferens & ramos, & truncos. Talis enim eſt charitas, nulla ſui parte vacua, nulla ſui parte infructuoſa. [a] Nam ſi vendidero omnes facultates meas & dedero pauperibus: etſi corpus meum igni tradidero: etſi habuero tantam fidem, vt montes loco ſuo dimoueam, charitatem autem non habuero, nihil ſum. *Charitas igitur*

eſt

a 1. Corinth. 13. 2.

eſt fructibus affluens & denſiſſimis frondibus velatum lignum, quæ omnibus muneribus copioſe repleta eſt. Tum deinceps & aliud iubet aſſumi, ramos ſaligneos, iuſtitiam ramos ſaligneos appellans, quorum gratia [a] Iuſti, *vt Propheta ait,* veluti inter aquas herba germinant, & quaſi ſalix iuxta præterfluentem aquam, *ſermone florẽtes. Et præ alijs omnibus ramos agninos ad tabernaculum condecorandum iubet adferri, quod arbor hæc ἁγνείας* caſtimoniæ *nomen ſibi vendicat, qua iam dicta exornantur. Abſeant nunc, qui intemperanti libidine fœdant corpora, & propter ſuas mollities ac luxus caſtimoniam depellunt.*

ὅτι, καὶ δασύτατον ξύλον πάντων, ἢ γέμουσα καὶ πεπληρωμένη τῶν χαρισμάτων. Εἶτα τι παραλαμβάνεσθαι βούλεται καὶ ἕτερον. Κλάδους ἰτεΐνους φησὶ, τὴν δικαιοσύνην ἰτεΐνους κεκλήκως κλάδους, ἀνθ' ὧν οἱ δίκαιοι κατὰ τὸν Προφήτην, ὡς ἀνὰ μέσον ὕδατος ἀνατέλλουσι χόρτος, καὶ ὡς ἰτέα ἐπὶ παραῤῥέον ὕδωρ θάλλοντες τῷ λόγῳ, καὶ ἐπὶ πᾶσι τοὺς ἀγνίνους ἐπικοσμοῦντας τὴν σκηνὴν παρακελεύεται προσφέρεσθαι κλάδους, διὰ τὸ φερώνυμον εἶναι τὸ δένδρον τῆς ἁγνείας, ᾧ κατακοσμεῖται τὰ προειρημένα. Ἐῤῥέτωσαν οἱ ἀκολασταίνοντες νῦν, καὶ διὰ τὰς ἑαυτῶν ἡδυπαθείας ἁγνείαν ἀποδιωθέμενοι. Πῶς γὰρ εἰς τὴν

Qua enim ratione cum

Chri-

[a] *Iſaiæ* 44. 4.

ἑορτὴν συνεισελεύσονται Χριστῷ, μὴ κοσμήσαντες ἑαυτῶν τὴν σκηνὴν κλάδοις ἁγνείας, τῷ θεοποιῷ, καὶ μακαρίῳ φυτῷ, ᾧ δεῦρο εἰς τὴν ἄγυριν ἀποδιδόντας ἐκείνην, καὶ τὸν γάμον, ἀναδέξασθαι δεῖ, καὶ κατασκιάζεσθαι τὰς ὀσφύας. Ἴτε γὰρ, ὦ καλλιπάρθενοι, τὴν γραφὴν αὐτὴν ἐπισκέψασθε, καὶ τὰς ἐντολὰς, πῶς ὡς ἐπὶ συμπληρώματι τῶν προειρημένων κατορθωμάτων παρέλαβεν ὁ λόγος τὴν ἁγνείαν, διδάσκων ὅσον διαπρεπὴς, καὶ ἐπιπόθητος ἔσται τῇ ἀναστάσει. καὶ ὅτι χωρὶς αὐτῆς οὐδεὶς τεύξεται τῶν ἐπαγγελμάτων, ἣν ἐξαιρέτως γεωργοῦμεν ἡμεῖς αἱ παρθενεύουσαι, καὶ προσφέρομεν Κυρίῳ. Χρῶνται δὲ καὶ οἱ πρὸς τὰς ἑαυτῶν ἁγνεύοντες γαμε-

Chriſto ſimul ingredientur, cum ſuum tabernaculum non decorauerint caſtitatis ramis, deifica illa ac beata planta, quæ in cohortem illam contendentibus & nuptias, amplectenda eſt, eaq; lumbi contegendi. Agite enim, o pulcherrimæ Virgines, ſcripturam ipſam, & præcepta conſiderate, qua ratione ad dictorum facinorum complementum caſtitatem Verbum aſſumpſit, edocens, quam illa præcelebris, & quam deſiderabilis tempore reſurrectionis exiſtet, & abſque illa neminem futurum, qui promiſſionum illarum compos euadet, quam nos præ alijs, quæ virginitatem amplexatæ ſumus, colimus & Deo offerimus. Vſurpant quoque, qui cum proprijs vxori-

uxoribus caſtitatem
ſeruant, & veluti cir-
ca truncum illius ſur-
culos enatos ferunt pro-
ducentes caſtitatem,
cum nequeant, quem-
admodum nos excelſio-
res atque ingentes illius
ramos pertingere. Ni-
hilominus licet paruos,
proferunt tamen & i-
pſi ſurculos caſtitatis.
Qui vero œſtro agun-
tur, etſi nõ meretrican-
tur, ſed cum ſola legi-
tima vxore abſque vl-
la intermiſſione com-
miſceri continuo dele-
ctantur, quomodo diem
feſtum agant? quomo-
do lætabuntur, cum ta-
bernaculum ſuum car-
nem agni ramis non
adornauerint? neq; di-
cto obediuerint, [a] vt
qui habent vxores,
ſint tanquam non ha-
bentes. *Proptereaque ante alia omnia, qui*
certaminibus inhiant, & magnis cogitationi-
bus

τὰς, καὶ ὥσπερ ἀμφὶ τὸ
στέλεχος κλῶνας αὐτῆς
φέρουσι βλαστήσαντας σω-
φροσύνην, τῶν ἄνω μὴ
ἐφικνούμενοι, καὶ μεγάλων
αὐτῆς ἐπιψαῦσαι κλά-
δων καθάπερ ἡμεῖς. Ὅ-
μως εἰ καὶ μικροὺς οὐδὲν
ἧσσον προσφέρουσι δὴ καὶ
αὐτοὶ κλῶνας ἁγνείας. οἱ-
δὲ οἰστρηλατούμενοι, κἂν
μὴ πορνεύσωσιν, ἀλλὰ καὶ
εἰς μόνην τὴν ἔννομον ἀ-
διαστόλως ἐπιμίγνυσθαι
θέλγονται γαμετήν, πῶς
ἑορτάζουσιν; πῶς εὐφραν-
θήσονται, μὴ κοσμήσαν-
τες τὴν σκηνὴν ἑαυτῶν,
τὴν σάρκα τοῖς κλάδοις
τοῦ ἄγνου, μηδὲ εἰσακού-
σαντες τοῦ εἰρημένου; Ἵνα
καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας,
ὡς οἱ μὴ ἔχοντες ὦσι; Διὰ
τοῦτο πάντων μάλιστα τοὺς
τῶν ἀγώνων ἐφιεμένους, καὶ
μεγάλῃ φρονήσει χρωμέ-

a 1. Corinth. 7, 29.

νες τὴν ἁγνείαν ἀμελητὶ φημὶ δεῖ καὶ τιμᾶν ὡς ὠφελιμωτάτην καὶ ἐπίδοξον. Ἐν γὰρ τῇ καινῇ καὶ ἀλύπῳ κτίσει, ὅς ἂν ἁγνείας μὴ διερεθῇ κλάδοις κεκοσμημένος, οὐ τεύξεται τῆς ἀναπαύσεως, μὴ πληρώσας τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν νόμον, οὐδὲ εἰς τὴν γῆν ἐπιδημήσει τῆς ἐπαγγελίας, μὴ ἑορτάσας πρότερον τὰς σκηνάς. οἱ γὰρ ἑορτάσαντες μόνοι τὴν Σκηνοπηγίαν εἰς τὴν ἁγίαν καταίρουσι γῆν, ἀπάραντες ἀπὸ τῶν καλουμένων σκηνῶν. ἕως ἂν εἰς τὸν νεὼν φθάσωσιν ἐλθεῖν, καὶ τὴν πόλιν τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν μείζονα καὶ ἐνδοξοτέραν προκόψαντες χαράν, καθὼς καὶ οἱ τύποι συνιστᾶσιν οἱ γεγονότες ἐπὶ Ἰουδαίων. Ὥσπερ γὰρ ἐξελ-

bus præcellunt, caſtimoniam abſque cunctatione, uti quammaxime frugiferam, & glorioſam obſeruare ac colere debent. Nam in noua & mœroris neſcia creatione, quicunque caſtimoniæ ramis ornatus non fuerit, requietem non poſſidebit, cum præceptum Dei lege latum non adimpleuerit: neque in terram promiſſionis ingredietur, cum antea tabernaculorum ſolemnitatem non celebrauerit. Nam ſoli illi, qui celebrauerint ſcenopegia, in ſanctam terram a tabernaculis ſic dictis ſoluentes appellunt, donec ad templum, & ciuitatem Dei peruenerint, in maius & glorioſius gaudium progreſſi, ut figuræ quoq; ipſæ confirmant, quæ Iudæorum illo æuo ſucceſſere. Quemadmodum

dum enim e finibus illi Aegyptijs exeuntes, iter primum ingrediuntur, & ſic ad tabernacula accedunt, inde poſtea ſoluentes, in terram promiſſionis deuenerũt, ita & nos. Etenim hinc ego iter arripiens, & ex Aegypto vitæ huius egrediens, primum in reſurrectionem, veram ſcenopegiam conferor; ibiq; meum tabernaculum virtutis fructibus cõdecoratum configens, & primo ſolemnis reſurrectionis die, iudicio adſtans, ſimul cum Chriſto ſolemnitatẽ, quietis millenarium, ſeptem vocatos dies, vera & germana ſabbata perago: tum poſtmodum Ieſum, qui cœlos prætergreſſus eſt, ſequens, iterum, quemadmodum & illi poſt quietem in taber-

θέντες τὴν ὅρον ἐκείνων τῆς Αἰγύπτου, ὥδευσαν πρῶτον, καὶ ἦλθον εἰς τὰς σκηνάς, κἀκεῖθεν ἀπάραντες πάλιν ἦλθον εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, οὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς. ὁδεύσασα γὰρ ἐντεῦθεν, καὶ ἐξελθοῦσα κἀγὼ τῆς Αἰγύπτου τούτου τοῦ βίου ἔρχομαι πρῶτον εἰς τὴν ἀνάστασιν τὴν ἀληθινὴν σκηνοπηγίαν, κἀκεῖ τοῖς καρποῖς τῆς ἀρετῆς πήξασα τὴν σκηνήν μου κεκοσμημένην, τῇ πρώτῃ τῆς ἑορτῆς ἀναστάσεως ἡμέρᾳ τῇ κρίσει συνεορτάζω τῷ Χριστῷ τὴν χιλιονταετηρίδα τῆς ἀναπαύσεως, τὰς ἑπτὰ καλουμένας ἡμέρας, τὰ σάββατα τὰ ἀληθινά. εἶτα αὖθις ἑπομένη τῷ διεληλυθότι τοὺς οὐρανοὺς Ἰησοῦ, ἔρχομαι πάλιν καθάπερ κἀκεῖνοι μετὰ τὴν ἀνάπαυσιν τῆς σκηνοπηγίας εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, τοὺς οὐρανούς,

naculis

ἐν σκηναῖς μὴ ἀπομεί-
νασα, τουτέστι τοῦ σκηνώ-
ματός μου μὴ ἀπομείναν-
τός μου τοιούτου, ἀλλὰ με-
τὰ τὴν χιλιονταετηρίδα με-
ταβληθέντος ἀπὸ τοῦ σχή-
ματος τοῦ ἀνθρωπίνου,
καὶ τῆς φθορᾶς εἰς ἀγγε-
λικὸν μέγεθος, καὶ κάλ-
λος, ἔνθα λοιπὸν ἀπὸ τοῦ
θαυμαστοῦ τῆς σκηνῆς αἱ
παρθένοι τόπου, μετὰ τὸ
συμπερανθῆναι τὴν ἑορ-
τὴν τῆς ἀναστάσεως εἰς τὰ
μείζω, καὶ κρείττω διερ-
χόμεθα, εἰς τὸν οἶκον αὐ-
τὸν ἀναβαίνουσαι τὸν ὑπερ-
άνω τοὺς οὐρανοὺς τοῦ Θεοῦ ἐν
φωνῇ ἀγαλλιάσεως, καὶ
ἐξομολογήσεως ἤχοις ἑ-
ορτάζοντος, καθὼς φη-
σὶν ὁ Ψαλμῳδός. Τοῦτο
κἀγὼ, ὦ Ἀρετὴ κατὰ τὴν
ἐμαυτῆς διάποινα δύνα-
μιν δωροῦμαι σοι τῷ πέ-
πλῳ. ΕΥΒΟΥΛ. Λίαν

naculis in terram promiſſionis, ad cœlos gradum facio, non remanens in tabernaculis, cum meum tabernaculum, non vtut erat prius, permaneat, ſed poſt millenarium ab habitu humano, & corruptione, in Angelicam magnitudinem, & pulchritudinem immutetur: vbi tandem Virgines ab admirabili tabernaculi loco, die feſto reſurrectionis terminato, ad maiora & præſtantiora recipimur, in ædem ipſam Dei ſuper cœlos aſcendentes [a] in voce exultationis & confeſſionis ſonos celebrantes, *vt ait Pſalmodus. Hoc ipſa quoq; o Domina Virtus, peplum tibi pro viribus contextum defero.*

EVBVL. *Dici non poteſt, quam anxia hæream,*

a Pſal. 42. 5.

ream, intra memetipſam cõſiderans, o Gregorium, quibus animi turbamentis agitaretur Domnina, in præcordijs fluctuans, addubitanſq; ne verbis ac ſententijs deficientibus, virginibus alijs ieiunius eſſet dictura, cum iam tot ac varia in præpoſita materia congeſta fuiſſent, Quare ſi interturbari viſa eſt, age hoc quoq; explana. Subit ſiquidem admiratio, ſi poſtrema illa ad dicendum vocata, habebat quod diceret. GREGOR. *Turbatam eam & maxime, o Eubulion, apertis verbis Theopatra ſignificauit, non vero verbis deſtitutam fuiſſe. Vbi finem dicendi fecerat Tuſiana, Virtus in eam oculos conijciens, Age tu quoque filia, dixit, orationem confer, vt perfectum abſolutumque re-*

ἀγωνιῶ, ὦ Γρηγόριον, καθ' ἐμαυτὴν ἐννοουμένη ἐν ὁποίῳ θορύβῳ νῦν ἄρα ἡ Δομνῖνα ἦν, ταρασσομένης αὐτῆς τῆς καρδίας, καὶ φοβουμένης μὴ ἀπορήσῃ λόγων, καὶ ἐνδεέστερόν τι τῶν ἄλλων παρθένων ἀποφθέγξηται, τοσούτων ἤδη ῥηθέντων εἰς τὸ προκείμενον, καὶ ποικίλων, εἰ οὖν εὔδηλος ἐγένετο κεκινημένη, φέρε καὶ τοῦτο περαίωσαι. θαυμάζω γὰρ εἴ τι ἔχεν εἰπεῖν τελευταία κεκληρωμένη. ΓΡΗΓΟΡ. Τεταράχθαι μὲν αὐτὴν, ὦ Εὐβούλιον, καὶ σφόδρα, ἔφη μοι ἡ Θεοπάτρα, οὐ μὴν ἠπορηκέναι λόγων. μετὰ τὸ παύσασθαι τὴν Τυσιανὴν, ἡ Ἀρετὴ τὸν ὀφθαλμὸν εἰς αὐτὴν ἐπιβαλοῦσα, δεῦρο δὴ καὶ σὺ θύγατερ, ἔφη, τὸν λόγον ἀπόδος, ἵνα

bus

πληρώσωμεν ἐντελῆ τὴν εὐωχίαν. Τὴν οὖν Δομνίναν ἐρυθριάσασαν ἐπὶ πολὺ μόλις ἀνανεῦσαι, καὶ εἰς εὐχὴν ἐξαναστᾶσαν ἐξαπλῶσαι, καὶ καλεῖν τὴν σοφίαν παραστῆναι οἱ βοηθόν. Εὐξαμένῃ δὲ αὐτῇ θάρσος, φησὶν, εὐθέως ἐγίνετο, καί τις αὐτὴν θεία ἀνακωχὴ κατέλαβε, καὶ ἔφη.

bus omnibus conuiuium expediamus. Quare Domninam, rubore genas ſuffuſam, & multum ad tempus oculis ſurſum ſublatis, & tãdem erectam, ſeſe ad preces conuertiſſe, & ſapientiam accerſiſſe, vt ſibi ferret ſuppetias. Cum oraſſet, ſtatim illi animos additos retulit, & diuino numine correptam hunc in modum ſermonem edidiſſe.

ΔΟΜΝΙΝΑ.

Ὦ Ἀρετή, κἀγὼ παραλείψασα τὰς μακρολογίας τῶν προεξηγημάτων, εἰς αὐτὰ τὰ προκείμενα κατὰ δύναμιν εἰπεῖν πειράσομαι, ἵνα δὴ μὴ τῷ μηκύνεσθαι τὰ πάρεργα, πλείονα χρόνον, ὧν ἕνεκα λέγονται, παράσχω. Ἡγοῦμαι γὰρ μέγιστον μέρος φρονήσεως εἶναι τὸ μὴ μακρὰς ἐκ πε-

DOMNINA.

O Virtus, ego quoque, qui præmitti ſolent longos verborum ambitus deſerens, de re propoſita, vt vires concedent, conabor diſſerere, ne, quæ extra materiã ſunt, prolixiore ſermone proſequens, longiora tempora, cauſam ob quam ea dicantur, exponendo inſu-

inſumam. Nam maximam prudentiæ partem eſſe reor, prolixos verborum circuitus de ijs, quæ in quæſtione ſunt, demulcentes aures non interponere; ſed ſtatim a re ipſa, de qua quæſtio eſt, ſermonem exordiri. Quapropter inde quoque & ipſa ſumam initium: tempus enim me vocat. Nil eſt, quod ad bonum cõparandum tam apte conducere poterit homini, o pulcherrimæ Virgines, quam caſtimonia. Nam vt pulcherrime, & optime anima gubernetur, & a maculis, & labibus immunis a mundo diſſoluatur, ſola caſtimonia facit, & operatur. Ex quo enim Chriſtus illius pulchritudinem inſuperabilem denuncians, eam exercere per eos edocuit, hoſtis improbi regnum debellatum eſt, qui antea continuo vniuerſos &

ριόδων περὶ τῶν ἐπερωτηθέντων ποιεῖσθαι, τοὺς λόγους, κηλοῦντας τὰ ὦτα, ἀλλ' αὐτόθεν εὐθέως περὶ ὅτου τὸ ἐπερώτημα ἐστὶν ἄρχεσθαι. διὸ ἐνθένδε κἀγὼ κατάρξομαι· καιρὸς γάρ. Οὐδὲν οὕτως ὀνῆσαι δύναται πρὸς τὸ καλὸν τὸν ἄνθρωπον, ὦ καλλιπάρθενοι, ὡς ἁγνεία. τὸ γὰρ κάλλιστα, καὶ ἄριστα διακυβερνηθῆναι τὴν ψυχὴν, καὶ κηλίδων, καὶ μιασμάτων καθαρὰν ἀπολυθῆναι τοῦ κόσμου, μόνη ποιεῖ τοῦτο, καὶ ἐργάζεται ἁγνεία. Ἀφ' οὗ γὰρ ὁ Χριστὸς ἐδίδασκεν αὐτὴν ἀσκεῖν ἡμᾶς, καὶ ἐμήνυσεν ἡμῖν τὸ ἀνυπέρβλητον κάλλος αὐτῆς, ἡ βασιλεία τοῦ πονηροῦ καθῃρέθη, πρότερον ἀεὶ πάντας αἰχμα-

λωτίζοντος, καὶ δουλουμένου, ὡς μὴ τῶν παλαιοτέρων εὐάρεστον γεγονέναι Κυρίῳ τινά, ἀλλὰ πάντας ἐπικρατηθῆναι πλάσμασιν, οὐ σφόδρα τοῦ νόμου τῆς φθορᾶς ἀρκέσαντος ἐλευθερῶσαι τὴν ἀνθρωπότητα, μέχρις ἡ παρθενία διαδεξαμένη τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ ταῖς τῶν ἀνθρώπων ἐβασίλευσεν. οὐ γὰρ ἂν οὕτως οἱ πρόσθεν εἰς μάχας, καὶ φόνους, καὶ ἔρωτας, καὶ εἰδωλολατρείας συνηλαύνοντο πολλάκις, εἰ ἦν αὐτοῖς ἡ ἐκ τῶν νόμων αὐτάρκης πρὸς σωτηρίαν δικαιοσύνη. Νῦν δὲ τότε μὲν μεγάλαις, καὶ πολλάκις ἐνεφύροντο συμφοραῖς, ἀφ' οὗ δὲ Χριστὸς ἐνηνθρώπησε, καὶ παρθενίᾳ τὴν σάρκα κοσμήσας ὥπλισεν, ὁ ὠμοτύραννος ἄρχων τῆς ἀκρα-

captiuabat, & ſeruituti mancipabat, adeo vt ex antiquioribus nemo Domino complacuerit, ſed omnes erroribus ac lapſibus corriperentur; cum non ita commode lex a corruptione genus humanum liberare protis eſſet, quouſque Virginitas legem excipiens, Chriſti mandatis hominum imperium tenuit. Neque enim qui antea fuere, in bella, cædes, libidines, & idolorum cultus ſæpenumero ita concitati fuiſſent, ſi iuſtitia, quã leges ſuppeditant, ad ſalutem ſatis fuiſſet. Quare tum magnis multiſque ac frequentibus calamitatibus ſæpiſſime affligebantur: ex quo vero Chriſtus aſſumpto homine, virginitate carnem adornans, armis inſtruxit, crudelis Tyrannus, intemperantiæ

princeps depulſus ac diſſipatus eſt, & pax & fides triumphat, cum nõ vltra homines, vti antiquitus, in Idolorum cultum declinent. Sed ne videar nonnullis Sophiſtarũ more argumentum hoc pertractare, & ex probabilibus hæc coniectari, & nugatorie loqui, ex veteri vobis, o Virgines, ego ipſa vti & aliæ, Teſtamento traditum ſcripto vaticinium proferam, quo me vera dicere, cuique patebit, Iudices ſcilicet, vbi aperte caſtimoniæ regnũ prænunciatur. Sic enim legitur. [a] Euntia iuerunt ligna, vt vngerent ſuper ſe regem: dixeruntque oliuæ: Impera ſuper nos. Et

σίας ᾑρέθη, καὶ εἰρήνη, καὶ πίστις κρατεῖ, οὐκέτι τῶν ἀνθρώπων ὡσαύτως ἐκτρεπομένων εἰς εἰδωλολατρείαν, ὥσπερ καὶ πάλαι. ἀλλ' ἵνα μὴ δόξω τισὶ σοφίζεσθαι, καὶ ἀπὸ τῶν εἰκότων τεκμαίρεσθαι ταῦτα, καὶ φληναφᾶν, ἐκ τῆς παλαιᾶς ὑμῖν, ὦ παρθένοι, κἀγὼ παρέξομαι διαθήκης ἔγγραφον προφητείαν, ὡς ἀληθῆ λέγω, τοῦ κεῖται, ἔνθα φανερῶς ἡ βασιλεία τῆς ἁγνείας ἤδη προκατηγγέλλετο. φησὶ γάρ, Πορευόμενα ἐπορεύθησαν τὰ ξύλα, τοῦ χρῖσαι ἐφ' ἑαυτῶν βασιλέα, καὶ εἶπον τῇ ἐλαίᾳ, βασίλευσον ἐφ' ἡμᾶς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἐλαία, ἀφεῖσα τὴν πιότητά μου, ἣν ἐδόξασεν ὁ Θεὸς, καὶ οἱ ἄνθρωποι, πορευθῶ ἄρχειν τῶν ξύ-

reſpondit ipſis oliua; Deſerens pinguedinem meam, quam glorificauit Deus & homines,

a Iud. 9. 8.

λων; Καὶ εἶπεν τὰ ξύλα πάντα τῇ συκῇ, δεῦρο βασίλευσον ἐφ᾽ ἡμᾶς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ συκῆ, ἀφεῖσα τὴν γλυκύτητά μου, καὶ τὸ γέννημά μου τὸ ἀγαθὸν, πορευθῶ ἄρχειν τῶν ξύλων; καὶ εἶπον τὰ ξύλα τῇ ἀμπέλῳ, βασίλευσον ἐφ᾽ ἡμᾶς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἄμπελος, ἀφεῖσα τὸν οἶνόν μου τὴν εὐφροσύνην τῶν ἀνθρώπων, πορευθῶ ἄρχειν τῶν ξύλων; καὶ εἶπον τὰ ξύλα πρὸς τὴν ῥάμνον δεῦρο βασίλευσον ἐφ᾽ ἡμᾶς, καὶ εἶπεν ἡ ῥάμνος πρὸς τὰ ξύλα. εἰ ἐν ἀληθείᾳ χρίετέ με ὑμεῖς εἰς βασιλέα ἐφ᾽ ὑμᾶς, δεῦτε πεπείθατε ἐν τῇ σκέπῃ μου, εἰ μὴ ἐξέλθῃ πῦρ ἐκ τοῦ ῥάμνου, καὶ καταφάγῃ τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου. Ταῦτα δὲ ὅτι μὴ περὶ ξύλων τῶν ἐκ γῆς φυομένων ἐ-

nes, ambulabo, vt lignis imperem? Et dixerunt ligna vniuerſa ad ficum. Veni & ſuper nos regnum accipe. Et reſpondit eis ficus. Deſerens dulcedinem meam, fœtumque meum bonũ, ambulabo vt lignis imperem? Et dixerunt ligna viti. Impera ſuper nos, & dixit illis vitis, Deſerens vinum meum, lætitiam hominum ambulabo, vt imperem lignis? Et dixerunt ligna ad rhamnum. Veni, impera ſuper nos. Et dixit rhamnus ad ligna. Si vere me vngitis vos in regem ſuper vos, venite & confidite in vmbra mea. Sin minus, egredietur ignis de rhamno, & deuorabit cedros Libani.

Hæc de lignis, quæ e terra naſcuntur, dicta non

eſſe manifeſtum eſt. Neque enim arbores inanimatæ ad promouendum ſupra ſe regem, cum ipſe in terra radicibus hæreant, conueniſſent; ſed prorſus de animabus enunciantur, quæ ante Chriſti incarnationem, cum rabide delictis ac lapſibus inexplebili cupiditate materiam appetiuerunt, accedunt, efflagitantes Deum, ut illarum miſereatur, & miſericordia, & æquanimitas imperium accipiat, quas ſub oliuæ figura Scriptura expreſſit, quod oleum corporibus auxilietur, labores ac moleſtias diſſoluat, & lumem exhibeat. Lumem ſiquidem lucernæ oleo irroratum accreſcit: & Numinis item miſericordiæ pinitus mortem ac delicta diſſoluunt, & generi humano epitulantur,

λέχθη σαφές. Οὐ γὰρ ἂν ἑαυτοῖς τὰ δένδρα τὰ ἄψυχα χειροτονήσοντα βασιλέα συνήρχοντο, ταῖς ῥίζαις εἰς τὴν γῆν κατεστηλωμένα, ἀλλὰ πάντως περὶ ψυχῶν ἱστορεῖται ταῦτα, αἳ πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ καθυλομανήσασαι τοῖς παραπτώμασι, προσιᾶσιν οἶκτον αὐταῖς ἀξιοῦσαι λαβεῖν τὸν Θεὸν, καὶ βασιλεῦσαι τὸν ἔλεον, καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν, ἣν ἐλαίας τύπῳ παρέλαβεν ἡ Γραφή, διὰ τὸ ἀρωγὸν τὸ ἔλαιον σωμάτων εἶναι, καὶ λυτήριον καμάτων, καὶ πόνων, φωτός τε παρεκτικόν. ἐλαίῳ γὰρ καταρδόμενον πᾶν τὸ λυχνιαῖον αὔξεται σέλας. λυτήριοι δὲ καὶ οἱ τοῦ Θεοῦ πάντως οἰκτιρμοὶ, θανάτου, καὶ ἀρωγοὶ τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ τοῦ τῆς καρ-

&

δίας φωτὸς θρεπτικοί. Ἐπισκέψασθε, μήποτε τὰς ἀπὸ τοῦ πρωτοπλάστου μέχρι τοῦ Χριστοῦ καθεξῆς ἡ Γραφὴ νομοθεσίας δηλοῖ, ὧν ὁ Διάβολος ἀντιμίμοις ἐξήτασε πλάσμασι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, τὴν μὲν συκὴν ἀπεικάζουσα τῇ κατὰ τὸν Παράδεισον δοθείσῃ τῷ ἀνθρώπῳ ἐντολῇ, ἐπειδὴ τὴν γύμνωσιν ἀπατηθεὶς οὗτος, πετάλοις ἐπεκάλυψε συκῆς. τὴν δὲ ἄμπελον τῇ ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ τοῦ Νῶε διὰ τὸ κοιμηθέντα χλευασθῆναι, τὴν δὲ ἐλαίαν τῇ κατὰ τὴν ἔρημον τῷ Μωσεῖ, ἐπειδὴ τὸ χάρισμα τὸ προφητικόν, τὸ ἔλαιον τὸ ἅγιον, ἀνομησάντων αὐτῶν ἐκλελοίπει τῆς κληρονομίας. τὴν δὲ ῥάμνον τῇ ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τοῦ κόσμου τοῖς Ἀποστόλοις, ἐπειδὴ

Apoſtolis), cum per ipſos

& cordis lumen laute enutriunt. Et attentis animis cõſiderate, num a primum condito homine ad ipſum Chriſtum leges ſucceſſu temporum latas Scriptura intelligat, quas æmulatus Diabolus fictionibus non abſimilibus genus humanum exercuit, ficum, quod in Paradiſo homini indictum fuerat, præcepto comparans, cum ille deluſus nuditatem folijs ficus contexit: Vitem, quod in communi omnium alluuie ætate Noë, cũ hic ſomno ſopitus, ludibrio excipitur: oliuam, quod in ſolitudine Moyſi, cum donum Propheticum, oleũ ſanctum hæreditatis, illis ad malas adductis partes defecit: Rhamnum, quod in ſalute mundi caſtimoniam didiceri-

mus, cuius ſolius ſimulacrum minime potuit fallax Dæmon cōſtruere. Propterea & quatuor Euangelia tradita ſunt, cum quater Deus ſuam humanationem pronunciauerit, inſtruxeritque quatuor legibus, quarum tempora ex fructuum diſcrimine dignoſcuntur. Nam ficus ſua dulcedine, & elegantia delitias ante præuaricationem hominis in Paradiſo indicat. Aliquando imo etiam ſæpiſſime, ficus fructum Spiritus ſanctus de meliori accipit, vt infra oſtendemus. Vitis hilaritatem vini, & eorum gaudium qui ab ira & alluuie ſalui remanſerant, timoris atque anxietatis in lætitiam commutationem

γὰρ δι' αὐτῶν ἐδιδάχθημεν ἁγνείαν, ἧς ἀπατηλὸν μόνης εἴδωλον οὐκ ἴσχυσεν ὁ Διάβολος σκευάσαι. Διὰ τοῦτο καὶ Εὐαγγέλια τέσσαρα παραδέδοται, τετράκις εὐαγγελισαμένου τοῦ Θεοῦ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ παιδαγωγήσαντος τέσσαρσι νόμοις, ὧν οἱ καιροὶ σαφῶς ἀπὸ τῆς διαφορότητος δηλοῦνται διὰ τῶν καρπῶν. ἡ μὲν γὰρ συκῆ διὰ τὴν γλυκασίαν, καὶ τὸν ὡραϊσμὸν τὴν τρυφὴν τὴν πρὸ τῆς παραβάσεως ἐν παραδείσῳ τοῦ ἀνθρώπου παρίστησι γεγενημένην. Ἔστι γὰρ ὅτε δὴ καὶ σφόδρα πολλαχῶς τῆς συκῆς τὸν καρπὸν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπὶ τοῦ κρείττονος λαμβάνει, καθὼς ἀποδείξομεν ὕστερον. ἡ δὲ ἄμπελος διὰ τὴν ἱλαρότητα τοῦ οἴνου, καὶ τὴν εὐφροσύνην τῶν περισωθέντων τῆς ὀργῆς, καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, τὴν ἀπὸ τοῦ φόβου, καὶ τῆς

notat.

φροντίδος τὴν εἰς τὴν χαρὰν αὐτῶν μεταβολὴν αἰνίσσεται. ἡ δὲ ἐλαία διὰ τὸν καρπὸν τοῦ ἐλαίου τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Θεοῦ μηνύει, πάλιν ἀνεξικακήσαντος μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τῶν ἀνθρώπων ἐκτραπέντων εἰς ἀθεότητα δοῦναι νόμον, καὶ ἐμφανισθῆναί τισιν, καὶ ὥσπερ ἀποσβεννυμένην ἤδη τὴν αὐγὴν τῆς ἀρετῆς ἐλαίῳ λιπᾶναι. ἡ δὲ ῥάμνος τὴν ἁγνείαν συνίστησι. τὸ γὰρ αὐτὸ δένδρον ῥάμνος, καὶ ἄγνος ἐστὶν, ὑφ᾽ ὧν μὲν ῥάμνος καλούμενον, ὑφ᾽ ὧν δὲ ἄγνος. καὶ τάχα διὰ τὸ συγγενὲς φυτὸν τοῦτο τῇ παρθενίᾳ πεφυκέναι, ταύτῃ ῥάμνος, καὶ ἄγνος προσηγορεύθη, ῥάμνος μὲν παρὰ τὸ στερέμνιον, καὶ καρτερεῖν πρὸς τὰς ἡδονάς, ἄγνος δὲ παρὰ τὸ διὰ παντὸς ἁγνεύειν. ὅθεν καὶ τὸν Ἡλί-

notat. Oliua olei fructu Dei æquanimitatem ſignificat, qui poſt alluuiem, hominibus in impietatem prolapſis, complacitus eſt, rurſus & legem tradere, & aliquibus ſeſe manifeſtare, & tantum non extinctum virtutis ſplendorem ſuperinfuſo oleo lætificare. Rhamnus caſtimoniam confirmat. Eadem enim arbor & rhamnus & agnus eſt, ab his rhamnus, ab alijs agnus vocata. Forte etiam, quod planta hæc Virginitati affinis eſt, rhamnus, & agnus nuncupatur, rhamnus propter ſoliditatem, & aduerſus voluptates firmitudinem, agnus, quod omni ex parte pura eſt. [a] Hinc Eliam a furia mulieris Iezabelis fugientem, ſermo eſt, pri-

mum

[a] 3. *Reg.* 19. 4.

mum ſub rhamno accubuiſſe, & exauditum robur ſumpſiſſe, indeque alimento ſeſe ſubleuaſſe. Etenim qui œſtrũ & mulierem fugit voluptatem na illum, & hoſpitium & tectum caſtimoniæ lignũ, quod ab aduentu Virginum principis Chriſti hominum imperium tenuit germinauit. Nam cum primæ leges ſub Adamo, Noë, & Moyſe latæ hominem ſeruare nequiſſent, ſola lex in Euangelio rogata vniuerſos ſeruauit. Nam ficus ideo dicitur non regnaſſe, cum ligna homines eſſe intelligãtur, ficus vero præceptum, quod homo poſtquam ceciderat, rurſus a virtute regi, nec ab incorruptione Paradiſi deliciarum eijci, ſummis votis optabat, ſed præ-

αν ἐκ προσώπου τῆς Ἰεζάβελ γυναικὸς φεύγοντα, λόγος, ὑπὸ ῥάμνον ἐλθεῖν πρῶτον, καὶ εἰσακουσθέντα ἐνισχῦσαι, καὶ λαβεῖν τροφὴν, ὅτι τὸν φεύγοντα οἶστρον, καὶ τὴν γυναῖκα τὴν ἡδονὴν, τὸ καταγώγιον καὶ ἡ σκέπη τὸ τῆς ἁγνείας ἐβλάστησε ξύλον, ἀπὸ τῆς παρουσίας τοῦ ἀρχιπαρθένου Χριστοῦ βασιλεῦσαν τῶν ἀνθρώπων. τῶν γὰρ πρώτων ἀθετησάντων σῶσαι νομοθετημάτων τὸν ἄνθρωπον, τῶν ἐπὶ τοῦ Ἀδὰμ, καὶ τοῦ Νῶε, καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ Μωσέως, ἡ κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον ἔσωσε μόνη νομοθεσία πάντας. Ἡ γὰρ συκῆ, ταύτῃ λέγεται μὴ βασιλεῦσαι, τῶν ξύλων τῶν ἀνθρώπων νοουμένων, συκῆς δὲ τῆς ἐντολῆς, ἀνθ' ὧν ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὸ πεσεῖν ἤθελε πάλιν ὑπὸ τῆς ἀρετῆς βασιλεύεσθαι, καὶ τῆς ἀφθαρσίας τοῦ Πα-

uari-

παραδείσου τῆς τρυφῆς μὴ ἀποβληθῆναι. ἀλλ' ἀπεκρούσθη παραβὰς, καὶ ἀπεβλήθη μακρὰν, ὡς μὴ δυνάμενος ὑπὸ τῆς ἀφθαρσίας ἔτι μηδὲ χωρεῖν βασιλεύεσθαι. καὶ πρώτῳ αὐτῷ τὸ κήρυγμα μετὰ τὴν παράβασιν πέμπεται τὸ διὰ Νῶε, ἵν' ἐὰν προσέχῃ κἂν τούτῳ σωθῆναι τῆς ἁμαρτίας ἰσχύσῃ, ἀνάπαυσιν ἐπαγγελλόμενον τὴν ἀπὸ τῶν κακῶν, καὶ εὐφροσύνην, εἰ ἀσκήσαιεν αὐτὸ κατὰ κράτος. ὥσπερ καὶ τὸν οἶνον ἡ ἄμπελος ἐπαγγέλλεται γεννᾶν τοῖς ἀσκοῦσιν αὐτὴν, καὶ ἐργαζομένοις. ἀλλὰ καὶ τοῦτο οὐκ ἐβασίλευσε τὸ νομοθέτημα τῆς ἀνθρωπότητος, ὅτι μὴ ἐπείσθησαν αὐτῷ κηρυσσομένῳ σπουδαίως πρὸς τοῦ Νῶε. ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ συνέχεσθαι ἤδη, καὶ πνίγεσθαι τοῖς ὕδασιν, ἤρξαντο μετανοεῖν, καὶ ἐπαγγέλλεσθαι πει-

uaricans reiectus eſt, longeq; exterminatus, quod non poſſet, nec capax eſſet, in poſterum ab incorruptibilitate gubernari. Primoque ipſi poſt præuaricationem edictum datur per Noë, & ſi attendiſset, ſaltem per illud immunis a peccato ſeruari potuiſſet: cum ceſſationẽ malorum promitteret & lætitiam, ſi pro viribus obſeruatum fuiſſet. Quemadmodum & vitis vinum exercentibus ſe & colentibus procreare promittit. Sed neque hæc lex humani generis imperiũ tenuit, quod illi non obediuerit, licet ſolicite ſtudioſeque a Noë prædicaretur. Sed enim etiã cum aquis oppreſſi ſuffocarentur, pœnitentia ducti, ſeſe promptos eſſe atque paratos a obedien-

obediendum præceptis, nec ſine ſponſione profitebantur. Hinc & ſuperbientes imperium ſupra ſe poſcunt, ab edicto nempe præcepti auxilia ſibi ſubminiſtrari. Cum illis reſpondens ſpiritus, improperaretq; quæ hominibus ſeruanda Deus præceperat neglexiſſe, o duri atque agreſtes, vobiſne ferre opem & ſalutem, & lætitiam uti Noë & illis, qui cum Noë erant, prudentiæ fructibus nudatis, & lignis aridis non abſimilibus, mihiq; præſentiũ malorum fugam prædicenti fidem non adhibẽtibus afferens ſuccurram? Sic & hiſce a diuina cura reiectis, cum rurſus humanum genus in errores immergeretur, iterum Deus, quæ regeret, & de iuſtitia commoneret, tempore

ῥέξειν ἑαυτοὺς πειθησομένους ταῖς ἐντολαῖς. ὅθεν καὶ ὑπερηφανοῦνται βασιλεύεσθαι, τουτέστιν ὑπὸ τοῦ κηρύγματος ὑπερηφανοῦνται βοηθεῖσθαι τῆς ἐντολῆς, ἀνταποκρινομένου τοῦ Πνεύματος αὐτοῖς, καὶ ὀνειδίζοντος, ὥσπερ κατέλειψαν εἰς ἐκέλευσεν ὁ Θεὸς ἀνθρώποις, ὦ ἀπεράμονες, βοηθεῖν μὲν, καὶ σώζειν τούτοις, καὶ εὐφραίνειν, οἷον τὸν Νῶε, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ἔλθω βοηθῆσαι τῆς φρονήσεως ἡμῖν ἀκάρποις, καὶ ξύλων ξηρῶν οὐδὲν ἀπεικόσι; πρότερον μὴ πιστεύουσί μοι κηρύσσοντι φύξιν τῶν παρόντων. Καὶ δὴ καὶ τούτων οὕτως ἀπαξιωθέντων τῆς θείας κηδεμονίας, καὶ πάλιν τῆς ἀνθρωπότητος εἰς πλάνην κεχυμένης, αὖθις ὁ Θεὸς ἀπέστειλε βασιλεύοντα νόμον, καὶ ὑπομνήσοντα δικαιοσύνην ἐπὶ Μωσέως. οἱ δὲ μα-

Μωυσῆ

κρεὰν καὶ τούτῳ χαίρειν φράσαντες εἰς εἰδωλολατρείαν μετέστησαν. ὅθεν ὁ Θεὸς εἰς ἀλληλοφονίας, καὶ δρασμοὺς, καὶ αἰχμαλωσίας παρέδωκε καὶ τούτους, ἀποδοξήσαντος αὐτοὺς σώζειν τοῦ νόμου, οἳ μετὰ τὸ συνελαθῆναι τοῖς κακοῖς, ποτνιώμενοι πάλιν ἐπηγγέλλοντο πειθαρχεῖν ταῖς ἐντολαῖς, μέχρις ὁ Θεὸς τέταρτον κατελεήσας τὸν ἄνθρωπον τὴν ἁγνείαν ἀπέστειλεν, ἣν ῥάμνον ἀκολούθως ἐκάλεσεν ἡ γραφὴ, ἥ τις καταναλώσασα τὰς ἡδονὰς, καὶ ἀπειλήσασα λοιπὸν, εἰ μὴ αὐτῇ πείθοιντο πάντες ἀνενδοιάστως, καὶ ἐν ἀληθείᾳ προσέρχοιντο, πυρὶ καταδαπανῆσαι πάντας. οὐκέτι γὰρ μετὰ ταύτην ἔσεσθαι νόμον, ἢ διδασκαλίαν ἑτέραν ἀλλὰ κρίσιν, καὶ πῦρ, καὶ διὰ

Moyſis legem promulgat. Verum hi eadem quoque neglecta, deſpectaque, Idolorum cultibus adhæſere. Hinc Deus cædes mutuas, fugas, & captiuitates inter eos coniecit, cum eos ſeruare lex recuſaret, & nihilominus poſtquam in noxas immerſi ſunt, iterum cum gemitu obteſtantes præcepta ſeruare promittebant, donec Deus quarto hominis miſericordia motus caſtitatem legauit, vt imperaret, rhamnũ conſentanee a ſcriptura nuncupatam, quæ voluptatibus acciſis, comminata eſt in poſterum, ab ſe igne, niſi ipſam indubitãter audiuerint, & ad ipſam in veritate acceſſerint, omnes abſumendos fore. Neque enim poſt eam alia ſequetur lex, aut doctrina alia, ſed iudicium

&

& ignis. Hinc homo iuſtitiæ ſe dedere cœpit, & firmiter Deo credere, & a Diabolo diſiungi. Sic quammaxime proficua & adiutrix caſtitas hominibus delegata eſt: huic enim contra aliud ſimile non potuit Diabolus ad illudendum hominibus efficere, vt in alijs legibus conatus perpetrauerat. Cum enim ficus, vt dictum eſt, ob fructuum dulcedinem & venuſtatem, in figura, quæ in Paradiſo erant, deliciarum deſumatur, rebus illi æmulis hominem deceptum Diabolus cepit, dum nuditatem corporis ficus folijs contegere perſuaſit, ob pruriginem nempe, luxu maxime voluptario. Eos rurſus qui ex alluuie euaſerāt incolumes,

τοῦτο λοιπὸν ἀπεντεῦθεν δικαιοπραγεῖν ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο, καὶ πιστεύειν βεβαίως τῷ Θεῷ, καὶ ἀποχίζεσθαι τοῦ Διαβόλου. οὕτως ὠφελιμώτατον, καὶ ἀρωγὸν κατεπέμφθη τοῖς ἀνθρώποις ἁγνεία. μόνης γὰρ αὐτῆς ἀντίμιμον οὐκ ἴσχυσεν ἐργάσασθαι πρὸς ἀπάτην ὁ Διάβολος, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων νομοθετημάτων. τῆς γὰρ συκῆς, ὡς ἔφην, διὰ τὴν γλυκασίαν τοῦ καρποῦ καὶ τὸν ὡραϊσμὸν, ἐν τύπῳ τῆς ἐν τῷ Παραδείσῳ τρυφῆς παραληφθείσης τοῖς ἀντιμίμοις αὐτῆς ἀποβουκολήσας τὸν ἄνθρωπον ὁ Διάβολος ἤγρευσε, τὴν γύμνωσιν καλύψαι πείσας τοῦ σώματος πετάλοις συκῆς, ὅ ἐστι διὰ τὸ κνησμῶδες τρυφῇ φιληδόνῳ. Τοὺς δὲ περισωθέντας αὖθις ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ

prop-

a Geneſ. 3. 7.

διὰ τὴν τῆς πνευματικῆς εὐφροσύνης ἄμπελον ἀντιμίμῳ πόματι μεθύσας, κατεχλεύασε πάλιν ἀπογυμνώσας τὸν ἄνθρωπον ἀρετῆς. Ἔσται δὲ σαφέστερον μᾶλλον ἐντεῦθεν ὃ λέγω. Ἡ ἀντικειμένη δύναμις ἀεὶ μιμεῖται τῆς ἀρετῆς, καὶ τῆς δικαιοσύνης τὰ σχήματα, οὐ πρὸς ἄσκησιν καὶ ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς ἀπάτην, καὶ ὑπόκρισιν. ἵνα γὰρ δελεάσῃ πρὸς θάνατον, τοὺς φεύγοντας τὸν θάνατον ἀθανασίας ἔξωθεν καλλωπίζεται σχηματισμοῖς, καὶ ταύτῃ συκῆ βούλεται νομίζεσθαι, καὶ ἄμπελος. καὶ γλυκύτητα, καὶ εὐφροσύνην γεννᾶν, εἰς Ἄγγελον μετασχηματιζομένην φωτὸς, καὶ προσχήματι θεοσεβείας δελεάζουσαν πολλούς. Δύο γὰρ εἰσὶ διαφορὰς συκῶν, καὶ ἀμπέλων εὑ-

propter ſpiritalem lætitiæ vitem non diſſimili potu inebriatos, hominem iterum virtute ſpolians, ludificatus eſt. Idq; ex ſequentibus manifeſtius fuerit. Aduerſaria facultas sẽper virtutis & iuſtitiæ figuras & habitus imitatur, non ad exercitationem, & virtutem, ſed ad fraudem & ſimulationem. Nanque, vt ad mortem eos ineuet, qui mortem fugiunt, immortalitatis deforis ornamentis conueſtitur. Et hoc modo & ficus, & vitis exiſtimandæ ſunt, & dulcedinem & lætitiam procreare, in Angelum lucis commutatas, & ſic ſub ſpecie pietatis multos aucupatur. Duas ſiquidem in ſcripturis ficuum & vitium differentias inueni-

uenimus, [a] ficus bo-
nas, bonas valde, &
ficus amaras, amaras
valde. Vinum lætifi-
cans cor hominis, &
vinum iracundiã Dra-
conum, & iracundiam
aſpidum inſanabilem.
*Sed ex quo caſtitas ho-
minum imperium te-
nuit, deprehenſus eſt
error, & debellatus eſt,
Virginũ principe Chri-
ſto eum amoliente, &
vera olea, & vera fi-
cus, & vera vitis fru-
ctus afferunt, poſtquam
omnium domina caſti-
tas facta eſt, vt Ioëlus
Propheta prænunciat;* [b]
Confide terra, *inquiẽs*,
gaude, & lætare; quo-
niã magnificauit Do-
minus, vt faceret. Cõ-
fidite animalia campi,
quoniam germinaue-
runt campi ſolitudi-
nis, quia lignum attulit fructum ſuum. Vi-
tis

εὑρίσκομεν ἐν τῇ γραφαῖς.
σῦκα τὰ χρηστὰ, χρηστὰ λί-
αν, καὶ σῦκα τὰ πικρὰ πι-
κρὰ λίαν, οἶνον εὐφραίνον-
τα καρδίαν ἀνθρώπου, καὶ
οἶνον θυμὸν δρακόντων, καὶ
θυμὸν ἀσπίδων ἀνίατον.
Ἀλλ᾽ ἀφ᾽ οὗ λοιπὸν ἐβα-
σίλευσεν ἡ ἁγνεία τῶν ἀν-
θρώπων, ἠλέγχθη ἡ πλά-
νη, καὶ νενίκηται τοῦ ἀρχι-
παρθένου Χριστοῦ κατα-
στρέψαντος αὐτήν. καὶ ἡ
ἀληθινὴ ἡ ἐλαία, καὶ ἡ
ἀληθινὴ συκῆ, καὶ ἡ ἀλη-
θινὴ ἄμπελος καρπο-
φοροῦσι μετὰ τὸ κρατῆσαι
πάντων ἁγνείαν, καθάπερ
καὶ Ἰωὴλ ὁ Προφήτης εὐ-
αγγελίζεται. Θάρσει γῆ, λέ-
γων, χαῖρε, καὶ εὐφραίνου,
ὅτι ἐμεγάλυνε Κύριος
τοῦ ποιῆσαι. θαρσεῖτε κτή-
νη τοῦ πεδίου, ὅτι βεβλά-
στηκε τὰ πεδία τῆς ἐρήμου,
ὅτι ξύλον ἤνεγκε τὸν καρ-

a *Ier*. 24. 3. *Pſalm*. 104. 3. *Deut*. 32. 33. b *Ioëlus* 2. 22.

πὸν αὐτοῦ. ἄμπελος καὶ συκῆ ἔδωκαν τὴν ἰσχὺν αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα Σιὼν χαίρετε καὶ εὐφραίνεσθε ἐπὶ Κυρίῳ Θεῷ ὑμῶν. διότι ἔδωκεν ὑμῖν βρῶσιν εἰς δικαιοσύνην. Ἄμπελον, καὶ συκῆν δένδρα καρποὺς εἰς δικαιοσύνην βλαστήσαντα τοῖς τέκνοις τῆς νοητῆς Σιὼν τὰς ἔμπροσθεν νομοθεσίας καλῶν, αἳ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν ἐκαρποφόρησαν τοῦ Λόγου, ὁπότε ἐβασίλευσεν ἡμῶν ἡ ἁγνεία, πρόσθεν ἀποκρατήσαντα, καὶ ἀπομύζαντα τὰς βλάστας διὰ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τὴν πολλὴν πλάνην. Οὐδὲ γὰρ ἠδύνατο τὴν εἰς ζωὴν ἀναδιδομένην ἡμῖν παρέχειν τροφὴν ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ἡ συκῆ ἡ ἀληθινή, ἐπὶ τῆς συκῆς τῆς μὴ ἀληθινῆς, καὶ πρὸς ἀπάτην πεποικιλμένης αἰνθούσης. ἀλλ' ὅτε κατεξήρανεν, ὁ Κύριος

tis & ficus dederunt & tulerunt virtutem ſuam. Et filij Sion exultate, & lætamini in Domino Deo veſtro, quia dedit vobis cibum in iuſtitiam. *Vitem & ficum arbores, quæ fructus in iuſtitiam ediderunt filijs Sion intellectualis, priores leges appellat, quæ poſt incarnationem Verbi fructus protulerunt, cum nobis Caſtitas imperauit, & quæ prius ob peccatum & immenſum errorem eneruata conciderant; ſurculoſque compreſſerant. Neque enim poterat vitis vera, & ficus vera alimentum nobis ad vitam productum ſuper ficu non vera & ad fraudem facta florenteque exhibere: ſed cum Dominus ſpuria exſicauit, & quæ*

vera æmulabantur profligauit, decernens ac præcipiens ficui amaræ,[a] non procreare fructum in ſempiternum, tum quæ vere fructifera erant pullularunt, & germinarunt cibum in iuſtitiam. Aliquando etiam, imo ſæpius refertur ad Dominum vitis, ficus vero ad Spiritum ſanctum, cum Dominus corda hominum exhilaret, Spiritus curet: & propterea primum Ezechiæ præcipitur [b] maſſam de ficis cataplaſmare, hoc eſt Spiritus fructum, quo curaretur, charitatem ſcilicet ſecundum Apoſtolum. Nanque ait, [c] Fructus Spiritus eſt charitas, gaudium, pax, lenitas, benignitas, bonitas, fides, mãſuetudo, temperantia,

τὰ νόθα, καὶ ἀντίμιμα τῶν ἀληθινῶν, ἀποφηνάμενος τῇ πικροτόρῳ συκῇ τό, Μηκέτι γένηται καρπὸς ἐκ σοῦ εἰς τὸν αἰῶνα, τότε τὰ ὄντως ἀνέθαλλε καρποφόρα, καὶ ἐβλάστησε βρῶσιν εἰς δικαιοσύνην. Ἔστι δὲ καὶ ὅτε εἰς αὐτὸν ἀναφέρεται τὸν Κύριον ἡ ἄμπελος πολλαχῶς, εἰς δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἡ συκῆ, ὡς τοῦ μὲν Κυρίου τὰς καρδίας ἱλαρύνοντος τῶν ἀνθρώπων, τοῦ δὲ Πνεύματος ἰωμένου. καὶ διὰ τοῦτο προστάσσεται πρῶτον Ἐζεκίας παλάθην καταπλασθῆναι σύκων, ὃ δή ἐστι τὸν καρπὸν τοῦ Πνεύματος, ἵνα θεραπευθῇ, οἱονεὶ κατὰ τὸν Ἀπόστολον τῇ ἀγάπῃ. Ὁ γὰρ καρπός, φησι, τοῦ Πνεύματος, ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια, ὧν διὰ τὴν

quæ

a Matth. 19. 21. b Iſaiæ 38. 41. c Gal. 5. 22.

πολλὴν γλυκύτητα σῦκα ὁ Προφήτης ἐκάλεσεν. καὶ ὁ Μιχαίας δέ, Καὶ ἀναπαύσεται ἕκαστος, φησίν, ὑπὸ τὴν ἄμπελον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος ὑποκάτω τῆς συκῆς αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν. δῆλον γὰρ ὅτι οἱ ὑπὸ τὴν τοῦ Πνεύματος προσφυγόντες, καὶ ἐπαναπαυσάμενοι, καὶ τῆς τοῦ Λόγου σκέπην, οὐ δειλιάζουσιν οὐδὲ πτυρήσονται τὸν ταράσσοντα τὰς καρδίας. Ὅτι δὲ καὶ ἡ ἐλαία τὴν ἐπὶ Μωσέως αἰνίσσεται νομοθεσίαν, ὁ Ζαχαρίας παρίστησιν οὕτω λέγων. Καὶ ἐπέστρεψεν ὁ Ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί, καὶ ἐξήγειρέ με, ὃν τρόπον ὅταν ἐξεγερθῇ ἄνθρωπος ἐξ ὕπνου αὐτοῦ. καὶ εἶπε πρός με, τί σὺ βλέπεις; καὶ εἶπα ἑώρακα, καὶ ἰδοὺ λυχνία χρυσῆ ὅλη, καὶ τὸ λαμ-

quæ ob eximiam dulcedinem ficos Propheta nominauit. Michæas item, [a] Et requieſcet quilibet ſubtus vitem ſuam, & ſubtus ficum ſuam, & non erit, qui deterreat. *Manifeſtum ſiquidem eſt eos, qui profugiunt ſub Spiritus ſancti, Verbique tecto, & quieſcunt, eum, qui corda conturbat, neque formidare, neq; exhorreſcere. Oleam item legem tempore Moyſis latam innuere, Zacharias comprobat his verbis;* [b] Et reuerſus eſt Angelus, qui loquebatur in me, & ſuſcitauit me, quaſi virum, qui ſuſcitatur de ſomno ſuo. Et dixit ad me. Quid tu vides. Et dixi. Vidi & ecce candelabrum aureum totum, & lampas eius ſuper i-

a Miche. 4. 4.
b Zachar. 4. 1.

plum, & duæ oliuæ, vna a dextris lampadis eius, & vna a ſiniſtris. *Et paucis interiectis, cum interrogaret Propheta, Quæ ſunt duæ iſtæ oliuæ a dextris & a ſiniſtris candelabri, & duo rami oliuarum, qui ſunt in manibus duorum roſtrorum? reſpondit, & dixit Angelus;* [a] Iſti ſunt duo filij pinguedinis, qui aſſiſtunt Domino vniuerſæ terræ, *duas eſſe primigenas virtutes dicens, Deo ſubſeruientes, quæ per ramos ſpirituale oleum Deo miniſtrant in domo circa funiculum, vt lumen habeat diuinæ cognitionis. Nam duo rami duarum oliuarum lex ſunt & Prophetæ, circa funiculum hæreditatis accerſiti,*

πάδιον ἐπάνω αὐτῆς, καὶ δύο ἐλαῖαι μία ἐκ δεξιῶν τοῦ λαμπαδίου αὐτῆς, καὶ μία ἐξ εὐωνύμων. καὶ μετ᾽ ὀλίγα, Καὶ τίνες εἰσὶν ἐρομένου τοῦ Προφήτου, αἱ ἐκ δεξιῶν τῆς λυχνίας, καὶ ἐξ εὐωνύμων, καὶ οἱ δύο κλάδοι τῶν ἐλαιῶν, οἱ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν δύο μυξωτήρων; Ἀπεκρίθη, καὶ εἶπεν ὁ Ἄγγελος. οὗτοι οἱ δύο υἱοὶ τῆς πιότητος, οἳ παρεστήκασι τῷ Κυρίῳ πάσης τῆς γῆς, τὰς δύο λέγων ἀρχεγόνους δυνάμεις εἶναι τὰς δορυφορούσας τὸν Θεὸν, αἳ ἐν τῷ οἴκῳ περὶ τὸ σχοίνισμα διὰ τῶν κλάδων ἐπιχορηγοῦσαι τὸ πνευματικὸν ἔλαιον τῷ Θεῷ, ἵνα φῶς ἔχῃ θείας γνώσεως. οἱ γὰρ δύο κλάδοι τῶν δύο ἐλαιῶν, ὁ νόμος εἰσὶ, καὶ οἱ προφῆται, οἱ περὶ τὸ σχοίνισμα τῆς κληρονομίας ἐπικληθέντες, οὓς ἐβλάστησεν ὁ

quos

a Zachar. 4. 14.

Χριστὸς, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὔπω δυναμένων ἡμῶν χωρῆσαι τὸν καρπὸν ὅλον, καὶ τὸ μέγεθος τῶν φυτῶν τούτων, πρὶν ἄρξαι τοῦ κόσμου καὶ βασιλεῦσαι τὴν ἁγνείαν, ἀλλὰ τοῖς κλάδοις αὐτῶν μόνους, τὸν νόμον οἱονεί, καὶ τὴν προφητείαν προέσθεν ἐγεωργήσαμεν, καὶ ταῦτα μετρίως πολλάκις διολισθήσαντες. Τίς γὰρ Χριστὸν, ἢ τὸ Πνεῦμα τέλειον ἴσχυσε χωρῆσαί ποτε μὴ καθαρεύσας πρότερον. ἡ γὰρ πρὸς εὐδοξίαν ἐπιθυμητήν τε, καὶ ἐραστὴν ἐκ παίδων ἐργαζομένη τὴν ψυχὴν ἄσκησις, καὶ τὸν κόσμον αὐτῇ τοῦτον μετὰ ῥαστώνης ἀβασάνιστον ἐκεῖ διακομίζουσα, καὶ μικρῶν αἱρουμένη πόνων μεγάλας ἐλπίδας, ἐστὶν ἡ ἀθανατοποιὸς τῶν σωμάτων ἡμῶν [illegible]

quos Chriſtus & Spiritus ſanctus germinauit, cum nondum nos fructum integrum, & plātarum harum magnitudinem capere poteramus, antequam mundi dominium obtineret caſtitas, & illum regeret: ſed ramos earum ſolos, legem ſcilicet & vaticinium prius excoluimus, moderate & ſæpius prolabentes. Quis enim Chriſtum aut Spiritum perfecte vnquā, ni prius vita pure traducta capere potuit? Nam quæ ad gloriam deſiderabilem atque amabilem a pueris animam præparat exercitatio, & hunc illi cultum cum otio tutum eo aſportat, & pro puſillis laboribus ingentem ſpem ingenerat, eſt immortalitatis parens corporum noſtrorum caſtimonia, quæ præ re-

 bus

bus alijs, lubenti animo magnifacienda, & laudanda eſt ab omnibus, partim quod per ipſam Verbi nuptijs conciliantur, cum Virginitatem exercuerint: partim quod illius ope a condemnatione illa vendicantur, [a] Terra es, & in terram reuerteris. *Hæc, o Virtus, Oratio a me quoq; ad dicendũ vltimo vocata de Caſtitate, vtut potui, habita eſt, quam ſupplex exoro, licet mediocris illa ſit, & puſilla, vt quam libentiſſime accipias. Sed accipio, dixit Theopatra, Virtutem reſpondiſſe, & omnes æque in magna gloria & laude pono. Valide enim admodum, etſi non ita aperte, ſtudioſe tamen dicta accipiens proſecuta es, non mellitis verbo-*

ἁγνείᾳ, ἣν δεῖ πάντας ἀσμένως ἀθρόους προτιμᾶν καὶ αἰνεῖν, τοῦτο μὲν ὅτι δι' αὐτῆς ἐνυμφαγωγήθησαν τῷ Λόγῳ, παρθενίαν ἀσκήσαντες, τοῦτο δὲ ὅτι πρὸς αὐτῆς ἠλευθερώθησαν τοῦ, Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ, κατακρίσεως. Οὗτος ὦ Ἀρετὴ, καὶ ὁ παρ' ἐμοῦ σοι, καθ' ὅσον ἐγὼ δύναμαι, λόγος περὶ ἁγνείας, ὃν ἀξιῶ, κἂν μέτριος ᾖ δέσποινα καὶ ὀλίγος, προθυμότατά σε δέξασθαι παρ' ἐμοῦ τελευταίαν εἰπεῖν ᾑρημένην. ΑΡΕΤΗ. Ἀλλὰ δέχομαι, τὴν Ἀρετὴν, ἡ Θεοπάτρα ἔφη, φάναι, καὶ πάσας ἐπαινῶ. κράτιστα γὰρ δὴ, κἂν οὔπω μὴ φανερῶς, ἀλλὰ μετὰ σπουδῆς τὰ λεχθέντα δεχομένη διεξελήλυθας, οὐ γλυκυμυθίας πρὸς τέρψιν

rum

a Geneſ. 3. 19.

τῶν ἀκουόντων συγκεκρο-
τημένον, ἀλλὰ πρὸς ἐπα-
νόρθωσιν ὑπόμνημα, καὶ
τὸ νήφειν. προτάττειν γὰρ τῶν
ἐμῶν ἐπιτηδευμάτων ἁ-
γνείαν ὁ λέγων δεῖν, καὶ
ἀσπάζεσθαι πρώτην τῶν
ἄλλων, ὀρθῶς παρακε-
λεύεται, ἣν τιμᾶν μὲν
νομίζουσι, καὶ θεραπεύειν
πολλοί, τιμῶσι δ' αὐτὴν,
ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὀλίγοι.
οὐ γὰρ ὁπόταν τὴν ἑαυτοῦ
σάρκα τῆς κατὰ συνουσίαν
ἄψαυστον ἡδονῆς φιλοτιμεῖ-
ται τηρεῖν ἄνθρωπος,
τῶν ἄλλων μὴ κρατῶν,
ἁγνείαν τιμᾷ. ἀτιμάζει
μὲν οὖν αὐτὴν μᾶλλον
οὐχ ἥκιστα βαναύσοις ἐπι-
θυμίαις, ἡδονὰς ἀντικα-
ταλλασσόμενος ἡδοναῖς.
οὐδέ γε ὁπόταν πρὸς τὰς
ἔξω μὲν ἐπιθυμίας διακα-

rum globulis ad delectandũ auditores continens, ſed ad ſeſe corrigendos monumentum, & ad ſobrie viuendum incitamẽtum conſtruẽs. Qui enim meis facinoribus caſtimoniam præponendam eſſe contendit, & ante omnia amplectendam, næ ille recte præcipiet; quam honore proſequi, colereque multi quidem, opinantur, ſed pauci, vt verbo expediam, magni faciunt. Neque enim cum quiſpiam propriam carnem a voluptate, quæ ex venereo congreſſu gignitur, intactam ſeruare contendit, ſi rerum aliarum potis non eſt, caſtimoniam honore, quinimo eam potius ignominia afficit, cupiditatibus ſordidis & voluptates cum voluptatibus commutans. Neque etiam cum circa exteriora deſideria labores ferrendo tolerat, ſi hoc eo-

 dem

dem ipſo, quod carnis incendia ſufferat, & deuincat, inflatus ſuperbit, & reliquos ac ſi nihili eſſent, contemnit, Caſtimoniam honorat. Nanque ipſam mentis ſuperbia dehoneſtat, quod lancis & paropſidis exterius expurget, carnem ſcilicet & corpus, cor autem faſtu & arrogantia, necnon dominandi libidine infeſtari permittat. Neq; cum quis ſeſe pecuniis, ac facultatibus magnifice iactat, eam honore afficere ſtudet, ſed modis omnibus aſpernatur, puſillum lucrum illi præferens, cui nihil ex iis, quæ pretioſa in vita hominum ducuntur, exæquatur: vniuerſæ ſiquidem diuitiæ & aurum, ſi cum illa comparentur, arenis paruis aſſimilantur. Neque qui ſe ipſum ſupra modum diligit, & propriam

πονῇ καρτερῶν, ὑπεραίρεται δὲ φυσιούμενος, αὐτῷ δὲ τούτῳ τῷ δύνασθαι τῶν τῆς σαρκὸς ὑπεκκαυμάτων κρατεῖν, καὶ πάντας ὡς οὐδὲν ἐξουδενῶν, ἡγεῖται ἁγνείαν τιμᾶν. Ἀτιμάζει γὰρ αὐτὴν ὑβρίζων ὑψηλοφροσύνη, τῷ τὸ μὲν ἔξωθεν τοῦ πίνακος καθαίρειν, καὶ τῆς παροψίδος, τὴν σάρκα, τὸ σῶμα, τὴν δὲ καρδίαν τύφῳ σίνεσθαι, καὶ φιλοκρατίᾳ. Οὐδέ γε ὁπότε ἐναβρύνεταί τις χρήμασι, τιμᾶν αὐτὴν σπουδάζει. ἀτιμάζει μὲν οὖν παντὸς μᾶλλον ἢ τοῦ προκρίνων αὐτῆς ὀλίγον κέρδος, ἧς οὐδὲν ἀντάξιον τῶν ἐν τῷ βίῳ τιμίων. Πᾶς γὰρ πλοῦτος ἐνώπιον αὐτῆς, καὶ χρυσὸς ὡς ψάμμος ὀλίγη. οὐδέ γε ὁ ἑαυτὸν ὑπερφυῶς ἡγούμενος φιλεῖν,

καὶ τὸ ἑαυτοῦ μόνῳ συμφέ-
ρον σπουδάζων σκοπεῖν,
ἀφρόντις δὲ τῶν πλησίων
ἁγνείαν τιμᾷ. Ἀτιμάζει
μὲν οὖν αὐτὴν καὶ οὗτος,
πολὺ γὰρ λείπεται τῶν κατ'
ἀξίαν ὁμιλούντων αὐτῇ,
τοῦ τὴν ἀγάπην αὐτῆς,
καὶ τὸ συμπαθητικὸν, καὶ
τὸ φιλάνθρωπον λωβή-
σασθαι. Οὐ γὰρ τῇδε μὲν
ἁγνεύοντας παρθενεύειν
δεῖ, τῇδε δὲ κακοπρα-
γοῦντας χραίνεσθαι, καὶ ἀκο-
λασταίνειν. οὐδὲ τῇδε μὲν
ἐπαγγέλλεσθαι καθαρεύειν,
καὶ σωφρονεῖν, τῇδε δὲ
μολύνεσθαι, καὶ ἁμαρτά-
νειν. οὐδ' αὖ τῇ μὲν ὁμο-
λογεῖν μὴ πεφροντικέναι
τῶν κοσμικῶν, τῇ δὲ κτᾶ-
σθαι, καὶ ἐν αὐτοῖς ἐξετά-
ζεσθαι. ἀλλὰ πάντα τὰ
μέλη φθορᾶς ἀκοινώνη-

*priam tantum vtilita-
tem ſedulo conſectatur,
proximi vero res non
accurat, caſtimoniam
honorat; ſed hic ean-
dem ipſam potius con-
temnit: multo enim il-
lis, qui cum ea fami-
liaritate ac conſuetudi-
ne colligantur, inferior
eſt, quod illius amorem,
commiſerationem atq;
humanitatem deforma-
uit. Neque enim caſti-
moniæ deditos addecet
partim quidem ſeruare
virginitatem, partim
maleficijs intentos im-
piari, & libidinoſe vi-
uendo in laſciuia ver-
ſari: nec partim qui-
dem integritatem vitæ
& ſobrietatem profite-
ri, partim commacula-
ri, & in vitijs ac flagi-
tijs vitam agere: neque etiam partim enuncia-
re, rerum mundi huius curam nullam habere,
partim eas conquirere, & in illis aliquid eſſe
contendere. Sed omnia membra a corruptio-*

nis

nis conſortio diſiuncta, & illius expertia, non tantum quæ pruritum cient & ad concubitum procliuia ſunt, ſed ea quoque quæ hiſce ſunt ad opus obeundum expeditiora, conſeruanda ſunt. Subſannatio ſiquidem fuerit procreationis filiorum inſtrumenta integra intaminataque conſeruare, linguam vero nequaquam; ſiue linguam ſeruare virginem, non vero & viſum, & auditum, & manus ipſas; aut hæc omnia incorrupta ſeruare, cor autem nullo modo, ſed illud & faſtu & iracundia conſociare. Prorſus ſiquidem debet, qui circa caſtimoniæ exercitium crimen admiſſurus non eſt, membra omnia ſenſuſque ab omni vitio innoxia, & ſolide reſtricta poſſidere, vti nauium gubernatores compages colligantes obſtruunt, ne pecca-

τα, καὶ ἀμιγῆ τηρεῖν, οὐ μόνον τὰ κινησμώδη, καὶ συνουσιαστικὰ, ἀλλ᾽ ἤδη καὶ τὰ τούτων ἐνεργέστερα. χλεύη γὰρ, τὰ μὲν τῆς παιδοποιήσεως ὄργανα τηρεῖν παρθένα, τὴν δὲ γλῶτταν μὴ τηρεῖν, ἢ τὴν γλῶσσαν μὲν τηρεῖν παρθένον, τὴν δὲ ὅρασιν, ἢ τὴν ἀκοὴν, ἢ τὰς χεῖρας μὴ τηρεῖν. ἢ ταῦτα μὲν ἔχειν, καὶ τηρεῖν παρθένα, τὴν καρδίαν δὲ μὴ τηρεῖν, ἀλλ᾽ ἑταιρίζεσθαι τύφῳ καὶ θυμῷ. Δεῖ γὰρ πάντως τὸν μέλλοντα μὴ ἁμαρτήσεσθαι περὶ τὴν ἄσκησιν τῆς ἁγνείας, τὰ μέλη πάντα, καὶ τὰ αἰσθητήρια τηρεῖν ἑαυτοῦ καθαρὰ, καὶ συνεσφιγμένα. καθάπερ δὴ καὶ πλοίων, ὧν οἱ κυβερνῆται τὰς ἁρμογὰς σφίγ-

tum

χουσι, πρὸς τὸ μὴ χεῖν
ἔσω δίοδον τὴν ἁμαρτίαν
ἐπιχειρουμένην. Τοῖς γὰρ
μεγάλοις ἐξ ἀνάγκης ἐ-
πιτηδεύμασι, μεγάλα καὶ
τὰ πταίσματα συμβαίνει,
καὶ τῷ ὄντι τῷ ἀγαθῷ
μᾶλλον ἐναντιώτερον τὸ
κακὸν, ἢ τῷ μὴ ἀγαθῷ.
Πολλοὶ οὖν δόξαντες τὸ
περὶ τὰς οἰστρώδεις μᾶλ-
λον καρτερεῖν ἐπιθυμίας
εἶναι τὴν ἁγνείαν, τῶν ἄλλων
ἀμελήσαντες, αὐτῆς ἔπται-
σαν, καὶ τοῖς ὀρθῶς πρὸς
αὐτὴν ὡρμημένοις, προσῆ-
ψαν ψόγους, ὡς ὑμεῖς ἠλέγ-
ξατε, νόμος διὰ πάντων.
αὐταὶ γὰρ παρθενεύσαται
καὶ ἔργῳ, καὶ λόγῳ. Καὶ τὰ
μὲν δὴ τῆς παρθένου ποτα-
πὴν εἶναι προσῆκε διεγρά-
φη. ὑμᾶς δὲ διαρκῶς ἀγωνι-
σαμένας τῷ λόγῳ αὐτήκοος
γενομένη, πάσας ἀποφαίνο-
μαι νικᾶν, καὶ στέφω Θέκλαν

tum in interiora ſeſe infundendi viam inueniat. Neceſſario nanq; ingentibus facinoribus ingentes quoque lapſus contingunt, & vere bono magis quam non bono malum aduerſatur. Plerique itaque opinati caſtimoniæ potius circa rabidas efferataſque cupiditates facultatem verſari, neglectis reliquis, de ipſa quoque fruſtrati ſunt, & ad illam recto greſſu procedentibus contumelias dixere, vt vos, quæ rerum harum regula eſtis, demonſtraſtis, cum & verbo & opere virginitatem ſeruaueritis. Et Virginem quidem qualem deceat eſſe, ſatis deſcripſimus. Cum vero vos oratione abunde decertaſſe ipſa interfui audiens omnibus victoriam defero, omneſq; corona exorno, ante vero alias Theclam inſigniori

&

& floretiori, quæ prima inter vos atque magnificentior illuxit. Hæc igitur cum Virtus enũciaſſet, dixit Theopatra, iuſſiſſe omnes aſſurgere, & ſub Agno ſtantes, uti addecet, gratias hymno decantato Domino referre: Cantum auſpicaretur, præiretq; Thecla. Vt ergo aſſurrexere, dixit, Theclam mediam inter Virgines, a dextra Virtutis ſtantem, compoſite canere, reliquas vero circum, quaſi choream ducerent, aſſiſtentes ſubaudire.

HYPACOE.

Tibi caſtimoniam ſeruo, & lampadas luciferas tenens, o ſponſe, obuiam tibi procedo.

PSALMVS.

Deſuper, o Virgines, clamoris mortuos exci-

ἢ τῷ μείζονι στεφάνῳ, καὶ δασυτέρῳ, ὡς πρότερον ὑμῶν, καὶ μεγαλοπρεπεστέραν ἐκλάμψασαν. Ταῦτα οὖν εἰπούσαν, ἔφη, κελεῦσαι, πάσας ἀναστῆναι, τὴν Ἀρετὴν ἡ Θεοπάτρα, καὶ στάσας ὑπὸ τὸν Ἀμνὸν εὐχαριστήριον πρεπόντως ὕμνον ἀναπέμψαι τῷ Κυρίῳ. ἐξάρχειν δὲ τὴν Θέκλαν, καὶ προαφηγεῖσθαι. Ὡς οὖν ἀνέστησαν, τὴν Θέκλαν, μέσην μετὰ τῶν παρθένων, ἔφη, ἐκ δεξιῶν δὲ τῆς Ἀρετῆς στᾶσαν, κοσμίως ψάλλειν. τὰς δὲ λοιπὰς ἐν κύκλῳ καθάπερ ἐν χοροῦ σχήματι συστάσας ὑπακούειν αὐτῇ.

ΥΠΑΚΟΗ.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας φαεσφόρους κρατοῦσα, νυμφίε, ὑπαντάνω σοι.

ΨΑΛΜΟΣ.

Ἄνωθεν παρθένοι ἐγρεσίνεκρος ἦχος ἦλθε

νυμφίῳ λέγων πάσας δεῖ ὑπαντάνειν λευκέσιν ἐν στολαῖς, καὶ λαμπάσι πρὸς αὐτολάς. Ἔγρεσθε πρὶν φθάσῃ μολεῖν εἴσω θυρῶν Ἄναξ.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας φαεσφόρους κρατοῦσα, νυμφίε ὑπαντάνω σοι.

Βροτῶν πολυστένακτον ὄλβον ἐκφυγοῦσα, καὶ βίου τρυφῆς ἁδονὰς, ἔρωτα, σαῖς ὑπ' ἀγκάλαις ζωηφόροις ποθῶ σκέπεσθαι, καὶ βλέπειν τὸ σὸν κάλλος διηνεκῶς, Μάκαρ.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμ.

Γάμων λιποῦσα θνητὰ λέκτρα, καὶ δόμον Ἄναξ διὰ σὲ πολύχρυσον, ἦλθον ἀσπίλοις ἐν εἵμασιν, ὅπως φθάσω κἀγὼ πανολβίων θαλάμων εἴσω σὺν σοὶ μολεῖν.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπ.

tans ſtrepitus aduenit, Sponſo, præcipiens, omnes vna ſimul obuiam ire in ſtolis candidis. expergeſcimini atque exurgire, antequam Rex portas introëat.

Tibi caſtimoniam ſeruo, & lampadas luciferas tenens, o ſponſe, obuiam tibi procedo.

Mortalium nimis calamitoſas diuitias fugiens, & vitæ luxus, voluptates, amorem, tuis ſub vlnis vitam ferentibus tegi cupio, & tuam pulchritudinem continuo intueri, Beate.

Tibi caſtimoniam.

Nuptiarum relinquens mortalia cubilia, & domum propter te, ò Rex, onuſtum auro, veni intaminatis in veſtibus, vt ipſe quoque intra feliciſſimos thalamos tecum introire poſſim.

Tibi caſtimoniam ſeruo, & lampadas.

Frau-

Fraudes Draconis innumeras demulcentes effugiens, o Beate, ſuſtinui præterea & ignis flammas, & beſtiarum immanium impetus homines amolientes, te e cœlis expectans.

Tibi caſtimoniam.

Oblita ſum patriam, percupiens tuam gratiam, o Verbum; oblita ſum Virginum æquæuarum choreas, matremque & generis faſtus. Tu nanque, Chriſte præ omnibus vnus mihi es.

Tibi caſtimoniam.

Vitæ largitor Chriſte tu es. Salue lumen inextinctum, hunc excipito clamorem, chorus te Virginum ſalutat, qui es flos perfectus, amor, lætitia, prudentia, ſapientia, Verbum.

Tibi caſtimoniam ſeruo, & lampadas.

Δόλους δράκοντος ἐκφυγοῦσα μυρίους Μάκαρ θωπείους, ἔτλην δὲ καὶ πυρὸς φλόγα καὶ θηρίων αἰνημένων ὁρμὰς βροτοφθόρους σὲ προσμένουσ᾽ ἀπ᾽ οὐρανῶν.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπ.

Ἐλαθόμην πάτρας ποθοῦσα τὴν χάριν Λόγε. ἐλαθόμην παρθένων ὁμηλίκων χορούς, μητρός τε, καὶ γένους φρύαγμα· πάντα γὰρ σύ μοι αὐτὸς σὺ Χριστὲ τυγχάνεις.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπ.

Ζωῆς χορηγὸς Χριστὲ τυγχάνεις, χαῖρε φῶς ἀνέσπερον, ταύτην δέδεξο τὴν βοήν. χορός σε παρθένων προσεννέπει, τέλειον ἄνθος, ἀγάπη, χαρά, φρόνησις, σοφία, Λόγε.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπ.

Ἠνοιγμέναις θύραις Ἄνασσα, φαιδρόκοσμε, δέδεξο θαλάμων εἴσω χ' ἡμᾶς, ἀχραντόσωμε, καλλίνικε νύμφα καλλίπνους, ὁμόστολοι παρῆμεν Χριστῷ πανόλβιε, μέλπουσαι σὸν γάμον, θάλος.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπ.

Θρηνοῦσι νῦν βαρύστονοι κόραι πυλῶν πικρῶς νυμφῶνος ἔξω, καὶ βοῶσι γοερῶς, ὅτι τὸ λαμπάδων ἀποσβέσασαι φῶς, οὐκ ἔφθασαν χαρᾶς ταμιεῖον εἰσιδεῖν.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπ.

Ἱερᾶς ὁδοῦ γὰρ ἐκτραπεῖσαι πρὸς βίου πόρους, κτήσασθ' ἔλαιον ἠμέλησαν ἄθλιαι πλέον, νεκρὰς δὲ φλογεροῦ πυρὸς φέρουσαι λαμπάδας στένουσιν ἔνδον ἐκ φρενῶν.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπ.

Reſeratis foribus, Regina pulchro circum ueſtita ornatu, excipe nos quoque intra thalamos, quæ puro corpore es, & pulcherrimas victorias reportaſti, ſuaue ſpirans Nympha, comites aſſidemus Chriſto feliciſſimæ, canentes tuas nuptias, fœtū.

Tibi caſtimoniam.

Gemunt nunc miſere eiulanes puellæ extra cubiculum nuptiale, & non ſine lacrymis clamant, quod lampadum lumine extincto, lætitiæ penuarium non conſpexerunt.

Tibi caſtimoniam.

A ſacra enim via deflectentes ad vitæ cōmoda, tibi conquirere oleum neglexerunt, miſeræ, demortuas vero abſque candente igne lampadas ferentes gemunt ex intimis præcordijs.

Tibi caſtimoniam ſeruo, & lampadas.

Po-

Pocula dulcis nectaris repleta propoſita ſunt. Bibamus: cœleſtis enim potus eſt, o Virgines, quem ſponſus propinauit illis, qui merito ad nuptias vocati ſunt.

Κρατῆρες ἀδυπληθέες πρόκεινται νέκταρος, πίνωμεν, οὐράνιόν ἐστι πόμα παρθένοι, ὁ νυμφίος ὅπερ τέθεικε τοῖς μετ' ἀξίας εἰς τὸν γάμον κεκλημένοις.

Tibi caſtimoniam.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπ.

Aperte te Abellum præfigurans, o Beate, dixit adhuc ſanguine diſtillans, & in cœlum reſpiciens, crudeliter me manu fraterna confectum excipito. ſic ſupplex oro, Verbum.

Λαμπρῶς σε τὸν Ἄβελ προεκτυπῶν, Μάκαρ, ἔλεξεν αἱματοσταγὴς βλέπων εἰς οὐρανούς, ἀνηλεῶς με συγγόνου τετρωμένον χειρὶ, δέξαι λιτάζομαι Λόγε.

Tibi caſtimoniam.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπ.

Maximum caſtimoniæ præmium fortis tuus ſeruus, o Verbum, Ioſephus aſſecutus eſt. Mulier enim ipſum in iniquum concubitum violenter trahebat, libidine exæſtuans: ille vero nihil permotus, nudus aufugiebat, clamans.

Μέγιστον ἆθλον ἁγνείας ὁ καρτερὸς σοῦ παῖς Λόγε Ἰωσὴφ ἀνείλετο. Γυνὴ γὰρ αὐτὸν εἰς ἄθεσμα λέκτρα βιαίως εἷλκε, φλογουμένη πόθοις. ὁ δὲ οὐδὲν ἐκπλαγεὶς ἔφυγε γυμνὸς ἐκβοῶν.

Tibi caſtimoniam ſeruo, & lampadas.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπ.

Non

Νεοσφαγῆ ὁ Ἰεφθάε κόρην ἀνῆγε θυσίαν Θεῷ ἄπειρον ἀνδρὸς, ἀμφίβωμον ἀμνάδος δίκην. ἡ δ' εὐγενῶς σοῦ τὸν τύπον τῆς σαρκὸς, ὦ Μάκαρ, τελοῦσα ἔκραζε καρτερῶς.

Ἁγνείαν σοι, ἣν λαμπ.

Ξένον στρατηλάτην ὄχλων εὔτολμος εὐστόχοις Ἰουδὴθ δόλοις καρατομήσασα, κάλλεος τύποις θέλξασα τοῦτον, οὐδὲ χράναντα σώματος μέλη, νικηφόροις δ' ἔφη βοαῖς.

Ἁγνείαν σοι, ἣν λαμπ.

Ὁρῶντες εἶδος εὐπρεπὲς, ὑφ' ἧς δύο κριταὶ Σουσάννας, ἐμμανεῖς ἔρωτι λέξαν. Ὦ γύναι, κρυπτῶν σου γάμων λέχη ποθοῦντες ἥκομεν φίλα. ἡ δ' ἐν τρόμοις ἔφησε βοαῖς.

Ἁγνείαν σοι, ἣν λαμπ.

Non multo poſt mactandam puellam Iephtaë ſacrificiũ offerebat Deo, viri neſciam, iuxta altare inſtar agnæ, illa vero generoſe carnis tuæ typum, o Beate, exprimens, fidenter clamabat.

Tibi caſtimoniam.

Externo multitudinũ ductore audax ingenioſis Iuditha dolis decollato, quẽ antea pulchritudinis forma illexerat, nec tamen membris corporis pollutis victoriæ compos clamauit.

Tibi caſtimoniam.

Forma decorum aſpectum cum contemplaſſent duo Iudices, Suſannæ amore inſani dixerunt, o mulier, abſconditarum tui nuptiarum concubitus peroptantes acceſſimus amicos: illa vero tremulis inſonuit clamoribus.

Tibi caſtimoniam.

Multo melius eſt mihi intermori, quam lectum prodentem vobis, o in mulieres inſanientes, ſempiternam pœnam, ſub ignitis Dei punitionibus ſubire. Serua me Chriſte ex hiſce nunc.

Tibi caſtimoniam.

Fluentis expurgatorijs lauans turbas hominum tuus Præcurſor, cōtra ius omne ab homine improbo in cædem actus eſt propter caſtimoniā: cruore vero lethali puluerem irrigans, clamabat ad te, Beate.

Tibi Caſtimoniam.

Tua vitam progenerans gratia intacta, immobilis, immaculatā tuā generationem ferens in vtero formam attribuit; quaſi lectum tradi-

Πολλῷ με κατθανεῖν ἄμεινόν ἐστιν, ἢ λέχη προδοῦσαν, ὦ γυναιμανεῖς, ὑμῖν, αἰωνίαν δίκην, ὑπ' ἐμπυρίοις Θεοῦ τιμωρίαις παθεῖν. σῶσον με Χριστὲ τῶνδε νῦν.

Ἁγνεύω σοι, ὦ λαμπ.

Ῥοαῖς καθαρσίοις λούων πλήθη βροτῶν ὁ σὸς Πρόδρομος ἀνόμως κακοῦ πρὸς ἀνδρὸς εἰς σφαγὴν ἤχθη δι' ἁγνείαν, λύθρῳ δὲ φονίῳ κόνιν δεύων ἔκραζέ σοι, Μάκαρ.

Ἁγνεύω σοι, ὦ λαμπ.

Σοῦ ὦ ζωητόκος χάρις ἄθικτος, ἄτεκτος, ἀσπίλους τὰς σὰς γονὰς ἐν ἀπόρῳ φέρουσα νηδύι, μορφὴν ὑπεῖχεν ὡς προδοῦσα λέκτρα παρθένος. ἔλεξε δ' ἔγκυος, Μάκαρ.

Ἁγνεύω σοι, ὦ λαμπ.

Τὴν σὴν Μάκαρ γα-

diſſet Virgo: dixit vero vterum ferens, Beata,

Tibi Caſtimoniam.

Tuum, Beata, connubialem diem inſpicere cu-

μήλιον ποθοῦντες ἀμέ-
ραν ἰδεῖν, ὅσοις ἄνωθεν
αὐτὸς Ἀγγέλων ἄναξ κέ-
κληκας, ἥκασι, μέγιστα
δῶρα σοι, Λόγε, φέροντες
ἀσπίλοις στολαῖς.

Ἀγνεύω σοι, καὶ λαμπ.

Ὕμνοις Μάκαιρα θεό-
νυμφε θαλαμηπόλοι, αἵ
σε γεραίρομεν, σὲ νῦν ἄ-
θικτε παρθένε Ἐκκλησία,
χιονόστωμε, κυανοβόστρυ-
χε, σώφρον, ἄμωμ', ἐρα-
σμία.

Ἀγνεύω σοι, καὶ λαμπ.

Φθορὰ πέφευγε, καὶ νό-
σων πόνοι δακρυσταγεῖς.
θάνατος ἠρέθη. ὄλωλε
πᾶσα ἀφροσύνη. λύπη
τέθνηκε τηξίφρον. ἔλαμ-
ψε δ' ἡ τοῦ Θεοῦ Χριστοῦ χα-
ρὰ βροτοῖς ἄφνω πάλιν.

Ἀγνεύω σοι, καὶ λαμπ.

Χῆρος ὁ βροτῶν Πα-
ράδεισός ἐστιν οὐκέτι. πά-
λιν γὰρ αὐτὸν ἐκ θείας ὥσ-

*cupientes, quotquot de-
ſuper ipſe Angelorum
Rex accerſiſti, conuene-
re, magna munera tibi
Verbum afferentes in-
taminatis veſtibus.*

Tibi Caſtimoniam.

*Hymnis Beata, Dei
ſponſa, nos cubicularia
celebramus. Te nunc
intacta virgo Eccleſia,
æque ac niuis corpore
candida, ceruleos cin-
cinnos habens, prudens,
immaculata, deſidera-
bilis.*

Tibi caſtimoniam.

*Corruptio aufugit, &
malorum labores lacry-
moſi. mors depulſa eſt.
periit vniuerſa væſania,
mœror obiit, mentis ta-
bes. reſplenduit vero
Dei Chriſti gratia mor-
talibus ex improuiſo
iterum.*

Tibi caſtimoniam.

*Viduatus eſt mortalium Paradiſus. Non
enim rurſus ipſum ex diuino, quemadmodum*

antea præcepto, qui varijs draconis fraudibus excidit, incorruptibilis, imperterritus, Beate.

Tibi caſtimoniam.

Concinens nouum canticum nunc te chorus Virginum in cœlis collocat, Regina manifeſto totus coronatus cădidis liliorum folliculis, & flammas manibus ſplendorem ferentibus geſtans.

Tibi caſtimoniam.

O tu, qui incontaminatas cœli, Beate, ſedes habitas, abſque principio, omnia ſempiterno robore gubernans, ſuſcipe ſimul cum filio tuo, ecce adſumus, intra vitæ ianuas Pater & nos.

Tibi caſtimoniam.

A. Merito prima præmia tulit Thecla, o Gregorium. B. Merito equidem. A. Quid porro Telmeſiaca aduena di-

πτερ τὸ πρὶν ταγῆς, τέχναις ὁ ποικίλαις δράκοντος ἐκπεσὼν, ἄφθαρτος, ἄφοβος, Μάκαρ.

Ἁγνεύω σοι, ὦ λαμπ.

Ψάλλων τὸ καινὸν ἆσμα νῦν χορός σε παρθένων καθιστάνει πρὸς οὐρανοὺς Ἄνασσα σαφῶς ὅλη, ἐστεμμένος λευκοῖς κρίνων κάλυξι, καὶ φλόγας χερσὶ σελασφόροις φέρων.

Ἁγνεύω σοι, ὦ λαμπ.

Ὦ τὰς ἀχράντους οὐρανοῦ μάκαρ ναίων ἕδρας, ἄναρχε, πάντα συγκρατῶν αἰωνίῳ κράτει, δέξαι σὺν παιδὶ σῷ, πάρεσμεν, ἔνδον εἰς ζωῆς πύλας Πάτερ ὦ ἡμέας.

Ἁγνεύω σοι, ὦ λαμπ.

A. Ἀξίως ἀπηνέγκατο τὰ πρῶτα τῶν ἄθλων ἡ Θέκλα, ὦ Γρηγόριον. B. Ἀξίως μὲν οὖν. A. Τί δαὶ ἡ Τελμησιακὴ ξένη

di-

εἰπέ μοι, κἂν ἔξωθεν οὐκ ἐπηκροᾶτο; θαυμάζω γὰρ εἰ ἡσυχίαν ἄγειν ἐκείνη, μαθοῦσα τὸ συμπόσιον τοῦτο, καὶ οὐκ εὐθέως ὥσπερ ὄρνεον ἐπὶ τροφὴν ἐφίπτατο τῶν λεγομένων ἀκουσομένη. Οὐ λόγος γὰρ αὐτὴν Μεθοδίῳ συμπαραγεγονέναι, αὐτὰ δὴ ταῦτα τὴν Ἀρετὴν πυνθανομένῳ. Ἀλλὰ καλὸν, καὶ μακάριον τοιαύτῃ διδασκάλῳ χρήσασθαι, καὶ ὁδηγῷ τῇ Ἀρετῇ. Α. Ἀτὰρ, ὦ Γρηγόριον, ποτέρους ἀμείνους λέγομεν τοὺς μὴ ἐπιθυμοῦντας μὲν, κρατοῦντας δὲ τῆς ἐπιθυμίας, ἢ τοὺς ἐπιθυμοῦντας, καὶ παρθενεύοντας. Β. Ἐπειδὴ καὶ τὴν διάνοιαν οὗτοι, καὶ τὴν αἴσθησιν ἀμόλυντον κέκτηνται, καὶ εἰσὶν ὁλοτελῶς ἀδιάφθοροι, κατὰ μηδὲν ἐξημαρτηκότες. Α. Εὖγε νὴ τὴν σωφροσύνην, ὦ Γρηγόριον, καὶ συνετῶς. Ἀτὰρ

dicito ſodes, annon ſaltē extrinſecus aures præſtabat. Nanq; admiror, ſi quieta mente illa conſiſtere potuit, certior de cōuiuio facta, & non illico vti auis ad cibum auolauit ea quæ enarrabantur auditura. Neq; enim aiunt, illam cum Methodio aduentaſſe hæc eadem a Virtute conquirente. Verum, ſimili magiſtra vti & duce bonum beatumq; æque eſt. Sed, o Gregoriū, vtros præſtantiores decernemus, eos ne, qui non concupiſcunt & cupiditatibus imperāt; an eos, qui licet concupiſcāt, ſeruant tamē virginitatē? B. Cum hi & cogitationem & ſenſum immaculatum obtineant, & nullo modo corruptioni, & commiſſo delicto ſubiaceant. A. Euge per caſtimoniam, o Gregorium,

rium, prudenter admodum. Num vero eſt quod impediat, ne ſermones ipſe corripiam, vt ſtabiliori diſciplina imbutum nemo me in poſterum reprehendat? B. Sed corripe quodcunque animo lubet, ego ſiquidem abunde te, o Eubulion, docere poſſum, eum, qui non concupiſcit, multo eſſe concupiſcente præſtantiorem, & nullus te propterea reprehendet. A. Papæ! Gaudeo ſiquidem tua hac magnanima reſponſione, & plane oſtendis quantũ luculentis ſapientiæ diuitijs affluas. B. Cauillaris iocariſque ſimul mecum, vt videris, Eubulion. A. Quapropter? B. Quod ſimilia enuncians irrides potius quam rem, vti eſt, eloqueris. A. Bona verba quæſo, o Beata. Prudentiam etenim tuam, & gloriam ſingularem admiror

μή τι κωλύω, ἐὰν ἀντιλαμβάνωμαι τῶν λόγων, ἵνα ἐῤῥωμενέστερον μάθω; καὶ μηδεὶς ἐξελέγξῃ με ἔτι. B. Ἀλλ' ἀντιλαμβάνου ὅπῃ καὶ θέλεις. ἐγὼ γὰρ ἱκανῶς, ὦ Εὐβούλιον, διδάξαι σε ἔχω, ὅτι τοῦ ἐπιθυμοῦντος ὁ μὴ ἐπιθυμῶν κρείσσων ἐστὶ, καὶ οὐδεὶς οὐ μή σε ἐλέγξῃ. A. Βαβαί. χαίρω γὰρ, ὅτι μοι μεγαλοφρόνως ἀποκρίνῃ, καὶ δεικνύεις ὅσον πεπλούτηκας ἐπὶ σοφίᾳ. B. Σκωπτίλος τις ὡς ἔοικεν ἄνθρωπος εἶναι δοκεῖς, ὦ Εὐβούλιον. A. Τίνος δὴ χάριν; B. Ὅτι τωθαζόμενός με ταῦτα λέγεις μᾶλλον, ἢ ἀληθεύων. A. Εὐφήμησον, ὦ μακαρία. θαυμάζω γὰρ σφόδρα σου τὸ συνετὸν, καὶ μεγαλόδοξον. Ἐγὼ τοῦ-

τὸ ἔφην. ὅτι περὶ ὧν πολλοὶ πρὸς ἑαυτοὺς πολλάκις ἀμφισβητοῦσι σοφοὶ, ταῦτα οὐ μόνον ἐπίστασθαι σὺ λέγεις, ἀλλὰ καὶ διδάσκειν ἑτέρους σεμνύνῃ. B. Σὺ γὰρ ἐξ ἀληθείας εἰπέ μοι δυσχεραίνεις, εἰ διαφέρουσιν ὅλως οἱ μὴ ἐπιθυμοῦντες τῶν ἐπιθυμούντων τε, καὶ ἐγκρατευομένων; ἢ πάντως ἐμοῦ ταῦτα προσπαίζεις; A. Καὶ πῶς ἀποπειρώμενος, ὃς ὁμολογῶ μὴ εἰδέναι; ἀλλ' ἴθι φράσον ἡμῖν, ὦ σοφωτάτη, τίνι διαφέρουσιν οἱ μὴ ἐπιθυμοῦντες, καὶ ἁγνεύοντες, τῶν ἐπιθυμούντων τε, καὶ παρθενευόντων. B. Ὅτι πρῶτον μὲν καθαρὰν ἔχουσιν αὐτὴν τὴν ψυχὴν, καὶ ἀεὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν αὐτῇ κατοικεῖ, μὴ

ror equidem & maxime. Dixeram id, quod de quibus apud viros ſapientes ſæpius contentioſe diſceptatur, non tantum callere te dicis, ſed gloriaris etiam alios docere. B. An tu vero plane, dicito ſodes, addubitas, differant ne in ea aliquo, qui non concupiſcunt ab ijs, qui concupiſcunt; ſed ſeſe continent, & a cupiditatibus temperant? An vero ipſe prorſus tibi ludus ſum? A. Et quanam id fiet ratione, qui tentans verba facio, & inſcitiam meam accuſo? Sed age eloquere iam, ſapientiſſima. Qua in re abſunt qui non concupiſcunt, & caſtitatem ſeruant ab ijs qui concupiſcunt, & colunt virginitatem. B. Primum quidem, quod purum ipſum animum poſſident, perpetuoq; Spiritus ſancti habitaculum ſunt, cum

neque imaginationibus diſtrahantur, neque intemperantiæ conſiderationibus inquinentur; ita vt nec cogitatione vllo vnquam tempore deformentur, concupiſcentiæ omnino & carne & animo incapaces, & affectionum tranquillitatis perpetui compotes: qui vero externis viſione conciliante imaginationibus capiuntur, & fluenti inſtar influentem concupiſcentiam corde excipiunt, non minus contaminantur ſepius, & exiſtimāt ſe quidem ex aduerſo contendere & contra voluptates conflictari, cum tamen cogitatione ſuperentur. A. Igitur eos, qui tranquillitate gaudent, nec a concupiſcentia diuexantur, dicemus puros eſſe? B. Vtique. Hos enim tales Deos in Beatitu-

περιηχομένης αὐτῆς, καὶ ἐπιθολουμένης φαντασίαις, καὶ λογισμοῖς ἀκρασίας, ὥστε καὶ διὰ τῆς ἐνθυμήσεως ἐπιλαβηθῆναί ποτε. ἀλλ' εἰσὶν ἀνεπίδεκτοι πάντη, καὶ κατὰ τὴν σάρκα, καὶ κατὰ τὴν καρδίαν ἤτοι τῆς ἐπιθυμίας, γαλήνην ἄγοντες τῶν παθημάτων. οἱ δὲ διὰ τῆς ὄψεως ἔξωθεν δελεαζόμενοι ταῖς φαντασίαις, καὶ ἐπεισρέουσαν δεχόμενοι τὴν ἐπιθυμίαν δίκην ῥεύματος εἰς τὴν καρδίαν, οὐδὲν ἧσσον μολύνονται πολλάκις, καὶ νομίζουσιν ἀντιφιλονεικεῖν, καὶ μάχεσθαι πρὸς τὰς ἡδονὰς ἡττώμενοι τὸν λογισμόν. A. Οὐκοῦν γαλήνην τοὺς ἄγοντας, καὶ μὴ ἐνοχλουμένους ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας λέξομεν καθαρούς; B. Καὶ σφόδρα. Τούτους γὰρ τοιούτους ὁ Θεὸς καὶ διὰ τῶν μακα-

ρισμῶν ἀπεργαζόμενος,
τοὺς ἀνενδοιάστως αὐτῷ
πιστεύοντας Θεὸς, ὄψεσθαι
μετὰ παῤῥησίας ἀποφθέγ-
γεται τὸν Θεὸν, ὅτι μηδὲν
ἐπισκοτοῦν, ἢ συνταράσ-
σον τὸν ὀφθαλμὸν τῆς ψυ-
χῆς πρὸς τὴν θείαν ἐπι-
φέρονται θεωρίαν, ἀλλ'
ἐκτὸς γεγονότες τῶν ὀρέ-
ξεων πάντη τῶν κοσμι-
κῶν, τὴν σάρκα καθα-
ρὰν οὐ μόνον, ὡς ἔφην, μί-
ξεως τηροῦσιν, ἀλλ' ἤδη
καὶ τὴν καρδίαν ἀνεπίδεκ-
τον λογισμῶν ἀκρασίας,
ἐν ᾗ μάλιστα καὶ τὸ ἅγιον
ὡς ἐν ναῷ κατοικοῦν ἀνα-
παύεται Πνεῦμα. Α. Ἔχε
δή. οἶμαι γὰρ ἐπὶ τὴν εὕ-
ρεσιν τῶν ὄντως κρειττό-
νων, ὀρθότερον ἡμᾶς ἐν-
τεῦθεν διελθεῖν. καί μοι
φράσον. Καλεῖς τινα κυ-
βερνήτην ἀγαθόν; Β. Ἔ-
γωγε. Α. Πότερον τὸν ἐν
μεγάλαις καὶ ἀμηχάνοις

titudinibus pronunciat; cum indubitanter illi fidem adhibentes, videre Deum libere, & non ſine confidentia aſſeuerat: quod nihil obſcurans, aut animæ oculum conturbans diuina ſpeculando deferant, ſed extra mundanos appetitus modis omnibus facti, carnem puram non tantum, vt dixi, a commixtione ſeruant, ſed & animum ab intemperantiæ cogitationibus liberum, in quo præcipue etiam Spiritus ſanctus vti in templo inhabitans, requieſcit. A. Agedum. Opinor enim ad ea, quæ vere meliora ſunt inueſtiganda, rectius nos inde perduci. Dicito mihi. Eſt ne apud te gubernator aliquis bonus? B. Etiam. A. Illene, qui in magnis & arduis tempeſtatum

flucti-

fluctibus, an qui in quiete, & tranquillitate cymbam ſeruauit? B. Qui in magnis & arduis. A. Igitur, & animum ſæuis perturbationum fluctibus iactatum, neque propterea laſſeſcentem, aut deficientem, ſed cymbam carnem generoſe in caſtimoniæ portum dirigentem eo, qui tranquillo mari nauigat, præſtantiorem, & rebus gerendis & ſuſtinendis exercitatiorem dicemus. B. Dicemus. A. Nanque qui flatuum improbi ſpiritus impetus excipit, & pedem non refert, aut ſuperatur, ſed prorſus in Chriſtum aſpiciens, fortiter cum voluptatibus conflictatur, maiorem laudem meretur, quam qui cum otio & tranquillo pectore virginitatem fouet. B. Videtur

περιστῶσαν τὰ ζάλαις τὸ σκάφος, ἢ τὸν ἐν γαλήνῃ καὶ νηνεμίᾳ; B. Τὸν ἐν μεγάλαις, καὶ ἀμηχάνοις. A. Οὐκοῦν καὶ ψυχὴν τὴν περιαντλουμένην ταῖς ἐπικυμίαις τῶν παθημάτων, καὶ μὴ ἀποκάμνουσαν, ἢ ἐκλυομένην, ἀλλὰ τὸ σκάφος τὴν σάρκα γενναίως εἰς λιμένα τὸν τῆς σωφροσύνης ἀπευθύνουσαν λέξομεν τῆς ἐν εὐδίᾳ πλοϊζομένης κρείττονα, καὶ δοκιμωτέραν. B. Λέξομεν. A. Τὸ γὰρ ἁρμόζεσθαι πρὸς τὰς ἐμβολὰς τῶν καταφυσημάτων τοῦ πονηροῦ πνεύματος, καὶ μὴ ἀπορρίπτεσθαι, ἢ νικᾶσθαι, ἀλλὰ πάντα πρὸς Χριστὸν ἀνανεύοντα, καρτερῶς μάχεσθαι ταῖς ἡδοναῖς, μείζονα τὸν ἔπαινον φέρει τοῦ μετὰ ῥαστώνης ἀκμαστὶ παρθενεύοντος. B. Ἔοι-

κεν Α. Τί δαὶ καὶ ὁ Κύριος ἐ δοκεῖ δεικνύναι διαφέρειν, τὸν ἐπιθυμοῦντα μᾶλλον καὶ ἐγκρατευόμενον, τοῦ μὴ ἐπιθυμοῦντός τε, καὶ παρθενεύοντος; Β. Ποῦ δή; Α. Ἔνθα τὸν φρόνιμον παραβάλλων οἰκίᾳ τεθεμελιωμένῃ καλῶς, ἄπτωτον αὐτὸν ἀποφαίνεται, μὴ δυνάμενον ὑπὸ τῆς βροχῆς, καὶ τῶν ποταμῶν, καὶ τῶν ἀνέμων καταβληθῆναι, ταῖς μὲν ἐπιθυμίαις, ὡς ἔοικεν ἀπεικάζων τοὺς χειμῶνας, τῇ δὲ πέτρᾳ τὴν ἀκίνητον ἔνστασιν, καὶ ἀδιάπτωτον τῆς ψυχῆς περὶ τὴν ἁγνείαν. Β. Ἀληθῆ λέγειν δόξαις. Α. Τί δαὶ καὶ ἰατρὸν, ἐ τὸν ἐπὶ μεγάλαις ἤδη δεδοκιμασμένον νόσοις, καὶ πολλοὺς ἰασάμενον, ἄριστον καλεῖς; Β. Ναί. Α. Οὐκοῦν καὶ ψυχὴν τὴν ἀνεχομένην

ſtituit, optimum vocas? B. Plane. A. Igitur &

tur. A. Quid præterea? Nonne & Dominus oſtendit, melioris conditionis eſſe concupiſcentem, & ſibi temperantem eo, qui non concupiſcit, & virginitatem obſeruat? B. Quo in loco? A. Vbi ſapientem cum domo bene fundata comparans, animo inuictam illum decernit, cum non valeat neque a pluuijs, neque a fluminibus, neque a ventis diſiici, cupiditatibus, vt par eſt, tempeſtates aſſimilans, petræ inconcuſſam animi & nulla machina intercidentem circa caſtimoniam contentionem. B. Videris vera dicere. A. Quid porro? Nonne & medicum, qui in grauiſſimis morbis exercitus eſt, & qui plurimis ſanitatem re-

animus, qui mollius corpus ſuffert, & circa voluptates ægritudines proprias medicamentis caſtimoniæ lenit, præſtantior medicus dicendus eſt, quam qui ſanum nactus corpus ab infirmitatibus innoxiũ gubernat. B. Negari non poteſt. A. Quid item in lucta? Nonne luctator, qui æmulos habet, eoſque magnos, atque robuſtos, & continuo luctatur, nec vnquam euertitur, excellentior eſt, quã qui nullos aduerſarios habet? B. Manifeſtum. A. Et in lucta igitur is Athleta probatior fuerit, qui æmulos habet. B. Neceſſario. A. Igitur neceſſe eſt & animum, qui contra cupiditatum irruptiones machinas admouet, & non diſÿcitur, ſed reſiſtit, & opponitur, validiorem

νὴν ὑγροτέρου σώματος, καὶ τὰς περὶ τὰς ἡδονὰς αὐτοῦ νόσους καταπραΰνουσαν σωφροσύνης φαρμάκοις, ἰατρικωτέραν λεκτέον τῆς ὑγιεινὸν διοικεῖν κεκληρωμένης σῶμα, καὶ ἀπαθές. Β. Λεκτέον γάρ. Α. Τί δαὶ καὶ ἐν πάλῃ. πότερον παλαιστὴς ἀμείνων ὁ ἀνταγωνιστὰς ἔχων μεγάλους, καὶ ἰσχυρούς, καὶ προσπαλαίων ἀεί, καὶ μὴ καθαιρούμενος, ἢ ὁ μὴ ἔχων ἀνταγωνιστάς; Β. Δῆλον ὡς ὁ ἔχων. Α. Καὶ ἐν πάλῃ ἄρα δοκιμώτερος ἀθλητής, ὁ τοὺς ἀνταγωνιστὰς ἔχων. Β Ἀνάγκη. Α. Οὐκοῦν καὶ ψυχὴν ἀνάγκη παρὰ τὴν μηχανωμένην πρὸς τὰς ἐφόδους τῆς ἐπιθυμίας, καὶ μὴ καταπτωμένην, ἀλλ' ἀνθέλκουσαν, καὶ ἀντιτασσομένην ἰσχυροτέραν φαίνεσθαι τῆς μὴ ἐπιθυμού-

eſſe

στης. Β. Ἀληθῆ. Α. Τί δαὶ τὸ καρτερῶς ἔχειν πρὸς τὰς ὁρμὰς, Γρηγόριον, τῶν φαύλων ὀρέξεων, δοκεῖ σοι μᾶλλον ἀνδρείας εἶναι; Β. Δῆλον. Α. Οὐκοῦν εἰ δύναμις ἀρετῆς ἐστὶν ἡ ὑπομονὴ, ἡ διοχλουμένη ἄρα ψυχὴ, καὶ καρτεροῦσα πρὸς τὰς ἐπιθυμίας, δυνατωτέρα φαίνεται τῆς μὴ ὀχλουμένης. Β. Ναί. Α. Εἰ δὲ δυνατωτέρα, καὶ κρείσσων. Β. Ναί. Α. Κρείσσων ἄρα ἡ ἐπιθυμοῦσα, καὶ ἐγκρατευομένη τῆς μὴ ἐπιθυμούσης ἐστὶν ἐκ τῶν προωμολογημένων, καὶ ἐγκρατευομένης. Β. Ἀληθῆ λέγεις. Καὶ ἐπιθυμήσω πληρέστερον ἔτι περὶ τούτων διαλεχθῆναι σοι. Εἰ οὖν σοι φίλον αὔριον ἀφίξομαι πάλιν ἀκουσομένη τούτων, νῦν γὰρ, ὡς ὁρᾷς, ὠ-

eſſe eo, qui non concupiſcit. B. Ita. A. Quid vltra? Aduerſus improborum appetituum impetus fortiter ſe gerere, Gregorium, videtur ne tibi validioris animi eſſe? B. Non dubito. A. Igitur, ſi robur virtutis tolerantia eſt. ergo animus, qui moleſtijs exercetur, & concupiſcentijs reſiſtit, validior fuerit eo, qui nullas moleſtias perſentiſcit. B. Ita. A. Quod ſi validior eſt, & præſtantior fuerit. B. Fuerit. A. Præſtantior ergo eſt, qui concupiſcit, & ſibi temperat, quam qui non concupiſcit, quod ex antea confeſſis colligitur, & ſibi temperat. B. Rem loqueris meram. Sed de his alias abſolutius ſermonem tecum conferre geſtio. Si itaque tibi graue non eſt, cras accedam, aure non auerſa de his iterum

audi-

auditura. Nunc enim, vt vides, tempus eſt, nos ad accurandum exteriorem hominem animum aduertere.

ρα λοιπὸν ζαπέδης καὶ περὶ τὴν τοῦ ἔξωθεν ἀσχολίαν ἡμᾶς ἀνθρώπου.

LEONIS ALLATII DE METHODIORVM SCRIPTIS Diatriba.

METHODII noſtri Epiſcopatum, Martyrium, & Scripta habemus ex Hieronymo, & qui eum exſcripſerunt, Sophronio, Gennadio, & alijs recentioribus: Sanctitatem ex Menologijs Græcorum, & Romano Martyrologio: doctrinam ex reliquis, qui illius memoriam, vel ex eius ſcriptis ſententias in ſua inſeruerunt. Verba Hieronymi ſunt; *Methodius Olympi Lyciæ, & poſtea Tyri Epiſcopus nitidi compoſitique ſermonis, aduerſus Porphyrium confecit libros, & Sympoſium decem Virginum, & de Reſurrectione, opus egregium contra Origenem, & aduerſus eundem de Pythoniſſa, & de Autexuſio. In Geneſim quoque, & Cantica Canticorum Commentarios, & multa alia, quæ vulgo lectitantur. Et ad extremum nouiſſimæ perſecutionis, ſiue vt alij affirmant, ſub Decio & Va-*

leria-

leriano in Chalcide Græciæ martyrio coronatus eſt. Conſideremus ſingula.

Methodium dictum quoque Eubulium alio nomine, refert Epiphanius Hæreſi 63. Ταῦτα μὲν οὖν ἐστὶν ἀπὸ μέρους καθ' εἱρμὸν τὴν ὑπὸ μακαρίτου Μεθοδίου, καὶ τοῦ Εὐβούλου περὶ τοῦ προειρημένου Ὠριγένους. *Hæc itaque ſunt ex parte ſeruata ſerie, quæ a Beatæ memoriæ Methodio, qui & Eubulius dictus eſt de præfato Origine*. His non nemo tertium nobis nomen Methodij effinxerit, quod nec ſomniauit Epiphanius. Sententia verborum Epiphanij clara eſt. Titulus μακαρίτης ijs, qui pie viuendo, pie quoque vitam depoſuerant, dabatur, quod & apud Latinos, *bonæ*, vel *beatæ memoriæ* dici inualuit. Confirmatque idem met Epiphanius infra. Ὡς καὶ ὁ καλλίων μακαρίτης Μεθόδιος εἶπε. *Vti & præſtantior beatæ memoriæ Methodius dixit*.

Methodius Epiſcopus Patarenſis. Patarenſis Epiſcopatus non meminit neque Hieronymus, neque Sophronius, neque Suidas, neq; Martyrologium Romanum. Præfigitur tamen eius ſcriptis in antiquiſſimis Codicibus: nec illi hoc denegat Ioannes Damaſcenus Oratione 3. de Imaginibus, Leontius Byzantius Act. 3. de Sectis, Photius, & alij. Et cum ijſdem ipſis teſtibus Olympi Lyciæ fuerit Epiſcopus, quæ inter ſex maximas Lyciæ Vrbes commemora-

memoratur, potuit eſſe eodem ipſo tempore & Patarorum, & aliarum in Lycia Vrbium Epiſcopus. Cum enim adhuc ſub Maximiano, & Diocletiano potiſſimum perſecutiones in Chriſtianos recrudeſcerent: neque exacta Epiſcopatuum diuiſio, quæ poſtea pace in Eccleſia ſubſecuta arbitrio Conciliorum, & aliorum, quorum id intererat, in minores partes, vt promptius populorum incommodis occurreretur, firmitatem habuit. Quare fuerit Methodius hic noſter, & Pataris, & Olympo, & Tyro, & ſi cui non ingratum futurum ſperarem, Side Fpiſcopus, in Regione Lycia & Pamphylia maris proximis. De Olympo ſua ipſe teſtis oculatus rem dignam auribus narrat in excerptis apud Photium in Bibliotheca.

Ὅτι φησὶν ἐθεασάμην ἐν Ὀλύμπῳ ἐγώ, ὄρος δέ ἐστιν ὁ Ὄλυμπος τῆς Λυκίας, πῦρ αὐτομάτως κατὰ τὴν ἀκρώρειαν τοῦ ὄρους κάτωθεν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδόμενον, περὶ ὃ Πύραγνος φυτόν ἐστιν, οὕτω μὲν εὐθαλὲς καὶ χλοερόν, οὕτω δὲ σύσκιον, ὡς ὑπὸ πηγῆς μᾶλλον αὐτὸ βεβλαστηκέναι. Δι' ἣν τινα οὖν αἰτίαν, εἰ φύσεις εἰσὶ φθαρτῶν καὶ ὑπὸ πυρὸς καταναλουμένων σωμάτων, οὐ μόνον οὐ καταφλέγεται τὸ φυτὸν τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἀκμαιότερον ὑπάρχει, εἰ τῇ φύσει ἐστὶν εὔκαυστον. Καὶ ταῦτα περὶ αὐτὰς αὐτοῦ τὰς ῥίζας τοῦ πυρὸς ἐντυφωμένου. Κλάδους γοῦν ἐγὼ δένδρων ἐκ τῆς παρακειμένης ὕλης ἀπέρριψα, καθ' ὃν αὖ ἐρεύγεται τὸ πῦρ τόπον, καὶ εὐθέως εἰς φλόγα ἀρθέντες ἐτεφρώθησαν.

Vidi inquit in Olympo monte Lyciæ ignem ſponte ſua in montis cacumine ex imo terræ enaſcentem, iuxta quem ſtirps, Pyragnus nomine exiſtit, adeo florida, virens, & opaca, vt e fonte potius nata videatur. Quam igitur ob cauſam cum naturæ corruptibiles ſunt, & corpora ab igne conſumantur, hæc ſola ſtirps nō ſolum non exuritur, ſed magis etiam effloreſcit, quamuis natura facile exuri poſſit, præſertim ad ipſius radices igne eructante? Ramos ego ex circumiacentis ſyluæ, arboribus in ignem illic erumpentem conieci, qui ſubito flammis correpti in cinerem redacti ſunt. Eſt ne aliquid in tota antiquitate expreſſius? Videturq; id poſtmodū confirmaſſe apud Photium Diodorius Tarſi Epiſcopus contra Fatum lib. 4. Σικελίας δὲ καὶ Γαλλίας, καὶ Λυκίας, καὶ ἑτέρων ἐθνῶν οὐκ ὀλίγα ὄρη μέγιστα πῦρ ἀέναον ἐκδιδόασι τοσοῦτον, ὡς καὶ τοῖς ἐν νυκτὶ φαίνεσθαι πόῤῥωθεν, μήτε ὑπὸ κρύους ἐλαττούμενον, μήτε ὑπὸ ὄμβρων σβεννύμενον, μήτε τοῖς τῆς γῆς βλαστήμασι λυμαινόμενον τῶν παρακειμένων αὐτοῖς. *Siciliæ quoque, Galliæ, Lyciæ, aliarumque gentium non minimarum maximi montes, perennem ignem ſic emittunt, vt etiam longe poſitis noctu appareat, neque vel frigoribus imminuatur, vel imbribus extinguatur, vel terræ germinibus ipſis adiacentibus lædatur.*

Et poſtea Tyri Epiſcopus. Tyrus Phœniciæ intelligenda eſt, ob vicinitatem, & ob præſtantiam, quæ cum profertur ſine alio addito illa

illa eſt. Poſt itaque Olympenum Epiſcopatum conſecutus eſt Tyrenſem. Et tamen eximius ſcriptor Notis ad Martyrologium Romanum 14. Iunij in Methodio Conſtantinopolitano, tres Methodios facit, primum Conſtantinopolitanum, ſecundum Patarenſem, tertium Tyri Epiſcopum. *Alius item Methodius Tyri, de quo infra ad xiiij. Kal. Octob.* qui a Patarenſi non alius eſt. Et quemadmodum hic vnum Methodium in duos diuidit, ita Collectores Orthodoxographorũ Baſilienſes, *Tyri* Vrbis immutatione in *Cyri*, nouum nobis Methodij Epiſcopatum, ſed falſo obtrudunt.

Et ad extremum nouiſſimæ perſecutionis, ſiue, vt alij affirmant, ſub Decio & Valeriano in Chalcide Græciæ Martyrio coronatus eſt. Hieronymus, & ex Hieronymo reliqui. In Meneis Græcorum xx. Iunij.

Μέθοδον Μεθόδιος βίου προς βίον
Μεθεὶς ὁδεύεις, οὗ μέθοδος οὐ πέλει.
Εἰκάδι ἀρχιθύτης Μεθόδιος ἐναπετμήθη.

Οὗτος ὁ μακάριος ἐκ παίδων ἑαυτὸν τῷ Θεῷ ἀναθεὶς, σκεῦος θεῖον καὶ δοχεῖον θείου Πνεύματος γέγονεν. Ὅθεν καὶ ὑπὸ τῆς θείας χάριτος τὴν ἀρχιερωσύνην ψήφῳ Θεοῦ λαβὼν καλῶς καὶ θεοφιλῶς ἐποίμανε τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῷ ποίμνιον, λόγοις προσηνέσι καταφωτίσας τὸ τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα. Διὸ καὶ τὴν Ὠριγένους πλάνην ἐπιπολάζουσαν ἰδὼν, ὡς ἄριστος ποιμὴν πυρὶ θείῳ ταύτην κατέφλεξε,

πᾶσαν τὴν ἀχλὺν καὶ σκοτόμαιναν ἐκμειώσας, σοφίᾳ λόγων καὶ θείᾳ χάριτι. Ἡ δὲ τῶν λόγων αὐτοῦ ἀστραπὴ, καὶ ἡ τῆς γνώσεως σάλπιγξ, εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξελήλυθεν. Ὅθεν μὴ φέρων ὁ ἐχθρὸς τὴν παῤῥησίαν καὶ ἔνστασιν τοῦ μεγάλου, ὁπλίζει τοὺς ἑαυτοῦ ὑπουργοὺς πρὸς τὴν τούτου ἀναίρεσιν. Ὁ δὲ καὶ πρὸ τῆς μαρτυρίας νέκρωσιν ζωηφόρον ἐνδυσάμενος, ξίφει τὴν κεφαλὴν τμηθεὶς πρὸς τὴν κρείττονα ζωὴν μετετέθη, πρῶτον μὲν ἱερουργῶν τὸν ἀμνὸν τοῦ Θεοῦ, ὕστερον δὲ θυόμενος προσήχθη τῷ Χριστῷ θυσία ζῶσα. Ὅθεν καὶ διπλοῖς στεφάνοις κατεκοσμήθη, οἷα γενναῖος πρόμαχος τῆς ἀληθείας, καὶ αἵμασι μαρτυρικοῖς τὸ τέλος ἀπενεγκάμενος ἀνεπαύσατο αἰωνίως. *Beatus hic a puero ſeipſum Deo dedicans, effectus eſt diuinum Spiritus ſancti conceptaculum. Hinc per diuinam gratiam Dei calculo in Epiſcopatum euectus, bene & religioſe concreditum ſibi gregem paſcens, ſermonibus ſuauibus Eccleſiam illuminauit. Proptereaque cum videret Origenis hæreſim in animos hominum abundanter irrepere, vt optimus paſtor diuino igne illam combuſſit, vniuerſam caliginem, & noctem profundam cum doctrina ſermonum, tum diuina gratia diſſoluens. Nanque ſermonum illius fulgur, & cognitionis tuba per vniuerſum orbem diuagata eſt. Cum autem aduerſarius ægre ferret libertatem, & inſtantiam magni huiuſce viri, ſuos adminiſtros in illius necem inſtammat. Hic porro & ante martyrij certamen vitam afferen-*

tem

tem mortificationem cum induiſſet, gladio capite obtruncatus ad meliorem vitam tranſmittitur. Primum quidem diuinum agnum ſacrificans, poſtmodum ipſe ſacrificatus, viuum ſacrificiū Chriſto oblatus eſt. Hinc & duplici corona exornatur, tanquam generoſus pietatis aſſertor, & ſanguinibus martyrio promanantibus vitæ finem, & æternam quietem conſecutus.

Martyrium ergo nulli in dubio eſt. Tempus quo martyrium ſubijt, & Imperator, ſub quo paſſus eſt, in controuerſia fuiſſe apud nonnullos videtur. Nam cum Hieronymus duplicem ſententiam de tempore martyrij, & Imperatore afferat, poſteriores vni, alij alteri videntur adhæſiſſe. Poſteriorem ſequitur Auctor Menologij per Sirletum latine publicati. *Migrauit ad Dominum ſub Decio & Valeriano in Chalcide Græciæ martyrio coronatus.* Attribuunt eam quoque Suidæ, colliguntq; ex verbis illius. Veruntamen cum quæ Suidas exſcripſit Sophronij ſunt, & Sophronius non alia exprimit, quam quæ dictauit Hieronymus, cuius ipſe Interpres ex Latino in Græcum eſt, Suidas exſcriptor non potuit niſi in re dubia dubius dubiū Hieronymum ſequi. Sed apud Suidam legitur, Ὃς περὶ τὰ τελευταῖα τοῦ ὑστάτου διωγμοῦ ἐπὶ Δεκίου καὶ Βαλεριανοῦ ἐν Χαλκίδι τῆς Ἀνατολῆς μαρτυρίῳ ἐστέφθη. *Qui circa extrema perſecutionis temporibus Decij & Valeriani in Chal-*

cide Orientis martyrio coronatus eſt. Legitur. ita eſt. Hinc etiam errorem in Martyrologio Sirletano irrepſiſſe veroſimile eſt, ſed corrupte; cum integre ſic legi debeat, vt Hieronymianis concordent. Ὃς περὶ τὰ τελευταῖα τοῦ ὑστάτου διωγμοῦ, ἢ καθώς τινες διαβεβαιοῦνται, ἐπὶ Δεκίου καὶ Βαλεριανοῦ ἐν Χαλκίδι τῆς Ἀνατολῆς μαρτυρίῳ ἐστέφθη. vel μαρτυρήσας ἐστεφανώθη. *Qui ad extremum nouiſſimæ perſecutionis, ſiue, vt alij affirmant, ſub Decio & Valeriano in Chalcide Græciæ martyrio coronatus eſt*. Sic recte omnia reſpondent, vnumq; dicunt Hieronymus, Sophronius, & Suidas. de Methodij martyrij tempore duas fuiſſe opiniones, alteram, quæ aſſereret, eum ad poſtremum nouiſſimæ perſecutionis, ſub Diocletiano nempe, alteram, ſub Decio & Valeriano martyrio coronatum fuiſſe. Ne Sophronio mali interpretis, & Suidæ peſſimi exſcriptoris notam innurere cogamur.

Priorem tamen ſententiam vti veriorem probant Baronius, Poſſeuinus, Voſſius. Nam qui potuit ſcriptis editis veſaniam Porphyrij redarguere temporibus Diocletiani viuentis ſcribentiſque in Chriſtianam religionem, vt plane conſtat, qui ſub Decio & Valeriano martyrio vitâ finierat? Porphyrius anno Gallieni decimo, qui Chriſti eſt CCLXIV. e Græcia Romam venit Plotino Philoſopho adhæſurus

annos

annos natus triginta. ſi retroactos annos enumerans ad Decij imperium deuenias, tum Porphyrium annos natum nouem, & decem comperies, cum nec illis erat imbutus artibus, nec auctoritatem ſibi apud ſuos vendicauerat, vt calamum in Chriſtianos vertere poſſet: ideoque nulla tum illius ſcripta non tantum aduerſus Chriſtianos, ſed nec alia etiam in alia materia, quæ tum moriturus, ſi ſub Decio martyrium ſubijt, Methodius refelleret. Quodſi ante martyrium annos vel paucos reputaueris Methodianæ ſcriptionis, iam Porphyrius puer atque ineptus ad ſuſtinendum calamum, ne dicam ad ſcribendum fuerit. Eſt ergo firmum, ſi Methodius in Decij perſecutione martyrio vitam poſuit, non reſpondiſſe Porphyrio, qui nihil adhuc ſcripſerat. Reſpondit, vt ſcripta eiuſdem palam faciunt, de quo nullus eſt, qui hæſitat. Eſt ergo falſa poſtrema illata a Hieronymo opinio de martyrio Methodij ſub Decio & Valeriano, & prior vera, ſi Porphyrius ſub Diocletiano in Chriſtianos virus euomuit: cui commode reſpondere potuit Methodius, & ad extremum nouiſſimæ illius perſecutionis martyrio coronari. Si quis cupit plura de tempore, quo Porphyrius in Chriſtianos inſanijt, eaque certiſſima, petat ex Lucæ Holſtenij de vita & ſcriptis Porphyrij Diſſertatione cap. 3. in quo ex Hie-

ronymi, Euſebij, & ipſius Porphyrij ſcriptis doctiſſime tempora firmando, & acuratiſſime ſingula examinando diſcedit a ſententia Baronij, qui non in Sicilia, ſed in Bithynia impijs ſuis libris Chriſtianam religionem oppugnaſſe, ex Lactantij verbis lib.5. de iuſtitia cap.2. contendit.

Aduerſus Porphyrium confecit libros. Horum meminit idem Hieronymus, dum alios, qui contra Porphyrium ſcripſere, puta Apollinarium, & Euſebium Cæſarienſem recenſet. In Procemio Commentariorum in Danielem de Porphyrio, *Cui ſolertiſſime reſponderunt Euſebius Cæſarienſis tribus voluminibus, hoc eſt octauo decimo, & nono decimo, & vigeſimo. Apollinaris, quoque vni grandi libro hoc eſt vigeſimo ſexto & ante hos ex parte Methodius.* Item, *Quæ autem ex hoc Propheta, imo contra hunc librum Porphyrius obijciat, teſtes ſunt Methodius, Euſebius, & Apollinarius, qui multis verſuum millibus, eius veſaniæ reſpondentes, neſcio an curioſo lectori ſatisfecerint*, Et Apologia ad Pammachium pro libris aduerſus Iouinianum; *Origenes, Methodius, Euſebius, Apollinaris multis verſuum millibus aduerſus Celſum, & Porphyrium.* Et Epiſtola 84. ad Magnum Oratorem Romanum. *Scripſerunt contra nos Celſus atque Porphyrius: priori Origenes, alteri Methodius, Euſebius, & Apollinaris fortiſſime reſponderunt,*

quo-

quorum Methodius vſq; ad decem millia procedit verſuum: Euſebius, & Apollinarius vigintiquinque & triginta volumina cōdiderunt. Meminere horum aduerſus Porphyrium Commentariorum Methodij Sophronius interpres Hieronymi, & Suidas exſcriptor Sophronij. His adde Philoſtorgium in excerptis per Photium lib. 8. t. 14 Ὅτι φησὶν Ἀπολινάριος κατὰ Πορφυρίου γράψας ἐπὶ πολὺ κρατεῖν τῶν ἠγωνισμένων Εὐσεβίῳ κατ᾿ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν Μεθοδίου κατὰ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως σπουδασμάτων. *Ait Apollinarium ſcribentem aduerſus Porphyrium multo ſuperiorem eſſe ijs, quæ Euſebius aduerſus eundem ſcripſit: ſed & ijs, quæ Methodius ſuper eodem argumento edidit.* Iudicium Philoſtorgij, cum ſit pro Hæretico Apollinario aduerſus Catholicum Methodium, non eſt tanti apud me. Sunt ipſius eaque plurima in Hæreticorum laudes, & Catholicorum deiectionem temere prolata, & prorſus falſa. Et dum adhuc nonnullorum libri ſuperſunt, quiſque in iudicijs ferendis meliore mente pollens, verum conijciet.

At ſubinfert Philoſtorgij Hæretici editor, & patronus, *Hoc idem eſt iudicium Hieronymi*, qui de Apollinario dicit, *Extant eius aduerſus Porphyrium triginta libri, qui inter cætera eius opera vel maxime probantur. Vbi vides*, inquit, *ſimilem horum Apollinaris librorum commendationem Philoſtorgianæ huic.* Non video equidem

dem

dem, ſi Latina intelligo. Aliud ſiquidem Philoſtorgij, aliud Hieronymi verba tinniunt. *Philoſtorgius*, ait, *inter hos tres ſcriptores Methodium, Euſebium, Apollinarium reliquos duos ſuperare, cui ipſe ſuo iudicio palmam dat*. Quidquid ſit de Philoſtorgiano iudicio. Plane Hieronymiana verba aliud ſonant. Neque enim Apollinarij ſcripta contra Porphyrium cum aliorum contra Porphyrium ſcriptis confert Hieronymus, ſed ſcripta contra Porphyrium Apollinarij cum reliquis eiuſdem Apollinarij. Scripta nempe Apollinarij aduerſus Porphyrium inter reliqua de alijs argumentis ſcripta eiuſdem Apollinarij maxime probata fuiſſe, quæ potuere ſic probari, non ideo tamen alijs aliorum Auctorum de eadem materia omnibus meliora videri. Familiaris dicendi Hieronymi modus, in Tatiano; *Porro Tatianus infinita ſcripſit volumina, e quibus vnus cōtra gētes florentiſſimus extat liber, qui inter omnia opera eius fertur inſignis*. De Bardiſane; *ſcripſit infinita aduerſus omnes pene Hæreticos, qui ætate eius pullulauerant, in quibus clariſſimus ille & fortiſſimus liber eſt, quem M. Antonino de Fato tradidit*. Illud item ex Tritthemio aſſumptum, veluti adiectitium Hieronymo reijciendum, *libros contra Porphyrium Methodij duos fuiſſe*: de numero ſiquidem nullum eſt apud Hieronymum verbum. Frecul-

ſus

ſus Epiſcopus Lexouienſis tom. 2. lib. 3. cap. 1. de Methodio noſtro. *Aduerſus Porphyrium confecit librum commiatum, & Symphoſium decem Virginum*. *Symphoſij* corruptum verbum quiuis facile agnouerit: *Commiatum* vero illud quid monſtri ſit, non dum capio. ſuſpicatur alij verbum ab exſcriptore decurtatum, & literis imminutum, vt in verſu minorem locum occuparet, ab editoribus non intellectum, ex recto & bono diſtortum ac malum progenitum, & Auctorem omnino *Commentarium* ſcripſiſſe, hinc in *Commiatum* diſtortum. Certe id Freculfus a Hieronymo, ex quo ſua hauſit, non habuit.

Et Sympoſium decem Virginum. Huiuſce Syntagmatis apud antiquos mentio ſæpe occurrit. Græci Canonis in eundem Ode 3. Τῆς παρθενίας τὸ σεπτὸν καὶ τῆς ἁγνείας τὸ κάλλος διὰ πείρας ἔνδοξε μαθὼν, σοφίᾳ τῇ σῇ καὶ λόγων χάριτι, πᾶσαν τὴν τούτων καλλονὴν ὑποδεικνύεις θεόφρον, καὶ τὴν αἰωνίζουσαν φαιδρότητα. &; Στερεωτέρας ἐδωδῆς πνευματικῶν Συμποσίων ἐμπλησθέντες πάνσοφε τῶν σῶν, τὴν ὄντως τρυφὴν ἐκεῖθεν τρέφονται τὴν διαμένουσαν, ἀεὶ συμφυομένην ἀρρεύστως καὶ συναυξομένην τοῖς μετέχουσιν. *Virginatis venerabile, & Caſtimoniæ pulchritudinem cum experimento didiciſſes, o glorioſe, doctrina tua, & ſermonum venuſtate, vniuerſam eorum pulchritudinem, diuina mente prædite, & nunquam finientem hilari-*

hilaritatem commoſtras. Et; *Firmiori cibo ſpiritualium Conuiuiorum tuorum repleti, ſapientiſſime, veris inde lætitijs alūtur, quæ nunquam deficiūt, ſed ſemper nouis fluxibus ſimul cū participantibus enaſcuntur, & augentur:* Gregorius Nyſſenus, ſiue Anaſtaſius Synaita, de hoc enim modo non diſputo, de hominis creatione ad imaginem, & ſimilitudinem Dei; Ὅθεν καὶ φησὶ τὴν ψυχὴν ἐν τῷ Συμποσίῳ Μεθόδιος, ἀμήχανον καὶ ἀδιήγητον κάλλος ἔχειν, καὶ τούτου χάριν ὥσπερ ζηλοτυπεῖσθαι, καὶ ἐρᾶσθαι αὐτὴν ὑπὸ τῶν ἐναντίων πνευμάτων, ὡς κρείττονα αὐτῶν τῶν νοερῶν περικειμένην μορφήν. *Vnde Methodius in Sympoſio ſingularem eſſe, & inexplicabilem animæ pulchritudinem aſſerit: ideoque eam æmulari eique inuidere inimicos ſpiritus, quod ijs, quæ intelligentiæ ſunt, forma præſtantior ſit,* & lib:2. de eodem argumento. Ὅθεν καὶ ὁ πολὺς ἐν σοφίᾳ Μεθόδιος ἐν τῷ ὑπ᾽ αὐτοῦ συνταχθέντι παρθενικῷ Συμποσίῳ λέγει, ὅτι καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον κατ᾽ εἰκόνα ὁμοίαν τῆς εἰκόνος αὐτοῦ, τοῦτό ἐστι κατ᾽ εἰκόνα Χριστοῦ. αὐτὸς γάρ ἐστι τὸ ἀπαύγασμα καὶ ὁ χαρακτὴρ τῆς πατρικῆς ὑποστάσεως. *Vnde vir excelſus, & ſapiens Methodius in eo quod conſcripſit Virginali Conuiuio, dicit feciſſe Deum hominem ad imaginem ſimilem imagini ſuæ, hoc eſt ad imaginem Chriſti; nam ipſe eſt radius & forma paternæ ſubſtantiæ.* Et quod magis

eſt

eſt idem ipſe initio Orationis in Hypapantem; Πάλαι ἱκανῶς, ὡς οἷόντε, διὰ βραχέων τὰ περὶ παρθενίας ἐν τοῖς περὶ Ἁγνείας Συμποσίοις κατεσπουδακότων ἡμῶν, σήμερον αὐτὴν τὴν τῆς παρθενίας ὀλόρριζον δόξαν. *Cum olim, quantum quidem breuiter licuit, quæ de Virginitate dicenda erant in Symposijs de Caſtitate cōpoſitis abunde explicauerimus hodierna die eam ipſam Virginitatis ſolidā gloriam, &c.* Ex eodem multa excerpſere, & in ſua retulerunt, Andreas Cæſarienſis in Apoc. ſer. 11. Ὁ δὲ μέγας Μεθόδιος εἰς τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν ἐξέλαβεν, ἀνάρμοστα τῇ δεσποτικῇ γεννήσει τὰ περὶ αὐτῆς ἡγησάμενος, διὰ τὸ ἤδη πρὸ πολλοῦ τετέχθαι τὸν Κύριον ἡμῶν. Καλὸν δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ῥημάτων τοῦ μακαρίου Μεθοδίου μεμνῆσθαι, ὅς φησιν ἐν τῷ λεγομένῳ Συμποσίῳ ἐκ προσώπου Περίλης, (lege Προκίλλης) οὕτως, ἡ γυνή, καὶ τὰ ἑξῆς. *At magnus Methodius ad Eccleſiam retulit, in Dominicæ natiuitatis myſterium parum ea conuenire ratus, quæ hoc loco de illo narrantur: maxime vero quod Dominus noſter dudum ante patefactam libri huius Prophetiam natus fuerit. At ipſamet Methodij verba in medium adferre lubet. Hic ergo in tractatu, quem Sympoſion ſcripſit ex perſona Procillæ virginis ita ſcribit. Mulier ſole induta.* Arethas ibidem; Ἕτεροι δὲ καὶ πάλιν ταύτην τὴν γυναῖκα τὴν Ἐκκλησίαν ἔφασαν εἶναι, ἥ τις τὸν τῆς δικαιοσύνης ἥλιον Χριστὸν περιβέβληται, καὶ τὴν σελήνην τὴν Συναγωγὴν ὑπὸ κάτω τῶν ποδῶν,

ὡς

ὡς ἤδη παλαιωθεῖσαν ἔθηκε. καὶ τὰ ἑξῆς πάντα ἁρμοδίως, ὡς Ἀνδρέας, καὶ Μεθόδιος. *Rurſum verò alij hanc mulierem dixerunt eſſe Eccleſiam, quæ ſola iuſtitiæ Chriſto ſtipata eſt, & Lunam ideſt Synagogam ſub pedibus eius, tanquam iam vetuſtiorem effectam poſuit, & quæ ſequuntur omnia congruo modo adaptarunt, vt Andreas, & Methodius.* Leontius Presbyter & Ioannes rerum ſacrarum lib. 2. Illud præterea legit Photius, ex quo excerpta quoque & fuſiora dedit in ſua Bibliotheca.

Et notat Tmem. 237. Σημειωτέον ὡς οὗτος ὁ διάλογος, ᾧ ἡ ἐπιγραφὴ, Συμπόσιον, ἢ περὶ Ἁγνείας παραπολὺ νενοθευμένος ἐστίν. εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτῷ παραβεβλημένας καὶ Ἀρειανικὰς δοξοκοπίας, καὶ ἑτέρων τινῶν κακοδοξούντων μυθολογήματα. *Obſeruandum Dialogum hunc, qui Sympoſion inſcribitur, ſiue de Caſtitate, magna ex parte adulteratum eſſe, Offendes enim in illo adiectas & Arianas vanaſque opinationes, aliaſque male ſentientium fabulas.* Et Tmem. 362. refert ab Andrea Encliſto multas Patrum ſententias ad probandas ſuas hæreſes corrupiſſe, quem poſtmodum Euſebius Theſſalonicenſis refellit. Παρατίθησι δὲ τὰς κατ' αὐτοῦ ἐλέγχους ἀποδείξεις ἔκ τε τῆς γραφῆς παλαιᾶς τε καὶ νέας, καὶ ἐκ τῶν λογάδων πατέρων Ἀθανασίου, καὶ τῶν τριῶν Γρηγορίων, τοῦ τε Θαυματουργοῦ λέγω, καὶ τοῦ Θεολόγου, καὶ τοῦ θεσπεσίου Νύσσης, Βασιλείου τε τοῦ Καισαρείας, καὶ Ἰωάννου

τοῦ Χρυσοστόμου, Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας, καὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Πρόκλου. ἀλλὰ δὴ καὶ Μεθοδίου τοῦ ἱερομάρτυρος, καὶ Κοδράτου, ὧν ἐνίων, καὶ ῥήσεις τινὰς ὁ Ἀνδρέας ἀποσπαράξας καὶ διαπλασάμενος, ἃ δὲ καὶ κακούργως, ἢ καὶ ἀνοήτως ἐξειληφώς, ἐκεῖθεν, ὡς ᾤετο, τὴν οἰκείαν πλάνην ἐκράτυνεν. *Patrum item lectiſſimorum ſententijs, Athanasij, & trium Gregoriorum, admirandorum inquam illius Patratoris, Theologi, & diuini Nyſſeni, Baſilij ſimiliter Cæſareæ Antiſtitis, & Ioannis Chryſoſtomi, Cyrilli Alexandrini, & Procli Præſulis Conſtantinopolitani: ſancti adhæc martyris Methodij, & Quadrati. Quorundam enim ex his dicta quædam Andreas auulſerat, & peruerterat: ſimulque malitioſe, aut imperite interpretando, errorem ſuum ex illis, vt ſibi quidem perſuaſit, confirmarat.* An inter corruptas peruerſaſque ſententias Methodij quoque dicta numeranda veniant? id non expreſſit Photius. Et forte quidem ab ijs deprauandis manus abſtinuit, & forte temerario auſu peruertit. Sed cum Commentaria non extent, non expedio. Solemne id fuit Hæreticis dictis ſuis & abſurdis opinationibus, quæ nunquam ex ſe pondus habuiſſent, Scriptoris, cuius auctoritas eſſet in pretio, teſtimonio pondus addere. idque vt probarent, iura amicitiæ, ac fidei violantes, multa in ſcriptis Patrum, qui alicuius erant dignationis, immiſcuerunt, ſed

quæ

quæ potiſſimum placita propria confirmarent. Quod etiam conati ſunt in ſanctiſſimi Methodii ſcriptis, quemadmodum in Theognoſti, Dionyſij Alexandrini, & aliorū, quod fuſe pertractamus in noſtro de libris apocryphis Syntagmate. Photius Patriarcha contra Latinos. Εἰ καὶ τῆς ἀκριβείας ὡς ἄνθρωποι παρεσύρησαν, ὃ πολλοὶ πεπόνθασι τῶν μεγάλων ἔν τισιν, ὡς Ἀλεξανδρείας Διονύσιος, καὶ Μεθόδιος ὁ Πατάρων, καὶ ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα τῶν ἐπὶ ἁγιωσύνῃ ὀνομασθέντων, ὧν τινὰς ῥήσεις οὐκ ἀποδεχθῆναι τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ταῦτα ἐπὶ τοῖς ἄλλοις σφόδρα θαυμαζομένων. *Vel ab accurata rerum notitia vti homines exciderunt, quod multi præſtantes viri perpeſſi ſunt, veluti Alexandrinus Dionyſius, Methodius Patarenſis & alius & alius, qui ſanctitatis ſibi nomen vendicarunt, quorum nonnulla dicta Eccleſia non recipit, licet in alijs maxima in admiratione haberentur*, Nec alia ſunt quæ repetit Georgius Corcyrenſis Metropolita; Προφασίζονται δὲ, ὅτι Ἀμβρόσιος οὕτως εἴρηκεν ἐν τοῖς περὶ αὐτοῦ λόγοις, ἔτι δὲ Αὐγουστῖνος καὶ Ἱερώνυμος, ὑπὲρ ὧν ἀπολογητέον, ὡσεὶ νενοθεύκασι τὰς τούτων συγγραφάς. Τινὲς δὲ κατ' οἰκονομίαν ἴσως εἰρήκασιν, ἣν καὶ ὁ μέγας ἐχρήσατο Βασίλειος, παρ' ἑαυτῷ φυλάττων ἄχρι τινὸς ἀπόρρητον τοῦ παναγίου Πνεύματος τὴν θεολογίαν, ἢ καὶ τῆς ἀκριβείας ὡς ἄνθρωποι περεσύρησαν, ὃ πολλοὶ πεπόνθασι τῶν μεγάλων ἔν τισιν, ὡς ὁ Ἀλεξανδρείας Διονύσιος, καὶ Με-

θόδιος

θόδιος ὁ Πατάρων, καὶ Κλήμης ὁ Στρωματεὺς, καὶ Πιέριος καὶ Πάμφιλος, καὶ Θεόγνωστος, καὶ Εἰρηναῖος, καὶ Ἱππόλυτος ὁ αὐτοῦ μαθητής. Τινὰς γὰρ αὐτῶν ῥήσεις οὐκ ἀποδεχόμεθα. καίτοι τὰ ἄλλα σφόδρα θαυμάζοντες. *Tergiuerſantur porro, Ambroſium ita locutum eſſe, dum agit de eodem: necnon Auguſtinum, & Hieronymum, de quibus reſpondendum eſt, eorum ſcripta eſſe adulterata, vel prudentiæ legibus ita locutos eſſe, qua etiam vſus magnus Baſilius ad breue tempus penes ſe de Spiritu ſancto Theologiam abſcondens; vel ab exquiſita fidei regula deuiaſſe; quod & ex præcipuis plurimi in nonnullis paſſi ſunt, vt Alexandrinus Dionyſius, Patarenſis Methodius, Clemens Stromateus, Pierius, Pamphilus, Theognoſtus, Irenæus, & illius auditor Hippolytus. Aliqua enim eorum dicta non recipimus, licet alia maximopere laudamus.* Quidquid tamen ſit, in hoc plane quod præ manibus eſt, Sympoſij exemplar, ſimiles Hæreticorum fabulæ, & potiſſimum Arianæ nullæ inſperſæ ſunt, nec eſt quod non poſſit Catholice Catholicis auribus exponi. Non prætereundum tamen eſt a Baſilio Diacono, & Archimandrita, & Thalaſſio Lectore Monacho in ſupplicatione cõtra Neſtorium Imperatoribus Theodoſio, & Valentiniano exhibita, & relata inter Acta Concilij Epheſini vna cum alijs Patribus, qui ſcriptis ſuis fidem Catholicam

propagarunt, Irenæum, Gregorium Neocæſarienſem, Baſilium Cæſarienſem, Gregorium Nyſſenum, Athanaſiũ Alexandrinum, Ephræm Syrum, Gregorium Nazianzenum, Amphilochium, Ambroſium Mediolanenſem, Cyrillum Alexandrinum, & reliquos, Methodium hunc quoque noſtrum accenſeri. Quo colliges, quanta illius fuerit in conſtabiliendis fidei dogmatibus auctoritas. Hinc non videri mirum, ſi Hæretici ſcripta illius etiam adulterando, teſtimonium illius ad ſua confirmanda procurarint. Adderem ipſe non omnia, quæ in antiquorum Patrum dictis rectæ fidei non admodum conſona reperiuntur, ab Hæreticis addita fuiſſe, ſed ab eiſdem enata, & publicata. Dum enim aduerſus hæreſes tum exortas, & ſubcreſcentes ſermonem inſtituunt, non mirum eſt, ſi ardore contentionis in contrarium plus nimio deflectunt, & dum veritatem firmare conantur, in oppoſitum quodammodo traducũtur. Ioannes Epheſius Tractatu de Schiſmate id ipſum, ſuum defendens Gregorium, teſtimonio ſancti Baſilij cum ex Epiſtola ad Maximum de Dionyſio Alexandrino, tum ex Epiſtola ad Neocæſarienſes de Gregorio Thaumaturgo, probat. Quæ licet vera ſint, in Sympoſio tamen Methodij, quod nunc publicamus locum non habent, quod in eo nihil ſit, quod Aria-

nam

nam hæreſim ſtabiliat: imo ſi recte ſingula examinentur, ſunt nec pauca, quæ illam refellunt, & penitus deſtruunt. Duriuſcula ſi quę ſunt, ea emollimus in Notis. Titulus Sympoſij varie concipitur, in meo ſic habetur, Μεθοδίου Ἐπισκόπου Πατάρων Συμπόσιον τῶν δέκα Παρθένων, ἢ περὶ Ἁγνείας. *Methodij Epiſcopi Patarenſis Conuiuium decem Virginum, ſiue de Caſtimonia*. in Vaticano, & Barberino; Τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Μεθοδίου Ἐπισκόπου Πατάρων Συμπόσιον περὶ Ἁγνείας, καὶ διαφόρων ἑρμηνεῖαι γραφῶν. *Sancti Martyris Methodij Epiſcopi Patarenſis Conuiuium de Caſtimonia, & variæ ſacræ Scripturæ interpretationes*.

Liber de Caſtitate Methodij non poteſt eſſe Methodij, ſcribit Riuetus, Critici ſacri lib.2. cap.20. *in quo citatur Theologus, ſi is ſit Nazianzenus, vt in margine annotat Ieſuita Schottus, eum ſeculo ferme vno Methodius anteiuit*. Acutiſſimum argumentum, & plene probans, temere tamen pronunciatum a Caluiniſta, & caſtitatis oppugnatore nequiſſimo. Annon videt ſe de non perceptis ſententiam ferre? Citatur ibi Theologus, vt recte adnotauit Schottus. Non nego. Sed in Excerptis ex Methodio, hoc vero falſum eſt. Excerpta nanque ex Methodio de Caſtitate finiunt in illis verbis; καὶ ἑτέρων τινῶν κακοδοξούντων μυθολογήματα. Quæ poſtea ſequuntur, & in-

quibus Theologi nomen eſt, ex alio Auctore deſumpta ſunt, vt facile patebit ſingula examinanti: quodſi in Excerptis Methodianis nomen eſſet Theologi, nec alius intelligeretur niſi Nazianzenus, cum tot Patrum auctoritatibus firmum ſtet, nec nutet, Sympoſium hoc Methodij, dicerem nec inueriſimilia, exſcriptoris oſcitantia nomen in textum irrepſiſſe. In ſcriptis ſiquidem Patrum nugandum non eſt. Sed bene ſe habet, cum in Methodianis non legatur. Tanto ne odio Sanctorum ſcripta proſequi? vbi modeſtia? vbi reuerentia?

Et de Reſurrectione opus egregium contra Origenem. Græci in Synaxario. Διὸ καὶ τὴν Ὠριγένους πλάνην ἐπιπολάζουσαν ἰδὼν, ὡς ἄριστος ποιμὴν πυρὶ θείῳ ταύτην κατέφλεξε, πᾶσαν τὴν ἀχλὺν καὶ σκοτόμαιναν ἐκμειώσας, σοφίᾳ λόγων καὶ θείᾳ χάριτι. Ἡ γὰρ τῶν λόγων αὐτοῦ ἀστραπὴ, καὶ ἡ τῆς γνώσεως σάλπιγξ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξελήλυθεν. *Proptereaque cum videret Origenis hæreſim in animos hominum abundanter irrepere, vt optimus Paſtor diuino igne illam combuſſit, vniuerſam caliginem, & noctem profundam tum doctrina ſermonum, tum diuina gratia diſſoluens. Nanque ſermonum illius fulgur, & cognitionis tuba per vniuerſum Orbem diuagata eſt.* Nec aliud innuit Troparion in Canone; Ἡ τῶν σῶν λόγων καλλονὴ, καὶ ἡ τῆς γνώσεως σάλπιγξ, καὶ δοξ-

μέ.

μάτων εὔσημος φθογγή, εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὅσπερ πάντας καλοῦσα σοῦ πιστοὺς πρὸς μετουσίαν, παμμάκαρ τῶν οὐρανίων ἀπολαύσεων. *Sermonum tuorum pulchritudo, & cognitionis tuba, & clare intonans dogmatum vox in omnem terram exiuit, Sancte, omnes fideles aduocans ad participationem, Beatiſſime, cæleſtium deliciarum.* Ex hoc Opere multa mutuati ſunt, Ioannes Damaſcenus Orat. 3. de Imaginibus, Leontius Presbyter & Ioannes rerum ſacrarum lib.2. Auctor Eclogæ de Dogmatibus fidei. tit.19. & 21. Auctor Catenæ, & Oecumenius in Epiſtolam Pauli ad Corinthios, & fragmentum admodum luculentum leges apud Epiphanium Hæreſi 64. & Excerpta ſatis prolixa, & expoſitiones locorum ſacræ Scripturæ apud Photium in Bibliotheca. Et Baſileæ Anno 1537. apud Robertum Winter excuſſa ſunt collectanea quædam in Epiſtolam ad Romanos, tum ex pluribus alijs, tum ex Methodio de Reſurrectione deſumpta. Res peracta eſt per modum Dialogi, in quo Interlocutores exprimuntur apud Epiphanium Proclus, Aglaophon, Theophilus, Origenes, Eubulius, Auxentius, Methodius. Meminit huiuſce Tractatus Euſtratius Presbyter magnę Eccleſiæ libro de Operatione animarum ſeparatarum. Καὶ Μεθόδιος δὲ ὁ ἅγιος μάρτυς καὶ Ἐπίσκοπος ἐν τῷ λόγῳ τῷ πρὸς Ἀγλαοφῶντα

τοιαῦτά φησιν, ὡς ἀπὸ τοῦ Ὠριγένους παραπεθει-μένου. *Et ſanctus Martyr itemque Epiſcopus Methodius Oratione ad Aglaophontem veluti ab Origene dictata iſta pronunciat*. Oratio hæc vel eſt ſyntagma vniuerſum quod Aglaophonti nuncupauerat, vel verba inter colloquendum ad Aglaophontem conuerſa. & potuit vtrumq; eſſe, & totum opus ad Aglaophontem, qui partes Origenis tutabatur directum, & orationem in ipſo opere ad Aglaophontem conuerſam fuiſſe. Damaſcenus dicta Oratione de Imaginibus adducit locum pro Imaginibus ex Oratione ſecunda Methodij de Reſurrectione. Non dum comperi, an opus contra Origenem in libros ſubdiuiſus fuerit. non puto. continuata ſerie interloquentium vnum fuiſſe, quemadmodum & illius Sympoſion exiſtimo: poſtmodum ab Exſcriptoribus interlocutorum colloquia in Orationes enumerata fuiſſe opinor, vt etiam in Sympoſio actum eſt, quod cum eſſet vnum continuatum opus a decem Virginibus, quæ de laudibus Virginitatis orationes habent, vt apparet in meo Codice, in decem λόγοις, ſuis numeris diſtinctas decem orationes diſectum eſt, vt apparet, in Vaticano & Barberino. An hoc etiam contigit Tractatui de Reſurrectione contra Origenem? Præterea cum Epiphanius ſuorum Excerptorum ex hoc Dialogo Proclum præfigat, non-

nulli

nulli & præcipue inter alios Caſaubonus in primam Perſij ſatyram decepti, horum excerptorum Proclum Auctorem faciunt. *Proclus apud Epiphanium contra Origenem de ficus grano idem dicit, & fuſe explicat, non de caprifici.* Quaſi vero alius Auctor ſit eorum Proclus dictus, non autem Methodius, & Caſaubonum cautiorem reddere poterant verba ipſa Epiphanij, quæ ſunt Πρόκλου τοῦ αὐτοῦ. cum enim illud τοῦ αὐτοῦ ad ſupra commemoratum referri debet, nec Proclus vllus in ſuperioribus nominatur, neceſſe eſt referri ad Methodium, cuius ſupra mentio facta fuerat. Quare erat exponendum *Procli eiuſdem*, nempe dicti Procli, quem idem Methodius in Tractatu loquentem introducit; ideoq; cautius locutus eſt Pererius, cum ſcribit. *Hoc ipſum ſentit diſertiſque verbis explicat Proclus & Methodius, vt videre eſt apud Epiphanium*, &c.

Sanctus Maximus Scholijs in Dionyſij Areopagitæ cap.7. de Eccleſiaſtica Hierarchia habet; Ἀνάγνωθι Μεθοδίου τοῦ ἁγίου μάρτυρος, καὶ Ὀλυμπίου Ἀδριανουπόλεως Ἐπισκόπου τῆς Λυκίας τὰ κατ' αὐτοῦ Ὠριγένους ὑπ' αὐτῶν περὶ ἀναστάσεως γραφέντα, καὶ Ἀντιπάτρου τοῦ Βόστρων Ἐπισκόπου, καὶ μαθήσῃ τὴν μυθώδη αὐτοῦ καὶ ἀλλόκοτον ληρῳδίαν. *Lege S. Methodij Martyris, & Olympij Adrianopolitani Epiſcopi Lyciæ, necnon Antipatri Bo-*

ſtrorum Epiſcopi libros, quos in eum Origenem de Reſurrectione conſcripſerunt, & diſces fabuloſum eius, ac monſtruoſum deliramentum. Hæc attente conſideranda ſunt, videntur nanque Scriptorum oſcitantia confuſa. Quis enim eſt hic Olympius Adrianopolitanus Epiſcopus Lyciæ? Quæ Adrianopolis in Lycia? Putarem legendum, Ἀνάγνωθι Μεθοδίου τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἐπισκόπου Λυκίας, καὶ Ὀλυμπίου Ἀδριανουπόλεως. *Lege Methodij ſancti Martyris Epiſcopi Lyciæ, & Olympij Adrianopolitani*. Si quis tamen eſt hic Olympius, & eſſe plane colligitur ex verbis eiuſdem Maximi, qui orationem continuans dicit, legenda eſſe τὰ ὑπ' αὐτῶν γραφέντα, *quæ ab ipſis ſcripta ſunt*, nempe a duobus iam laudatis Methodio & Olympio. Alias ſi vnum præpoſuiſſet, ſubiunxiſſet vtique τὰ ὑπ' αὐτοῦ, *quæ ab ipſo*. Et forte ſcripſerat Maximus, Ἀνάγνωθι τοῦ ἁγίου Μεθοδίου μάρτυρος Ὀλύμπου Ἐπισκόπου τῆς Λυκίας τὰ κατ' αὐτοῦ ὑπ' αὐτοῦ. *Lege ſancti Methodij Martyris Olympi Lyciæ Epiſcopi, quæ ipſe aduerſus Origenem*. Sed abſtineo me. Interim quærendus eſt mihi & anxie, quiſnam ſit hic Olympius Adrianopolitanus, qui aduerſus Origenem de Reſurrectione ſcripſit.

Item aduerſus eundem de Pythoniſſa. Pythoniſſa hæc quænam fuerit, de qua ſcripſerat Origenes, & de qua ſuum Tractatum concinna-

cinnauerat Methodius fuſe egimus in ſyntagmate de Engaſtrimytho poſt Origenis Tractatum, & Euſtathij aduerſus Origenem diſſertationem editam Græce & Latine, quæ hic non videntur repetenda. Originis ſiquidem Tractatus de Engaſtrimytho non alius eſt, quam hæc Methodij tractatio de Pythoniſſa, cuius hiſtoria legitur 1. Regum cap. 28. Et reiecimus Ioannis VVieri ſententiam de præſtigijs Dæmonum lib. 2. cap. 9. qui aſſerebat hunc Methodij librum de Spiritibus quibuſdam Pythonicis pueros vexantibus eſſe. His colligitur quemadmodum Origenes Gregorio Nazianzeno, & alijs *ἀκόνη* fuit, quod occaſionem dederit ingenia exercendi, ita & Methodio ingenij ſui, & pietatis oſtentandæ cauſam dediſſe.

Scripſit ergo Methodius, vt videmus, aduerſus errores Origenis, quibus ab Eccleſia fidelium vti noxijs exulare imperauit. quo vel ipſe nomine maledicentium, eorumq; qui Origenem, & ſimiles errores ſequabantur, contumelias non effugit, ſed quam ſolide, inſpiciamus. Socrates hiſtor. Eccleſiaſt. lib. 6. capite 12. pro defenſione Origenis multa in vnum, ſed parum caute conferens ſcribit. *Οἱ δ᾽ εὐτελεῖς καὶ ἀφ᾽ ἑαυτῶν μὴ δυνάμενοι φαίνεσθαι, ἐκ τοῦ ψέγειν τοὺς ἑαυτῶν κρείττονας δείκνυσθαι βούλονται. Τοῦτο πέπονθε πρῶτος Μεθόδιος, ὁ ἐν Λυ-*

κία

κία πόλεως λεγομένης Ὀλύμπου Ἐπίσκοπος. εἶτα Εὐστάθιος ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ πρὸς ὀλίγον Ἐκκλησίας προεστὰς, καὶ μετὰ ταῦτα Ἀπολινάριος, καὶ τὸ τελευταῖον Θεόφιλος. Αὕτη τῶν κακολόγων τετρακτὺς οὐ κατὰ ταυτὸν ἐλθόντες τὸν ἄνδρα διέβαλλον. ἄλλος γὰρ δι' ἄλλο ἐπὶ τὴν κατ' αὐτοῦ κατηγορίαν ἐχώρησαν, δεικνύντες ἕκαστοι, ὡς ὃ μὴ διέβαλλον, τοῦτο πάντως ἐδέξαντο. Ἐπειδὴ γὰρ ἄλλος ἄλλου δόγματος ὁ καθεὶς ἐπελάμβανον, δῆλον ὡς ἕκαστος, ὃ μὴ ἐσιώπησεν, τοῦτο ὡς ἀληθὲς πάντως ἐδέχετο, τῷ ἀποσιωπᾷν, ἐπαινῶν τοῦτο, ὃ μὴ διέβαλλε. Μεθόδιος μὲν οὖν πολλὰ καταδραμὼν τῶν Ὠριγένους, ὕστερον ὡς ἐκ παλινῳδίας θαυμάζει τὸν ἄνδρα ἐν τῷ Διαλόγῳ, ᾧ ἐπέγραψε Ξενῶνα. Ἐγὼ δέ τοι καὶ πλέον ἐκ τῆς ἐκείνων αἰτιάσεως εἰς σύστασιν Ὠριγένους φημί. οἱ γὰρ κινήσαντες ὥσπερ ᾤοντο μέμψεως ἄξια, δι' ὧν ὡς κακῶς δοξάζοντα περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος οὐδ' ὅλως ἐμέμψαντο, δεικνύασι περιφανῶς τὴν ὀρθὴν εὐσέβειαν μαρτυροῦντες αὐτῷ. *Homines obſcuri abiectique, qui nihil ex ſe habent, quo nomen ſuum illuſtrare poſſint, ex virorum ipſis præſtantiorum vituperatione, ſe nobilitare contendunt. Iſtud primum Methodio Epiſcopo Olympi Vrbis Lyciæ accidit, deinde Euſtathio, qui ad tempus Eccleſiæ præfuit Antiochenæ, Apollinario poſtea, ad extremum Theophilo. Hic maledicorum, vt ita dicam, quaternio Origenem falſo accuſare cœpit, non eadem cauſa omnes impulſi. Nam alius alia de re crimen illi intendit: vn-*

de

de ſinguli ſeparatim omnibus perſpicue declararunt, ſe illa omnia omnino in eo approbare, quæ ipſi non nominatim coarguiſſent. Nam quoniam alius aliud dogma ſigillatim reprehendebat, perſpicuum eſt, ſingulos illud tuitos, ſecum omnino habuiſſe pro vero, quod minime inſectati ſunt: Et id ipſum re ipſa approbaſſe, quod non verbis exagitaſſent. Methodius etſi ſæpe multumque initio in Origenem inuectus erat, poſtea tamen quaſi ad palinodiam ſe reuocans, illlum in Dialogo, quem Xenona inſcripſit, ſummis laudibus extulit. Illorum vero vituperatio, mea quidem ſententia Origenis commendationem magnopere amplificauit. Nam qui ei ſicut ipſi putabant crimina digna reprehenſione inferebant, hi quidem cum eum male de S. Trinitate ſentientem minime accuſant, euidenter ſuis ipſorum teſtimonijs oſtendunt, eum rectam ſinceramq; fidem habuiſſe. Et hæc quidem Socrates.

Ego hoc in loco, quidquid ſit de erroribus Origenis, Origenis accuſationem non inſtituo. Eſto ille per Athanaſium admirabilis, & ſummæ induſtriæ vir, & veram de Filio Dei opinionem confirmarit, cum illum Patri coæternum aſſerit: & quidquid aliud Socrates in tanti viri defenſionem adducere poterit. Attamen improbam ac malignam in ſanctum Methodium criminationem eluere conandum eſt mihi. De Euſtathio alio loco

dicen-

dicendum. de Apollinario Hæretico ſui reſpondeant. Et plane Methodium Olympi Epiſcopum inter obſcuros abiectoſq; homines collocare, & qui, cum non haberent de ſuo, ex virorum præſtantiorum vituperatione laudem ſibi quæſierunt, impudentiſſimum mendacium eſt, & Socrate ipſo dignum. Eius ingenium & doctrinam admirata eſt antiquitas, & vti eloquia diuina ſibi ac poſteris conſeruauit. Methodium noſtrum vna cum Athanaſio, Baſilio, & reliquis Græcis Patribus, & inter Doctores Eccleſiæ collocant & numerant, & in aſſerendis confirmandiſque Eccleſiæ placitis illius auctoritate æque atque aliorum Patrum vtuntur, vt reliquos prætercam, Leontius Byzantius libro de ſectis act. 3. Ἐγένοντο δὲ ἐν τοῖς χρόνοις τοῖς ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ μέχρι τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου διδάσκαλοι καὶ Πατέρες οἵδε, Ἰγνάτιος ὁ θεοφόρος, Εἰρηναῖος, Ἰουστῖνος φιλόσοφος καὶ μάρτυρ, Κλήμης, καὶ Ἱππόλυτος Ἐπίσκοπος Ῥώμης. Διονύσιος Ἀρεοπαγίτης, Μεθόδιος Ἐπίσκοπος Πατάρων, Γρηγόριος ὁ Θαυματουργός, Πέτρος ὁ Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς. *Fuerunt autem in temporibus a Chriſti Natiuitate vſque ad Imperium Conſtantini Doctores hi & Patres, Ignatius Theophorus, Irenæus, Iuſtinus Philoſophus, & Martyr, Clemens, & Hippolytus Romæ Epiſcopus, Dionyſius Areopagita, Methodius Patarenſis Epi-*

ſcopus, Gregorius Thaumaturgus, Petrus Alexandriæ Epiſcopus & Martyr. Et Ioannes Epiſcopus Theſſalonicenſis, cuius ſanctitas, fides, & auctoritas probatur in Concilio ſeptimo Generali act. 5. Καὶ τοῦτο πολλοὺς τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων φρονήσαντας εὑρίσκομεν. ὧν ἐστὶ Βασίλειος ὁ μέγας, καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Ἀθανάσιος, καὶ ὁ μέγας Μεθόδιος, καὶ οἱ ἀμφ' αὐτόν. *Et hoc multos ſanctorum Patrum ſenſiſſe inuenimus, quorum eſt Baſilius ille Magnus, & ſanctæ memoriæ Athanaſius, atque magnus Methodius, & qui eos ſequuntur.* Eſt Methodius Anaſtaſio Synaitæ πολὺς ἐν σοφίᾳ, *Sapientia præcelebris.* Andreæ Cæſarienſi in Apocalypſi μέγας, *Magnus,* alijs Ἱερὸς μάρτυς, *Sanctus Martyr.* Et plane videnda ſunt, quæ de eius doctrina & ſanctitate recitat & canit Græcorum Eccleſia die dicto Martyri ſacro. Fuit ingenium, & doctrina maxima Origenis, eam ſi cum Methodiana conferas, habet quod laudari poteſt, & debeat, tamen vileſcere videtur, & diſſoluta viribus fluere: contra Methodiana eſt, quæ ſemper vigens, florens, pungens, concitans auditorem vellicat & rapit. Mortua eſt Origeniana loquacitas ſi cum Methodiana breuitate conferatur. Vna Methodij pagina & luminibus oratorijs, & ſententijs, & pietate, & eruditione firma ac integra centum Origenis paginas exæquat. Vnum Methodij Sympo-

po-

poſium integro Origenis Commentario vtilitate comparaueris. Et hic abiectus atque obſcurus ex aliorum vituperatione laudem ſibi comparauerit? *Hic maledicorum quaternio*. Confundit terminos Socrates. Neſcit, quid maledicus ſit. ſi errores & hæreſes refellere, maledicere eſt, o Socrates, quænam Eccleſiæ pars ab huiuſce criminis nota immunis erit, cum ſemper in ea nihil prius habitum fuit, quam Hæreticorum errores euulgare, & ſcripto etiam refutare. Id ſi præſtitit Methodius in errores Origenis, ideo ne te iudice ſtatim maledicus erit? At *Origenem falſo accuſauit*. Id vero tu falſo aſſeris. Quod enim Methodius in Origene accuſauit, id accuſauit & vniuerſa ſubſequens Eccleſia, & condemnauit. Per te ergo vniuerſa Eccleſia, quæ accuſauit, & condemnauit Origenem, falſo accuſauit & condemnauit Origenem. *Non eadem omnes cauſa impulſi*. Hoc verum eſt. Aliud enim tempus aliud, & occaſio & conditio hominum & peruerſitas opinionum, vt qui tum temporis alioque loco pernicioſiſſime vagaretur error Origenis reijceretur, & quaſi digito monſtraretur parum cautis, vt ab illo ſibi cauerent, ideoque non omnia ſimul omnes complexi ſunt. *Vnde ſeparatim ſinguli declararunt ſe in eo omnia probare, quæ non nominatim coarguiſſet?* Inepta profecto

argu-

argumentatio. Quaſi ipſi tenerentur omnia Origenis errata eodem tempore, & eodem volumine refutare. Refutarunt quæ tum temporis refutatione indigebant, vel quæ magis diuulgata, atque plauſu excepta animos fidelium hæreſeos veneno infecerant. Larga errorum meſſis in Origenis ſcriptis non potuit ab vno Hercule eodem tempore expurgari. Audiat Socrates, alius in eius hiſtoria aliud criminatur, & alius aliud, ergo ipſe & alij quod in eodem non reprehendimus approbamus? Stulte ſane dictum. Pleraque enim in ipſo Socrate ſunt, de quibus nunc nec verbum quidem facio, ſi occaſio tamen popoſcerit, promulgabo, & refellam. Non ergo quæ ſilentio prætereo vel non accuſo dicendus ſum approbare. *Methodius etſi ſæpe initio in Origenem inuectus erat, poſtea tamen in Dialogo, quem Xenona inſcripſit, ſummis laudibus extulit*. Methodius initio Origenem criminatus eſt. Non nego. Sed poſtquam reſipuit eum laudauit. Hoc vero falſum eſt. Ait Socrates. Non credo. Vidit ille ſcripta. Sed fideliter retuliſſe oportuit. An fideliter retulerit, non conſtat. Suſpectus eſt in hoc negotio, quod tractamus. Multa aliter ac geſta ſunt retulit & mala fide. Et ipſe illi tuto fidem adhibebo? Credam potius Euſebio Cæſarienſi Origenis patrono, ex quo
con-

conſtat apud Hieronymum Apolog. 1. in Ruffinum, Methodium Origenem antea laudaſſe, poſtea contra ipſum commentarium elaboraſſe. Vni ſoli Socrati innotuit, quod omnes Origenis deſenſores Euſebius, Ruffinus, & alij penitus ignorarunt? *Poſtea in Xenone Dialogo ſummis eum laudibus extulit.* Extulerit. Ideo ne mutata ſententia errores, quos antea criminatus fuerat, laudauit? Origenes plane, licet multis deturpetur errorũ notis, ſuis tamen laudibus non caret. Valuit ingenio, valuit eruditione, valuit alijs. Inter paucos Doctores ſuum & ipſe locum habuit, nec poſtremum. Gloriam ſibi & famam apud ſuos, & exteros, necnon & poſteros conſecutus eſt. Id non negauit Methodius. Faſſus eſt palam quod erat: ſed non propterea palinodiam decantauit & reuocauit ſententiam, & errores illius admiſit. *Illorum vituperatio commendationem illius amplificauit.* An aliorum Patrum vituperationes contra Hæreticos Hæreticorum commendationem amplificarunt? Nugæ. Amplificatur commendatio, cum vituperatio non errores, ſed pia dogmata criminatur. Si tamen vituperantur vituperanda, & reijciuntur reijcienda, tantum abeſt, vt commendatio amplificetur, vt etiam vituperatio augeatur. Quare ex vituperatione Methodij Origenes nihil commendationis,

mul-

multum vero infamiæ conſecutus eſt. Et ſane Methodius cum Origenem de Reſurrectione male ſentientem accuſat, euidenter oſtendit rectam, ſinceramque fidem Origenem de Reſurrectione non habuiſſe: atque ſic accuſans illius perfidiæ non leue teſtimonium impartitur, quod ipſe Socrates non facit, cum quæ criminatus eſt in Origene Methodius non proferat, neque ea per mendacium dicta euincat: & cauſas, ob quas Methodius ſententia mutata in Origenis laudes poſtea effuſus eſt, prætereat. Quare ſimili ſilentio Methodium iure antea Origenem accuſaſſe, & poſtea, etiamſi laudauerit, in eadem tamen Origenis vituperatione perſtitiſſe euincitur.

Et hæc ſatis ſint pro noſtro Methodio aduerſus Socratem, cuius auctoritate, ſi tamen aliqua eſt, poſt tot mendacia atque ineptias inter alia opera Methodij illud quoque acceſeatur *Xeno Dialogus*, quem alij male *Zenonem* vocant, in quo laudes Origenis continentur, cuius argumentum cum non expreſſerit Socrates, nec alius, quod ipſe ſciam, neque ego anxius id conquiram. Verum ſi coniecturis agendum eſt, video veſtigia manifeſta Xenonis Dialogi in Opere Methodij *de Creatis*, ſeu *Genitis*, ex quo excerpta Photius ſubminiſtrauit in Bibliotheca. Ibi enim legitur. Ὅτι τὸ μὴ βάλητε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶ, μηδὲ τοὺς

μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μαργαρίτας μὲν τοῦ Ξένωνος τὰ μυστικώτερα τῆς θεοδότου θρησκείας ἐκλαμβάνοντας μαθήματα. *Nolite proijcere ſanctum canibus, neque margaritas veſtras ante porcos, margaritas eſſe eos, qui in Xenonis ſanctiorem diuinæ religionis doctrinam caperent*. Quis ſit Xenon iſte varie interpretatur Andreas Schottus. Diceret alius ex Xenone aliquo interlocutore Dialogo nomen inditum, qui in eo primas ageret partes. nec nouum eſt illis temporibus *Xenonis* nomen, cum ad Xenonem legatur Epiſtola Nili Monachi diſcipuli Ioannis Chryſoſtomi cum alijs mille eiuſdem Patris ex mea verſione Græce & Latine edendis, ſi Deus dederit. Ego ſuſpendo iudicium. Opus tamen hoc περὶ ζητουμένων Dialogi more fuiſſe ſcriptum, præterquam quod in Excerptis Photianis apparet clariſſime, indicat ipſe Photius. Poſt enim argumentum Origenis allatum ſubdit; Πρὸς ὃν φησὶ δι' ἑτέρου προσώπου ὁ Ἅγιος ἐρωτῶν. *Ad quem alia introducta perſona Sanctus ait hoc modo interrogando*. &c. Quare fuerit Tractatus hic Dialogus ille Xeno, & forte etiam a Socrate inculcatus. Tum ſic, ſed in hoc Dialogo acriter in Origenem Sanctus inuehitur, quem etiam ſæpe de impietate accuſat, & Centaurum appellat, Οὐκ ἄρα ἀποδεκτέον ταύτην τὴν ὀλέθριον ἁμαρτίαν περὶ Θεοῦ τῶν λεγόντων παντο-

κρά-

κράτορα καὶ δημιουργὸν διὰ τὰ κρατούμενα καὶ δημιουργούμενα τρεπτά. *Reijciendus ergo pernicioſus error eorum, qui dicunt de Deo, Deum non propter ſeipſum ſed propter ſubiectas res & creatas, quæ mutabiles ſunt, eſſe Omnipotentem & Creatorem.* & concludit. Ταῦτα φησὶν ὁ Ὠριγένης σπουδάζων, καὶ ὅρα οἷα παίζει. *Hæc ſerio diſputans Origenes, & vide quomodo nugatur.* Annon, ſi coniecturæ ſimiles aliquid ſunt, nobis tenebras offundit Socrates? Si ſimilia Origenis laudes ſunt, quæ erit vituperatio? Etiam ex Xenone Dialogo, quem pro ſuis confirmandis adducit, Socrates falſitatis argueretur. Sed ſint hæc ex leuiſſimo, & indoctiſſimo genere coniecturæ ſomniorum.

Et de αὐτεξουσίου. Ita legunt Sophronius, & Suidas. Honorius Auguſtudunenſis legit *De exitu animæ* oſcitantia Exſcriptorum, qui dictionem Græcam αὐτεξούσιον non intelligentes monſtrum in Methodianis induxerunt. id vero eſt, *De eo qui eſt ſui iuris, De libero arbitrio.* Ex hoc Excerpta & ſatis longa habes apud Photium in Bibliotheca; verba, & periodos apud Leontium Presbyterum, & Ioannem lib.2. de Rebus ſacris. Ioannes Meurſius priorem operis partem ab Andrea Schotto acceptam Græce edidit in Varijs diuinis Lugduni Batauorum apud Iſaacum Elzeuirum anno 1619. in 4. Illud nos ex Altempſianæ

Bibliothecæ Codice Græco exſcriptum habemus. Et Latinum a me iam factum cum Methodij Sympoſio habuiſſes; ſed alicuius Codicis opem, qui illud integrum exhibeat, expecto.

In Geneſim quoque. Leontius Presbyter & Ioannes in Opere de Rebus ſacris recitant Methodij verba ἐκ τῶν εἰς τὴν γένεσιν ἀπορειῶν, *ex Quæſtionibus in Geneſim*. Nec aliud adnotaſſe Hieronymum ſuſpicor. Idem enim argumentum videtur. Niſi quis contendat Methodium in Geneſim præter expoſitionem continuatam, ἀπορείας, quoque volumine ſeparato in eandem concinnaſſe. Quidquid de hoc ſit, illud certum eſt, Methodium in Geneſim aliquid commentatum fuiſſe.

Et in Cantica Canticorum Commentarios. Eadem habet Sophronius, Suidas, & Honorius Auguſtodunenſis, & cum Commentarios dicunt, opus ſeparatum, non vnam aut alteram Canticorum pericopem ab ipſo incidenter in alio volumine expoſitam, vt ſolens ſuo more alias ſæpe facit, intelligunt.

Et multa alia. Inter ea eſt Oratio illius de Simeone & Anna in die Occurſus, deque ſancta Deipara, quam Græce & Latine a ſe verſam edidit Petrus Pantinus Tiletanus Antuerpiæ apud Ioachimum Tognæſium cum alijs Homilijs Patrum 1598. in 8. De ea

Gret.

Gretſerus de Cruce in duo Fragmenta Methodij. *Edidit Pantinus nomine S. Methodij priſci & veteris illius Methodij homiliam in Occurſum Domini.* &c. *Et ex ea citat nonnulla Caniſius lib.2. de B. Virgine. Non arbitror eſſe priſci illius Martyris, ſed vel Methodij illius Patriarchæ Conſtantinopolitani, qui ſub Theophilo & ſucceſſore eius Michaële gloria confeſſionis, & Orthodoxiæ floruit, vel eius, qui ſucceſſit Germano, cuius ſunt Homiliæ de S. Cruce quia tota phraſis & elocutio huius Homiliæ & hyperbolæ ſapiunt recentiorum Græcorum genium & indolem.* &c. Falli Gretſerum & tota phraſis & elocutio huius Homiliæ, & hyperbolæ clamant. Quis enim hanc Homiliam cum Sympoſio & reliquis eiuſdem Patris fragmentis conferens, non ingenue aſſeuerabit, huiuſce non eſſe alium Auctorem quam priſcum illum & veterem Patrem? Non ouum ita ſimile eſt ouo, neque aqua aquæ, vt iſtius phraſis & elocutio, & reliqua dicendi lumina Sympoſij formulis ſimilia ſunt. Adde etiam in principio Homiliæ Sympoſij a ſe de Caſtimonia compoſiti, quod omnem dubitationem tollit, mentionem facere. Modus dicendi totus eſt ad antiquam illam Eccleſiæ eloquentiam, ſimul & pietatem compoſitus. Patere autem ex illius Inſcriptione, adnotat Pantinus, longe ante Iuſti-

niani tempora Feſtum hoc fuiſſe inſtitutum; cum Methodius ſæcula aliquot præceſſerit: neque eſſe, cur quidam hanc Homiliam ad Domini Natalem detorqueant, cum luce ſit clarius eo minime pertinere. Et vere adnotat, cum non ex ſola Inſcriptione, ſed ex ipſius Orationis ſerie planum ſit, eam habitam eſſe, cum præſentibus Simeone & Anna Chriſtum Virgo beatiſſima obtulit in Templo.

Baronius in Martyrologio ſub Iuſtiniano Imperatore cœptam celebrari Conſtantinopoli probare nititur, aſſeueratque, nullum vel Latinorum, vel Græcorum Patrum, qui ante Iuſtinianum vixerunt, ſermonem in feſto die Occurſus Domini ſcriptum reliquiſſe; niſi quis accipiat Patrum Commentarios in ſecundum caput Lucæ, quo rei geſtæ hiſtoria enarratur, quæ alijs in ſuis Commentarijs explicarunt, vel certe de ea ad populum verba fecerunt. Et aliud prorſus eſſe Chriſti Domini facta laudibus prædicare, aliud eorum cauſa feſtos dies inducere, & celebrare. Quidquid tamen ſit de mente Baronij ego legi præter hunc Methodij, ſermones Amphilochij, & Cyrilli, qui Iuſtiniano multo antiquiores ſunt, & de hac feſtiuitate peculiares laudationes. Franciſcus de Combefis Notis in Orationem Amphilochij in Hypapantem. *Quod vero ſpectat ad Feſtum ὑπαπαντῆς, ſeu*

obuiationis, quo dictam hanc Orationem titulus indicat, præcipitantior videtur cenſura Eminentiſſimi Baronij, vt inſtitutum & coli cœptum ſub Iuſtiniano, nullum antiquiorem laudatorem Patrem habeat. Plane enim antiquior Amphilochius hic noſter: antiquior alter Amphilochius, niſi idem ipſe celebratiſſimus Iconij Amphilochius eſt, ſequentis de Simeone & Anna polemicæ Orationis Scriptor. Antiquior Cyrillus Hieroſolymitanus, cuius extat edita plane feſtiua huius argumenti Oratio, quam eandem habent & puriorem regij Codices, quia nec cereorum cœremoniam magnus Eccleſiæ rituum myſta penitus ſilet. Denique antiquior præfatis omnibus Methodius Martyr ipſe idem Auctor Sympoſij decem Virginum, & magnæ illius Orationis de Occurſu a Pantino editæ, vt ipſo eius exordio quiſque videre poteſt, quem conſtat paſſum in vltima perſecutione ex S. Hieronymo de Scriptoribus Eccleſiaſticis. Potuit forte Iuſtinianus vel Conſtantinopoli nouum inſtituere, quod Eccleſiæ aliæ præſertim Hieroſolymitana, & S. Eccleſia Sion antiquum haberent: vel noua ſanctione, quod iam ſanctum etiam Conſtantinopoli eſſet, aut certe fuiſſet, confirmare, ſeu inſtituere; eo modo quo Sixtus V. initio Pontificatus antiquum Feſtum Præſentationis Mariæ, & multis Græcorum Patrum Orationibus olim celebre, ac nec Latinis ignotum noua conſtitutione non tam in-

 ſtituit

ſtituit nouum, quam vetus reſtituit, & celebrius deinceps habere voluit. Feſtum hunc diem B. Virginis in Græcia celebratum multos ante Iuſtinianum annos ſub Marciano Imperatore, colligitur ex Cyrillo Scythopolita in vita S. Theodoſij Cœnobiarchæ. Sub eo etenim Thodoſius alendus inſtruenduſque traditur Iceliæ, & virtute & pietate præſtantiſſimæ fœminæ, quæ feſtum Occurſus cum cereis celebrari demonſtrauit. En verba Cyrilli. Τοῦ δὲ Θεοδοσίου βεληθέντος ἔν τινι τῶν κατὰ τὴν ἔρημον ἀναχωρῆσαι, ἐραστοῦ αὐτοῦ ὄντος τῆς ἡσυχίας, καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ὡς εἰπεῖν περιβόλαιον ἠμφιεσμένου, ὁ μακάριος Λογγῖνος οὐ συνεχώρησε διὰ τὸ σχίσμα τὸ τῶν κατὰ τὴν ἔρημον Μοναχῶν, τῇ καθολικῇ μὴ κοινωνούντων Ἐκκλησίᾳ; ἀλλὰ τῇ Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου ὑπαγομένων φιλονεικίᾳ τε καὶ κακοδοξίᾳ. Ἀλλὰ λαβὼν αὐτὸν τῇ μακαρίᾳ καὶ ἐν ἁγίοις παρέθετο Ἰκελίᾳ τὴν τοῦ καθίσματος τῆς Θεοτόκου Ἐκκλησίαν τὸ τηνικαῦτα οἰκοδομούσῃ, ὡς δυνάμενον χρησιμεῦσαι αὐτῇ ἔν τε τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς κανόσι, καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς διακονίαις. Αὕτη δὲ τότε ἡ μακαρία Ἰκελία πᾶσαν εὐσεβείας ὁδὸν ἐξασκήσασα, κατέδειξεν ἐν πρώτοις μετὰ κηρίων γίνεσθαι τὴν Ὑπαπάντησιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ. *Cum vero Theodoſius in Eremum vellet ſecedere, nanque quietis miro deſiderio tenebatur, & Dei timore, veluti operimento circumuallabatur, beatus Longinus non permiſit propter Schiſma, quod inter*

Eremi Monachos craſſabatur, ideoque Catholicæ Eccleſiæ communionem reſpuentium, ſed Eutychetis, & Dioſcori contentioni, & hæreſi ſeſe ſubdentium. Sic eum beatæ ſanctæque Iceliæ demandauit, quæ tum Cathiſmatis ſeſſionis Deiparæ Eccleſiam ædificabat; tanquam qui illi proficuus futurus eſſet, tam propagando Eccleſiaſtico ordine, quam alijs miniſterijs inſeruiendo: Hæc vero tum beata Icelia, cum vniuerſam pietatis viam exercuiſſet, ante alia oſtendit cum cereis celebrari Occurſum Seruatoris noſtri Dei. Ergo tum ſub Marciano celebrabatur Hypapante, licet ſine cereis, quæ multo ſancto Eligio & Sergio Papa antiquiora ſunt. Quænam vero fuerit hæc Icelia ſatis nobis explicat Theodorus Petrenſis Epiſcopus in vita eiuſdem ſancti Theodoſij. Κατὰ γνώμην τοῦ διδασκάλου ἐν τῷ λεγομένῳ παλαιῷ Καθίσματι τῷ ὄντι κατὰ τὴν λεωφόρον τὴν ἄγουσαν ἐπὶ τὴν ἁγίαν Βηθλεὲμ μετανάστης γίνεται ἐξ αἰτήσεως φιλοχρίστου τινὸς γυναικὸς Ὑϊκελίας ὀνόματι, ὑπάρχου μὲν συνοίκου, Χριστοῦ δὲ διακόνου εἰς ὕστερον γενομένης, πλουσίας μὲν τῇ περιφανείᾳ τοῦ βίου, πλουσιωτέρας δὲ τῇ εὐλαβείᾳ τοῦ τρόπου τοῦ κατὰ Χριστόν. ἥτις τὸν ἐκεῖσε ἱδρυμένον δείμασθαι λέγεται ναὸν τῇ ἀχράντῳ θεοτόκῳ καὶ ἀειπαρθένῳ Μαρίᾳ, ἐπὶ τῶν χρόνων Μαρκιανοῦ γεγονότος Ἀρχιεπισκόπου. *Ita annuente Magiſtro in locum, qui dicitur vetus ſeſſio prope viam publicam, quæ in ſanctam Bethleem*

ducit, progreditur, cum id rogaſſet quædam Chriſti amans mulier nomine Hyicelia, quæ fuerat Præfecti coniunx, poſtmodum Chriſti Diaconiſſa, ſplendore vitæ diues, ſed pietate ac morum honeſtate, quæ ſecundum Chriſtum eſt, ditior, & quæ templum, quod ibi eſt, in immaculatæ Deiparæ ſemperque Virginis Mariæ honorem dicitur extruxiſſe, ætate Macarij Archiepiſcopi. Neque Nicephorus Calliſtus Hiſtor. lib. 17. cap. 28. dicit quod intenditur, ſub Iuſtiniano nempe Imperatore Conſtantinopoli ſolemnitatem hanc calebrari cœptam eſſe ſimpliciter, ſed tantum indictum, vt per totum terrarum Orbem celebraretur; Τάτε δὲ καὶ τὴν τοῦ Σωτῆρος Ὑπαπαντὴν ἄρτι πρώτως ἁπανταχοῦ τῆς γῆς ἑορτάζεσθαι. *Idem Imperator & Seruatoris Occurſum tum primum toto Orbe terrarum feſto die honorari inſtituit.*

Eiuſdem Orationem εἰς τὰ βαΐα. *In ramos palmarum.* Ex Bibliotheca Regia Pariſina edidit Græce & Latine a ſe conuerſam Franciſcus de Combefis cum Amphilochio, Pariſijs apud Simeonem Piget, cum alijs eiuſdem Methodij 1644. in folio. De qua ſic ille. *Alteri de Occurſu hanc εἰς τὰ βαΐα annectimus vno Regio Codice 912. aſſerente Methodio Martyri vtique magno illi & ſeniori, cuius ſunt & Sympoſia, & alia præclara vel in ſuperſtitibus reliquijs ingenij, & piæ mentis monimenta. Fa-*
uet

*net etiam ſtylus & ſententiæ affinitas cum præ-
cedente, quanquam alter Codex ipſe forſan in
Chryſoſtomum effuſior ei tribuit, titulo εἰς τὸν
εὐλογημένον, quo Sauilius Græce edidit. Facile
habent Græci, ut quæuis ἀδέσποτα viro tanto
tribuant.*

Ex eiuſdem Operibus Fragmenta duo edi-
dit Iacobus Gretſerus de Cruce tom. 2. pag.
1667. & 1671. Græce & Latine, ſibi ſuppedi-
tata ex Bibliotheca Auguſtana, & poſtmodum
edita ſunt Latine tom. 12. Bibliothecæ vete-
rum Patrum editionis Colonienſis. Et quam-
uis titulus ſecundi Fragmenti non ſit ita in
veteri Codice conceptus τοῦ αὐτοῦ Μεθοδίου, *eiuſ-
dem Methodij*, conijcit tamen Methodij eſſe,
cum ſubijciatur loco Methodij proximo. Ne-
que ſtylus genuſque dicendi abhorret. De
eorum tamen Auctore dubitat, & cum eo du-
bitare videtur Aubertus Myræus de Scriptor.
Eccleſiaſt. *Quis iſte Methodius fuerit pro certo
affirmare nequeo. illud exploratum eſt, non
fuiſse veterem illum Methodium ſanctitate &
martyrij gloria clariſſimum, qui ſub Diocletia-
no martyrij palmam adeptus eſt, cum iſte noſter
meminerit vexillorum a Chriſtianis Imperato-
ribus in formam Crucis commutatorum, de
qua mutatione ſub Diocletiano nec cogitari qui-
dem cœptum erat, omnibus adhuc publicis locis
ab Idololatria occupatis.* Verba Methodij ſunt.

Ἐντεῦθεν οἱ τῇδε βασιλεῖς πάσης πονηρᾶς ἕξεως ἐπὶ σκεδασμῷ τὸ σταυροειδὲς παραλαμβάνεσθαι αἰδούμενοι σχῆμα, τὰ καλούμενα τῇ Ῥωμαϊκῇ διαλέκτῳ βήξιλλα ἐμηχανήσαντο. Et nihilominus idem Gretſerus tom. 1. de Cruce lib. 2. cap. 39. apertiſſime dicit, ante Conſtantinum tempore Iuſtini, Tertulliani, & Minutij Felicis vexilla militaria iam Crucis ſpeciem retuliſſe, adeo vt iſti tres Scriptores audacter ethnicis obiecerint, ipſos eodem crimine teneri cum Chriſtianis, ſi Crucem colere crimen eſſet, cum & ipſi Crucem colant, & adorent, colendo & adorando ſigna militaria. Et longe ante Conſtantini ætatem extare nummos excuſos, qui vexilla militaria in Crucis ſpeciem efformata continerent. Hinc conatur poſtmodum reſpondere, quomodo Conſtantinus dicatur Labarum in Crucem commutaſſe, ſi ſigna militaria prius formam Crucis præſeferebant. Quodſi multo ante Conſtantini ætatem militaria vexilla ethnicorum figuram Crucis præſeferebant, potuit commode Patarenſis Methodius eorum meminiſſe: neque ob hanc cauſam illa Fragmenta Methodio deneganda ſunt, cum ex ipſius verbis nullo modo eliciatur, eum de Chriſtianis Imperatoribus verba facere. Reddamus verba; *Vnde Imperatores, qui hiſce in locis imperant*, ſiue etiam ſi vis, *noſtri*, nempe qui nobis dominantur, quod poteſt

poteſt intelligi etiam de Ethnicis, Chriſtiani enim ante Conſtantinum Imperatoribus Ethnicis ſubdebantur, illiſque obediebant, cum viderent illi figuram Crucis aſſumi ad vniuerſa mala diſſipanda, quæ Romano ſermone *vexilla* nuncupantur, excogitarunt. Licet ergo omnia loca ſub Diocletiano Idololatria occuparet, Ethnici & Gentiles ex more ſuo, neſcientes quid facerent, vexilla efformata in formam Crucis conficiebant, quorum ope, ſigno nempe ac figura Crucis, vt Chriſtiani Patres interpretabantur, noxia amolirentur, & cuncta proſpera conſequerentur. Sic horum Fragmentorum non eſt quod alium Methodium a Patarenſi quæramus auctorem.

Quidquid tamen ſit non omittendum in Bibliotheca Auguſtana tria extare Fragmenta Methodij Epiſcopi, duo tamen Gretſerum edidiſſe, tertium neglexiſſe, cuius illa Inſcriptio eſt. Τοῦ αὐτοῦ Μεθοδίου, πῶς ὁ τοῦ Θεοῦ υἱὸς ὁ Χριστὸς ἐν βραχεῖ τε καὶ περιωρισμένῳ χρόνῳ διαστολαῖς σώματι ἐκεχώρητο; καὶ πῶς ἀπαθὴς ὢν ἐγλύετο ὑπὸ πάθους; Fragmentum tanto Viro dignum ne pereat hic exſcribatur. Ἐπειδὴ γὰρ δύναμις αὐτοῦ τοῦτο ἦν. δυνάμεως γὰρ τὸ συστέλλεσθαι μὲν ἐν τοῖς ὀλίγοις καὶ βραχύνεσθαι, χεῖσθαι δὲ ἐν τοῖς μεγάλοις καὶ μεγεθύνεσθαι. εἰ δὲ τὸ συνεκτείνεσθαι μὲν τοῖς μεγάλοις καὶ συνεξισάζεσθαι δυνατὸν αὐτοῦ. τὸ δὲ βραχύνεσθαι ἐν τοῖς μικροῖς καὶ συστέλ-

λε-

λέγεις ἀδύνατον. οὐκ ἦν δύναμις. δυνάμει γὰρ ἐὰν τὸ δὲ μὲν δυνατὸν εἶναι φῂς, τὸ δὲ ἀδύνατον, τὸ εἶναι αὐτὴν δύναμιν παραγράφῃ ἀσθενοῦσαν περὶ ἃ μὴ δύναται. Οὐ μὴν δὲ, ἀλλ' οὐδὲ ὑπεροχήν τινα ἔτι θεότητος ἔχει πρὸς τὰ μεταβαλλόμενα, καὶ τὰ ἐρχόμενα τῶν ζώων * χειραὶ ἐφ' ὧν μὲν ἂν δύνωνταί τι δρᾶσαι ἐνεργοῦσιν, ἐφ' ὧν ἂν μὴ δύνωνται φθίνουσι. διόπερ ταύτῃ μᾶλλον κεχώρηται ἐν ἀνθρώπῳ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅτι μὴ ἦν αὐτῷ τοῦτο ἀδύνατον, ὅτι δυνάμει καὶ ἔπαθεν ἀπαθὴς μένων, καὶ ἔθανεν, ἀθανασίαν τῷ θνητῷ χαριζόμενος. σῶμα μὲν γὰρ ὑπὸ σώματος τυπτόμενον, ἢ τεμνόμενον, τοσοῦτον τύπτεται, ἢ τέμνεται, ὅσον ἂν τὸ τύπτον τύπτει, καὶ τὸ τεμνόμενον τέμνει. κατὰ ἀντιτύπησιν γὰρ τοῦ ὑποκειμένου τῷ τύπτοντι ἡ πληγὴ γίνεται, ἐν ἴσῳ πάθει τῶν ἑκατέρων ὄντων καὶ τοῦ δρῶντος καὶ τοῦ δρωμένου. ἀμέλει ἐὰν μὴ τὸ τεμνόμενον μετὰ ὀλίγης ἕξεως ἀντιτερήσῃ τῷ τέμνοντι, τὸ τεμνόμενον τέμνειν οὐ δυνήσεται. τῇ γὰρ φορᾷ ξίφους οὐκ ἀντιπαραμείναντος τοῦ ὑποκειμένου σώματος, ἀλλὰ συνείξαντος μᾶλλον ἄπρακτος γίνεται ἡ ἐνέργεια, οἷον καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν λεπτομερεστέρων σωμάτων πυρὸς, ἀέρος. ἐκλύεται γὰρ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνενέργητος τῶν στερεωτέρων ὁρμῆς σωμάτων. εἰ δὲ πῦρ, ἢ ἀὴρ, λίθος, ἢ σίδηρος, ἢ ξύλον, ἢ ἄλλο, οἷς οἱ ἄνθρωποι χρώμενοι καθ' ἑαυτῶν ἀλληλοφονοῦσι, ζῶσαι δὲ καὶ διελεῖν οὐ δύναται παρὰ τὸ τῆς θικτικῆς τε αὐτὸ καὶ λεπτομερεστέρας φύσεως τυγχάνειν. πῶς οὐ μᾶλλον ἄτρεπτός γε ἔμεινεν ἡ σοφία καὶ ἀπαθὴς, οὐδὲν πρὸς οὐδενὸς κακουμένη κἂν τεμνόμενον σῶμα ἦν καὶ προσηλω-

μένων

μιγνύων τῷ σώματι, βροτίων καὶ καθαρωτέρα φύσεως πάσης μετὰ τοῦ γεννήσαμενον αὐτὴν Θεὸν ὑπάρχουσα. Horum ſentẽtia fuerit. *Cum vero virtus ipſi hoc ineſſet: potentiæ enim eſt, contrahi quidem in paucis, & imminui, dilatari vero in magnis & augeri. Quod cum magnis vna extendi exæquarique ipſi poſſibile eſt, imminui vero in paruis, & contrahi impoſſibile, virtus equidem minime inerat. Virtuti enim ſi hoc poſſibile eſſe dixeris, illud autem impoſſibile, eandem virtutem eſſe abnegas, tanquam quæ infirma atque imbecillis eſt circa quæ non poteſt. Imo nec aliquam diuinitatis excellentiam continebit circa ea, quæ immutantur. Nanque & homines & reliqua animalia circa ea, in quibus aliquid poſſunt operantur, circa ea in quibus non poſſunt, reſoluta viribus nihil agunt. Propterea hanc ob cauſam Filius Dei in homine circumcluſus eſt, quod hoc illi impoſſibile non erat. Virtute enim paſſus eſt, impaſſibilis manens, & mortuus eſt, incorruptibilitatem mortalibus donans. Corpus ſiquidem a corpore verberatum, aut ſectum, tantundem verberatur aut ſecatur, quantum verberans verberat, & ſecans ſecat. Secundum enim rei ſubiectæ repercuſſum verberanti ictus fit: cum æqualia pati neceſſe ſit, & agens, & id quod agitur. Siquidem ſi quod ſecatur cum parua habitudine ſecanti non correſponderit, quod ſecat ſecare non poterit. Lationi enim*

enſis

enſis ſi non obſtiterit ſubiectum corpus, ſed potius ceſſerit. omni effectu operatio fruſtrabitur, vt videre eſt in corporibus ſubtilioribus ignis & aëris. Diſſoluitur nanque in ſimilibus manetque abſque effectu ſolidiorum corporum impetus. Quod ſi ignis aut aër, lapis aut ferrum, aut lignum, aut aliud, quod homines contra ſeſe vſurpantes ſibi inuicem cædam inferunt, vulnerare & diuidere non poteſt, quod ſubtilioris naturæ ſit, quanam ratione non potius inuulnerabilis manſit ſapientia & impaſſibilis, nulla in re ab aliquo læſa, licet ſimul coniuncta eſſet corpori, quod ſecabatur, & clauis figebatur, cum præſtantior & purior omni natura, vnū ſi excipias illius genitorem Deum, exiſteret.
Errata in Græco vti erant in MS. relicta ſunt.

In Catena quoque in Iobum ſub Methodij Sidæ multæ expoſitiones in eundem Iobum leguntur. Puto non alium eſſe quam Patarenſem. Quemadmodum enim Patarorum & Olympi in Lycia, ita & Sidæ Pamphyliæ conterminæ Ciuitatis potuit eſſe Epiſcopus. Ex phraſi, ſententijs, modoque dicendi non alterius eſſe videntur. Si quis vero alium eſſe contenderit, eſto per me. ſatis mihi fuerit illum indicaſſe.

Patarenſem *Chronicum* quoque ſcripſiſſe, tradit Tritthemius. Et apud Marianum Scotum Fragmenta quædam legũtur ex Methodij Chro-

Chronicis. Indeque etiam meminit Martinus Polonus lib.1.cap.4. ſed, cum illius non meminerint antiquiores, ſuſpectum eſt, & forte alterius Methodij fuerit.

Sub eiuſdem nomine editæ ſunt *Reuelationes*, Chronicon nempe ipſius, cui poſtmodum de rebus in Imperio Romano futuris, & de Antichriſto vaticinia adduntur. Editæ ſunt inter Orthodoxographa Baſileæ apud Henricum Petri 1555. in folio. Non alias eſſe puto, quam librum de Creatione Mundi excuſum cum figuris, Baſileæ apud Michaëlem Fruter, cum Præfatione Sebaſtiani Brandi. Geſnerus putat Græce & Latine editas eſſe: quia viderat dudum manuſcriptum exemplar editioni paratum. Sed has alterius eſſe Methodij exiſtimat, nec aliter Poſſeuinus; Methodij martyris genuinas agnoſcunt Hiſtoria Scholaſtica, Thoſtatus, & nonnulli alij. Pererius in Geneſim, Bellarminus de Scriptoribus, Torniellus in Annalibus ſacris, & qui ſua ex his hauſit Henricus Spondanus, falſas & ſuppoſitias. Pererius; *Verum hæc legentem atque cogitantem magna ſubit indignatio, tam ineruditum & fictile commentum ſanctiſſimo viro & Martyri ſub ſpecioſo Reuelationis obtentu eſſe affictum*: & in cap.16. v. 38. *Non ſum inſcius multas olim huius Methodij nomine Reuelationes & Vaticinia vulgo recitata & celebrata eſſe:*

*quorum nonnulla hodieque partim in Scholaſti-
ca Hiſtoria, partim quibuſdam alijs in libris ex-
tant: ſed ea profecto talia ſunt, vt mendaciter
fuiſſe conficta, falſique attributa ſanctiſſimo illi
viro & clariſſimo Martyri minime ambigendum
ſit. De nonnullis a nobis diſputatum eſt in primo
Tomo horum Comment. in Geneſ. in princip. lib. 7.
vbi primum verſum capitis quarti Geneſis expli-
cauimus. Hoc porro, quod vt Methodij vaticiniũ
a Thoſtato commemoratur, falſum eſſe dupliciter
conuincitur.* Bellarminus; *Circumfertur libel-
lus Reuelationum ſub nomine S. Methodij, ſed
ſuppoſititius cenſetur.* Similia ſunt Tornielli &
Spondani. Eas tamen genuinas agnoſcit Au-
ctor Synaxarij de Methodio Patar. in Menæo.
Οὗτος ὁ θεῖος τῷ ὄντι τοῦ Θεοῦ ἱερεύς τε καὶ μάρτυς
κατέλιπεν ἡμῖν συγγράμματα τῆς αὐτοῦ φιλοπονίας, πά-
σης γνώσεως καὶ ὠφελείας τυγχάνοντα. Ἀλλὰ καὶ περὶ
τῶν μελλόντων σαφέστατα προεθέσπισε, καὶ προηγό-
ρευσεν ἀκριβέστατα, περί τε τὰς βασιλέων ἐναλλα-
γὰς, καὶ μεταβολὰς, καὶ μεταπτώσεις, καὶ ἐθνῶν ἐκ-
δρομὰς, καὶ χωρῶν καὶ τόπων ἐρημώσεις καὶ ἀφανισμοὺς,
περί τε ὀρθοδόξων καὶ αἱρετικῶν βασιλέων, καὶ περὶ
τῆς συντελείας τοῦ κόσμου, καὶ περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου, καὶ
τῆς αὐτοῦ βασιλείας καὶ τοῦ ἀφανισμοῦ, καὶ πανολεθρεί-
ας πάσης σαρκὸς ἀνθρωπίνης. Ταῦτα πάντα σαφέ-
στατα ὁ θεῖος οὗτος προεθέσπισεν. *Hic vere di-
uinus Sacerdos Dei & Martyr Commentarios
valde proficuos nobis reliquit, qui ſedulum il-*

lius

lius ſtudium & cognitionem rerum præſeferunt. Sed & de rebus futuris clariſſime præuaticinatus eſt, & accuratiſſime prædixit, de Imperiorum immutationibus, viciſſitudinibus, & varietatibus: necnon gentium excurſionibus, & regionum & locorum depopulationibus, & vaſtationibus, & de fine Mundi, & Antichriſto, & illius regno, & tandem de diſperſione, & internecione vniuerſæ carnis humanæ. Hæc omnia diuinus hic vir clariſſime præuaticinatus eſt. In Codice manuſcripto Vaticano 859. continetur, Μεθοδίου Πατάρων εἰς τὸν ἔσχατον καιρόν. *Methodij Patarenſis in extrema tempora*. & incipit; Ἰστέον ὅτι ἐξελθόντες ὅτε Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὔα. Idem eſſe ac editum ſub Reuelationum nomine non ſinit me dubitare caput tertium editum, quod incipit. *Sciendum nanque eſt, quod exeuntes Adam & Eua*, &c.

Reperitur penes me Manuſcriptum ſub hoc titulo; Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Μεθοδίου Πατάρων, καὶ ἐκ τοῦ βιβλιογράφου κυροῦ Λέοντος τοῦ Φιλοσόφου. Sunt omnia de rebus futuris vaticinia, & plane omnia, vt Auctor Synaxarij deſcripſit. Finit tamen vt Reuelationes editæ. Exiſtimo a Leone Philoſopho, cuius alia de Vrbe Conſtantinopolitana oracula carmine expoſita & edita, Grece & Latine a Iano Rutgerſio, quæ a Methodio breuiter dictata ſunt, prolixius multis etiam de ſuo additis, in hunc

quo leguntur modum concinnata fuiſſe. Non tanti tamen ſimilia eſſe iudico, vt diutius mihi laborandum ſit, ad eorum genuinum Auctorem inueſtigandum. Sumant hanc operam, quibus ſimiles næniæ in delicijs ſunt.

Notat Poſſeuinus, in Bibliotheca Imperatoris Viennæ Auſtriæ haberi Manuſcriptum, *Methodij Monachi & Epiſcopi exegeſis in Apocalypſim*. refertque id ex alijs qui Catalogos ſcripſere Geſnero nempe, & illius Epitomatoribus, qui præterea addunt. *Methodius in Apocalypſim extat in Bibliotheca Auguſtana. & in Bibliotheca Imperatoris Viennæ, Methodij Monachi & Epiſcopi exegeſis in Apocalypſim Ioannis in 4. MS.* Et Patarenſem in Apocal. ſcripſiſſe colligi videtur ex Andrea Cæſarienſi in principio ſuorum Commentar. in Apocal. Περὶ μέντοι τοῦ θεοπνεύστου τῆς βίβλου περιττὸν μηκύνειν τὸν λόγον ἡγούμεθα τῶν μακαρίων Γρηγορίου φημὶ τοῦ Θεολόγου, καὶ Κυρίλλου, προσέτι δὲ καὶ τῶν ἀρχαιοτέρων, Παπίου, Εἰρηναίου, Μεθοδίου, καὶ Ἱππολύτου, ταύτῃ προσμαρτυρούντων τὸ ἀξιόπιστον. παρ' ὧν καὶ ἡμεῖς πολλὰς λαβόντες ἀφορμὰς εἰς τοῦτο ἐλυλήθαμεν, καθὼς ἔν τισι τόποις χρήσεις τούτων παρεθέμεθα. *Porro autem de libri huius fide, & auctoritate prolixe hoc loco diſſerere ſuperuacaneum arbitramur. Conſtat nanque beatos illos viros Patreſque noſtros, Gregorium Theologum, Cyrillum Alexandrinum, multoque hiſce vetuſtiores*

ſtiores Papiam, Irenæum, Methodium, & Hippolytum diuinum, fideque dignum eſſe non vno loco tradere: e quorum monumentis occaſione accepta nos ad hoc conſilium venimus; ſicuti multas quoque ſententias ex eorundem ſcriptis mutuat ſumus, hiſque noſtris Commentarijs inſeruimus. Sed forte non integer ille Commentarius eſt in vniuerſam Apocalypſim, ſed in eam tantum pericopem, quam in Conuiuio ſuo aſſumit, atque interpretatur, ex qua ſua habuerunt Andreas & Arethas, vt ſupra vidimus. Et forte etiam hic alius eſt a Patarenſi Monachus & Epiſcopus, qui in Apocalypſim ſcripſit. idque facili negotio dignoſcent, qui Viennenſi & Auguſtanæ Bibliothecis præſunt.

Tandemque, vt id quoque ſcias Lector, in Bibliotheca Barberina ſunt Methodij Epiſcopi & Patarenſis nonnullæ expoſitiones in Catenis in Geneſim Cod. 185. in Pſalmos Cod. 4. in Canticum Abacuc Prophetæ Cod. eodem. quemadmodum & in Catenis noui & veteris fœderis Vaticanis, quas ne logior ſim non enumero.

Idem Poſſeuinius in Catalogo Bibliothecæ Sfortianæ num. 19. poſt Orationem Chryſoſtomi de Tranſgreſſione Adami, notat; *Methodius Epiſcopus Patarum & martyr in Euangelia*. Si titulus non fallit, nec noctu, nec

 diu

diu quiete vnquam eundum eſt, nec dormiendum, donec tantum opus eruatur e tenebris. Montes auri ſunt, vtinam non carbones euadant.

Et *multa alia vulgo lectitatur; Vulgo* dixit Hieronymus, communiter & paſſim. Sophronius χύδην interpretatus eſt, fuſe nempe, & copioſe lectitata. Sed quemadmodum in Hieronymo illud *vulgo* indicare poteſt, eo modo dictata ac compoſita eſſe, vt omnibus ob ſui facilitatem pateant, ideoque publice ab omnibus legerentur, ita Sophronius dictione illa χύδην, ea oratione proſa, ac pedeſtri ſcripta fuiſſe nobis voluit ſignificare. Sic enim vſurpauit Ariſtoteles lib. 3. Rethoricorum. Διὸ καὶ τῶν μέτρων πάντες μνημονεύουσι μᾶλλον τῆς χύδην· ἀριθμὸν γὰρ ἔχει ᾧ μετρεῖται. *Ideoque omnes facilius verſus recordantur, quam ſolutam orationem. Habent enim numerum, & menſurantur:* χύδην ergo, vt vides, notat orationem ſolutam, liberam, nullis numeris aſtrictam, quam vocant proſam, & qua Methodij commemorata Commentaria compoſita ſunt: vt ex ijs, quæ reliqua ſunt, legentibus patere poterit. Hinc male argutantur ij, qui Methodium hunc poëtam exiſtimarunt, quod apud Hieronymum legunt, Methodium contra Porphyrium ad decem millia verſuum ſcripſiſſe, parum, vt videtur, id obſeruantes,

vt

vt ait Gyraldus de Poët. Hiſtor. Dialogo 5. Quod verſus non modo apud Latinos, ſed apud Græcos etiam de ſoluta oratione recte dicitur. Probatque id ex Cicerone, Quintiliano, & Pediano Aſconio. Quodſi verſus apud Hieronymum, & alios numeris adſtrictam orationem notant, erunt profecto innumeri alij, qui proſa ſcripſerunt, Poëtæ. Hieronymus in Pamphilo Presbytero de expoſitionibus Origenis in duodecim Prophetas illius manu exſcriptis. *Si enim lætitia eſt, vnam Epiſtolam habere Martyris, quanto magis tot millia verſuum, per quæ mihi videtur ſui ſanguinis ſignaſſe veſtigia?* In Gregorio Nazianzeno, *Ad triginta millia verſuum omnia opera ſua compoſuit*. In Ambroſio Alexandrino; *Scripſit aduerſus Apollinarium volumen multorum verſuum de Dogmatibus*. Non addam hic plura neque ex Hieronymo, neque ex alijs. Explicat ſeſe nihilominus Hieronymus Præfat. & translat. Eſaiæ. *Nemo cum Prophetas verſibus viderit eſſe deſcriptos, metris eos exiſtimet apud Hebræos ligari, & aliquid ſimile habere de Pſalmis & operibus Salomonis: ſed quod in Demoſthene & in Tullio ſolet fieri, vt per colla ſcribantur, & commata, qui vtique proſa, non verſibus conſcripſerunt, nos quoque vtilitati legentium prouidentes interpretationem nouam nouo ſcribendi genere diſtinximus.*

Hi proſa ſcripſerunt, verſus tamen eorundem Oratio a Hieronymo vocatur. & tu dices Methodium poëtam fuiſſe, quia de eo loquens Hieronymus, verſuum millia ſcripſiſſe dicit? Euangelia & noui ac veteris Fœderis omnia verſibus menſurantur, ideone & ſtricta numeris oratione? Non inficias iuerim, Methodij ingenium ad poëſim fuiſſe procliue, quod colligitur ex verſibus Poëtarum, quos in ſua ingerere, cum occaſio ſe tulerit, & ad ornandam orationem recitat, vt ex Excerptis Photij, & hoc Sympoſio manifeſtum eſt. Et ſcripſiſſe etiam carmina nullus dubito, cum recte conſidero Syposium circa finem, in quo laudes Caſtimoniæ numeris adſtricta Oratione Virgines proſequuntur. Sed qui verſus iſti ſunt, & quomodo numerentur in ſoluta oratione alij examinent.

Methodium Martyrem, & Epiſcopum conſequitur alter *Methodius* Patriarcha Confeſſor doctrina & operibus editis præcelebris, & Martyrio fere par. Ab Iconomachis enim alijſque, qui eius mores ſanctiſſimos ferre non poterant, & cruciatus acerbiſſimos, & carceres atrociſſimos, & manifeſtas calumnias pro pietate defendenda pertulit. Colitur inter Sanctos tum a Latinis tum a Græcis, & apud Græcos illius ſolemnitas cum peculiari in eum Officio celebratur. Fuit is patria Syracu-

ſanus. Habeo ex Incerti laudatione in eundem; Ὁ ἐκλεκτὸς Θεοῦ Μεθόδιος τὰς Συρακούσας ἔσχε πατρίδα. γονέων εὐγενῶν καὶ πλουσίων υἱὸς γεγονώς. ἐν αἷς πᾶσαν γραμματικὴν τέχνην καὶ ἱστορίας, ὀρθογραφίαν τε, καὶ ὀξυγραφίαν κατορθωκὼς ἐκ παιδὸς, ἤδη λοιπὸν εἰς ἄνδρας τελῶν τὴν Βασιλίδα κατέλαβε, πλεῖστα χρήματα ὅσα ἐπαγόμενος, βασιλικῶν ἀξιωμάτων τυχεῖν ἐφιέμενος, καὶ τῷ βίῳ περιφανὴς καταστῆναι. συντυχὼν δέ τινι Ἀσκητῇ ἐκ προνοίας Θεοῦ, καὶ τὴν αἰτίαν ἐρωτηθεὶς, δι' ἣν τῶν ἑσπερίων πρὸς τὴν ἕω μεταπεφοίτηκεν. καὶ τὰ ἑξῆς. *Electus Deo Methodius Syracuſas patriam nactus, parentibus nobilibus diuitibuſque ortus, in patria vniuerſam Grammaticæ artem, recteque ac velociter ſcribendi modum a pueris inſtruitur. Cum ex ephebis exceſſit, plurima ſecum conducta pecunia, Vrbem regiam appellit, dignitatum Imperialium deſiderio inflammatus, & mundanæ gloriæ cupidiſſimus. Verum cum in Aſcetam, ita Deo prouidente, incidiſſet, & cauſam, qua ductus res occiduas cum Orientalibus commutauerat, interrogatus.* &c. Ante Patriarchatum mittitur a Leone Tertio Romano Pontifice Conſtantinopolim, in quo Legati munere perfunctus in Epiſcopatum promouetur, vt teſtatur Anaſtaſius Bibliothecarius Epiſtola ad Carolum Caluum. Verba illius ſunt. *Hic a Sede Apoſtolica Conſtantinopolim Presbyter miſſus, eiuſdem Vrbis tenuit Pontificium*

cium, & ex tunc inter Sanctos ab omnibus, ob ſuæ confeſſionis & agonis certamen veraciter veneratur. Græci in Menæo.

Ὁ Μεθόδιος λύχνος ὢν Ἐκκλησίας,
Μεθεὶς ὁδεύει τὰ κάτω πρὸς τὸν πόλον.

Οὗτος ὁ Ἅγιος τὴν πλάνην τῶν αἱρέσεων, καὶ Εἰκονομάχων σοφαῖς ἀποδείξεσι, καὶ γραφικαῖς ῥήσεσι παντοίως ἀνατρέψας καὶ καθελὼν, καὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ταῖς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις βραβεύσας, καὶ πολλὰς κακώσεις ὑπὸ τῶν Αἱρετικῶν ἐν τῷ προσκυνεῖν τὰς ἁγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας, ἀνεπαύσατο αἰωνίως, λύτρωσιν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῖν ἐξαιτούμενος. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ οἴκῳ, ἐν ᾧ τὸ τίμιον αὐτοῦ κατάκειται λείψανον, τῷ ὄντι ἔνδον τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων, τῶν μεγάλων. *Methodius cum eſſet lucerna Eccleſiæ, quæ infra ſunt relinquens, ad cœleſtia iter arripit. Sanctus hic hæreſes, & ſanctas Imagines oppugnantium errorem grauiſſimis diuinarum Scripturarum teſtimonijs redarguens conuellenſque, & orthodoxam fidem Ecclesijs miniſtrans, multas ærumnas ab Hæreticis perpeſſus, cum pro ſancto venerabilium Imaginum cultu laborat, æternam requiem adipiſcitur, peccatorum remiſſionem nobis expoſcens. Eius dies feſtus celebratur in ſanctiſſimo Sacello, in quo pretioſæ illius reliquiæ intra diuinum templum celeberrimorum Apoſtolorum repoſitæ ſunt.* Eadem habentur in Menologio Barberino MS. Cod 119

Τὸν

Τὸν Μεθόδιον φωστῆρα τῆς Ἐκκλησίας.
Τὸ τῆς τελευτῆς σβεννύει συγνὸν νέφος.

Οὗτος ὁ Ἅγιος καὶ μέγας Μεθόδιος γέγονεν ἀπὸ Σικελίας, μοναχὸς μὲν ὑπάρχων, καὶ ἐν διαφόροις ἀσκήσεσι τὴν ἀρετὴν μετελθών. ἔφθασε δὲ καὶ μέχρι Κωνσταντινουπόλεως, καὶ διὰ τὸν ἐπικείμενον κλύδωνα τῶν Ἐκκλησιῶν, ἣν γὰρ τῶν Εἰκονομάχων ἡ αἵρεσις ἐν τῇ ὑποθεσίᾳ τῆς Χίου μοναστήριον διαμάμενος, ἐκεῖσε προσεκαθέζετο τὴν πλάνην τῆς αἱρέσεως τῶν Εἰκονομάχων σοφαῖς ἀποδείξεσι καὶ Γραφικαῖς ῥήσεσι παντοίως ἀνατρέψας καὶ καθελών, καὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ταῖς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις βεβαιώσας, καὶ πολλὰς κακώσεις ὑπὸ τῶν Αἱρετικῶν ἐν τῷ προσκυνεῖν τὰς ἁγίας εἰκόνας. Ὅτε δὲ Θεόφιλος ὁ Βασιλεὺς τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο, καὶ ἡ ὀρθόδοξος πίστις ἐξέλαμψε, προσκαλεῖται ὁ μέγας Μεθόδιος ὑπὸ Θεοδώρας τῆς βασιλίσσης καὶ Μιχαὴλ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς κατὰ πρόρρησιν Ἰωαννικίου τοῦ μεγάλου τοῦ θαυματουργοῦ, καὶ χειροτονεῖται Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐπισκοπήσας ἔτη τέσσαρα, καὶ μῆνας τρεῖς ἐν εἰρήνῃ αἰωνίως ἀνεπαύσατο. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ οἴκῳ τῷ ὄντι ἔνδον τῶν ἁγίων Ἀποστόλων τῶν μεγάλων, ἐν ᾧ καὶ τὸ τίμιον αὐτοῦ κατάκειται λείψανον. *Methodium Eccleſiæ lumen obitus extinguit triſtis nebula. Hic Sanctus magnuſque Methodius ortum habuit in Sicilia. Monachus factus, & vario exercitationum genere virtutem aſſecutus, Byzantium uſque peruenit, & propter irruentem Eccleſiarum tempeſtatem*

ſtatem (Iconomachorum ſiquidem hæreſis craſſabatur) in regione, cuius nomen e Chio erat. extructo Monaſterio ſedem collocauit, errorem hæreſis Iconomachorum doctis demonſtrationibus, & ex ſcriptura petitis teſtimonijs varijs modis conuellens atque refutans, & fidem orthodoxam Dei Eccleſijs reſtituens. Multas porro ærumnas ab Hæreticis, quod ſanctas Imagines coleret, ac veneraretur perpeſſus, cum Imperator Theophilus finem vitæ poſuit, & fides orthodoxa reluxit, ab Imperatrice Theodora, & illius filio Michaële, vti præuaticinatus fuerat magnus ac Thaumaturgus Ioannicius, acceſſitur, & Conſtantinopolitanus Patriarcha creatur. Et cum annos quatuor & menſes tres Patriarchatui præfuiſſet in pace æternam requiem conſequitur. Agitur dies illius feſtus in ſacra ipſius domo intus ædem ſanctorum magnorum Apoſtolorum, in quo venetandæ illius reliquiæ requieſcunt. De alia eiuſdem Legatione Conſtantinopoli Romam, electione, certaminibus, morte, & rebus alijs, vide Cedrenum in Michaële Imperatore, Glycam in Theophilo, Theophanem in laudatione ſancti Nicephori Patriarchæ Conſtantinopolitani, Acta S. Ioannicij, Incertum in laudatione eiuſdem, quam nos Latine redditam ſuppeditauimus Conſtantino Caietano Syracuſano. In hunc quoque Orationem ſatis pro-

lixam ſcripſiſſe adnotauit neſcio quis in margine Cod. 825. Vaticani p. 4. Ζήτει καὶ λόγον μέγαν Γρηγορίου Ἀρχιεπισκόπου Σικελίας εἰς τὸν ἅγιον Μεθόδιον. *Quærito & Orationem longam Gregorij Siciliæ Archiepiſcopi in ſanctum Methodium*. Et de Conſtantinopolitano ſermonem eſſe non dubito, cum hæc nota ſit in principio laudationis Incerti in Conſtantinopolitanum. Hæc Oratio, licet a me anxie perquiſita ſit, ad hunc diem non peruenit ad manus. Et doleo equidem tantum in tantum Patrem monimentum eſſe deperditum, ſi tamen deperditum eſt. Ioannes Epheſius Tract. de Schiſmate, vocat eundem Μέγαν τῆς ἀληθείας ὁμολογητὴν, καὶ τῆς εὐσεβείας θεμέλιον ἄσεισον. *Magnum veritatis homologetam, & pietatis fundamentum inconcuſſum*.

Multa enim aduerſus Iconomachos ſcripſiſſe indicant verba Græca ex Menæo Græcorum & MS. Barberino ſupra poſitis. Ex ijs nihil reliquum, quod ipſe ſciam, nobis eſt.

Exſcripſi eiuſdem ex Bibliotheca Vallicellana Orationem in ſanctam Agatham Martyrem, ſed mutilam. eam quoque vti erat ab amicis rogatus Latinam feci, & dicto Conſtantino tradidi. Leonardus Pate ex Alumno Collegij Græcorum Græcarum literarum profeſſor primarius in Vniuerſitate Meſſanenſi, neſcio vnde integram habuit, & Latine

red-

reddidit. Vtinam nobis Græca aliquando communicaret. Illius principium eſt; Ἐπειδή με τὸ θαῦμα πρὸς τὸ λέγειν ἐξήγειρεν. Eſt in ea maxime adnotanda ſententia, de auxilio diuino & gratia, eam quod non eſt præ manibus omnium apponam. Πάντες μὲν οὖν Θεῷ πεφανέρωνται. ὅτι φησὶ τὸ ἱερὸν γράμμα, πάντα γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος. Προώρισται δὲ οὐ πάντα τῷ γινώσκοντι. ἡ μὲν γὰρ πρόγνωσις τὴν περὶ πάντα τοῦ ποιητοῦ εἰσάγει ἐπίγνωσιν, ἥτις καὶ συγχωρήσεως αὐτοῦ ἔχει λόγους καὶ προαιρέσεως τῶν τοῦ αὐτεξουσίου συνεκτισμένων φέρει τὰ σπέρματα. ὁ δὲ προορισμὸς οὐ συγχωρητικῆς παραπτώσεως τῆς μετὰ προαιρέσεως αἱθεροπίνης εὐδοκίαν τοῦ ποιητοῦ εἰσφέρει πρὸς αὐτὸν τὸν προοριζόμενον. Οὕτως ἡ πᾶσι μακαριστὸς ὑπεραγία δέσποινα ἡμῶν παρθένος καὶ θεοτόκος τῷ ἐνοικήσαντι Θεῷ αὐτὴν καὶ ποιήσαντι Λόγῳ ἐκ πασῶν γενεῶν ἐξελέλεκτο, καὶ οὕτως ἡ ταύτης θυγάτηρ καὶ δούλη, ἡ νῦν εὐφημουμένη ἡμῖν, καὶ δι᾽ αὐτῆς τῷ Θεῷ τὸν ἔπαινον καὶ τὴν νῦν εὐχαριστίαν προσάγουσα, προώριστο εἰς μάρτυρα καὶ ἐκλέλεκτο τῇ προαιρέσει ἐπιμαθεῖσα, ὥσπερ ἡ δέσποινα κατοικιαθεῖσα. *Omnes itaq; Deo manifeſti ſunt, cum ſacra Scriptura dicat, omnia nuda & aperta ſunt oculis eius, ad quem ſermo noſter collimat. At non omnia prædeterminata ſunt cognoſcenti. Ipſa etenim præcognitio importat creatoris Dei de rebus ſingulis cognitionem, quæ & illius indulgentiæ & electionis rationes amplectitur, eorum qui ab eo libere*

creati

creati ſunt ſemina retinet. Prædeterminatio vero non permiſſiui lapſus, ſed cum libera electione hominis Creatoris beneplacitum in eum ipſum inducit, qui prædeterminatur. Sic ab omnibus beatiſſima prædicata ſanctiſſima Domina noſtra Virgo, Deique parens a diuino Verbo, quod in ea habitauit, & eam creauit, ex omnibus gentibus delecta eſt: nec alio modo illius filia & ancilla; quæ nunc fauſtis acclamationibus condecoratur a nobis, quæque per eandem noſtra præconia noſtramque gratiarum actionem Deo adſportat, prædeterminata fuit, vt eſſet Martyr, & electa eſt propoſito libero præparata, quemadmodum Domina inhabitata.

Cum adhuc eſſet Presbyter res geſtas Dionyſij Areopagitæ hiſtoria complexus eſt. Editæ ſunt Græce & Latine Interprete Petro Lenſſelio, tum Pariſijs, tum Antuerpiæ inter Opera Dionyſij Areopagitæ. Eas laudant ſub nomine Methodij recentiores, quamuis ab alijs Metrodoro neſcio cui vendicantur; eaſdem concinnatas Hilduinus Abbas ex Ludouici Pij mandato ex Græcis, & ex Latinis fontibus ſimul poſitas, ſtylo hiſtorico proſecutus eſt, & Areopagitica nominauit.

Tum etiam Michaël Syncellus Hieroſolymitanus de eodem Dionyſio Orationem encomiaſticam ſcripſit, Græce & Latine Interprete Baſilio Millanio Caſſinate.

Mo-

Monacho cum Dionyſio editam.

Illud etiam in dubio eſt, quo tempore, vel qua mente, & an ex Latinis fontibus, an vero ex Græcis deſumptam hiſtoriam tum Syncellus Michaël, tum Methodius ſcripto mandarunt, dum de duobus Dionyſijs diſputatur. Horum ſiquidem auctoritate permulti cum Hilduino ad Apoſtolorum tempora Dionyſium Pariſiorum patronum referunt, nam hi qui de Diui Dionyſij rebus geſtis ſcripſere Dionyſium Pariſiorum Epiſcopum eundem faciunt, qui & Athenarum fuit Epiſcopus. Confirmant Anaſtaſij Bibliothecarij auctoritate, qui ſcribit ad Carolum Caluum Imperatorem; *Huius autem paſſionis textus Beatus Methodius qui ad Sedem Apoſtolicam Conſtantinopoli Presbyter miſſus eiuſdem Vrbis, nam poſtea Patriarcha Conſtantinopolitanus ipſe fuit, tenuit Pontificium, & ex tunc inter Sanctos ab omnibus ob ſuæ confeſſionis & agonis (pro ſacrarum Imaginum pio vſu initi) certamen veraciter veneratur & colitur, edidit pauca de præcedentibus excerpta.* Hic Anaſtaſius dicit Methodium ad Sedem Apoſtolicam Conſtantinopoli Presbyterũ miſſum, & cõſtat ex Curopalate & Theodori Studitæ epiſtola ad Epiphanium, Methodium miſſum fuiſſe a Nicephoro Patriarcha, cum ille falſis calumnijs opprimeretur ab aduerſarijs ad Papam, qui erat

Pa-

Paſchalis I. nihilominus apud Surium legitur, a Sede Apoſtolica Conſtantinopolim Presbyterum miſſum. Poſſe hæc conciliari alij notant, ſi Methodium poſtquam functus eſt legatione pro ſuo Patriarcha apud Papam, ab eo remiſſum Conſtantinopolim cum iniuncta Apoſtolicæ Sedis aliqua præceptione dicant.

Inter doctos tamen homines ambigitur, An quæ Methodius & Syncellus de Dionyſio ſcripſere ex ſuo genio depinxerint, an ex antiquorum Græcorum monumentis fuſioribus excerpta, & in epitomen contracta Romæ exarata ediderint. Alij enim Hilduinum a Græcorum Præſulibus & Legatis, arte fauorem eius ambientibus deceptum, ac deluſum fuiſſe tradunt: & perditis Græcorum rebus, qui a Francorum Regibus ſuppetias poſtulabant, ingenio Græco factum eſſe, vt S. Dionyſij Monachis, penes quos maxima Galliæ pars rerumq; erat, ſuo Dionyſio dignitatem Areopagiticam, & Pauli Apoſtoli doctrinam tum primum affigẽtibus vltro applauderetur, a veris fictiſue monumentis tota res confirmaretur. Iacobus Sirmundus, de duobus Dionyſijs; Cum Areopagitæ nomine perſtrepere & circumſonare omnia cœperunt, vt plauſibili fabulæ color & vires adderentur, nati ſunt repente, & ex tenebris eruti cum Ariſtarcho & Virbio Syncelli & Methodij, qui ſuffragari viderentur.

Et ex verbis Hincmari ad Carolū Caluum ſcribentis. *Recognoui his, quæ ibi ſcripta ſunt* (in vita Dionyſij a Methodio ſcripta) *ea quæ in adoleſcentia legebam conſonare, videlicet per quos ac qualiter geſta Martyrij Diui Dionyſij ſociorumque eius ad Romanorum cognitionem, indeque ad Græcorum notitiam perueniſſe*. Colligunt geſta paſſionis Dionyſij ex Gallijs primum ad Romanorum, deinde ad Græcorum cognitionem perueniſſe, quo in caſu quis non facile concipit Methodium ex Commentarijs Gallorum Hiſtoriam Dionyſij contexuiſſe? At quinam fuerint Galli Hilduinus ne an alij, perinde eſt vt dicamus Methodium non ex ſuis, ſed ex alienis monimentis vniuerſam Dionyſij vitam conſcripſiſſe. Et probant primo, quod Hilduinus, vt Areopagiticis fidem aſtrueret certiorem, Methodium laudare debuit, niſi forte ea monumenta laudare puduiſſet, quæ Methodio ex Gallica Legatione redeunti commiſerat. Secundo, quod in Areopagiticis num. 10. aſſerat. *De Dionyſij Areopagitæ obitu nihil Græcos ſcripſiſſe, quia propter longinquitatem terrarum tranſitus ipſius penitus eis fuit incognitus*. Tertio, quod cum vetus Martyrologium Hilduinus Conſtantinopoli acceſſiſſet, tunc facile fuiſſet illi dare libellum, quo Methodius Dionyſij vitam recens conſcripſerat. Quarto, quod ex mutua Dionyſij

vitæ

vitæ per Hilduinum & Methodium editæ collatione apparet, Methodium ex Hilduini ſociorumue eius ſcriptis Dionyſij vitam edidiſſe, & plurimis adductis locis tum ex Hilduino, tum ex Methodio probant. Hinc duo manifeſte dicunt colligi, vnum eſt, ex mutua vtriuſque Auctoris collatione fieri omnino vt Methodius ab Hilduino, vel Hilduinus a Methodio ſcribendi materiam acceperit, cum vere nullus dicat a Methodio Hilduinum, aut Methodium ab antiquioribus Græcis accepiſſe, qui ipſomet Hilduino iudice de Dionyſij Areopagitæ obitu nihil ſcripſerunt: alterum Græcum hominem a Gallo fuiſſe per ignorantiam deceptum.

Et hæc qui duos Dionyſios pernegant: qui vero aſſerunt. Sanctum Methodium, dum Apocriſiarium Nicephori Patriarchæ Conſtantinopolitani ageret apud Paſchalem Papam, Martyris Dionyſij res geſtas ſtylo hiſtorico proſecutum, quidquid antiquiores Auctores Græci de eodem ſcripſerant in compendium retuliſſe & contraxiſſe, ſuamque Epitomem Romæ conſcriptam reliquiſſe, quã vidiſſe ſe teſtatur dum tenera adhuc eſſet ætate Anaſtaſius Bibliothecarius, Epiſt. ad Carolum Magnum: quare inſulſe aſſerere qui ſcribunt eum ex ſuo genio depinxiſſe, & Baronium non recta linea inceſſiſſe, dum cẽſuit

eodem tempore, quo Hilduinus ſua concinnauit Areopagitica in Occidente, Michaëlem & Methodium in Oriente, adeoque id curante Hilduino, qui certe non dum Abbas S. Dionyſij erat, cum Methodius Romæ exiſteret Conſtantinopolitani Apocriſiarius, Libellum de geſtis S. Dionyſij Areopagitæ ex priſcorum Auctorum fuſioribus Commentarijs concinnaſſe, nempe ſub Paſchale Papa, cuius anno ſecundo, qui Chriſti fuit 818. ipſe Baronius Legationis eiuſdē Methodij ad Sedem Apoſtolicam commeminit, quo tempore Fredulfus Abbas erat Dionyſiani Cœnobij, quod ex certiſſimis Indicibus patet. Fieri itaque non potuiſſe, vt concurrerit cum illis Hilduinus in Areopagitica ſuorum collatione. Siquidem ex Sacra Ludouici Pij ad ipſum Hilduinum ſuper horum indagine ſuſcipienda manifeſtum eſt, eam dirutam fuiſſe poſt reſtitutionem ipſius Ludouici, quæ anno tantum 834. facta eſt, vt Sigibertus narrat in Chronico. Quare Methodius & Michaël ſcripſerunt ſub Paſchale primo Pontifice, Hilduinus ſub Gregorio IV. ideoque Pontificatu eiuſdem longe protracto nimirum non ante annum 838. ipſi colligunt hauſiſſe Hilduinum ex illorum ſcriptis, quæ ipſi ex antiquis ſuæ gentis fontibus prælibauerant. Et qui dicunt Methodium de-
luſum

luſum deluduntur potius ex hiſtoria huius temporis non modica inſcitia. Ea enim, aiunt, erat tum in Orbe conditio, vt Græci non Francorum opem expoſcerent, minus ambirent Abbatis Dionyſiani, qui gratus tum erat Ludouico Imperatori, cuius in indignationem paulo poſt incidit grauem, ad eius inuocandum auxilium, & quo aduerſus ſe iactas iniurias amolirentur, fauorem. Quinimo afflictæ res Occidentis cogebant & Papam, & Imperatorem, ob Saracenorum, Maurorumque formidabilem in Siciliam illapſum, inualeſcentem per Hiſpaniam potentiam, imminentemque eorundem in Galliam irruptionem Michaëlis Imperatoris Conſtantinopolitani tum pace fruentis, Legatione etiam miſſa, opem flagitare. Quod facile eſt probare ex Synchronis Auctoribus, grauioribuſq; Scriptoribus, qui res huius temporis certis calculis obſeruarunt. Quod enim ſcripſit Hilduinus de miſſis ab Imperatore Byzantino Michaële ad Ludouicum Occidentis Auguſtum per ſolemnem Legationem ſancti Dionyſij Areopagitæ libris, non probat quod intenditur delulum fuiſſe a Græcis Hilduinum Græcorum arte, fauorem eius; quod apud Ludouicum Pium pollebat, ambientium: imo vero cõmentitiam eſſe eiuſmodi occaſionem apertiſſime prodit. Neque enim miſit ad Lu-

douicum Michaël, ſed remiſit, cùm præuentus fuiſſet a Ludouico deſiderio ac poſtulatione amicitiæ, & confœderationis ineundæ. Anno ſiquidem ineunte 838. cum Gregorio Quarto Pontifice Angelone conuentu habito Halitcarius Cameracenſis, & Anfredus Nonantulanus Abbas ad Conſtantinopolitanum Cæſarem miſſi ſunt. Summa Legationis erat, vt oratus a Pontifice principibuſque Romanis Michaël commune cum ipſis bellum in Saracenos ſuſciperet. & Legationis hoc eodem anno meminerunt Adelinus Benedictinus, Anonymus editus à Pithœo, Aimoinus de geſtis Francorum, quorum veſtigia ſecuti ſunt recentiores.

Et hæc quidem & multo plura recentiores pro adiungenda aut adimenda fide Methodio & Syncello. Sed ſiue Methodius & Syncellus ſua hauſerint à Gallorum fontibus, ſiue Galli ex Methodio & Syncello, qui ex Græcorum fontibus collecta ediderant, hoc alterius negotij fuerit, quod tandem aliquando Galli ipſi, cum Deo placuerit, definient. Nobis durum id eſſe videtur tantos Patres, & potiſſimum Methodium, etiam ab Eccleſia Latina ob ſuæ confeſſionis, & agonis, vt Anaſtaſij Bibliothecarii verbis vtar, veraciter veneratur & colitur, deluſos fuiſſe, tantumque dediſſe humano fauori, vt fictas a ſe

vel

vel confictas ab alijs de Sanctorum martyrio & rebus geſtis hiſtorias ac narrationes pro veris ac genuinis ſcripto tradiderint. Pro veritate atrocia perpeſſi ſunt, aſſiduis laboribus & vario tormentorum genere excruciati, atque tandem confecti ſunt, & nunc demum conficiuntur, cum ob Principum fauorem ſe deluſos eſſe, & quod peius eſt, veritatem prodidiſſe audiunt. Conſtans Methodij animus, ingenuum Syncelli in rebus Eccleſiaſticis propoſitum, impoſturas ſimiles, æque atque ferocientem anguem abhorruiſſent. Sed deluſi ſunt a Gallo homine. Hoc vero minus credibile eſt. Vanorum hominum vitia prudentibus appingimus. Examinarunt antea ſua, Græca ſcilicet monimenta non minus conſiderate circumſpexerunt, quæ Gallorum erant tum poſtmodum veriſimiliora, vt ſacrum Scriptorem addecet, diuulgarunt, quod ex eodem Methodio colligitur, qui confitetur ſe non vana atque incurioſa cognitione, ſed veteribus narrationibus, & certa ac firma antiquitate, necnon a longis temporibus per manus tradita auditione, geſta dictorum Sanctorum concinnaſſe. Οὐχὶ γὰρ ἐκ τῶν ἡμετέρων τρόπων, ὧν κεκτήμεθα, ἢ οἰκεία περιγνώσει, ἀλλ' ἐκ παλαιᾶς διηγήσεως ἡμῖν ἐξηνέχθη, καὶ ἃ ἐκ μέρους ἐκ παγίας ἀρχαίας, ὀλίγα καθὰ ἠδυνήθημεν, καὶ ἀπὸ μακρῶν χρόνων ἀκηκόαμεν ἐν συγγραφῇ παρεδώκαμεν, οὐκ αὐτομολήσαντες

περὶ τὴν ἐξήγησιν, ὡς εἴρηται, ἀλλ' ὡς τῶν μεγάλων ἐγνωσμένα διηγήματα διδασκάλων, φοβούμενοι τὸν Θεόν. *Neque enim a noſtris moribus habuimus, aut a noſtra prænotione, ſed ex veteri narratione a nobis perfectum eſt; quæque pauca a certa firmaque antiquitate & a longis temporibus audiuimus, ea, vt potuimus, literis mandamus, non expoſitionem ex nobis ipſis ac temere agreſſi, ſed vt magnorum Doctorum rerum geſtarum narrationes habuimus, veriti Deum.* Si qui ſcribit virtute cognita & ſpectata fide ampliſſimus eſt, vt Methodius eſt, & ſanctitate præcelebris, nunquam ego dicerem, deluſum fuiſſe, tantumque dediſſe humano fauori, vt fictas a ſe vel confictas ab alijs de Sanctorum martyrio & rebus geſtis narrationes pro veris ac genuinis ſcripto tradiderit. non tantum audeo. Sed rem hanc altius conſiderandam rerum harum inquiſitoribus relinquimus. Notandus præterea eſt Franciſci Biuarij in Flauium Dextrum Anno Chriſti 91. ſupinus error, qui mediæ ætatis ſcriptorem, ſcriptorem vetuſtiſſimum nuncupat.

Eſt apud me manuſcripta eiuſdem Epiſtola ad Patriarcham Conſtantinopolitanum ſcripta, qua Sacerdotes qui debellarant deponit. Principium; Τὴν ἐκσταθεῖσαν τῆς τιμίας κορυφαιότητος τοῦ λόγου χεῖρα ἡμῖν. Cum ergo defuncto Theodoro Studita, qui ex Studio erant,

ab Eccleſia Byzantina, & illius Præſide Methodio ſeparati, quæ viuens Theodorus zelo pietatis motus aduerſus Nicephorum, & Taraſium ſcripſerat, tuentes, tantos Patres ludibrio haberent, & vti innumerorum ſcelerum reos condemnarent, id non ferens Methodius, vt a contentione deſiſterent, monuit ſæpius, cum non reſipiſcerent, anathemate ferijt, & ab Eccleſia eiecit. Viſum eſt nonnullis inique Theodori aſſeclas damnari, hinc vt ſua tutaretur Methodius, varias ad diuerſos ſcripſit Epiſtolas ſeſe excuſans, & quod egiſſet proponens, ſcripta nempe Theodori, quæ ille aduerſus Nicephorum & Taraſium ſcripſerat, condemnaſſe, non Theodorum, quod apertiſſimum eſt ex ſententia eiuſdem de Studiotis, quam ſuo de Schiſmate libro Ioannes Metropolita Epheſius inſeruit. Ea eſt. Πρὸς οὖν τοὺς Στουδιώτας ῥητέον ταῦτα, ὅτι εἰ μὴ ἀναθεματίσαιεν τὰ κατὰ Νικηφόρου καὶ Ταρασίου τῶν παναγιωτάτων Πατριαρχῶν συγγεγραμμένα τῷ πατρὶ αὐτῶν, οὐκ αὐτὸν ἐκεῖνον, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ τὰ συγγράμματα, οἷα δὴ καὶ ὁ Θεοδώρητος τὰ αὐτοῦ καὶ ἄλλοι τινὲς τὰ κατὰ συναρπαγὴν λεχθέντα ἢ γραφέντα αὐτοῖς πεποιήκασιν. ἐὰν οὖν μή, ὡς ἔφημεν, καὶ οὕτω τὰ κατὰ τούτων τῶν εἰρημένων Ἁγίων ἀναθεματίσαιεν, ἔστωσαν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀνάθεμα καὶ κατάθεμα. *Ad Studiotas vero hæc dicimus. Si non anathemate feriunt, quæ a*

Patre

Patre ſuo Theodoro aduerſus Nicephorum & Taraſium ſanctiſſimos Patriarchas Conſtantinopolitanos ſcripta ſunt, non illum ipſum Theodorum, Abſit. Sed Commentaria quemadmodum ſua Theodoretus, & nonnulli alij, circa ea, quæ quacumque cauſa abrepti dictarunt, fecerunt. Si igitur, vt diximus ijs, que aduerſum iam nominatos Sanctos concinnata ſunt, anathema non dixerint, ſint & ipſi a Patre & Filio & Spiritu ſancto anathema & catathema. Sed de his commodiori loco prolixius.

Idem pro varietate & ætate lapſorum, & fidem eiurantium varios *Canones* promulgauit, editos ſæpius Græce & Latine. Meminit Harmenopulus in Epitome Canonum ſectio. 4. Ἡ τοῦ Πατριάρχου Μεθοδίου Διατύπωσις τοὺς παραπεσόντας καὶ ὑποστρέψαντας, νηπίους μὲν αἰχμαλωτισθέντας, καὶ φόβῳ ἢ ἀγνοίᾳ καθυπαχθέντας, συγγνώμης ἀξιοῖ, τῷ ἁγίῳ μόνον χρίουσα μύρῳ. Τελείους δὲ τὴν ἡλικίαν ὄντας, καὶ ἀνάγκῃ καθυπαχθέντας, συγγνώμης μὲν καὶ αὐτοὺς ἀξιοῖ, τῷ ἁγίῳ χρίουσα μύρῳ. νηστεῦσαι δὲ ὅμως τεσσαρακοστὰς ἡμερῶν δύο προστάττει, κρεῶν ἀπεχομένους, ἐκτενεῖς τε δεήσεις καὶ γονυκλισίας ποιεῖν ὁπόση δύναμις. Τοὺς δὲ ἐκ προαιρέσεως αὐτομολήσαντας ἐπὶ δύο ἐνιαυτοὺς νηστεύειν προστάττει, παραπλησίως τοῖς ἄνω δεδηλωμένοις, καὶ γονυκλισίας ἑκάστης ἡμέρας ποιεῖν ρʹ, ἢ σʹ καὶ εἶθ' οὕτω τῷ ἁγίῳ χρίεσθαι μύρῳ. *Sanctio Methodij Patriarchæ lapſos & conuerſos, pueros quidem in captiuitatem abdu-*

abductos, & metu vel ignoratione ſubactos, venia dignatur; ſacro dumtaxat eos oleo inungens, adultos vero & coactione ſubactos venia quidem, & illos dignatur, ſacro inungens oleo: ſed ieiunare tamen binas dierum quadrageſimas iubet, a carnibus abſtinentes, ingenteſque preces & congenulationes pro viribus facere. Qui vero ſcientes, prudenteſque à Chriſtianis transfugerint ad eos, biennium ieiunare iubet, perinde vt indicatum eſt ſupra; quotidieque centies vel ducenties congenulare, atque ita oleo ſacro inungi. Arcudius de Concordia lib.2. cap.18. ſcribit cùm duo reperiantur huius nominis Patriarchæ; alter qui proxime anteceſſit S. Ignatium circa annum Domini 840. alter ſine dubio Schiſmaticus circa annum 1240. cuius nam ille precationes ſint, incertum eſſe. Sed quicumque Methodius iſte fuerit, non eſſe tantæ auctoritatis, vt contra ſacram Scripturam decernat, quod per octingentos vel mille ducentos & amplius annos Orientis Eccleſia in vſu non habuit. Et ſuppoſito modum illum recipiendi negantes Chriſtum a principio ſic fuiſſe inſtitutum, vt modo extat in Euchologio, hoc eſt cùm cum forma ſacramenti Confirmationis, certum eſt auctorem illius non poſſe eſſe Methodium primum, cum non videatur veriſimile eum non obſeruaſſe locum Pauli ad Hebræos 6. & illius Expoſito-

res

tes Chryſoſtomum, Theodoretum, Theophylactum, Oecumenium, & alios affirmantes Baptiſmum & ἐπίθεσιν τῶν χειρῶν, *impoſitionem manuum*; καὶ μετοχὴν πνεύματος, *& participationem ſpiritus*, σφραγῖδα, *ſignaculum*, hoc eſt confirmationem nonniſi ſemel iaci poſſe. Veriſimile item eſſe, ad rubricas illas de vngendo & abluendo poſt precationes illas appendicis forma a poſterioribus Græcis additas eſſe, quod ea omnia, potiſſimum appendicem illam nonnulla exemplaria manuſcripta minime habeant; cuius rei tum Collegij Græcorum alumni, tum Ioannes Matthæus Caryophilus, quia viderunt, atque legerunt, teſtes eſſe poſſunt. Et in Euchologio Patriarchali manuſcripto Monaſterij Cryptæ Ferratæ, nihil de forma reperiatur: cum alioquin in eodem reperiatur Canon 7. Synodi legaturq; cum illis, Sacerdos Χρίει αὐτὸν τῷ μύρῳ καθὼς καὶ τοὺς νεοφωτίστους, τὴν αὐτὴν ἐπίρρησιν καὶ ἐπ' αὐτοῦ ποιούμενος. *Inungit eum vnguento quemadmodum & recenter illuminatos, eadem verba & ſupra ipſum recitans*, hoc eſt eadem formam enuncians. Hinc colligit vel penitus olim non fuiſſe adhibitum vnguentum, niſi ſolis hæreticis non confirmatis, vel adhibitum materialiter & extra Sacramentum, & ſimilem conſuetudinem aliquando fuiſſe, probare locupletiſſime Suarez 3. par. quæſt. 72. artic. 11.

di-

diſput.36. ſect.1. explicans Canonem Concilij Arauſicani. Et ſic Arcudius hunc auctorem, ſi modo fuerit Orthodoxus, intelligendum eſſe autumat. Iacobus Goar Notis in Euchologium citra omnem controuerſiam eius non alium Auctorem agnoſcit præter Methodium primum Chriſti Confeſſorem; quem Baronius anno 842. ad reuocandos in Eccleſiam lapſos mirifice laboraſſe ſcribit, qui pro ſalute omnium eiuſmodi promulgauit Edictum. Hic thronum aſſequitur anno 843. & anno 847, ex hac vita migrat, cum ſediſſet annos quattuor. Secundus anno 1240. tribus tantum menſibus Sedem Conſtantinopolitanam obtinuit, quibus nihil memoratu dignum edidiſſe memoratur. Multa hic reponere poſſem Arcudio, & illud in primis plus me & morum ſanctitati, & doctrinæ Methodij Patriarchæ, quam Arcudianæ coniectationi tribuere. Sed ne in hominem ingenuum ex zelo fidei, & veritatis loquentem me geram vehementiorem, atque acerbiorem, & potiſſimum quod ſimilia diſputandi iſte locus non ſit, remitto Lectorem ad Goarem, qui dicto loco propoſita Arcudij argumenta examinat, & ſolide refutat.

In Bibliotheca Scoriaci, vt notatur in Indice manuſcripto, ſunt Methodij, Patriarchæ Conſtantinopolitani, Περὶ τῶν ἀποστρεφόντων. &c.

Λόγος εἰς τὴν Ὑπαπαντήν. & Κανόνες Κατανυκτικοὶ *De ijs qui abnegarunt & conuertuntur. Oratio in Hypapantem, & Canones Compunctorij.* De primo & eius Auctore ſatis dictum eſt ſupra. De Oratione in Hypapantem, eſt edita in illam ſolemnitatem Oratio Græce & Latine Methodij Patarenſis. An eſt illa ipſa, & cæcutiuit Indicis Auctor? Non nego tamen & Patriarcham in eandem Hypapantem potuiſſe Orationem ſcribere, & forte ſcripſit, cum & in alios dies ſolemnes ſcripſerit. *Canones Compunctorij*. Veroſimilius eſt Patriarchæ eſſe, cum tum temporis ſimili ſcribendi vſus inualuiſſet, ex Studiorum Monaſterio per Eccleſiam Græcam propagatus, vt alibi notabamus. Et ſi quis contenderit horum Canones alteri Methodio Patriarchæ aſcribendos eſſe, in re obſcuriſſima, cum illi carceribus tenebroſiſſimis includantur, non ero adeo moroſus, vt verbis tantummodo concertare velim, de re mihi incerta. cum quiſpiam certiora proferet, acquieſcam:

Poſſeuinus notat in Catalogo Bibliothecæ Sanctæ Mariæ in Vallicella. *Methodij Patriarchæ Hiſtoria Poëtica in Gregorium Nazianzenum*. Quis non videt monſtrum? Inquirendum nihilominus eſt.

Præter iſtos Canones de lapſis, modoque eos reconciliandi Eccleſiæ, quæ habentur in Bi-

Bibliotheca Barberina manuſcripta Cod. 87. pag. 111. & Cod. 95. pag. 83. Leguntur in eadem ſub eodem Methodij Patriarchæ Conſtantinopolitani nomine. *Ordo ſeruandus in Sponſalibus* Cod. 93. pag. 27. *Ordo in benedicne Nuptiarum*, Ibidem pag. 31. & Codic. 87. pag. 102. & Cod. 101. pag. 146. & Cod. 102. pag. 52. *Ordo in benedictione Bigami*, Codic. 101. pag. 295. Cod. 91, pag. 89.

His addendus eſt alius Methodius, qui prolixam ſatis hiſtoriam, *De miraculis ſancti Nicolai Myrbæ Lyciæ Epiſcopi* ſcripſit. Inter quæ & patris ſui Ioannis narrationem complectitur, cum Hydrūtinam ciuitatem peteret. Ἰωάννης ὁ ἐμὸς πατὴρ πρὸς Ἰδροῦντα διαπερώμενος, naufragio facto fluctibus immerſi, & iamiam perituri, ope ſancti Nicolai liberati. Illius principium eſt; Καλὸν ἡμᾶς, ὦ θεϊκῶν ἀσμάτων περασπισταί. Narrationis vero de Ioanne. Ὁ τῆς ἐμῆς εὐτελείας, καὶ ἀναξιότητος γεννήτωρ, Ἰωάννης δὲ τοὔνομα ἦν ὁ μακαριώτατος.

Alius eſt Methodius Grammaticus, qui ſæpius laudatur in Etymologico, & Cornucopia a Varino Veronenſe edita. Quis tamen, & quo tempore vixerit, & quæ ſcripſerit, alij dicant.

Methodius Monachus ſcripſit. Συλλογὴν συνοπτικὴν βιβλίων, ὅτι οὐ δεῖ χρίζεσθαι τοὺς λαοὺς ἀπὸ τῶν Ἀρχιερέων ὀρθοδόξων ὄντων, ἢ κατά τινα

ἐκκλη-

ἐγκληματικὴν περίστασιν ἡ χειροτονία αὐτῶν περιβῇ. *Syllogem compendioſam librorum, auctoritate munitam, non debere populos ſeiungi a ſuis Præſulibus, dum illi de Fide recte ſentiunt, licet aliqua criminoſa circumſtantia eorum ordinatio ſucceſſerit.* Principium. Ἰστέον ὡς παραιτησαμένου τοῦ μεγάλου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἀναχωρήσαντος. Viuebat ſub Ioſepho Patriarcha tempore Andronici, cum Schiſma in Græcorum Eccleſia ob eiectum Arſenium, & intruſum Ioſephum exortum eſſet, pro quo ſedando dictum Tractatum concinnauit.

Inter Methodios recolendus eſt Methodius Presbyter Hieroſolymitanus, cuius in Hypapantem Domini, & in Deiparam & Annam, & Simeonem, Μεθοδίου πρεσβυτέρου Ἱεροσολύμων εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν τοῦ Σωτῆρος, καὶ εἰς τὴν Θεοτόκον, καὶ εἰς τὴν Ἄνναν, καὶ εἰς τὸν Συμεῶνα, legitur Oratio in Codice Vaticano 679. & incipit. Μόνος ἐν ἀνθρώποις τέλειος ἄνθρωπος. Verum, vt verum fatear, hæc Oratio non alia eſt, quam quæ Græce & Latine cum alijs in eandem ſolemnitatem in folio Græce & Latine ſub Timothei nomine edita eſt, principio ſui mutila, cum incipiat; Φέρε ἀγαπητὲ, τὸν τελευταῖον δίκαιον τῷ λόγῳ κατίδωμεν. quæ præcedunt ex iſto Codice ſuppleas. Illius Auctor Timotheus ne fuerit, an Methodius?

Maior pars Codicum manuſcriptorum Timotheo tribuunt. Suſpicor oſcitantia Exſcriptoris in iſto Codice Vaticano, licet antiquiſſimo, Methodij nomen irrepſiſſe.

Tandemque a Poſſeuino in Catalogo Scoriacenſis Bibliothecæ in Hiſpania recenſetur, *Methodius de Paſchatis inuentione*. Quid hoc ſit, querant alij. In eo Codice poſt pleroſque Iſaaci Argyri Tractatus Aſtrologicos ſubditur, τοῦ αὐτοῦ Μέθοδος, καὶ ἑρμηνεία τῶν τε κύκλων τῶν Πασχαλιων, καὶ ἑτέρων ἀναγκαίων. *Eiuſdem Methodus & interpretatio circulorum Paſchalium, & aliorum neceſſariorum*. Hinc facilis lapſus, ſi ſuſpicioni locus ſit, exſcriptoris incuria ex *Methodio* in *Methodium*.

LEONIS ALLATII
in Sympoſium decem Virginum
S. METHODII EPISCOPI ET MARTYRIS
NOTÆ.

PAgin. 1. Gregoriun & Eubuliun nomina mulierum diminutiua pro Gregoria & Eubule, multa cum venuſtate formata; cum dicimus & conquirimus blandicijs beneuolentiam colloquentium; more veterum tum Græcorum tum Latinorum, apud quos leges Glycerium, Philænium, Erotium, Adelphaſium, Philocomaſium, Philomatium & ſimilia. Eubulium Methodius eſt Sympoſij auctor, Gregorium, quæ Sympoſio interfuit, & quæ viderat, & audiuerat, Methodio ea ſcire ambienti, narrat.

Pag. 5. verſ. 10. *difficilem viam*] Reſpicit ad illa Heſiodi in Operibus.

Τῆς δ᾽ Ἀρετῆς ἱδρῶτα Θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν

Ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτήν,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον, ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
Ῥηϊδίη δ' ἔπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα.

Ante virtutem vero ſudorem diſpoſuerunt immortales; longa vero atque ardua via eſt ad ipſam, primumq; aſpera: vbi vero ad ſummum ventum fuerit, facilis deinceps eſt, quantumuis difficilis fuerit.

Ibid. 16. *Ingens & decora facie*] Virtutis ſpeciem & pulchritudinem ſatis eleganter expreſſit Ariſtoteles Hymno in Hermiam dicto, Ἀρετὰ πολύμοχθε. In hunc vere aureum de Virtute Ariſtotelis Hymnum extat noſter fuſior Commentarius nondum editus.

Ibid. verſ. 26. *Nam verecundia in facie*] Neque enim quælibet pulchritudo laudabilis eſt, ſed quam & verecundia & grauitas, & virtutes aliæ maſculæ conſectantur. Et, vt verbo expediam, vt Venus altera vulgaris altera cœleſtis, ita & forma & vulgaris & cœleſtis fuerit.

Pag. 6. verſ. 21. *Licet inter eundum*] Viarum ad virtutem & ad ignauiam diſcrimen habes ex Prodico apud Xenophontem Rerum memorabilium lib. 2. & ex Xenophonte apud Philoſtratum lib. 6. de vita Apollonij, & alios. multumque ad hæc facit Cebetis Tabula.

Pag. 23. verſ. 28. *Prius formam noſtram multis peccatorum notis compunctam aſſumpſit.*

S. Hieronymus explicans illud Pauli ad Roman. 8. *In ſimilitudinem carnis peccati*, ideo dictum eſſe, ſcribit, quia caro Chriſti fuit procliuis ad peccatum. Quidquid alij dicant, ſanior ſententia eſt, qua explicatur Hieronymus, Methodius & alij, non ideo dici, quaſi Filius Dei carnem ſuſceperit peccatis obnoxiam, vel ad peccatum procliuem, ſed quia carnem illam aſſumptam ab omni peccati inclinatione immunem, & peccato minime obnoxiam, de maſſa carnis ſuſcepit, quæ erat ad peccandum procliuis, & peccato originis commaculata, ideoque deſtituta iuſtitia originali.

Pag. 41. verſ. 9. *Adiacentem montibus aditum e cælo in corpora deſcenſui.*] Gregorius Nyſſenus de Opificio hominis cap. 28. duplicem de animorũ procreatione refert antiquorum opiniones, alteram Origenis ex Comment. de Principijs, qui aſſerebat animos hominum, quaſi quandam nationem ſeorſum quadam ex Republica exiſtere longe ante corpora creatos: illiſque tum virtutum tum vitiorum propoſita eſſe exempla, & animos virtutibus deditos corporibus non copulari, ad vitia vero conuerſos, tum eos in hanc vitam prolabi, & in corpora immitti: alteram dicentium, animum corporum ortu poſteriorem eſſe; cum Moyſes commemoret primum

de terra ſumpto puluere hominem finxiſſe Deum, deinde per inſpirationem animum ei indidiſſe; neutram tamen harum opinionum reprehenſione carere, cùm prima Græcanicas fabulas præſeferat, altera varijs difficultatibus nutet. Lege apud eundem ſequens caput, in quo fuſe probat idem eſſe cum animo tum corpori exiſtendi principium, licet quæ ad hoc inſinuandum afferuntur, non æque omnibus probentur. de quo plane non vna eſt omnium ſententia. Hilarius verba illa Pſalmi 129. *Fiant aures tuæ intendentes*, exponens ait, *prius quidem animam illam diuino illo & incomprehenſibili virtutis ſuæ opere conſtituit. Non enim cum ad imaginem Dei hominem fecit, tunc & corpus effecit*. Nec aliud innuit Auguſtinus de Geneſi ad lit. lib. 7. cap. 24. *Humanæ opinioni tolerabilius mihi videtur, Deum in illis primis operibus, qui ſimul omnia creauit, animam etiam hominum creaſſe, quam ſuo corpore, membris ex limo formati corporis inſpiraret*. Hanc eandem opinionem Ruffinus tribuit Hieronymo, eius verba ex Comment. in Epiſtol. ad Epheſios referens. Philaſtrius cap. 99. vti hæreticos damnat, qui negant animas ante corpora creatas fuiſſe. Et Nyſſenus addit non tantum Adami, ſed omnium quoque animas ante corpus Adæ ſimul creatas fuiſſe, idque ſacrarum Scripturarum

aucto-

auctoritate probare contendit. Et hanc ſententiam videtur amplecti Methodius infra pag. 133. dum Agatha dicit. Ἀπηκρίβωνται γὰρ αἱ ψυχαὶ τῷ γεννήσαντι τότε μάλιστα καὶ πλεοσαμένων ὁπότε τὴν καθ' ὁμοίωσιν ἰδέαν ἄχραντον ἐκλάμψωσι, καὶ σὺν χαρακτῆρας τῆς ὄψεως ἐκείνης, πρὸς ἣν ἀφορῶν ὁ Θεὸς ἀθάνατον μορφὴν καὶ ἀνώλεθρον ἐχούσας αὐτὰς ἀπειργάζετο, τοιαῦται διαμένουσι. &c. Hoc Petrus Pariſienſis Epiſcopus lib. 2. Sentent. diſtinct. 17. & alij putant defendi poſſe abſque hæreſeos periculo, dummodo non exiſtimetur, animas ante quam illabantur corporibus peccaſſe, & propter peccata detruſas in corpore tanquàm in carcere. His tamen refragatur Leonis primi auctoritas Epiſtola ad Epiſcopum Aſterigenſem ſcribentis; *Catholica fides conſtanter prædicat atque veraciter, quod animæ hominum priuſquam ſuis inſpirarentur corporibus, non fuere.* Sed poſſe ſupradictas opiniones de creatione animarum ante corpora cum Catholicis componi, iudicat D. Thomas 1. par. quæſt. 90. ſi dicamus, animas hominum præceſſiſſe corpora non ſecundum actum, ſed ſecundum quandam ſimilitudinem generis, qua animæ conueniunt cum Angelis in intellectuali natura. Auguſtinus non eiuſdem ſemper ſententiæ fuit. Nam lib. 2. de Geneſi allegorice cap. 10. docuit, corpus hominis non fuiſſe conditum ante animæ crea-

tionem, ſed vna cum ipſa anima, & eodem ſimul tempore. & apertiſſime lib. 1. Retract. cap. 10. Origenem confutant, Epiphanius & alij, & Cyrillus omnium accuratiſſime lib. 1. Comment. in Ioannem. Aſſerendum nihilominus eſt cum D. Thoma & alijs ſimul animam creari cum corpore. Quamuis enim Deus quieuerit a creatione ſpecifica cunctarum ſpecierum, non tamen ab indiuidua creatione animorum, qui quotidie humanis corporibus infunduntur. Similes de animorum procreatione ſententias breuiter ac diſtincte expreſſit Anaſtaſius Sinaita Orat. de hominis creatione ad imaginem & ſimilitudinem ſuam. Vide etiam Nemeſij Epiſcopi de natura hominis cap. 2. & 3. qui de anima multas antiquorum ſententias refert, & ſtrenue refutat. Methodium porro non ſequi Origenem, quamuis animorum deſcenſum de cœlo ponat, & miſſionem, fatebitur quicunque amborum dicta contulerit. Origenes eas ante corpora creatas in cœlo reponit liberas ſuique iuris ad bonum, & ad malum; ſi bonum & virtutem ſecutæ fuerint, corporibus non copulari, ad vitia vero conuerſas in corpora immitti, qui reprobat ſimilia & confutat, abſurde dicetur Origenem ſequi. At hoc facit Methodius. Sed quid hic ipſe plura recolere conor? Satis ſit ea exſcribere, quæ doctus quidam

Vir in margine Codicis, ex quo mea hauſi, pro Methodio doctiſſime adnotauit. Μὴ νόμιζε, ὅτι καὶ τοὺς Αἱρετικοὺς τοὺς λέγοντας προϋπαρξιν φησὶ τὴν κατάβασιν καὶ παραπομπὴν τῶν ψυχῶν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν. σαφῶς γὰρ τούτῳ μάχεται τῷ τοιούτῳ δόγματι, ὡς ἔγνως ἐν τῷ περὶ τούτου Λόγῳ. ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ περὶ Ἀναστάσεως. ἀλλ' ὅτι ἢ τινὲς παραχαράκται ἐπλαστογράφησαν τοῦτο τὸ χωρίον, καθὼς καὶ τὴν θείαν γραφὴν πολλοὶ παραποιήσαντες ἠλέγχθησαν παρὰ τῶν Ἁγίων, ἢ τὴν κατάβασιν νόησον αὐτὸν εἰρηκέναι ἀπὸ τῶν οὐρανῶν. ἐπειδὴ οὐρανία ἐστὶ τὴν φύσιν ἤτοι τὴν οὐσίαν ἡ ψυχή. καὶ διὰ τοῦτο κοινωνὸς αὐτὴ λέγεται τῶν ἄνω δυνάμεων. καὶ αὗται γὰρ ὡς ἐκεῖναι ἀσώματοι, ἀθάνατοι, ἀόρατοι. Ὅθεν οὐράνιον καὶ ἐπίγειον ζῶον λέγεται ὁ ἄνθρωπος παρὰ τῷ Διδασκάλῳ, καὶ κόσμος μικρός. δι' αὐτοῦ γὰρ ἐποίησεν ὁ Θεὸς μίαν συμφωνίαν καὶ κοινωνίαν ὁρατῆς καὶ ἀοράτου κτίσεως. Καὶ μάλιστα πάντων ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς ταῦτα διασαφεῖ ἐν τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ. μᾶλλον δὲ εἰς τοὺς περὶ τοῦ Πάσχα καὶ τὰ Φῶτα λόγους. Ἄλλως τε καὶ ἐντεῦθεν ὁ σκοπὸς δείκνυται τοῦ λέγοντος μὴ τοῦτο φρονοῦντος. ἐκεῖνοι γὰρ ὡς εἰς καταδίκην τὸ σῶμα φασὶ τὰς ψυχὰς πέμπεσθαι ἀπ' οὐρανῶν. οὗτος δὲ τὴν σύστασιν αὐτὴν τὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς γενέσεως ἐκ τῆς εἰς τὴν μήτραν καταβολῆς τοῦ σπέρματος φησί. Καὶ σκόπει πῶς περὶ δύο φύλλων, ὅπως τὸ ἐκ τῶν ὀστέων ὀστοῦν, καὶ ἡ ἐκ τῆς σαρκὸς σὰρξ ἀνθρώπου ἀοράτῳ ληφθέντα δυνάμει πλάττεται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ τεχνίτου δημιουργηθέν.

Τὶ δέ ἐστιν ἕτερον ἄνθρωπος, ἢ τὸ συναμφότερον ἐκ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος; τοῦτο γὰρ ὅλον ἄνθρωπός ἐστιν, ὥς φησι Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης ἐν τῷ ζ΄. κεφαλαίῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας, καὶ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζοῦ ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον ἐπιστολῇ. Τοῦτο δὲ καὶ ἡ φύσις αὐτὴ διδάσκει, ὅτι ἄνθρωπος λέγεται ψυχὴ καὶ σῶμα. διῃρημένως γὰρ, τὸ μὲν καλεῖται ψυχὴ, τὸ δὲ σῶμα. Τοῦτο δὲ σαφῶς ἔδειξεν ὁ Κύριος εἰπὼν ἐν Εὐαγγελίοις, Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι, ὡς εἶναι τὸ μὲν ψυχὴν, τὸ δὲ σῶμα, συναμφότερον δὲ ἄνθρωπος. καὶ διὰ τοῦτο εἶπε, Φοβηθῆτε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν τῇ Γεέννῃ. καὶ αὐτὸς δὲ ἐν τῷ περὶ τούτου λόγῳ φησὶν ἐν κεφαλαίῳ Γ΄. Οὐκοῦν μὴ νομιζέτω τὶς κατὰ τὸ τῆς προϋπάρξεως τὸν Διδάσκαλον εἰρηκέναι ἐνταῦθα τὰ εἰρημένα, ἀλλὰ καθὼς ἀπομὲν οὕτω νοητέον τὸ χωρίον. Εἰ μὴ οὕτω νοήσωμεν, εὑρίσκεται αὐτὸς ἑαυτῷ ἐναντιούμενος. ὅπερ καὶ μωρὸν εἰπεῖν. οὐδεὶς γὰρ τοῖς ἑαυτοῦ μάχεται πώποτε. *Ne ſuſpiceris hunc auctorem, veluti Hæreticos aſſerentes animorum præexiſtentiam, deſcenſum de cælo, & animorum miſſionem fateri. Simile nanque placitum hic aperte oppugnat, ut plane vidiſti in ſuperiori Libro, imo etiam quem idem edidit de Reſurrectione. Sed aut falſarij locum hunc effinxerunt, quemadmodum & diuinas Scripturas pleriq; depꝛauaſſe deprehenſi ſunt a Sanctis: aut intelligito eum deſcenſum de cælo dixiſſe*

quod

quod naturâ aut ſua ſubſtantia animus cæleſtis eſt, propteteaque dicitur virtutum ſuperiorum conſors eſſe. Hi ſiquidem vti & illi incorporei ſunt, immortales, inuiſibiles. vnde & cæleſte & terreſtre animal homo nuncupatur à Magiſtro, & mundus paruus. Per ipſum enim Deus vnam concordiam & communionem viſibilis atque inuiſibilis creaturæ effecit. Et præ omnibus alijs hæc Nazianzenus Gregorius ſua Oratione declarat, & præcipue ijs, quas in Paſcha, & Lumina habuit. Alia quoque ratione oſtenditur propoſitum dictantis non eſſe hæc probare. Nanque illi veluti in condemnationem, corpus nempe, tradunt animos de cœlo mitti: hic vero ipſam hominis conſtitutionem & generationis principium ex eiaculatione in vuluam ſeminis eſſe pronunciat: & animaduerte quomodo ante duo folia illud, os ex oſſibus meis, & ex carne caro inuiſibili facultate aſſumptus ab eodem opifice fabrefactus effingitur. Quid porro aliud eſt homo quam vtrunque ex animo & corpore. Hoc enim totum homo eſt, vt ſcribit Dionyſius Areopagita cap.7. Eccleſiaſticæ Hierarchiæ, & Nazianzenus Gregorius ad Cledonium Epiſtola. Hoc præterea & natura ipſa docet, hominem dici corpus & animam ſimul. Nam ſi diuidatur, hoc quidem dicitur animus, illud corpus. Quod plane Dominus etiam in Euangelijs oſtendit, cum ait, Ne timeatis illos qui occidunt corpus, animam vero non poſſunt

occi-

occidere. Quare eſt, hoc quidem animus, illud corpus, & vtrunque homo. Ideoque dixit, Timete autem magis eum, qui poteſt animum & corpus occidere in Geennam. Idem dicit in Libro, qui ante hunc ſcriptus eſt, cap. 3. Quare nemo ſuſpicetur Magiſtrum hunc dicta in hoc loco digeſſiſſe, vt animorum præexiſtentiam comprobaret, ſed vt nos expoſuimus ita accipiendus locus eſt. Quod ſi is ita non intelligatur, idem ipſe ſibi metipſi contraria dicere comperietur. quod ſtultum eſt dicere: nemo ſiquidem ſuis vnquam aduerſatur. An vero anima cauſetur ex ſemine, & quomodo vniatur corpori. vide apud S. Thomam 1. parte quæſt. 118.

Pag. eadem verſ. 10. *Ipſa ſiquidem in occulto homines indumenta animis prætexens effingit*] Videtur ex opinione Platonis in Cratylo & Gorgia loqui Methodius. Plato ſiquidem aiebat corpora animis deſeruire vice ſepulchrorũ, diciq; σῶμα, quaſi σῆμα. Καὶ γὰρ σῆμά τινές φασιν αὐτὸ εἶναι τῆς ψυχῆς ὡς τεθαμμένης ἐν τῷ νῦν παρόντι. καὶ διότι αὖ τούτῳ σημαίνει, ἃ ἂν σημαίνῃ ἡ ψυχὴ, καὶ ταύτῃ σῆμα ὀρθῶς καλεῖσθαι. Δοκοῦσι μέντοι μοι μάλιστα θέσθαι οἱ ἀμφὶ Ὀρφέα τοῦτο τὸ ὄνομα, ὡς δίκην διδούσης τῆς ψυχῆς ὧν δὴ ἕνεκα δίδωσι. τοῦτον δὲ περίβολον ἔχειν, ἵνα σώζηται δεσμωτηρίου εἰκόνα. εἶναι οὖν τῆς ψυχῆς τοῦτο αὐτὸ, ὥσπερ ὀνομάζεται, ἕως ἂν ἐκτίσῃ τὰ ὀφειλόμενα τὸ σῶμα. *Etenim* σῶμα *nonnulli aiunt eſſe animi* σῆμα, *tanquam ad hoc*

quidem tempus anima ſit in corpore ſepulta; vel recte ideo eſt σῆμα, quoniam corporis miniſteria vtitur anima ad eas res quas ſibi obſignarit ſignificandas explicandaſque. Quanquam, & mihi quidem rectiſſime videtur Orpheus ipſiuſque ſtudioſi iſtius vocabuli originem notaſſe: videlicet vt ſignificetur anima pœnas pendere, & quidem explicari qua de cauſa illas pœnas pendat. Animum igitur quaſi vallum clauſtrumque carceris ſcilicet imaginem vt corpus circumferre, vt ipſa σώζηται ſeruetur, ac proinde illud ipſum eſſe animæ corpus, quod præſefert vocabulum, donec quæ debet anima, plane in corpore perſoluerit, nimirum ſit τὸ σῶμα. Et in Gorgia, Καὶ ἡμεῖς τῷ ὄντι ἴσως τεθνάμεν, ὅπερ ἤδη του ἔγωγε καὶ ἤκουσα τῶν σοφῶν, ὡς νῦν ἡμεῖς τεθνάμεν, καὶ τὸ μὲν σῶμα ἐστὶν ἡμῖν σῆμα. *Et nos re vera morimur. illud enim a ſapientibus audiui nos nunc mori, & noſtrum σῶμα corpus eſſe σῆμα ſepulchrum.* Ex quo ſua deſumpſit Origenes, qui etiam corpus carcerem animi nuncupauit, in quo incluſus male factorum in cœlo pœnas lueret. & lib. 5. & 7. contra Celſum, Tabernaculum, & Indumentum ſæpius. Late tamen ſumpto vocabulo verba Methodij accipienda ſunt. Cum enim animus ipſe non videatur, ſed actiones ipſius per corpus expreſſæ, ideo corpore velut inuolucro contegi videtur, & infra σάρκινον τῆς ψυχῆς χιτῶνα, *carneam animi veſtem* cor-

pus

pus appellauit. & pag. *66.* hominem Chriſti indumentum. Quo etiam modo intelligendus eſt Paulus Apoſtolus 2. Corinth. cap. 1. qui οἰκίαν σκήνους *domum tabernaculi* corpus exteriorem hominem ad differentiam interioris vocauit, & ad exponendum ex hoc corpore animi exitum, & in incorruptibilitatis acquiſitionem *expoliari*, & *ſuperueſtiri* vocabulis vſus eſt.

Pag.45.verſ.18. *Hinc & Angelis curatoribus*] Nota ſtatim atque naſcuntur homines cuſtodiæ Angelorum committi.

Pag.47.verſ.17. *Immortalem enim, & quod non veteraſcit*] His error refellitur, aſſerentium, cum progignuntur animi non nouam ſubſtantiam, neque aliam ab ea, quæ eſt, importari, ſed eam quæ ſit per prouidentiam multiplicari. Hinc Eunomius illud, *Pater meus operatur*, non de creatione, ſed de prouidentia dictum eſſe intelligebat. Hinc Apollinarius putabat, animos ab animis gigni, vt a corporibus corpora. Progredi enim vti propagationem corporum animum per propagationem primi hominis in omnes, qui ex illo generantur: neque enim ſepoſitos eſſe & conditos animos, neque nunc gigni. Qui enim hoc dicunt, Deum mœchis operam nauantem faciunt, quod ex his pueri naſcantur; & mendacij illud euinci, *Ceſſauit Deus ab omnibus*

ope-

operibus ſuis , quæ cæpit facere , cum nunc etiam animos faciat. Errorem conſutat Nemeſius de Natura hominis cap. 2. & notat differentiam prouidentiæ & creationis. Προνοίας μὲν γὰρ ἔργον ἐστὶ, τὸ ἐξ ἀλληλογονίας διασώζειν τὴν τῶν φθαρτῶν ζώων οὐσίαν, λέγω δὲ τῶν μὴ ἐκ σηπεδόνος γινομένων. ἐπειδὴ τὴν τούτων διαδοχὴν σηπεδὼν πάλιν ἑτέρα διαφυλάττει. κτίσεως δὲ τὸ κράτιστον ἔργον τὸ ἐξ οὐκ ὄντων ποιεῖν. *Prouidentiæ enim opus eſt , per vnius ortum ex altero conſeruare ſubſtantiam caducorum animalium, dico eorum quæ ex putredine non naſcuntur. Nam horum propagationem alia rurſus putrefactio conſeruat. Creationis vero præſtantiſſimum officium eſt , ex nihilo aliquid efficere.* Dicta de prognatis ex putrefactione, ne ita dicta existimes , quaſi ea Nemeſius Prouidentiæ ſubtrahat , ſed tantum ad notandum prouidentiæ opus circa ea, quæ ad ſui generationem externo agente requirunt. Et animum produci a Deo diſpoſita materia per actionem agentis , inſinuat D. Thomas 1. p. quæſt. 118. art. 1. ad 3.

Pag. 55. verſ. 11, *Etenim cum character ipſius*] Nota de caractere & profunditate ſententiarum Pauli.

Pag. 58. verſ. 14. *Quod enim comparatur ei cui confertur*] De hoc multa a nobis alibi adnotata ſunt.

Pag. 82. verſ. 17. *Bonum eis eſt, ſi manſerint vt & ego*] Oritur ex his verbis Pauli quæſtio perdifficilis. Num D. Paulus celebs fuerit, vel vxorem duxerit? Vxorem duxiſſe tradit Ignatius Martyr Epiſtola ad Philadelfienſes, cum illum inter coniugatos Apoſtolos enumerat. Εὔχομαι γὰρ ἄξιος Θεοῦ εὑρεθεὶς πρὸς τοῖς ἴχνεσιν αὐτῶν εὑρεθῆναι ἐν τῇ βασιλείᾳ ὡς Ἀβραὰμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακὼβ, ὡς Ἰωσὴφ, καὶ Ἠσαΐου καὶ τῶν ἄλλων Προφητῶν, ὡς Πέτρου καὶ Παύλου, καὶ τῶν ἄλλων Ἀποστόλων τῶν γάμοις προσομιλησάντων. *Opto enim vt dignus ſim in regno cœlorum ad horum pedes locum mihi dari, vt Abrahæ, Iſaac, Iacob, vt Ioſeph, Iſaiæ, & aliorum Prophetarum: vt Petri & Pauli, & aliorum Apoſtolorum, qui nuptijs operam dederunt.* Ignatius Apoſtolis σύζυγος, conſuetudine coniunctiſſimus, ſanctitate illuſtris, veritatis amator, cuius laus apud ſanctiſſimos & præſtantiſſimos Viros maxima eſt, potuit ſimilia, vti erant, conquirere, & ſcire etiam in dubijs ab ijſdem Apoſtolis. In argumento ſimili, cum Virgines coniugatis præfert, non ex Apoſtolis præcipuos, ſi illi non erant, in coniugatorum numero collocaſſet. Ergo fuere. Ergo Paulus inter coniugatos accenſendus eſt. Clemens Alexandrinus falſa Epiſtolæ Pauli interpretatione Paulum coniugatum facit. Verba Clementis recitat Euſebius lib. 2. Hiſtor. cap. 24. Et Nicephorus

Calli-

Calliſtus lib. 2. cap. 44. Cœlibatum tamen illius acerrime defendunt Ambroſius, Hieronymus, Chryſoſtomus, Theodoretus, Theophylactus, Oecumenius, & alij; probantque conſtantiſſime ex ipſius Pauli verbis. *De non nuptis & viduis bonum eſt illis, ſi ſic permanſerint, ſicut & ego.* Adducta ex Ignatio dicunt eſſe corrupta, & nomen Pauli additum. In margine editionis Antuerpianæ apud Chriſtophorum Plantinum 1572. in 8. adnotatur. *Pauli nomen in antiquiſſimis Codicibus Anglicanis, & alijs non extare, & doctiſſimos pleroſque oſcitantiam ſciolorum, aut ſcribentium aſſumentum cenſere.* Baronius anno Chriſti 57. num. 58. multis, atque optimis argumentis concludit & Pauli cœlibatum & nomen Pauli eſſe ab aduerſarijs Epiſtolæ additum. Proſtat reſolutio quæſtionis de S. Paulo Apoſtolo, an coniugatus fuerit, nec ne? Auctore Kiliano Leib Priore Rebdorfenſi anno 1645. in 4. non indocta. Alij quoque inter Catholicos hoc argumentum optime pertractarunt, quibus ſuum calculum addit noſter Methodius in hoc ſuo Sympoſio.

Pag. 105. verſ. 25. *Hæ autem promiſſiones poſt reſurrectionem*] Et clarius infra pag. 129. Ἀλλ' Ἰουδαῖοι μὲν τὴν σκιὰν ἀπὸ τῆς εἰκόνος τρίτην ἀπὸ τῆς ἀληθείας κατηγγέλκασιν. ἡμεῖς δὲ τὴν εἰκόνα τῆς κατ' οὐρανὸν διοικήσεως ἐναργῶς ἐκθειάζομεν

τὸ γὰρ ἀληθὲς ἀκριβῶς μετ᾽ ἀνάστασιν δηλωθήσεται, ὁπότε πρόσωπον κατὰ πρόσωπον τὴν ἁγίαν σκηνὴν τὴν πόλιν τὴν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεὸς, ἀλλ᾽ οὐ δι᾽ αἰνιγμάτων καὶ ἐκ μέρους ἐποπτεύσομεν. Ἰουδαῖοι μὲν γὰρ τὰ ἡμέτερα προανεφώνησαν, ἡμεῖς δὲ τὰ οὐράνια προαγγέλλομεν. ἐπειδήπερ ἡ μὲν σκηνὴ σύμβολον ἦν τῆς Ἐκκλησίας, ἡ δὲ Ἐκκλησία τῶν οὐρανῶν. *Sed Iudæi quidem umbram ab imagine a veritate nempe tertiam denunciarunt: nos vero cœleſtis diſpoſitionis imaginem palam admirantes, diuinis laudibus extollimus. Nam quod verum eſt exacte poſt reſurrectionem manifeſtabitur, cum facie ad faciem ſanctum tabernaculum, ciuitatem dumtaxat cœleſtem, cuius opifex & conditor eſt Deus, non per ſpeculum in ænigmate, neque ex parte aſpectu ipſo percipiemus. Iudæi nanque noſtra prædixerunt, nos cœleſtia prænunciamus: cum tabernaculum typus eſſet Eccleſiæ, Eccleſia vero cœlorum.* Scribit Methodius Tabernaculum apud Hebræos imaginem Eccleſiæ fuiſſe. ſic eos per ea, quæ ſenſibus obijciebantur, rerum diuinarum ſpecies prænunciaſſe, cum Tabernaculum eſſet diuinæ adminiſtrationis ſpecies. Et hæc quidem Hebræi in figuris & typis; Chriſtianos vero figuris clarius, ſed veritate & re ipſa obſcurius colere quod purum & ſincerum nondum ad homines peruenit, & eos non poſſe conſpicere puram putam niſi poſt reſurrectio-

ctionem immortalitatem. Hinc tres ſtatus hominum colligit, Iudæorum ante Chriſtum, qui vmbram a veritate tertiam denunciabant; Chriſtianorum, qui cœleſtis diſpoſitionis imaginem laudant & colunt: Beatorum qui non per ſpeculum & in ænigmate, & ex parte, ſed facie ad faciem Deum poſt reſurrectionem videbunt. Quare viſionem Dei poſt reſurrectionem Beatis concedendam eſſe aſtruit. Sicque videtur præſtantiſſimus Martyr fauere dicentibus, viſionem beatificam poſt iudicium & reſurrectionem corporum adfuturam. Nam ſi Iudæi vmbram tertiam a veritate denunciant, nos imaginem ante reſurrectionem colimus, & veritatem cœleſtem profitemur, & veritas ipſa conſecutura eſt poſt reſurrectionem. Ergo veritatem ipſam poſt reſurrectionẽ conſequimur, quæ in viſione beatifica conſiſtet, cum facie ad faciem, vt ipſe dicit, non per ſpeculum in ænigmate, neque ex parte aſpectu ipſo illam percipiemus. In hoc vero loco promiſſiones bonorum factas Virginibus & cum Chriſto aſſiſtentiam in cœlo, poſtquam incorruptorum premiorum certamen deuicerint, poſt reſurrectionem ad exitum perducendas eſſe decernit. Et quænam ante reſurrectionem beatorum erit fruitio? quæ Dei viſio? quod gaudium? quod bene geſtorum premium? Et interim beatæ illæ animæ quo-

nam latent in loco? qua confidentia pro nobis Deum ſupplicant? Qua nos ſpe eorum interceſſionibus adiuuari ſingulis horis exoramus? Eſt hoc nugacium hominum delirium, quod fuſe reiecimus tum alibi, tum Epiſtola ad D. Boineburgium, Græcorum, quibus id tribuitur, adductis teſtimonijs. Veruntamen verba Martyris, ſi recte examinentur, aliud ſonant. Cum enim in duobus primis ſtatibus agat de homine, non vt anima tantummodo eſt, ſed vt animo & corpore conſtat, pari modo in tertio quoque ſtatu accipiendus eſt homo, nempe integer ex animo & corpore conflatus, & tum vera dicit. Ante enim reſurrectionem, licet animus hominis perfecte beatitudinem poſſideat, non dicitur tamen homo poſſidere, cum pars ipſius corpus videlicet mortuum & iacens non dum illam aſſecutum ſit, quam reſurgens, & animo vnitum conſequetur. cum vere tum homo eam conſtans animo & corpore obtinebit. Quod & ipſe apertiſſime indicauit, cum ſcribit, *tum non ex parte ſed aſpectu ipſo percipiemus*. Ergo ante reſurrectionem ex parte percipitur, nempe ab homine non integro, cum illa fruatur animus ſolus a corpore ſeiunctus. Neque dicendum eſt, eum intellexiſſe beatitudinem *ex parte*, imperfecte nempe & non integram ac totam percipi. Nihil enim in Deo imperfectum

ctum eſt & non integrum. quod de homine dici nequit, cum ſua parte deſtitutus, corpore nempe, integer aut perſectus dici nequit. Et quanuis primo ſuo dicto animis tantum nulla facta corporis mentione dicat poſt reſurrectionem promiſſa illa perſoluenda, eo in loco ex meliore ac potiori parte hominem ex corpore & anima intelligit: & cum inſinuat certamina, & victorias in hac vita, quorum præmium promiſſiones illæ ſunt, neceſſe eſt eundem cum illa certamina non fuerint animorum ſolum ſed corporum etiam, præmia illa & certantibus & victoribus, qui non alij ſunt quam animi & corpora, tribuenda eſſe, quod nonniſi poſt reſurrectionem eueniet. Quod & manifeſtius infra expreſſit, cum de caſtimoniam ſeruantibus ſermonem inculcat, non tantum de animis, ſed de toto homine certante, & qui pro certaminibus pręmijs afficiendus eſt, verba facit. Ἡ γὰρ πεντάφωτος ἡμῶν ἀληθῶς λαμπὰς ἡ σάρξ ἐστιν, ἣν ἡ ψυχὴ βαστάζουσα δᾳδὸς δίκην τῷ νυμφίῳ παρίσταται Χριστῷ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀναστάσεως παραφαίνουσα διὰ πασῶν τῶν αἰσθήσεων διεκθρώσκουσαν λαμπρὰν τὴν πίστιν. *Nam lampas quinis luminibus decora vere caro eſt, quam anima geſtans inſtar facis adſtat ſponſo Chriſto, reſurrectionis die per omnes ſenſus commoſtrans exilientem ſplendidam fidem.* Quodſi tantum hoc de animis dictum contendis, non minus

ipſe hoc in loco de corpore & carne abſque animo & veriſimilius dici contendam. At tu negabis omnino de corpore ſolummodo dici, cum poſt reſurrectionem corpus & animus ſimul perfectiſſime viſione fruentur, & ego nunc nego de animis ſolummodo illum intelligendum eſſe, qui abſolutiſſime Deum poſſident: ſed de corpore & animo eum verba facere, quæ nonniſi poſt reſurrectionem beatitudine fruentur. Nec aliud ſenſit Methodius, ni velimus dicere, eum in pauciſſimis verbis ſibi pugnantia pronunciaſſe. Hic enim Beatos viſione beata frui palam pronunciat ſupra pag. 96. Τοῦτο γὰρ ἐν τῷ ἑκατοστῷ ϛ τριακοστῷ ἕκτῳ δηλοῦται Ψαλμῷ, ἔνθα ὕμνον εὐχαριστήριον ἀναπέμπουσιν ἱλαρῶς αἱ ψυχαὶ τῷ Θεῷ, ὁπόσαι δὴ παραληφθεῖσαι καὶ κρατηθεῖσαι περιπολοῦσιν ἤδη μετὰ Χριστοῦ τὸν οὐρανὸν, ὅτι μὴ κατεποντάθησαν ὑπὸ τῶν ὑλικῶν καὶ σωματικῶν ῥευμάτων. *Et ſatis aperte in ſexto & trigeſimo ſupra centeſimum Pſalmum cecinit, in quo pro gratiarum actione hilariter animæ, quæ apprehenſæ detentæque nunc cum Chriſto cœlum circumeunt, quod a materiatis & corporeis fluctibus abreptæ non ſunt, laudem Deo tranſmittunt.* In quo notandæ particulæ δὴ & ἤδη, quæ *ſane, iam, certe, nunc, nempe*, & ſimilia ſignificant. Quare cum aſſeueranter dicat, animos iam in hilaritate conſtitutos hymnum Deo canere, & detentos apprehenſoſque

cum Chriſto cœlum circumire, decernit plane nunc in beatitate illos collocatos, viſione beatifica frui. Nemo quod anxie expectat, ſi non poſſideat, hilaris eſt: quin illa expectatione, & deſiderio boni quod ſperat aliquando futurum, indolet & contabeſcit. Et quis gratias agit, ſi non receperit beneficium, nec laborum premium? Et quænam maior excogitari poterit beatitudo, quam vna cum Chriſto eſſe, & cum eo cœlum circumire? Non aliam ſuorum certaminum coronam, non aliud premium poſcebat Paulus, *Cupio diſſolui & eſſe cum Chriſto*. Et dicto Methodij iam diſſoluti corpore animi apprehenſique detentique, ſtatus nempe ſui ſecuritate, quam nunquam amittent, cum Chriſto ſunt lætitia exultantes, & Deum collaudantes. Et infra pag. 175.

Ὅθεν καὶ προφέρονται τῶν ἄλλων μετὰ τὴν ἀνάληψιν καὶ ἐντεῦθεν ἐκδημίαν αἱ ὀρθῶς καὶ πιστῶς παρθενεύσασαι τῷ Χριστῷ τὰ νικητήρια φέρονται τῶν ἄθλων τοῖς τῆς ἀφθαρσίας ἄνθεσι στεφθεῖσαι παρ' ἑαυτοῦ. ἅμα γὰρ τῷ καταλεῖψαι τὸν κόσμον τὰς ψυχὰς, λόγος ταῖς παρθένοις ὑπαντῶντας Ἀγγέλους μετὰ πολλῆς εὐφημίας εἰς τὸν προειρημένους παραπέμπειν λειμῶνας αὐτὰς, εἰς οὓς καὶ πρόσθεν ἐλθεῖν ἐγλίχοντο, μακρόθεν αὐτοὺς φαντασιωθεῖσαι τότε, ὁπότε ἔτι ἐπιδημοῦσαι τοῖς σώμασιν ἰνδάλλοντο τὰ θεῖα. Ἐνταῦθα ἂν δὴ ἐλθούσας θεάσασθαι θαυμαστά τινα, καὶ ἐκλάμποντα, καὶ μακάρια κάλλη, καὶ ὁποῖα ἐξειπεῖν εἰς αὐ-

θρώποις δυσχερές. εἶναι γὰρ αὐτὴν δικαιοσύνην, καὶ αὐτὴν σωφροσύνην, ἀγάπην αὐτὴν ἐκεῖ, καὶ ἀλήθειαν, καὶ φρόνησιν, καὶ τὰ ἄλλα ὡσαύτως ἐπιφανῆ τῆς σοφίας ἄνθη καὶ φυτά. ὧν ἡμεῖς ἐνθάδε σκιὰς μόνας φασματώδεις ὀνειρώσσοντες, ἀπὸ τῶν πράξεων ἡγέμεθα τῶν ἀνθρωπίνων συνίστασθαι, ὅτι μή ἐστιν αὐτῶν δεῦρο μηδὲν εἴδωλον καταφανὲς, ἀλλ' ἀπεικονίσματα μόνον ἀειδῆ, ἃ δὴ καὶ αὐτὰ σκοτεινῶς πολλάκις ἀπεικονίζοντες αἰσθανόμεθα. *Hinc & ante alias poſt vocationem, & ex hac vita exitum rectæ, fideleſque Chriſto virginitatis conſeruatrices ab eodem incorruptibilitatis floribus redimitæ victoriæ premia referunt. Simul enim atque mundum animæ deſeruerint, dicitur, Virginibus Angelos obuiam factos, non ſine laudum ingenti præconio in prædicta prata deducere, in quæ antea peruenire appetebant, procul illa imaginatione complexæ tum, cum adhuc in corporibus degentes res diuinas ſibi repræſentabant. Eo itaque vbi peruenerint, admirabilia quædam & ſplendida, & beata decora, & quæ hominibus verbo exprimere per quam difficile eſt, intueri. Eſſe enim ibidem loci ipſam iuſtitiam & ipſam prudentiam, & ipſam dilectionem, & veritatem, & caſtitatem, & reliqua omnia ſimiliter præclariſſimos ſapientiæ flores & plantas. quorum nos hic vmbras tantummodo imaginatione confictas ſomniantes, ex humanis actionibus conſiſtere arbitramur, quod nullum ſit eorum hic ſimulacrum*

clarum

clarum ſed figuræ ſolum obſcuræ , *& ſpecies* ; *quas etiam ſæpius ſubobſcure nos effingentes intelligimus* . Et clariora de viſione beatifica animorum ante reſurrectionem poſt hanc vitam in Methodio conquirimus ?

Pag. 134. verſ.8. *Nam ſecundum Vnigeniti effigiem facta*] Huiuſce rei ſatis amplã expoſitionem vide apud Anaſtaſium Sinaitam Orat. de eo quod homo factus eſt ad imaginem , & ſimilitudinem Dei .

Pag. 148. verſ.4. *Nam qui in alto nauigant, tradunt*] Hoc nos ſic expreſſimus in noſtro Anachroniſmo Græco .

Οὐ πέλαγος διζήνησιν ὁμὸς πνόος, ὐ δ' ἴος οὖρος.
  Παντοίων δ' ἀνέμων αὖρα τάραξεν ἅλα.
Πνεῦμα γὰρ τοῖς μὲν ἔλω ἀντίπνοον, ἴκμενον ἄλλοις,
  Χρειὼ δ' αὖ ἀνέμῳ τῷ παρεόντι ξέχειν.
Αὐτὰρ γὰρ διέπλωσε κατάῤῥοον ὁλκὰς αἴτη.
  Αὐτὰρ νῆες ἑτέρη δυσσόον οἶδμα θέει.

Pag. 148. verſ. 24. *Sic & ſapientiæ Spiritus intellectualis, & ſanctus , & vnigenitus*] Filium μονογενῆ *Vnigenitum* dici, verum & catholicum eſt, cum ante eum Filius concipiatur noſtro modo intelligendi, at Spiritum ſanctũ generari cum procedat, & proceſſio aliud a generatione ſit, catholicæ aures audire non ſuſtinebunt. Poſſem hic dicere, id ab Hæreticis additum , auctoritate Photij fultus, qui multa ab Hæreticis in hoc Dialogo addita eſſe adnotauit .. Et

inſulſe concluderet, Spiritum eſſe genitum, quia multi defendunt, ſolum Patrem eſſe ingenitum, cum & ipſe dicatur ingenitus negatiue, nempe non genitus, qui licet ab alio ſit vt perſona ſubſiſtens per proceſſionem non per generationem, quo modo etiam ad relationem pertinet ſicuti non homo ad genus ſubſtantiæ, & non album ad genus qualitatis reducitur. Quare dicimus Methodium locutum generationis vocabulo late ſumpto, quemadmodum & alij Patres antiqui, vt indicaret nempe principium & fontem Deitatis Spiritum non habere ex ſe ſed ab alio. Sic ante Methodium Iacobus Apoſtolus Epiſtola catholica cap. 1. Πᾶν δώρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων: *Omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum.* Hoc teſtimonio vtitur Dionyſius Areopagita de Cœleſti Hierarch. cap. 1. Pater originale lumen eſt, Filius & Spiritus ſanctus ex illius ſubſtantia, lumina de lumine: quod expreſſius Damaſcenus in Carminibus, *Lumen*, inquit, *immutabile; verbum luminis Patris ingeniti, in lumine tuo hodie viſo in Thabor lumen videmus Patrem, lumen & Spiritum illuminantem omnem creaturam*, Dionyſius Areopagita cap. 2. de diuinis Nominibus Filium & Spiritum ſanctum nuncupauit Τῆς θεογόνου θεότητος, εἰ οὕτω χρὴ φάναι, βλαστοὶ θεοφύ-

τους, καὶ οἷον ἄνθη, καὶ ὑπερούσια φῶτα. *Deigenæ diuinitatis, ſi ita dicendum ſit, germina Deo oriunda, floreſue, ac lumina ſuperſubſtantialia.* quam ſupra dixerunt πηγαίαν θεότητα, ex qua nempe tanquam origine, fonte, & principio proſiliunt & emanant veluti germina Filius & Spiritus. Nec aliter exponunt Dionyſium, Maximus Homologeta, & Georgius Pachymerius. Hinc ductus Syneſius non alia mente Spiritum & Filium filios appellauit Hymno 1. Ὑπερούσιος ἡ παγὰ στέφεται κάλλει παίδων ἀπὸ κέντρου τε θορόντων, περὶ κέντρον τε ῥυέντων. *Superſubſtantialis vero fons coronatur pulchritudine filiorum, qui ex centro profluxerunt, & circa centrum defluxerunt. Proceſſio enim in diuinis*, vt ait D. Thomas 1. part. quæſt. 17. art. 4. ad 3. *non habet proprium vel ſpeciale nomen niſi generationis. Vnde proceſſio, quæ non eſt generatio, remanſit ſine ſpeciali nomine, ſed poteſt nominari ſpiratio, quia eſt proceſſio Spiritus.* Et hæc quidem plana ſunt. Illud videtur difficultatem augere, quomodo Spiritus vnigenitus ſit? cum illud tantummodo Filio conueniat. Baſilius in Antirtrheticis. Μονογενὴς ὁ υἱὸς διὰ τὸ μόνος ἐκ μόνου γεννᾶσθαι. *Vnigenitus Filius, quod ſolus ex ſolo generetur.* Gregorius Theologus Orat. 2. de Filio. Μονογενὴς δὲ, οὐχ ὅτι μόνος ἐκ μόνου καὶ μόνον, ἀλλ᾽ ὅτι καὶ μονοτρόπως. *Vnigenitus enim non quod ſolus ex ſolo & ſo-*

& ſolum , ſed quod etiam ſingulariter. Maximus in Colloquio contra Anomœum, Ἐπειδὴ μόνος ἐκ μόνου. *Quandoquidem ſolus ex ſolo,* Gregorius Thaumaturgus. Εἷς Θεὸς πατὴρ λόγου, καὶ εἷς Κύριος μόνος ἐκ μόνου. *Vnus Deus Pater Verbi , & vnus Dominus ſolus ex ſolo.* Damaſcenus Orat. de Triade. Μόνος ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς ὁ υἱὸς, μόνος ἐγεννήθη. *Solus ex ſolo Patre Filius generatus eſt.* Sic Gregorius Nyſſenus ad Ablabium, poſtquam cauſæ & cauſati, necnon ex cauſato cauſati differentiam expreſſit, concludit, Ὥστε καὶ τὸ μονογενὲς ἀναμφίβολον ἐπὶ τοῦ υἱοῦ μένειν, καὶ τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς εἶναι τὸ πνεῦμα μὴ ἀμφιβάλλειν, τῆς τοῦ υἱοῦ μεσιτείας, καὶ ἑαυτῷ τὸ μονογενὲς φυλαττούσης, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς φυσικῆς πρὸς τὸν πατέρα σχέσεως μὴ ἀπειργούσης. *Ita vt unigenitum ſine vlla hæſitatione in Filio maneat , & ex Patre eſſe Spiritum minime dubitetur , Filij mediatione & ipſi vnigenitum conſeruante , & Spiritum a naturali erga Patrem relatione non arcente.* Similia habent Anaſtaſius Sinaita, & pleriq; alij Patres Græci. Chryſoſtomus. Ἰδιότητα γὰρ ὅταν εἴπω, τὸν πατέρα πατέρα νόησον, τὸν υἱὸν υἱὸν, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον πνεῦμα ἅγιον. αὗται γὰρ αἱ ἰδιότητες οὐκ ἀντιστρέφονται. οὐ δύναται γὰρ ὁ πατὴρ ἢ υἱὸς εἶναι, ἢ ὁ υἱὸς πατὴρ, ἢ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι πατὴρ ἢ υἱός. *Proprietatem enim cũ dixero Patrem patrem intelligo , & Filium filium , & Spiritum ſanctum , ſpiritum ſanctum : hæ enim proprie-*

tates non conuertuntur. Nam non poteſt Pater filius eſſe, aut Filius pater, aut Spiritus ſanctus aut Pater, aut Filius. Et Theodorus Raithenus; Ταῦτα τὰ τρία οὐδὲν ἀλλήλων διεφέρουσιν, ἢ μὴ μόνον κατὰ τὰ ἰδιώματα, καὶ τῷ τὸ μὲν εἶναι πατέρα, τὸ δὲ υἱὸν, τὸ δὲ πνεῦμα. *Hæc tria nihilo inter ſe diſcordant, niſi ſolummodo proprietate, & quod hoc Pater eſt, hoc Filius, hoc Spiritus ſanctus.* His tamen non obſtantibus, quod poſtmodum docuerat D. Thomas, antea expreſſit Methodius, cum ait hunc ſpiritum vnigenitum a paternis theſauris ſpirari. Καὶ μονογενὲς ἀπὸ τῶν πατρῴων ἄνωθεν, πράως καταπνεόμενον θησαυρῶν. *Et vnigenitus, qui ex paternis theſauris deſuper placide perflatur*, vel *ſpiratur*. En quomodo proceſſionem emanationemque, quæ non eſt generatio, generationis nomine inculcatam, ſpirationis nomine explanauit. Itaque vti ſupra de genito ita & de vnigenito intelligendus eſt: cum enim proceſſio amoris non habeat nomen proprium, communiori vocabulo, & quo principium ab alio, & originem ſuam agnoſcit, generationis ſcilicet explicauit, quam tamen non eſſe vere generationem, addito alio ſpirationis nomine indicauit. Ita etiam vt hanc ſpirationem, & hunc Spiritum vnum eſſe, quemadmodum & genitum vnum ſignificaret, vnigeniti nomine, quaſi diceret *vniſpirati* vſus eſt. Vnus ſiquidem

eſt

eſt Pater, vnus Filius, vnus Spiritus ſanctus.

Pag. 150. verſ. 1. *Addecebat ſiquidem reliquis alijs præſtantiorem maioremq;*] Ergo Pater maior eſt Filio, cuius teſtimonio ad ſua comprobanda Filius vtitur. Hoc vero Dogma Arij eſt. Dictionum Μείζονος, μεγίστου, καὶ μεγάλου. *Maioris, maximi, & magni* in Trinitate inuentorem facit Apollinarium Theodoretus de Fab. Hæret. lib. 4. Ἐν ἐνίοις δὲ βαθμοὺς ἀξιωμάτων ὡρίσατο, ἑαυτὸν διανομέα τῆς θείας χειροτονήσας νομῆς. αὐτοῦ γάρ ἐστιν εὕρεμα τὸ μέγα, μεῖζον, μέγιστον, ὡς μεγάλου μὲν ὄντος τοῦ πνεύματος, τοῦ δὲ υἱοῦ μείζονος, μεγίστου δὲ τοῦ πατρὸς. τί δ' ἂν τούτου γένοιτο γελοιότερον; εἰ γὰρ μίαν εἶναι τῆς Τριάδος τὴν οὐσίαν τῷ ὄντι φησὶ, πῶς τὴν αὐτὴν καὶ σμικρὰν καὶ μεγάλην ὑπείληφεν; *In nonnullis vero gradus dignitatum decreuit, ſemetipſum diuinæ diſtributionis diſpenſatorem conſtituens. Ipſius enim inuentum eſt magnum, maius, & maximum. quaſi vero Spiritus magnus exiſtat, Filius maior, & maximus Pater, quo excogitari ne poteſt magis ridiculum? Etenim ſi vnam eſſe Trinitatis eſſentiam vere ait, quomodo eandem & paruam & magnam intelligit?* Et Euſebius Cæſarienſis lib. 5. cap. 4. de Demonſtratione Euangelica ſcribit Filium, τῶν δευτερείων ἠξιῶσθαι. *ſecundas obtinere partes*. & cap. 11. Præſtantiorem quidem Filium omni Angelica natura eſſe, *inferiorem* tamen μείονα *prima cauſa*.

Et

Et clarius ad Euphraſionem Epiſcopum Epiſtola, vti legitur in ſeptima Synodo Act. 6. Οὐ γὸ συνυπάρχειν φαμὲν τὸν υἱὸν τῷ πατρὶ, προϋπάρχειν δὲ τὸν πατέρα τοῦ υἱοῦ. πλὴν αὐτὸς ὁ πάντων μᾶλλον ἀκριβῶς ἐπιστάμενος υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἕτερον ἑαυτὸν εἰδὼς τοῦ πατρὸς, καὶ μείω, καὶ ὑποβεβηκότα, εὖ μάλα εὐσεβῶς τοῦτο καὶ ἡμᾶς διδάσκει λέγων, Ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με, μείζων μου ἐστίν. *Non enim ſimul cum Patre Filium fuiſſe fatemur: verumtamen ipſe Filius Dei, qui magis omnia liquido nouit, alium ſe a Patre, & minorem, atque inferiorem ſciens, admodum pie hoc etiam nos docet dicens, Pater qui miſit me, maior eſt me.* Iſidorus Peluſiota lib. 1. epiſt. 422. Τὸ μεῖζον καὶ ἔλαττον ἐπὶ τῶν ὁμουσίων ζητεῖται, καὶ κρίνεται. pag. 108. Hinc Aëtius inſulſe argumentabatur, quod Spiritus ſecundas partes a Filio teneret, & dignitate & ordine tertius eſſet, natura quoque tertium illum eſſe. Verumenimuero has eaſdem dictiones non in Methodio orthodoxe de Trinitate ſentiente reperiri tantum, ſed in alijs quoque Patribus, & Scriptoribus antiquis, qui in illis exercitus eſt, minime dubitabit. Athanaſius Orat. 1. contra Arianos, Τοῖς μαθηταῖς ὁ Κύριος τὴν θεότητα καὶ μεγαλειότητα δεικνὺς ἑαυτοῦ, οὐκέτι ἐλάττονα ἑαυτὸν τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ μείζονα καὶ ἴσον ὄντα σημαίνων, ἐδίδου μὲν τὸ πνεῦμα καὶ ἔλεγεν, Ἐγὼ αὐτὸ ἀποστέλλω, κἀκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, καὶ ὅσα ἀκούσει λαλήσει. *Diſcipulis*

ſulis vero Deitatem & magnitudinem ſuam oſtentans, non minorem ſemetipſum Spiritu, ſed maiorem & æqualem denotans elargiebatur Spiritum, aiebatque, Ego illum mittam, & ille me glorificabit, & quæcunque audiet, loquetur. Baſilius Oratione 3. δευτερεῦον τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα plane fatetur, quemadmodum Filius δευτερεῦον τοῦ πατρὸς. Chriſtus quoque in Euangelio de Patre ſermonem habens, eum vocat ſeipſo *maiorem*, Ioan. 14. Non me fugit ſub Emmanuele Comneno coactam Synodum de humanitate Chriſti & diuinitate Patris verba Chriſti, *Pater maior me eſt*, expoſuiſſe, & quod non bene illa exponerent, Conſtantinum Bulgariæ, Metropolitam Corcyrenſem, & Ioannem Irenicum cum eorum ſcriptis condemnaſſe, de qua nos fuſius Volumine de Conſenſione vtriuſque Eccleſiæ diſſeruimus. Ne vero prolixiores ſimus, & Methodiana verba contra atque ea exponebant Arius & alij, ſenſu vere catholico interpretemur, vt alij ſe Patres interpretantur, apud Athanaſium in diuinis, vt ſupra vidimus, hæc eadem formula dicitur, maior & æqualis Filius Spiritu, quæ Arianos ipſos atque Sabellianos iugulat, ſi originem & cauſam, vt Græci loquuntur, reſpicias. Georgius Trapezuntius de proceſſione Spiritus ſancti ad Ioannem Cubocleſium, Ὁ δὲ υἱὸς οὐ μόνον μείζων τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ

καὶ

καὶ ἴσος. λείπε⁊) ἄρα τὴν ὑπόστασιν νοεῖν τοῦ πνεύματος. Ταύτῃ δὲ ἴσος ὁ υἱὸς τῇ θεότητι, καὶ μείζων τῷ αἰτίῳ. τὸ γὰρ μεῖζον οὐ δυνάμενον ἐν τῇ Τριάδι τῇ οὐσίᾳ λέγεσθαι, ἀνάγκη τοῖς διακριτικοῖς ἀπονέμεσθαι. μόνῳ δὲ τῷ αἰτίῳ καὶ τῷ αἰτιατῷ τὰ θεῖα πρόσωπα διακρίνε⁊). μείζων ἄρα ὁ υἱὸς τοῦ πνεύματος μόνῳ τῷ αἰτίῳ. *Filius vero non tantum Spiritu maior eſt, ſed æqualis. Reliquum eſt igitur, vt hypoſtaſis Spiritus intelligatur: illi enim æqualis eſt Filius diuinitate, & maior cauſa. Nam cum maius in Trinitate eſſentia nihil dici poſſit, neceſſe eſt illud diſcernentibus attribui. Sola vero cauſa & effectu diuinæ perſonæ diſcernuntur. Maior ergo Filius Spiritu cauſa tantummodo.* Ioannes Pluſiadenus Dialogo de Concilio Florentino; Ἔγνως ἄρα τί δηλοῦν βούλε⁊), τὸ μείζονα καὶ ἴσον αὐτὸν εἶναι τοῦ πνεύματος. ἴσον μὲν κατὰ τὸ ὁμοούσιον. οὐδὲν γὰρ τῶν τριῶν προσώπων μεῖζον καὶ ἔλαττον τῇ οὐσίᾳ καὶ τῇ θεότητι, ἀλλ' ἄκρα ἰσότης. μείζονα δὲ ὅτι ἀπ' ἐκείνου τὸ εἶναι ἔχει. *Cognouiſti itaque quid innuere vult, maiorem & æqualem eſſe ipſum Spiritu. æqualem ſecundum ſubſtantiam, ex tribus enim perſonis nulla maior aut minor aut eſſentia aut diuinitate eſt, ſed ſumma in illis æqualitas: maiorem quod ab eo habeat, quod ſit.* Simon Byzantius de proceſſione Spiritus ſancti ad Sophoniam Athreſcum verba Baſilij ex tertio Antirrhetico exponens. Ἀλλ' ἴσως εἴποι τις ἄν, πρόδηλον, ὡς ἐπὶ τῆς ὑπερουσίου

ρουσίου Τριάδος τὸ ἀξίωμα, εἴπερ ἐστὶν ἐκ τῶν οὐσιωδῶν ἰδιωμάτων, ἐξ ἴσου κοινόν ἐστι ταῖς τρισὶ θεαρχικαῖς ὑποστάσεσι. Τί οὖν ἐστὶν ὃ λέγει ἐνταῦθα ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι τὸ πνεῦμα, ὥσπερ τῇ τάξει οὕτω καὶ τῷ ἀξιώματι δεύτερόν ἐστι τοῦ υἱοῦ. δοκεῖ γὰρ ἐκ τούτου εἰσάγειν τῇ Τριάδι αὐτὸς βαθμοὺς ἀξιωμάτων καὶ ἐπακολούθως φύσεων. καὶ γὰρ εἰ τῷ ἀξιώματι τὸ πνεῦμα δεύτερόν ἐστι τοῦ υἱοῦ, καὶ τοὔμπαλιν ὁ υἱὸς ἔσται τοῦ πνεύματος μείζων τῇ ὑπεροχῇ τοῦ ἀξιώματος, καὶ ὁ πατὴρ ἀκολούθως τοῦ υἱοῦ τοῦ ἰδίου. ὅπερ ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς κατ᾽ Εὐνομίου Ἀντιρρητικοῖς οὐδαμῶς καταδέχεται. Τί τὸ λοιπόν ἐστιν ὅ φησι. δοκεῖ γὰρ αὐτὸς ἑαυτῷ ἀντιλέγειν ἐν τούτῳ τῷ μέρει. Ἀλλ᾽ εἰς λύσιν τοῦ τοιοῦδε ζητήματος προσεκτέον, ὡς ὁ Εὐνόμιος ἐν τοῖς ψευδοεπέσιν αὐτοῦ συγγράμμασιν εἰπὼν περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὡς ὁ αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ ὁμόφρονες τὴν τῶν Ἁγίων ἐν ἅπασι διδασκαλίαν φυλάσσοντες, παρ᾽ ὧν αὐτὸ τρίτον τῷ ἀξιώματι καὶ τῇ τάξει μαθόντες, τρίτον εἶναι καὶ τῇ φύσει πεπιστεύκασιν, ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ εἰρημένῳ περὶ τοῦ πνεύματος τρίτῳ Λόγῳ αὐτοῦ ἀποκριθεὶς αὐτῷ δύο ποιεῖ. Πρῶτον μὲν ἐλέγχει Εὐνόμιον, ὡς ἐψεύσατο ταῦτα εἰπών, διὸ καὶ λέγει, Τίνες οἱ Ἅγιοι καὶ ἐν ποίοις λόγοις τὴν διδασκαλίαν πεποίηνται, εἰπεῖν οὐκ ἔχει. Ἆρα γέγονεν οὕτω τολμηρὸς ἄνθρωπος τὰς περὶ τῶν θείων δογμάτων καινοτομίας εἰσηγούμενος; Τὸ δεύτερον εἰδὼς ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι τὸ ἀξίωμα ἐπὶ τῆς ὑπερουσίου Τριάδος διχῶς ἐκλαμβάνεται, οὐσιωδῶς τε καὶ προσωπικῶς, συγχωρεῖ Εὐνομίῳ, ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω

δεῖ-

δῆλον καθίσταται τοῦ ἀξιώματος τὴν φωνήν. διὸ καὶ κατ᾽ ἐκεῖνο φησί. Τίς γὰρ ἀνάγκη, εἰ τῷ ἀξιώματι καὶ τῇ τάξει τρίτον ὑπάρχει τὸ πνεῦμα, τρίτον εἶναι αὐτὸ καὶ τῇ φύσει; ἀξιώματι μὲν γὰρ οὐ τῷ οὐσιώδει, ἄπαγε, καὶ γὰρ τὸ αὐτὸ οὐδεμία τῶν τριῶν θείων ὑποστάσεων προσεπιθεωρεῖται, ἢ περιθεωρεῖται τῆς ἄλλης. Ταυτίζονται γὰρ τῇ αὐτῇ. ἀλλὰ τῷ ἰδίῳ προσωπικῷ αὐτοῦ ἀξιώματι δεύτερον χρηματίζει υἱοῦ. καὶ τοίγε, ὡς φασιν, πρόσωπόν ἐστιν ὄνομα ἀξιώματος. *Sed forte quiſpiam dixerit, manifeſtum eſt in ſuperſubſtantiali Triade dignitatem, ſiquidem eſt ex eſſentialibus proprietatibus eodem modo communem eſſe tribus diuinitatis principibus hypoſtaſibus. Quid igitur eſt, quod hic magnus Baſilius aſſerit, Spiritum vti ordine, ita & dignitate ſecundum eſſe a Filio. Videtur enim hiſce inſinuare in Trinitate gradus dignitatum, & conſequenter naturarum. Nanque ſi dignitate Spiritus ſecundus a Filio eſt, erit item Filius excellentia dignitatis maior Spiritu, & Pater conſequenter proprio Filio, quod ipſe in Antirrheticis aduerſus Eunomium nullo modo admittit. Quid ergo eſt quod ipſe dicit? nanque ipſe contraria hoc in loco videtur inſinuare. Veruntamen pro reſolutione huiuſmodi quæſtionis attendendum eſt, Eunomium in ſuis mendaciloquis Commentarijs, cum dixiſſet de Spiritu ſancto, ſemetipſum, & reliquos, qui vna cum eo ſentirent, Sanctorum in omnibus doctrinam ſeruare, a quibus cum*

 didi-

didicerimus tertium ipſum eſſe dignitate & ordine, tertium itidem natura ipſum eſſe credere, magnus Baſilius in iam laudato tertio ſuo de Spiritu ſancto libro reſpondens, duo peragit. Primum quidem Eunomium: vti mendacem, cum ſimilia aſſerit, redarguit, quare & ſubdit. Quinam vero iſti Sancti ſunt, & quibus verbis id docuerunt, dicere non poteſt. An vero quiſpiam vnquam ſeſe nouis diuinis placitis introducendis tam audacem præbuit? Secundum cum ſciret magnus Baſilius dignitatem in ſuperſubſtantiali Triade dupliciter ſumi, eſſentialiter & perſonaliter, concedit Eunomio, vt ex ſupra iam allatis manifeſtũ fit, dignitatis vocem, ideoq; aduerſus eundem dicit. Quæ ergo neceſſitas eſt, Spiritum ſanctum tertium eſſe natura, etiamſi ordine & dignitate tertius eſt? Nam dignitate quidem non eſſentiali, abſit: ſecundum enim illam rationem nulla ex diuinis perſonis aut intelligitur aut præintelligitur: nanque vna ſunt illa, ſed propria ſuiipſius dignitate ſecundus eſt a Filio, licet, vt inquiunt, perſona eſt nomen dignitatis. Sed hi recentiores ſunt. Fateor. Antiquiores euocemus. Conſtantinus Meliteniota Orat. 2. de Proceſſione Spiritus ſancti. Ὥσπερ γὰρ ἵνα κατ' αὐτὸν τὰ θεῖα πολλοὶ καὶ αὖθις ἱερῷ, τάξει καὶ ἀξιώματι τοῦ πατρός ἐστιν ὁ υἱὸς δεύτερον, ὅτι παρ' αὐτοῦ κέκτηται μεθ' ὧν ἄλλων πλουτεῖ καὶ τὴν αἰτίαν καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑπάρξεως, οὐ κατ' ἔν-

νοιαν

νοιαν ἑτέραν τινὰ τοῦ ἀξιώματός τε καὶ τῆς τάξεως;
οὐδαμῶς. Ἐπειδήπερ αἱ λοιπαὶ πᾶσαι χωρὶς ταύτης
ἀποφέρονται πολύ τι τὸ βλάσφημον. Οὕτω δεύτερον
τάξει, καὶ τοῦτ' αὐτὸ τοῦ θεηγόρου πατρὸς καὶ ἀξιώματι
τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατ' οὐδεμίαν αὐτῶν ἔννοιαν, ἀλλ'
ᾗ πέφυκε τοῦ μονογενοῦς, πλὴν ὅτι σοι παρ' αὐτοῦ τὸ εἶναι
ἔχει, καὶ παρ' αὐτοῦ λαμβάνει, καὶ ἀναγγέλλει ἡμῖν, καὶ
ὅλως ἐκείνης τῆς αἰτίας ἐξῆπται. *Quemadmo-
dum enim, vt iuxta diuiniſſimum hunc Virum
denuo ſermonem inſtituam, ordine & dignitate
a Patre Filius ſecundum quod eſt, & quod ab eo
pendeat, tum rebus alijs omnibus quibus abundat,
& cauſam & principium ſuæ exiſtentiæ, non
ſecundum aliam quampiam dignitatis aut ordinis
intelligentiam, cum reliquiæ aliæ omnes præter
hanc vnam ſolam multum in ſe blaſphemiæ conti-
neant: ſic ſecundum quid ordine, quod ipſius diui-
niloqui Patris eſt Spiritus ſanctus eſt, ſecundum
nullam aliam intelligentiam, niſi quod ex eo eſt,
& ab eo quod ſit habeat, & ab eo accipiat, &
nobis annunciet, & omnino ab ea cauſa depen-
deat.* Nicetas Maroniæ Archiepiſcopus Theſ-
ſalonicenſis Oratione ſecunda de Proceſſione
Spiritus ſancti, cum Græcus oppoſuiſſet, ſi Spi-
ritus a Filio procederet, maius quid haberent
Pater & Filius ipſo Spiritu, cum a Spiritu nihil
procedat, & illi haberēt aliquid, quod Spiritus
non haberet, reſpōdet Latinus, & optime; Ἀλλ'
ἡ κατ' οὐσίαν, ὅ ἐστι, τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ τὸ μεῖζον

πρὸς τὸ πνεῦμα, ἀλλ' ἢ ἄρα κατὰ τὴν ἰδιότητα, ὅτι ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα. οὐ μὴν ὁ πατὴρ ἢ ὁ υἱὸς ἐκ τοῦ πνεύματος. καὶ ὅτι τοῦ πνεύματος ἰδιότης οὐ τὸ γεννᾷν ἢ προβάλλεσθαι, ἀλλὰ τὸ ἐκπορεύεσθαι. Οὕτω δὲ τὸ μεῖζον ἐστὶ καὶ τῷ πατρὶ πρὸς τὸν υἱόν. μείζων γὰρ ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ, καθά φησιν αὐτὸς ὁ κύριος, ὁ πατήρ μου μείζων μού ἐστιν, ἀλλὰ τῷ αἰτίῳ, ἢ ἑτέρῳ λόγῳ τινὶ, οὐ τῇ οὐσίᾳ καὶ γὰρ ὁ υἱὸς ἐκ τοῦ πατρὸς, καὶ οὐχ ὁ πατὴρ ἐκ τοῦ υἱοῦ. ἡ δὲ οὐσία μία καὶ ἡ αὐτὴ, καὶ κατ' αὐτὴν ἀπαραλλαξία, καὶ ἰσότης ἐστὶν, ἢ ταυτότης τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, καὶ οὐδεμία διαφορά. Ὥσπερ οὖν ἐπὶ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ κατὰ μὲν τὴν οὐσίαν ταυτότης ἐστὶν ἀπαράλλακτος, κατὰ δὲ τὸ αἴτιον δὲ μείζων ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ, καὶ ὡς γεννήτωρ οὐχ ὡς Θεὸς, καὶ τοῦτο οὐκ ἄτοπον. οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος, κατὰ μὲν τὴν οὐσίαν αὐτὸ ἴσον καὶ τὸ ταυτὸν, κατὰ δὲ τὸ εἶναι τὸν μὲν υἱὸν προβολέα τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι, καὶ τὸ μὲν πνεῦμα εἶναι ἐκ τοῦ υἱοῦ, οὐ μὴν τὸν υἱὸν ἐκ τοῦ πνεύματος, τὸ μεῖζον ἴσως ἁρμόσει τῷ υἱῷ. Ὅτι δὲ ὡς ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ καὶ μείζων καὶ ἴσος, οὕτω καὶ ὁ υἱὸς καὶ μείζων τοῦ πνεύματος καὶ ἴσος, ὁ μέγας τῶν Ἀλεξανδρέων Ἀρχιερεὺς φησὶν Ἀθανάσιος ἐν τῷ πρώτῳ κατὰ Ἀρειανῶν Λόγῳ. καὶ πάλιν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ ἅγιος. Δῆλος δέ ἐστι λέγων, ὅτι κατὰ μὲν τὴν τῆς θεότητος οὐσίαν ἴσος τῷ πνεύματι ὁ υἱὸς, μείζων δὲ πάλιν κατ' ἄλλο τι, καὶ δῆλον ὅτι ἴσως κατὰ τὴν τῆς ἑαυτοῦ θεϊκῆς ὑποστάσεως ἰδιότητα, ὥσπερ καὶ ὁ πατὴρ μείζων τοῦ υἱοῦ λέγεται οὐ κατὰ τὴν

φύσιν ἀλλὰ κατὰ τὴν ἰδιότητα, ἢ ὡς κατὰ τὸ αἴτιον. καὶ ἔστιν καὶ ὁ υἱὸς μείζων τοῦ πνεύματος, ὅτι χορηγεῖ τὸ πνεῦμα πρὸς ἡμᾶς καὶ ἀποστέλλει, καθὼς καὶ αὐτὸς ἀποστέλλεται παρὰ τοῦ πατρὸς. τάχα δὲ ὅτι καὶ περιβολὰς ἔστι τοῦ πνεύματος, ὥσπερ λέγομεν. *Sed non ſecundum eſſentiam, o amice, Patri & Filio reſpectu Spiritus maius ineſt, ſed ſecundum proprietatem, quod ex Patre & ex Filio Spiritus eſt, non vero Pater aut Filius ex Spiritu, & quod Spiritus proprietas eſt non generare, aut producere, ſed procedere. Pari ratione Patri quoque ineſt maius reſpectu Filij: maior enim eſt Pater Filio, vt ipſe Dominus ait, Pater meus maior me eſt, ſed cauſa aut alia quapiam ratione, non eſſentia. Nanque Filius ex Patre eſt, & non Pater ex Filio. eſſentia vero vna & eadem, & in ipſa immutabilitas & æqualitas eſt, aut etiam vnum idemque Patri & Filio, nullumque diſcrimen. Quemadmodum enim in Patre & Filio ſecundum eſsentiam vnum idemque immutabile eſt; ſic & in Filio & Spiritu ſecundum eſſentiam vnum æqualeque: ſecunaum vero quod Filius producit Spiritum, & Spiritus ex Filio procedit, & Spiritus ex Filio eſt, non vero Filius ex Spiritu, maius Filio adaptabitur. Vti vero Filio Pater maior eſt & æqualis, ita & Filius maior æqualiſque Spiritui fuerit. Magnus Alexandrinæ Eccleſiæ Præſul Athanaſius prima contra Arianos Orat. affirmat;* Et relatis Athana-

ſij verbis ; a nobis quoque ſupra adductis; ſubdit; *Et hæc quidem Sanctus ea mente profert, ſecundum Deitatis eſſentiam æqualem Spiritui eſſe Filium, maiorem vero rurſus ſecundum aliud, & manifeſtum eſt eſſe ſecundum diuinæ ipſius hypoſtaſeos proprietatem: quemadmodum & Pater maior Filio dicitur non natura ſed proprietate, cauſa videlicet. Quare & Filius maior erit Spiritu, quod nobis Spiritum exhibet mittitque, vti & ipſe mittitur a Patre. Forte etiam quod productor eſt Spiritus ſancti.* Et his Græcus acquieſcens ad alia ſe Græcorum confert argumenta. Non dici potuit clarius. Non placet? Ad ipſius Eccleſiæ lumina recurramus. Gregorius Nazianzenus Orat. 2. de Filio. Πῶς συμβήσεται τὰ ἀσύμβατα; τὸ γὰρ αὐτὸ τοῦ αὐτοῦ μεῖζον, καὶ ἴσον εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἢ δ' ἄλλον. ὅτι τὸ μεῖζον μέν ἐστι τῆς αἰτίας, τὸ δὲ ἴσον τῆς φύσεως. καὶ τοῦτο ὑπὸ πολλῆς εὐγνωμοσύνης ὁμολογοῦμεν ἡμεῖς. Τάχα δ' ἂν εἴποι τις ἄλλος τῷ ἡμετέρῳ λόγῳ προσφιλονεικῶν, μὴ ἔλαττον εἶναι τὸ ἐκ τοιαύτης αἰτίας εἶναι τοῦ ἀναιτίου. τῆς τε γὰρ τοῦ ἀνάρχου δόξης μετέχοι ἂν ὅτι καὶ ἐκ τοῦ ἀνάρχου, καὶ πρόσεστιν ἡ γέννησις πρᾶγμα τοσοῦτον τοῖς γε νοῦν ἔχουσι. καὶ οὕτω σεβάσμιον. τὸ γὰρ δὴ λέγειν, ὅτι τοῦ κατὰ τὸν ἄνθρωπον νοουμένου μείζων, ἀληθὲς μὲν, οὐ μέγα δέ. Τί γὰρ θαυμαστὸν, εἰ μείζων ἀνθρώπου Θεός. Ταῦτα μὲν οὖν εἰρήσθω πρὸς τοὺς τὸ μεῖζον κομπάζοντας. *Quomodo quæ diſſident in vnum conuenient? Neque*

enim

enim fieri poteſt vt vnum, & idem eodem aut alijs maius exiſtat & par. Quod maius quidem cauſæ eſt, par naturæ, & hoc quidem ex multa noſtra benignitate ac facilitate nos fatemur. Forte etiam aliud quiſpiam dixerit, noſtro ſermoni ſeſe opponens, non minus eſſe ex ſimili cauſa illius, qui abſque cauſa eſt, nanque gloriæ illius, qui ſine principio eſt, particeps eſſe poteſt, quod ex eo eſt, quod ſine principio exiſtit, & generatio adeſt res tanta adeoque veneranda prudentibus. Nanque aſſerere, ſi ratio habeatur humanæ naturæ, illum maiorem eſſe, verum eſt, attamen non magnum. Quid etenim mirum eſt, ſi Deus maior homine eſt. Hæc itaque dicta ſint ad illos, qui maius hoc tumide iactant. Et Orat. in ſanctum Baptiſmum; Οὐ γὰρ δόξα τὸ ἐξ οὗ ἡ τῶν ἐξ αὐτοῦ ταπείνωσις. πρὸς δὲ καὶ ὑφορῶμαι τὴν σὴν ἀπληστίαν, μὴ τὸ μεῖζον λαβὼν διχοτομήσῃς τὴν φύσιν. οὐ γὰρ κατὰ τὴν φύσιν τὸ μεῖζον, τὴν αἰτίαν δέ. οὐδὲν γὰρ τῶν ὁμοουσίων μεῖζον ἢ ἔλαττον. *Neque enim gloria eſt ex aliquo eſſe, ſi quæ ex eo ſunt humiliter de ſe ſentiunt. Præterea ſuſpecta mihi eſt tua inſatietas, ne dum maius inſinuas, eſſentiam diuidas. Neque enim ſecundum naturam maius eſt, ſed ſecundam cauſam. Nullum enim ex ijs, quæ conſubſtantialia ſunt, maius vel minus eſt.* Nec aliter ſentit Baſilius Orat. tertia aduerſus Eunomium diſputans; Τίς γὰρ ἀνάγκη, εἰ τῷ ἀξιώματι

καὶ

καὶ τῇ τάξει τρίτον ὑπάρχει τὸ πνεῦμα, τρίτον εἶναι αὐτὸ καὶ τῇ φύσει, ἀξιώματι μὲν γὰρ δευτερεύειν τοῦ υἱοῦ παρ᾽ αὐτοῦ τὸ εἶναι ἔχον, καὶ παρ᾽ αὐτοῦ λαμβάνον, καὶ ἀναγγέλλον ἡμῖν, καὶ ὅλως ἐκείνης τῆς αἰτίας ἐξημμένον, παραδίδωσιν ὁ τῆς εὐσεβείας λόγος, φύσει δὲ τρίτῃ χρῆσθαι οὔτε παρὰ τῶν Ἁγίων δεδιδάγμεθα Γραφῶν, οὔτε ἐκ τῶν εἰρημένων κατὰ τὸ ἀκόλουθον δυνατόν ἐστι συλλογίζεσθαι. Ὡς γὰρ ὁ υἱὸς τάξει μὲν δεύτερος τοῦ πατρὸς, ὅτι ἀπ᾽ ἐκείνου, καὶ ἀξιώματι, ὅτι ἀρχὴ καὶ αἰτία τοῦ εἶναι πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ὅτι δι᾽ αὐτοῦ ἡ πρόσοδος πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πατέρα, φύσει οὐκέτι δεύτερος, διότι ἡ θεότης ἐν ἑκατέρῳ μία. οὕτω δηλονότι καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, εἰ καὶ ὑποβέβηκε τὸν υἱὸν τῇ τάξει καὶ τῷ ἀξιώματι, οὐκέτι ἂν εἰκότως ὡς ἀλλοτρίας ὑπάρχον φύσεως ἀκολουθεῖν εἴποιμεν. *Quæ enim neceſſitas eſt, ſi dignitate, & ordine tertius eſt Spiritus, tertium quoque eſſe eundem natura? Dignitate enim ſecundum eſſe a Filio, ab ipſo eſſe poſſidentem, & in ſumma ab ea cauſa dependentem, tradit pietatis ratio: ſed natura tertia uti, neque a ſanctis literis edocemur, neque ex his, quæ dicta ſunt, recta ducta ſequela poſſumus demonſtrare. Quemadmodum enim Filius ordine quidem ſecundus eſt a Patre, quoniam ex illo, & dignitate, quod principium & cauſa Pater illius eſt, & quod per ipſum acceſſus & adductio ad Deum & Patrem, natura vero neutiquam ſecundus, quod Deitas in vtroque vna; ita videlicet & Spiritus ſanctus,*

& ſi

& ſi ordine Filio inferior eſt, & dignitate nunquam tamen rite dicemus ſequi, eum alterius eſſe naturæ. Iſidorus Peluſiota lib. 3. epiſt. 333: Εἰ τοίνυν ταύτης τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας οὐκ ἐφικνεῖσθε, ἀφεστάναι δὲ τῆς τῶν Ἀνομοίων ἀσεβείας προῄρησθε, δύνασθε λέγειν, ὃ ἔφησέ τις πρὸς αὐτοὺς διαλεγόμενος, ὅτι καὶ τὸ μεῖζον ἵσταται, ᾗ γεννήτωρ, καὶ τὸ ἴσον καθὸ Θεός ἐστι ὁμοούσιος. *Quocirca ſi veram hanc ſententiam haud aſſequimini, atque interim tamen ab Anomœorum impietate abſiſtere conſtituiſtis, illud vobis dicere licet, quod a quodam, dum aduerſus eos diſſereret, allatum eſt, nempe quod maius conſiſtit, qua ratione genitor eſt, & æquale, quatenus Deus eſt, eiuſdemque ſubſtantiæ.* Nec ad aliud videtur reſpexiſſe Nicephorus Patriarcha Conſtantinopolitanus Tractatu de immaculata & pura Chriſtianorum Fide cap. 19. Τὸ ὑπερβάλλον ἐν τούτοις, ἢ μειονεκτούμενον ἀποπεμπόμενοι, τὸ γὰρ μεῖζον ἢ ἔλαττον, ὥσπερ ἐν τῇ οὐσίᾳ θεωρῆσαι οὐκ ἐνόν, οὐδὲ ἐν τῇ τριάδι κατὰ τὴν οὐσίαν, ἢ τὴν θεότητα, ἵνα τὴν Ἀρειανικὴν λύσσαν, ἐξ ἧς ἐστι πρὸς ἣν ἡμῖν ὁ νῦν πόλεμος, καταςβέσωμεν. *Supereminens in his aut imminutum reijcientes, maius enim & minus, quemadmodum in eſſentia conſiderari nequit, ſic & in Triade atque diuinitate ſecundum eſſentiam, vt Arianam rabiem, ex qua & contra quam præſens hæc pugna nobis eſt, exterminemus.* Hinc Theophylacti argumentum pro Græcis contra Latinos

nos de proceſſione Spiritus ſancti eluditur. *Si maior eſt Pater Filio cauſa, ſi & Filius eſt cauſa Spiritus, eſſet & hic Spiritu maior*, quo veluti ariete Italum impetit, clamans. *Vbi vnquam inueniſti, maiorem Filium Spiritu dici?* Annon negligenter Theophylactus Sanctorum dicta pertractauit, qui ſimilia efflagitat, & ſolem in meridie quærit? Ipſe plane nec Athanaſium, nec Nazianzenum, nec Baſilium, nec alios obſeruauit. Nam ſi obſeruaſſet, probe inueniſſet, Filium maiorem Spiritu dici, quia Spiritus ex eo eſt, & ex eo originem ſuam & principium agnoſcit, non quia natura inferior eſt. Cum itaque Doctores ſimiles dicta ſua catholice explicent, ne dicamus Methodium vel Arianæ hæreſeos ſemina ſuis Commentarijs inſperſiſſe, vel locum poſtmodum ab Arianis corruptum, non dubitamus dicere, eum non alio ſenſu neque alia mente ſimilia dictaſſe, Ἦν γὰρ ἐμπρεπὲς μείζονα τῶν ἄλλων μετὰ τὸν πατέρα μόνῳ τῷ ἑαυτοῦ μείζονι χρήσασθαι μάρτυρι. *Addecebat ſiquidem reliquis alijs præſtantiorem*, etiam Spiritu ſancto, ratione nempe originis & cauſæ, & eadem ratione cauſæ & originis *ſui maiorem in teſtimonium adducere*. Nunquam enim de diuinitate Filij & Spiritus, quos eſſentia & natura & ſubſtantia æquales ſemper faſſus dubitauit. in Triade ſiquidem ſicuti eſſen-

tiam

tiam vnam, ita tres perſonas earumque vnius ab alia productionem, & originem Filij & Spiritus a Patre, & cum maiorem Spiritu Filium prædicat, Spiritus quoque originem a Filio hoc ipſo de Caſtitate tractatu agnoſcit. Plures aliæ expoſitiones adduci poſſent, ſed iſta ex Sanctorum Patrum deprompta Commentarijs, licet non nemini noua videri poterit, pro dicto Methodiano ſufficiat.

Pag. 187. verſ. 22. *Ideoque noue illuminati nuncupantur*] Inter alia Baptiſmi nomina hoc quoque & præcipuum fuit. Hinc φωτισμὸς eſt, & φώτισμα apud antiquos Patres Baptiſmus ipſe. & apud Paulum, *Qui ſemel ſunt illuminati*, & *Quibus illuminati magnum certamen ſuſtinuiſtis*. Et νεοφώτιστοι ſunt *recens, & nupere illuminati*. Habentur Cyrilli Hieroſolymitani πρὸς τοὺς νεοφωτίστους Catecheſes quinque. Eoſdem *nouella germina* nuncupauit Auguſtinus. Appellationis cauſam diuerſam a Methodiana reddidit Dionyſius Areopagita de Eccleſiaſtica Hierarchia cap. 3. Οὕτω δὴ καὶ τὴν ἱερὰν τῆς θεογενεσίας τελετὴν, ἐπειδὴ πρώτως φωτὸς μεταδίδωσι, καὶ πασῶν ἐστιν ἀρχὴ τῶν θείων φωταγωγιῶν ἐκ τοῦ τελουμένου τὴν ἀληθῆ τοῦ φωτίσματος ἐπωνυμίαν ὑμνοῦμεν. Εἰ γὰρ καὶ πᾶσι κοινὸν τοῖς Ἱεραρχικοῖς τὸ φωτὸς ἱεροῦ μεταδιδόναι τοῖς τελουμένοις, ἀλλ' αὕτη τὸ πρώτως ἰδεῖν ἐδωρήσατό μοι, καὶ διὰ τοῦ ταύτης ἀρχικωτάτου φωτὸς ἐπὶ τὴν

τῶν ἄλλων ἱερῶν ἐποψίαν φωταγωγοῦμαι. *Ita quoque ſacram diuinæ regenerationis initiationem, quod primam lucem conferat, omniumque diuinarum illuſtrationum principium exiſtat, ex effectu vero illuſtrationis nomine celebramus. Quamuis enim etiam alijs Hierarchicis functionibus commune ſit, eos qui initiantur ſacræ lucis conſortes facere; attamen hæc illa eſt, quæ primum mihi viſum impertiuit, perque illius lucem principaliorem ad cætera quoque ſacra contuenda lumen accipio.* Dionyſium ſequuntur Maximus, & Pachymeres in Expoſitione. Aliam Proclus Conſtantinopolitanus Orat. in ſanctam Pentecoſtem: Τοῦτο γὰρ τὸ πνεῦμα συναναμίγνυται τῷ ὕδατι, καὶ χωνεύει τὰς ἁμαρτίας ὡς πῦρ, καὶ τοὺς νεοφωτίστους λαμπρύνει ὡς φῶς, καὶ ἡμᾶς ἐλεεῖ ὡς Θεός. *Hic nanque Spiritus commiſcetur aqua, & peccata noſtra ſecus ac in fornace ignis conſumit & conflat, & nuperos baptizatos vt lux illuminat, noſtrique miſeretur, vt Deus.* Aliam Michaël Glycas Epiſtola 18. Ἀλλὰ καὶ λαμπὰς ἐπὶ τοῖς βαπτιζομένοις ἀνάπτεται ἔξωθεν, τὴν φωταγωγίαν αὐτὴν ὑπεμφαίνουσα, μεθ' ἧς καὶ τὴν Εὐαγγελικὴν φωνήν τε καὶ παραβολὴν ὡς νυμφίῳ τῷ Χριστῷ ὑπαντήσομεν. Τοιούτων μὲν οὖν μυστηρίων τεκμήριον ἡ λαμπάς. ὁ γὰρ βαπτιζόμενος θείαν τινὰ ἔλλαμψιν παρ' αὐτοῦ τοῦ ἱερέως ἐξ ἀνάγκης εἰσδέχεται, καθ' ὃν δὴ τρόπον αἱ ἄνω δυνάμεις παρ' αὐτοῦ τοῦ πρώτου ἀρχιερέως ἀμέσως φωτίζονται. *Sed &*

ce-

cereus ſuper eos qui baptizantur accendi aſſueuit, illuminationem ipſam indicans, cum quo ſecundum Euangelicam vocem & parabolam vti ſponſo Chriſti obuiam exibimus. Horum arcanorum indicium cereus eſt, qui enim baptizatur, diuinam quandam illuminationem a Sacerdote neceſſario ſuſcipit, qua ratione ſuperiores virtutes ab ipſo primo Sacerdotum Principe immediate illuminantur. Multa alia Baptiſmi nomina recenſet & explicat Vaſquez Tom. 2. in 3. part. Diſputat. 140. cap. 1.

Pag. 210. verſ. 23. *Secundum Aegyptiorum, & Chaldæorum principia, & hypotheſes*] De his Chaldæorum & Aegyptiorum principijs & Hypotheſibus recolenda ſunt, quæ tradit Sextus Empiricus aduerſus Mathematicos lib. 5. & excerpta Photii, ex Theodori, ſiue Diodori Tarſenſis libris de Fato, Tmem. 223. Multum enim ad ea, quæ Thecla hic dixerat conducent.

Pag. 212. verſ. 1. *Hinc qui vere Chriſtum cognouerunt, non ſemper pueri*] Reſpexit ad illa Platonis, quæ Soloni dixit Sacerdos Aegyptius in Timæo. Ὦ Σόλων Σόλων, Ἕλληνες ἀεὶ παῖδές ἐστε, γέρων δὲ Ἕλλην οὐκ ἔστιν. *O Solon Solon, Græci ſemper pueri eſtis: ſenex Græcorum eſt nullus.*

Pag. 236. verſ. 8. *Prænunciantes Reſurrectionem*] Opinionem, præſentis ſeculi duratio-

nem

nem ab Orbe condito vſque ad diem iudicij ſex millium annorum ſpatio concludendam, multis ex antiquioribus Patribus & Græcis & Latinis tenuerunt. Vide quæ adnotabamus noſtris in Euſtathij Antiocheni Exameron Notis pag. 248. Si Latinorum computum ſequaris, qui ad annos quattuor mille plus minus Natiuitatem Chriſti referunt, cum millenarius iſte annorum terminus nondum prætergreſſus eſt, ſed a præſcripto termino plurimum diſtet, adhuc in dubio eſt, an, vti Patres iſti aſſeruerunt, eueniet. Verum ex Græcorum ſententia annorum hic terminus prætetijſſe videtur. Siue enim Chriſtus natus eſt ex Euſebio anno 5190. ſiue ex Theophilo Antiocheno ad Autolycum anno 5476. ſiue ex Euſtathio Antiocheno 5531. ſiue ex Niceta 5503. ſiue ex Cedreno 5506. ſiue ex Græcorum communi calculo 5508. ſextus iſte annorum millenarius terminum durationis Mundi ab Elia Propheta, & reliquis decretus plurimos annos exceſſit, vt cuique, ſi illos computet detrahatque, patebit. Quare Eliæ Prophetæ vaticinium, quod in Biblijs nuſquam extat, *Sex millia annorum Mundi, & poſtea deſtructio, duo millia inane, duo millia lex, duo millia Chriſtus*, nihili faciendum eſt; & condonandum illis, qui Eliæ propter in Eccleſiam Dei ſæuam dominantium tyrannidem

nidem, & piorum hominum crudeliſſimas ſtrages, necnon Hæreticorum continuas, & ſingulis momentis exorientes nouas opiniones, & in Deum verum blaſphemias, adde etiam Catholicorum crebra & pernicialia diſſidia, aſſenſum præbuere, & mundi finem non diu poſt adfuturum opinati ſunt. Niſi cum noſtro hoc Methodio dicere cautius velimus, non concludi hoc millenario annorum, ſed eo expleto in ſeptenario conſummationem futuram, & humanarum rerum ſtatum in melius reformandum, cum ſcribat; *Prænunciantes reſurrectionem, & noſtri in terram delapſi tabernaculi concreationem, quod ſeptimo millenario rurſus immortale nos reſumentes, magnum diem feſtum celebrabimus.* &c. Et infra pag. 255 *Non remanens in tabernaculis, tum meum tabernaculum, non vtvt erat, prius permaneat, ſed poſt millenarium ab habitu humano, & corruptione in Angelicam magnitudinem, & pulchritudinem immutetur.* &c. Quod an ita futurum ſit adhuc in occultiſſima Dei prouidentia latet. Et forte etiam ante quam ſeptenarium hoc finem habuerit, ſuccedet. Sed quis nouit ſenſum Domini, aut quis conſiliarius eius fuit?

Pag. 242. verſ. 5. *Erat quippe noſtrum tabernaculum, & antea caſus ignarum.*] Et ſupra dixerat pag. 63. *Nam & ille procreatus erat*

extra corruptionem, &c. Extat Michaëlis Glycæ ad Maximum Smeniotam Epiſtola ſatis prolixa & docta apud me inter alias eiuſdem Epiſtolas non dum, quod ipſe ſciam, edita, in qua multis rationibus, & teſtimonijs ex veterum Patrum Ioannis Damaſceni, Synodi Carthaginenſis, Ioannis Chryſoſtomi, Andreæ Cretenſis, Anaſtaſij Synaitæ, Gregorij Nazianzeni, Cyrilli, Baſilij Cæſarienſis, Athanaſij Alexandrini, Gregorij Nyſſeni, Theodori Studitæ, Maximi Confeſſoris, Barſanuphij, Macarij Aegyptij, & aliorum Commentarijs probat, Adamum ante peccatum immortalem & anima & corpore fuiſſe, poſt peccatum corpus illius corruptioni traditum. Dictis Patribus poteſt addi & hic noſter Methodius.

Pag. 251. verſ. 20. *Et abſque illa neminem futurum, qui promiſſionum illarum compos euadet*] Et infra repetit; *Abſque illa*, nempe caſtimonia, *neminem futurum, qui promiſſionum illarum compos euadet*. Quaſi vero nemo niſi caſtus & virgo cœlorum regnum ingrediatur. Verumtamen ipſe ſemetipſum explicat: nanque cum ſupra dixiſſet, & infra Virtus inculcet, nomine Caſtimoniæ & Virginitatis non tantum intelligere a voluptatibus venereis, ſed ab omnibus alijs vitijs abſtinentiam, & vitam integram & puram, & ab omni peccato disjun-

disjunctam , conſequenter intelligitur, cum dicit tantum caſtos & virgines poſſidere promiſſiones ſub nomine illo intelligi reliquos omnes, qui licet virgines non ſunt, nec caſtimoniam coluerint, fuerunt tamen & ſanctitate vitæ, & pietate in Deum, & virtutibus alijs inſtructi atque ornati. Iuſtorum enim, quomodocunque iuſti ſunt, eſt regnum cœlorum.

Pag. 259. verſ. 7. *Cum non ita commode lex a corruptione genus humanum liberare potis eſſet*] Hiſce Methodij verbis opinio refellitur aſſeuerantium ante Chriſti aduentum pleroſque neque a Chriſto, neque per Chriſtum æternam ſalutem conſecutos. De qua opinione nos alibi fuſe diſputauimus, & quomodo ea intelligenda ſit, ne dicta Patrum id aſſerentia condemnare cogamur. Vide etiam quæ de Paganorum animabus libris quinque Franciſcus Collius copioſiſſime diſſeruit.

Ex Codicibus

VATICANO, ET BARBERINO

Variæ Lectiones

IN S. METHODII SYMPOSIVM.

Pag. 1. Γρηγόριον] Vide Notas.

Pag. 1. Βουλόμενος] Reſpicit ad Eubulum, maſculine prolatum. Barberinus Βουλομένη ad Eubulium.

Pag. 2. verſ. 17. προσαναγγείλαντος.

Pag. 3. v. 10. ἀγγείλας. v. 20. τούτων δὲ ἐπιμνησθῶ, τὰ ἀξιομνημόνευτα.

Pag. 4. v. 7. μέγαν εἰς οὐρανὸν ὁρῶσαι. v. 19. δεινὸν ad Eubulium ἐν τ. ὁμ. καὶ φιλοσπουδεῖν, ὦ Εὐβούλιον, σφόδρα. v. 12. ἀτέχνους. v. 21. αὐτῇ conſequenter ad anteriora. v. 22. γινώσκεις γάρ που.

Pag. 5. v. 1. καρπώσεως. v. 4. αὐτῆς γὰρ. v. 21. μέγα σεμνότητος.

Pag. 6. v. 3. προσηχθοῦσα. v. 12. εἰσήγαγον. v. 14. κατὰ τὴν ὁδὸν ἴσως ποικίλων.

Pag. 7. v. 4. εἰσελθοῦσαι τε καταλαμβάνομεν δὴ τὴν Θέκλαν. v. 11. σαρκὰ τὰς.

Pag. 8. v. 8. πληθύοντα. v. 12. ἐμπονόοις, v. 13. κατεσπασμένοι. v. 18. ὑφ' ὃ v. 20. ὥσπερ. v. 25. ἀληθῆ

Pag. 9. v. 8. αἰνιγρότους v. 15 καὶ τίς; v. 24. ποιησαίμην.

pag. 10. v. 13. οὖθαρ τῆς Ἐκκλησίας. v. 14. ἀπ. αὐτὸ τοῦτο τὸ ἄριστον. v. 16. καὶ διὰ τοῦτο ὁ Κύριος. v. 25. σφόδρα.

P. 11. v. 16. οὐράνιον. v. 22. ἀναπηδῶσαν. v. 28. τῶν οὐρανῶν.

Pag. 13. v. 17. ἐκτρέφειν. v. 24. ἐὰν μὴ πρότερον ἄλλα τι.

Pag. 14. v. 4. ἐπιστύφων. v. 21. μή που λαθοῦσα.

Pag. 25. v. 17. ἐπὶ τοῦ μικροῦ ἀξίου.

Pag. 16. v. 14. οὐδὲν ἠχημένον.

Pag. 18. v. 26. ἐνορμίζονται.

Pag. 19. v. 1. τολμήσει. v. 11. περιστελλόμενος. v. 13. μηκέτι εἰς τὴν ἐκ τοῦ αὐτοῦ αἵματος σάρκα δημιουργηθεῖσαν παιδοσπορεῖν,

Pag. 20. v. 15. μαργαίνοντας.

Pag. 21. v. 16. μετεωριζομένη

Pag. 22. v. 18. φράσαι.

Pag. 23. v. 26. δι' ἧς.

Pag. 24. v. 12. ταύτην ἰδέαν.

Pag. 25. v. 17. παρέστησιν.

Pag. 26. v. 7. ὡς φωνὴ ὕδωρ κε[.]θαρριζόντων. v. 22. οἱ ἀκολουθοῦσι. v. 26. πῶς τὸ ἀξίωμα.

Pag.

pag.27. V. 2. ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἀπαρχή.

pag.28. V.10. ἀναπληρούτω. V.18. ὅτι δοκεῖ. V.23. περιέσθαι τέλος ἐπιθεῖναι τῷ λόγῳ. V. 26. πρεσβύσεως.

pag. 29. V. 10. τῶν ἀστέρων. V.18. διάταγμα τὸ ἐπὶ τῆς παιδοποιίας.

pag. 30. V. 5. πληρώσωσιν. V.6. εἰσβάλλοντες. V.23. ἔφην.

pag.31. V.4. εἰς τοὺς αὔλακας. V. 25. θηλυνόμενος. V. 26. ἵνα πάλιν ἀπὸ τῶν.

p.32. V.25. γίνεται.

pag.33. V.6. οὐ τολμηρὸν τὸ δέλ. V.19. ἐκτικοῖς. V. 26. ἔσεσθαι μαρτύρων.

pag.34. V.6. φυόμενοι. V.9. θεοῦ ἀνάγκη γὰρ εἶναι. V. 12. λεχθὲν. V.16. ἀνθρώποις.

Pag.35. V.1. ὡς σοφωτάτην. V.8. τῆς μεγαλοσυνῆς. V. 10. αὐτοῦ. V.24. ὦ οὗτος.

Pag.36. V.18. τόκον. V.27. καὶ ταύτης σου τῆς.

Pag.37. V.6. τελεσφορηθεῖσαι γονὴν, μὴ μορφωθέντος καὶ ψυχωθέντος τοῦ κυήματος. V.20. διήκουσα. V.24. αἱματικόν.

Pag. 38. V. 9. παρακειμένῳ. V.12. μέχρι ἄκρων. V. 22. τότε δ' αὖ τὴν. V.28. δὸς γὰρ κεκ.

Pag.39. V.4. ἔχειν δὲ ἐκ. V.16. ἀπειλητέον. V.19. ἔσωθεν. V.25. ἀποπλάσαντα.

Pag.40. V.6. διαφέροις ἔργοις εἰ καὶ εἰς. V.12. διὸ ὡς ἀναιτίαν μὲν διὰ χρ.

Pag.41. προσηνυσμένων, V. 3. ὡς σοφωτάτην. V.8. τὴν δὲ προσηκομένην. V. 17. ἐπικαλύμματα. V.18. χρώμενη ἔνθα καὶ ἡμᾶς ἀορά-τως ἀνθρώ. V.24. α' ἑνικῷ. V.27. θηλείας φερόμενος πόρους.

pag.42. V.15. τοιῶσδε. V.17. περιτιθόμενον. V.21. γεωργικῆς.

pag. 43. V.1. ἅπασα γῆ. V.5. πηλικουμένα. V.22. γάμων.

Pag.44. V.3. ἐπ' ἀλλοτρίων. V.7. καὶ ἐκεῖ. V. 9. ψυχωτέον, καὶ τὸ χρῆ. V. 19. ἀνίεσθαι. V. 21. τὶς δ' ὑπονόμους. ἢ τίς θεὸς ἐζύμωσε χυμοῦ ἡδύτητας ἅμα τε, καὶ μαλακὴν σάρκα ἐκ χοός. ἢ μόνος ὁ ἄριστος.

Pag. 45. V.1. ἑαυτῷ. V. 6. περὶ μὴ συμπνίγεσθαι. V. 19. τοῦ Χριστοῦ μετέχει. καὶ μεταζωγραφῶν. V.26. γραφαῖς. V. 28. ἐγίνοντο.

Pag.46. V.4. ὡς δὲ καὶ. V.21. ἐν οὐ κριτικοῖς.

Pag. 47. V. 1. ἐνθανάτου σπείρ. V.6. ἡμῖν καὶ μόνος. V.19 οὐκ αἰσθανόμενα. V.23. ἀτελεστέρα ἡ ἐλπὶς αὐτῶν, πλοῦ τε ἀτιμότερος ὁ βίος αὐτῶν, ὅτι ἦγν.

Pag. 48. V. 17. συμβαινόντων κατὰ φύσιν α. ἐκ. εἰ. μὴ βδε. μὲν παιδο. V.26. τῆς ἐν φυτοῖς γλυκύτητος.

Pag.49 V.9. οὐ γὰρ δὴ τοῦ.

Pag. 50. V.1. ἐπεὶ μὴ πᾶσιν. V.19. ἐν κροάστω τοῖς γὰρ χρ. V.20. ἐκ δεξιῶν. V.25. εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς.

Pag. 51. V.1. γενέσθαι ἡδὺν ἐκ παίδων. V.2. τῶν παρθένων ἐπαγγελσῶν τὸν λόγον V.8. ἐκ τρίτου V.8. μετὰ τὴν Θεοφίλαν. V. 22. ἀπεκτάνθαι V. 24. ἀναλογικός.

Pag.

pag. 53. V. 1. ἐκ τῶν ὀστέων μου, V. 7. ϗ τὴν μητέρα αὐτοῦ ϗ. V. 19 ἐπεργαζομένη. V. 21. ϗ τόκον. V. 25. ἄνθρωπος ἕτερος.

pag. 54. V. 2. εἰς τὸν Χριστὸν. V. 3, τὸν λόγον ἀναλαμβάνεσθαι οὕτως. V. 17. προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ. V. 24, ἀπεπήδα. V. 26. παρεμβάλλειν ἑαυτὸν ἀνόμοιον τοῖς προσκ.

pag. 55. V. 2. τοῦ σκάμματος. V. 9. τῷ λειοτέρῳ.

p. 56. V. 5. ἀνδρειέστερον. V. 11 κἀκεῖνα μοι. V, 15. ἀπεξεργασμένη. V. 24. κατὰ μέρος τέλεον.

pag. 57. V. 5. θεσμοὺς ἀλλ᾽ ἐπεί. V. 13. ἐπισκεψάμεναι τὴν γραφὴν. V. 19. ἐξετάσθηναι.

pag. 58. V. 2. εὑρεθήσεται. V. 13. ἀπεικασία ὡμοιῶσθαι. V. 21. ἐπισάζειν τολμῶν, ὡς ἔμφρων ἀποδειχθήσεται.

pag. 59. V. 15. ἀντισφετεριζόμενα.

pag. 60. V. 1. ἀλλὰ ϗ αὐτὸ τοῦτο. V. 5. ἥρμοσε γὰρ V. 11. ἀνθρώπων ἀνθρώπῳ. V. 13. τὸν Χριστὸν ἄνθρωπον. V. 15. συμπληρωμένον ϗ θεὸν ἐν ἀνθρώπῳ κεχωρημένον. ἦν γὰρ πρεπωδέστατον τὸν πρεσβύτατον. V. 22. ϗ πρῶτον τῶν ἀνθρώπων ἄνθρω.

pag. 61. V. 13. Ἱερεμίας παρείτω. V. 21. ἐνώπιον αὐτοῦ ποιῆσαι. V. 23. ἔτι εἰπεῖν, ϗ μηδέπω φθάσαν.

pag. 62. V. 1. ϗ ἀποπαγιωθῆναι V. 2. ὕδωρ καταλαβομένη, ϗ κατασχίσασα διέλυσε. V. 16. τηκόντα. V. 22. παρεστηκότας.

Pag. 63. V. 14. πείθεται. V. 17. ϗ κυβερνῶν τὰ πλήθη. V. 19. τὸ ἴδιος καὶ τέλειος. V. 20. κατὰ γένη ϗ φῦλα διῃρημένων συμπαρεσαλ. V. 24. ἐδημιουργεῖτο γὰρ δὴ καὶ αὐτὸς, ἵνα τὸν βασιλ.

pag. 64. V. 6. ἀλλ᾽ ἐπεὶ συμβαίνει. V. 12. ὁ Κύριος ἑαυτὸν. V. 25. γὰρ ἄνθρωπον εἰς τὴν βίβλον ἐγκαταλ. ταύτην ϗ τὸν ἀριθμὸν, βαστάζοντος.

pag. 65. V. 4. ϗ ταῖς ἀπαύστοις περικλυσθεὶς. V. 11. ἥρμοζε γὰρ τὸ μὴ δεῖ. V. 23. ἀναπλασθεὶς ἀνέλυσε.

pag. 66. V. 8. τοῦτο ἀπεργάσασθαι. V, 19. γίνεται.

pag. 67. V. 14. εἰς ὁπότερον αὐτῶν νεύσας προσκλίθῃ. V. 21. ἄφθαρτος ϗ ἀθάνατος. V. 26. τῶν καρπῶν.

Pag. 68. V. 9. ὥσπερ ϗ Παῦλος ἐδίδαξε λέγων. οὐ γὰρ. V. 16. ϗ τὸ ἀποκτεῖνον. V. 20. αὐτὸ τὸ ἀθανατίζον. V. 22. τὸ ἀθανατιζόμενον.

pag. 69. V. 5. τὴν ἁρμονίαν, ϗ τὴν δικαιοσύνην. V. 15. τούτων αὐτάρκως ἤδη λελ. προηγ. γὰρ μετὰ συστάσεων, οὐκ ἀνεκταφρονήτων ἐκ τῆς γρ. ὡς ἄρ. ὁ προστ. οἰκείως εἰς αὐ. αν. δυνάστου τὸν. V. 24. μονογενοῦς, ἀλλὰ ϗ αὐτὸ τοῦτο σοφία γεγονὼς ϗ λόγος. δὲ

pag. 70. V. 9. ἐκ τῶν ὀστῶν αὐτοῦ. V. 12. συμφωνήσῃ. συνεστήσῃ.

pag. 71. V. 12. ἡμῖν ἔτι ϗ νῦν ϗ ἔξις. V. 20. διὰ τούτους ὁ Χριστὸς. V. 25. ϗ προσκολληθεὶς τῇ Ἐκκλησ.

Pag. 72. V. 2. δυνάμει ἐντὶ. V. 15. καὶ σάρκα σοφίαν. V. 22. περισσηκόντως οἱ κεφωτισμένοι. V. 25 καὶ μέρος καταλέχθῆναι Χριστοῦ. V. 27. συνεξαναστὰς τοῦ ὕπνου κεκοιμημένους. καὶ αὐτοὺς μεταλαβεῖν δυνηθῇ πνεύματος ἀναπλασθεὶς. τοῦτο γάρ.

pag. 73. V. 19. τὸ σίφος τῶν πεπιστευκότων Ἐκκλησίαν οὕτως ὀνομά.

pag. 74. V. 10. ὑποδεχόμενοι, καὶ γον. ω. συνεργηθησόμενοι. V. 16. ἀπαρχόμενοι εἰς σωτηρείαν τῶν μαθημάτων. V. 24. Ἐκκλησία καὶ οὗτοι γεγονότες εἰς ἑτέρων τόκον.

pag. 75. V. 4. καὶ τὰ κατὰ τὸν ἀδί. V. 26. ἐστ' ἂν καὶ ἐν τούτοις.

Pag. 76. V. 2. ὠδῖνα ἄχρις οὗ. V. 20. καὶ τὰ ἑξῆς πρὸς.

pag. 77. V. 5. Γυμνοὺς περιφάσεων. V. 8. τῶν ἡδυπαθειῶν. V. 2. ἐντυφόμενον.

pag. 78. V. 9. ἑαυτὸν διδοὺς ὑπὲρ. V. 11. καὶ καθαιρείσῃ. V. 19 παρέχῃ λαβεῖν τοῖς κεφαλαίοις καταχρῆσθαι τούτοις τοὺς πρεσβεύοντας περιφάσει τεκνογονίας σωμάτων περιτρίβεις. V. 27. τεκμηρίων ὑπεμφαίνειν παρεῖται τὸ ἀξ.

pag 79. V. 2. ἀνθρώπῳ εἶναι γυναικὸς. V. 15. παῖς αὐτῶν ὁμ. V. 20. Ἀθέως τόδε. V. 24. ὦ οὗτοι παντάπασι σωφρονεῖν.

Pag. 80. V. 1. ἐπέτρεψε μᾶλλον. V. 3. καὶ μὴ ἵνα ἐγκρατεῖς ἂν ἐπαγγελλόμενοι περὶ. V. 10. ὅτι οὐκ ἀπολελυμένως. V. 13. πρότερον, δι ἣν εἰς τοῦτο παρήχθη.

Pag. 81. V. 24. καὶ τοῦ γυναικὸς μὴ ἀποστεροῖς λαμβάνει.

pag. 82. V. 4. καὶ μονογαμίας δι ὧν ἡ συζυγία ἕως. V. 10. ἐξιχνευτέον. V. 15. καλὸν αὐταῖς, ἐὰν οὕτως μένωσιν. V. 18. περὶ γαμεῖσθαι, ἤ.

pag. 83. V. 5. εἰ δὲ τοῦτο διὰ. V. 21. ἀπογεύσασθαι.

pag. 84. V. 2. σήμερον διαίτης ἐπὶ μὲν. V. 7. συγγνώμην νέμοντες. V. 17. πάντας ὑγιεῖς εἶναι καὶ σώφρονας. V. 21. ἵνα μὴ πορνεύσαντες πάντη λυμανθῶσιν οἱ στερρῆ. V. 24. καὶ τῶν παιδογόνων μερῶν. V. 26. ὀθνείων σπερμάτων. V. 28. τοῦ ἀνθρώπου.

pag. 85. V. 3. κοινωνίας ἀνδρῶν. V. 17. desunt. νομίζω οὖν τοῦτο, ὅτι καλὸν ἀνθρώπῳ οὕτως εἶναι.

pag. 86. V. 1. εἰς ἁγιασμὸν φερομένων. V. 16. ἐξ αὐθεντίας ἀνω. V. 27. ἀλλ' οὐ κατὰ χρείαν. V. 8. ἐπειδήπερ ταῦτα οὕτως φρονεῖν. V. 10. δόξω κατὰ βίαν ἐπιπαρέρχεσθαι ὑμῶν εἰς τοῦτο. V. 13. ὅπως δέ καὶ ταύτην φίλον ὑμῖν μᾶλλον πρέπειν ἀποσχυρίσαντας ἁγνείαν βαστάζειν, καὶ οὕτω λυσιτελεῖν ἡγοῦμαι κρατεῖν ὑμᾶς τῶν τῆς σαρκὸς ἐρεθισμῶν μὴ παραχρωμένους διὰ τὸ γεγαμηκέναι τοῖς ἑαυτῶν σκεύεσιν εἰς ἀκαθαρσίαν. ἐπιφέρει γοῦν, τοῦτο δέ φημι ἀδελφοὶ, ὅτι.

pag. 88. V. 2. περισκελλόμενος. V. 4. τὸν λόγον ἰσχύει ὡς κρατιῶν.

Pag. 88. V. 1. ἀρέσκειν τῷ Θεῷ. V. 8. παραίνεσιν τοῦ Παύλου. V. 11. τὸ ὑμῶν αὐτῶν V. 12. ὑμῖν ἐπιβάλω, V. 16. θεοδίδα-

ων

τῶν ἐστὶ.

Pag.90.V.3. τὸ κατὰ παράδοσιν ἐπισκε. V.7. ὀφείλει γενέσθαι. V. 11. προκρίνων. V. 12. ἐπὶ τῶν ἐλομένων μὲν. V.16. ἀποκαμνόντων. V.17. τὴν πρὸς τοὺς αὐτοὺς. V.20. δυναμένων. τὸν μέν τοι αὐτοκρατορικῇ καὶ αὐθαιρέτῳ κρίνοντα προθέσει τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ σάρκα παρθένον, καὶ μὴ ἔχοντα ἀνάγκην, ὅπερ ἐστὶ πάθος.

Pag.91.v.16. νομικῶς, καλῶς, καὶ μή. V.18. καὶ περὶ μὲν τούτων.

Pag.92.V.1. πάσης. V.8. προκείμενον ἀφίκετο μακρότατον αἰ. V.14. μνημονεύοντες.

Pag.93.V.15. μηχανὴ τοῦ οὐκ ἄπ. V.17. εἰ δὲ μυρίαι μὲν λόγων ὁρμαὶ καὶ διέξοδοι πολ. καὶ πολυτρ. ἐμπνέοντος ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ, τίς ἡ ἀποκρ. V.24 οὐκ ἀνυπαίτιος γὰρ οὕτω μέτεστι χάριτος, ἐὰν τὰ καλὰ μὴ κοσμῇ λόγοις εὐχαριστηρίοις. διὸ φέρε καὶ ἡμεῖς ὑπομνήσομεν τῶν χαρισμάτων τὸ κεφάλαιον.

Pag.94.V.14. ἀκριβῶς ἠπίστατό μοι. V.19. καὶ τῆς πρὸς Θεὸν καταλλαγῆς οὐδὲν οὕτως αἴτιον ἄλλο γέγονε. V.26. διανοοῦμαι.

Pag.95.V.17. αἱ δὲ συνεχῶς πάσχουσαι κωφαὶ καὶ δυσπαθεῖς ἔφερ. κυβερνᾶν ἀπαλλαγῆναι.

Pag.96.V.5. τῆς εὐθείας ὁρμῆς. V.7. αὐτῆς εὐήνιον προσδέχεσθαι κατὰ φύσιν οὔσης. ὅθεν ὁ Θεὸς. V.13. ἐξ οὐρανῶν. V.15. τὴν ἀγνείαν, ὅπως ἐξ αὐτῆς ἀποδιδόντες. V.19. γαλλικαίως ἔχομεν ὁρμηθέντες. V. 21. τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον μαρτυρεῖ. καὶ τοῦτο γάρ. V.24. φέρεται ψαλμός.

Pag.97.V.9. τὸν Φαραὼ φησί. V.13. ἀφθόνως ἐκέλευε ... V.25. καὶ ἀναίσθητα.

Pag.98.V.17. ἐξάψασθαι τοῦ ξύλου. V.23. ταράχας καὶ σύγχυσις.

Pag.99.V.3. ἀφορμῶνται ἀεὶ. V.8. ἀπορρηχθέντα. V.11. τὰ ὄργανα. V.17. ποθῇ, πᾶν ὅπερ εἰς ὀχείας ἀναζῇ καὶ ἐρεθι. καταστρέφειν. V.24. τὴν ἐπὶ παιδοποιΐαν φοράν.

Pag.100. V 8. ἐγκεχειρισμένος. V.11. ἀρδεύηται. V.21. δύνηταί τις. εἰ σιωποῖμι. V.29. ἀφ' ἧς ἀνακρεμνῶντες.

Pag.101.V.14. τοῖς ὀρεγομένοις. V.15. καθὼς ὁ Ψαλμὸς ὑφηγεῖται τὴν Σιών.

Pag.102.V.1. τῷ Κυρίῳ. V.4. εἶναι καὶ ἀπόρρητον ἀπὸ τούτων. V.8 τὰς ἐντολὰς τὸ θέλημα τῶν πνευμάτων τελοῦντες τῆς πονηρ. V.28. ἐπιμεμορφωμένως.

Pag.103.V.6. ἀρνούμενοι. V.7. τὴν ᾠδὴν ἐπὶ τῆς ἀλλοτρίας, ἣν παρελάβοσαν λόγος. V.17. οἱ αἰχμαλωτίσαντες. V.27. ἀμιγὴς καὶ ἀβλαβὴς τῆς.

Pag.104.V.14. ἄνω περιαρπασθῆναι τὸν οὐρανὸν, διψῶσαι. V:18. αὐτῶν ὁ Θεὸς τῷ φρονήματι μεθ' ὁρκωμοσίας ἐξαιρέτως ἐπαγγέλλεται. V.22. περιαναστάντων καὶ περικαθιζόντων, λέγει γὰρ ὧδε, ἐὰν ἐπιλάθωμαί σου Ἱερουσ.

Pag.105. V.12. ἀνδρὶ παρθένον

θένον αἶνον.

Pag.106.V.2. κατὰ τὴν Ἰουδαίαν V.5. οὐρανοπόλεως ἀληθῶς ἐκείνης καὶ μακαρείας. V.12. αἰώνιον ἐπιφανῶς. V.13. εἰς καθαρὸν οἴκησιν. V.23. μὴ ἐπιλανθάνεσθαι.

Pag.107. V.6. συνθοδεσμὶς ἡ συνδοῦσα ζώνη καὶ συσφίγ. V.9. ἡ πρὸς Θεὸν. V.11. ἡμῖν ὁ στρατηγὸς ἡμῶν. V.25. τιμᾶν καὶ διὰ παντὸς ἀσκεῖν. V.27. αὗται σου παρ.

Pag.108. V.1. ἀρκέσθωσαν. V.22. σὲ καὶ τὰ νῦν.

Pag.109. V.4. ἀπὸ τῶν ζῴων ἠθημένη. V.15. Μωϋσῆν. V.18. ὃς ἂν μεγάλως. V.22. προσκομίσαι. V.23. ἕτερος ἀνάθημα τὴν.

Pag.110. V.4. ἀναφερεὶς τοῦ Θεοῦ ὁλοτελῶς. V.8. τὴν κατὰ τὸ πνεῦμα διάνοιαν. V.14. οὐκ ἀνάκειται Θεοῦ. V.15. τέλειον πάντα ἀναθεῖναι καὶ τὰ τῆς ψυχῆς καὶ τὰ τῆς σαρκὸς, πῶς ἄρτιος εἴη καὶ μὴ ἐλλιπής. ταύτῃ γὰρ δή. V.20. λάβε μοι δάμαλιν.

Pag.111. V.1. προσένεγκέ μοι. V.2. καὶ φύλαξον ἄζυμα. V. 21. ἐπανηρημένα.

Pag.112. V.1. τῶν γεραιτέρων. V.6. παρακαλεῖται Ἰησοῦς Χριστός.

Pag.113. V.5. καὶ τὴν πρεσβυτικὴν, ἵνα καὶ τὴν πρώτην. V.10. ἑτοίμους καταλάβοι V.13. καὶ τὴν δευτέραν ὁμοίως, καὶ τὴν τρίτην. V.18. ἄρχεται περαιοῦσθαι. V.23. εἰς πάγος.

Pag.114. V.13 ἐν τῇ πρώτῃ ἡλικίᾳ. V.24. ζυγὸν ἐν νεότητι αὐτοῦ.

Pag.115. V.3. τῇ θείᾳ προσοχῇ V. 8. ἐς τὸ χεῖρον καθέλκοντος. V.18. οἷον εἰς ἕτερα ἐπιβλέψαι, ἀλλὰ δοξάζει. ἡμεῖς δὲ ἀναπιθεῖναι λέγ. τελ. ἑαυ. τοῦ Θεοῦ.

Pag.116. φέρε γὰρ εἰσηγήσομαι, πῶς. V.11. ἐπὶ πλέον ἐγὼ διηγησαμένη ἀποφαίνω. V.16. ἀνάκειμαι καὶ προφανῶς τοῦ Κυρ.

Pag.117. V.4. σώματι ἁγιάζεται. V.27. τὸν νοῦν τοῦ πνεύματος.

Pag.118. V.4 βουλὴν ἀναγράφεται μόνος. V.10. γραμματέως. ἡγνίσθη γὰρ αὐτοῦ δὴ καὶ ἀνάκ. V.14. δόγματα τὰ κρατούντων.

Pag.119. V.13. ἀκοὰς Κυρίου. ἐὰν ἀποσείσωμαι τὰς. V. 14. θιάσου παρερχομένη. V.19. ἐὰν διαγνῶ.

Pag.120. V.6 τῶν σφετέρων ἐξήρτηται. V.11. ἀπέχεσθαι προσήκει, καὶ ἀναγωγὸν εἶναι V. 18. ἀνὴρ, ἢ γυνή V. 20. ἀφαγνίσασθαι Κυρίῳ. V.27. καὶ σταφίδας οὐ φάγεται.

Pag.121. V.8. μέθης αὐτό. V.1[illegible] ἀμπέλου γενέσθαι.

Pag.123. V. 5. καὶ ἔχοντα τὴν γῆν λύθρῳ συγγενεῖ. V.11. οὕτως γὰρ οὐκ ἐξίσταται. V.13. ὥσπερ ἀπὸ ζήλου. οὕτως οὐ μεθ. τ. ἀπὸ οἰ. καὶ παραφρονεῖ ὡς ἀπὸ λύπης. V.28. μήποτε βαρυνθῶσιν αἱ καρδίαι κραιπάλῃ.

Pag. 124. V. 17. σκεδαζόμενος ἤ. V.24. ἔκστασιν τῆς ψυχῆς.

pag. 125. v. 18. ἀπάται βε-

λο-

λαμβάνει καὶ μωρ. ἅπερ δηνῦσι καὶ.

Pag.126.V.10. ὁδοιπορία τὸ μὴ μόνον ἐμ. ἐφελ. τῶν ἐκτ. τ. αἰθ. ἐπτοημένην περὶ τὰς ἡδυπαθείας, ἀλλὰ καὶ τῶν αὐτ.

Pag.127. V.1. εἰς τὰ ὁλοκαυτώματα, ὧν ἀνεκομίζοντο αἱ προ. V.8. ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ. V.23. καὶ σπονδὴν οὐ θύεται.

Pag.128. V.5. ἐπισκεψώμεθα ἀκριβῶς τὴν ἀ. V.17. οὐρανὸν δικήσεως. V. 23. ὡς πέφυκεν. V.24. ἀληθὲς, ἢ μηδὲ.

pag.129. V.19. φερομένην ἀναδίδειν ἀκτῖνας. V.19. μέρους ἐπιτηδεύεσθαι. V.25. σύμβολον τῆς Ἐκκλησίας.

pag.130. V.8. καὶ τῷ μὲν περικεχαλκωμένῳ ἀπείκ. τὴν χρυσίαν τῷ περιβόλῳ, V.16. θυσίαν τελουμένα κυρίῳ. V.25. σώματα κατησφαλισμένα.

pag.131. V.11. τοῦ λόγου καὶ ἔνδον. V.14. πλησιαίτερον καὶ ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ἀχ. V.20. ἐμλώνυσι τὰ θυμιάματα ἐν ταῖς φι. V.24. εἶναι φρέατας. V.26. κατὰ δύναμιν, ὦ Ἀρετή.

pag.132. V.15. καὶ τῆς τοῦ καλῶς εἰπεῖν, ὦ Ἀρετή, ἔστω.

pag.133. V.1. ἡ συνάπτεσθαι καὶ τῶν ὁπωσοῦν ἐπὶ τέχνην. V.23. τοιαῦται διαμένωσι.

pag.134. V.2. καὶ ἀγήρων. V.8. πάντα περιέχον, καὶ κτίζον καὶ μετασκευάζον. V.16. ἔφην ἀνυπέρβλητον ἔχει. V. 21. αὐτῆς ἁγνήν.

pag.135. V.9. τὸ λογικὸν ἡμῶν. V.19. ὁποῖον αὐτὸ ὃ σὺ.

pag.136. V.13. αὐτὸ ἐφ' ἑαυτοῦ μένον. V.20. τὸ φῶς ἀνακαίεσθαι τῆς ἀγν. V.24. εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν πεπιστευκυίας ἀριθμεῖσθαι βούλεται ψυχὰς τῶν εἰσέκει τὴν ἄνοδον.

pag.137. V.6. οὐδὲ παρεμιθεύαντο. V.11. αἰνίσσεταί τι διά. V.13. ἐπιστρεχομένας. V.14. πάντα τα εἰς τὸ πληρωθῆναι συντελοῦντα τὸν ἔρω. V.27. ὁμοιῶσαι τὴν.

pag.138. V.2. λαμπάδας αὐτῶν καὶ ἐξῆλ. ἀπαντῆσαι τῷ νυμφίῳ, σημαίνειν βούλεται τὴν αὐτὴν ὁδὸν τοῦ ἐπιτηδεύματος ἐπανῃρημένας διὰ τὴν ἔμφασιν τοῦ Ἰστοιχείου ἔσεσθαι.

pag.139. V.6. φύεσθαι καὶ κάρ. V.8. ἀγωνίσασθαι δίκαιον. V.13. περιβόλων ἀποκλεισθεῖσαι.

pag.140. V.4. πέντε περιεχόμενον. V.9. οἷα λαμπτὴρ τὴν. V.11. ἡμῶν ὡς ἀληθῶς. V. 20. αὐτὸς ἐδίδαξεν εἰπών. V. 24. σκηνώματα φρέατας, εἰς ἃ ἐβούλετο τάχιστα ἀναφθῆναι τὴν ὀξυκίνητον τῆς διδασκαλίας.

pag.141. V.15. τοιοῦτον ἔλαιον ἄρα περιφέρειν αὐτῷ Λαΐτ.

pag.142. V.20. ἀλλ' ἣν φαινόμενος. V.26. αὐτῶν ἀκροπαλιζομένων.

pag.143. V.4. ἐπαλλήλοις διαδοχαῖς. V.16. καὶ ἡμῖν αἱ λαμπάδες. V.20. καὶ ἡ κοίμησις τοῦ ἀνέκα. V.27. ἡ γεγενημένη.

pag.144. V.9. ὀχήσονται εἰς τὴν ἀπ. V 10. καλλίσματι καὶ ἐν

φωνῇ

φανῇ. V.28. ἔπεται καὶ ἡμεῖς.

pag.145.V.7. νεφέλαις ἀπαντησόμεθα. V.16. ταῦτα τῶν ὑμετέρων.

pa.146. τὸ καινὸν μετὰ τῆς ὁμ. V.11. τὴν καινὴν χάριν. V.16. λόγος ἤχει. τοῦτο καὶ ζωάν. ἐν τῇ περὶ τῶν ἑκατὸν καὶ τεσσαράκον.

pag.147.V.4. τὰ παραδινοῦνται. V.6. τὰ ξένα σάρ. V.9. σοὶ τόνδε προσφυτείας πλεκτόν.

pag.148.V.2. ἀναμφισβητήτως πεπιστευκυῖαν τῇ πολυποικίλῳ. V.5. ὅτε βούλεται. V.13. ἐναρμόζεται αὐτήν. V.20. πνεῦμα ἅγιον. V.24. λιγυρὸν ἔαρον V.25. ἐπαρκέσει.

pag.149.V.4. ἀληθὴς ἔπος ἐστί. V.7. τῶν ἐπηγγελμένων κρείττω παρέχει.

pag.150.V.4. τῷ ἑαυτοῦ πατρὶ χρησ. μαρ. καὶ διὰ τῆς ἁγν. V.14. ἀξιόχρεων μάρτυρα. V.15. ᾄσμασι παρέστησε V.17. ἔνθα αὐτὸς ὁ Χριστὸς τάς.

pag.151.V.9. ἀδελφή μου, λέγων V.13. τοῦ τραχήλου. V.23. νύμφη μου.

pag.152.V.13. φύῃ τὰ ἀρώματα.

pag.135. V.11. τρανώτερον. V.13. δύναμιν παντί του. V.16. σώματος. ἀλλ' οὐχί. V.18. διάνοιαν μόνον.

pag.154. V.2. καλεῖται τά. V.18. τῆς ἀγάπης ὀλίγα φροντίσασαι τῶν τῇδε προσκαίρων ποικιλμάτων, ἃ φύλλων δίκην πρὸς ὥραν θάλλοντα συναφανίζονται.

pag.155.V.4. οἱονεὶ τοῦ ἔσωθεν V.5. καθεστῶτος αἴγλην ἀπέλαβε. V.12. ἀποκρύβεσθαι τὸν ἔτ.

pag.156.V.5. ἀλλ' ἑτέρους ἐν βασιλείᾳ. V.19. μόριον χρόνου. V.23. ἔτλησαν τοῦ βίου, μὴ ἀποδειλιάσαι τὸν ἀγῶνα τόν. V.25. ἀληθῶς διαβλῆσαι. V.29. καὶ τοῖς ἄλλοις.

pag.157.V.6. ταύτας μόνον ἐκ. V.19. ἐκλεκτὴ τῇ τεκούσῃ αὐτήν. ἴδοσαν αὐτήν. V.22. deſunt. Βασίλισσαι καί γε παλλακαὶ αἰνοῦσιν αὐτήν.

pag.158.V.1. μία ἐκλεκτὴ ἡ V.2. ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῆ. V.6. ἡ ὡς εἶπω. V.9. κατὰ ἀναγωγὴν αὐτῶν.

pag.159. V.7. συγγινόμενος ἀληθεῖς V.19. ἀποβλέψαι βίβλους, ἢ Δαυὶδ, ἢ Σολομῶνος. V.24. ἑαυτῶν ἔκγονα.

pag.160.V.4. φανερῶς αὐτὰς οὕτως καθάπερ δὴ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν εἰσηγάγετο. V.11. ἀποδρᾶναι. V.15. ὅσον μηδὲ ἀριθμ. V.21. οἶμαι δεῖν ἀπὸ τοῦ. V.27. καλέσαι τῷ Θεῷ.

pag.161.V.6. ἔτοι ὡς ἂν ἐξ. V.15. ἐντεῦθεν δή. V.24. Βασιλίσσας ἔφη. V.29. ἀγγέλοις συνομιλήσαντες.

pag.162. V.6. ὅσην ὁ Ἐνώς. V.8 deſunt, ὅσην ὁ Νῶε. V.13. τῆς βασιλείας καταξιωθέντες ὥσπερ.

pag.163.V.5. ἐκέλευσεν ὑπηχῆσαι. V.7. τὸν βίον καθ' ἣν ἡ τῆς πνευματικῆς ὀγδοάδος χαρὰ καὶ γνῶσις,

V.13. παρὰ τῶν ἀνθρώπων. V.19.

τῆς

V.28. τῆς περιοχῆς. ὀγδοάδος.

pag.164.V.4. τὰ ὑπὸ τοῖς κρείττοσι, V.16. συνεγνωσμένη.

pag.165. V.22. δέ εἰς ἑτέρως, V.27. ἀμόλυντον εἶναι τοῦ.

pag.166. V.4. εἰ κατέσκηψεν ἔναν, V.7. αὐτὴν ἔφη προσ. V. 11. ἐνασμενιζόμενον. ἢ γὰρ ὡς. V.26. ἑνωθεῖσαν.

pag.167.V.16. ἐστὶν ἐν ἐπιτηδεύ. V.19. ἐπειδὴ γὰρ ἐκ. V.29. κοσμεῖ τὸν ἄνθρωπον.

pag.168.V.8. νῦν ἐπισκεπτέον, V 10. παρθένοι αὐτῆς, αἱ πλησίον αὐτῆς, V. 21. δευτέρας προσιέναι τῷ, V.28. οὔπω γὰρ ἐπέρ.

pag.169.V.1. καὶ περιπόθητον κλέος, V. 5. ἀποτρυγᾶσαι πατρὶ τὸν χρόνον, V.9. κεκληρωμένον,

pag 170 V. 1. ἀποδεξάμενη, V. 20. ἀπ' αὐτῆς ἀρξάμεναι.

pag.171.V.20. τὰς ἀφθάρτους τελετάς.

pag.172. V.28. πρὸς οὐρανὸν ταύτην ἔχ.

pag.173. V.17. λυπήσαντες, V.18. καὶ κοῦφοι, V. 21. ἰδοῦσαι πόρρωθεν ἃ μὲν

pag.174.V.3. διὰ τοῦτο μικρὰ ἡγοῦνται τὰ ἐνταῦθα, V.6. πλούτους, καὶ δόξας, καὶ γένη, καὶ γάμους, καὶ οὐδέν τι, V.8. ποιοῦνται ἀλλὰ καὶ εἴ τις αὐτῶν θηλείοις, V.21. ἤδη τῶν ἄστρων ἐν τοῖς, V.26. φέρειν εἰς οὐρανὸν, εἰκαῖ.

pag.175.V.9. στραφεῖσαι πρὸς αὐτὸ, V.12. λόγος ἔχει τοῖς παρ. V.21. ἐπὶ ἐνδημοῦσαι τοῖς. V.23. ἐνταῦθα δὴ ἐλθοῦ, V. 25. καὶ ἐκλάμπουσα.

pag. 176.V.1. καὶ αὐτὴν φρόνησιν, ἀλ. V.3. καὶ σωφροσύνην, καὶ τὰ, V.18. συνεστάναι, ὅτι μὴ V. 14. μόνον καὶ εἴδη, καὶ αὐτὰ, V.21 θεάσαιτό τις μέγεθος, ἢ σχῆμα. V.23. βλέπονται. V. 26. εἶναι ἀγάπης, εἶναι συνέσεως, ὥσπερ.

pag.177.V.4. ῥοιᾶς ἢ μήλων, V.6. ἐσθίεσθαι τοὺς καρποὺς, V.10. θεότητα τοὺς δρεπομένους καθὼς ἐκεῖνος, V.15. ἀπεκαρποῦτο, V.24. τυγχάνειν ἐνδίκως ἔν τινι.

pag.178.V.4. κατοικίζων λέγει, V.6. ἰσχὺς, που ἐστὶν ἡ σύνεσις, V. 10. εὗρε τόπον αὐτῆς, ἢ τίς εἰσῆλθ. V.12. εἰς θησαυροὺς αὐτῶν, V. 15. ἀποκαρποῦσθαι λόγους, V.19. πηγὴν αὐτὰς ὁ Θεὸς ἀνέβλυσε. καταλάμπων, V.22. ἀεὶ ὑ χορεύουσιν.

pag.179.V.11. ἀφθαρσίας ἁγνεία, ἀνωφερῆ τὴν σάρκα πρὸς ὕψ. V.22. κρείττοσιν ἐπισυμβαίνουσας ὑμῖν.

pag.180.V.2. ἡ πίστις παντὶ καὶ ἀποθέσθω τὸ φῶς αὐτῆς τὰ φρέμενα του πον, Ibid. ὥσπερ γὰρ ὅταν ἡ σελήνη, V.22. μὴ ὀκλάσητε.

pag. 181. V.1. ἄρσενα παρθένοι, V.15. ἀστέρων δώδεκα.

pag.182.V.1. τρίτον μέρος τῶν ἄστ., V.4. μελλούσης ἐκτεκεῖν, V.6. αὐτῆς κατεπίη, V.9. ἔθνη ῥάβδῳ σιδηρᾷ, V. 15. ἡτοιμασμένον ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ, V. 19. ἑξήκοντα. τὰ μὲν οὖν, V. 27. πεσόντας τῷ κελ.

pag.183 V.2. καὶ σοφῶν τοῖς V.16. αὕτη κυρίως ἐστί.

pag. 184. V.1. παρορμωμένη

V.3.

V.3. καὶ κεαγὸς, Ἱερουσαλὴμ ἥκε γὰρ, V.14. Βασιλεῖς τῷ φωτισμοῦ. V.16. κύκλῳ τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, V.22. ἧς τὰ τέκνα πᾶσι δι᾽ μετὰ τὴν ἀνάστασιν πάντοθεν πρὸς αὐτὴν ἥξει καταθέοντα ἐν αὐτῇ δεχομένην τὸ φῶς.

pag.185.V.6. κόσμῳ ἢ ἡμιωτέρῳ τὴν, V.10. διὸ καὶ αὐτὴν, V.29. τοῦτο ἐκείνη ἄστρα.

pag.186. ὁποῖα ταῦτα τὰ ἐν τῷ θεατρῷ κεῖ. V.7. καὶ ἀπεικάσματα, V.8. βεβηκέναι ἐπὶ σελήνης.

pag.187. V.3. καὶ τοὺς προσφυγόντας, V.15. τούτῳ γὰρ καὶ σελήνη.

pag.188. V.1. ἔστ᾽ αὖ ἡ αὐτὴ καὶ τὸ φῶς p V.4. χαλεπὸν διαρρήδην, VII. ἄρσενα τὴν Ἐκκλησίαν, V.15. τελεσφόρους ὠδῖνας, V.18. ἀλλ᾽ οὐδέ σοι πάρεστι.

pag.199. V.11. τρέχοντα τῇ σαρκὶ, V.22. ἤκουσε τοῦτο, V.24. εἰ ὠδίνει γῆ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, καὶ εἰ ἐγεννήθη ἔθνος.

pag.190. καὶ ἔτεκον ἄρσενα, ἵνα, V.15. ἐξηγούμεθα τὰ προειρημένα, V.19. ἄρσενα ταύτη γεννᾶν, V.24. τοῦ Χριστοῦ προσλαμβάνουσιν, V.28. ἐν αὐτοῖς γινωμένης κατὰ τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν.

pag.191.V.24. βέβαιος ὢν καὶ ταῦτα Παῦλος.

pag.192.V.4. πατρίδα ἐν οὐρανοῖς, V.7. πλοῦτον τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, δύναμις κρατιῶς. V.23. ἁγνισμὸν ἤκουε κατὰ τοῦ.

pag.193.V.1. ἀπεφήνατο καὶ ἀρχεγόνως. εἰ γὰρ υἱὸς αὐτοῦ ἔφη, καὶ οὐ γε. V.6. αὖ ὑπάρξαντα, V.12. οὐ χρόνοις ἐβουλήθη καὶ τῷ κόσμῳ γενῶ. V.19. συνεξισουμένοις, V.24. εἰ δὲ ἀγαθοῖντο.

pag.194. V.5. διὸ προσήκοντος, V.20. εἰ δέ ἐστι δύσκολον.

pag.195. V.10. desunt, ἄνω πρὸς ὕψος ἁρπαζομένων τῶν ἀναγεννωμένων πρὸς τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ. ὃ δή ἐστιν.

pag.196. V.4. ἀστέρας γὰρ σκοτεινοὺς, ἀμυδροὺς. V.17. τῶν τριγώνων ἔσω.

pag.197. V.5. deest. πεφυκέναι V.11. Ἐλάχιστον, V.19. ἀπὸ τοῦ θηρὸς, V.22. ἀποδεδώκαμεν, V.23. εἰς ἣν ἐλθοῦσα τρέφεται τὰς χιλίας, V.26. ἡ καινὴ ἔρημος ἀληθῶς.

pag.198. V.6. πλήθουσα σοφίας, V.8. ζωήν. αὐτὸ δὴ τοῦτό ἐστι τῆς ἀρετῆς. V.15. πεπλήρωται δρέπων ἀθανάτου ζωῆς βλάσταις.

pag.199. V.4. ἡ τοῦ πατρός ἐστι. V.15. ἐπιστήμης κατασκευάσεται.

pag.200. ἀριθμὸς ἐκ τῶν ἰδίων V.17. οἷον τὰ ἓξ εἰς τὸ ἴσον μέρος ἕξ, V.22. πληροῦται, V.24. εἶτα τὸν εἰς τρία, V.27. εἶτα τὸν εἰς ἕξ.

Pag.202.V.15. ἐν ἑαυτῷ σμικρωθεὶς, V.26. πάντα συγκειμένη τοῦ ἀριθμοῦ.

pag.203. V.3 τὸν οὐρανὸν, V.18. τὰ πάρεργα σκοπῶμεν, V.21. ἐλθοῦσαν ταύτην, V.28. ὁ λόγος ἔφη νικήσαντα τὸν ὄφιν καὶ τῆς πληρεσελήνου τῆς.

pag.205.V.13. κατέπεφνε παρὰ πρὸς τετράεσι πεντήκας Χριστὸς ἄναξ πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσεν, V.23. γυμνὸν ἄιενα, V.26. μηδὲ ὑπαναχωρήσητε τὸ σώικλον, ἐφ᾽ οἷς ἔξεστε κλέος ἐὰν ἀφίκησθε.

Pag.

pag. 206. v. 5. τοὺς ἐπ᾽ αὐτὸ στεφάνους, v. 14. τοὺς ἑπτὰ μεγάλους, v. 23. τὸν στέφανον ἀναιρεῖται τοῦ.

pag. 207. v. 21. τὴν πορνείαν, ὥστε τοὺς ἀκρατεῖς βάλλει, v. 26. ἀλλὰ τούτοις ἀδελφὰ, v. 28. ὁπόσα ἐξεχύθη,

pag. 208. v. 3. ὑμεῖς συμμαχήσαντος Χριστοῦ, v. 18. ἄνθρωπος ἀλλ᾽ ὡς μακάριος ἔσω καὶ ἀγαθός.

pag. 210. v. 16. κατειληφότων v. 18. κατὰ τὰς Αἰγυπτιακὰς ὑποθέσεις.

pag. 211. v. 7. περιγενέστερον, v. 9. περιφερεία συνέστηκεν. ὁ δὴ κύκλος εἶναι δοκεῖ. ἀδύνατον δὲ χωρὶς σημείου καταγράψαι κύκλον. κύκλον δ᾽ ἔσεσθαι δυνατὸν ἄνευ σημείου. πῶς οὖν πρὸ πάντων ἡ γῆ φησι συνέστηκε. καὶ τὸ κατ᾽ αὐτὴν χάος καὶ βάθος. εἰς χάος γὰρ &c. Ita legunt Leontius Presbyter, & Ioannes rerum ſacrar. lib. 2. v. 23. Γηγενεῖς.

pag. 212. v. 9. οὐρανοῖς, v. 9. οὐδὲ αἰσχύνονται, v. 12. σχήμασι καὶ τὸν οὐρανόν.

pag. 213. v. 1. αὐτοῖς ὁρᾶσθαι, v. 7. ὑπάρχων ὁ πᾶς.

pag. 214. v. 5. περιεργάζεται.

pag. 215. v. 4. ἀπὸ τῶν τῆς Ἥρας v. 9. Διοσκόροιςιν, v. 12. θηρῶν καταστερηθέντων, v. 21. σκοποῦσαι.

pag. 216. v. 8. Αἰγοκέρω, v. 10. ὑδρου, v. 13. ἐξ ὧν ἐπηγεῖσθε, v. 15. τοὺς πολλοὺς, v. 20. καὶ μάταιος ἡ τούτων σύστασις, v. 23. διαγωγὴν.

pag. 217. v. 18. ἀλλ᾽ ἐξήκασιν, v. 22. διαζωσάντες.

pag. 218. v. 2. καὶ φυλακὴν ἀριθμῶν χρόνου γεγονότα, v. 27. εἴγε τῆς ἐκείνων.

pag. 219. v. 7. ἀννενόητα κακίας ἐστὶ καὶ ἀνενδεῆ, v. 14. τῶν πεπεισμένων. alius τῶν πεπιστευμένων.

pag. 220. v. 3. οἱ διορίζόμενοι μὴ εἶναι, v. 15. ἐμμελῶς αὐτοῖς, v. 27. πᾶσι βλάβης.

pag. 221. v. 9. κρείσσονές εἰσι v. 13. συγκρινομένη δὲ αὐτῷ, v. 14. ἐναντία, v. 17. εἰ τὸ ὠφελοῦν πάντως ἐστὶν ἀγαθὸν, v. 20. φίλοις, v. 22. ἐστὶ. τὸ δὲ ἐναντίον τοῦ ἀγαθοῦ.

pag. 222. v. 2. deſunt. καὶ εἰ ἡ ἀκολασία φύσει κακὸν, v. 9. εἰσὶ τῶν ἀκρατῶν, v. 11. χαίρει δὲ ὁ Θεός.

pag. 223. v. 6. καὶ ἀνδρῶν, v. 8. ἡ τῶν ἀνδρῶν, v. 12. καὶ οἱ τῆς χείρονος, v. 20. τοῦ ἀγαθοῦ τὸ κακὸν ἐναντ. τοῦτο δὲ ἐναντ. τοῦ δικαίῳ.

pag. 224. v. 5. εἰ ὁ Θεὸς οὐ χαίρει, v. 6. ὡς συνίστησιν, v. 20. μοιχεύσασαι. alius. μοιχήσασθαι, v. 22. ἐναντίος.

pag. 225. v. 4. deeſt. γεγόνασιν, v. 5. οἱ νομοθέται. τὰ γὰρ.

pag. 226. v. 18. πᾶν ὁ ἐποποιοῦ, v. 25. προσγινομένην, deſunt, φαυλότητι δὲ τὴν κακίαν, καὶ ἐξ ἀπαιδευσίας φυομένην.

pag. 227. v. 5. φύσεις ποιεῖ, τὶ χρὴ, v. 9. τὸ κακοὺς μὴ, v. 12. νόμοις ἐπανορθοῦσθαι, v. 22. εἰ κρεῖσσόν ἐστι.

pag. 228. v. 7. κατὰ φύσιν. [illegible]

φύουσι προνοίαις ταῖς γαῖς, v. 13: μεταπληγῶσαι.

pag. 229. v. 7. ὡς προσέστησεν: v. 10. διδάξαντος, v. 11. ἰσχυρὸν κακῶν. alias ἰσχυρῶν κακὸν, v. 16. τὰ ἀναγκαιότερα καὶ χρησιμώτερα, v. 18. συγκατάθεσιν, v. 20. καὶ πρόδηλον πᾶσι καὶ ἐξ ὀλίγων, v. 23. ὥστε διορᾷν καὶ ἐπαισθάνεσθαι τὴν πλ. v. 25. παιδίον.

pag. 230. ὅθεν καὶ δύο βλάβας ὀνομάσαι τὴν μὲν ἀρετῆς, τὴν δὲ κακίας v. 13. τὰ βέλτιστα, v. 18. τοὺς τῆς ἀγνείας, v. 24. ἀναλίσκουσι χρόνους, οὐδενὶ ἤ.

pag. 231. v. 15. φανταζομένης v. 25. κατορθωμάτων, v. 26. αὐτῆς καὶ λέγειν.

pag. 132. v. 6. τοῖς μεγάλοις, v. 9. τὴν σπουδὴν ποιουμένη, v. 16. ἡμᾶς, v. 19. ἐξαγγεῖλαι μοι δεῖ σε τοὺς, v. 22. Δομνίνης.

pag. 234. v. 2. ἐν τῇ Ἀττικῇ

pag. 238. v. 15. ἡμῖν.

pag. 243. v. 24. ἐκόσμησέ μου.

pag. 248. v. 8. ὀξυδερκεῖς

pag. 253. v. 2. φημὶ δεῖν.

pa. 271. v. 18. σχηματίζεται, καλλωπισμοῖς.

pag. 272. v. 5. ἀνθρώπων.

pag. 280. v. 8. deeſt ὑβρίζων:

pag. 282. v. 2. κνισμώδη:

pag. 283. v. 23. διαγωνιζομένας

pag. 287. v. 7. πανάλβιαν.

pag. 288. v. 3. οὐράνιον γάρ ἐστι.

pag. 295. v. 16. φράσον ἐμοί.

pag. 301. v. 12. μὴ διοχλουμένης.

BR
65
.M482
1656
c.1

Bib Fict

13170

C+P
AF